

SZEIVOLT ISTVÁN

PALKÓ ISTVÁN,
KUTYA MAGYAR

SZEIVOLT ISTVÁN

PALKÓ ISTVÁN,
A KUTYA MAGYAR

SZEIVOLT ISTVÁN
2009

Mélyen Tisztelt Ökk Uram,

Kezembe került és olvastam, tanulmányoztam a Dong könyvet, melyet az Ökk nemzetség feljegyzéseiből állított össze. Amellett, hogy tetszik és élvezettel lapozom nap mint nap, megragadom az alkalmat, hogy köszöntsem az Ökk-ök Balaton-felvidéki leszármazottai képviselőjében. Már én is kerestem gyökereinket, de sajnós, mire belső készítenésem elég erős lett ehhez, addigra édesapám, Palkó István, aki az Ökk-ök nemzetségébe tartozó, itt élő legidősebb ember volt, meghalt. Mizmája elhagyta. Idős kora ellenére annyira hirtelen, hogy senki nem tudott felkészülni a tragédiára. Ezt, az 1969-től 1989-ig tartó történekekről szóló feljegyzést akkor kaptam tőle, amikor még a körülményeihez képest jó egészségnek örvendett. Kérem, ha érdemesnek, tanulságosnak találja, akkor juttassa el az Ökk nemzetség tagjainak.

Jó egészséget kívánok Önnek, és minden Ökk-nek.

Péterfiné Palkó Anna

PALKÓ ISTVÁN

FOLYONDÁR

1969. év

A HORDÓ

A kerékpár csak azért volt mellette, hogy legyen mire támaszkodnia. Tudta, érezte, ismét egy kicsivel többet kóstolhatta az újbort. De hát mit lehet tenni, ha már kint van az ember a pincében, és végre csak a borral kell foglalkozni, akkor nyilván megízleli azt, amiért egész évben dolgozott. Ő nem igazi szőlősgazda, csak úgy ráesett egy szerencsétlen öröklés, legalábbis Erzsébet, a felesége szerint, és így történt, hogy 4 hold régi magyar szőlő tulajdonosa lett.

Ennek már hat éve. Akkor, 64 évesen, egyébként is azon gondolkozott, véglegesen lelép a téészből, ahol brigádvezetőként dolgozott a növénytermesztésben. Már elég volt belőle. Nagyon megunta, hogy az egyetemről ideküldött újabb és újabb tojáshéjfenekű agronómusok mind az ő falujának határán próbálták ki a mindent elsöprő ötleteiket, amihez neki meg tapsolnia kellett. Aztán meg nem győztek udvarolni, mikor helyre kellett hozni a butaságokat, hogy így, István bátyám, meg úgy, István bátyám, meg, hogy maga mindig is tudta, meg tudja.

Aztán meg az elnök, a Németh Jancsi, mert neki csak az, hiszen csecsemő kora óta ismeri, rendes szülei voltak, már meghaltak, szóval ő is jött ilyenkor, hogy István bácsi segít ugye, látom azon a huncut nézésén, hogy már tudja is, hogyan fogja csinálni. Bolond gyerek, hát én általában így nézek, nem véletlen, hogy a lányok mindig annyira belém habarodtak, és a báli verekedések alkalmával is azt mondták a hátam mögött: a Palkó Istvánnak ne nézd a hideg kék szemét, mert abból nem látsz meg semmit. De hát ez már régen volt, és most már valahogy elege is lett az egészségből. Egyedül ez tartotta vissza, hogy mit csináljon utána. Mondták az éjjeliőrseget, de a brigádvezetés után? Vagy naphosszat Erzsébet molesztálásait hallgassa, hogy ha rágyújtott, akkor miért nem megy ki, még az alsó kiskonyhából is. Ha meg kint van, akkor mit tud csinálni abban a kis udvarban, vagy a disznóólban ilyen sokáig? Ha nincs étvágya? Akkor miért nem eszik, meg hogy nem azért főz, hogy a disznók egyék meg. Ha meg megkíván valamit, akkor meg hogy hogyan tud ilyen hülyeség az eszébe jutni.

Persze, nem volt ez mindig így. Mikor már érett, közel negyvenes férfiként megismerte a húszon inneni nagy, kék szemű, szőke hajú szépséget, akkor bizony még minden úgy volt, ahogy ő mondta, sőt, gondolta, mert még a gondolatait is leste

a fiatalasszony, akivé a nagy szerelem után gyorsan tette. Azért most is előfordul, hogy mikor már úgy érzi, ez egy kicsit sok, ráfordul, és akkor aztán egy hétig nem csak, hogy mindenben a kedvét keresi, de ha volna annyi tej, még abba is megfürdetné. Hát, most is lesz biztosan egy-két miatyánk, ha hazamegy.

Észreveszi, hogy majdnem leesik a ruhacsipesz a barna nadrágszáráról, amit a biciklilánc miatt csíptetett be. Letámasztja az árokba a kétkerekűt, ami nem is olyan könnyű, mert a kormány mindkét oldalán egy-egy hálós szatyor lóg, ami tele van zöldséggel, paprikával, paradicsommal, gyümölcsökkel. Az persze jó volt az asszonymak, hogy a szőlősorok közé ültethetett konyhakerti növényeket, gondolja, aztán szép lassan lehajol, hogy megigazítsa a nadrágját, és felveszi a poros földről a közben leesett, kissé viseltes, eredetileg barna kalapot, majd egy erős rántással kiemeli a kerékpárt és nagy elánnal elindul a falu felé. Egyedül az egyenesre kell vigyáznia, mert a kijárt ösvény nem valami széles, az árok meg elég közel van.

– Jó napot István bátyám – köszön rá valaki, akinek ismerős a hangja, de a fene tudja ebben a nagy kavalkádban, amikor már mindenki ezen az ösvényen jár, hogy ki fia-borja ez a gyerek.

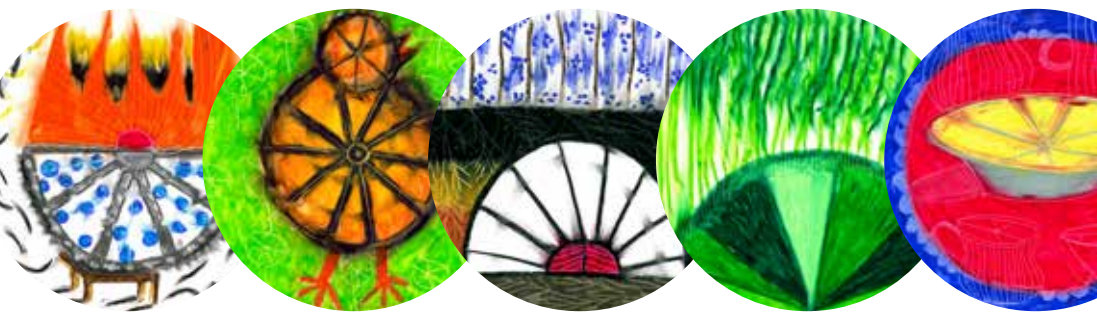
– Nagyon lóg a bajsa! – folytatja és hátizsákkal a hátán igyekszik el mellette.

Ne szemtelenkedj, hülye gyerek, mondaná, de elég, ha csak a szemébe néz.

– Ne haragudjon István bácsi, csak vicceltem – hátrál a hátizsákos és szinte iszkol a hegy irányába.

Viccelt? A taknyos! Mit képzelnék ezek? Hol van ez a nemzedék a mienktől?! Majd megtudnák, ha annyit kellene dolgozniuk, mint én tettem. Kisgyermek koromtól kezdve már hajnalban kint kellett lennem és egy kuss sem lehetett, nemhogy még viccelődni. Rá kellene ülni erre a biciklire, mert így mindig félremegy a kormány, gondolja, és már próbálkozik is. De nem, az Istennek sem megy, mert mire átteszi a lábát, már dől is rá az egész. A fenének kellett ezt a sok zöldséget is összeszedni! Ez is csak lerántja a megdólt kormányt, alig lehet megtartani, nem hogy még ráülni!

Az is igaz, hogy ez már az utolsó, a vége ezeknek a növényeknek, mert ilyenkor már az is csoda, hogy még valahogy megnőttek a paprikák, és kicsit bepirosodtak a paradicsomok.

Meg hát, hadd örüljön az asszony, most egy darabig úgy is vele lesz ki megint. Bezzeg akkor jó volt, amikor még nem örökölték meg a szőlőt, és mint brigádvezetőnek volt vagy 30 embere! Akkor aztán intézd el ezt, meg szólj annak! Mikor az apósa is... Hát, azért az nagyon furcsa egy eset volt.

Üldögel az árokszálen a lefektetett bicikli mellett és motyogva, mintegy magának sorolja: jó ember volt pedig. Ellentmondást nem tűrő. Mennyire tartottam tőle, amikor Erzszi először vitt haza hozzájuk, ide a szomszéd faluba, Egresbe. Nem sokat beszélt, de ha igen, akkor annak úgy kellett lennie...

Ahogy néz le a füvel, gazzal benőtt árokba, apósa nagy, fésűt nem szerető ősz haját, és közel kétméteres magasságát látja maga előtt. Jó erős, igaz ember volt. Aztán mégis utolérte a baj. Éppen a csirkéket hajkurászta az asszony az udvarban, mert persze délben jutott eszébe, hogy csirkét akar vágni, holott reggel az ólban még simán megfoghatta volna azt, amelyiket akarja. De nem, neki, mint általában mindig, az esze nem tud előre működni. Milyen sokszor veszekedtek emiatt, de ilyenkor mindig azt mondja, ugyan miért törje a fejét előre, majd gondolkodik akkor, ha már ott az ideje. Hát, ilyen ez az asszony. De az apósa, Erzsébet apja, az sem volt semmi ember, annak ellenére, hogy mennyi is? Olyan három év feléig nem tudott úgy mozogni, meg értelmesen, felnőttként beszélni sem, mert gutaütést kapott. Attól kezdve olyan lett, mint egy 8-10 éves gyerek, de a nézése, az a régi maradt.

Közben előkotorja a cigarettásdóznit és nagy nehezen cigarettát sodor. A dohány félíg kihullik belőle, és a papír, ahogy nyállal végignyálja, hogy összeragadjon, kicsit elázik. De mindegy is, az a két, három slukk is jólesik ilyenkor. Szinte már égeti a csikk megsárgult körmét, de még megpróbál egyet szívni belőle, majd megvetően ledobja maga mellé.

Apósa is dohányzott, de azt jobban szerette, ha pipára gyújtott, mert annak olyan különleges illata volt. Pedig az sem volt flancos dohánynyal megtömve, de az mégis más, mint ez a papiros göngyöleg. A gutaütés után már nem engedték neki sem a pipát, sem a cigarettát, de inkább csak azért nem, nehogy tüzet csináljon, mint a minap is a szomszéd komának a fia, aki elaludt az ágyban, és csak arra ébredt fel, hogy milyen világos van a szobában.

Hamar kiderült, hogy a lángra kapott dunyha világított rajta. Nagy nehezen eloltotta, de híre ment, és nem győzött utána hivatalos helyekre járkálni és bizonygatni, hogy nem akart ő sem öngyilkos lenni, sem pedig gyújtogatni. Mondta is a koma a kerítésnél egy cigaretta mellett, hogy ugyan mit tud már csinálni az ember egy 20 éves gyerekkel. Csak nem altathatom közöttünk, meg nem figyelhetem, hogy mikor és milyen állapotban jön haza. Ez már így igaz! Az élethez szerencse kell!

Közben a bicikli kormányára rátekerget műanyag szigetelő szalagot babrálgatja. Az eredetileg kék csík egy része már kezd foszlani, már csak a ragacs látszik. Igen, a szerencse az fontos, mondja hangosan és felemeli a fejét. Most veszi észre, hogy nem messze tőle, ahol a hegyi ösvény beletorkollik az aszfaltozott útba, a keresztveződésben rozsdás fémvázaz, hullámpala tetejű buszmegálló van. Úgy tűnik, mintha valakik álldogálnának is alatta, de nem biztos benne, mert a szeme sem a régi már. Kicsit hunyorít, hátha jobban lát, de nem sok eredménnyel. Már a nap is majdnem a szemébe süt, ahogy megy le a falu fölött, és az is elvakítja kicsit. Milyen nehezen vette rá az asszony, hogy menjenek szemüveget csináltatni, amikor észrevette, hogy már messzire sem lát olyan jól. Az olvasáshoz még egyszerű volt, hiszen hol ettől, hol attól kapta meg a téeszírodán a régi, levetett szemüvegét, de a másikat már nem lehetett ilyen egyszerűen elintézni. Lám, most sincs meg, jut eszébe. Hol is hagyhattam? Biztosan a pincében van a kis asztalon, hiszen oda szoktam lerakni, amikor kiérek, ha csak nem útközben esett le rólam, mikor ezt a dög biciklit próbáltam egyensúlyban tartani. Últében körbenéz, de látszik, csak azért, hogy megnyugodjon, nem itt esett le, hanem fent hagyta a hegyen.

Az apósna végül csak nem volt szerencséje, bár Isten tudja, a végén azért mégis jó volt neki. Az asszony éppen akkor kapta el a csirke szárnyát, amikor a három házzal lejjebb lévő téeszírodából rohant és kiabált a Juli, hogy Erzsébet, baj van, apád haldoklik. Na, az asszony azonnal eldobta a csirkét, amit jól tett, mert az volt az utolsó kopasznyakú, ami nagyon jó tojó fajta, és máris rohant be a házba, hogy átöltözzön.

Persze nekem is szóltak, mert hát kinek is szóltak volna. Az én apósom, vagy mi a fene. Aztán, amikor nemsokára hazahívtam a Virgonccal, még azt kérdezi az asszony, hogy ő most

hová üljön? Hát hová ülnél az anyád Úristenit, mondtam neki, ide mögém, a lúra, ha látni akarod apádat. No, ez neki sem, de a Virgoncnak sem tetszett, hiszen egyik sem volt ehhez szokva, a brigádvezetőné meg már kezdte magasan hordani az orrát. Mondogatták is a vegyesben, itt az ÁFÉSZ-boltban, mikor bementem a déli sörömrre, vagy télen a kispálinkára, miután a kocsmáros nagyúr, ő délidőben zárva van, hogy Erzsébet nagyon kényes lett. Hiába figyelmeztettem, hogy ne kényeskedj itt, mert nem lesz ez mindig így, de hát asszony. Nincs annak esze. Ő mondja, majd ha eljön, akkor gondolkozik, már ha tud, és hangosan felnevetett.

De a lú, az szép. Jó, erős jószág. És sokat látott. Mert biztosan nézegeti, mikor Nagy Gyuri, a főagronómus kint a határban nyomkodja Kovács Julit, az adminisztrátort. Nem tudom, mit szeretnek egymáson annyira, és miért titkolóznak, hiszen mindenki tudja, és igazából nem is érdekel senkit. Ha látják valahol Virgoncot legeleszni, arra sem mennek, mert tudják, hogy a Gyuri nyomkodja a Julit. Ez a Juli helyes nő volna, ha nem hordaná olyan alacsonyan a farát, de mit lehet tenni, ha ezzel áldotta meg az Úristen. Gondolom, olyan izgő-mozgó fajta, mert egyébként nem akadt volna meg rajta ennek a málé, holdképű agronómusnak a szeme. Mind a kettőnek van családja, egyiknél egy, a másiknál kettő, meg a férj, meg a feleség, de azoknak már régen nincs lap osztva. Hú, ha tudna a Virgonc beszélni?! Á, újat akkor sem mondana, legfeljebb azt, igaz-e, hogy a Nagy Gyurinak nagy a férfiasága, vagy épp az ellenkezője? Mert azt pletykálják a kocsmában, hogy azért sivalkodik annyit a Gyuri alatt a Juli, mert igen csak kibéleli, de mások meg azt tudják, hogy a Juli a sivalkodásával fogta meg az agronómust, mert annak valójában alig látszik valami a lába között. Na, ez már érdekes kérdés. A feleségét kellene megkérdezni, az majd megmondaná, ha van tapasztalata összehasonlítani, de úgy hallani, nem olyan az asszonyka.

A Virgonccal aztán a határon keresztül, se perc alatt átértünk Egresre. Szinte az egész falu ott volt a ház körül, alig tudtunk bemenni. Az apósom felpolcolt párnán feküdt a szobában. A sok vén szar banya már kint hangolt a konyhában, és demizsonból itták az olajozót.

– Menjenek innen a picsába! – kiáltottam rájuk.

– Csakhogy végre megjöttetek – mondta anyósom a kezét tördelve.

– Ahogy tudtunk, jöttünk – válaszoltam, és toltam be az asszonyt a szobába, nehogy most meg az anyós kezdjen el baszogatni.

Alig fértünk be a sok bábósz hárpjától. Az asszony könyörögve nézett rám, én pedig kizavartam mindenkit: kifelé innen azonnal, mert rosszat teszek! Ki is kotródta azonnal.

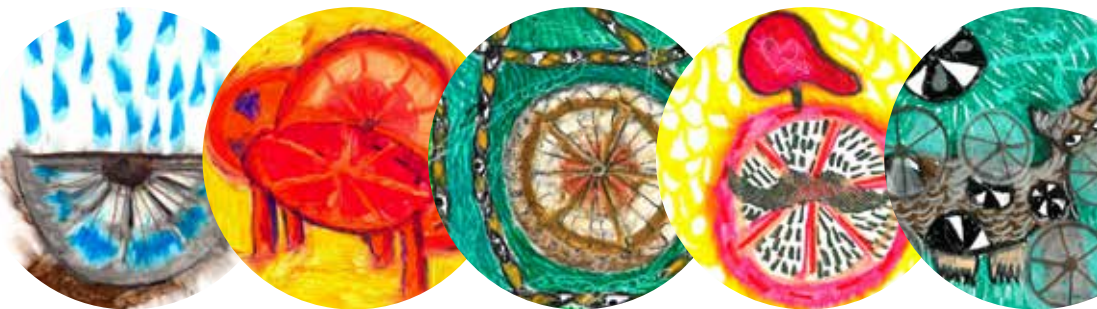
Erre a 8-10 éves ésszel bíró, gutaütött apósom felült az ágyon, és mint 15 évvel ezelőtt, teljesen érthetően, értelmesen azt mondta:

– Csakhogy megjöttetek Erzsébet! Előzőleg már mindent elmondtam nektek, csak ismételni tudnám magam, de a lényeg a gyerekek és a család... Meg ne tudjam, hogy a család szentségét elfelejtitek, elhagyjátok, hátat fordítatok neki, mert akkor visszajövök és kő kövön nem marad. Na, most már nyugodtan meghalok.

Erre hátrahanyatlott, és az arcán boldog mosollyal hunyt el.

Így kéne majd nekem is meghalnom, ha itt az ideje, gondolja, és feltápáskodik a poros, gazos, őszi zöldecske árokszélről. Megfogja a kerékpár kormányát, és a ronggyal körbekötött ülését, amit még a jó múltkorában cserélt le. Előzőleg, már az Isten tudja mikor, mindenesetre nem sokra rá, hogy megvette, az meg vagy 15 éve és két nyár után is volt már, legalábbis úgy emlékszik, leporladt, leszakadt a műbőr ülés. Akkor tekerte be és kötözte körül egy rossz mackónadrággal. Aztán egész eddig bírta. Most újnak látszik, hiszen még elég tiszta az asszony szoknyája, ami rákerült.

Eszébe sem jut, hogy megpróbálja ráülni: jó ez így, szép lassan, minek hazasietni. Csak azért igyekezzen, mert Erzsébetnek szómenése van? Mert biztosan az lesz, ha hazaér. No, nem mondom, mondja magában tovább, jó asszony. Mindig mindent megcsinál, főleg amihez kedve van, de mondjuk mást is, ha rá van szorítva, csak az a pocskék szája ne lenne. De a túlvilágon majd megfizet érte. Hm, ha, kuncog magában. Mikor azt a sok ocsmányságot, ami elhagyta a száját, visszatöltik bele, na, akkor majd meregetheti a szemét. Meg majd biztosan a sámlit is elfűrészelik alatta, hogy alacsonyabban hordja az orrát. Bár, ha meggondolom, úgy felemeli a fejét, az a csoda, hogy nem esik bele az eső az orrlukába.

Na, már meg kértem a kövesútra és még meg sem kóstoltam, amit magammal hoztam. A sarkon csak úgy magától kinőtt, most már szép terebélyes diófa törzsének támasztja a biciklit, és a kormányon himbálódzó szatyrok egyikében turkál. Szinte azonnal kezébe kerül a fehér üveg, tele jó, saját, igazi borral. Neki Ezerjő terem, csak egy kis Rizling van, meg egy-két tő kék Noah, de borban az igazi testes, savas Ezerjőt szereti. Kihúzza a fehér anyaggal betekert fadugót az üvegből, és fél kézzel a kerékpár fölé támaszkodva, mint jó komája szokta volt mondani, mikor még beszéltek... Csúnya dolog volt tőle, amit tett. Még, hogy feljelenteni őt a tanácsnál, amiért az alsó épületet a mezsgyére építette! Pedig előtte megbeszélte velem!

Örök komája volt, dedós koruk óta ismerték egymást. Egy osztályba jártak az iskolában, igaz, ő idősebb volt vagy két évvel, de okosabb az nem. Még a lányokat is közösen táncoltatták a bálban, és ha verekedés, kakaskodás volt az egresiekkel, akkor is segítettek egymásnak. És akkor pont ő jelentette fel?! Pedig előtte megbeszéltek, hogy odaépíti az ólakat. Aztán csak jött a levél a tanácstól, hogy így, meg úgy, és kijönnek megnézni. Az asszony persze replikázott, mint a kereplő, hogy ő megmondta. Mit mondott? Semmit, csak így utólag mindig elkezd emlékezni valamire. Mondtam neki, mikor már elegendő lett, hogy jól van, fogd már be, nehogy én tegyem! Aztán akkor nyugtom volt, igaz az enivalót is úgy tette le elém, hogy majd széttört a csorba gránittányér. Azt meg, hogy milyen úri tányérből eszem, csak akkor tudtam meg, amikor az anyósom, akinél csak jobb emberek tudtak a világra születni, meglátogattott bennünket. Mikor valahol feltűnik düledt szeme, ripacsos orra, és mindent betöltő, nagy, vágott szájából álló feje, azonnal elmenekül mindenki. Egyszer jött el hozzánk, többet sem, mert két nap múlva azt mondtam Erzsébetnek, vagy anyád megy haza, vagy én megyek el, de úgy, hogy többet nem látsz, csak legfeljebb távolról a faluban. Mikor elment, könnyeket dörzsölt a szeméből, biztosan hagymával, és azt mondta a kapuban: hát fiam, ezt nem vártam tőled! Fia ám a radai rosseb, válaszoltam volna, de észrevettem az asszony nézését. Azt, amikor úgy, de úgy néz, amitől még így 70 évesen is más lesz a szívem.

Hát, sok minden történt azon a két napon, az anyós látogató-

sakor. Szóval, ő mondta, hogy mennyire urizálunk, hogy nekünk a pléh tányér már nem is jó, mi már csak gránitból tudunk enni, pedig az ételnek olyan mindegy, úgy is a latrinában köt ki. Aztán mikor reggel azzal kezdte, hogy egész éjszaka az ágynyikorgást hallgatta, és hogy lehet úgy másnap dolgozni, ha éjszaka nem alszunk, akkor aztán már elég volt. Pedig csak előtte való nap jött. Ezért mondtam aztán az asszonynak, ha anyád szart eszik, és vályúból, az az ő dolga, ha nem dögönyözik meg, az az ő baja, de nekem ne határozzon meg semmit és tűnjön innen.

Szóval azóta tudom, hogy úri nép vagyok, mert a tányérom, az gránit. Igaz, a gyerekeknél már vékony porcelán is van, NDK-s, ahogy a lányom mondja, de nekünk ez a gránit, ez a jó.

A komámnak meg, a jobb oldalinak, mert a bal oldalon lakó az rendes, igazából csak felületesen ismerem, meg tudom, hogy van ez a 20 év körüli, majdnem gyújtogató fia, szóval a gyerek-kori komámnak meg azt mondtam, miután elbontatták velem az alsó épületet – milyen szégyen volt ez a faluban! –, hogy én, innentől fogva téged most már nem ismerlek. Úgy merj hozzám szólni, vagy felőlem beszélni, hogy a vasvilla fog kiállni a melledből. De az én villám. Megértette, mert haláláig nem beszéltünk. Tavaly halt meg.

Erzsi azt mondta, menjünk el a temetésére. Meg ne tudjam, válaszoltam. Nem is esett több szó róla, pedig ifjúkorunkban még nagyon sokat jártunk együtt. Vele néztem a csillagokat, mikor meghúztuk az üveget. Mert, mindig így indított: gyere István, te kutya magyar, nézzük meg a csillagokat. Akkor aztán volt haddelhadd. Egy álló napig járkáltunk egyik pincéből a másikba, a boltból a kocsmába, és vissza. Szép is volt, meg jó is. Most már más a módi, vagy csak az idő ment el.

Hű de leszaladt, mondta volna és észre sem vette, hogy ott áll mögötte szintén biciklire támaszkodva Barna Izidor, aki mintha gondolatolvasó lett volna, megelőzte.

– Le hát – válaszolja a legnagyobb természetességgel –, jó bor ez, akkor meg miért ne?

– Na, nem is azért mondom – mosolyog a tanácselnök abból a gyomorhajos képéből –, csak olyan jó huzatja volt Palkó elvtárs.

– Palkó elvtárs? – hunyorítja a szemét, és nézi a bőrcsizmás, simléderes, vasutas sapkás, sántikáló embert, akin most ugyan

nem látszik, hogy húzza a jobb lábát, de ez köztudomású.

– A pincéből? Hazafelé? – folytatja, mintha meg sem hallotta volna, amit megjegyzett.

– No, hát! Honnan más felől? – kérdez vissza és hetykén felveti a fejét, hogy jól megnézze magának Izidort.

Már jó régen találkoztak. Ő is a szomszéd faluból került ide Lászlófalvára. Mit került? Helyezték, vagy mi a fene! Először, mint megbízottat, majd egy választás után már véglegesítették. Gyenge ember vagy te, néz a szemébe, persze nem mondja, csak gondolja, de látszik az ábrázatán, hogy mit gondol a másiktól. Na, nem úgy, melázik magában, ahogy általában, mert az emberekkel a faluban, azokkal emberséges, de az asszonnyal... Hát, arról van mit beszélni!

– Min gondolkodik István bátyám? – próbál mosolyogni az elnök, de lám, mintha már nem is érdekelné a válasz, már lódul neki a kerékpárral és ugrik fel rá. – Na de megyek is, mert még időben haza kell érnem. Viszontlátásra, jó egészséget!

– Magának is! – válaszolja Palkó, és a visszadugózott üveget próbálja megbízhatóan elrakni az egyik hálós szatyor oldalába.

Hová mehet ilyenkor Izidor, töpreng magában. De nem is ez a lényeg, hanem hogy időben hazaérjen. Szegény. A felesége, de végül is érthető, így született sántán, örült, hogy talált magának valamilyen asszonyt. Pedig külalakra eléggé megjárja még most is a Sárka, de ahogy kezeli ezt a szegény embert, azt kibírni... Miután az üveg megtalálta a helyét a színét már régebben elhagyott, és a műanyag háló kiszakadása miatt egy-két nagyobb lyukkal is büszkélkedő szatyorban, kicsit szétterpesztett lábbal, támaszkodás nélkül, a zsebében kezdett el keresni valamit. Hova tehettem, próbál gondolkozni. Még sem fújhatom az orromat a tenyerembe! Körbenéz, mi lenne, ha, mint régen, csak úgy az egyik lyuk befogásával a földre?

Na, itt van, derül fel, mikor meglátja, hogy még fent a hegyen, a pincénél tömte el nagy zsebkendőjével a szatyor kiszakadt lyukát, hogy ne potyogjon ki belőle a zöldség. Nagy óvatosan babrálni kezdi, hátha sikerülne kihúzkodni valahogy a szürkésbarna, kissé használt, de annál viseltesebb anyagot úgy, hogy ne hulljon ki a földre se a paprika, se a paradicsom.

Nekitámaszkodik térdrel a fának támasztott biciklinek, és miután begyúrte nadrágzsebébe a zsebkendőt, cigarettát kez-

dett el sodorni. Normál esetben napi 10-15 szálát szív, de ha kicsit iszogat, akkor többet is. Hiába, egyik kívánja a másikat. Ha iszik egy korty sajátot, akkor meg rá kell gyújtani, ha meg füstöl egyet, rossz a szájíze, már meg le kell öblíteni. Most is így van, ezért már készíti is ki a fehér üveget és leül vele, meg a nehezen égő cigarettával a kerékpár mellé. Ráérünk, gondolja. Az idő is szép, igaz, este már kicsit hűvös van. Na, nézd, fordul a hegy irányába, már jön is vissza Izidor. Biztos siet haza, mert ki tudja..., bár lehet, jobb lenne, ha nem sietne, mert még talál valakit az asszony körül. Ugyan nem egy lángész a tanácselnök felesége, de úgy külsőre megjárja. Azt mondják, a legjobban a mesteremberek tetszenek neki, de csak kellett magát. Addig még egy sem jutott el, hogy kissé meg is tojózta volna az Izidor mögött. Pedig Józsi, a kőműves, amikor itt, az új osztáson építette a házukat, megtapogatta, az meg túrt, és még csak nem is sikongatott, hogy ne Józsi, mit szól majd az uram, meg ilyesmi. Na, aztán a kocsmában, mikor Józsi elmesélte, ott volt sikongatás, ami röhögésbe torkollott.

Valaki biztosan visszamondta ennek a szegény Barna Izidornak, mert aztán utána, ahányszor ment a Józsi, mindig szabadságot vett ki a tanácsnál, és otthon maradt a feleségével. Szabadságot meg könnyen kapott, mert nem is tudom, úgy egyáltalán, hogy mi a dolga, de azt biztosan jól végzi, mert tavaly valami kitüntetést is kapott, amit Pesten adtak át neki. Na, Sári ki is tett magáért, már az öltözékét tekintve. Az Izidor az állandó szerelemtől nem lát, nem hall, csak mosolyog és büszke az ő asszonyára. Majd adna ő neki, ha az övé volna, mosolyog. Már az elégett cigaretta utáni kortyokat ízlelgeti.

Az Erzsi, az más. Mondjuk, az alakja sem olyan, hogy fel tudná húzni magára azokat a csipkés aljú, rövid, vékony derekú ruhákat, amiből éppen hogy csak ki nem buggyan a melle a Sárinak. Szó se róla, megcsodálta a falu, amikor értük küldték a járástól a Varsavát, és miután a kútnál várta őket az autó, végig kellett menniük a fél falun, amíg odaértek. Na, szép látvány volt. Biztosan az asszony rendezte így, hogy lássa min-denki, amint elvonul. Jó mellei vannak, az biztos, mert csak úgy döfködött előre. Hát, az Erzsié már az első lépésnél kiesett volna. De nem is én kaptam azt a kitüntetést, fúzi tovább gondolatait. Izidor meg csak sántikálva ment, bicegett Sári mellett a kút

irányába. Mire odaért, a nagy hőségben biztosan koszosra izzadta a fehér inge nyakát, de Sári elérte, amit akart, mindenki róla beszélt. Arról, hogy milyen kitüntetést kapott a szegény férje, senki.

Izidor anyja, aki abban az időben náluk lakott, mesélte, hogy Pesten is nagy sikere volt, előtte a járásnál meg pláne. Nem volt tervbe véve, mesélte a banya, mert az az volt. Minden délután kiült a ház elé a lépcsőre, és rágyújtott egy pipára. Már ez is feltűnő volt, de amit még hozzá beszélt a pipafüstön át, az már aztán... Az a csoda, hogy a Sárin nem fogott. Mert, hogy a banya azt is megátkozta biztosan, az úgy igaz, minthogy itt ülök.

Tényleg menni kéne, már az üveg is üres, motyog magában. Amíg élt az öregasszony, ő sem szívesen ment el itt az úton, a házuk előtt, mert akit ott látott, arra a legenyhébb megjegyzése az volt, hogy bukj föl. Lehet, azért nem is rendelték az autót a házhoz, mert hátha fog az átok. A banya meg csak átkozódott. Talán más nem is tudott kijönni a száján. De mesélni is tudott, már amit ki lehetett hámozni a sok szitokból. Őtőle tudja a Józsi, hogy amikor beértek az autóval a járáshoz, és meglátta a járási elnök, Tollas elvtárs a Sárit, már ő is azonnal készülődött, hogy megy Pestre, mert egyúttal akkor elintéz valamit. Aztán meg, mondta is az Izidornak, hogy üljön csak előre, hiszen ő az ünnepelt, mint kísérők, majd ők ellesznek hátul a Sáriverrel.

Szegény Izidor nagyon ideges lett, de nem mert ellent mondani a főnökének, meg, egyszóval, igen büszke volt az ő szépséges feleségére. Aztán Pestig csak hallgatta a Tollas elvtárs széptevését, Sári kelletését, illetve időnként csak hallgatta volna, mert egy kacintás után, amit ő is elkapott, a sofőr, a Bandi, feltekerte a rádiót.

– Hát, nem túlsietős az útja, ugye, István? – áll meg és ugrik le a kerékpárról a visszafelé jövő Barna.

Amit meg egyébként jól is tett, mert itt, a köves, pontosabban a betonozott úton, éppen jön a késő délutáni busz. Naponta kétszer jön és megy, de hála Istennek nem a faluban van a végállomás, hanem Egresben. Így aztán a busszal szokták átküldeni a délután megfőtt, vagy megsült még meleg ételt a rokonnak, már akinek van, és ha a szükség úgy hozza. Az ő

két lánya is, akik már elég korán férjhez mentek, ott lakik, míg a harmadik, Marika, mert három lánnyal áldotta meg a sors, egyetemre jár még. Jó is, mikor, ha hazajönnek végignéz az ő szép három lányán, három unokáján és két vejen. Ilyenkor elgondolkozik, milyen is az élet. Mire minden rendbe jön, addigra már lassan nem ember az ember, csak egy vén szar. Még jó, hogy van ez a kis szőlőcske, bár régen inkább sört ivott, járnak a gondolatai és Izidort nézi.

– Valami baj van?

Nem hallja, csak látja, hogy az elnök kiabál valamit.

– Jól van, István? – kiabálja amaz teli szájjal.

Most, hogy visszatért a gondolataiból, szinte majd megsüketül. Az meg már a vállát szorongatja. Kicsit magasabb nála Izidor, meg fiatalabb is, olyan 55 körüli. De ő sem piskóta. Úgy megrázza magát, hogy az elnök keze szinte lepattan róla.

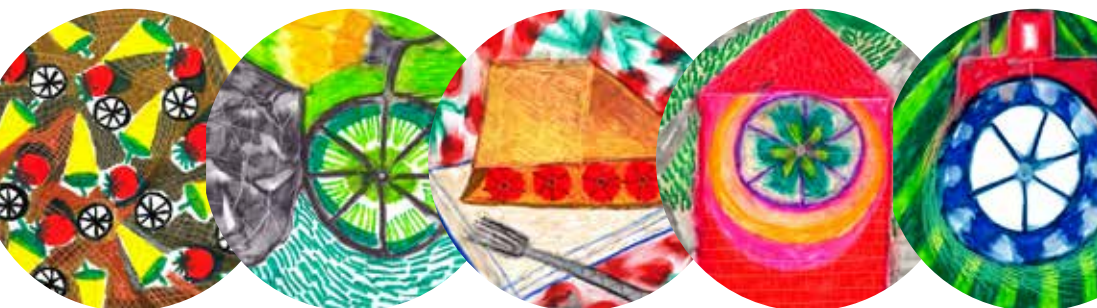
– Mit kiabál? És mit tapogat? Hallom én!

– Jó, bocsánat, csak azt hittem, valami baj van, mert, hogy olyan... – halkul és bizonytalanodik el Izidor hangja.

– Jól van, na – válaszolja, hiszen nem akar rosszat, jó ember ez, minek bántsam –, csak kicsit elgondolkoztam. Azt persze már nem tette hozzá, hogy éppen a kitüntetés járt az eszébe, mert minek is. Ő is tudja, a falu is, meg mindenki, akit érdekel és az is, akit nem.

Szegény Izidor. Mikor hazajöttek onnan, Pestről, vagy két nap múlva már mindenki azt beszélte a faluban, hogy nem is a kitüntetést ment átvenni, hanem biztosan valamilyen hülyeséget csinált és internálták. Ezen senki nem is csodálkozott, és el is hitték, hiszen tudni vélték, hogy valamikor nagyfőnök volt a vasútnál, és onnan is eltették, mert valakit külföldre segített. Azt mondták, azért hordja mindig azt a nyútt, simléderes, csúcpos vasutas sapkát a fején, mert nagyon szerette a vasutat. Most is az van rajta, biztosan még ebben is hál, gondolja Palkó, és kézfejevel, mintegy megszokásból, kissé félresöpri a cigaret-tától besárgult ősz bajszát.

– A Németh elvtársat nem látta mostanában itt elmenni? – kérdezi, és mintha megérezte volna, hogy István a vasutas sapkáról medítált, levette fejről, és miután gyérülő sötét haját hátrasimította, jól a fejébe húzta, pedig sem szél, sem más le nem akarná venni a helyéről ezt a rongyos, napszitta fejfedőt.

– A Németh Jancsit? – kérdez vissza.

Hiszen tudja ő, hogy kiről van szó, de azért nem árt pontosítani. Mert nem valószínű, de mi van, ha a bolond Jancsit keresi. Az is Németh, de más fajta, mint a téeszelnök, akit kiskora óta ismer. Igaz, a bolond Jancsit is, de annak az ősei egresiek, míg az elnök családja tősgyökeres lászlófalvi. Még az egyetemmet is a téesz végeztette el vele.

– Őt, hát! – válaszolja Izidor. – Megbeszéltük, hogy kint találkozunk a pincéjében, de nincs ott senki.

– Pince?! – kérdez vissza.

– Hát jó, nem igazi, mint a magáé, de végül is kint van a szőlőben, nem? – próbálja humorosra fogni Izidor, hiszen tudja ő, nem pince az a Palkóéhoz képest.

– Nem, nem találtam erre, pedig már régebben kijöttem – mondja.

Aztán megfogja a diófa oldalának támasztott bicikli kormányát, hogy jelezze, részéről vége a beszélgetésnek. Az elnök elértette, mert nyújtotta máris a kezét, de már csak István hátát látta, így aztán a vékony ember könnyedén ugrott a kerékpárjára, és elhajtott a falu irányába. Innen ugyan nem kell neki sokat tekernie, hiszen itt, az új osztáson épített házat magának, olyan sátortetős kockaházat, az meg már itt van a falu szélén, a főút mellett.

Nekem is mennem kellene, gondolja. Hátha még nyitva van a vegyesbolt és iszok egy sört. Olyan szomjúság gyötör, meg már úgyis mindegy, mindenképpen hallgatni kell Erzsébetet, ha hazaérek. Akkor meg minek sietni! Valahogy elcibálja a fa mellől a biciklit, ami nem is olyan könnyű, mert a fa kicsit lejjebb van az árok szélétől, és nem tudja rendesen megvetni a lábát a lejtős, füves felületen. Kénytelen a kormányánál fogva nagyot rántani rajta, mert egy jó öklömnyi kő került valahogy az első kerék elé. Ahogy kilódítja a kétkerekűt, a jobb oldali szatyorból szétszóródik a paprika és paradicsom nagy része, le a poros ösvényre.

– Hogy az a fészkes fene essen bele ebbe a rohadt világba! – káromkodja el magát hangosan. Kicsit tanácstalanul, a kerékpárra támaszkodva áll ott egy darabig, és nézi a széthullott zöldséget. Már meg össze kellene szedni, jut az elhatározásra, és csak úgy, ahol áll, ledönti a biciklit a földre. Csakhogy az

előrehajolásnál, még az első paprikánál fel tudott egyenesedni, de a másikon már úgy találta jónak, ha leül mellé. Hány óra lehet, néz a falu irányába. Olyan, mintha már nem is lehetne látni a napot. Akkor meg miért van világos? Ja, a nyárfás sor takarja el, jön rá. Akkor már biztosan öt körül van.

Azt mesélte a Józsi, hogy az Izidor anyja is, mikor tavaly meghalt, ilyen tájban, még világos volt, de hirtelen az egész falu felett besötétedett az ég, és még földöntúli vihogást, röhögést is lehetett hallani. Azt is mesélte, hogy még az utolsó szavaival is a Sárít szapulta, átkozta, ami bizonyos szempontból érthető is, mert az a kitüntetés az Izidornak nagy szégyen volt. No, addig beszéltek, amit beszéltek, de attól kezdve, hogy mikor ott Pesten, a nagy házban szólították a Barna Izidort, hogy menjen ki és vegye át a kitüntetést meg a pénzt, az meg szégyen elkezdett feltápázkodni, mert egyrészt nagyon meg volt illetődve, másrészt pedig a sántasága miatt is, meg hát ilyen a természete. Ha valaki netán elment vele valahova, akkor vigyázni kellett a csak nagy ritkán bemenettel, mert az a szokása, hogy először kopog, ami rendben is van, utána vár, hogy szóljanak, az is rendben van, de utána, mikor először résnyire nyitja az ajtót és előrehajolva benéz, mintha attól félne, hogy valaki fejbe kólintja, az már nincs rendben. Így, aki meg mögötte van, ha nem elég figyelmes, ez többször előfordul, igen csak fenakad rajta.

Egyszer, mosolyog magában, mikor eszébe jut, a téesz közgyűlésére is várták. Már rég elmúlt hat óra, és még mindig nem volt ott. Na, mindegy, elkezdtek, majd jön az Izidor. Már lassan a közgyűlés végére értek, amikor valaki észrevette, hogy a kultúrterem oldalsó ajtaja résnyire nyitva van, és ott áll mögötte. Aztán miért nem jött be Barna elvtárs, kérdezte tőle Fehér János, a párttitkár. Azt válaszolta, azért nem, mert érkezésekor már éppen elkezdtek az elvtársak a közgyűlést és nem akart zavarni, de mindent hallott. Hát, ilyen ember ez! Így aztán nem csoda, mint ahogy a boszorkány mesélte a Józsinak, hogy mikor kihívták a plecsniért, mire felállt volna, Sári visszanyomta a székre, és a flancos, „seggecsecseki” ruhában kiriszálta magát a pódiumra. Ott meg, meg sem kérdezték, hogy mi van? Maga az Izidor? Nem, csak mosolyogtak és gratuláltak. Az meg még pukedlizett is. Hogy hol tanulhatta meg, mert a

kapásasszony anyjától biztosan nem. Bár az is széplány volt annak idején, de okosabb és rendesebb még most is, mint ez a... Köpött ki, no, nem a Sárira, hanem mert egy jó ideje már érzi, hogy egy légy menne a bajsza végére. Biztos érzi a jó bor szagát.

Feláll, mert az még sem járja, hogy egy Palkó négykézláb járkáljon, kússzon a földön ezért a nyavalyás zöldségért. Kicsit peckesen járva a legközelebbieket felszedi. Aztán, mintha hirtelen elfogyott volna a földről, de a szatyorban sincs. Hát eny-nyi, mondja hangosan magának, pedig ott hevernek körülötte a zöldessárga paprikák és a világospiros paradicsomok, de vagy valóban nem látja, vagy elege lett és már nem akar tudni róluk. Irány a falu. A kövesút közepe a legbiztonságosabb, gondolja, és szép, nyugodt tempóban tolja maga mellett a biciklit, úgy, hogy mindkét kezével a kormányt tartja. Csak nagy ritkán kanya-rodik el véletlenül jobbra, vagy balra, de ilyenkor akaratalanul is felgyorsít kicsit, pedig nem veszített vele időt, miután az Erzsébetre gondolva, az van bőven.

Csend van. A délutáni busz már elment, nem jár senki az úton. Csak István botorkál kitartóan, mert közben már a cél is kialakult benne. Oda kell érnie a vegyeshez még zárás előtt, hogy megigyon egy sört, miután a fehér üveg már üres, és nagyon megszomjazott. A már rendszeren kitaposott és fél sarokkal bíró bakancsa talpának csoszogását lehet csak hallani. Évekkel ezelőtt munkacipőként kapta a téeszben az akkor még fekete színű, marhabőrből készült gumitalpú bakancsot, aztán valahogy annyira hozzánőtt, hogy hiába vettek már neki tízet is, ami állítólag biztonságos is, meg egészségesebb is, ő ezt szereti. Pedig már volt úgy, hogy a tyúkudvarból szedte elő, mert Erzsébet oda rejtette el.

Mintha villámcsapás érte volna, meg kellett állnia. Úgy megkondult a harang ebben a csendben, hogy hirtelen azt sem tudta, hol van. Nemsokára hat óra, gondolja, azért harangoznak. Felnez az úttól jobbra, a dombra. Itt még nem épültek meg a házak, de már kifarcellázták ezt a részt is. Ezen az új osztáson épített Izidor is. Még jó, hogy meghalt a banya, morogja, így nem kell már felmennem a templom irányába, megkerülve a házukat a bolthoz. Hányszor bezárt előttem a vegyes, miután kénytelen voltam a banya miatt a kerület megtenni. Hát, én biztosan nem aludtam volna egy fedél alatt egy napot sem vele.

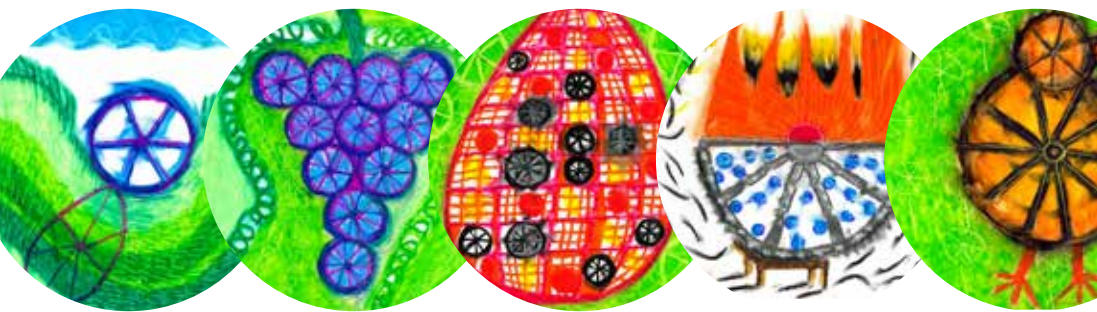
A temetésére is két falura odaátról kellett papot hozatnia a Sárinak, mert a mienk, a Boldog Elemér beteg lett, gondolkodik el. Ami nem is csoda, hiszen hogyan tudta volna eltemetni egy szenteskedő ember a pokolba valót. De nézd csak, már megy is a plébános a templom felé. A majdnem teljesen lenyugvó nap sugarai szin-te megvilágítják a pap útját és alakját. A 40-50 közötti, kissé pocakos, alacsony, reverendás embernek úgy látszik, meg sem kottyan az emelkedő, de nem úgy a Margitnak, aki bizony már szakállat és bajszot is növesztett. Ott próbál mögötte szaladni, de le-lemarad. Az meg aztán nem foglalkozik vele, csak szedi a lábát, mintha nem volna még elég sok idő arra, hogy annak a tucatnyi asszonyoknak elmondhassa a napi intelmeket.

Szegény Margit, hiába, megöregedett ő is. Ez már a második pap, akit kiszolgál. Az előzővel legalább 40 évig volt együtt. Érttem én, hogy ennek a fiatalnak nem fűlik a foga az öreghez, meg hát a Margit egyébként is a Béla plébánosé volt. De már meg ki jelentkezne? Egy újabb vénséggel nem volna kisegítve, a fiatal jelentkező, ami meg volt, mondják, az olyan, de olyan szörnyen nézett ki, hogy Elemér azonnal a templomba rohant. Gondolom, megkérdezte az Úristentől, hogy most vele van a baj, vagy vezekelnie kellene? Biztosan megnyugtatta a Mindenható, mert megnyugodva jött vissza és azt mondta, még keresünk, várunk.

Egyébiránt rendes ember dolgozni, nem szeret, az biztos. A plébániának is van egy kis szőlője nem messze az övétől, de ott mindig csak a Bércest látni. Ő csinál mindent, ami férfimunka. Jó bora van, dicséri meg hangosan, igaz, az enyémnél nem jobb. Jókat szoktak beszélgetni a kis demizson mellett. Mint a minap is, mikor átjött és mesélte, hogy járt a plébánossal.

– Tudja, István bátyám – kezdte a mondókáját a Bérces, miközben a vizespohárba töltött a Palkó-féle, nem a legkimagaslóbb vendégeknek készenlétben tartott bort nézegette –, nem szeretem, ha példálózna azokkal, akiket én nagyon tisztelek.

Én meg csak néztem, hogy mit akar ebből kihozni ez a napszámoként, de inkább olyan okostojás munkásként életét tengető ember. Hiába, megszoktam én már, hogy csak akkor szólj, ha feltétlenül kell. Mint amikor volt az a repcepermetezéses ügy is. Láttam én, hogy a Nagy Gyuri integet a traktorosnak, aki a permetező gépet húzta maga után a földön, hogy jöjjön már

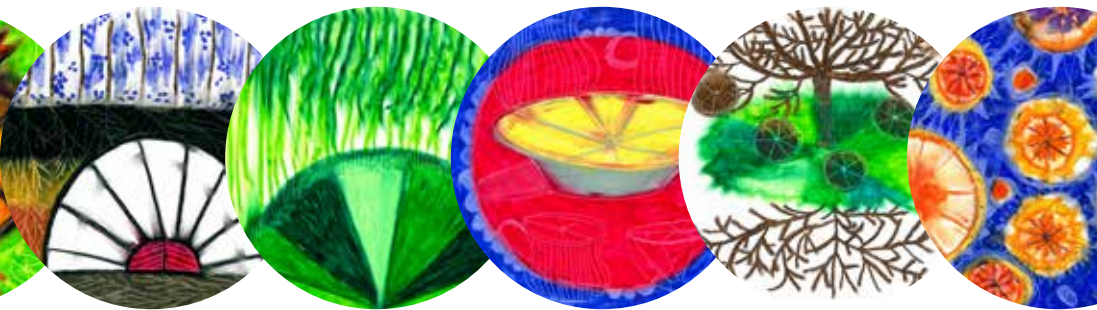
közelebb. És azt is láttam, hogy az meg hol permetez, hol meg nem. De hát, mindenkinek meg van a maga dolga és baja. Na, nézd meg, ez a lánc meg mennyire lóg ezen a szaron! Csak úgy cikáznak a gondolatai, miközben a kerékpárját egyik percben, mintha sietne valamerre, tolja, hogy aztán meg majdnem keresztbe állva nézegessen.

Erre, ha akarnék sem tudnék felülni, gondolja. Biztosan ledobná azonnal a láncot, vagy talán még el is esnék vele. Mint a nyáron is. Jó, akkor a bor is közrejátszott, de az is, hogy mélyebb volt az útszéli árok, mint gondoltam. Még jó, hogy arra jött valaki és felségtett, aztán hazakísért. Erzsébet volt akkor az igazi gyógyír. Jó asszony az. Először akkor sem szólt egy szót sem, csak kimosott és lefektetett. De aztán másnapról volt ám seggel fordulás! Nem volt probléma a válaszással, mert senki nem szólt egy szót sem. Legalább szidott volna! De nem! Egy hét után aztán mondtam neki, mikor már hét napja csak vizet ittam, és egyedül ettem a konyhaasztalnál, hogy ez így nem járja! Vagy veszekedje ki magát, vagy csináljon, amit akar, de ez a siralomház nekem nem jó! Még akkor sem szólt hozzám, amikor feltűnően és hosszan füstöltem a konyhában. Pedig tudom, hogy nem szereti, mindig kiküldött az ajtó elé.

Furcsák ezek az asszonyok! Mert ahelyett, hogy jól letevertet volna, nem tette. Mosolyogva leült mellém és megkérdezte, kérek-e egy kis meggyes lepényt, mert azt is sütött. Tudja, hogy ez nem kérdés, hiszen az egyik, ha nem az egyetlen kedvenc sült tésztám, már ha ő készíti.

De hol is tartottam? Ja, a Bérci! Illetve a plébános úr. Bár, ha meggondolom, lehet, hogy nem is a Boldog Elemér van a szöveg mögött, hanem ez a szarkeverést szerető ember. De mindegy is. Mert mit is mondott? Hogy ő kicsit segíteni akart a plébános úr borának mennyiségén, az meg éppen észrevette, amint a kútból a vizet szűrte bele a kishordóba. És tán a Boldog meg azt mondta erre, hogy itt soha nem lesz olyan szagú és ízű borcsinálmány, mint a Palkónál.

Na, én ezt a plébános úrról nem hiszem el! Egyébként is, tőlem rossz bort soha nem kapott. Minden karácsonyra viszem neki a jó friss, új Ezerjót. De ő is csak a legjobbat kapja. Nem mondom, van az igazi, egyedi ízű és illatú borból is. Jó erős, hiszen a cukor is segít rajta. Arról meg senki nem tehet,

így még tolni sem lehet rendesen. Lefekteti a keskenyen betonozott út szélére a biciklit. Az útburkolat jó régen készülhetett, és akkor sem a legjobban, mert a szélén összevissza töredezett, és nagy földkátyúk tarkítják. Ezekben hosszú ideig megáll a víz, a gyerekek nagy örömeire. Most már, hogy szürkülni kezd, senki nem tapigálja a vizes sarat. Érdekes, nézi közben az egyik közeli pocsolyát, a gyerek nem változik. Ő is nagyon szerette, mikor mezítláb léphetett bele a jó meleg pocsolyába és ujjai között jött fel a lágy sár. Hát igen! Nekik volt valamennyi földjük, de így is, az iskolába is mezítláb mentek. Alig tudta már kivárni, hogy március közepén levehesse a cipőjét. Mondjuk, nem is nagyon tiltakozott ellene az édesanyja, mert már várta a sorban a következő testvére a lábellenit. Tényleg, milyen ügyes ember volt az ő édesapja. Ha kezdett kilyukadni, akkor nekiállt és megtalalta a több generációs cipőt. Mint a mutter, aki soha nem tanulta, de mindent ki tudott szabni és mindent meg tudott varrni. Most meg? Hát igen. Az Izidor feleségén kívül, mindenki ugyanezt csinálja.

De, azért, most nincs már az a nagy szegénység, mint akkor volt. Most dolgozni kell. Akkor meg, hiába akartál, nem volt munka és így megélhetés sem. Itt meg, ha nincs munkahelyed, visznek a kóterba. Mert azt mondják kmk, vagyis, közveszélyes munkakerülő vagy. Hát ez már így van. Hol így, hol meg úgy. De az a lényeg, hogy egészség legyen. A fogorvoshoz is el kellene mennem, jut eszébe, mert megint belenyilallt jobb oldalon, a lyukasba. Kár, hogy a kisüveg pálinka már meg elfogyott, mert az legalább elzibbasztaná. Csak a vegyest érjem el, be ne csukjon, mert képesek nem kinyitni nekem, a Palkó Istvánnak.

Bezzeg, amíg brigádvezető voltam és vagy 30 embernek parancsoltam! Akkor nem volt kérdés, hogy mikor van nyitva a bolt, vagy a kocsmá. Sőt, még a busz is megvárta, amíg elkészültem, háborog magában. Akkor nem kellett itt szórakoznom ezzel a szar kerékpárral, meg a leesett láncsal, mert jöttek, vittek, hoztak, nyaltak. Nyalták a seggemet, mintha mézzel lett volna bekenve, de legalábbis mintha kölni illatút finganék. Jobb kezével megveregeti a seggét. Na, itt van nektek, ez a tietek, mondta most már hangosan, csak úgy, magának. Mi van? Meghibbantam? Neveti el magát. De azért kinyalhatják, folytatja.

A láncot valahogy rákapatta a nagy fogaskerékre, de elfordítani már nem tudja, mert az úttesten fekvő pedál nem engedi. És ahányszor felállítja a biciklit, miközben, hogy biztosan álljon, belelép a váz közé, mindig le is esik a lánc. Már megpróbálta vagy négyszer-ötször, de az eredmény ugyanaz. Na, gondolkozzunk, dönti el, és leül a fogaskerék mellé.

Bérci biztosan ki akarta szedni belőlem a borom titkát, pedig már számtalanszor elmondtam mindenkinek, hogy a szőlőm alatt egy forrás van a mélyben, aminek olyan az íze és az illata, mint a gyógyvizeknek. A szőlő meg szereti ezt, és ezért olyan a bor íze, szaga. Ettől különleges. Nem mondom, szeretik is. Sokan úgy járnak vissza, hogy van-e még István bácsi abból az igazi gyógyborból? Én meg csak adom és pótolom, ha már kezd apadni a készlet, nevetgél magában. Mondta is vagy két éve az Erzs, hogy már meg van maga hibbanva, hiszen ide is azt a csinálmányát hozza. Talán már maga is elhitte, hogy valamire használ az a híres gyógybor. És tényleg! Olyan sokan mondták már, hogy jó erre is, meg jó arra is, hogy én is elkezdtem már azzal kúrálni magam. Volt olyan, aki meggyógyult a vesekövétől, volt, akinek a hátfájása szűnt meg tőle, és mesélte valaki, hogy segített teherbe esni, másnak meg a vérzése megjövésében. No, ebben nincs igaza Erzsébetnek, mert sem nem hibbantam meg, sem az eszem nem ment el, de tényleg használ. A múltkor is megroppant a derekam, és három nap alatt elmulasztotta. Pedig az nagyon rossz fájdalom.

Talán tíz éve is van annak, hogy először utolért. Azelőtt bármit tehettem. Az ötvenkilós búzás zsákot úgy dobták a hátamra, hogy meg sem nyekkentem tőle. Ha új dolgozó jött, vagy valahonnan más területről hozzám irányították át valamelyik tagot, akkor az első volt, hogy megmutattam neki, mit kell csinálnia és hogyan. Mondtam, ide figyelj! Nem várok el más tőled, csak amit magamtól. De azt igen! Megértetted? Mindenki tudta, nálam, a Palkónál fegyelem és munka van. Igaz, jól is kerestek. Nálam volt a legtöbb munkaegységet elért téesztag. Akkor még meg sem gondoltam volna, hogy én is fogok úgy járni, mint aki be van szarva a gatyájába. Mondta is az orvos, hogy ad gyógyszert, de menjek be a kórházba kivizsgálásra. Megy ám a fene! Még majd megállapítják, hogy legjobb lenne, ha nem ennék, meg nem innék. Akkor meg aztán már minek ez az egész?

Majd megtudja valamikor a Nagy Gyuri, a főagronómus is.

Közben, most fordítva próbálja a láncot feltenni a bicikli nagy fogaskerekére. Csak annyira lett feketén ragacos a keze a gépszíros olajtól, hogy a nadrágját és az ingét összekenje vele. Ez a szerelési mód, úgy tűnik jó, mert amikor felállítja a biciklit, nem esik le a lánc. Aztán tol egy kicsit rajta és igazgatja a pedált, de akkor megint pattan egyet és leakad, most már azonban a hátsó keréken lévő kicsiről is. Úgy ahogy van, hajtja ezután bele a vizesárokba. A piczába ezzel a szarral, mondja láthatóan nagyon mérgesen. Lehajol az előzőleg út mellé letett hálós szatyorért, és a biciklit hátrahagyva elindul be, a faluba, a vegyesbolt irányába. Én hülye, csak pofázok itt magamban, pedig az a jó, ha az ember nem beszél, csak néz, gondolja. Lám, a Bérci is sok mindent elmondott, de a lényeg az volt, hogy kiderült, egy nagy szarkeverő ember. Mondtam is Erzsébetnek, ezt az embert, ha legközelebb jön, akkor már az utcai kapunál állítsa meg! Nem jöhet beljebb! Ki tudja, mit beszél majd máshol összevissza?

Hát, igen! Így volt, ha nem is teljesen, a repceföldi permetezésnél is. Hívott a párttitkár az irodájába. Azt mondja, ugye, maga Palkó elvtárs látta, hogy mi történt a repceföldön? Én meg csak néztem. Aztán ő is csak nézett. Miután már hosszan nézegettük egymást, csak legyintett egyet és azt mondta, na, menjen a dolgára! Hát mondtam volna el neki, hogy igen, láttam, amint Nagy Gyuri, a főagronómus csak úgy fél kézzel, a grabancánál fogva kiemelte Botos Jóskát a traktorból, és seggbe rúgta, majd elzavarta? Aztán láttam azt is, hogy utána ő ült be, és éjfélig permetezett, mert a Botos nem csinálta rendesen, és még neki állt feljebb. Hogyne láttam volna! Hiszen én voltam a faros, aki hátul álltam a gépen és ellenőriztem, hogy rendben megy-e minden. Hát ezt mondtam volna el neki? Akkor biztosan azonnal ott ülhettem volna a piros szövetfotelban, ahová, azt mondják, csak a nagy vendégeket szokta invitálni.

A Juli az, aki mindent tud. Lehet azért is kezelgeti az agronómus, hogy ő is képben legyen. Gondolom, Fehér, a párttitkár is megsejthetett már valamit erről a titoknélküliségről, mert még a repceügy előtti évben behívatta az építészgyereket, hogy a kerékgyártókkal szigeteltesse le az ajtaját. Na, aztán meg is csinálták barna műbőrrel és szép fényes dísz szegecsek-

kel, de csak az ajtólapot. A tok és a szárny között meg akkora rés maradt, hogy nem csak hallani, de látni is át lehetett rajta. A Fehérnek meg nem az volt a baja, hogy hallgatóság nélkül is lehetett mindent tudni, hogy mi történik bent, hanem az, hogy miért nem piros, vagy ha már nincs, akkor fekete a bőr színe. Hogy hol találkozhatott ilyen ajtóval, azt senki nem tudja. A tévében biztos nem láthatott, bár azt mondják, már ők is vettek egy Kékest maguknak. Eddig mindenki a pártház nagytermében nézhette a tévét, már ha volt adás, és persze, ha a pártitkár is ott volt. Még a terembe be tudott menni, aki nézni akarta a járástól kapott tévét, de miután az bent volt egy dobozban, a doboz kulcsa meg a Fehér elvtársnál volt, így ő is kellett hozzá. Rádásul kezelni is csak kevesen tudták, illetve tehették. Most már azért kevesebben vannak a nagyteremben, mint először. Inkább a családok átmennek azokhoz, akiknek sikerült tévéhez jutniuk.

Már meg rám jött a vizeles, gondolja, és már túl is lépett a tévé ügyön. Itt van mindjárt az ÁFÉSZ-iroda. Előtte van egy kis bokros, fás rész, az majd jó lesz, dönti el, és a lehetőséghez képest gyorsítani igyekezik. Az előbb feljött a járdára, ami attól járda, hogy az árok választja el az úttól, de burkolata nincs, csak úgy egyszerűen ki van járva. Télen ide borogatják a hamut a tűzhelyből, nyáron meg, ha nagyon porzik, akkor leöntik, lelocsolják. Most zöld gazzsombékok és kitaposott részek váltják egymást, ezért, főleg így szürkületben, nem könnyű a járás raj-ta. Oldja, csatolja ki a derékszíját, hogy a bokros részben könnyen nyithessen magán. Eredetileg volt slicc is a nadrágján, de miután a gomb sűrűn leszakadt, és akkor, amikor éppen varrni akarta Erzsébet, nem volt otthon a kisméretű gombból, ezért félig bevarrta. Azóta már csak úgy tudja még a kis dolgát is elvégezni, ha félig letolja a nadrágját.

Próbálkozik a bokros részen. Ide áll, majd kicsit odébb, de egyik hely sem a legmegfelelőbb. Mert nem elég, hogy már nagyon sürget a kényszer, de jó volna közben megtámaszkodni is valamiben. Már nem annyira hirtelen és könnyen megy a vizeles sem, mint amikor 20 éves voltam, néz maga elé, miközben arra koncentrálni, hogy végre ne csak az inger legyen, de meg is induljon a könnyebbiséget hozó pisi sugár. Hiába, ez sem megy már csak úgy hüppre. Mikor még kisgyerek voltam, emlékezik

vissza, versenyt pisiltünk a többiekkel, hogy kinek hord meszszebb? Már nem is emlékszem, mi volt a tét, csak arra, hogy apám meglátta és este csak annyit mondott: ejnye, fiam, nincs jobb dolgod?

Sokszor eszembe jut az utóbbi időben apám, morfondírozik. Mikor kézen fogott, és mondta, na, menjünk, fiam. Vasárnap kiöltözött a fényes fekete csizmába, fehér ingbe és csizmanadrágba. Igen szép, és tekintélyes ember volt. Mindenki nagyon szerette, mert megbízható, dolgos, szorgalmas volt. Jó, néha előfordult, hogy a mama mondta délután, hogy menj már el kisfiam a kocsmába, és hívd haza apádat, de ebből soha nem volt egy kicsit hangos szó sem. A papa meglátott, már állt is fel és kérdezte: anyád küldött? Mondtam, hogy igen, erre vett nekem valami finomságot a pultnál, és kézen fogott. Aztán azt mondta, hogy menjünk fiam, menjünk haza. Ezt úgy tudta mondani, hogy a pisilés közben az orra végéig gördül a könnycsepp, még most is beleborzong a hátam, és elakad a levegőm.

Mikor meghalt a mama, akkor is azt mondta, amikor elindult az ügyeket intézni, meg pénzt keresni, hogy: na, menjünk fiam! Most már egyedül maradtunk, de ne félj! Majd csak lesz valahogy. Lett is, csak sűrűbben volt a kocsmában, és nem volt, aki érte küldött volna. Mentem én magamtól, közben áll, és támaszkodik félig letolt nadrággal a bokrosban, de már egyre ritkábban fogta meg a kezemet és egyre ritkábban mondta, hogy: na, menjünk fiam. A vasárnapi fényes csizmás, fehér inges templomba menések is el-elmaradoztak. Szegény mama! Előre sírt és aggódott, hogy mi lesz velünk. Közben a felhúzott nadrág zsebében kotorászik, és a gyűrt, kockás zsebkendőt kivéve a szemét törli, és az orrát fújja. Az egyik éjjel is velük álmodtam. A papára pontosan emlékszem, gondol vissza. Itt van még mindig előttem, ahogy a tükör előtt áll, és dúdolva a bajszát igazítja. Érdekes, a mamával nem szoktam álmodni, legalábbis úgy, hogy lássam is. Csak a hangját hallom, ahogy mondja, hogy milyen koszos a kezem és mossam meg. De ezt is olyan szeretettel mondja, hogy könny szökik az ember szemébe.

Miután elvégezte folyó ügyeit, a felhúzott nadrágjába nyomkodja az ingét. A sűrű kockás flaneling és alatta a trikó, ahogy lemegy a nap, egyre vékonyabb öltözéket jelent. Hirtelen végigfut a hátán a hideg. Csak meg ne fázzam, gondolja. Ha el kell

mennem az orvoshoz, az majd megint elkezdni mondani, hogy meg kellene nézetnem a prosztatát, vagy mit. Először még rá is álltam, hiszen Erzsébet is mondta, hogy vigyázni kell, mert ez férfibetegség. Én ugyan nem erről hallottam, hogy az, hanem arról a bajról, amiről akkor meséltek, amikor bementem a rendelőbe a vizsgálatra. Hogy is hívták azt az orvost? Hangya, vagy Hagyma, vagy Halma, mondja hangosan, hátha így, hogy hallja, hamarabb eszébe jut. Na, mindegy is. Nem ez a lényeg, hanem az, hogy amikor bement hozzá a koma, hogy baj van a farkával, az orvos csak azt mondta, hogy gatyá le, és álljon fel arra a hokedlire. Már előre oda volt készítve a szék az ajtó mellé. A doktor még csak arra sem nézett. Na, meg tud állni úgy, hogy nem esik le? Nem szédül, kérdezte. Az ember meg válaszolt, hogy minden rendben. Na, akkor most ugorjon le, szólította fel, és csak akkor nézett a szék felé. Azt mondják, ha valami leesett a koma farkáról, akkor következett a kezelés és a gyógyszer, ha meg nem, akkor jobb volt a helyzet.

Nekem is be akartak nyúlni a fenekem likán. Na, ezt azért már nem, mondtam az orvosnak. Azt még elfogadom, hogy le kell vennem a gatyámat itt az ismeretlen nő előtt, aki a lányom lehetne. Mert láttam, nem nézett erre. De hogy valaki oda nyúlkáljon, ahol kifelé jön az, aminek kell, arról szó sem lehet. Nekem senki ne nyúlkáljon a seggemben, mondtam neki. Így aztán nem is lett a híres prosztata-vizsgálatból semmi. Meg is mondtam az Erzsinek, meg a körzetisnek is, hogy felejtessenek el.

– István bácsi! – szól egy fiatal női hang feléje.

Eközben, az eredetileg kockás mintájú flaneling sarkát próbálja a félig nyitott sliccébe visszatuszkolni az ÁFESZ-iroda előtt, a bokrosban állva. Hogyan jött ez itt ki, bosszankodik magában, és ki a Jóisten szolngat? Hadd kajabáljon, gondolja, és nem felel.

Egyébként sincs neki semmi beszélőnivalója most senkivel. Csak már tudna menni a vegyesbolt felé, mert még tényleg bezárnak, és ő nem csak szomjas, de a dohány is elfogyott, meg a fenének sincs már kedve a sodrással szórakozni, inkább vesz egy doboz Kossuthot. Bezzeg volt idő, amikor mint brigádvezető, harmincnál több embernek parancsolt. Akkor Erzsébet, már az előtte való nap megtöltötte a cigarettáját. Ha meg elfele-

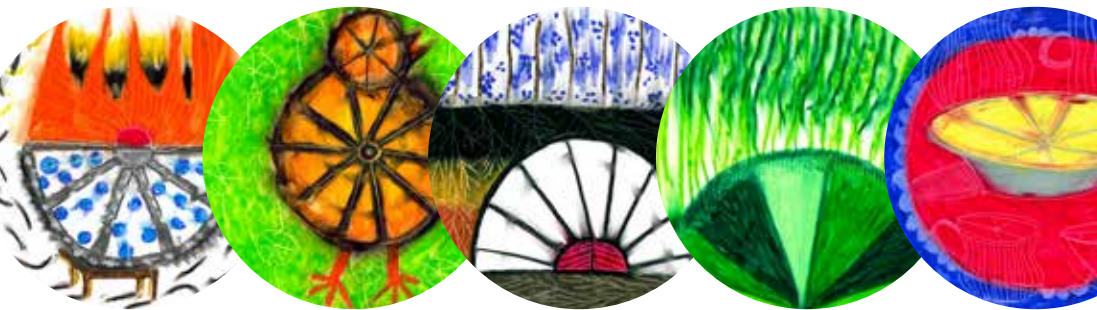
jtette, nem volt probléma, hiszen volt neki az a segítsége, a ... mi is volt a neve? Néz maga elé. Szeme előtt van a fekete, magas, nagy orrú ember. Közben meg a női hang kitarotán szólongatja. Megvan! Persze, hogy úgy hívták. A Zárkónak. A Zárkó Mihály!

Egyszer a vezetőin, hétfőn délben, azt mondta az elnök, hogy a Palkó Istvánnak olyan sok dolga van kint a határban az embereivel, hogy fel kellene venni, vagy pontosabban be kellene valakit a faluból hívni, hogy neki segítségére legyen, és olyan adminisztrátorféle lenne mellette. Mondta ő akkor, hogy ne már, hogy ilyen bolondságot kitaláljanak! Tudta ő eddig is intézni az emberei sorsát, meg ezután is megteszi!

Régebben rosszabb volt. Most már egy kicsit könnyebb, mert rászoktatta az embereket arra, hogy másnap odamenjenek dolgozni, ahol az előző nap voltak, ha csak más parancs nem érkezik. Mert először, amikor brigádvezető lett, hajnalban kelt és ment végig biciklivel, csészával, vagy egyszerűen a Virgonccal, és mindenhol zörgetett és beszólt, hogy gyere koma ide, meg ide és hozd magaddal ezt, meg azt a szerszámot. Aztán egy év múlva elege lett. Összehívta az embereit és megmondta nekik. Ez a téesz a mienk. Ha nem akartok dolgozni benne, akkor miért léptetek be? Erre, miután egyáltalán nem értették, miért mondja ezt nekik, volt, aki kicsit megijedt, de a többség felháborodottan mondogatta, hogy honnan veszi ő ezt a sületlenséget. Még ha brigádvezető is, akkor sincs joga olyant mondani, hogy ők nem akarnak dolgozni. Akkor meg miért kell minden hajnalban értettek mennem? Ha nem megyek, akkor nem jöttök! Mi? Dehogynem! Válaszolták. Erre aztán csak annyit mondott, hogy mától kezdve ő nem szól senkinek sem reggel, hogy jöjjen dolgozni, de ha valaki nem jön, akkor az többet az ő brigádjába ne is igyekezzen.

Azért, csak odakerült hozzá ez a Zárkó Mihály.

Hogy honnan, honnan nem, de hát persze, biztosan a Fehértől, a párttitkártól, aki egyébként nem csak a téesz, de a falu párttitkára is. Ami nem csoda, hiszen a téészen kívül mi van itt? A tanács, az ÁFÉSZ, és az a kis plébánia. Oda meg csak nem kellene a párttitkár, kuncog magában. Igen, biztosan a Fehér karattyolt a járásnál a főnökeinek, hogy tervben van egy adminisztrátor beállítása. Mert egyébként hogyan került volna elő

ez az ismeretlen ember a városból. Hogy is volt, gondol vissza. – István bácsi! – hallja most már még hangosabban a hangot. Látni nem lehet, hiszen közben besötétedett. Pedig igen csak próbálkozik kilesni a bokrok levelei mögül, hogy ki lehet az, aki őt ismeri, de neki egyáltalán nem takar senkit a hang.

– Csak nincs valami baja? – aggodalmaskodik az iroda előtt álló nő. – Már azt hittem, rosszul van! – mondja, mikor meglátja, hogy jön feléje.

– Ja, maga az? – mondja köszönés helyett, és várakozással néz rá, hogy vajon ki küldte. Csak nem az Erzsébetnek ment el az esze? Nem szokott ő olyant művelni, hogy utána koslasson, hol lehet? Akkor meg?

– Minden rendben van István bácsi? – kérdezi tovább a szomszéd városból átmenetileg idehelyezett, fekete hajú gyógyszerész lány.

Lászlófalva nagyon büszke rá, hogy három éve megépült a gyógyszertár, gyógyszerészlakással együtt. Csakhogy közben, a gyógyszerészt meg elette valamerre a fene. Úgy hírlík, disszidált. Ő tudja. Mindenhol dolgozni kell. Ha azt hitte a hülye, hogy kint kolbászból van a kerítés, akkor nagyot tévedett. Pedig olyan csendes gyerek volt. A felesége is kis apró szemű, szolid, szerény asszonyka. Hát, képesek voltak a karon ülő gyerekekkel kimenni. Senki nem hitte el, hogy már Németben, vagy hol vannak, hiszen még a gyereket is vitték.

Miután csak nem volt, aki kinyitotta volna a gyógyszertárat, nem volt mit tenni, ide küldtek egy helyettesítőt, a Szalontai Zsófit. A fiatal, 25-26 év körüli, kicsi növésű, de erélyes lányt szeretettel fogadták a faluban. Annál is inkább, mert már egy hónapja zárva volt az épület. Helyes kis nő volt. S mindenekelőtt nagyon kedves mindenkivel. Ebből aztán kialakult a baj, még tavaly, a pincészeren, gondol vissza, aztán elment ő is nem-sokára. Azóta van itt ez az újabb lány, aki tán együtt járt az egyetemre a Zsófi-val. Nem is tudom még a nevét, de ő úgy tűnik, jól ismer engem. De mit akarhat? – fut át rajta.

– Hacsak az nem, hogy mindjárt bezár a bolt – válaszolja.

– Nem a maga biciklije maradt itt, a bekötő út mellett, az árokban? – kérdezi ártatlan segíteni akarással.

István csak néz. Tudja ő, a nézés az egyik fő erőssége. Mert mit lehet erre felelni? Ha bármit mond, mindig rosszabb lesz.

Majd megoldja a lány helyette is.

– Felismertem én azonnal, hiszen senkinek nincs olyan régi, és jó, erős kerékpárja, mint az István bácsinak. Egy kicsit az ülés színe miatt voltam bizonytalan, de aztán, mondta a tanácselnök elvtárs, hogy az előbb még rajta tetszett ülni.

Közben Palkó szedegeti fel a járdának használt keskeny ösvényről a pisilése előtt lerakott kettő hálós szatyrot.

– Aztán gondoltam, hátha már haza tetszett érni, és én meg eltolom addig, mikor megláttam a bokorban a kalapot. Csak István bácsinak van a faluban ilyen csinos, jó kiállítású kalapja! – mondja nevetve.

Még jó, hogy nem a seggemet láttátok meg, jut eszébe Palkónak, de már el is szégyellte magát a gondolat miatt, mert olyan kedvesen szól a lánynak, hogy az meg hirtelen nem tudja hova tenni.

– Maga annyira rendes és szép lány, hogy már az gyógyít, ha meglátják. Nem is kell az a fránya gyógyszer, ha maga ott van. És mindezek után, még a biciklimet is utánam hozta!

– Jaj, ne mondjon már ilyeneket! Talán a hegyből jön hazafelé? – kérdezi a lány, és hirtelen a sötétből elővarázsolja az ütöttkopott, legalább 15 éves szoknyából szerkesztett ülésű kerékpárt.

Hamar hozzászokik az ember szeme a sötétbe, ezért aztán látja, hogy a lánc is a helyén van. Igaz, most is tág egy kicsit, mert lóg a két fogaskerék között, de legalább nem gátolja a tolásban. Ráülni meg egyébként sem akar, hiszen a lámpa már félig letörött róla. De ha meg volna, akkor sem világítana, mert az eredetileg első kerék mellé szerelt dinamó, már régen lefordult róla. Ezért aztán elemlámpával szokott világítani, ha este, vagy hajnalban ráül. De az sincsen most nála, nem is tudja, hol lehet.

Nem is azért világít, hogy jobban lásjon, hiszen ismer ő minden zökkenőt a faluban, hanem, mert nem akar a Győzővel, a körzeti megbízott rendőrrel problémát. Valahogy nem szereti a rendőröket. Ez a Győző is, egy igen rendes ember volt. Nem mondom, olyan könnyű hámos volt a munkában, jut eszébe, és közben igazgatja a bicikli kormányára ráakasztott szatyrokat, hogy valahogy ne inogjanak annyira, de miután jelentkezett rendőrnek és ott kiképezték, azóta, mintha más ember

lett volna. Talán az agyadat is kicserélték, mondta neki, miután meghallotta, hogy megbüntette az apját a világítás nélküli biciklizés miatt. És még ráadásul, akkor otthon is lakott! Otthon ezt hogyan rendezed apáddal, aki egy rendes, dolgos ember, és még soha, senki nem büntette meg, kérdezte tőle. Az meg hetykén, hogy, na, menjen a dolgára, ez nem a maga baja!

Hát ebben igazra volt, de attól kezdve senki nem szerette a faluban. Inkább rossz embernek tartják, és félnek tőle. Bízni meg senki nem bízik benne. Itt lopás, az nincs. Majdnem mindenki tősgyökeres lászlófalvi, vagy a szomszéd falvak valamelyikéből költözött ide a házasság, vagy munkahely miatt. Van ugyan valamennyi gyengeelméjű. Azt mondják 13. De azoktól sem kell félni! Jobbára olyanok, mint a bolond Jancsi. Aki szintén Németh János, mint az elnök. De az elnök tősgyökeres lászlófalvi, míg a bolond Németh Jancsi meg egresi. Na, ő is csak annyit tesz, hogy rácsap az asszonyok seggére, ha azok nem vigyáznak. Viszont ha segíteni kell, akkor a bika erejével lehet rá számítani. Csak hát esze nincs. Miközben ezen gondolkodik, észre sem veszi, hogy már egyedül van. A gyógyszerészlányának csak a hátát látja a egyes bolt előtti világosban. Elindul. Próbálja szaporázni a lépteit, mert már nagyon szomjas.

Van itt egy rész a téeszelnök háza előtt, ahol óvatosan kell mennie, jut eszébe, mert lebetonoztatta és kicsit kiáll. Már előfordult, hogy itt megbotlott. Ezzel a fiúval, bár már nem is annyira fiú, hiszen van már vagy negyven, a téesz végeztette el az iskolákat. Gödöllőn kapta az agrárdiplomáját. Emlékszem, mintha csak tegnap lett volna, hogy milyen büszkék voltunk rá. Meg is választottuk nemsokára elnöknek. Jó gyerek ez is. Csak nem elég erélyes. Hányszor mondtam neki, hogy legyen már egy kicsit keményebb. Erre ő: Ej, István bátyám! Könnyebb jó szóval elérni a célját az embernek, mint erővel!

Hát, nem tudom. Szerintem, embere válogatja. Mert volt olyan emberem, hogy ha nem keményen beszéltem vele, akkor rám sem hederített. Egyszer kitettek hozzám a brigádba javító-nevelő munkára egy agyontetovált, börtönből szabadult embert. Még a füle mögött sem volt szabad hely, mindenhol be volt rajzolva a teste. Na, aztán, mikor egyszer ivott és nagy lett az akarata, a rugóskéssel járkált körülöttem. A többi ember meg csak nézett, hogy most mit csinálsz Palkó? Én meg hiába

mondtam neki, hogy elég volt, üljön el, ő meg csak jobban hergelte magát. Üzentem a rendőrért. Az meg kijött, aztán kicsit beszélgetett vele, de olyan barátságosan, hogy majdnem megölelték egymást, aztán elment. Én meg tovább maradtam azzal az örültsel, meg a többi emberemmel. Hát, itt aztán jöhetett volna a szép szóval a Németh Jancsi. Ezt az esetet nem tudom, aztán jelentette-e a Zárkó Mihály annak, akinek kellett.

Mikor az egyik délelőtt mentem be a határból az irodába, ott ül a helyemen egy fekete hajú és nézésű ember. Na, mikor meglát felugrik, és azt mondja nagy bokacsattogtatás közben, bizony Isten ilyent utoljára akkor láttam, mikor katona voltam, de annak már nagyon rég volt az ideje:

– Palkó elvtársnak jelentem, Zárkó Mihály vagyok, a maga adminisztrátora. Jelentem, különös esemény nem történt. Kérek engedélyt!

Én meg azt hittem, egy újabb bolond költözött a faluba.

– Ki maga? – kérdezem.

– Jelentem, Zárkó Mihály, a maga adminisztrátora.

Na, akkor jól hallottam. És már mentem is az elnökhöz.

– Te! Van egy hülye az irodámban és mindig jelentget, meg ugrál, és csattogtatja a bokáját.

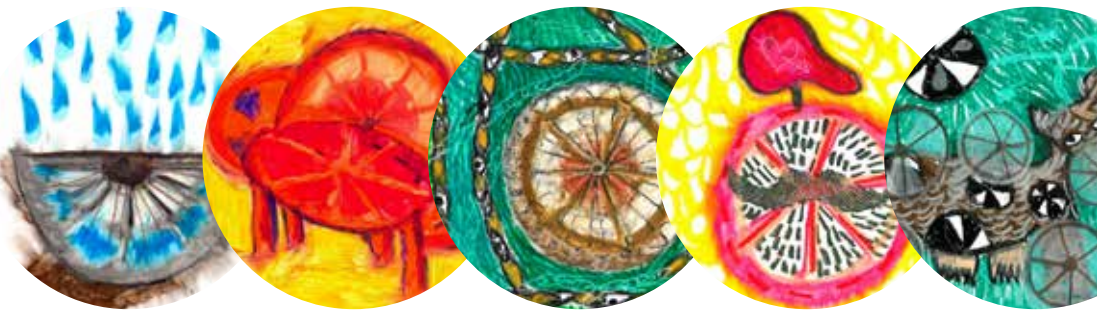
– Igen tudom, István bátyám. A városból az elvtársak ajánlották, mert hallották, hogy valakit be akarunk állítani melléd.

Furcsa képet vághattam hozzá, mert azonnal elkezdte exkuzálni magát, hogy egyébként egy nagyon rendes, szorgalmas és megbízható, meg minden, és ne nagyon szurkáljam. Meg, hogy majd meglátom, milyen jó segítségemre lesz. Hát, szó se róla! A kávé, azt jól főzte.

Aztán később már, pedig nem sokáig volt nálam, talán úgy két évet, ha kihúzott, annyira megszoktam, hogy mikor elment ... Ja. Akkor is mentem be, ő meg már nem annyira katonásan ugrott fel és verdeste a bokáját, mint szokta. Mondtam is neki, hogy na, mi a baj Zárkó?

– Megkerestek a lakóhelyemhez közeli vállalatától, hogy elmenék-e oda? Én meg azt mondtam, hogy igen. Pedig itt nagyon jól éreztem magam, de mégsem kell annyit utaznom.

– Hát jó, ha mennie kell, menjen! – mondtam. – Aztán mikortól tervezik? – Így kérdeztem, miután biztos voltam benne, hogy ezt a szerencsétlent már megint új helyre küldik. Hiszen se

fia, se borja nem volt neki. Csak egyedül élt, akkor meg nem mindegy?

– Most mindjárt, csak magát vártam meg, hogy illően elbúcsúzzak – válaszolta, és már csapta is össze a bokáját.

Na, csak megbotlottam, a kurva anyád, jön ki akaratlanul hangosan a száján. A fekete marhabőr, eredetileg munkacipőnek kapott téeszlábbeli talpa már nagyon el van vékonyodva és az orra is vékony, gyenge. Most, hogy a kiemelkedő betonozott járdaszélbe belerúg a jobb lábával, tisztára úgy érzi, mintha nem is volna a cipőnek orra. Szinte belezsibbad az egész lábfeje. Csak a körmöm ne jöjjön le, ül le a beton szélére, miután a kerékpárt eldöntötte. A bokáján körbetekert madzagot elkezdte kibogozni. Már régebben, miután minden cipőzsinór elszakadt, és a lábbeli a tyúkudvart is megjárta az Erzsi jóvoltából, fogott be egy jó darabot a madzagból. De ez bírja is. Lehúzza a lábáról a nyútt bakancsot, és máris szorongatja a nagyujját a tenyerében.

A Zárkónak milyen fényes fekete volt mindig a félcipője, jut eszébe. Biztos vasat szegeztetett a sarkára, azért tudta olyan hangosan csattogtatni. Hiányzott is egy jó ideig, miután elment, mármint a délelőtti jelentések. Hiába tettek oda utána bárkit, mindig üres volt az iroda. Nem volt a Zárkó, és a katonás jelentése, a papírok elvágólag való tárolása, a mindig pacsuli illat, amit a borotválkozása után magára kent, és az a pontos, szabályos bajusz. Abból aztán nem lógott ki egy szőrszál sem! Olyan volt, hogy rajzolni sem lehetett volna különbet!

Na, nem úgy, mint ez itt, bök az újnak mondható, sätortetejű cserepes ház felé, ahonnan a betonjárda jön kifelé. Ebbe rúgott bele az előbb. A Németh Jancsi csak egyszer kezdte el növeszteni a bajszát. De az a semmilyen ritka szőr annyira összevissza állt az orra alatt, hogy mindenki azt nézte, ha találkozott vele, nem pedig arra figyelt, mit mond neki a téeszelnök. Aztán le is vágta. De jól is van így. Ez mindig simaképu volt, maradjon is annak.

Rendes, csendes gyerek ez. A szülei meg különösen nagyon jó emberek voltak. Már meghaltak. Pedig élhetnének még. Sok mindent beszélnek az emberek, hogy miért, meg hogyan történhetett, de hát igazából senki nem tud semmit. Csak az az igazság, hogy az egyik reggel a mentő és a rendőrségi autó állt a

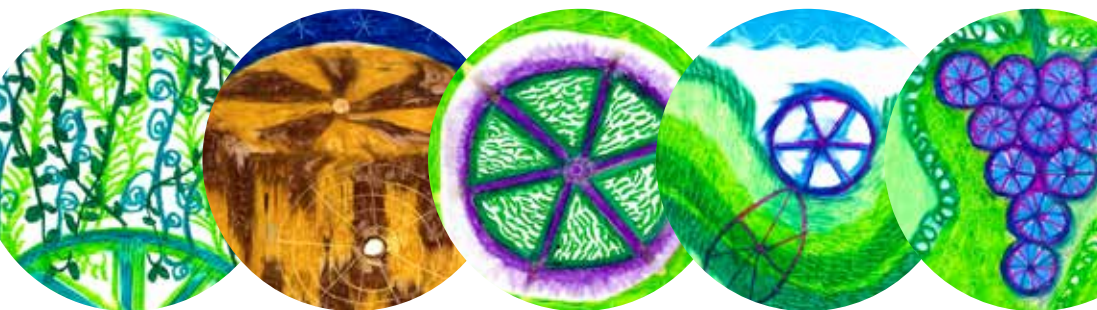
házuk előtt, aztán már nem is látták többet őket. Csak a temetés. Arra az egyetemről jött haza ez a szegény gyerek. Siratták, virrasztottak. Az egész falu rosszul volt az esettől. Csak ezek a feketében járó, alig mozgó vén boszorkányok károgtak egyfolytában. Kár értük. Jó emberek voltak. Állítólag mindketten nagyon nagy betegséget hordtak magukban. Mi a faluban meg nem is tudtunk róla. Hát így van ez! Ki törődik a másikkal? Csak az a lényeg, ami pletyka. Hogy ki és kit cicerélt meg.

A Németh Jancsi nem ilyen. Zárkózott, komoly ember. Inkább az édesanyjára hasonlít külsőleg, de egyébként tiszta apja. Amit megmond, az mindig úgy van. Viszont nem könnyen mond ki valamit, csak úgy egyértelműen.

Ezt a házat is ide építette a tehénistálló alá. Már fölötte, a hátsó udvari kerítésen, ki lehet menni a téeszistállóhoz. Jó is volt, hogy így döntött, hiszen mikor már nem voltam brigádvezető, emlékezik, és éjjeliőrséget vállaltam, jó sokszor húztuk ki az üszöből a borjút.

Ha éjszaka az állat hiába tágult ki, csak szenvedett, mert nem jött ki a borjú, hát lementem a Németh Jancsihoz, és kiugrasztottam az asszony mellől. A felesége meg természetre kiköpött olyan, mint az édesanyja volt a Jancsinak. Gödöllőn, vagy valahol ott, a környéken ismerték meg egymást. Ő is agrármérnök, de a gyerekekkel van otthon. Úgy esett, hogy nem is nagyon dolgozott. De, nem is, vitatkozik magával, talán tanított egy kicsit az iskolában, mikor az első gyerekekkel volt terhes. A szerény, jó indulatú és helyes asszonykát hamar megszerette a faluban mindenki. Először ezen is próbáltak köszörülni a banyák a vegyesboltban, meg az ÁFÉSZ-nél, de aztán az Erzsébet megadta nekik.

Akkor még nagy ember voltam, fúzi tovább. Amikor összehívtam az embereimet az István napon, én az augusztusit tartom, a család meg a karácsonyit, így aztán kétszer is van egy évben, és megfőztem a saját öntöttvas kasztrojomban azt a két birkát, amit már előzőleg levágtam, megnyúztam és előkészítettem, mindenki csak elismerőleg bólogatott. Hát, ilyen ez a Palkó István. Volt ott minden. Jó saját pálinka, bor, sör, kinek mi kellett. Hát, könnyebb is most a pálinkát főznöm, mint akkor. Bár az is tudott jó erős lenni, csak nagyon macerás volt. A nagy vizes fazékba bele a cefre, abba meg kis állványon a lábas, és

az egészre rá a vájdling, amit körbetekertem ronggyal és hideg kútvizet tettem bele. Így főztem át többször a pálinkát. Volt olyan, hogy annyira jól sikerült, jó formán semmi nem maradt az alumínium kanálban, mikor meggyújtottam. Hát, most már komoly berendezésem van. De ez még mindig jobb, mint ha elviszem a falu szélén lévő kifőzdébe. Ott egyrészt tudják és mondják, hogy mennyi lett, és ugyan kinek mi köze hozzá, hogy Palkó Istvánnak mennyi folyik le a torkán, vagy mennyit ajándékoz el, másrészt ki tudja, nem keverik-e össze. Én meg csak minőségi anyagból készítem a cefrét.

Most már, amióta nyugdíjas vagyok, nincs nagy névnaptartás. Azért a birkát megfőzöm, igaz már nem a nagy kasztrojba, ami lent van a hátsó kamrában. A nagyobbik lányom esküvőjén vettem elő még. Előbb csinálom a paraszat a téglák között, aztán jön a kasztroj, meg a beleváló. Mindig nagy sátrakat állítottunk fel. Na, nem azért, mert kellett, mert, tényleg, gondolkodik el így ültében, egyszer sem esett az eső, mikor a Palkó a névnapját tartotta. És mindegyik jól sikerült. Nem úgy, mint amikor a pince tavaly elkészült, és eljött a pinceszerve a szép társaság. Na, arról aztán volna mit elmélkedni.

Közben a sötétben, a betonjárdán, a bicikli mellett ülve, lehúzza a vastag szürke harisnyáját a jobb lábáról, és dörzsölgeti fájós ujját. A kerítés nélküli ház felé néz. Látja, hogy az egyik szobaablak világos, és valaki elmegy az ablak előtt. A csipkefüggönytől nem lehet jól látni ki az, de gondolja, hogy nem a Németh Jancsi, mert az még ilyenkor, fejés idején, kimegy a telepre ellenőrizni. Ért is hozzá. Hiszen, mikor még éjjeliőr voltam, elmélkedik, és bezörgettem a hátsó kis szobai ablakon, csak ugrott ki egy perc alatt és mondta, jöjjön István bátyám, csináljunk egy kis jövőt. Ez az ember mindig mosolyog egy kicsit. Ez is egy jó mondás. Hát, sokszor csináltuk a kis jövőt, az biztos.

Mikor kiértünk, máris hoztam neki a lavórba a langyos vizet, amit már előzőleg feltettem a kályha tetejére, és a szappant. Megmosta magát, beszappanozta a kezét, hogy jól csússzon, én meg fogtam a tehenet. Előre jól lekötöttem, a lábát meg megmarkoltam. A Jancsi meg kotorászott, könyékig, de volt úgy, hogy hónaljig benne volt, mire ki tudta húzni a borjú mellső lábait. Aztán már csak az istráng rá, ha kézzel nem jött. Min-

degyik élve született, és az üsző is jól volt. Amikor aztán elé tettem az anyjának és az meg lenyalogatta, csak néztük nagy örömmel a Németh Jancsival. Volt úgy, hogy észre sem vettük, hogy közben a poklát meg elejtette a tehén. Azért a kisüveg előkerült a táskából. A kis jövőre! – mondta. Aztán volt úgy, hogy a reggelesek ott találtak bennünket a borjú előtt egy üres pálinkásüveggel és összegyűrt cigarettásdobozzal. Amikor aztán hazamentem, Erzsébet csak rám nézett, és máris mondta, tán megint a kis jövőt csináltátok? Nem is kellett felelnem, mert azonnal mentem az ágyba, hiszen az éjszakázás, meg a pálinka megtette a hatását.

Rendes asszonyom van nekem. Őt is szeretik általában, de van, aki inkább fél tőle. De jól is teszi, ha nem hagyja, hogy bántsák a jó embereket. Mint a Németh Jancsi feleségét is. Mikor idehozta a faluba, és tényleg, az előbb jutott az eszembe, hogy az iskolában tanított egy keveset, amíg a terhességével bírta, már elkezdtek kibeszélni a boltban ezek a görbe banyák. Ezek, ezek a ..., közben kiköp egyet a földre ültében, és elkezdi felhúzni a harisnyáját és a bakancsát. Ezeknek semmi sem szent! Csak tudnám, hogy mit eszik rajtuk a Boldog Elemér, a plébános. Mert ők a fő hallgatósága. Bár lehet, ott is, a mise előtt meg után, a pletyka a fontos. De még az is elképzelhető, hogy a templomban is puszognak. Aztán lehet, csak szükségből túri meg őket az Elemér pap. Hiszen ha szüksége van erre, vagy arra, akkor ezek kifelé nagy lelkesedést mutatva csinálják, hogy aztán meg kibeszélhessék. Mint amikor nagytakarítás, vagy festés van a plébánián. A falu jó ideig azon rágódik, hogy a plébános úr kivel levelezik, meg milyen hamutartója van, vagy éppen arról, hogy lyukas-e a zoknija, és hány helyen van megstoppolva, meg milyen kopott a gatyája. Na, aztán ezek nagyon fontos dolgok. Ezek mindent tudnak. A kisbíró még ki sem ért, még meg sem ütötte a dobot, de a falu nagy része már tudja, hogy mit fog kihirdetni. Utána már mindenki azt hallgatja, hogy nem téveszti-e el a szöveget, ahogy megy körbe a faluban a biciklin, és egy-egy sarkon megállva kidobolja a hirdetményt.

Így kezdték a Németh Jancsi feleségével is. De az Erzsébet a boltban, hű a mindenit, az meg mindjárt bezár, döbben rá, hogy elszaladt az idő, és meglepő gyorsasággal áll fel a betonról, szinte az eldöntött kerékpárral együtt, és indul a vegyesbolt

kivilágított ablaka felé. Látszik a járásán, hogy a hegyen és útközben megivott bor már rendesen elhagyta a lábát, mert nagy biztonsággal tolja maga mellett a kétkerékűt, hogy mielőbb odaérhessen. Ahogy közelít, látja, hogy többen vannak a bolt előtt, és kotorászik valaki az ajtóval.

– Ágika! Be ne csukja! – szól az alacsony, természetes asszonyra, és áll várakozón az üvegportál előtt.

De az csak kotorászik a zárral, meg a lakattal.

– Miért, mi kellene István bácsi? – szól hátra elég barátságatlanul.

– Csak egy doboz Kossuth, nincs cigarettám – válaszolja olyan hangon és módon, mintha nem is volna annyira fontos ez neki, de elvárja, hogy megkapja.

Jó magasan hordja az orrát ez az asszony, de tudja, nem neki szól, hanem annak a Budapesten dolgozó, italt nagyon szerető férjének. Ha hétvégén hazajön, akkor mindenki tudja, hogy ott aztán van haddelhadd. Biztosan nem sok ép tányér, meg pohár, vagy váza van a házban. De lehet, az Ágikának sincs már olyan hely a testén, ami ne kapott volna. És mégis oda van ezért a durva emberért. Azt mondja, ha józan, akkor nincs még egy olyan szép, okos, szerető férj a világon, mint az övé. Hát ilyent sem lehetett még hallani sehol sem, hogy egy férfi szép legyen! Mindenki tudja, Ágika annak ellenére, hogy a férje, ha kicsit iszik, üti-veri, szerelmes. És azóta egyfolytában, amióta elvette feleségül. Az pedig már lehet, vagy öt éve is, hiszen a nagyobbik gyerek, a kislány, olyan öt körüli lehet, fut végig az eszében, de úgy tűnik, a szemén is látszik mindez, mert Ágika, ahogy hátranéz a cigaretta szó után, máris szedi le az előbb még helyére tolt lakatot.

– Látod, Fehér elvtárs? Amit mi nem tudtunk elintézni, azt a Palkó István egy mondattal lerendezte – szólal meg a bolt előtt álló Nagy Gyuri.

Palkón és Ágin kívül még ketten vannak itt. Fehér János, a párttitkár és a Nagy Gyuri, a főagronómus. Mondjuk könnyen adta magának a címet, néz rá Palkó, hiszen nincs is több agronómus a térszben.

– Hát igen, igen – válaszolja Fehér, de a hangján lehet érezni, hogy egy jó ideje már biztosan a boltban voltak.

– Csak egy Kossuth, István bácsi? – megy a bal oldali pult mögé

a kissé molett, harmincas asszony.

– liiigen – mondja bizonytalanul –, és éppen folytatná, mikor megszólal a Fehér:

– Ágika, nekünk meg a feles és a sör! Tudja? Egy kis kemény, egy kis híg, ettől leszünk szomorúak - és hatalmas röhögésbe tör ki.

De vele együtt a Nagy Gyuri is, miközben ismétli, hogy egy kis kemény, egy kis híg, ettől leszünk szomorúak. A keménynél ökölbe szorítva mutatják fel egyik kezüket, míg a hígnál már legörnyedve röhögnek. Úgy tűnik, már órák óta játszhatták ezt, mert az Ágika arca mindent elárul. Már rakja is ki a széles, sötétbarna pultra a féldecis kis fehér, és a kőbányai zöld üvegeket.

– Magának is István bácsi? – kérdezi, de csak azért, hogy szóljon, mert már rakja is az öreg elé.

Tudja ez, hogy mi a dörgés, gondolja magában Palkó, nem véletlenül lakik nem mesze tőlük. Sokszor kiségitik ezzel-azzal, de mindig visszahozza időben és rendben.

– Na, maga is keményedik egy kicsit? – szólítják meg, miközben a kisüveg apró nyílásán, bugyborékoló hangot adva folyik a szájába a folyékony cseresznye.

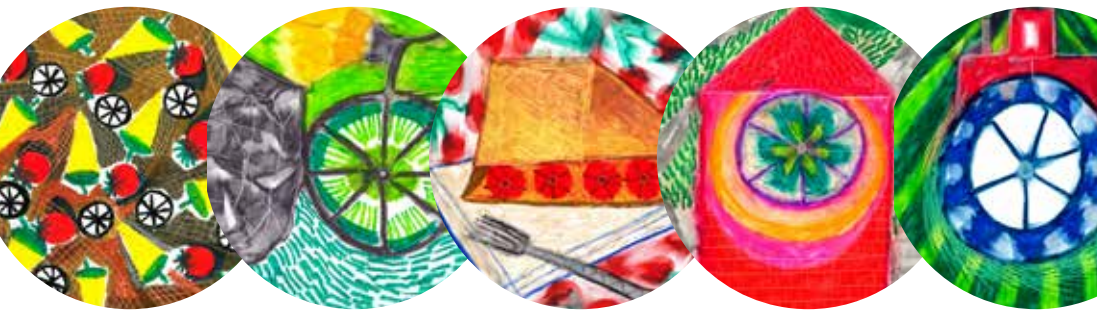
Még ideje sincs rá, hogy rendesen átjárja, mert már nyomja is a kezébe a Nagy Gyuri, a bejárati ajtó zárjával kinyitott sörösüveget.

– Hú, de kiszáradt István bácsi! – bólogat elismerőleg.

És tényleg, a sör egy nyeléssel lement. Most érzi igazán, mennyire megszomjazott. Egyre jobban érzi magát. Feltépi a sárgásbarna cigarettás csomagot, és kivesz belőle óvatosan egy szálat.

– Kínáljon meg engem is! – áll most már közelebb hozzá a Fehér, és ő is kihúz egyet a pakliból.

Megütögetik mind a ketten a kopott, sok helyén színét veszített fapult tetején, végignyálják csak úgy, megszokásból az oldalát, és beleszívnak Nagy Gyuri gyufalángjába. Az első slukk a pálinkás sör után egy pillanatra megállítja az időt. Mind a hárman csak néznek, és lassan engedik ki a füstöt a szájukon, orrukon. Csak az Ágika pakolászik valamit hátul, jobb oldalon, a pult mögött. Az üzlet elég nagy. Van itt minden. A falak mentén mindenhol áru van. A konzervtől az ingig, a derékszíjtól a kol-

bászig, a kimért zsirtól és kimért lisztől a cukorig, a pálinkától a málnaszörpíg, majdnem minden van, ami kell. Ha meg netán valami nincs, akkor a következő hétre hoznak, ha nem túl ritka, amit keresnek. Egy áru nincs. Bor. Miután itt a faluban bora mindenkinek van. Akinek meg nincs, az kap a szomszédától. Ketten vannak itt kiszolgálók, de úgy látszik most ez a szegény asszony a soros, és amíg ezek a szomjukat oltják, rendet csinál az egész napos műszak után.

– Ágika! Elfogyott a kemény, meg a híg is, aztán szomorúak leszünk! – szól hozzá a Nagy Gyuri.

Látszik, hogy nagyon kelletlenül rakja megint fel a három kis fehér és nagyobb zöld üveget.

– Igyon velünk egyet! Na, ne durcáskodjon! – próbálkozik az agronómus. – Meghívom egy kevertre, vagy inkább Tripliszeket inna? De látom, van itt Hubertusz is.

– Hagyjon már békén engem ezzel a dög itallal! – válaszolja.

– Akkor csokoládét? Nézze, látom, ott a kedvenc táblája, vagy inkább a mogyoróst szeretné?

– Na, most már elég! Igyák, aztán menjünk, nekem is otthon a család.

– Na, na! Elvtársnő! – szól a Fehér. – Beszéljünk már úgy, ahogy illik a dolgozóval. Milyen viselkedés ez? A Nagy elvtárs csak kedveskedni akart magának. Nem volt neki semmi hátsó szándéka. De ha nem kell a csokoládé, akkor nem kell! De ezen megsértődni? Ki látott ilyent! Inkább adjon még egy kört, mert ez is elfogyott!

És lám, a párttitkárnak mekkora szava van! Nézi Palkó, hogy máris kapják a következőt, de eddig még ő nem kért vissza semmit, így miközben Ágika teszi a pultra, belenéz a szemébe. Az elérti, mert máris duplázza.

– Na, akkor ezeket gurítsuk le - mondja Fehér -, és menjünk, mert ezt a kis asszonykát tényleg várják otthon.

Megint rágyújtanak. Érezni a már minden mindegy, csak legyen egy kis levegő életerzést, ezért az utolsó kört már kiviszik a bolt elé. Ott állodognak, de inkább támaszkodnak, miközben a bolt most már ténylegesen bezár. Ágika úgy megy el, mintha moziba menne, olyan boldog arckifejezéssel. Amit ugyan csak elképzelni lehet, mert heti egy alkalommal van filmvetítés a kultúrban, és az is általában szerdán. Akkor meg kinek van

moziba menni.

– Aztán hogy van mostanság Palkó elvtárs? – fordul feléje Fehér, és úgy néz rá, olyan érdeklődően, hogy azt hinné az ember, még csak most látta meg.

Ezt meg ki a fene érti, gondolja. Legjobb, ha előveszem a Palkó-féle nem beszél, csak néz kifejezést. Úgy is van, mert az meg folytatja.

– Jó magának! Ott van a szőlő, meg a jó pince! Az a rendes felesége, a Talicskás Erzsébet, meg a három lánya, három unokája, meg a két rendes veje. Mi baja lehet magának? Nincs terv, nincs beszámoltatás, nincsenek reakciók, akik nehezítik a termelő munkát, és nincs, aki folyamatosan figyelne, hogy mit csinál rosszul. – Közben iszik egyet a zöld üvegből és jó mélyről bőfög egyet. – Na, ez jól esett – folytatja. Már napok óta rossz a gyomrom. Mondtam is a Barna elvtársnak a tanácson, még úgy járok, mint te, aztán itt a sok idegeskedéstől gyomorbajos leszek. Ő meg csak mosolygott, hogy hozott Isten a csapatban. Majd megtudom, meg mi a fene.

Palkó már unja, és a cigarettáért kotorászik a zsebében. A barna kalap hátra van csúszva a tarkójára, a Nagy Gyuri meg leült az előbb a bolt kirakatának háttal, és nekidöntötte magát a betonlábazatnak. Nem magas, csak kétlépcsőnyi, így a fejét ütemesen az üveghez ütögeti. Először erre a játékra akkor jött rá, mikor megborította a sörösüveget és fejét beleverte a kirakatüvegbe. Jót szolt. Mondjuk, a Fehért nem zavarta, mert csak mondta a mondókáját, a holdankénti búzatermésről, hogy a harminc valamennyi mázsával a járásban csak az utolsók lehetünk, meg a tehenészetben kevés a fejt tej, és milyen szerencse, hogy nem nálunk, a mi téeszünkben fordult elő, amit az elvtársak meséltek a legutóbbi titkárin, a városban.

– Mert tudja mi történt, Palkó elvtárs? – emeli fel a hangját és jobb kezének mutatóujjával döfködi az olajos, gépszíros, maszatos, eredetileg kockásmintájú flanelingjét Palkónak.

Az meg a cigarettáját nézegeti és azt, hogy miképpen lehetne elsliszolni innen úgy, hogy a kisüveg cseresznyét, és a maradék sört is elvihesse. Hiszen messze még a Hosszú utcai telek, ahova még brigádvezetősége idején építette a házát. Egy kis szobakonyhás, kamrás ház volt, vert vályogfallyal. Milyen sokat dolgoztak, mire eljutottak oda, hogy nagyobbat építhessenek.

Mennyire nem akart ő OTP-kölcsönt felvenni! Mondta is az Erzsébetnek, inkább örökké itt lakok, a nagyobb lányok meg a konyhában, a kicsi meg elfér itt velünk, de én nem veszek fel kölcsönt. Erre ő, hogy az nem olyan, mert az államnak tartozunk. A kölcsön az kölcsön, mondtam neki, sokszor már magamból kikelve. Százszor elmondtam, és még százegyedszer is előhozta, hogy ez is, meg az is épít már, és kölcsönből. Na, aztán az lett a vége, hogy menni kellett be a városba az OTP-hez aláírni, mosolyog magában. Ami biztosan látható is volt az arcán, mert Fehér ráförmed:

– Maga meg röhög ezen?

– Min? Miről van szó? – ijed meg, hiszen ő saját magán mosolygott.

Amikor bementek a busszal az OTP-be és azt mondták írjon alá, aztán minden rendben van, megvan a pénz és építkezhetnek. Hát, ő akkor azt gondolta, vége az egész világnak. Nem erre nevelték őt a szülei, hogy egy nyavalyás házért, mert az asszony már nem bírja tovább, hogy csak neki nincs, földönfutóvá váljék. Az ő családjában az volt a szokás, hogy mindig annyit ettek, és költöttek, amennyi volt. Soha nem vettek fel kölcsönt. A szülei annak idején a boltban, a zsidónál is kifizettek mindent, amit elhoztak. Pedig sokszor volt rossz, és még rosszabb világ. Soha nem vittek el semmit csak úgy, hozomra. Akkor meg, amikor aláírt, tudta, most aztán már nincs tovább. De legyen meg az asszony akarata, aztán már ő úgyis élt eleget. Pedig akkor még hatvan sem volt. Most már hetvenet is betöltötte az idén. Közben a cigarettája a csonkig égett, és megvetően ledobja maga elé. A Nagy Gyuri meg a lába mellett, a falnak támasztott bicikli előtt veri az ütemet a fejével a kirakat üvegén, és közben a Zöldre van a, zöldre van a nótát énekl. Katona korában tanulhatta, mert már közben azt próbálja magyarázni Palkónak, hogy milyen csizmát kapott, amikor bevonult. Most egy fekete, vékonybőrből készült csizma van a lábán, eredetileg világos színű csizmanadrággal. A kiskabátja a betonon, az ülepe alatt van, pedig nagyon érezni már az idő késő őszi fogát.

– Most képzelje el Palkó elvtárs, ha nálunk, a mi téeszünkben fordul elő az, amit meséltek az elvtársak a titkárin.

Palkó fordul a kerékpárja felé, és matatni kezd a kormányán,

hogy ezzel is éreztesse, hogy már meg menni kéne.

– Mi van, magát nem is érdekli? – szól rá elváltozott, inkább sértett, mint mérges hangon a párttitkár.

– Zöldre van a, zöldre van a ... Dehogyan nem érdekli! Mond csak neki komám! Figyel ő, igaz Palkó bátyám, csak hát otthon meg az asszony várja az ajtó mögött a sodrófával.

– Igaz ez, Palkó elvtárs? – próbál huncut mosolyt küldeni. – Maguknál az asszony hordja a nadrágot?

Most már aztán Palkó István is visszafordul. Nem érdekli, hogy ez itt a párttitkár, az meg az agronómus, akit meg egyébként szeret is. Felvillantja hideg kék Palkó szemét, a hátracsúszott ka-
lapot megigazítva még hátrább tolja, és belenéz a szemben álló szemébe. Az orruk majdnem összeér. A Palkó csak néz. De ez a nézés mindennél többet kifejez. Benne van a hegy nedűje, a négy féldeci cseresznye, és a majdnem négy üveg sör, miután már csak egy kicsi lötyög az utolsónak kikért üveg alján. Aztán látható ezekben a szemekben a másik ember tulajdonsága is. Olyan, mint egy tükör, amiben most a Fehér nézheti magát, ahogy félrészeg állapotában próbálja saját nagyságát kihangsúlyozni.

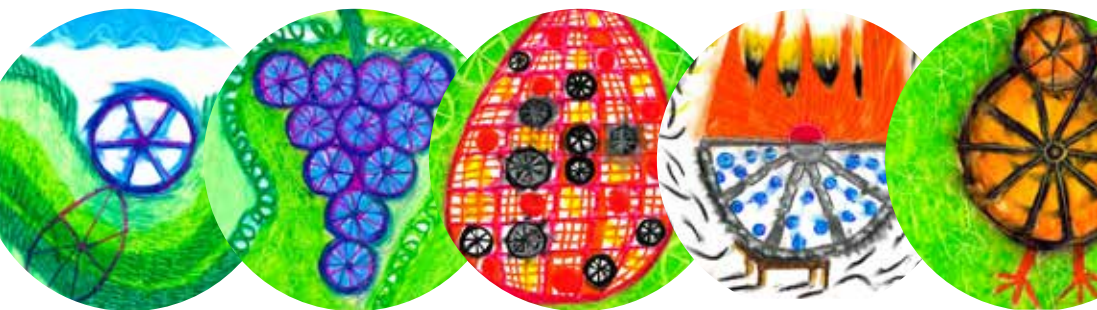
– Na, na! – mondaná Palkónak, de csak suttogás jön ki a száján.

– Hagyja már, István bátyám, ez csak vicc! Ne vegye már komolyan, amit itt összevissza gajdolunk! – szól fel a kirakat előtt ültében, és fejével dobolva a Nagy Gyuri. – Zöldre van a, zöldre van a ...

De ezek itt csak farkasszemeznek egymással, míg a Fehér meg nem unja, és valahogy elővarázsolja a háta mögé, a biciklitámasztékra előzőleg letett sörösüveget, és nyújtja Palkónak.

– Igyunk egyet erre az ijedségre Palkó elvtárs!

Ő meg elfogadja, meghúzza, majd előveszi a sárgásbarna papírdobozt, és megkínálja vele. Gyufa serceg, szál a füst, és ha a Nagy Gyuri nem verné hol erősebben, hol meg gyengébben, ahogy a nóta szövege adja a ritmust a fejével az üvegen, akkor senki nem is sejtethné, hogy van valaki a bolt előtt. A disznók sivitását több helyről is hallani a faluban. Esetenként a tehénbögés is belehasít a sötétbe. Esti etetés van. Remélem, Erzsébet ad enni a disznónak, jut eszébe Palkónak. Minden elő van készítve az ől melletti kamrában. Egy vödörrel szoktam keverni, fél darát és fél korpát. Volt idő, mikor egy évben

három disznót is vágtam. Most már csak ezt az egyet. Ez is elég. Van a gyerekeknek is, akkor meg minek. Meg már nem is szeretem annyira a húst. A csirkét meg már egyáltalán nem. Koszos, bűdös állat. Azért van az asszonyok hátul valamennyi, már megszokásból is, méghozzá igen szépek és különlegesek. Van ott bóbitás, meg kopasznyakú, meg kendermagos. De a legszebb, az a két kakas. Az egyik fehér, a másik meg vörös. Közel egyidősek és egyforma nagyságúak. Érdekes, nem nagyon verekszenek. Ezek szerint szétosztották maguk között a tyúkokat.

– Szóval, azt nem mondhatom meg, hogy hol, meg hogy ki, csak azt, hogy egy brigádvezető, szóval éjszaka kilopott az istállóból egy borjút. – mondja Fehér.

Ezek ketten, miután látják, nem szabadulnak másként, hát ráfigyelnek. Nem biztos, hogy mindent szóról szóra követni tudnak, hiszen már az üvegek is üresek lettek és a cigaretta sem ízlik ital nélkül. Meg hát itt állni sem egy leányálom. Palkó a biciklijének támaszkodik, a Fehér meg a kerékpár támasztónak, amit az ÁFÉSZ csináltatott a vegyesbolt elé fából. A faoszlopon álló gerendát a gyerekek is szeretik, mert itt lehet játszani rajta. A kisebb gyerekek kézen lógva hintáznak, a nagyobbak pedig egyensúlyozva mennek a tetején.

– Mikor? – kérdezi Nagy Gyuri.

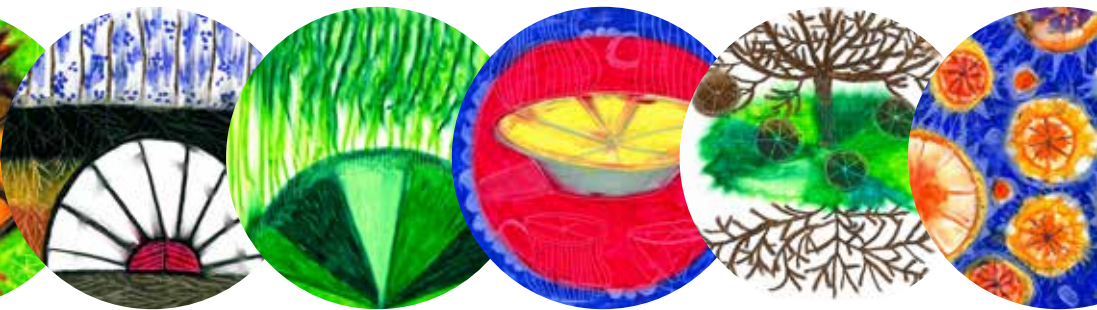
– Ja, még tavaly télen, de akkor is nagy a szégyen.

– De meg lett az állat, nem?

– Hát igen, de csak gyomorban, mert időközben megfőzték.

Nagy nehezen feltápáskodik a kirakat előtt ültéből az agronómus. És miközben egyensúlyát próbálja tartani, belebotlik a már üresen letett sörösüvegbe. A legfeljebb csak az állatok etetésétől felvert csendbe az üveg gurulása fület sértően hasít bele. A másik kettő csak nézi, hiszen jó, ha ők most így, biztosan támaszkodva a helyükön vannak. Palkó úgy érzi, csak a lába az, ami nem a legtokéletesebb, ezért nem nagyon mozdul, és még a véletlenül leesett cigarettásdobozt sem veszi fel a földről. Az agya, tudja, teljesen tiszta. Úgy érzi, mint ha nem is kóstolgatott volna majdnem egész nap az alkoholos italokból.

– Csizmát húzott a borjú lábaira, persze kettőt fordítva, és úgy vezette ki az istállóból – sorolja Fehér, aki már semmiről nem vesz tudomást. Szemlátomást saját elbeszélő világában él,

és nagyon szeretné elmondani, még ha nem is hallgatja esetleg senki. – A hóban aztán első ránézésre az látszott, hogy valaki bement, majd kijött – pusmogja az orra alatt. Na, de – emeli fel a hangját és a mutatóujjával a sötét égbolt felé bök –, jött egy nyomozó, és azonnal látta a turpisságot. Azt mondják, névnapra akart borjút vágni. Hát, utána őt vágták le, vagy meg – tör ki belőle a köhögő röhögés.

Erre már a Nagy Gyuri is felfigyel, mert eddig a saját biztonságos megállásával volt elfoglalva, meg azzal, hogy üres már az elgurult üveg, nézett is hosszan utána.

– Így van ez! – kontráz rá. – Egy kis kemény, egy kis híg, ettől leszünk szomorúak! – és ő is röhög. – Így van, Fehér elvtárs?

Az meg csak néz, hogy most mi van. Mert ő még a borjúlópásnál tartott, ez meg már másról beszél. Vagy mégsem, csak meg kell értenem ezt az értelmiségi gondolkozást, fut át rajta, és bizalmatlanul nézi az agronómust. Az meg csak a térdeire támaszkodva röhög, és mondogatja: egy kis kemény, egy kis híg, ettől leszünk szomorúak. Na, most már Fehér is csatlakozik, mert rájött, ez nem értelmiségi duma. Egyébként is az agrár-mérnök mitől lenne értelmiségi, hiszen paraszt ez a javából, csak hát tanult egy kicsit. És ki ne tette volna, ha lehetősége adódik rá? Már mind a ketten egymásnak támaszkodva dülöngélnek, és mondogatják, hogy egy kis kemény, egy kis híg, ettől leszünk szomorúak, s ahányszor egymásra néznek, mindig jobban röhögnek. Aztán az egész mély, dohányos köhögésbe csap át, aminek krákogás és lógonyálás köpködés a vége. Palkó érzi, most van itt az ideje annak, hogy ügyesen elslisszoljon. Ezek úgyis egymással vannak elfoglalva. Őt nem érte annyira el a vegyesbolti pálinka, meg sör. A Nagy Gyuri, meg a Fehér, már az Isten tudja mióta ott lehettek a boltban, mire ő odaért, gondolja. Észre sem veszik, hogy kikerülve őket eltolja mellettük a lógóláncos biciklit.

Imbolyognak a kormányon a hálós szatyrok, de most nem érdekli. Próbálja sietősre fogni lépteit hazafelé, a Hosszú utcába. Az ő utcája, mármint ahol a háza van, jobb fekvésű a Kosuth Lajos utcánál, ami a falu főutcája. A két utcai szoba ablaka déli fekvésű, ezért nagyon keveset kell benne tüzelni. Mennyit is veszekedett vele az Erzsébet, hogy ők is rakassanak cserép-kályhát. De nem! Azt már nem, mondta neki. Nem is tudom,

gondolkozik el, hogyan találhatott ki ilyen úri marhaságot ez az asszony? A vaskályha, meg a konyhában a sparhelt. Az az igazi! Abban mindent el lehet tüzelni. Szenet nem is kell jóformán venni, hiszen fát a téesztől tud vásárolni, meg hulladékot ingyen is kap, a többi meg összegyűlik a szemétből. Amikor meg nagy volt a szegénység, akkor csak össze kellett szedni az úton elpottyantott tehénlepényt. Annál jobb tűzrevalót nem is lehet találni! És ingyen van!

Most már nem szedi senki össze. Az ő szobájuk padlója is fából van. Nem mázolt agyagból, mint még a szülei idejében. A gulyát a Hosszú utcán hajtják ki a legelőre és vissza. Ezért aztán van elég lepény a tehének után. Neki már nincs. Volt egy idő, amikor tartott marhát és hizlalt, volt úgy, hogy 2-3 bikát is leadásra a téezen keresztül, de csak rövid ideig azt is, mert Erzsébet nem bírta, neki meg mennie kellett az emberei után. De szép időszak is volt. Amikor még legalább harminc embernek parancsolt, mint brigádvezető. Jöttek ezek a kis agronómusnak valók. Hozzá is beosztottak valamennyit. Volt olyan szezon, hogy négyen is voltak körülötte. Egyre nagyon emlékszik. Még jó, hogy éppen odaért, mikor meglátta, hogy nagy a baj.

De honnan is jutott most ez az eszébe? Tolja a biciklit az út szélén, a Kossuth Lajos utcában a falu túlsó irányába, ahol ferdeszögben belecsatlakozik a Hosszú utca. Már nem tudott menni a járdának használt keskeny kijárt részen, mert a gyógyszerár után, az egyik ház udvarába vezetik be a vizet, és ki van ásva az árok. Ő náluk is, először csak az udvarban volt csap, de innen nem ittak. Ő megmondta, amíg én élek, addig itt, ebben a házban én csak az artézi vizet iszom. Jó is az! Nincs olyan víz sehol, mint ami Lászlófalván, a falu közepén, a buszmegállóval szemben, az artézi kútból folyik. Ez a víz talán még a saját bornál is jobb, jut el idáig a gondolatlanul, de aztán meggondolva magát, hangosan, magában beszélve mondja: Nem lehet összehasonlítani. Mindkettő nagyon jó. Kinek-kinek és mikor? Még jó, hogy a disznótelepre is levezették a nagynyomású vizet. Ha az nem lett volna ott, és ő éppen nem akkor megy arra ..., de minek is ment? Hiszen neki a növénytermesztés volt a területe, egyébként sem nagyon szerette a disznótelepet. Jobb kint a hártárban. Mikor látja, hogyan fejlődik napról napra a kukorica, és ha nincs elég csapadék és víz, akkor hogyan kezd el fűtyülni. A

búza, az meg még beszélni is tud, csak érteni kell a nyelvezetén. Neki csak elég volt végiglovagolni a Virgincon a táblák közötti dűlőkön, már meg volt a tapasztalata, hogy mi kellene. Ha még azt is tudni akarta, hogy mit érez most a takarmány, vagy a kenyérnekvaló, akkor leszállt a lóról, közé ment a növénynek és csak megfogta és hallgatta. A bíbic is sokat elárult arról, hogy mi történik ott kint. Mondták is mindig, a Palkó nem az egyetemen tanulta, hanem érzi. Na és melyik jobb?

De most már mindegy, mert már csak az a kis szőlóm van. Négy magyar hold. Ahhoz kevés, hogy valamit lehessen kezdeni vele, ahhoz meg sok, hogy mindig egyedül van. Akár kapálni, vagy kötözni, vagy permetezni, vagy bármit kell vele csinálni. Nem is véletlen a mondás, hogy a szőlő olyan, mint az asszony. Mindig benne kell lenni ahhoz, hogy jó legyen.

Ahogy motyog és mosolyog magában a bicikli nem éppen e-gyenes tolása közben, mögüle röhögésbe torkolóan hallja, hogy egy kis kemény, egy kis híg, ettől leszünk szomorúak. Na, ezek is elindultak, gondolja, de miért erre, mikor nem itt laknak, hanem a falu túl felén.

Hát igen, megy tovább a gondolata, az asszony, meg a szőlő együtt nagyon nehéz. És valahogy, döbben rá itt útközben, féltékenyek is egymásra. Így van! Jelenti ki határozottan a kerékpárnak. Ezt te tudod a legjobban jó barátom, tartja egy kicsit messzebb magától, a kék szigetelőszalag lefoszlása után ragacsos kormányú biciklit. Látod, ahányszor megfoglak, már mondja is az asszony, hogy na, megint a szőlő? De ezt úgy mondja, hogy legszívesebben sokszor földhöz vágnálak. Pedig te nem tehetsz semmiről. Ha meg maradok, és nem megyek ki a hegybe, akkor meg az állandó molesztálás, hogy miért vagyok rosszkedvű, meg miért nem ez, meg az? Hát miért? Mert ideges vagyok, hogy mi van kint a másikkal, a másik házastársammal, a szőlővel? Mert ha ahhoz nem megyek, akkor meg, te láttad, hogy nézett ki. Hát ki érti ezt? Mint ahogy az is érthetetlen volt, hogy mi jött rá arra az agronómusfélére a disznótelepen.

Ugye látta, hogy a tehenészetben hogyan segítettek az állatnak az ellésnél. És ez a bolond úgy gondolta, lemegy a fiaztatóba, és a disznókkal is ugyanazt megcsinálja, és még meg is dicserik érte. Persze, az a nappalis is kópé. Mikor lement hozzá a fiú, hogy mi újság, az meg mondta neki, hogy minden rendben,

csak nem lehet tudni, hogy az a disznó, ami most fial éppen, meddig akarja még csinálni. Mennyi malac lehet benne? Erre a gyerek bement az anyakocához, és elkezdett nyúlkálni benne.

Az azért nagyon jó, hogy már van otthon az új házban fürdőszoba, és víz is van benne. Ez fontos, hiszen itt a faluban, a felső részen még nincs víz az utcákban, de a házban már, ami most épül, meg épült, fürdőszoba van. Így aztán van, aki csirkéket nevel benne, hogy amíg kicsik, a patkány meg ne ölje őket. Ez többször előfordult, ha kint voltak az ólban.

De náluk más a helyzet. Egyébként sem engedte volna, hogy ott károgiának a csirkék a lakásban. Nem mondom, beszél most már egyre hangosabban, miután a gajdolás is egyre jobban utoléri, a csibéket a kotlóssal a verandán, meg a konyhasztal alatt eltűröm. Ártatlan kis jószágok. Ha tudnák a sorsukat, lehet, meg sem születnének. Valahogy én már nem szeretem annyira a húst, mint régen, amikor még két-három disznót is levágtam évente, meg vagy 100 aprójószágot. S mind elfogyott. Akkor húst ettem szalonnával, meg fordítva. Most már inkább egy szelet kenyér, alma, pálinka és bor. Ezzel el is élnék. Nem mondom, ha időnként Erzsébet sütné buktát is lekvárral, vagy meggyes lepényt, vagy rétest, azt azért nem tolnám félre.

Jó asszony ez. Próbálkozik, mindig főz valamit, amiről úgy gondolja, hogy jól esne. De hát mit tegyek? Az állandó pacakázásait meg ki nem állhatom. Ha már a jó Isten hozzásegített ehhez a szőlőhöz, csak nem hagyom teljesen tönkremenni. Csak az egészségem legyen meg és bírjam erővel. Hát, az agronómus gyereknek lehet nem lett volna ilyen problémája, ha éppen akkor nem megyek arra, és nem nézek be a kocák közé. Csak azt láttam, hogy az őr-gondozó kint áll a faltató előtt és mosolyog. Bent meg, éppen akkor, mikor beléptem, rontott neki a kétmázsás állat a gyereknek tátott pofával. Oda-rohantam, elkaptam a farkát a fenevaddá lett kocának, de az rám sem hederített, ment neki a közben szarban ült, felhúzott lábbal az elválasztó fadeszkába kapaszkodó fiúnak. A slagot, üvöltöttem, ahogy a torkomon kifért a kint álló gondozónak, aki a nagy hangra Istennek hála bejött. Már alig tudtam tartani a farkánál fogva a disznót, mire aztán a nagynyomású slaggal elkezdte spriccelni, amitől aztán hátrább ment és megnyugodott. A gyereket azért elvitték be a városba, a kórházba, mert

kicsit belemart a jobb combjába, és tetőtől talpig disznótrágyás lett. Vissza sem jött már ide, úgy emlékszem. De honnan is jutnak ilyen régi dolgok az eszembe, morfondírozik. Ahogy tolja a biciklit, minden lépésnél csattan egyet valami fémes hang. Biztos a láncvédő lemez ér a hátsó kerékhez, gondolja. Meg is áll egy kicsit, hogy megszemlélje. Éppen az egyik, a főút melletti, talán összesen 10 villanyoszlop oldalára szerelt lámpa alatt van. Megnézi tüzetesen, tologatja, előre, majd próbálja hátra, de arra nem megy. A fene ott egyen meg, veszi megint a kerékpárral való kapcsolatot tegezőre, majd holnap megnézek én, mi a bajod, mondja inkább fenyegetően, mint segítőkészen.

Tényleg, holnap befűt az Erzsi a hengerbe is. Jól kiáztatom magam. Remélem, jön majd az idősebb lányom, hogy levágja a lábamról a körmőmet. Biztos majd őt is bégázza az anyja, hogy apád már megint, hogyan jött haza. Tényleg, meg vannak még az Erzsi zöldségei? Mert az aztán mindennél fontosabb. Ha hazaérek, nem is azt kérdezi, hogy na, már megint milyen sokat dolgoztam, hogy biztosan mennyire el vagyok fáradva! Á, dehogy. Csak az ő zöldségei! Majd ha próbálná, mint én! Jó, persze, eleinte volt kint egy-két alkalommal kapálni, meg kötözni. És a szüretnél is a főzést, meg miegymást ő intézte, de akkor is csak azt mondta, hogy mire tartom ilyen nagy ügynek ezt? Asszonyból van. Nincs ennek lelke. A szőlőhöz lélek kell. A férfi lelke. Amikor ott vagyok benne, akkor olyan vagyok, mint ők. Ha meg iszom a bort, olyan érzésem van, mint ha az egész világ bennem volna. Ezt senki nem érti meg, akinek szoknya van a dereka körül.

– Csak utolértük István bátyám! – szólítja meg a Nagy Gyuri a lámpa alatt.

– Egy kis kemény, egy kis híg, ettől leszünk szomorúak – mondja a magáét a helyzethez képest nagy komolysággal Fehér.

Szemlátomást jóban vannak, hiszen el nem engedik egymást. Az egyik a másik vállát, a másik pedig a derekát fogja az előzőnek. Istvánnak elég a bicikli társnak, de nincs annyira szüksége rá, mint amazoknak, hiszen ő, ha iszik, azért azt lehetőleg ésszel teszi. Nem véletlenül dupla, vagy közel duplaidős a két társánál. Érzi ő, tudja, hogy mikor van az, amikor már nincs tovább.

Most, hogy elindulnak előtte, jön rá, hogy hova sietnek. Bár

ez úgy történik, mint a vitorlázás széllel szemben. Hol balra az út széléig, hol meg vissza a másik árokig, de kicsit mindig előbbre.

A Főutca és Hosszú utca sarkán van a kocsmá. Ő nem szereti ezt a kocsmát, mert a kocsmáros olyan úriemberféle. Legálábbis annak tartja magát. Azt mondják, a családja valami régi polgári lehetett, és nagyon derogál neki ez a munka. Mindenesetre úgy adja a sört, mintha leereszkedve szívességet tenne vele. Ezért már az íze sem olyan, ami jólesne az embernek.

Bezzeg a vejem, az Imre. Ő a városban dolgozik az Utasellátónál. Nagyon megbecsülik, és jó szakembernek tartják. Mondja, nála rend van és fegyelem. A vendéglátó technikumot végezte el, és már üzletvezető. Szeretem, mikor eljön hozzánk, gondol vissza. Nagyon jó történetei vannak az emberekről. Mindig tervezget, és állandóan valamin jár az esze. Szoktam is mondani neki, te Imre, lehet, téged nem is apád, hanem valami ügyes zsidó csinált, mert az eszed az nagyon firnyákos. Tudja apuka, mondta erre, azok tényleg jó szakemberek. És tudják az alapigazságokat, hogy megbízhatóan jót kell adni, sokat olcsón, és mindig hozzá kell tenni, ha keveset is, mert egyébként elfogy.

Hát ilyenekkel traktál ez a gyerek engem. Na, ő volt az, aki amióta szőlőm van, mégis bort hozott ajándékba. Valami külföldi vöröset. Felbontottuk, de az nem bor volt, hanem inkább likőr. Erős is volt, meg nagyon fűszeres. Mondjuk, a kis decis pohárba töltött belőle, nem a nagyobbba, amiből a sajátot szoktam inni. – Maga nem szomjas, Palkókám? – szól hátra a Fehér János, de ő nem felel.

Mit mondjon ennek itt. Azt, hogy szerinte jobb lett volna, ha marad a szakmájában? Azt mondják, eredetileg gépszereelő volt és rendes, dolgos embernek ismerték. Most meg...! Hát, most is megjárja, mert a légynek sem árt, de mondjuk, számítani sem lehet rá. Arra jó, hogy van egy ilyen is, aztán kész. Végül is, ha nincs szerencsénk, akkor lehetett volna egy vérmesebb párttitkárunk is, mondta egyszer a háta mögött a Németh Jancsi, az elnök. És biztosan igaza van. Az egy rendes ember, bár tavaly a pincészeren ő is kivetkőzött az elnöki szerepből.

Akik ott voltak, azok, anélkül, hogy összebeszéltek volna, nem beszélnek az esetről. Mintha meg sem történt volna. Ami

érthető is, hiszen ki dicsekedne vele, hogy...

– Na jöjjön, István bátyám – szólítja meg a Nagy Gyuri –, olt-
suk el a feltörő tüzet! Egyébként is ott felejtette a Kossuthot a
bolt előtt, itt van valahol a kabát zsebemben – kotorászik bal
kezével a zsebében, a jobb kezével meg Fehérbe kapaszkodik.

Palkónak már nincs kedve a kocsmához. Egyrészt nagyon nem
szereti a kocsmáros lenéző viselkedését, ezért pontosan meg
tudná számolni, hányszor volt ennél bent, másrészt egyre töb-
bet van eszében Erzsébet, meg valami vacsoraféle. Érti a gyom-
rát, hogy üres. Régen volt már dél körül, mikor még fent a he-
gyen evett egy pár falatot. Most nem tudni honnan, de a sonkás
tojásrántotta jutott az eszébe. Meg sem tudnám mondani az
idejét annak, gondolkodik el, hogy mikor is ettem utoljára a
kamrában felakasztott füstöltsonkáról levágott szelettel meg-
sütött tojásrántottát. Bele a nagyobb hosszúnyelű serpenyőbe,
aztán rá a négy, vagy öt tojást. Itt van, ni, a paprika, paradicsom
hozzá. Szinte érzi az illatát a sparhelten süló sonkának.

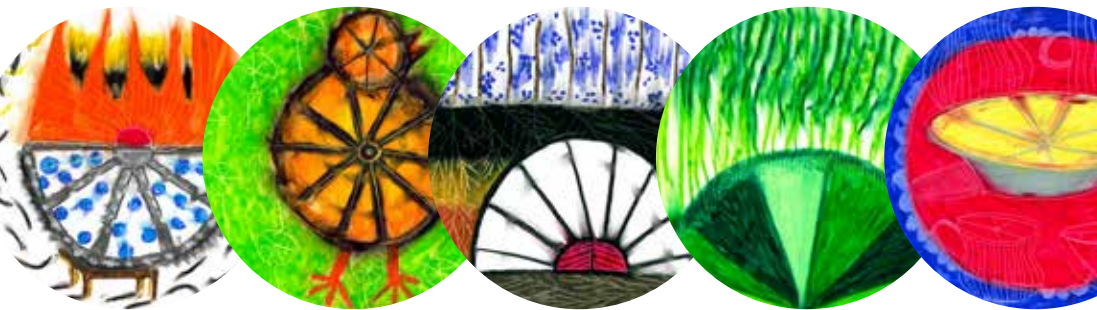
Mi történt, csak nem halni készülök, ijed meg. Azt mondták,
hogy apósa is, pedig már az gutaütött volt, és évek óta azt sem
tudta, mit adnak neki a szájába, vagy mit raknak elé, de a halála
előtti napokon egyfolytában a töltött káposztát követelte. Meg
is főzték neki, ő meg kis híján a haláláig ette. A nagyfazékban
nem is sok maradt, miután átadta a lelkét a Mindenhatónak,
gondol vissza, pedig állítólag két napja volt csak rá, hogy az
összes elfogyjon. Most meg neki jött ez a sonkás rántotta
kivánsága. Ebből a sonkából nem is tudom ettem-e, próbál em-
lékezni. Sőt, az sem tudom, hogyan sikerült?

– Hát, én inkább most haza – mondja előre ama kettőnek,
akik egymás kedvére egy kis kemény, egy kis híg, ettől leszünk
szomorúakat játszanak, és most már karonfogva mennek a
kocsmá felé.

– Na, ne már Palkó elvtárs! – áll meg a Fehér János. – Meg ne
sértsen!

Nagy Gyuri kénytelen a 45-50 év körüli párttitkárral együtt
bevárni Palkót, mert egyedül szinte biztosan nem tudna megáll-
ni egyik sem a lábán.

– Én nem, de inkább haza... – válaszolja, de a csendességét
beleegyezésnek veszik, és Fehér a szabad jobb kezével bele-
kapaszkodik a Palkó bal karjába. Most már hárman mennek egy

vonásban, meg a kerékpár. A bal szélén Nagy Gyuri, belekarolva a Fehérbe, az meg a Palkóba, miközben ő meg tolja a biciklit.

Az egész utat elfoglalják keresztbe, de miután ilyenkor este már csak a kertek alatt történnek a dolgok, így nincs mitől tartaniuk. Sötétedés után feléled a falu. Már ellátták az állatokat. Az itt élők egy része a kocsmába keresi a társaságot, mások meg a kertek alatt mennek egymáshoz, és attól függően, hogy milyen a helyzetük, kapcsolatuk, vagy megállnak az alsóépületnél, vagy abban bent, vagy ha jó az idő, akkor kint a kazlaknál. Aztán van, aki otthon marad. Mert ilyen is kell.

– Menjünk a csillag irányába! – adja ki a jelszót Fehér, és tényleg, a kocsmá felirata mellett vörös csillag van festve.

Milyen jó csillagnézéseink voltak az én komámmal, jut eszébe Palkónak a volt, jobb oldali szomszédja. Testi-lelki jó barátok voltunk. Kár, hogy meghalt tavaly. Jó, nem volt rendes tőle, amit tett, amikor a tanács elbontatta az ólat, de végül is a komám volt. A legjobb. Jó volna, ha élne. Most bemennék hozzá és azt mondanám neki, na, gyere, nézzünk egy kis csillagot! Menjünk csillagnézésre! Ki is megyek hozzá holnap a temetőbe, határozza el. Hát, ha hallasz komám, akkor figyelj, mert rád iszom, mondja most már hangosan kint, a kocsmá előtt, és felnéz a sötét égboltra, megemeli a féldecis üvegpoharat, és majdnem nyelés nélkül küldi le.

Nem ment be a kocsmába, mikor odaértek. Megmondta a jó előbb a Fehérnek, ő nem sérti meg, iszik vele egyet, de ebbe az úri kocsmába, ahol a tisztességes parasztembert lenézik, nem megy be. Így aztán kihozták neki. Jól van ez. Hogy, el ne szökjön, a biciklit bevitték a félig üvegezett ajtón, amin egy kis függöny van. Azért, be lehet látni a csipke között. Az olajos, fekete fapadló csikkekkal van tarkítva. Van bent vagy négy asztal is, de mindenki áll. Van, aki a széket arra használja, hogy támaszkodik rá, de leülni senki nem akar. Sör van minden kézben, csak egy pillanatra lehet látni, hogy időnként egy feles is gyorsan leszalad. A Fehér és a Nagy Gyuri a pultot támasztják, előttük, tehát a pult és köztük, a Palkó kerékpárja. Ezt látja kintről, mikor hátulról megfogja valaki a vállát. Hirtelen összezerzen. A téesz-szervezés jut eszébe, mikor hosszas huzavona után elhatározta, most már aláírja a belépést, és akkor valaki megfogta a jobb vállát. Pontosan akkor, mikor fogta a tollat

és elé húzta a papírt, hogy aláírja. Akkor is összerezett, és hátrafordult. De senki nem volt ott, csak ő érezte így. Mindenesetre gondolkozott még legalább egy hónapot. Akkor, ott, nem írt ő alá semmit. Most már nem néz hátra. Gondolja, megint valamelyik ős teszi ezt vele. De nem, mert meg is szólítja:

– István bácsi! Hát szóba sem áll velem?

Visszafordul, háttal a kocsmá bejárati ajtajának. A csipkefüggönyös, koszos üvegen áttörő kevés fény nem eléggé világítja meg a nála alacsonyabb, de lényegesen fiatalabb ember arcát, ezért csak nézi, ki lehet ez? Kutat az agya tekervényeiben és közben hunyorogva, nem is azért, mert így jobban lát, csak, hogy mutassa, jól megnézi az illetőt, kirtartóan, szótlánul áll vele szemben.

– Hát tényleg nem ismer meg, István bácsi? – kérdezi újra.

Ismerős a hang, a beszéd, és valami fel is rémlik neki. De nem, nem hiszem, nem létezik, hogy ez a gyerek ide visszajöjjön. Azt sem tudni, hova lettek azóta a hajnal óta. Az egész kis családjával együtt a legkorábbi, még sötétben induló alkalmi fuvarral mentek el ide, a közeli vasútállomásra, és azóta senki nem tud róluk semmit.

– Nem lehet, hogy te vagy az Béla! – mondja a fiatalember felé háttal a világosnak.

Pedig a sapkanélküli, félrefésült hajú fiatalembert szemből világítja meg a kocsmá hatvanas villanykörteje. De még így is bizonytalan. Most, hogy egyre jobban ráismer az állatorvos arc-vonásaira, a szemével látja, de az eszével nem hiszi, hogy ő áll itt előtte.

– De, én vagyok István bácsi – válaszolja.

– A Tormai Béla – mondja Palkó, és abban a pillanatban megrohanják a tavaly késő őszi, tél eleji élmények.

– Na, gyere, menjünk haza, már úgyis késő van! Mikor jöttél, hol szállsz meg? – kérdezi, és egyáltalán nem látszik már rajta az egész napos kóborlás.

– Csak átutazóban, odébb áll az autó – mutat a gyógyszertár irányába. – Tudja, meg sem akartam itt állni, csak hogy itt, befordulás közben megláttam magát az ajtóban, és úgy gondoltam, így illő.

– Jól tetted! Várj, mindjárt jövök! – fogja a kocsmáajtó kilincset.

– István bácsi, vezetek, meg egyébként sem vagyok ivós, hiszen tudja... – érti el a szándékot.

– Csak a biciklimért megyek, gyerek! Várj meg, azonnal jövök!

Bemegy a kocsmába. Most nem is gondol rá, hogy megfogadta, ide be nem teszi a lábát. A kocsmáros lenéző, flegma tekintettel méri a sört, és úgy veszi el a pénzt, hogy meg sem számolja, csak dobja a többi közé.

– Jár vissza? – kérdezi az egyik pultot támasztótól, miközben az általa adott fémpénzeket belesöpri a kihúzott fiókba.

Nem hallani mit mondott az illető, de azt igen, hogy a kocsmáros unalmas arccal fordul a polc felé, és üvegből tölt egy kis pohárba a sárgás szeszből.

– Már éppen menni akartunk, hogy megnézzük, meg van-e még István bátyám? Ha nem haragszik meg a megszólításon, Palkó elvtárs – veszi észre Fehér.

Palkó közben felméri a helyzetet és örömmel látja, a biciklijé ott maradt a pultnak támasztva, de a két koma már jóval odébb van. Biztosan ahányszor csak újabb kört kértek, mindig mentek a kocsmáros irányába.

– Majd mindjárt – szól vissza, de azok már nem foglalkoznak vele.

Már ők sincsenek egyedül, mert többen állnak körülöttük, és arról vitatkoznak, hogy milyen ember a Németh Jancsi, a téeszelnök. Palkó fogja a kerékpárt, és kikerülve az ácsorgó ivókat, kitolja a kocsmajtón. Tulajdonképpen észre sem veszi senki, kivéve talán a kocsmárost, de annak az arcán semmit nem látni. Ez a sok alkoholtól fátyolos szem és az összevissza szöveg, nem az ő világa. Ez rá van írva az ember mozdulataira. Persze, van aki ezt szereti. Van, aki határozottan tudni véli, hogy a kocsmáros családjának gyára volt a felszabadulás előtt, és nagyon gazdagok voltak. És ezért utálja a melóst és a parasztot. Így aztán, némelyek szinte élvezetüket lelik abban, ha kiszolgáltatják magukat ezzel a burzsoá fattyúval, mert végül is nincs ez több, mint 30-35 éves. Pedig ha tudnák, hogy messze nem ez az igazság, hanem egyszerűen eldobott gyerek. A menhelyben nevelkedett, miután alkoholista volt az anyja, apja. Hát, innen a nagy ital és italos ember szeretete. De hát ezt nem tudja senki a faluban, legfeljebb a Győző, a rendőr. Azzal meg nem beszél senki, amióta kicserélték az agyát, és

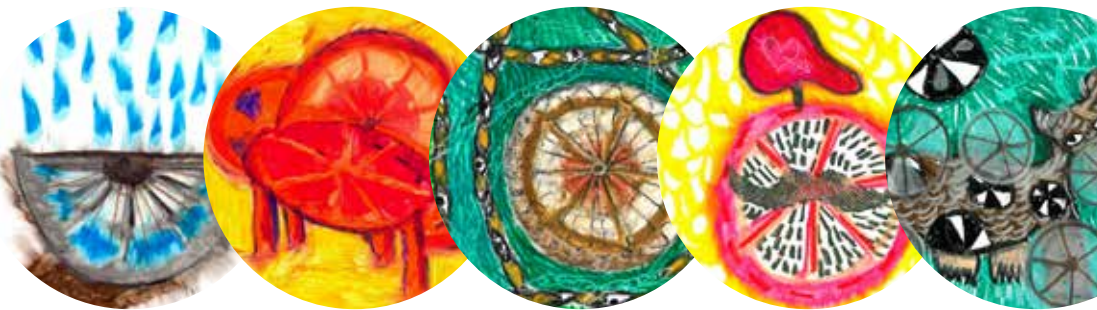
megbűntette az apját is. Sajnos ilyenné lett, pedig a szülei, azok nagyon rendes emberek, mondják mindig hozzá, ha Győző valahol szóba kerül. Így hát Palkó sem tudja a kocsmárosról az igazságot és nem is gondol rá, az a fontos, hogy már kint van a kerékpárral a kocsmá előtt.

– Hol vagy Béla? – szól bele a sötétbe, de már csak a vízbekötés irányából egy autó ajtócsapódását hallja, és a csendet megtörő berregést.

Áll egy kicsit a kocsmá előtti akácfa alatt. A fa törzsének több bicikli van támasztva. Sőt, van olyan, amelyik már eldőlt, de lehet, már eleve így tette le a gazdája. Néz az eltűnő, kis piros lámpával világító autó irányába, és minden apró mozzanat eszébe villan a Tormai Bélával kapcsolatban, amit eltemetett. A múlt év elején határozta el, hogy a félig föld alá épített pincéjét, az előtte lévő kisméretű présházzal kibővíti. Megtervezte és Erzsébet ellenében, mert ő nagyon nem akarta, megépíttette. Szép világos, férős, fűthető présház készült a százéves pincéhez. A kőből épült pincével nem csináltak semmit. Az jó volt úgy, ahogy volt, csak a présház, az nagyon kicsi volt. Még egy sezlon sem fért el benne, amire délben, mikor nagyon tűzött a nap, ledőlhetett volna. Az a nagy, talpakon fekvő, körülbelül kétméteres hordó, amit senki nem tud, hogyan került oda, szinte minden helyet elfoglalt. Nem mondom, jól mutatott az építkezés előtt és után is, miután megmondta a kőművesnek, hogy a hordó marad a helyén, emlékezik vissza. Az új présházban aztán már minden volt. Befért középre egy jó hosszú asztal is, székekkel.

Elhatározta, hogy ide fogja majd a névnapján meghívni a családost. Szépen körbeülnek az asztalt, beszélgetnek, esznek egy jót, és hát, leöblítik a kedvenc borával. Elképzelte, hogy majd végignéz a családján, a szép lányain, meg a két ügyes vején, na és az unokákon és hátradől. Majd az apjára gondol, hogy mit szólna, ha látná.

Még régi kép is került a falra, már ahol még hely volt. Az egyik sarokban a prés alatt kialakította azt az üreget, amibe a fiánc elöl el szokta dugni a kis hordócska borát. Lehet, tudták ők, hogy van ilyen is, még az is előfordulhat, hogy azt is sejtették, hol van, de nem szóltak. Elfogadták, amit bejelentett. Egyébként az üreg fölé tett két gerendát, szőnyeget, meg

arra a prést, és a sarokba meg a köteg venyigét. Itt most már pihenőbútoroknak is volt hely. Otthonról kihozták az egyik régebbi rekamiét. Azon, ha netán ki kellett volna húzni, akkor többen is elérhettek volna. Ő azonnal kipróbálta, és jó alvás esett rajta, mikor az egyik alkalommal csak úgy lefeküdt rá.

Abban az időben történt, hogy miután már mindenki a faluban az ő pincéjével volt elfoglalva, megszólított a boltban a Nagy Gyuri, az agronómus:

– Aztán, mikor lesz a pinceavató István bátyám?

Akkor kellett volna azt mondanom, hogy soha napján édes öcsém, vágja rá magában. De hát nem úgy ismernek engem, meg nem is olyan vagyok. Ha valaki szeret az én társaságomban lenni, akkor azt én soha nem küldtem el, még legénykoromban sem. Akkor is mondtam neki:

– Rajtam aztán nem múlik!

Így aztán már a következő, vagy talán két hét múlva, már pontosan nem emlékszem, beszél megint halkán a biciklinek a Hosszú utca kövezett szélén mentében. Erzszi süttött-főzött, én meg lefejtettem az újbort, amit előtte kicsit megkénezttem, hogy tiszta legyen. Több csirke, egy szép nagy kakas, és vagy két liba készült a sparhelten, a kiolvasztott sült oldalassal. Meg kalács, bukta és rétes. Mintha egy lakodalomra készültünk volna. A szomszédasszonyok is ott ültek a konyhában és pletykálgodva, de mindenki csinált valamit. Nem is tudom, minek, és hogyan alakult ez így, teszi fel magának a kérdést. Biztosan belelovaltuk magunkat. Azok meg hagyták. Kivittük a sok elkészített ennivalót, Erzszi süttött hozzá friss kenyeret. Megraktuk a kemencét. No, azért jó volt az a készülődés! Aztán ott ültünk a présház előtt a padon, és vártuk a vendégeket. De azok csak nem akartak jönni. Úgy volt, hogy kettő körül jönnek, de már lassan négy óra volt, és még mindig senki. Az Erzsébet meg mondta a magáét. Hogy ezeknek aztán kár volt bármit is csinálni. Minden kihűl, minden tönkremegy, meg mit gondoltam én, hogy ezek félreteszik az ügyeiket, mert a Palkó vendégül akarja őket látni? Meg, hogy mit képzelek én magamról! Ő soha többet nem fog napokat állni a tűzhely mellett abban a forróságban, csak azért, hogy ezek itt...! Én meg csak hallgattam és szívtam a cigarettámat. Végül is igaza van az asszonynak! De hát ezek sem a hatalmat, sem a beosztást nem

tőlem kapták, a viselkedést meg otthon kellett volna megtanulniuk, azt sem kérték Palkótól. Ahogy múlt az idő, egyre rosszabb lett a kedvünk. Már a sültekből is elkezdtem csipegetni, mikor többször felálltam és bementem a présházba. A nagy hosszú asztal szépen megterítve várta a vendégeket. Ami már nem fért rá, az két itt felejtett kőműves bakra rakott fapadlóra került a fal mellé. Aztán egyszer csak, miután már jó ideje egy szót sem szoltunk egymásnak az asszonnyal, azt hallom kintről, hogy:

– Jó napot kívánok Erzsébet! Talicskás Erzsébet! Ugye már azon gondolkoztak, hogy először mindent megesznek, és utána meg bezárnak és elmennek.

– Nem vendéglő ez Fehér elvtárs, Fehér János – válaszolt Erzsi –, így aztán nincs nyitva tartás, de záróra sem. Az étel meg már majdnem teljesen tönkrement.

– Na, ne haragudjon!

Láttam, mert már közben én is kimentem az ajtó elé, hogy a férfiak sorban jöttek az Erzsi elé egy-egy csokor virággal. Jó nagy rakás virág került a padra, hiszen már nem fért a kezébe. Szép csokorral állított be az Izidor, a Németh Jancsi, a Nagy Gyuri, és persze a Fehér János. Mikor már mindenki mondott egy-két vigasztaló szót az asszonynak, akkor előjött egy hatalmas, színes és szemlátomást a városból hozott drága virágcsokorral egy kissé gömbölyded, de szép szál, kissé őszülő halántékú ötvenes ember.

– Ugye nem ismer meg Erzsébet? És maga Palkó István? Maga sem?

– Nem, tényleg nem – mondják majdnem egyszerre. – Kit tisztehetünk magában?

– Ó a Tollas elvtárs a járástól. A járási tanács elnöke – avatkozik be a Barna Izidor, a lászlófalvi tanácselnök.

– Tollas Sándor, tisztelettel – fog kezét Palkóval.

Még akkor is mondhattam volna nekik, hogy most már nem tartok semmi pinceavatót, gondolja a Hosszú utcai hazafelé menetben. Lehet, könnyebb lenne a lelkem, bár lehet, nem járt rosszabbul a Béla. Végül is úgy elment, hogy nem mondott semmit.

Mikor bementünk a présházba, a Tollas majdnem ráhasalt az asztalra, neveti el magát az emléken. Hiába mondtam, hogy vigyázat, lefelé kell lépni, nem figyelt. A nők meg csak csi-

Hát, ha itt akarja szorongatni a Julit, akkor tegye, ha már jól esik nekik.

Aztán az a helyes kis aprónövésű Szalontai Zsófi. Nem tudtam még akkor, hogy miként került ő is közéjük, de aztán elme-sélték. Ő a gyógyszerészlány, akit végül kiküldtek a városból, hogy nyissa ki a gyógyszerterát, miután kiderült, hogy az előző disszidált. Miután körülállták a szépen megterített asztalt, nem is kellett nagyon kínálgatni, mert a Fehér János teljesen átvette a házigazda szerepét, meg, gondolom ő volt az, aki többször találkozott, vagy esetleg közelebbről ismerte a járási elvtársat, és már mindenkinek a kezébe nyomta az előre kitöltögetett Palkó-féle kisüstit. Amiről csak egy dolgot lehet tudni, hogy nem csak a szaga, de az ereje is kerítészagot. Még mielőtt megszólaltak volna, máris töltötte Fehér mindenkinek a következőt, hiszen egy kupica, az a látszatnak, a következő meg a tudatnak, és akkor még nem is tudjuk, milyen az íze, kiáltja el magát, miközben járkal a másfeles fehér üveggel.

– Na, jöjjön csak bátran, és üljön le valahová Bandikám! – szólítja meg Tollas az alacsony, nagyon vékony embert, aki közben bejött a nyitott ajtón. – Ő az, aki vigyáz rám – folytatja –, ő vezeti a Varsavát. Sóvágó András. Így van, Bandikám?

Az meg bólint, és ül be a venyigék melletti kis ablak mellé, az otthelyezett négy lábú, lyukas ülőkéjű faszékre. Ezek már túl vannak az ízén is a pálinkának, de még, mint mondják, nem ismerik az erejét, sőt az illatát, meg a hatását sem. Ezért aztán a párttitkár járkal az üveggel körbe-körbe.

– Még tartozom egy magyarázattal – fordul közben az Izidor Erzsébethhez.

– Maga nekem nem tartozik semmivel! – válaszolja, de már halani a hangján, hogy nem haragszik, csak még egy kicsit kéreti magát, hiszen nagyon megsértették. Ilyent egy Talicskás Erzsébettel tenni, hogy órákra megvárakoztatják!

A tanácselnök, mint aki nem hall és nem lát, folytatja:

– Mikor elindultunk, akkor jutott az eszünkbe, hogy mi lenne, ha a Tollas elvtársat is meghívnánk. Gondoltuk, biztosan nem fog megharagudni a Palkó István és maga, drága Erzsike.

Miben settenkednek ezek itt, figyeltem fel, jut eszébe szinte minden mozzanat és mondat arról az estéről és éjszakáról,

miközben meg-megáll, és azon gondolkodik, visszakarta-e a cigarettáját, vagy végkép eltűnt a sülyesztőben. Hát igen, az élet sülyesztőjében is el-eltűnik valaki. Még csak meg sem kell neki hálnia. Mint a Tollas, meg a Béla, a Tormai Béla, az állatorvos, és az a szegény kis Szalontai Zsófi. De végül is nem volt azoknak semmi hátsó szándékuk, csak úgy hozta ki a helyzet, meg hát, nem vagyunk egyformák. Bár, ha meggondolom, nem történt ott semmi olyan, ami máskor és máshol nem történhetett volna meg. De ez itt, a Palkó István pincéjében volt. Az a nem mindegy!

Az elnök csak próbálkozott hangulatot csinálni. Értettem én már akkor, hogy ez egy lehetőség volt nekik is arra, hogy jobban álljanak a főnökök előtt. De hát gondolkozhattak volna előre is! De, úgy látszik, ezek is olyanok, mint az Erzsi. Ő is azt mondja, majd ha ott lesz, akkor majd meggondolja. Minek erőltesse magát előre? Lehet, nem is úgy fog történni. Hát, van is ebben valami! De azért nem árt, ha időnként tervez is az ember. Az végül is helyes, hogy megvárták a járási elvtársat, de az már nem, hogy azt a kis Szalontai Zsófit az utcán vették fel, valamilyen ürüggyel. Mert lehet, ha előre hívják, akkor el sem jön, mint a plébános úr, a Boldog Elemér, vagy ha igen, akkor biztosan nadrágot húz magára, nem pedig azt a kis rövid, műbőr szoknyácskát.

Mindenesetre, hamar megadták maguknak a kezdő löketet, mondja ismét hangosan a minden lépésnél fémet horzsoló kerékpárjának. A húst úgy ették, hogy a kenyér majdnem mind megmaradt. Csak a hús, meg az uborka. Vittem egy kis erőset is, de a Nagy Gyurin kívül más nem ette.

Alig voltak ott egy jó órája, már hangolt a Fehér. Hát sok mindent megéltem már, de hogy a bunkócskát üvöltözze a borrom mellett, azt még nem. Pedig nyomta, hol érzélgősen, hol meg keményen, és nézte a Tollast, hogy az meg figyeljen rá. A Nagy Gyuri meg, ha kis szünetet észlelt, azonnal elkezdte a Kovács Juli nótáját, az Erdő szélént. Hogy honnan szedte, hogy a Juli ezt a nótát szereti, az nem derült ki, de mindig közelebb kerültek egymáshoz. Amikor még leültek, akkor a Juli szemben ült a Gyurival, a Zsófiika mellett. De aztán kis idő múlva már egy pohárból, és egymást csöcsörészve ittak az asztal túlsó végén. Akkortájt állt meg a nyitott ajtóban a Tormai Béla. A

falu és a környék állatorvosát mindenki nagyon szerette. Anál is inkább, mert nekünk sem azelőtt, sem utána állatorvosunk nem volt, folytatta a biciklinek. Ha kellett, akkor kijött a körzetből valaki. Most végre nekünk is lett.

Az oldalt feltűnően elválasztott, barna hajú, jó kiállítású, szerény, csendes fiatalember, ahogy ott áll a mögötte az eltűnő napban, pontosan ellentéte azoknak, akik bent ülnek és meggyőződésük, hogy ők különbek mindenkinél. Kovács Juli szinte észre sem veszi, hogy elhallgatott mind a két éneklést utánozó hang, mert a Gyuri éppen a lába között, a bugyijában matat. Nem úgy a Szalontai Zsófi, akinek már a faluba jövelelkor megtetszett az állatorvos, de miután az fiatal házasa volt a másállapotos feleséggel, eszébe sem volt ezt a tudomására hozni. Most azért a pálinka hatására, annak ellenére, hogy ő nem tartotta a stációt és csak egy pohárával ivott meg, akaratlanul felugrik a székről, de aztán lassan vissza is ereszkedik rá, bízva abban, hogy nem vette észre senki.

– Na, gyere be fiam és ülj le közénk – hívja Tollas beljebb.

Látható, hogy ő ismeri a Tormai doktort. Lehet, éppen ő vette fel, de legalábbis biztosan része volt benne. Az meg bejött, a szerencsétlen, mondja Palkó a kerékpárnak, és ahogy megáll a Hosszú utca három villanyoszlopának az egyike alatt, örömmel fedezi fel, hogy a megbontott Kossuth doboza a jobb oldali szatyor tetején van. Azonnal kivesz egyet belőle. A gyufa a nadrágzsebben mindig ott van. Igaz, sokszor szanaszét megy, meg kihullik a kibomlott dobozból, de attól még működik. Gyufa nélkül a férfi olyan, mint bicska nélkül. Anélkül meg olyan, mintha farka sem volna. Mint amikor még brigádvezető voltam, mondja hol a villanyoszlopnak, hol meg a kerékpárnak itt a lámpa alatt álltában, és vagy harminc embernek parancsoltam, akkor minden ügyes-bajos dolgukkal engem kerestek meg az embereim. Egyszer az egyik, már igen idős volt, de kellett még neki dolgozni, hogy valamennyi nyugdíjat kapjon. Mert, hogy előtte magánzó volt, és arra tán nem úgy járt, vagy mi volt. Mindenesetre mondta, hogy először elhullott a hajam, pedig ha látta volna főnök elvtárs, milyen dús volt. Hányszor mondtam neki, hogy ne hívjon főnök elvtársnak, csak egyszerűen Istvánnak, de hát nem tudtam leszoktatni róla. Aztán meg kihullottak a fogaim, folytatta egyszer kint a kukoricaföld szélén

a címezésnél. Még ezt is valahogy tudomásul vettem, pedig mindig büszke voltam rá. Én a fogaimmal bármit meg tudtam törni. Aztán meg azt mondták, hogy ne egyek ezt, meg azt, mert felfújodok tőle, meg az az igazság, hogy itt az oldalam is fájni szokott néha, aztán meg a derekam. Arról jobb, ha nem is beszélünk! És mindezek tetejébe azt mondja az asszony a múltkor, hogy jobb lesz, ha már nem próbálkozom az ágyban, mert, hogy ő olyan, mint a smirgli, én meg olyan, mint ha nem is én lennék. Már meg mondja meg főnök elvtárs, akkor meg minek ez az egész itt a kukoricaföldön?

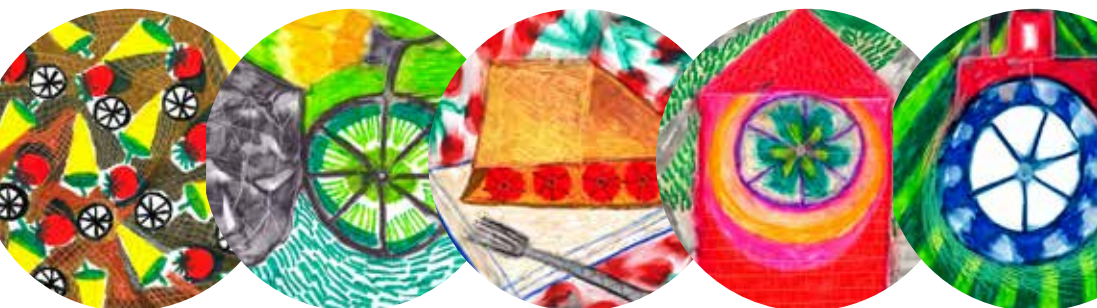
Na, erre a kérdésre lehet, a Tollas Sándor sem tudott volna válaszolni, ha megkérdezi valaki tőle. De ki kérdezett volna bármit is attól az embertől. Nagy ember volt az. Úgy is viselkedett. Próbált valamit magyarázni a Tormai, hogy ő nem ezért jött, de senki nem hallgatott rá, és szépen elkezdték bele töltögetni a pálinkát, végig a lépcsőkön.

– Na, akkor egyet a látszatnak – sorolja a Fehér János –, egyet meg a tudatnak, na, most az ízének. Most meg már az erejének is, és így tovább.

Látszik ám, ha valaki nem szokta a pálinkát, folytatja a mesét maga elé beszélve, mert már a harmadik alig ment le a torkán. Utána meg rövid időn belül opálos lett a szeme. Mondták neki, hogy egyen egy kicsit. Az meg neki a sültnek, de nagyon hamar magába esett szegény. Utána már nem is foglalkozott vele senki. Csak ott ült, és nézett maga elé ez a még jó előbb helyes fiatalember, teljesen szétesett állapotban. Aztán már meg a bort is elkezdte tölteni bele a Fehér. Akkor azt gondoltam, ha szerencséje van ennek a gyereknek, akkor rájön, kimegy és kiteszi. Ezért taszajtgattam oda elé a szódásüveget, hogy észrevegye és hígítsa egy kicsit a bort. Én ugyan nem szeretem, ha fröccsnek isszák a boromat, de most ennél a szegény állatorvos gyereknél nem foglalkoztam ezzel. Na, nem úgy a Fehér, aki a Bunkócska között, mert megint elkezdte a kedvencét, hogy soha nem hal meg, és segítsen neki a Bunkócska.

– Na, ne már, el ne rontsd édes öcsém! – kiáltott föl, és tette a lába alá a vastag szódásüveget.

Közben belépett a nótázók közé a Tollas elvtárs is. Nagy lett először a csend, amikor rázendített, hiszen mindenki úgy gondolta, hogy biztosan valamilyen különleges, szép és építő nő-

tát fog énekelni. Még senki nem hallotta a hangját, legfeljebb ha kiabált. De azt mondták, ez is ritkán fordult elő. De most elkezdte:

– Sárgarépa rutyutyu, ha megérik rutyutyu, rutyutyu.

És közben, mint a Lenin elvtárs, a jobb kezének mutatójával magyarázott. A többiek csak nézték. Gyorsan, már amennyire a bor és a pálinka engedte, forgott az agyuk tekervénye. Mi ez? Egy új és különleges mondanivalójú nóta? Hogyan kell most viselkedni?

– Na, mi lesz – szólítja meg őket a Tollas –, hát ti, elvtársak, nem rutyutyuztok velem? Szabotáljátok ezt a gondolatébresztő nótát? Mert úgy is énekelhetem, hogy a Nagy Gyuri rutyutyu, meg a, hogy is, mi a neve magának – mutat a Julira.

– Kovács Júlia – válaszolja nevetve, mert nem érzi a fenyegető folytatást, és egyébként is már jó volna, ha nem csak a Gyuri keze matatna a bugyijában, hanem más testrésze is.

Az alkohol megtette a hatását rá. Látszik, ki van pirulva, a szemei fényesek, szinte izzanak a kíváncsólomtól, ahogy Nagy Gyurira néz.

– Tehát, akkor – kezdi előlről a Tollas –, a Nagy Gyuri rutyutyu, meg a Juli rutyutyu, rutyutyu.

Azonnal megértik a helyzet adta elvárást és tele szájjal üvöltik a sárgarépát, meg a rutyutyut. De hamar kifúj ez a módozat is, miután unalmassá válik. A Fehérnek nagy ötlete támad és elkezd.

– Elvtársak, mit szóltok ahhoz, hogy, az Elemér rutyutyu, alánézett rutyutyu, rutyutyu.

– Ki az az Elemér? – kérdezi üvöltve Tollas, miután mindenki röhög az asztal körül, mert elképzelték, hogy esetleg a Boldog Elemér alánéz a szakállat és bajszot növesztett Margit szoknyája alá, és akkor tényleg nem kell megtartoztatni magát, mert az ördög soha nem fogja megkísérteni.

– A helyi pap. A plébános Boldog Elemér! – kiált vissza az asztal túloldaláról Izidor Tollasnak.

– Az nagyon jó! - örvendezik bárgyú mosollyal a járási elnök.

Esznek, meg isznak, az idő meg halad. Időnként lanyhul a hangulat. Az asztal mellett ülők egymással beszélgetnek, már ha beszélgetésnek lehet nevezni azt, amikor valaki anélkül mondja a magáét, hogy meghallaná a másikat. A Tollas vala-

hogy oda-került a kis Szalontai Zsófi mellé, és annak magyarul. Látszik, őt is utolérte a kakasgörcs, és nem csak azért, mert van benne már valamennyi ital, hanem mert a saját ötven éve mellett, szemtelenül helyes, kívánnivaló ez a huszonéves gyógyszerészlány. Zsófi majdnem teljesen józan, hiszen alig ivott valamit. Az a kis kupica pálinka, meg egy pohár bor arra volt jó, hogy kicsit lazábban érezze magát, de többre nem. A Tollas, hol a vállát, hátát simogatja, miközben magyarul neki, hol meg a rövidszok-nyából kilátszó combját fogdossa. A fiatal gyógyszerész meg sem gondolja, hogy mint nőt nézegeti, simogatja a nagy ember. Figyelmesen hallgatja, hogy mivel próbálja puhítani. Csak azt nem érti, hogy a sok ígéretés mire föl szól neki?

Barna Izidor, a tanácselnök, Németh Jancsival beszél meg a falu ügyes-bajos dolgait. Latolgatják, hogy mi lenne a következő fontos feladat. Nagy változásokat gondolnak, és oda is szólnak a bájgúnár szerepben tekergő járási elnökek:

– Tollas elvtárs, mi a véleménye, jó lesz ez az új mechanizmus a mi falunknak?

Az nem nagyon örül, hogy kiközöklentették, de miután ezzel mutathatja a fiatal gyógyszerész előtt nagyságát, belekezd, hogy ez lényegesen jobb lesz, mert csak annyi bilit fogunk gyártani amennyi kell, nem pedig annyit, amit a tervben meghatároztak. Meg, hogy most majd nem lesz olyan bili, aminek belül van a füle, mert azt senki nem fogja megvenni.

Amíg tart a bő, részletes taglalás az érdekeltségéről, meg minden, nem igazán megfogható dologról, csak néz egymásra a közben csendben lett hallgatóság, hiszen a járási elvtárs mond most fontos dolgokat, amit nem teljesen értenek. Hiszen nem vettek ők eddig sem olyan bilit, aminek a füle belül volt. Egyáltalán, hogyan lehet ilyent feltételezni értelmes emberről? Meg mi köze ehhez az egészhez a bilinek? Lehet, kicsit többet ivott a járási elnök, merül fel bennük az egyébként érthető kérdés. Tollas nem veszi észre az asztalnál ülők kételkedését, sőt, egyre jobban belelovalja magát. Már minden oldalról megvilágítja a témát, és élvezi, hogy a mellette ülő Szalontai Zsófi szinte csüng az arcán, úgy nézi.

Látszik a gyógyszerészlányon, hogy élvezi, büszke rá, hogy ez a nagy ember itt ő mellette van, és úgy osztja az észet ezeknek a

falú vezetőinek, hogy tudja, érzi, ez elsősorban neki szól. Most döbben rá, arra, hogy az elmúlt órák alatt, amióta ott ül mellette, a nőt látja benne. Így ültében is belepirul a felismerésbe, és akaratlanul is kihúzza magát. Hátradől a szék háttámlájának feszítve magát, és így, a közben már levett pulóver alatti kék blúzón kinyomódnak a kis feszes, kemény mellbimbói.

Tollas valamiért pontosan akkor néz arra, miközben jár a keze és a szája. Többször elveszti a beszéde fonalát, amit pedig igen betanult az elmúlt évben, de látja, mindegy ezeknek. Úgysem ők fogják majd megoldani az ország helyzetét. Ők csak dolgozzanak, hogy legyen kenyér, tej, hús, meg bor, fut végig a soron, ami neki momentán fontos, és ahogy ennek kapcsán szájához emeli a vizespoharat a Palkó-féle igazi Ezerjővel megborítva, meglátja azokat a helyes kicsi domborulatokat a kék anyag alatt, ami hegyben csúcsosodik ki.

– Tehát elvtársak, ne csak az alaptevékenységet erőltessétek! Azt csinálni kell, mert az országnak a mezőgazdaság az atombombája. Mert tudjátok meg, Kádár elvtárs megmondta, mi is atomhatalom vagyunk, de a mi bombánk a mezőgazdaság. Ami – emeli fel a hangját és mutatójúját – nem működne a munkások hathatós támogatása nélkül. A munkásosztály a dolgozó parasztsággal együtt felismerte, hogy csak ezzel a változtatással lehet utolérni és legyőzni a kapitalista világot. Az a kevés dolog, ami odaát esetleg jó, elvtársak, az nem ördögtől való. El kell tőlük tanulni és alkalmazni kell. Ezért fontos a szocialista piacgazdaság. Tehát erősítsétek az építőrészleteket, indítatok be kisebb üzemeket, olyanokat, amiket az emberek itt is tudnak végezni. Tervezzétek meg, nézzétek meg, hogy mire van igény és gyártatok bármit, ami eladható. Lehet a téli fagyitól kezdve, az ajtózár gyártásig, vagy éppen a réz öntőműhelytől az ablak-ajtógyártásig bármi. De én hozzám ne gyertek, hogy Tollas elvtárs, már meg nem tudjuk eladni azt, amit csináltunk, mert szar, és egyébként is tele van vele minden üzlet és ezért tönkrementek! Mert egy fillért nem kaptok, az biztos! Ez a szabadság nagyobb felelősséggel is jár elvtársak! – fejezi be a politikai gazdaságtan előadást, és visszafordul a fiatal lány felé, na, jól megmondtam ezeknek arckifejezéssel.

Láttam én, tapossa el a cigarettacsíkket a villanyoszlop tövében Palkó, és még mindig a biciklinek beszél, miközben az Er-

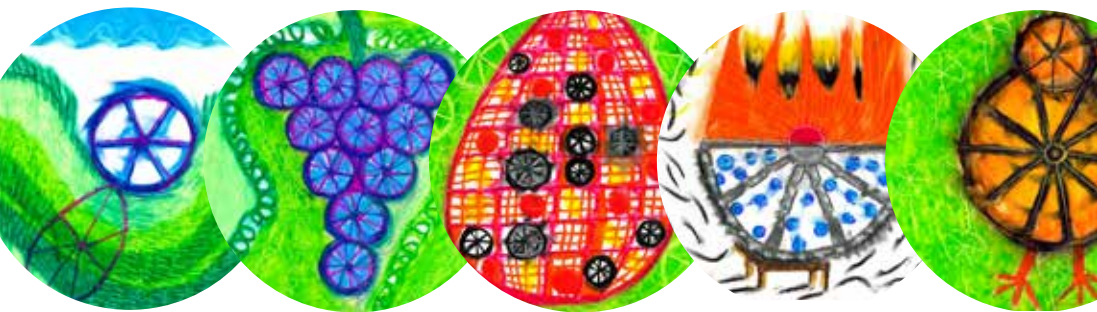
zsivel hordtuk, raktuk az asztalra a fal mellé felállított kőműves bakon keresztbe rakott padlókról a tartalék ennivalót, hogy bajban van a Németh Jancsi. Vakargatta is a fejét, hogy na, most aztán nagyon okosak lettünk! A mellette eddig őt szóval tartó Izidor azonnal vette, amit a Tollas mondott. Csak bólogatott, míg az beszélt. De nem állt meg a feje mozgatásában utána sem, mikor abba hagyta, de már a Németh Jancsi felé tette, ezzel kifejezve, hogy na, látod, erről van szó.

A nagysúlyú beszédre már meg inni kell. Meg is húzták a poharakat, és gyorsan ismét tele is töltötték. A két pohár utántöltés meghozta a hatását a Fehérnél, mert felugrott és megint belekezdett, hogy ő soha nem hal meg, és a Bunkócska majd segít. De nem nagyon figyelt rá senki. A Nagy Gyuri nyelve már többször kitörölte a Kovács Juli száját belülről. De ez sem volt nagyon feltűnő, mert közben odébb ültek, a nagy hordó árnyékába. Az Izidor osztotta az ést a Németh Jancsinak, aki meg csak nézte a viaszosvásznat, amivel az asztalt leterítette az asszony. A Tollas meg már majdnem rámászott a Zsófikára, úgy magyarázott neki.

– Na, akkor legeljünk elvtársak! – kiáltotta el magát Fehér.

Erre már felnézett a társaság. Tudták, most fog következni az, ami minden ivászat alkalmával az egyik fő attrakció, ha Fehér is ott van.

Hát, nem tudom, honnan értesült erről előre az asszony, csóválja meg a fejét Palkó és veszi el a kerékpárt a villanyoszlop mellől, hogy induljon tovább a portája irányába, de az biztos, hogy ott volt az asztal közepén a régi, kopottas, vastag üveg váza, benne a kertben szedett fehér szirmú sárga margarétával. A Fehér meg fogta a vázát a virággal együtt, és elkezdte csak úgy enni a szirmokat, meg a többit. A társaság meg egyszerre kiabálva, legelj koma, legelj, nógatták, buzdították. Az meg csak ette, rágta és nyelte. A Tollas kiállt Fehérrel szemben az asztal túloldalára és vezényelni kezdett. Akkor már egyszerre üvöltötték: Legelj koma, legelj! Fehér forgatta a szemét, nagyokat harapott és rágott. Na, a virág zöldesbarna szárával sokáig küszködött, de aztán valahogy azt is lenyomta. Amikor aztán már csak a koszos víz marad a vázában, vezényszóra elkezdtek kántálni: Nyomd le komám, nyomd le komám! Az, meg mint egy király, felemelte a vázát először a feje fölé, aztán elkezdte

megint énekelni a bunkócskát. Közben egyre közelebb hozta a szájához. És már csak az ő hangját lehetett hallani, ahogy itta ki a virágvizet a vázából, közben bugyborékolva énekelte a bunkócskát. Mindenki tapsolt és hajrázott, csak a Tormai Béla ült magába roskadva, az egészsből kimaradva.

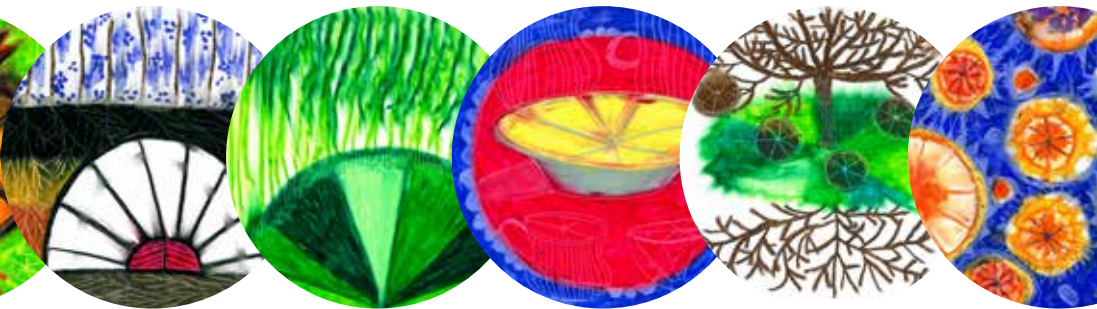
– Hát te meg nem is iszol, édes öcsém - szólítja meg csak úgy félvállról Tollas.

– De, de, de már csak ezt az egy poharat, és már én többet nem – válaszolja nehezen, csak úgy magának az orra alá mondva.

Nem is igen hallották az asztal körül üldögélők. Most a Németh Jancsi emeli fel a hangját. Eddig még jóformán nem is mutatta magát, ami érthető is, hiszen csendes gyerek ez. Jó ember is. Kevés beszédű, és általában amit megmond, az úgy van. Biztosan még ebben a kicsit szédült állapotukban is tudják, hogy ez így van, mert amint ültében előrehajol, jobb kezében a vastag vizespohárba töltött Palkó-féle borral, mindenki rá figyel. Még a Nagy Gyuri keze is abbahagyja a Kovács Juli lába közén, a szőrrel borított hely masszírozását. Mert már a bugyi a térdénél van a Julinak, amit természetesen csak ők tudnak, hiszen az asztalnak azon a részén izgatják már órák óta egymást, ahol a nagy hordó árnyékában vannak.

Tollas is észreveszi, hogy valami megváltozott, és bosszankodva néz Németh Jancsi, a téeszelnök irányába. Úgy érzi, már eljutott a célegyeneshöz a Szalontai Zsófi-val. Ahogy újabb pohár Ezerjót imádkozott az előbb bele a fiatal gyógyszerészbe, az utána kezdett egy kicsit felengedni. Ő meg egyszerűen nem tudja levenni a szemét a lány fiatalságot sugárzó szájáról, nyakáról, és a hegyesedő kis melleiről. Gondolatban már régen lovagoltatja valahol magán, de még nagyon sokat kell neki ígéretnie, hogy egyáltalán addig eljusson, hogy végigtapogassa, úgy van-e mindenhol, ahogy azt elképzelte. Az előbb is, mikor kiment a lány a prэшáz mellé épített latrinára. Már azt gondolta, soha nem fogja látni, olyan sokáig el volt. Pedig ha nézte volna az órát, akkor láthatta, hogy alig volt távol a Zsófi, hiszen szinte rohant, és úgy is végezte a dolgát a sötétben, hiszen már vagy 10-11 is lehetett, mondja még mindig a 15 éves társának, a biciklinek.

Tényleg, jut eszébe, vajon most mennyi lehet az idő? Nincs

órája. A karórát nem szereti. Pedig legutóbb is kapott a születésnapjára a lányaitól egyet. Az van ráírva, hogy UMF Ruhla. Valamilyen külföldi óra. Szép, fekete bőrszíjas. Fel is csatolták a kezére, ő meg hordta egy-két napig, hogy lássák, aztán felakasztotta egy szegre a konyhában a falra. Jobban szereti a zsebórát. Az apósának is az volt. Hogy meghalt ő is. Hiába, ez az élet rendje. Megszületünk és meghalunk. A Barna Izidornak, mikor végre elvitte az ördög az anyját, mindenki, meg a felesége, a Sári is azt gondolta, mennyivel jobb lesz most majd az életük. Lett ám a fenét! Pedig a banya reggeltől estig csak átkozódott. A legjobban a menyére szórta az áldást, de, ha csak valaki elment előttük az utcában az új soron, akkor nem állta meg, hogy odakiabáljon a pipája mögül, hogy remélem, hamar megdöglesz. Mert pipázott is. Mint egy férfi, csak ő lényegesen rondább volt bárkinél. Lehet, azért lett az Izidor is sánta, neveti el magát saját viccén, de aztán máris megbánja, mert másképpen folytatja a monológot a drót számárnak. Rendes ember az. Csak hát, neki is meg van a maga keresztje, mint az Úrjézusunknak. A banya meg utoljára még biztosan megátkozott mindenkit, mert nem csak a Sárrika bódult meg, de másnap kitört a busz kereke, pontosan az Izidor háza előtt, a gulyába kivert tehenek belementek a friss lucernásba és felfújódtak, nem győzte az állatorvos szurkálni az oldalukat, hogy ki ne múljanak, a krumpli bokrokat ellepte a kolorádóbogár, és mikor végigszórtuk a fehér matadorporral, feltámadt a szél, és az egész falut elárasztotta a bűz. Mindennek matador szaga és íze lett. Még szerencse, hogy a hegyen senki nem vetett krumplit! Mondjuk, nem is olyan a föld, hogy lehetne. Hiszen a köves, kavicsos talaj annak nem jó. Szóval, sok baj ért akkor mindenkit. Én is akkor zártam le egy ideig az udvari kutat, mert megposhadt a víz benne. Igaz, csak öntözésre, meg az állatok etetésére használtam, és lehet az volt a baj, hogy keveset húztunk belőle. Le is fedtem akkor úgy, ahogy volt, de aztán csak újra kibontottam. Kimertük, kihúztuk a vizet a kőből falazott régi kútból, azóta már, ha akarnék, ihatnám is belőle. Már alig tudok neked itt beszélni, rázza meg a kerékpár kormányát, teljesen leragad a nyelvem, olyan szomjas vagyok. Van itt a komám előtt egy kifolyó, megnézem, hátha van benne víz. Fordul be az út túloldala felé a nyomóskút irányába, de közben

változatlanul mondja a magáét.

A Németh Jancsi azért jól megmondta. Jó, jó, dehogyan sok értelme volt az is biztos. Mikor előredőlt, ivott a pohárból, aztán úgy tette le a poharat, amibe még félig volt a bor, hogy nem csak nagyot koppant, de ki is lötytyent az asztalra. Kis ereken folyt le a Németh Jancsi nadrádjára, ahogy ott ült, onnan meg a padlóra. Ami normális esetben nem baj, hiszen én is az első pohárnál mindig adok egy kicsit a poharamból annak, akitől kaptam a nedűt, ezért loccsantok ki valamennyit a földre a fogyasztás előtt, de itt másról van szó. Láta a téészelnök is, hogy ázik a nadrágszára a kilötytyent bortól, de nem érdekelte. A nyomaték kedvéért felállt, de nem a bor miatt.

– Csak hallgatlak itt benneteket – kezdte határozottan, de nem túl hangosan –, és közben azon gondolkozik, hogy mi a fészkes fenét keresek én – itt már jó erős hangon mondta – ebben a társaságban. Az Izidor, aki a tanácselnök mivoltában veti a búzát, meg a kukoricát, csinálja elő neki a talajt, eljártssza, hogy milyen ideges, ha nincs eső, vagy éppen sok van. Kijárkál az aratásnál, hogy mutassa, őt mennyire érdekli ez az egész ügy. Beszámolót kér az állattenyésztésről, meg mindenről. S ha netán valakitől mást hall, mint olvasott, akkor jön, hogy miért nem az igazat írjuk. Te, Fehér elvtárs, fordul a párttitkár felé, ugyanezt teszed, illetve nem teszed, csak te még ráadásul fel is tartod az embereket. Mert mindenhol nekiállsz beszélgetni, ahol valaki dolgozna. De érdekes, ha már valahol három ember megáll és beszélget, már nem mersz odamenni, mert ki tudja, mit mondanának neked. Esetleg azt, hogy ha olyan jól tudod, amikor kritizálsz bennünket, akkor csináld. De hát, hogyan is tennéd, mikor soha nem voltál ezeknek a munkáknak a közelében sem. De nem, most nem voltam pontos, mert amikor gépszerező voltál, akkor biztosan volt a kezéd alatt hasonló gép, mint a Hoffer traktor. A Tollas elvtárs meg. Biztosan sok a dolga, meg az is biztos, hogy ő aztán tudja. Tudja azt is, hogy mikor kell a lucernát vágni, és hogyan, mennyi silót kell csinálni. Meg azt is, hogy honnan szerezzük be az alkatrészeket, amit már nem tudunk megkókányolni. Mert egy dolgot azt megtanultunk, a kókányolást. Az a legjobb, amit mi javítunk meg itt saját eszünkkel. Kijöttök ide, beültök hozzám, az irodába, fel-tartatok engem is, meg a többieket is. Megisszátok a konyakot,

vagy a pálinkát. Kérdeztek ezt, meg azt. Én meg elmondom. Vagy megjegyzitek, vagy nem, de egy kutya. Ha baj van, úgy sem tudtok semmit sem tenni még ti sem.

– Csak szólni kell – próbálja megakasztani a Tollas, sikertelenül.

– Miért, tudtok már esőt is csinálni? Vagy esetleg el tudjátok kergetni a felhőket, ha aratás közben, vagy előtte esőt hoz? Eltérítitek a vihart, hogy ne fektesse el a búzát? Beültök a kombájnos mellé, mikor már szerencsétlen majdnem kiesik a gépből? Leállítjátok a száj és körömfájás nyavalyát a falu határában, hogy minket ne érjen el? Vagy esetleg elintéztitek, hogy többet kapjunk a búzáért a malomtól, hogy ne legyen annyira kicsi a munkaegység értéke, hogy sokan elmennek a faluból Pestre segédmunkásnak, mert ott lényegesen többet keresnek? Aztán meg itthon nem lesz, aki megfejt a telepen, vagy ellátja az állatot. – Ezek azok a problémák, amiket meg kell oldanunk János - szól közbe a Németh melletti székről a Fehér János.

– Te? Te oldasz meg valamit is, meg a haverjaid? – üvölti most már teljesen magából kikelve. - Csak adjátok az észet, követelitek az eredményt, hogy ezt, meg azt csináljuk, de közben meg kijelentitek, hogy hozzátok ne menjünk, mert pénzt, azt nem adtok. Akkor meg ne is magyarázzatok bele a dolgainkba! Nálunk az a mondás van, aki fizet, az petyegtet. Ha nem fizetsz, akkor csend, pontosabban, kuss, a neved! – most már vörösödő fejjel, fröcsögő szájjal üvölt, és kezével a járási ember felé bök.

Tollas közben már elfelejtette a mellette lévő Szalontai Zsófit. Ugrik fel, mint akit a szék rúgott ki ültéből. Rohan az ajtó irányába.

– Ennek elment az esze! Egy percig nem maradok itt, ebben a reakciós bandában! – kiáltja.

Vesztére nem tud másfelé menni az asztal végéről, csak a nagy hordóval szemközti oldalon, ahol a Németh Jancsi áll a széke és az asztal között. Ott már várja az agronómus és meg akarja fogni a kezét, miközben ő is kiabál, hogy:

– Ki itt a reakciós banda?!

Az meg húzkodja a karját, szakad az ing, a földön a sötét színű kiskabát.

– Ti vagytok azok, baszd meg! – válaszolja megvető fensőséggel.

– Baszd meg te, te szemét! – kapja el most már a járási ember másik kezét is a Németh Jancsi, mikor már mindkettő embert

fogják le és húzkodják hátra a társai.

Azok feszítik magukat egymás irányába, de csak azért, hogy látható legyen, senki nem bánt meg semmit, és mindketten igazságuk birtokában vannak, de szólni most már egyik sem szól, csak a szemüket meresztik. Mindkettőt visszanyomják a helyükre, és bort töltenek. A Barna Izidor és a Fehér Jancsi a téeszelnököt veszi körül udvarlásával, a Nagy Gyuri a Kovács Julit, és az egyébként is már ott lévő Szalontai Zsófi pedig a Tollas elvtársat. Ez annál is inkább érdekes, mert az előbb még a Fehér és az Izidor a kritika tárgya volt. Most mégis ők azok, akik nyugtatgatják és itatják az egyébként nem annyira borissza Németh Jancsit.

Kemény helyzet volt, törli meg a bajszát a nyomós kútból megivott jó adag víz után Palkó, mi is csak az ajtóból hallottuk és láttuk mi történt bent, mert mikor már egyre jobban belelovalta magát a Jancsi, mutattam az Erzsinek, hogy menjünk ki. Ebből legjobb, ha kimaradunk. Nem látunk és nem hallunk semmit. Akkor nem fáj később az ember feje.

Aztán, mikor már csend lett, bejöttünk kezünkben egy-egy kis demizsonnal, amit előzőleg a napszámosoknak készítettem ki. Jó fajta, Palkó-féle gyógyborral volt tele. Más választásom nem volt, hiszen kellett valami ürügy, hogy miért voltunk kint, és azt is mutatni kellett, hogy mi nem láttunk és hallottunk semmit. A Tormai Béla lehet már előzőleg a kiabálásra eszmélhetett fel, de azonnal mondta, hogy ő nem kér többet, neki elég volt, és már menne haza.

– Szó sem lehet róla édes komám! – törli meg a kényszerű hallgatást Tollas. – Igyál még egy pohárával! Tudod, mindig csak egyet – süt el egy gyenge viccet.

A többiek veszik a lapot, hogy úgy tűnik minden meg van bo-csájtva a nagy embertől, és együtt esnek neki az állatorvosnak. Noszogatják, és közben mutatják, hogyan kell inni. Töltik maguknak a Palkó-féle gyógybort. Észre sem veszik, hogy már más a minőség, más az íz, más az illat, már ha ezt a szagot annak lehet nevezni, és még most nem érzik, hogy más az erő is. A cukor megtette a hatását, ütős kis borféle ez. Nem véletlen, hogy a kapások is hígítva isszák. Akik pedig gyógyításra viszik, azok, mint egy gyógyszert, kispohárral mérik maguknak.

Azoknak már mindegy volt, folytatja a kerékpárnak. A

Hosszú utca egyik oldalán van csak a három lámpa, ezért már vissza is ment a kúttól a lámpás oldalba. Senki nem jár rajta kívül az úton. A kutyák zendítenek rá, ami nem is csoda, hiszen egyrészt azért vannak, másrészt hallani már messziről a fémes csattogást, ahogy a kerék fordul. Ahogy közelebb ér, a beszédre is felfigyelnek a kerítésnek ugráló, őrjüngő állatok. Neki is van otthon egy keverékszerű, zsemleszínű kutyája. Nem is igazán azért, mert bárkitől is félne, de jó társa a Toki. Már nem emlékszik ki hozta a kicsi, kivert, bolhás, férges, anyátlan kutyát. Ránézett, az meg vissza, és úgy látta, mintha az öreganya szeme nézett volna rá. Meg is maradt az állat. Ő mindig érti, mi van éppen vele. És tudja, nem szereti, ha hazamegy ilyenkor későn, és ugatni kezdene. A többi persze csinálja. Az első megadja a hangot, aztán megy végig. Hogy be nem rekednek a nagy izgalomtól? Na nem úgy, mint akkor, ott, a pincészeren. Másnap biztosan be volt rekedve a díszes társaság, de ha beszélni tudtak is, a fejük az biztosan a moslékos csöbörhöz volt hasonló. Hiszen úgy itták a kis összekapás után a gyógybort, mintha víz volna. Csak a szegény Tormai Béla nyeldekelt és kortyonként nyomkodta le. Fel is tápázkodott nagy nehezen az asztaltól.

– Na, hova, hova édes komám? – csapott le rá a szemben ülő Fehér János.

– Könnyítenem kell... magamon – mondja keresve a szavakat, és indulna ki.

– Gyerekek, ez meg akar szökni! – fordul az asztal körül ülő társasághoz a párttitkár.

Azokat most nem nagyon érdekli, miután a Nagy Gyurinak már háttal az ölében ül a Juli, és még izeg-mozog is a nagy hordó tövében, az árnyékban, teljesen szótlánul, lába a hordó alsó peremén, kicsit előrehajolva nézi a hordó oldalát, míg a Nagy Gyuri alatta, a faragott faszék két hátsó lábán billeg. A Tollas elvtárs már egyre jobban összeemelegszik a Zsófikával, mert igencsak ölelgeti.

Tormai már áll, mikor a Fehér csak nem hagyta békén. Mondta neki, hogy kimehet, de előtte még igyon egyet. Az a szerencsétlen meg váltig nyögte, mutogatta, hogy neki menni kell. Közben Izidor is odalépett, hogy valahogy kimentse az állatorvost a Fehér kezéből. Az meg a pohár gyógybort nyomkodta a Béla

szájához. És akkor... ! Hát, olyant még én sem láttam, mondja az egyetlen hallgatóságának Palkó. Először elkezdett forogni a szeme, majd kidülledt, majd kiesett, és mint egy csőtörés, vagy hirtelen feltörő gejzír, vagy vulkán, úgy kezdett el okádni a Tormai, de úgy, hogy a két szemben vele álló emberből, a párttitkárból és a tanácselnökből semmi nem maradt épen. Az Izidor, aki egyébként is gyomorhajos, ennek hatására szintén egy másodperc alatt követte az állatorvost, és belőle is kirobbant a pálinka, a bor, a sült, a tészta adta katymas. Mi meg az asszonnal vödör, lapát, víz, kinti csereruha. Egy rövid óra múlva már Fehér az én régi, levetett, és munkára befogott mackónadrágomban és pufajkámban, a Németh Jancsi meg az asszony öltözékében ült az asztalnál. A Tormai Béla meg eltűnt. Azóta sem láttuk a faluban, egészen ma estig, gondol vissza. Azért kár, hogy elment és nem várt meg. Megmondtam volna neki, hogy nem kell szégyenkeznie. Szégyelljék magukat azok, akik ezt tették vele.

Jó falu ez! Nem is nagyon foglalkozott senki a Palkóéknál a pinceavatáson történt esettel. Még egymás tekintetét sem kerültük, mikor napok múlva visszatért a falu a hétköznapi élet medrébe. Igaz, én miért is szégyelltem volna bármit is. Otthon, este, a házastársi ágyban, a sötétben, gondolom, azért biztosan sokan elsuttozták maguk között, hogy ki mit hallott és mi a véleménye róla. De erről nappal mit sem lehetett észrevenni a faluban. Még a vegyesboltban, vagy a kocsmában sem volt beszédtema, pedig a Tormai Béla doktor fontos fiatalember volt, hiszen itt mindenkinek van otthon valamilyen állata. Azok meg olyanok, hogy nem szólnak előre, hogy most meg a betegségem következik.

Amíg nem volt a faluban állatorvos, én is hányszor álltam neki a hirtelen disznóvágásnak. Mert mentem én a postára, hogy telefonáljak a városba az állatorvosért, hogy a disznó beteg, nem eszik, és szerintem lázas is, mire kijött, már csak a kimúlt állatot láthatta volna esetleg. Én meg nem kockáztattam ilyenkor. Szóltam, akinek kellett, aztán ki az üstöt az udvarba, alágyújtottunk, az esetenként már 150 kilós malacot meg elküldtük a túlvilágra. Jött aztán a városból az állatorvos. Kérdi, na, Palkó, merre van a disznó? Olyan fennhéjázó szerű ember volt, akit időnként kiküldtek. Úgy hitte, annyira jól tudja, mi baja van az állatoknak, ahogy még ők sem. Én meg mondtam neki, hogy

elég, hogy hiába utazott ki, de még ráadásul beteg állapot eszünk, azt vágunk, és az tilos. Meg nekünk is bajunk lesz a hústól. Akkor nem kóstolja meg, kérdeztem. Friss fehérpecsenye, meg hagymásvér, nincs ennél finomabb. Ő meg úgy fordult ki a kapun, mintha üldözték volna. Mondta is másnap a Barna Izidor:

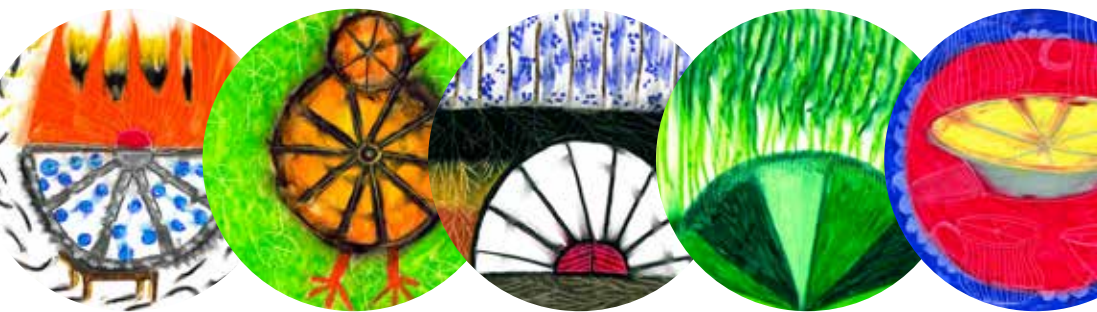
– Te Palkó, hallom, meg akartad mérgezni az állatorvost? – de nevetett ő is hozzá.

Mindenesetre ezután, ha hívtam őket, akkor vagy gyorsan jöttek, vagy egyáltalán nem. Úgy is tudták már, ha nem érnek ki időben, akkor én megoldom, úgy, mint mindig is tettük.

A pinceavatásra összeszedett aprójószág, amit levágott hozzá az Erzsébet, nem kényszerűségből került az asztalra. Sokáig hajkurászta, és neki pontosan megfelelőt vágja le. Elkapott egyet, megemelte, megfújta a tollát a hasán, hátán, majd dobta el. Aztán a következőt, míg végre talált megfelelőt. És ezt így vagy fél délelőtt, mire összeszedte azokat, amiket jónak talált. De inkább így legyen, mint ész nélkül, ami a keze elé esik. Mert hiába akarják jól megpucolni, ha nagyon tokos, akkor bizony nem szép a bőre, hiába sütögeti, öntözgeti a levélvel. Ízlett is nekik. Bár nem tudni, mennyit éreztek az ízéből, mert amikor ettek, akkor jobbára faltak. Egyedül talán a Szalontai Zsófikán látszott, hogy élvezi az ízeket. Ő még válogatott is. A Tollas segített neki a pléhtányérra rakni egy kisebb csirke alsócombos és májat. Kenyérrel, amit délelőtt vettünk ki a kemencéből, és uborkával ette. Nem sok kenyér fogyott, pedig az nagy szó, hogy az otthon, hátul a kemencében sült friss kenyérből egyen valaki.

Emlékszem, a mama soha nem adott addig friss kenyeret, amíg a régiből volt. S mindig úgy készítette a következőt, hogy még volt az előzőből. Hát igen! Ha a friss kerül a kezünkbe, akkor nem tart ki olyan sokáig, mert biztosan többet ettünk volna belőle.

Helyes kis nő volt a gyógyszerész, folytatja a biciklinek a magyarázást. Ha most valaki látná a nyűtt, barna kalapos embert, amint hol megállva, hol meg hirtelen felgyorsulva, de összességében inkább csak éppen haladva tolja a kerékpár-életben vele egyidős társát, hát biztosan megfestené, ha festő lenne, vagy megmintázná, ha tudna szobrokat csinálni. De most nem látja

öt senki. Ő viszont látja lelki szemei előtt azt a tavalyi, a saját pincéjében, pontosabban a présházában történt eseményeket. S most, amikor a jó előbb találkozott a Tormai Bélával, mindenképpen meg akart szabadulni a lelkét nyomó tehertől, amiről még ő sem nagyon beszélt az Erzsivel, pedig lehetett volna mit, és mondja, mondja az örök társának, aki jóban-rosszban kíséri, fel a hegyre, és vissza.

Nem csoda, hogy a járási ember fennakadt a Zsófikán. Ahogy ott ült mellette, és a kék blúzát nyomkodta belülről a kis kerek, lányos melleinek bimbói... ! Aztán látszott, nem tudja hogyan tenni a lábait, mert a rövid műbőrszoknya mindig többet akart láttatni, mint ahogy ő szerette volna. De ez sem biztos, hiszen látható volt rajta, hogy a Tollas féléjszakás duruzsolása nem maradt hatás nélkül. Időnként már elhallgatott a társaság, csak a nagy hordó tövéből a szék hintázását, recsegését, és Nagy Gyuri, meg a Kovács Juli levegővételét, ami időnként jó hangos volt, lehetett hallani. Németh Jancsi, a téeszelnök, az asszony régi, kicsit rongyos, vastaganyagú, mellénél bő ruhájában, a Barna Izidor, a tanácselnök az elnöki sötét színű kiska-bátjában ülnek, és néztek maguk elé a semmibe. Hogy gondoltak-e valamire azt nem tudni, hiszen annyira jól titkolhatták, ha volt is ilyen, hogy semmi nem látszott az arcukon. De az is lehet, a Palkó-féle gyógybor gyógyította már őket. Fehér János, a párttitkár az én régen levetett mackónadrágomban, és egy itt maradt pufajkában támaszkodik könyökölve az asztalon. Az előbb még próbálkozott mindenféle nótával, de egyikkel sem mentek vele, aztán szép lassan lesüllyedt a hangulata. Úgy tűnik, a Fehért is elérte a bor, és most éppen az utolsó, nagy robbanás előtti, lanyha állapotban van.

Most kéne véget venni ennek az egésznek, gondoltam és hűnyorítva hívtam Erzsébetet ki a présház elé. Ő is tudta, hogy mi a helyzet, mert már mondta, hogy nem lenne jó, ha most érne véget az este, mert még nem békült ki a Németh Jancsi meg a Tollas. És ki tudja, milyen ember ez a járási, nem fogja-e megbosszulni valahogy az ingtépkedést, meg az előtte elmondott szöveget.

– Látod István – így csak nagyon ritkán szólított, és csak akkor, ha komoly volt a helyzet –, a Németh Jancsi is teljesen maga alatt van, ahogy kicsit józanodik.

– Jó, akkor szívok egy kicsit a tavalyiból, gyere Erzsi! – és máris mentünk be a présházba.

Senki észre sem vette, hogy nem voltunk bent. Megszívtam a tavaly elrakott pihent bort, és kivittem két kancsóval. A Tollas azonnal ráharapott, és máris töltött a Zsófinak, akinek egyre pirosabb lett az arca. A Tollas meg már idegességében és gerjedelmében egyszerre két cigarettára gyújtott rá, és hol az egyiket vette a szájába, hol meg a másikat.

– Szóval azt mondja Zsófi – kiált fel –, hogy én nem vagyok fiatal és még ráadásul spicces is vagyok?

– Én, én, nem... - hebegi a lány.

Megijed a nagy hangtól. Nem a Tollastól, mert azt már kezdi kiismerni a saját esze szerint, hanem azért, hogy mások is hallják. A járási ember gyógyszer-tár-vezetői állást ígért neki. Biztosan tudott már valamit rólam, gondolta, miközben a nagy ember mondta neki a zsolozsmát, másképpen honnan szedhette, hogy vörösdiplomával végeztem az egyetemen. Ráadásul olyan gyógyszer-tárat ígért, ahol van lakás is. Ő most idős szüleivel lakik az egyszoba-konyhás, kis lerekesztett fürdőszobás lakásban. Ennél a kollégiumban is több helye volt. De hát mit lehet tenni? Majd, ha sikerül jól férjhez mennie, vagy valami olyan álláshoz jutnia, akkor esetleg lehetne saját használatú lakása. S akkor itt van ez az ember. Nagy hatalmú. Ő megteheti, hogy tényleg ad neki egy olyan gyógyszer-tárat, mint ami itt van a faluban, Lászlófalván. Mi lenne, ha ide véglegesítenék? Nem kellene akkor már tovább keresniük valami családos gyógyszerészt, hogy a lakást is adhassák hozzá. Ő biztosan el tudná intézni, és akkor egyedül is kaphatna lakást. Most, 1969-ben, 25 évesen egy önálló lakásban lakni! Ez több mint álom!

És mit kell adnom cserébe? Erről nem volt szó, de látom, gondolta a gyógyszerész, hogy tetszem a Tollas elvtársnak. Hát, ha nem tudja meg senki? Meg ki tudja, még mi lehet belőle? Itt mondta az előbb, hogy mennyire nem szereti a feleségét, és őt sem szereti az asszonya. Szegény ember. Ahogy részletesen mesélte, hogy milyen sokat tesz neki és miket csinál, de az a hálátlan asszony csak nem akarja őt. Pedig nem volna ez csúnya ember, nézi végig. Igaz, kicsit testesebb annál, mint amit ő szeret, meg idősebb is nála, lehet, éppen dupla annyi éves, de azért meg lehetne szokni. Mit szólna az édesanyám és az

apám? Mint a hirtelen fogfájás, úgy nyilall bele a fejébe. Nem örülnének neki, sőt! Mikor ideért a gondolattal, magától nyúl a vizespohárba töltött tavalyi borért, és nagyot iszik belőle.

Tollas elérti, és máris perdül ki az asztal oldalára a nagy hordó végéhez, ahol Nagy Gyuriba botlik, akiről éppen most csúszik le a Juli. A nyitott sliccről látható, hogy mi volt itt még az előbb, de ettől még nagyobb kedve kerekedik. Végigfut rajta egy orbitális orgia gondolata. De csak egy pillanatra, mert látja, két nő van összesen. Az egyik, a Juli már foglalt, és egész este megvan ennek a falu bikájának, a másikat meg nem adja senkinek, az az övé kell, hogy legyen, ha a fene fenét eszik is.

– Jöjjön, táncoljon velem Zsófi! – hajol meg a lány előtt.

– De hát zene sincs! – nevet a lány, aki a hirtelen felhajtott bor hatására már egyre bátrabb.

– Zene! Zene! Elvtársak, csináljatok zenét! – kiabál. – Ébresztő, zene!

Fehér eszmél hamarabb és azonnal elkezd a Soha se hall ő olyan nótaszót, mint...

– Erre hogyan táncoljak, te marha – üvölt rá Tollas, pedig egyébként csend van.

Csak az időközben elbóbiskolt Izidor horkantásait hallani. A járasi nagyon be van indulva. Látta a Nagy Gyuri kielégült képét, és ott van előtte ez a zsenge kis fiatal nő, akin szintén látszik, hogy nem sok kell neki, hogy megadja magát.

– Száz forintnak ötven a fele – kezd el egy újabbat halkán a Fehér, amire Tollas legyint, de azért elkapja a közben székéről felállt Zsófi derekát és magához szorítja. Végül is nem a zene a lényeg, mondja a lány fülébe, hanem a tánc, a mozgás. És riszálja, nyomkodja magát, érzi, indul a férfissága. A keze már a gyógyszerész fenekét markolássza és húzkodja magára. Észreveszi a lány, hogy dudorodik a járasi elnök és megijed, hirtelen eltaszítja magától a Tollast. Most döbben rá, hogy már nem csak terv, meg elképzelés, hanem valósággá is válhat az eddigi beszélgetések rá vonatkozó része. A nagy ember ösztönösen nyúlna utána, de meglátja a lány ijedt arcát, és éppen hogy maga előtt vezetve:

– Jöjjön, üljünk le, igyunk egy pohárkával és beszéljünk Zsófi! – vált stílust.

Fehér nem veszi észre a változást és egyre jobban belelovalja

magát az éneklésbe, meg a rigmusokba. A Nagy Gyuri is csatlakozik most már hozzá, míg a Kovács Juli kiment, lehet a végére. Most már kezd működni a Nagy-Németh örök páros, hiszen egy-két nóta után néznek egymással szemben, és ha a többiek észlelnék a történeteket, akkor biztosan furcsán néznének erre a két emberre, akik mindig azt próbálják mondani, hogy egy kis kemény, egy kis híg, attól leszünk szomorúak, és hatalmas röhögésbe törnek ki. Valami titok lappanghat e mondóka körül, mert ezek nem unják. El sem tudják végig mondani, mert a másokra nézve tele szájjal, gargarizálva, esetenként már fuldadozva röhögnek. Csak akkor marad egy kicsit abba, mikor a Fehér már csuklani kezd. Az pedig ránézve veszélyes, mert éppen tavaly múltott el a két éve tartó állandó csuklása. Már teljesen megszokta ő is, meg a falu, hogy a Fehér úgy evett, úgy tartotta a beszédet és egyáltalán úgy csinált mindent, hogy közben csuklott. Körbejáratták vele a rendelőintézeteket, végig fektették a környező kórházakba, míg nem az utolsóból, miután árammal akarták kezelni, megszökött. Mindnyájan az Úristen kezében vagyunk, magyaráz Palkó a biciklijének, mert mire hazaért, elmúlt a két évig tartó furcsa nyavalya.

Ez meg kinek a kutyája? Esik ki a meséből az öreg, mikor meglátja, hogy már meg nem ráugatnak a Hosszú utcán a kerítés mögötti ebek, hanem az egyik társukra, aki itt közelít vele szemben. Olyan kisebb növésű, mint a sajátja. Gondolkozik, kié lehet itt az utcában? Minden kutyát ismer, még a nevüket is tudja, és ha nappal megy el előttük, akkor rá sem hederítenek. Nem úgy ilyenkor, ha netán kimarad, mert úgy hozza a sors. A szemben jövő eb meg határozottan felé tart. Hunyrog, megáll, hogy jobban megnézhesse, és akkor ismeri fel, amikor már közelebb ér, hiszen a két utcai lámpa között elég gyér a fény. Te vagy az Toki? Örvend és aggódik. Próbál lehajolni, hogy megsimogassa a zsemleszínű kutyáját, amit kiskorában, mint majdnem halálán lévő állatot kapott. Ott állt előtte férgesen, koszosan, bolhásan és nézett rá a nagyanyja szemével. Most már az őt legjobban ismerő lényé lépett elő. Toki ugrik a hátsó lábára, és támaszkodik a Palkó térdénél. Így már tudja simítani, kicsit szeretettel veregetni a fejét. Mit keresel itt az utcán? Tudod, hogy nem szabad kijönnöd, mert még elüt valami kocsi, mondogatja neki, de tudja, hogy ebben

az utcában olyan ritkán megy el valami, hogy az biztosan nem tenne kárt a kutyájában. De mindig ezt mondja neki, mert nem akarja azzal megsérteni, hogy az igazsággal szembesíti. Attól félti, hogy a szomszédban lévő nagytestű állatok esetleg kárt tennének benne. Hát elég jöttél? Hallottad, hogy öreg gazdád csoszog hazafelé ugye, foly-tatja.

Hát anyád meg mit csinál? Biztosan lefeküdt már, ugye? Jó sötét van már, biztosan van már éjféli is. Aztán vacsorát kaptál? Miközben kérdegeti Tokit, az tökéletesen tudatában van annak, hogy neki beszél a gazda, mert a farkát annyira csóválja, hogy az egész teste szinte inog bele. Vagy esetleg a lányok után koslatnál, jut eszébe Palkónak, és megáll, úgy nézi a kutyáját. Az meg észreveszi, vagy tényleg megérti, mert a farka máris behúzódik a hátsó lába közé és legszívesebben a föld alá hanyorgná magát, úgy áll a bicikli elejénél, szemben a gazdájával.

Majd te is úgy jársz, mint a Tollas, veszi fel a majdnem elejtett gondolat fonalat. Az is a pincében, vagyis a présházban, menyire tette a szépet a Szalontai Zsófikának. Az meg csak hallgatta, pedig már neki is kezdett tetszeni a járási ember, pontosabban annak a helyzete. Az meg megállás nélkül mondta neki: – Tudja Zsófica... De olyan rossz így magázódva, igyunk per-tut, jó?

A lány annyira megtisztelőnek vette, hogy boldogan mondott igent. Erre a Tollas keresztbe a kéz, abban a bor, aztán:

– Fenéig, Zsófica! – adta ki az ukázt. Meg is itták. – És a puszi? – követelőzött a járási ember, és akkor kapta el először a gyógyszerészlányt.

De nem ám az arcra adott puszival. De nem ám, hanem megfogta az a kicsit testes, de azért erős ember annak a kis törékeny lánynak a fejét, és úgy nyomta bele dohányfüstös nyelvét a kis fiatal szájba, hogy az szinte majdnem megfulladt tőle. Nyomkodta is el magát a Tollastól, de az olyan erősen szorította, hogy nem volt esélye. Aztán meg látni lehetett, hogy először csak megadta magát, utána meg már ő kezdte el irányítani a csokolódzás módját, ütemét. De jól is tette, mert ezzel elérte, hogy már nem szorongatta erőszakosan a nagy ember, és így akkor tudta abbahagyni, amikor akarta. Szétváltak aztán, de most már mindenki, aki bent volt a présházban, őket figyelte. Hiszen a járási első ember csokolódzott itt előttük, és ráadásul

pontosan, illetve kicsit erőszakosabban, de végül is úgy csinálta, mint mindenki más. Az Izidor is felébredt. Azóta már a tava-lyiból két pohárral is ivott, és még a sültből is csipegetett.

A Nagy Gyuri kacsint a Tollasnak, az meg most nem sértődik meg. Inkább elismerésnek veszi, hiszen ő idősebb, mint az agronómus, és mégis fiatalabb a nője, mint annak. Ráadásul az övé még teljesen zsenge, hiszen itt még sem gyerek, sem férj nincs.

Leül, vissza az asztal végére, egymás mellé, a tegeződő pár, és Tollas folytatja a puhítást, de most már állandóan átkarolva tartja a lányt, és minden mondat után apró csókokat nyom a nyakára. A Zsófi nem csak túri, de úgy tűnik, élvezi is, hiszen nem azt tapasztalja, hogy ő egy trófea, hanem ellenkezőleg, úgy érzi, ezzel több lett a többi falusi vezető szemében. Én meg csak néztem, hogy mi lesz ebből, tudod kiskutyám, szól Palkó a Tokinak. Úgy látszik, a kutya közelebbi társ most a biciklinél, mert ő lett a partner.

A Tollas meg dicsérte magát. Hogy majd megmutatja a Zsófikának a Diósfürdőn tavaly befejezett nyaralóját, amit papíron úgy nevezett el, hogy hétvégi ház, de azért nyaralót épített. Meg, hogy milyen nehéz volt elintézni a telket, meg a tulajdonszerzési korlátozást is. Bár, mint mondta, neki nem volt ebből problémája, mert most is tanácsiban laknak. De abból már elege lett, hogy a sok pesti ügyvéd, meg orvos egymás után építette az ilyen, meg olyan lakot, miközben neki meg nem lehetett. Megmondta, hogy ő sem lopott soha semmit, és nem állította soha, hogy azok ott lopták a rávalót, de neki is legyen lehetősége kipihenni a hétköznapi fáradalmakat egy hétvégi házban. Aztán, mikor a központi elvtársak akartak neki valami falu határában kertet adni, illetve, hogy azt vegye meg, akkor azt mondtam nekik, hogy: Elmegyek én oda elvtársak, de akkor ti is ott vegyetek, aztán majd együtt ássuk, meg kapáljuk a krumplit, és a répát! – közben nevet és csókolgatja Zsófi vállát, nyakát.

– És aztán? – szól közbe a gyógyszerészlány.

– Aztán – folytatja, mint egy itt termett győztes hadvezér –, természetesen Diósfürdőn épült meg a nyaralóm, amit úgy tudnak persze, hogy csak hétvégi ház.

– Miért, van különbség a kettő között? – kérdezi értetlenül a lány.

– Hát persze, majd meglátod – válaszolja. – Remélem, eljössz, ugye? Eltöltünk majd először egy jó hétvégét, később meg többet.

– Szívesen, de hát mit szól a családod? – kérdezi bátortalanul, mert fél, esetleg olyan területre téved, amihez neki semmi köze.

– Hát mit szólnának? Semmit. Az én dolgom és punktum. Egyébként is, téged szeretlek.

– Most mondja...

– Tegeződünk.

– Most mondd ezt, mert egy kicsit ittál, velem együtt – mondja bátran a Zsófi.

– Na, idenézz kislány! – ugrik fel a Tollas és tolja oda a székét a nagy hordó mellé.

– Mit csinál Tollas elvtárs? – szólítja meg az Izidor, miközben ő meg mászik fel a hordó tetejére.

– Megmutatom, hogy milyen fiatal vagyok. Nézd meg, Zsófi, még ezt a nagy hordót is megtudom lovagolni -, és erőlködve húzkodja fel magát a több, mint két méteres hordó tetejére.

Már mindenki az asztal másik oldalán áll, kezükben a pohár bor és isznak, tapsolnak a nagy ember attrakciójának. Tollas élvezi, hogy ő olyant talált ki és csinált meg, ami másnak nem jutott eszébe. Még a Nagy Gyuri szemén is látja az elismerést. Az pedig a falu bikája, már sok mindenen keresztülment, mondják. Időközben a Kovács Juli is bejött, és olyan lelkesen tapsol, és olyan mélyen néz a szemébe a hordón ülőnek, hogy annak átvillan a gerincén, hogy mi lenne, ha... De ez csak egy pillanat volt, mert a Szalontai az, aki most kell neki. Nézésével átfut a Németh Jancsin. Látja, az is ott áll a Fehér mellett és tapsol, de az arcán látszik, hogy tele van szorongással. Féljél csak komám! Majd meglátod, a jövő héten, hogy kinek szorongattad a kezét és tépted le az ingét, gondolja, de ahogy semmibe véve, látszólag észre sem vette a téeszelnököt, ezt az üzenetet a jelenlévők kimondatlanul is érezték. Ezért aztán még lelkesebbek voltak a mutatványra.

– Hát nem is iszunk, elvtársak? – szól le a hordó lóról.

Azonnal üveget kerítenek, és abba töltik a tavalyi pihent Ezerjót. Fehér a széken egyensúlyozva, nagy nehezen, pipiskedve adja fel neki. Nagyot húz belőle. Az meg, mintha lovon ülne és

vágtatna, himbálja magát előre meg hátra.

– Hú a szentségit, a nadrágom meg szétszakadt a slicctől végig, a seggén át – mondja nevetve, és vele hahotázik az egész társaság.

– Akkor viszont nem is kell leszállni a lóról, ha pisilnie kell – löki be az okosságot a Juli.

– Úgy van! – kap rajta a nagy ember. – Ez egy olyan ló, és a lovasa meg főleg, hogy mindent a lovon csinálunk. Igaz pacikám? – veregeti meg a hordó oldalát.

Hogy mutassa, a mindent, azt szó szerint lehet érteni, kér még egy üveg bort, hogy mind a két kezében legyen. A lentic újabb üveget kerítenek. Ez egy kicsit kisebb, valamikor üdítő lehetett benne, bár, ha jól belegendolt volna valaki, akkor fursának találta volna, hogy itt a hegyen üdítőt szopogasson az ember fia, mikor már a gyerekek is vizes bort adnak, ha nem tud aludni, vagy fáj a hasa. Mindenesetre az üveg hasonlatos a bambis, vagy az almuska üvegre, de most Palkó-féle, 68-as évjáratú, pihent Ezerjő van benne. A Fehér ismét a borfeladó, amit a nyakába folyó nedű mutat. A nagy ember pedig üvöltve rángatózik a hordón:

– Gyí, te! Gyí! – és közben előbb a jobb, majd a bal kezében lévő üveget nyakalja.

Aztán eltátja a száját, és egyszerre a két üveget nyomja bele és borítja meg. Ez nagy mutatvány, majd megfullad tőle. A könnye is szakad már, de közben megint megakad a Kovács Julin a szeme, és mondja felé címezve:

– Kettő is befér, hát nem?

A Juli nem érti, hiszen már neki megvolt az alapos kibélelés, most nem jár az esze arra a srófra, mint a Tollasnak, és nevetve kiabálja fel:

– Kitágul az, csak nyomni kell!

Na, erre aztán van röhögés már fent is, meg lent is. A Nagy Gyuri ugyan a Németh Jancsival kínjában röhög. Igaz, ki ezért, ki meg azért, de az igyekezet megvan. Mert a Gyurinak nem tetszik már, hogy a járási ember szemet vetett, még ha érintőlegesen is a Julira, a Németh Jancsi meg azt latolgatja, hogy mi lehet a következménye az összeszólalkozásnak. Az Izidor, a Barna Izidor, a tanácselnök viszont a térdét csapkodja és kiabálja, de, hogy honnan vette, azt senki soha nem tudta meg:

– És a vazelés is menne, Tollas elvtárs?

– Na, ná! Meg még más is! Igaz-e Zsófi? – hunyorít a szemével a lány felé, aki most már nem tudja, hogyan illik ebben a helyzetben viselkedni.

Az ő tapasztalatai szerint ez már nagyon fiús, férfias játék, és nem tudja, mikor tesz jót. Ha nevet, vagy nem, ha félti a nagy embert, hogy le ne essen, vagy értésére adja, hogy csak azért nevetnek vele, mert félnek tőle. Aztán megiszik ő is még egy pohár bort, és máris úgy látja, nincs itt szó semmi félelemről. Szeretik és tisztelik az ő jötevőjét, mert az biztos, hogy jót fog vele tenni. Hiszen megígérte, hogy véglegesíti a faluban és övé lesz a gyógyszerészlakás. Még az is elképzelhető, hogy a szüleit is idehozza. Hiszen ez kétszoba-konyhás, szép nagy lakás, és önálló udvara is van. Hadd legyenek büszkék az ő lányukra, hogy mennyire fontos ember a faluban, és a jötevője meg milyen nagy ember. Majd ha meglátogatja őket otthon a Tollas elvtárs és bejön a mostani kis járdán a lakásba. Édesanyja biztos a szobában fog teríteni, és a legtisztább horgolt terítővel, a kerek asztalon. Az édesapja, majd kimentti magát, hogy dolga van, de nem is baj, mert ő úgy sem értene egyet, vagyis lehet, nem is tetszene neki ez az ember. Pedig milyen bátor ott fent a hordó tetején! Rajta kívül, lám, senki nem mer felmenni, pedig most is kiabál:

– Na, gyertek elvtársak! Nagy ló ez, többen elférünk rajta! – de csak nem mozdul senki. – Csak nem féltetek? Ez olyan, mint a munkásosztály válla, háta. Olyan erős, olyan széles és nagyon teherbíró. Na, gyertek, kapaszkodjatok!

– Mi inkább meghagyjuk ezt a Tollas elvtársnak! – mondja a Németh Jancsi. – Hogyan merészelnénk Tollas elvtárs elé, vagy főleg mögé ülni?

Hát, okos ember ez a Németh Jancsi, tudod-e Toki, szól most az elbeszélés közben a kutyájának Palkó, mert ezt aztán sok féleképpen is érthette volna, ha nem, két kis híján üres üveg van a kezében, és nem a Zsófi fiatal teste van a lelki szeme előtt.

De továbbra is a Németh udvarlásának és félelmének vette, és így is folytatta:

– Milyen jól tudjátok, elvtársak! Mindenkinek megvan a maga helye és szerepe, és elsősorban ott kell tudni eleget tenni. Nekem itt van ez a szép, nagy hordó ló meg a Zsófi! – ütö-

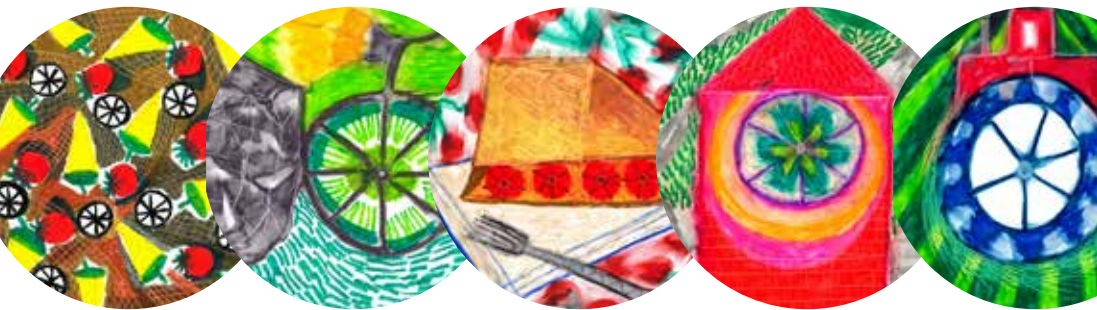

gette az üveget a sötét színű dongákhoz. – Igaz, Zsófi? – néz rá kihívóan a lányra, aki miután úgy látja, a nagy ember uralja az egész kompániát, boldogan tapsol, aztán szemérmesen lesüti a szemét.

Nagy Gyuri gondolja, kihasználja a helyzetet, hogy a Tollas fent van és látszólag le sem akarózik onnan jönni, a gyógyszerész-lánynak meg úgy látszik, annyira nincs ínyére a járási ember, mert lám, most sem néz rá. Hiába, a falu bikája nem az ilyen szemlesütős nőkhöz van szokva. Hiszen, ezt a holdvilág képű agronómust, többnyire a nők választják ki maguknak, és szakasztják le, hogy különböző előnyökhöz jussanak. A Nagy Gyuri meg azt gondolja, hogy ő a kezdeményező, és a Juli is az ő hódításának eredménye. Így aztán nem csoda, hogy a meregető szemű asszonyokhoz szokott, ahol gyorsan oda is ér, amit kínálnak neki. Most oda is vágódik a tele kancsó borral, amit éppen azelőtt töltöttem fel újra, magyarázza a Tokinak Palkó, és kínálgatja vele a Zsófikát. Az meg még mindig maga elé néz, mintha meg volna illetődve, de az is lehet, észrevette azonnal a Gyuri közeledésében rejlő férfiaságot és szégyellte magát a járási ember előtt. Az meg megfogja a kis keskeny állát és felemeli, hogy a szemébe nézhessen. A lány nézi a zöldes cirmos szemeket a kerek arcban. A nagy ember is néz fent a hordó tetejéről, de a többiek is. Szinte megáll a levegő a présházban. Hiába van nyitva az ajtó, semmi nem mozdul. Most hirtelen belehasít a csendbe a hideg ősz elől a padló részébe menekült tücsök. Juli ébredt fel először. Mondjuk, könnyen is tette, hiszen látta ő a jó előbb, hogy tetszik a Tollasnak. S ha nem a Nagy Gyurival kezdte volna az estét, akkor simán elkaphatta volna. Ki tudja, a nagy ember milyen előrelépést, esetleg a városban adminisztrátori állást adott volna neki, ha kicsit kényezteti. De egyébként sem érdekes, mert ezért a kis nyeszlett lányért van oda, de most hátha a Gyurinak is az kell, akkor én miért ne próbálkozzak, fut át rajta.

– Én felülök szívesen a Tollas elvtárs elé a lóra! – szól fel, és úgy nézi a lovagló embert, hogy közben nyelvvel megnedvesíti a szája szélét.

Látszik a Kovács Julin, hogy már nem a kis fiatal szüzlány, mert olyan áthatóan tud nézni, hogy alig van férfi, akinek el nem indul erre a szemekre a fantáziája. A nagy ember sem tudja

levenni a szemét róla. Olyan a Juli nézése, mint a mágnes. Alig telik el idő a szemkontaktus alatt, de úgy érzi, már minden megvolt. Nem is látja, mennyire hullámzik a nő keble, mert a gondolataiban már teljesen beleüríti magát.

Szegény Izidor, egyre kétségbeesettebben néz hol jobbra, a Nagy Gyuri és Zsófi szemező párosra, hol meg tőle balra, a szemmel ízélőkre. A Németh Jancsi már rég feladta, csak valahogy próbál haladni a nagy emberrel, hogy helyrehozza, amit még lehet. Ezért aztán ő az, aki közbeszól:

– Tollas elvtárs, megtölthetem az üvegeket, vagy leszállsz a hordóról? – tegeződnek ugyan, de most a szállsz szót nagyon halkán mondja, mert nem tudja, helyes-e ebben a helyzetben ez a közvetlenség.

A megszólított nem örül, hogy megszakítják ezt a szemmel mindent kapcsolatot.

– Nincs jobb dolgod Németh? De tudod mit, töltsd fel az üvegemet! – és ezzel már dobja is le a nagyobb fehéret.

A tévészelnök nehezen, de elkapja.

– Azt meg verd ki a fejedből, hogy te bárhonnan is le tudsz engem szállítani! Ahhoz te még nagyon kisfiú vagy. Majd én döntöm el, hogy mikor és hogyan.

Hát ez arra jó volt, hogy most már mindenki tudta, folytatja az út közepén lassan haladva a biciklivel és Tokival, a kutyájával, hogy nincs bocsánat. Miután megtöltötte borral a fehér üveget a Németh Jancsi, nem is próbálkozott már azzal, hogy fel is adja neki. Az Izidor, a tanácselnök volt az, aki a saját nyakába borogatott egy kicsit, miközben a széken pipiskedve tolt fel az üveget a nagy embernek. Ennek a Gyurinak biztosan hátul is szeme van, mert hiába áll szemben a Zsófi-val, és nézte igézően annak fekete szemeit, azt is látta, hogy mit művel a Juli a hordón ülő első emberrel.

– Na, ezt már nem! – gondolja, és máris ott van a barátnője előtt.

Az meg szemtelenül néz rá, amiben az látszik, hogy na, mi van, te mafla? Nem látod, hogy tetszem a nagy embernek? Mi vagy te őhozzá képest? Ezt nem mondja, de a Kovács Juli szeme mindennél többet elárul.

– Gyere, menjünk ki! – fogja meg a válla alatt a fiatalasszonyt. Ő ránt egyet magán.

– De hogy megyek, nincs nekem semmi keresnivalóm most kint – válaszolja.

– Gyere, beszéljessünk – mondja neki Gyuri, szinte suttogva, mert nem akarja, hogy a többiek is hallják, meg egyébként is, olyan erős düh feszül benne, hogy ha hangosabban mondaná, akkor biztosan üvöltene.

– Mit beszéljessék én veled? – vág vissza. – Eddig sem beszélgettél velem, csak csináltad, ha úgy akartam.

– Te Juli! – szól közbe, és látszik, ropogtatja az ujjait, ahogy szorítja ökölbe a kezét.

A Kovács nem veszi észre, vagy bátran feszíti a húrt, mert úgy gondolja, a nagy embernél védelemre lel.

-Juli, Juli! Csak ezt tudod mondogatni. Mi vagy te? A főagronómus elvtárs? Na és, ki nem szarja le? Nagyra vagy magaddal, pedig tudnék én mesélni, hogy milyen férfi vagy te? Majd mindjárt a kisbarátnődnek, vagy inkább a Tollas elvtársnak, arról, hogy mit tudsz te. Tudod mit?

– Halljuk, halljuk! – kiált közbe a hordó tetejéről a megszólított. – Most derül ki az igazság a falu bikájáról!

Nagy Gyuri a 35 évével, torzonborz hajjal, mint egy bezárt és megvadult bika áll ökölbeszorított kézzel a Juli előtt, háttal a hordónak, balra tőle az asztal végén a Zsófi, közvetlen mellettük pedig a Németh Jancsi. Az Izidor még mindig a hordó mellett és alatt van az asztal túloldalán. Fehér pedig a bejárat felőli asztal végén támaszkodik a szék karfájának és figyeli az eseményeket. Ő az, aki a legjobban megérzi a vihar közeledtét. Nem véletlenül sikerült neki mindig úgy alakítania a dolgait, hogy ő ne kerüljön kényelmetlen helyzetbe. Többnyire tudta, hogy mikor kell háttérbe húzódnia, és melyik pillanatban kell előlépni és mutatni magát. Most is csendesen nézeget és iszogat, hiszen tényleg jó ez a tavalyi bor. Egy szint után hosszú ideig nem érzi az ember, hogy többet ivott a kelleténél. Jelenleg is ez van. Hiába issza egymás után a pohár borokat, pedig csúszik le, mintha húznák belülről, nem érez semmit. Még csak nem is szédül.

– Még kiderül, hogy nem is vagy te olyan nagy kan, komám! – állítja és csapkodja a hordót örömeiben a Tollas.

De Nagy Gyuri már ezt nem hallja, és figyelme is elsősorban befelé van. Ebben a pillanatban jön rá arra, hogy ő egészen idáig

csak egy játékszer volt. Ez a nő végig a bolondját járatta vele. Most döbben rá, hogy mit kockáztatott és miért, és ki miatt. És hatalmas fájdalom tölti el, hiszen nagyon, nagyon szerette, szereti ezt a kis apró növésű asszonyt. Még a neve is olyan jó, abba is milyen szerelmes volt. Hiszen ki hordhat ilyen szép nevet, mint a Kovács Juli. De ez egy kurva! Esik át a benne lévő ló túloldalára. Itt előttem, mikor éppen kijövök belőle, kezd ki azzal a kövér barommal. S most még ezek tetejébe, meg is szégyenít.

A Juli azt gondolja, itt a nagy lehetősége. A járási első ember belekerült az ő hálójába, csak most már azt kell bizonyítania, hogy a Nagy Gyuri csak egy kényszerű kapcsolata volt. – Így van, Tollas elvtárs – kezdi –, a Nagy Gyurinak csak a szája n... – eddig jutott, mert akkor hirtelen akkorát kapott, hogy benne maradt a folytatás.

Aztán meg jobbról ugyanazt, és még jött volna felváltva, ha közben a Németh Jancsi rá nem veti magát és le nem nyomja a székre.

Tollas felegyenesedik a hordó ló tetején. Az előbb még csúfondáros arckifejezéssel előrehajolva nézett le a két ellenfélre. Az egyikre azért, mert megtépázta az ingét és az önbecsülését, a másikra meg a nők miatt, de most már jobban érzi magát, hogy fent van, messze ezektől, mert ki tudja, ha egy kis élcelődés után pofonok csattannak, még mi következhet.

A Juli kirohan a nyitott prés ajtaján a sötétbe. Kint nincs lámpa. Szerelt ugyan a bejárat felé egyet a villanyszerelő, de valami oknál fogva, a kiköltözéstől kezdődően, soha nem világított. Látod, Toki, szólítja meg közben a kutyáját Palkó, ilye-nek ezek az iparosok. Otthon is, hol jó az udvari lámpa, hol meg nem. A pincéhez sem jött ki megjavítani, pedig szóltam neki, legalább ötször, ha nem többször. Így aztán nem mehetett mesze a Kovács Juli sem. A szőlőben éjszaka olyan sötét van, ha nincs telehold, hogy az ember az orráig sem lát. Biztosan közel az ajtóhoz ülhetett le, mert, ahogy később hallottam, és hát látható is volt, a Nagy Gyuri, aki utána ment, hamar megtalálta. – Na, Zsófi, gyere, ülj fel ide elém a nyeregbe! – hívja a gyógyszerészt Tollas.

Az meg szeretné helyrehozni a szemezését, amit a Nagy Gyurival csinált, és máris indul a szék irányába.

– Jöjjön kislány, majd én segíték – tüsténkedik máris Izidor.

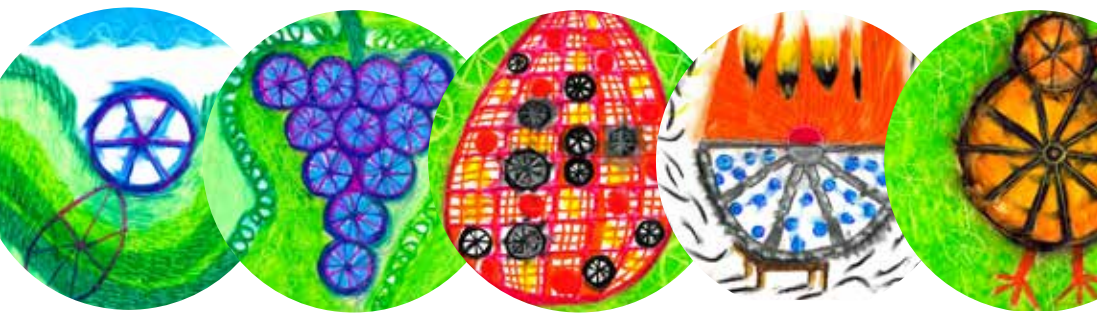
Teheti, hogy így szólítja, hiszen végül is a falu vezetője, és a lánya is lehetne a Szalontai Zsófi. Nagy nehezen elkezd felnyomni, a Tollas meg közben húzkodja. Már senki nem döbben meg azon, hogy a miniszoknya teljesen felhúzódik, és a kis fehér bugyi kilátszik. Ahogy egyik lába fent, a másik meg lent formában próbálkozik felkapaszkodni, teljesen látni engedi a lába közét. Látható, hogy kis fiatalka a lány, mert még a szőrzete sem annyira dús és erős, hogy annak nyoma látható lenne. A lentiek a benézés után inkább elfordítják a fejüket, mert tudják, ez nem az ő területük, és senki nem akar a Németh Jancsi sorsára jutni.

Tollas húzza, az Izidor emelgeti, taszajgtatja a lányt, aki a bal lábát, amit először akart átvetni a hordó tetején, csak a járási ember mögé tudja tenni, mert annak a térdétől nem fér el. Így aztán hosszas nyomkodás és húzgálás után fent ül ő is, de a Tollas mögött. Kapaszkodik erősen, hiszen magasan van, és nem érzi magát biztonságban. Tollas azonnal itatja, és élvezzi az összesimulást. Nyomják a hátát azok a kis ennyivaló barackok. Még hátrább nyomkodja magát, és kihasználja az alkalmat, hogy a lány combjai is teljesen csupaszok. Hol egyik kezével tapigál hátra, hol meg a másikkal, és mindig beljebb és beljebb a melegség felé. A gyógyszerészlány már teljesen belemelegedett, és a bor is megtette a hatását, mert nem ellenkezik. Ábrándos, majdnem kívánós szemekkel néz előre a szemközti, bő három méterre lévő csupasz fehér fal felé, de látszik, a belső szeme az ujjak matatását látja, ami a combtöve felé közelít.

Tollas boldog, mert tudja, eljött az, amiért egész este küzdött. Érti, hogy a lány megadta magát, csak hogyan kellene olyan helyzetet teremteni, hogy meg is történjen. Le kellene szállni a hordóról és akkor... Nézi körül lefelé. Azok már mind leültek. A Nagy Gyuri és a Juli valahol kint vannak a sötétben, biztos isznak is a békülésre, mert látja, hogy a Palkó viszi ki az egyik kancsó bort, a Fehér hangolja az Amúri partizánokat, a Németh Jancsi és az Izidor meg nem nagy lelkesedéssel, de vele tart. Megint nagyon erősen jön rá a gerjedelem, de közben pisilhetnéke is van.

– Emberek, már meg vizelnem kell! – szól, mint egy király.

– Ott a hordó, Tollas elvtárs! – válaszolja a Németh Jancsi

gondolkozás nélkül.

– Nekem te ne hordózzál! Ki kérdezett? – szól rá a nagy ember, miközben már annyira átvette a Zsófi a mellette ülő szerepét, hogy még bólogat is hozzá.

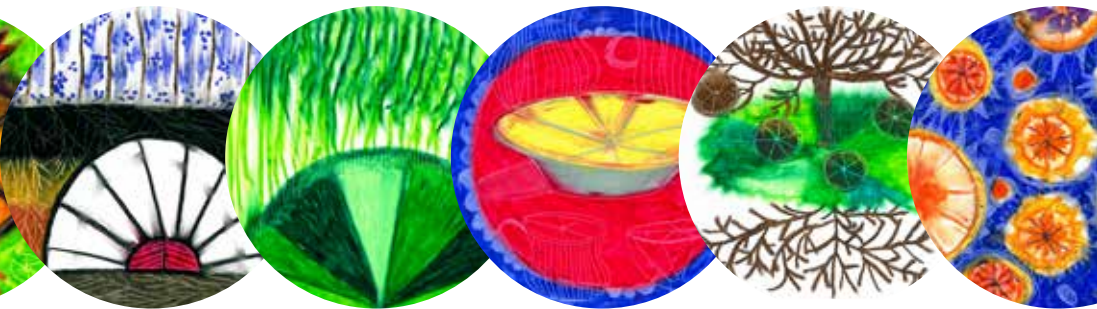
De azért kihúzza a dugót maga előtt, és az alsónadrágja sliccénél megfogja az anyagot, és kicsit tovább szakítja, hogy kényelmesen beleférjen a szerszáma a lyukba. Elindul a megtisztított bor vizelet formájában a nagy hordóba. Teheti, hiszen üres. Sőt, lehet soha nem volt benne semmi. Amikor Palkó megörökölte is itt volt már. Mondta is a kőműveseknek, hogy takarjátok be, mert ez a hordó a helyén marad. Úgy is volt. Az új préházat kibővítve köré építettük, hiszen tudod, Toki, mondja a zsemleszínű kutyájának.

Ott állnak a harmadik villanyoszlop alatt a gyér fényben, és húzkodja egyik gyufaszálat a másik után, mert közben úgy gondolta, rágyújt. Már alig van az este megvett Kossuthból a keménypapíros dobozban. Ahogy fogy a cigaretta, annál kevesebb benne a dohány. Amit most is meg sikerült gyújtani, félig azonnal leégett, mert már csak a papír volt. A dohány a dobozban maradt, kihullott belőle.

Na, ott, abban a helyzetben nem volt sok idő arra, hogy elszívjak egy cigarettát, pedig csinált az Erzszi azt is előtte való nap. Mert a probléma az volt, hogy ahogy vizelt a nagy ember a hordóba, előrehajolt és a bortól megnyúlt golyói is belecsúsztak a lyukon, a hordóba. Ezt biztosan dízhordónak készítették, mert a lyuk a tetején a hordóhoz képest inkább kicsi volt. Bár lopózni lehetett volna belőle, esetleg, mondjuk a felső húsz, harminc centiből. A járási ember fent feküdt előre hasalva a hordón, a lány meg szintén, de rajta.

– Na, ugye, nem láttál semmit, Zsófikám? – kérdezte meg már többször a Tollas a mögötte kapaszkodó lánytól.

Mire ő mindig ugyanazt, hogy nem, én nem. Még nem meri neki mondani, hogy Sándor, pedig már az este folyamán többször fel lett szólítva rá. A lentiek egyre jobban belejönnek a mozgalmi dalok éneklésébe. Végigmennek szép lassan a repertoáron és miután kifogynak, jönnek az egyebek. Ahol a legjobbak a cigánydalok, mert ott lehet igazából verni az asztalt. Fehér eközben üres üvegeket kapar össze a sarokból, és azokat ütögeti a késével. Aztán jön a siratós, az én apám, meg az éde-

sanyám nótája, és az összesnek a végén az Akácós út, ahol vagy nagyon halkán, vagy lehet üvöltve is, csak ne hallja meg senki más.

Egészen megfélekedtek a fent ülőkről, mert azok meg csak így, előrehajolt állapotban vannak egymáson. A Tollas valamit birizgál a lába között, a Zsófi meg közben elaludt a nagy ember hátán. Csend lesz. A nóták elfogytak. Kicsit ki van mindenki ürülve. A bor is elég már. A sültök meg már teljesen elfogytak, csak tészta és kenyér van az asztalon, meg egy üveg zsír és lilahagyma, amit az előbb evett a Barna Izidor.

– Elvtársak! Baj van. Nagy baj! – szólal meg a hang a hordó felől.

Mindenki arra néz, vajon mit talált ki megint a járási ember. Mi fog még történni? Inkább mennénk már haza, és bújnának be az asszony mellé, gondolják.

– Segítünk, Tollas elvtárs! – ugrik a szolgálatkész Fehér János.

Hát persze, hiszen ő a pártitkár, hát ki ugorjon, ha nem ő.

– Nagy baj van! Nagyon nagy baj – ismétli magát a hordón Tollas.

A lentieknek már a hangtól libabőrös lesz a hátuk. El sem tudják képzelni, mi lehet az. Hiszen végig itt voltak, ha valami érte volna a nagy embert, vagy az országot, akkor tudnának róla.

– De hát mi a baj, Tollas elvtárs – kérdezik kétségbeesetten majdnem egyszerre.

– Nagy a baj, nagyon nagy a baj, elvtársak – csak ennyi a válasz és változatlanul előrehajolva ül a hordón.

Közben a Szalontai Zsófi is felébred a felszínes szunyókálásából, és ki akar egyenesedni, de úgy, hogy közben kapaszkodik az előtte ülőbe. A lány húzná fel, hogy egyenesen üljön, az meg vissza. Húzkodják egymást, erőlködnek. Először Zsófi azt gondolja, hogy nem tud magától felegyenesedni a patronálója és segíteni akarja, de miután rájön, hogy az akarattal húzza vissza, hát erre ő még jobban erőlködik. Ki sem nézni ebből a kis, nincs ötvenkilós lányból ilyen erőt, ahogy átfogja a mellénél Tollast, és teljes erőből húzza fel.

A lentiek tátott szájjal figyelik, mi történik a hordó tetején, és most már tényleg nem értenek semmit sem. A Zsófi derekára csúszott műbőr szoknyájában, bugyiban és kék blúzban erőlködve, neki-neki feszítve akarja felegyenesíteni a Tollast,

aki kigombolt derekú és meglazított derékszíjú szétszakadt nadrágjában a kilógó eredetileg fehér ingében, mint anyjában, kapaszkodik a hordóhoz, és az előrehasalt állapotából nem enged. Úgy tűnik, a gyógyszerészlány győzedelmeskedik, mikor a járási ember a jobb kezében eddig szorongatott fehér üveget teljes erőből a földhöz vágja, ahol nagy csörömpöléssel törik apró darabokra.

– Mondtam, hogy baj van, nagy a baj! A kutya istenit ennek itt! – üvölti.

– Jó, de mi a baj, Tollas elvtárs? – kérdezi most már ijedten a párttitkár, Fehér.

– Gyere ide közelebb és megmondom, de a füledbe.

Izidor kapott először észbe, és máris készíti a széket, meg egy másikat a tetejébe, hiszen másként nem lehet elérni a fülével a száját a nagy embernek. A többiek is segítkeznek, és végre nagy nehezen ott van a jobb füle az előrehajolt Tollas szája előtt. Hallgatja, de nem sokat mond, csak egy rövidet. Közben a lányt látja, aki ahogy ott ül mögötte, szeretné tudni, mit mondott a Fehérnek az ő támogatója. A párttitkár leszáll a két egymásra rakott székről.

– Megoldjuk Tollas elvtárs, legyél teljesen nyugodt – mondja.

A lentiek nézik. Hol a Fehért, hol meg Tollast, és arra várnak, hogy valaki mondjon valamit. A Némethet nem nagyon érdekli az egész, mert inkább azon töri a fejét, hogy ki van olyan ismerőse, aki ha kell, akkor megvédi. Az Izidor, aki a legidősebb a társaságban, már biztosan látott egyet és más, mert ha aggódik is, az csak azért van, mert most ezt várják el tőle, de egyébként mélyen nem érinti. Nagy baj biztosan nincs, hiszen mindenki él, gondolja.

– Elvtársak! – szól egy pohár friss bor lehúzása után a lehető legkomolyabban Fehér. – Megbeszélést tartunk. Hívjátok be a Nagy Gyurit is!

Németh Jancsi indul az ajtó irányába, ami egész éjszaka egyébként nyitva van, és egy perc sem telik el, már jönnek is be hárman. Természetesen a Németh és összeölelkezve a Nagy Gyuri és a Kovács Juli. Boldogan csókolóznak, miközben a világosságba érnek. Látszik, szent a béke, sőt, még közelebb vannak egymáshoz, mint annak előtte. A nagy embert ez most egyáltalán nem érdekli, sőt, az egészségből szeretne szabadulni.

– Na, mi a helyzet – kérdezi feldobódott hangulatban a Gyuri.
 – Üljetek le elvtársak – mondja Fehér, meg sem hallva a Nagy Gyurit. – Megbeszélést kell tartanunk.

Mindenki leül és várakozva néz, mi történhetett?

– Rövid leszek – mondja. – A Tollas elvtárs beszorult és segítenünk kell.

A hordó tetejére néznek, ahol az előre hajoló ember bólogat, és a feléjük mutató tenyerét kifelé fordítva adja tudtukra, hogy ez van, mit csináljak.

Van itt majdnem szemben a házával egy elhagyatott ház. Már vagy három éve, hogy kihaltak belőle, és a rokonság meg valahol az ország másik részén lakik. Amikor itt voltak a temetésen, Lászlófalván, és természetesen őket is meghívták, mint jó szomszédot a torra, szóba került a ház sorsa.

– Nekem nincs szívem eladni még ezt senkinek, István bácsi – mondta neki a fiatalasszony, aki a legközelebbi, de mégis távoli rokona volt az elhunyt szomszédoknak. – Itt élték le az életüket, még kell egy kis idő, hogy egyáltalán elfogadjuk, hogy nincsenek többé.

A gondozatlan, gazzal felvert ház mellett van egy kis ösvény, amit már senki nem használ. Arra jó, hogy Palkó könnyítsen magán. A kerékpár neki van döntve a ház elejének, ő meg a félig letolt nadrággal álldogál és várja, hogy elinduljon a vizelete. Erzsébet furcsa dolgokat művel, ha olyan kedve van. Mert lám, most is félig bevarrta a sliccét, és így kénytelen csupasz fenékkal álldogálni, hogy megkönnyebbüljön. Na, nem volt az mindig így kiskutyám, tudod-e, szólítja meg Tokit, aki tisztos távolról figyeli. Úgy látszik, ismeri már, mi fog történni, mert nem kockáztat a közelítéssel. Amikor még fiatalabb voltam, folytatja, nem kellett félőrást is ácsorognom egy kis vizelet miatt. Nyáron, az István napon, főtt a kasztrójban a birka. Néztem, mikor fordul fel a hús tetejére a tisztított, pörkölt fej. Akkor már tudtam, meg sem kellett kóstolnom, kész van, ehetünk. Akkor még legalább harminc embernek parancsoltam. Nem csak a szavamat lesték, hogy mit szeretnék és hogyan, de úgy gondolom, szerettek is. Sokat ittunk olyankor, de soha még egy hangos szó sem hangzott el, nem hogy verekedés, meg üzekedés. Ha valakire rájött, hát elment, azt visszajött. Látszott rajta, hogy volt valami, de ki törődött vele, ha egyszer a Palkó Istvánnak,

a kutya magyarnak névnapja van. Nem úgy, mint akkor, tavaly a prэшázban! Bár ott is hiába volt a nagy veszekedés, jó hamar kibékült a Gyuri és a Juli. Azóta is együtt vannak. Semmi nem változott, csak kipróbálták azt is. Amikor bejöttek az asztalhoz a megbeszélésre, amit a Fehér hívott össze, még a Nagy Gyurinak volt a legjobban az esze a helyén. Mondta is:

– Befelé biztosan sorban, egyenként csusszantak be a golyók. Most, mikor ki kellene húzni, a sok bortól megnyúlt a zacskó, és egyszerre akarnak jönni a golyók is. Hát, ezért szorult be a Tollas elvtárs a hordóba.

– Na, jó, de most mit tegyünk? – kérdi a Fehér. – Ezt a problémát mindenképpen meg kell oldanunk.

– Szedjük ki a hordó végéről a kisajtót – folytatja a Nagy Gyuri –, és onnan próbáljuk fellökni neki.

Az Izidor már áll is fel, és nézi a hordón lévő, beszorított, de levehető ajtót. Könnyen lejött, hiszen ezt soha senki nem használta, lehet semmire. Belenéznek, félig kifordulva egyenként fölfelé, de a sötétben nem látnak sokat. A dongák között szűrődik be egy kis fény, de az is csak sejtelmesen és a hordó oldalán, hiszen a lámpa lejjebb van, és a padló felé világít a tányér alatt.

– Elemlámpa kéne Palkó! – szólott akkor nem éppen szépen hozzám az Izidor, de ezt betudtam az idegességüknek.

Én szívesebben használom a gyertyát, hiszen akkor is égett egy a pince ajtóban a földön, hogy tudjam, minden rendben van. Az este már az első le is égett, újat kellett gyűjtanom, meg az asztalra is azt tettünk, mikor jöttek, még a délután, de már később azokkal nem foglalkozott senki.

– Van itt valami, de lehet kevés benne a nafta, hiszen én gyertyát használok - válaszoltam.

– Adj mind a kettőt! - mondták.

Hát úgy is volt. A fekete, kicsit rozsdás elemlámpa tényleg nagyon kicsit és éppen hogy világított, ezért aztán a gyertyát tartották be a hordóba. Még szerencse, hogy a hordó ajtaja közel volt a most alul lévő dongához, mert ráállították a gyertyát, és így már teljesen látták a nagy ember zacskóját. A Fehér teljesen vállig beleerőszakolta magát az ajtón, de csak nem érte el, hogy segíthessen. A Nagy Gyurinak ehhez nem kellett nyűlkálnia, anélkül is látta, hogy mi újság, mert már hozta is a sarokból a

venyigét. Elsősorban a kevésbé rugalmas, erősebb tartásúakat válogatta ki, aztán:

– Na, engedjete, majd én mindjárt megoldom ezt a problémát! – mondta, és máris piszkálni kezdte a heréket a hordó felső részén.

A nagy ember először biztatta őket, majd ő is egyre biza-
kodóbb lett. Aztán mikor a venyige kicsit erősebben nyomta
meg, akkor felüvöltött.

– Adjatok neki egy kis bort – adta a tanácsot a Németh Jancsi. – Csak könnyebb az esetleges fájdalmat elviselni ezzel a jó tavalyi, letisztult Ezerjóval, igaz, Palkó bátyám? – szólított meg, és közben kacshintott egyet.

Hiszen tudtam én! Most már megnyugodott ő is, mert ezek után, hogy itt a golyóit piszkálják a nagy embernek, csak nem lesz olyan sötét képe, hogy még bosszút is álljon rajta a veszekedés miatt. A Tollas előredőltén, félrefordulva iszik az üvegből, és adja hátra a Szalontai Zsófinak, akiről meg teljesen megfélekedezett mindenki. Ő ugyanabban a helyzetben, mint előzőleg volt, szintén előredőlve a járasi ember hátára, próbál észrevétlen maradni. Úgy érzi, most már minden kiszaladt a lába alól. Nem gondol ő sem a gyógyszerészvezetői állásra, sem a lakásra, csak egyre, hogy miként és hogyan tudná ezt az egész éjszakát meg nem történtté tenni. Ezért még ott ültében is úgy helyezkedik, hogy ne csak a lámpa tányérja által adott, de még a nagy ember háta árnyékából se lógjon ki.

– Ez fáj, nagyon fáj! – panaszkodik és szisszen fel a beszorult ember, miközben felváltva nyomkodják a venyigével a szőrös hordóba benyúlt zacskót.

A gyertya imbolygó fényében, olyan a venyige végére kerülő bedudorodás, mint egy hordóbenövés. Ahogy nem sikerül a Nagy Jancsinak, adja át a helyet a Fehér Jánosnak. Az meg még vezényel is, hogy most húzzál rajta Tollas elvtárs, de csak nem sikerül, mert vagy nem kapják el az ütemet, vagy lecsúszik a here oldaláról a venyige vége. Végül aztán átadja a nyílást a Németh Jánosnak is. Csak az Izidor nem bökdös, mert neki már nem jutott megfelelő bot a sarokból. Mindenki a sajátját tartja a legjobbnak. A Németh Jancsi még a végét, ahol megfogja, kicsit meg is faragja. Látszik, hogy falusi gyerek ez, mert ami a kezébe kerül, azonnal hozzá igazítja. De akárhogy is igyekeznek, csak

nem sikerül a járási ember golyóit kihúzni a hordóból. Pedig, amikor valamelyikük odafér a hordó ajtajához, először jól megnézi, még bot nélkül. Elcsodálkozik, hogy a nagy embernek mennyire ritkaszerű a zacskója, és milyen furcsa így bent, a hordóba benyúlva.

Tollas a hordó tetején megadva magát a sorsnak és a lenticnek, issza a bort az üvegből, de olyan mohón, mintha ettől megoldódna minden. Közben azt érzi, mintha a hordó lyuka záródna össze. Lenyúl a lába közé, a szétterülő hasa alatt, és már most nem tudja a kisujját bedugni a heréje mellett a hordóba, mint a jó előbb. Pánikba esik. Most már izzad is. Nem csak az ing ázik át rajta egy pillanat alatt, de csöpög az arcáról, füléről is a kiizzadott nedvesség. Észreveszik a lentic. Megállnak, és nem bökdösnek, hanem nézik a fent előredőlvő nagy embert. Nagy Gyuri támaszkodik a venyigére, Németh a kezében fogja, a Fehér meg éppen most tette le az asztalra, hogy igyon egy pohárral. Az Izidor már előbb ott hagyta az egészet, és a Julit szórakoztatja azzal, hogy a családjáról kérdezgeti. Most ő is megérzi a levegőben lévő változás feszültségét, mert a mondat közepén hagyja abba, és mindketten a hordó felé néznek. Most olyan csend van, hogy még a Tollas szuszogását is hallani. S megint, mint ha tudná, mikor kell, megszólal a présház padlójának résében az őszi hideg elől elbújt tücsök. Mindenki rándul egyet a hirtelen zajtól. Aztán megmosoly jön az arcukra, hiszen a tücsökzene inkább örömet hoz, mint ijedséget, amikor teljesen túlvilági hangon megszólal a hordón lévő nagy ember:

– Elvtársak, a hordó nyílása szűkül! – aztán egy kis megállás után, visítva. – Hát milyen hordó ez? Valami boszorkányság folyik itt?!

Csak egy másodpercig tart a teljes döbbenet, mert most egymás szavába vágva nyugtatják, hogy nem létezik, ilyen nincs, biztosan csak rosszul mérte, vagy méri most a nyílás nagyságát. Izidor gondolta, ott Sárrikával szemben ülve, hogy feltölti a poharát, amikor meglátta a Fehér herebökő venyigéjét, amit vele szemben rakott le az asztalra. Először nem értette teljesen, de aztán, amikor a kezébe vette, mindent tudott.

– Na, ezt a módszert fejezzük be! – mondja komoly hangon, és mutatja a véres végű botot a többieknek.

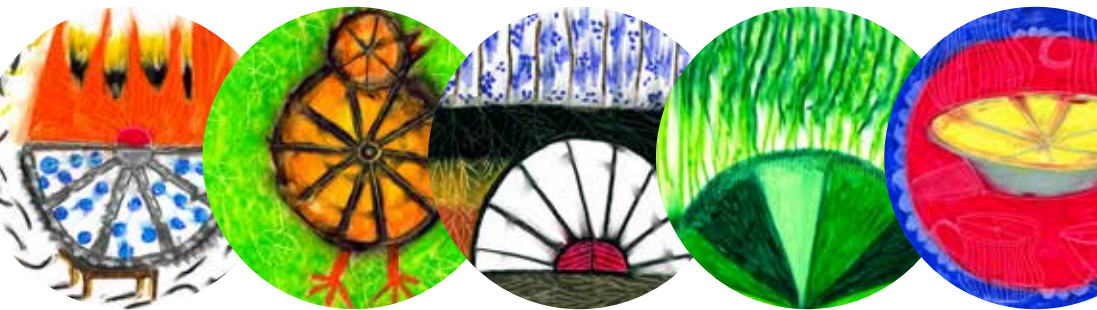
Erre, akinek van ilyen alkalmatossága, azonnal nézegeti a sajátját, és látható, hogy a másik két venyige vége is el van színeződve.

– Nem a hordó szűkül, Tollas elvtárs, hanem a herezacskó nő
– mondja a következtetést a fent beszorult embernek.

Közben a hajnali madarak már rákezdték az ébresztőt, ami látható is, mert derengeni kezd kintről egy kis világosság. Fehér kiment, hogy a szemben lévő cseresznyefa oldalát leöntözze, és látható volt, ahogy párásan jött ki a levegő a szájából. Hiába, a késő őszi reggel még kis fagyokat is hozhat. Hála az égnek most nincs, folytatja Palkó a kutyának és a biciklinek, akikkel most már célirányosan megy a háza a kapuja felé. Mondjuk, akkor sem volt, de hideg azért igen.

Ott is hagyták azonnal az embert a Szalontai Zsófikával együtt a hordón, és kimentek a világosodó friss levegőre, hogy megbeszéljék az új helyzetet. Csak a Juli maradt, és tartotta szóval a fent ülő nagy embert.

– Tudja Tollas elvtárs, ennél cifrább ügyek is megestek már, de arról sem tud senki. Mesélte az unokahúgom, aki Pesten dolgozik egy nagyvállalatnál, hogy ott meg volt egy munkahelyi névnap. Tetszik tudni, úgy csinálták, hogy összevonták, ezért aztán olcsóbb is, meg többféle enni és innivaló jön össze. Az igazgató, aki azt mondják, hogy nagyon erőszakos, durva, úrhatnám ember volt, az is odament, mert tudni akarta, hogy nem beszélnek-e róla a háta mögött. Miután senki nem szerette, ezért vissza sem mondtak neki semmit. Szóval, nem volt beépített embere, ezért volt kénytelen az ilyen eseményekre ő is beülni, aztán figyelt, mint aki nem okos. Persze, a többiek nem foglalkoztak vele, hiszen ez nem munka, mondták, hanem névnap szórakozás. De azért megkínálták ezzel-azzal. Az igazgató meg, hogy mutassa, ő nem olyan ember, mint gondolják, sorban ivott mindenkivel, aki megkínálta, vagy nagy tisztelettel közelített felé. Na, eztán gondolhatja Tollas elvtárs! Úgy berúgott, mint a szamarak számára. Már semmit nem tudott magáról biztosan, mert olyanokat mondott, hogy ha abból egy szó is elterjedt volna, akkor lehet, örökre eltűnik, de igazgató biztosan nem lett volna tovább. Ha kérdezné, sem merném még most sem megismételni egy kicsi részét sem annak, ami ott elhangzott a szájából és mesélt nekem az uno-

kahúgom – mondja, mint a vízfolyás.

A nagy ember a hordón előrehajolva, mozdulatlanul ül, rajta fekszik a Zsófi. A kívülálló azt gondolná, alszanak, vagy kóvé váltak. S van is benne valami igazság, mert a bor és a kilátástalanság hatására el-elbóbiskolnak. Hátha csak egy rossz álom az egész, gondolják. Ez nem igazi alvás, csak olyan félálom féle, hiszen közben mindent tudnak, mi történik körülöttük, csak nem éri el őket. Így jól hallották, amit a Juli mesél a férfinak, de látszani nem látszik rajtuk. Tollas nem kérdezi meg, mit mondott az a pesti igazgató, és Julinak sem kell ezáltal visszautasítania a feleletet.

A préház előtt most már Izidor veszi át az irányítást.

– Nincs mit tenni, be kell menni a faluba. Ki kell hozni a Józsit, és szét kell szedetni a hordót, mert másként már nem jön ki – mondja, a többi meg bólogat, de közben megfogalmazódik a nagyobb probléma: Mi lesz, ha a hordókészítő kádárnak eljár a szája? Fehér meg is fogalmazza:

– Te, Barna elvtárs! Az egy reakciós maszkek.

– Mindenki tőle veszi a hordót, te is! Igaz? – vág vissza. – És egyébként meg nincs más út. Majd megmondjuk neki, hogy száján a keze, mert egyébként oda az ipara.

– Ez jó, ebből érteni fog – nyugszik meg a Fehér –, de ki megy be érte?

– Hát a Sóvágó, a gépkocsivezető, a Sóvágó Bandi – mondja a legnagyobb természetességgel Izidor.

Nagy Gyuri máris indul a préházba és nem sok idő múlva cibálja ki gallérjánál fogva a kis embert, aki a legtökéletesebb részeg állapotban van.

– A venyige melletti szőlőprés alatti üregben találtam rá, meg az üres demizonra. Hát ezért nem láttuk ezt az embert egész éjszaka. Még szerencse, hogy beleakadt a lábam az egyik botba, és gondoltam bedobom a sarokba a többi közé, mikor megláttam, hogy a szőnyeg fel van hajtva és alatta a kicsi ember.

– Hogy fogja ez a Varsavát vezetni? – aggodalmaskodik Izidor.

– Majd én beülök mellé és pofozom, ha nem jól tartja a kormányt! – rázza meg a kis embert Nagy Gyuri, és elindulnak a két dűlővel lejjebb hagyott autó felé.

Még hallani a hangokat, amint az agronómus mondja a gépkocsivezetőnek, hogy a kulcs itt legyen, mert ha nem, ak-

kor őt fogja bedugni a slusszkulcs helyett.

Tudod Toki, áll meg a szemöldökgerendás fakapu előtt Palkó, mi meg anyáddal, dehogy anyád, gazdaasszonyoddal, még jó, hogy nem hallja ezeket meg. Neki sem a régi már a füle. Ami esetenként jó, mint most is, igaz, de azért bosszantó is. Ha valamit nem ért, azért mondom neki, a jó füleddel fordulj felém Erzsébet. Erre mondja, mindegy már, mert mind a kettő tökéletes, csak te dűnyögsz már megint az orrod alatt. Közben kotorásza a kulcsot. A kapu fölött, belül, a szegre van akasztva. Mikor helyére verte a szeget, megmutatta a családtagoknak, hogy mától itt a kapukulcs helye. Mindig itt kell lógnia, adta ki a parancsot és csak családtagok tudhatják. Érdekes, mindenki úgy jár a másik házába is a faluban, hogy kotorászik belül és keresi a kulcsot. Aztán kiderül, sehol nincs máshol. Legfeljebb a gerenda és oszlop közé a résbe teszik be, de az veszélyes, mert mi van, ha véletlenül kiesik a kezéből. Most is ott a kulcs a helyén, és nyitja a kaput. Ennek a deszkáját is a Józsi csinálta. Jó szakember az.

Mikor kiért a prэшázba és meglátta mi a helyzet, vakarta is a kopaszodó feje búbját. Utána még visszamentek a szerszámokért, és nekiálltak szétszedni azt a nagy hordót. Ami nem volt egyszerű, mert a járási ember meg sem tudott már mocanni, annyira belegyógyult a lyukba. Először beállványozta kívül-belül az egésztest, aztán levette a vasat, és szépen szedgette annyira szét a hordót, hogy a fűrésszel hozzáférjen a középső dongához, amiben a Tollas volt. Ugye a lyukat a donga közepébe vágják, ezért abból volt a legnehezebb kiszabadítani az embert. A prэшáz akkor hajnalban olyan volt, mint egy kínvallató szoba. A főember úgy üvöltött a Józsi minden mozdulatánál, mint akinek most azonnal leszakad a micsodája. Hát, mondjuk, lehet, időnként közel állhatott hozzá, de a Józsi ügyes ember. Azért a nap már jó magasan volt, lehetett vagy tíz óra is, mire végzett vele.

Utána már nagyon hamar eliszkolt mindenki. Egyedül maradtunk a gazdaasszonyoddal. Úgy ahogy volt, mindent kihordtunk a hordódarabok tetejére a cseresznyefa alá, aztán kihúztuk a rekamiét, és másnap reggelig aludtunk rajta.

– Na, te kint maradsz! – szól rá Tokira, mert az elérte a hozzá szóló beszédet, és menne vele be a szobába. Palkó óvatosan

behúzza az ajtót, ül le az ágy szélére, és a levetkőzés, a hálóing felhúzása után dől be a dunyha alá. Erzsébet háttal neki szuszog a páros ágy másik felén. Felé fordul, hogy átölelje az ő dúskeblű feleségét, akivel már annyi mindent megértetek.

– Menjen innen, de bűdös! – szól rá, de azért a kicsit megnőtt hátsóját igazgatja.

Tudja Palkó, nem annyira veszélyes ez, hiszen magázza. Ilyenkor nagyobb benne a megkönnyebbült szeretet, mint a méreg. Milyen jó is neki ez az asszony! Talpraesett, ügyes, szép, neki fiatal, és a gondját viseli. Jó választás volt. De hát nem is választottam, mosolyodik el, csak éppen szerelmes lettem. Még most is szerelmes lennék bele, ha újra kezdhethném, pedig most már jobban ismerem, mint akkor. Sőt, lehet, még annyi időt sem várnék, hogy elvehessem, mint harminc valahány éve, amikor én, a majdnem negyvenes férfi megismertem ezt a szép, nagy kék szemű huszonéves lányt.

Tetszett volna a Tollasnak is biztosan a fiatal, hajtott is rá, aztán mégis az üregbe szorult, hümmög és nevet magában.

– Aludjon már, mindjárt reggel, aztán kelni kell! – szól neki Erzsébet, és befészkel magát Palkó ölébe.

1979. év

A KAMPÓSVÉGŰ FABOT

Péterfi Imre ma korán kelt. Először busszal, majd vonattal utazik a megyeszékhelyre. Autót akar venni a Merkur használtautó telephelyén. Már előző napon is volt bent, és akkor is elment jó félnapja az utazással, de megérte, mert látott egy alig használt, sárga színű Zsigulit, amit ma fognak sorsolni. Már öt éve, hogy visszaköltöztek Lászlófalvára. Anyósáékkal rézsút szemben, a Hosszú utcában, volt egy elhagyatott ház, amiből kihaltak a tulajdonosok, és az örökösök, akik nem voltak túl közeli rokonai az elhalálozottaknak, végül eladták nekik. Jó vétel volt. Az öreg házat lebontották, és szép, tetőteres házat építettek a portára. Neki az tetszik a legjobban, hogy a kerítés mellett van egy vékony, csak gyalogosan járható ösvény. Így olyan, mintha saroktelke volna. Emiatt ugyan többet kell télen a havat lapátolnia, de mégiscsak jó, hogy nincs olyan sok szomszéd. Felesége, Palkó Anna, a postán dolgozik. Amikor csak tehetik, mindketten mennek át az apósékhöz.

Ma is ott kezdett, Palkó Istvánnál, hiszen már nem mai gyerek, és segítségre szorul. Ugyan nem szereti, ha erre emlékeztetik, de azért jólesik neki, ha segítenek megegetetni azt az egy disznót, amit még mindig tart. Pedig állandóan mondják neki, hogy nem kell az magának papa, de nem hallgat az senkire, legfeljebb csak a botjára, ami elválaszthatatlan tőle. Nem azért kell neki, mert nélküle nem tudna menni, vagy a mozgásában esetleg a segítségére volna, á, dehogy. Kitalálta, hogy a sötétbarna kampós fa az ő húséges társa, aki mindenhova elkíséri. Ha átmegy hozzá, hogy a segítségére legyen, hiszen bot ide, vagy oda, mégiscsak 80 éves az öreg, és Palkó István ráemeli azt a szűrős, kék szemét, amibe, ha belenéz az ember, szinte kislúvá válik, gondol rá Imre. A vonaton ül, kezében a Merkur autóskiadványa, amiben mindig a Zsigulin akad meg a szeme. Nem szól az olyankor semmit, de az mindennél többet jelent, mozgatja a száját. Ma reggel is, hogy valamit mégis beszéljek vele, mondom neki, hogy, papa, megyek be a nagyvárosba, és ha tudok, veszek egy autót. Nem azt mondja, hogy de jó lesz az neked, dehogy, hanem azt, hogy van már egy, minek még egy másik. Hiába magyarázom, hogy az már régebbi és csak Wartburg, én meg Zsigulit szeretnék, mert az erősebb. Nem akarja érteni. Azt mondja, hogy annak több kereke van, vagy mi a fene? Meg, hogy az is odavisz, kár ezért újabb költségre verni

magunkat. De hát én dolgoztam meg érte, meg egyébként sem kerül az majd olyan sokba, hiszen, ha szerencsém lenne és én húznám ki, akkor a vasárnapi piacon eladnám a másikat.

Nem jó annak semmi sem, jut a mondat végére, de azért folytatja magában. Reggel jól kihozta a sodrából az öreg, mert egyébként nem szokott ilyen sokat tépelődni a vele megtörtént esetekről. Az ember, így negyvenévesen, próbáljon mindent elérni, amit csak lehet. Ez a vezényszava, és ő ennek megfelelően is csinálja az ügyességeit és dolgait. Lám, milyen jó, hogy a városból visszajött a faluba, és elvállalta az ÁFÉSZ helyi kirendeltségének a vezetését. Hozzá tartozik a vegyesbolt, a régi kocsmá, nyitott egy kis ruházati boltot, meg egy presszót a KISZ irodája mellett. Jól megy mind a négy üzlet, és ő is nagyon jól jár anyagilag. A faluban meg egyre többen vásárolnak. Már nem kell mindenért a városba menni, meghoz, vagy hozat ő mindent. A múltkor is találkozott az egyik régi középiskolai tanárával, aki a vendéglátóipari technikumban a szakmait tanította neki. Kérdezte, hogy na merre, és mit csinál Imre? Furcsa volt, hogy magázta, de biztos hallott már róla, hogy milyen sikeresen csinálja az üzletet itt Lászlófalván. Még Egresből is ide járnak át vásárolni az emberek. A falu teljesen megélénkült. Nem csak a téesz melléküzemágak hozzák a pénzt, de három éve felépítették a falu egresi határában a budapesti ruhagyár egyik varrodáját is.

A vonat gyors zakatolással halad. Nincs sok utas. Péterfi Imre is egyedül ül a kupé műbőr ülésén a vasalt, drapp színű nadrágjában. A virágos mintás ingen csak úgy vállra vetve van a zöld, kötött kardigán. Kezében műbőr autóstáskát lóbál. Cikáznak a gondolatai, csak nem akar kimenni a fejéből a reggeli történet. Pedig, ha jól belegondol, nem történt semmi, de mégis érzi, hogy jelentősége van annak, amit az apósa mondott. Nem is annak, amit mondott, hanem annak, ahogyan mondta.

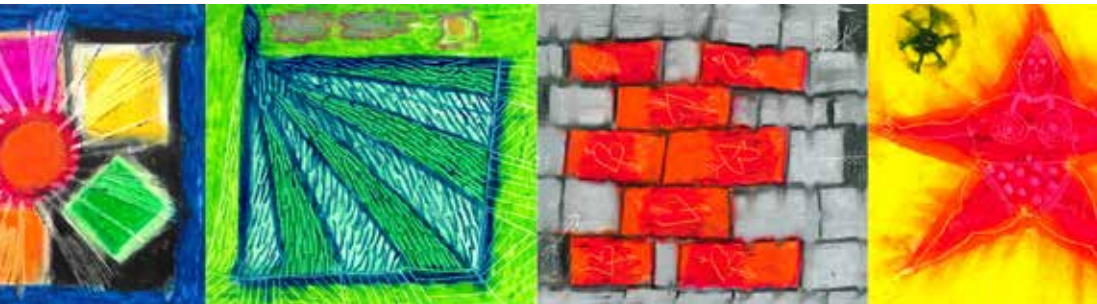
Az öregnek még mindig megvan a faluban a kapcsolata mindenkivel, aki számít. Végül is volt idő, amikor több mint harminc ember dolgozott a keze alatt, az agronómusok meg nála tanulták a szakma nagy részét. Sokan emlékeznek rá és azt mondják, jó vezető volt. Meg azért a házba is sokat segített. Adott az építkezéshez legalább negyvenezret, de az is lehet, hogy többet. Pontosán nem tudja, mert ezt az Anna intézte

az édesapjával. A borból azért jól összejöttek az öregnek. Na persze, ehhez én is kelletttem, mert akkor kezdett már jobban fogyni a sima, meg a gyógybor is, amikor a kocsmában is megkezdtem a kimérést. Fogyott is, mint a víz. A munkahelyek szaporodásával olyan sokan lettünk a faluban, hogy egyre több lett az az ember, akinek nem hogy szőlője nem volt a hegyen, de még arra sem ment. Minek, ha a kocsmában is megkaphatják, mondták.

Pillanatár van az autóstáskán. Szórakozottan kikattintja, közben leteszi a szemközti ülésre a Merkur-kiadványt és lám, ismét a sárga Zsigulinál nyílik ki. Úgy látszik, nekem is egy ilyen autó akar kijönni, gondolja, és visszaveszi a kezébe, hogy ötvenedszer is elolvassa, hogy hány hengeres, mennyi köbcentis, hol van tárcsafék és hol dob, és mennyit kell befizetni az újra. Ha befizet, akkor körülbelül négy év, mire megjön. Erre neki nincs ideje. Itt a pénz, aztán kész. Több héttel ezelőtt, egy vásárnap elment a használtautó vásárra, de nem talált olyat, ami csak kicsit lett volna használt. Mindegy, kirándulásra jó volt az a nap. Elvitte magával Öcsit, a legkisebb gyereket, aki annyira szereti az autót, hogy az első szava is az volt, amikor beszélni kezdett, hogy ótó. Ami, autót jelentet. Végigszotyolázták a parkírozót, miközben a kocsikat nézegették és kérdezték, hogy mennyi idős, mennyit futott és mire tartja. Az eladók már kérdés nélkül is betéve mondták az adatokat, de olyan is volt, aki az autó ablakára, egy cetlire írta rá. Mindegyik autó ki volt fényesítve, de amikor beindították, hogy a hangja is hallható legyen, volt, amelyik csak köhécselt. Az önindító tekert ugyan, de csak nem kapta el. Ha meg mégis beindult, akkor annyi olaj jött ki a kipufogón, hogy máris tölteni lehetett volna utána.

Biztos, ami biztos. Nem lopta ő a pénzt, hogy valamilyen gyenge járgányt vegyen, ezért megy most a Merkurhoz. Ott most van egy féléves, leadott autó, alig van még benne kilométer. Tegnap, amikor beleszagolt, új szaga volt. Csillogott az egész komoly műszerfal, és azok a barnabőr ülések! Hát, ha ezt nem sikerül megvenni, akkor majd a legközelebbit, gondolja. A kikapcsolt autóstáskából előveszi a Fecske dobozát és kihúzza egy szálat belőle. Rágyújt. Május van, süt a nap. Nem is gondol erre, de tele van bizakodással. Ha valaki megkérdezné, milyen

az élete, hát biztosan azt mondaná, milyen lenne? Én vagyok a Péterfi Imre. Ez mindent elmond.

De miután nem kérdezik tőle, ezért válaszolnia sem kell. Az elrohanó tájat nézi. A határ szép. Nincs, vagy csak elvétve van olyan földterület, ami nincs megművelve. Úgy látszik, már készülnek az aszályra a mezőgazdaságban, mert az öntözők, már ahol van, mennek. A vonat lassít, majd megáll. Ez még nem az ő célállomása, hanem egy kisebb, közbeeső város. Ahogy az utasok szállnak le, lehúzza az ablakot, legalább a füst is kimegy, gondolja, és megcsapja az orrát a disznószar szag. Mi van itt – kérdezi hangosan az egyik felszállótól, aki éppen az ő kupéjába igyekszik és felrántja az ablakot. A kérdezett nem érti a kérdést. Erre a disznószar szagra gondoltam, magyarázza. Semmi, megéri, válaszolja a felszálló. Ez a szag itt az élet ajere. Alig van, pontosabban nincs is olyan ház, ahol ne lenne sok malac. Nagyon megéri, maga ezt nem tudta? Nem, válaszolja. Miért, mennyi, amit kapnak érte és mennyibe kerül a tartása?

Mikor Imre félóra múlva a leszálláshoz készülődik, már sajnálja, hogy megérkezett. Még az autóról is megfeledkezett. Az útitársa, aki a helyi téesz malacfelvásárlását intézte, olyan okosságokat mondott neki, hogy megbeszélést, ha úgy adódik, akkor Péterfi megkeresi.

A vonat lépcsőjénél elbúcsúztak. A felvásárló ment tovább, ő meg irány a Merkúr. Közben megint eszébe jutott az apósa. Hogyan is viselkedett, mit is mondott? Valahogy úgy, hogy jó is a disznó, főleg, ha többet látnánk!

Azt az egyet, ami van, vagy többet szeretne látni az öreg? Most, hogy ezzel az emberrel beszélgetett, más színezete van a dolognak. Mert mit is mondott még az öreg Palkó, hogy hány disznóerős az a kocsi, amit venni akarsz? Ezt akkor kérdezte, amikor ő a Zsiguli lóerejével dicsekedett. De nagy firnyákos az öreg, állapítja meg magában. Nem is az a lényeg, amit mond, mert azon átsiklik az ember, de ahogy mondja! És még mit is tett hozzá ott reggel, az ólnál, a botjára támaszkodva, gondolkodik el. Hogy ami ma van, az holnap már nem biztos! Igen, ezt mondta. De hát ezt ki nem tudja?! Mondtam is neki, hogy ezek az okosságok nyilvánvalók. De a kurva mindenit, mondja hangosan magában, miközben az embereket kerülgetve az állomástól nem mesze lévő Merkúr telep felé siet, de sok esze van az

öregnek! Még szerencse, hogy találkoztam ezzel az emberrel itt a vonaton. Csak menjek haza, majd nézhet a falu, hogy mit csinál megint a Péterfi Imre, és nyomatékul nagyot rúg a poros járdán egy eldobott cigarettásdobozba.

A magas drótkerítéssel körbevett használtautó-telepen már többen várakoznak, és nézegetik a ma kisorsolásra váró gépkocsikat. Most a két sorba beállított öt autó vár gazdára. Ott van az első sorban a sárga, alig használt Zsiguli is, ami igazából már Lada 1200-as, de csak a lámpája miatt lett más a neve. A lapos tetejű, eredetileg fehér kőporos, nagy ablakú épületből jön ki a sorsolást intéző férfi és sorba odamegy a kiállított gépkocsikhoz.

– Ki az, aki részt akar venni a gépkocsi megvásárlási lehetőségnek kisorsolásán? – kérdezi.

Imre a többi hét társával együtt felemeli a kezét.

– Akkor, kérem, adják ide a személyigazolványukat – folytatja az ember. – Az árát tudják, hiszen ki van írva, a többi tulajdonsággal együtt, de azért ismét elmondom – és már sorolja is az ismertetőt. Biztosan ez az előírás, figyelj Péterfi, és közben azon gondolkodik, kell-e neki igazából ez a gépkocsi. Mert végül is igaza van az apósának, ott van még otthon a régi, és az is jó még. Lehet, inkább malacokat kéne a pénzen venni és azt hizlalni, meg szaporítani. Úgy tűnik, ez most jól jövedelmez. Látszik, hogy a gondolatai máshol járnak, nem az autón. A többiek nézegetik egymást és őt is, hiszen ebben a helyzetben ellenfelek. Mindenki magának szeretné ezt a féléves Ladát. Csak jobb így, hogy kevesebbe is kerül egy kicsit, mint az új, és ráadásul nem kell éveket várni rá. Egymás között beszélve már azt is tudni vélik, hogy külföldi kiküldetésbe ment a gazdája, és azért adta le értékesítésre a Merkurhoz az újszerű, sárga gépkocsit.

A lapos tetejű ház irodájában az ügyintéző egy kosárból hét fekete és egy piros golyót vesz ki.

– Kérem, nézzék – mutatja nekik. – Maguk nyolcan vannak, ezért van hét fekete és egy piros golyó. Aki a pirosat húzza, ő fizetheti ki és viheti el a kocsit. Megértették?

Letakarja a fekete kerámia tálat egy sötét anyaggal, és összekeveri a személyigazolványokat. Aztán, mint a kártyát a partik közötti keverésnél, elvágatja a hozzá legközelebb állóval és a

felsőt kinyitattja:

– Péterfi Imre – olvassa –, kérem, nyúljon ide a kendő alá és vegyen ki egy golyót!

Imre odamegy a tálhoz, amiből semmit nem lát a nagy takaró miatt, és arra gondol, hogy nem is nagyon kell neki ez az autó. Milyen sok pénz ez így is. Milyen sokáig kellett gyűjtögetni, százforintonként összerakosgatni, mire lett annyi, hogy egyáltalán szóba jöhessen az új autó. A kereskedelembe nem jönnek nagy pénzek. Itt apróból lesz a forint. És milyen sokat kell menni utána, míg a forintból százas, majd ezres lesz. Most itt van az autóstáskájában, a borítékban az összegyűjtött pénzük. Megkérdezte tegnap Annát, hogy van-e kedve eljönni, de őt ezek a dolgok nem érdeklik. Fontosabb a munkahely annál, hogy ő ott egy autót nézegessen, válaszolta. Úgysem ért hozzá, akkor meg minek utazzon egy fél napot. Végül is igaza van – ismeri el –, lehet, hogy én is jobban tettem volna, ha inkább a dolgomat végzem.

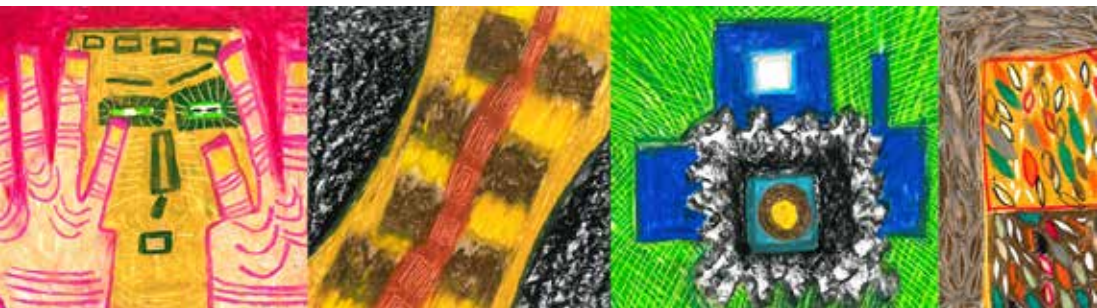
Közben alányúl a kendőnek, megfogja az első golyót, ami a kezébe kerül és kiveszi. Már adja is az ügyintéző kezébe, szinte meg sem nézi, mert úgy érzi, nagyon kicsi az esélye, hogy elsőnek kihúzza a piros golyót, meg egyébként sem kell már neki annyira ez a sárga autó.

Megfordul, hogy hátramenjen, amikor eljut a tudatáig az ember mondata:

– Akkor maga maradjon, kitöltjük a papírokat, és lehet fizetni a pénztárban. Öné az autó, gratulálok.

Akkor látja meg a piros golyót az asztalon. Leveszik a kendőt a tálról és egyenként megmutatják még egyszer, hogy a többi fekete. Péterfi annyira boldog, hogy észre sem veszi, amikor a többiek elmennek. Az arcán a megközelíthetetlenlenség látszik, pedig érzelmeivel egészen máshol jár.

Az ember leülteti és tölti, gépeli a papírokat, jegyzőkönyveket, neki pedig eszébe jut az első autója, a Trabant, amit szintén használtan vett, és mire hazaért vele a piacról, a lába vízben állt, mert közben eleredt az eső, a Trabant meg beázott. Azon tanult meg autót szerelni és vezetni is. Ha a kicsi Trabanttal kiment a főútra és szemben jött egy nagyobb teherautó, vagy kamion, nagyon kellett kapaszkodnia a kormányba, hogy el ne szálljon a levegőbe, mert úgy megdobta a légvezeték. Előzni meg

csak nekifutásból lehetett jól, hiszen egyébként kilométereken át nyomhatta neki a gázt, és még akkor sem volt biztos, hogy egy kicsit lassabban közlekedő, de hosszú autót le tudott volna hagyni.

Végre elindulhat az ezerkétszázas sárga Ladával.

– Itt van szemben a benzinkút, azonnal ott kezdjen, mert épp annyi benzin van benne, hogy csak addig bírja – engedik útjára.

Folyik a benzin a tankba. Mondják, jó a normál bele, de azt gondolja, ha már ilyen sokat fizetett érte, akkor inkább szupert tankol, hogy sokáig bírja a motor anélkül, hogy az olajat enné. Úgy érzi, mindenki őt figyeli. Látják rajta, hogy milyen szép és szuper kocsija van. Még a tankolásnál is úgy tölti bele a benzint, hogy szinte magasabbnak látszik. Ha ilyen autója van az embernek, akkor elvárják, gondolja, hogy borravalót adjon, pedig a kutas nem csinált semmit, csak az összetekert pénzzel a zsebében járkál és tölt annak a kocsijába, akit ügyetlennek lát erre a tevékenységre. Ő is mikor a Trabanttal először odaállt és felnyitotta az elejét, hogy beletölthesse a keveréket, azonnal rászóltak: Ne nyúlkáljon, majd jövök, várja ki a sorát. Hát igen, nagy urak ezek a kutasok. Ha az embernek egy kis dollárra, vagy márkára van szüksége, mert külföldről szeretne Fa szappant, vagy esetleg egy doboz jó cigarettát hozatni, akkor úgy kell nekik udvarolni, mint egy királynak. Azok meg, ha olyanuk van, adnak el egy keveset.

Beül az autóba és elindul hazafelé. Rágyújt. Hátradönti az ülést, de csak annyira, hogy azért vezetni tudjon és nézi a járdán mellette elhaladó embereket. Meggyőződése, hogy az autója miatt most mindenki őt irigyli, és ezért nagyon büszke magára. Na, majd az apósom, mikor meglátja, jut eszébe. Bár lehet, hogy ő büszkébb lenne, ha az udvara meg az enyém is tele volna disznóval, de hát csak érjek haza. Kiér a főútra. Próbálgatja a kormányt, nem húz-e jobbra, vagy balra. El is ereszti, és nézi, elmegy-e valamerre a kocsí. De nem. Érzi a nagy erőt, a négy hengert és a duruzsoló négyütemű motort. A műszerfalat nézegeti közben. Milyen nagy a hamutartója, állapítja meg. Bár a Wartburgban is nagy. Sőt, annak a csomagtartójába több minden befér, mint ebbe.

Előtte egy tárcsával integetnek. Megáll. Áll a sorban, mert utat javítanak. Ez most mind fel fog verődni a kocsí aljára és

oda fog ragadni a kavics, mérgelődik. Hogyan tudom akkor az alját lekenetni rozsdagátló festékkel? Lehet, hogy belül is meg kellene csináltatni, nem csak kívül, meg az üregeket, morfondírozik. A rozsdá az tényleg tönkre tesz mindent. A Trabant is mennyire szétrohadt, mire el tudtam valahogyan részletre adni. Közben elindul a sor. Az autó alja valóban olyan, mint a pergő dob. Az apró hegyes kavicszemcsék, amiket rászórtak a híg bitumenre, kopognak a lemezen és vissza is esik a nagy része. Óvatosan hajt, hogy minél kevesebb ragadjon rá az ő frissen megszerzett autójára, a mögötte lévő sor azonban megelégedeli és elhúz mellette. Most már a szélvédőn és a karosszéria festésén is kopog. Nagyon ideges lesz és leáll az út mellé. De itt még rosszabb a helyzet, mert ahány autó elmegy mellette, az mind beteríti a kődarával. Meggondolja magát és elindul. Most már nem az autóval foglalkozik, hanem azzal, hogy bizonyítsa, nem rosszabb az övé sem, mint a másé, és nem pojáca ő, hogy takargassa, mint, amikor a falu határában épült a ruhaüzem. Jöttek a gépészek, meg a technológusuk, hogy előkészítsék a gyárat a termelésre. Itt volt az a főmérnök, aki ... De nézd csak, ki integet ott, teszi fel magának a kérdést és megáll egy férfi mellett.

– Hát te? Új autót vettél? – kérdezi tőle a kerek arcú, első ránézésre málé képű, nála kicsit idősebb ember, aki csizmában, csizmanadrágban és rövid bőrkabátban van.

– Igen. Most hoztam a Merkurtól – válaszolja –, jól néz ki?

– Persze, jól hát. Új? Hogy tudtad kivárni? Vagy sikerült ismerőst keríteni? – érdeklődik Nagy Gyuri.

– Á, nem új. Féléves, de szerencsém volt.

– Igen, az élethez szerencse kell.

– Apósom is mindig ezt mondja.

– Tényleg, hogy van az öreg? Kapod tőle az íveket? – nevet az agronómus.

– Hát, előfordul, de végül is jól megvagyunk – néz előre Imre, és közben azon jár az esze, hogy mit akarhat ebből kihozni a téesz főagronómus.

– Az öreg az nem semmi ember, kár, hogy nem mai gyerek már – mondja amaz, és nyitogatni kezdi az előtte lévő kesztyűtartót.

– Gyújts rá! - nyújtja felé Péterfi a Fecskés dobozt.

– Kösz nem, vagy inkább mégis – bizonytalankodik, de mégis kivesz egyet a dobozból és benyomja a Lada szivargyújtóját.

– Hogyhogy itt az út mellett, talán valaki kihozott és itt felejtett? - évődik vele Péterfi.

– Bár úgy lenne, de csak annyi, hogy lerobbant a G8-as mellett az UAZ. Hiába próbáltam vele mindent, nem jön ki. Mélyebbre és mélyebbre eszi magát.

– De hát már mióta nem volt eső? Mindenhol locsolnak, öntöznek – értetlenkedik.

– Hát persze, de én árasztott területen mentem. Megfeledeztem róla, aztán meg így alakult.

– Annak idején én is voltam hasonló helyzetben. Elmentünk a gyerekekkel kirándulni, aztán egy nagyon elhagyatott mellékúton lerobbantunk.

– Te Imre, nem nővel voltál, csak most az Annát is belekevered? – nevet a szemébe.

– Én soha nem tudnék a nyomdokaidba lépni – válaszolja szintén nevetve –, meg aztán, Anna a szemem világát is biztosan elvinné.

– Vagy az öreg Palkó ugrasztaná rád a kan disznót a telepen! – most már teljes hangerővel ad nyomatékot szavainak, miután mindketten elképzelték, amint a kan rohan utána.

Ráadásul ezt könnyű is maguk elé képzelni, hiszen éppen ezt tette az akkor még nem annyira öreg Palkó István a disznótelep éjjelisével. Fialtak az anyakocák, és ki volt neki adva, hogy folyamatosan figyelje, mert az egyik koca különösen hajlamos volt rá, hogy felzabálja a malacokat. Tehát ügyelni kellett, hogy ne feküdjön rá egyikre sem, és csak akkor legyen ott a kismalac az anyja mellett, ha biztonságban van. De azt nem érdekelte, mert lejött hozzá a begyes Piri. Ez az asszony a háború alatt még az ősi mesterséget művelte, legalábbis ezt beszélték a faluban, de a demokráciában ide lakoltatták és itt is maradt. Soha nem ment férjhez és gyereke sem lett, de a téeszben szerették, mert a munkájában mindig megbízható volt. A közel hatvanéves asszonyra senki nem tudott semmi rosszat mondani. Ha udvarlói voltak, azok soha nem a családosokból. Mindenki tudta, hogy más asszony férjét nem engedte magához, és sokáig kellett neki udvarolni ahhoz, hogy valaki ott aludhasson nála.

Az éjjeles is ilyen volt. A vacsorát vitte neki akkor este a be-

gyes Piri. A Piri csak az igazi neve, a begyest azt akkor ragasztották rá, amikor Budapestről a faluba internálták. Egyébként Tóthnak hívják. Aztán nem csak vacsora, hanem más is volt. Na de másnap, mikor kiderült, hogy több mint húsz kismalac pusztult el, Palkó kérdőre vonta az éjelest, az meg szerencsétlen összevissza handrabanyált, míg végül elszólta magát, hogy a takarmányosban lovagolta a Pirit. Akkor kente be Palkó a nadrágját hátul disznó szagú sárral, és engedte ki a kétmázsás kan disznót. A disznó biztosan tudta miről szól a történet, vagy megérthette, hogy emiatt az ember miatt pusztult el vagy két tucat fia, mert vérben forgó szemekkel ment neki az embernek. A végén már az öreg is megijedt, nehogy valami nagyobb baj történjen az éjelessel. Ezt a történetet mind a ketten ismerték, ezért amíg végiggondolták, csak az autó duruzsolását lehetett hallani.

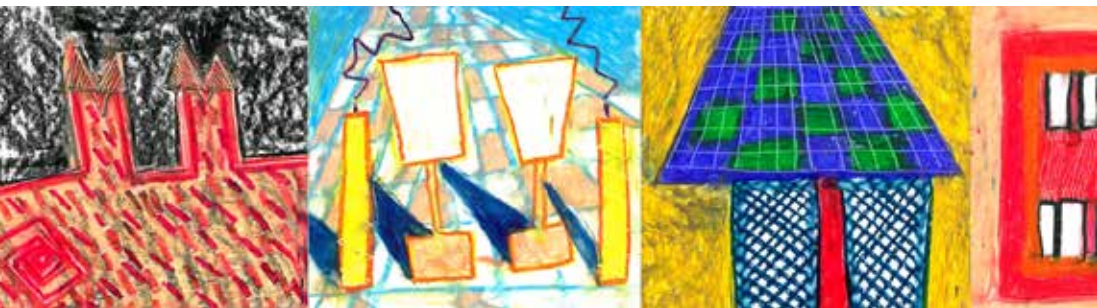
– Ott álltunk az út szélén – folytatja kirándulásuk történetét Péterfi –, és csak a madarakat lehetett hallani, semmi más. Egy fia ember nem jött arra. Időnként tekertettem egyet az önindítóval, hátha meggondolja magát és mégis megjavul, de csak nem akarta az igazságot. Már kezdett esteledni, és azon gondolkoztunk, hogy lezárjuk az autót, nyakunkba vesszük a gyerekeket és elmegyünk a legközelebbi, talán 15 kilométerre lévő faluig. Ott meg majd meglátjuk. Éppen elkezdtünk szedelőzködni, amikor meghallottuk, hogy autó közeledik abból az irányból, ahonnan mi is jöttünk.

– Aztán elhúztátok mi?

– Nem, dehogyl!

– Akkor elhajtott mellettetek, mint mellettünk a Barna Izidor, amikor a határban ki akartam próbálni a Sárikát.

Most is hallgatnak egy sort, hiszen a történetet mindenki ismeri, vagy ismerni véli. A megközelítése és a hit napról napra változik, ez mindig attól függ, hogy éppen milyen hatások érik Sárika által a falusiakat. Mert az tény, hogy Nagy Gyuri kivitte a határba Sárikát. Meg az is, hogy amikor a Danuviájával éppen arra ment Izidor, lehet, hogy épp őket kereste, akkor jöttek ki az erdősből és Sárika a ruháját igazgatta. Nagy Gyuri és Sárika ugyanazt mondják az esetről, vagyis, hogy a Gyuri nagyon szerette volna, de az asszony nem hagyta, sőt, megfenyegette. És ez hihető is, hiszen csak a szája, meg a viselkedése olyan,

mint ha, de eddig még senkiről nem tudni, akinek sikerült volna, de olyan sincs, aki látta volna valakivel. De akkor meg mi történt azon a héten, amikor eltűnt? Hát, ez az, ami gyengíti a Nagy Gyurival történt mesét. Mindenesetre, Izidor úgy ment el akkor mellettük a motorral, hogy majdnem elütötte az aszszonyt. Pedig, az igen integetett neki. Aztán meg azt mondta a tanácselnök, hogy ő senkit nem látott, főleg nem egy integetőt, az ő drága Sárrikáját meg végképp nem.

– Megállt – folytatja Imre –, és képzeld el, egy komplett Wartburg motor volt a csomagtartójában. Megnézte mi a baj, és miután látta, hogy nem jut benzin a hengerekbe, azonnal tudta, hogy a membrános szivattyú a hibás. Leszerelte a tartalékmotorról és becsavarozta az enyémbé. Rögtön indult. S képzeld el, egy fillért sem kért érte. Hiába, vannak még jó emberek. Azt mondta, járt már hasonlóképpen, azóta hord magával egy tartalékmotort. Őt így nem érheti meglepetés.

– Hát nem is ártana, ha mindemből volna tartalék, igaz Imikém? – kacsint Péterfire. – Mi a fene van itt – csapkodja magát és nyúl bele a kabátjába, majd megszakítja egy kicsit a kabát bélését.

Péterfi éppen lassít, amikor az agronómus kivesz a kabátjából egy egeret, ott ficákol a markában.

– Reggel kint voltam a szérűben és biztos belém esett. Azóta érzem, hogy valami csiklandozik, de most megvan az átkozott – nevet és kézfogás után kiugrik a téesziroda előtt megállt autóból és a köszönés után becsapja az ajtót.

Péterfi majdnem kiesik a kocsiból a másik odalon, de legalább is úgy érzi, mindjárt megszakad a szíve és előnti a düh.

– Nem budiajtó ez! – kiáltja, de a másik már több méterre van, és semmit nem hall. Bezzeg az a főmérnök, aki az egresi határszélen szerelte a ruhagyárba a technológiát. Az mit szólt volna hozzá, ha így becsapja valaki a Polski Fiátja ajtaját. Amikor megvette az autót, minden nap, munkaidő után beült és olvasta a könyvet, amit adtak hozzá. Aztán csak nézegette, meg kapcsolgatta. Először furcsa volt ez a viselkedése, de aztán annyira megszokta mindenki, hogy az volt a legmegdöbbentőbb, amikor egyszer csak beindította. Állt vele egyhelyben és berregtette. Miután kiszállt belőle, szépen letakarta egy nagy lepedővel és lekötötte. Minden hétvégén megmosta és kitakarította.

Hát, így vigyázta az autóját. Azt mondják, az asszonykája nem sokáig bírta, mert nagyon hamar lelépett. Ennek a vadbaromnak nem kellett volna ennyire becsapnia az ajtót, mérgelődik és áthajol a másik ülés felé, hogy megfoghassa az ajtó behúzóit. Kicsit megrángatja vezetés közben, hogy nem lötyögősödött-e ki, de megnyugszik, mert semmi változás.

Befordul a Hosszú utcába és a kapubehajtó elé áll keresztbe, így jobban látható az új autó. Bemegy az udvarba, de nincs most itthon senki. Majd átpakolok a régi autóból az újba, gondolja, de közben ránéz a karján lévő Poveda órára és látja, hogy már elmúlt kettő. Hát, ezt érzem a gyomromon, gondolja. Már régen ebédelnem kellett volna. Néz körbe a konyhában, hogy mit tudna enni, ami nem jár nagy vesződséggel. A spájzban van tojás, a rúdon szalonna lóg. Kinyitja a konyha sarkában lévő Lehel hűtőszekrényt és abban keresgél. De a tejen, meg ételmaradékokon kívül, amit még nem adtak oda a macskának, más nincs. A Cirmos névre hallgató kicsi párduc teljes értékű családtag, akit még a keverék Maca nevű kutya is elfogadott. Jó lesz tojásrántotta is, határozza el, és máris hozza ki a két tojást, és üti fel. Közben nyitja a gázpalack csapját, és a tűzhelyre rakja a falon lógó palacsintasütőt. Késhegynyi zsír, egy szelet kenyér a tegnapiból még van bőven és a félig megsült tojásrántottát keni meg. Éppen lenyelné az utolsó falatot, amikor zörgetnek az ablakon.

– Van csengő – kiállt ki az udvari ajtón –, mindjárt! – teszi hozzá.

A kapuban Németh János áll.

– Gyere be, ne állj ott!

– Nem akarok sokat időzni.

– Jól van, azért egy percre leülhetsz – mondja már a konyhában. Az asztal alól kihúzott székre ülnek.

Kíváncsian nézi a téeszelnököt. Régen nem beszéltek egymással, amióta volt az a csúnya nyaralóépítési ügy, amibe majd nem mindenkit bekevert az akkori járási ember, a Tollas. Szeretik az emberek Németh Jancsit, mert nagyot változott és fejlődött a falu, amióta ő a téeszelnök, pedig annak már több, mint 10 éve. A téesz építőrészlege már régóta nem csak a faluban, hanem a megyeszékhelyen is dolgozik. Az asszonyok meg kosarakat és seprűket készítenek a régi magtárban, mert azt is újat épített a téesz. Rendes ember volna ez a Németh Jancsi, gondolja ma-

gában, mert mindenki csak így, Németh Jancsinak hívja, hiszen tősgyökeres lászólfalvi, és azt mondják, a téesz nevelte ki magának. Mindenesetre jó vele jóban lenni, csak a kocsmámat ne csesztetné mindig. Hát én tehetek arról, ha a traktoros nappal is bemegy és felhajt valamit? Biztosan megint ez a baj. Egyébként meg inkább azzal foglalkozna, hogy jobb helyen mérjék ki a háztáji kukoricáját az apósomnak. Nézz a hokedlin ülő téeszelnökre és várja, hogy mondja, miért jött. De az nem akar még előjönni a jövetele céljával, mert mindenről beszélget. Hogy merre van az Anna, mikor szokott hazajönni a postáról, meg hogyan megy a kereskedelem a faluban, de végül aztán csak kijön belőle a kérdés.

– Jól tudom, hogy neked jó ismerősöd a városi téglagyár vezetője?

– Persze – válaszolja. Hallotta már ő is a faluban, hogy Németh Jancsi is építeni akar magának egy szép nagy pincét, házzal együtt a hegyen. Biztosan téglá kellene neki. Őt éve, mióta a faluban is nagyon beindult az építkezés és mindenféle kölcsönöket, meg szocpolt adnak az OTP-ben, meg a takarékszövetkezetben, ő szerzi be és szállítatja le az építési anyag egy részét is. Vagy lovas kocsival, vagy teherautóval, esetleg traktorral szállítatja ki a cementet, kavicsot, meg a téglát, amire épp szükség van.

– Építed a pincédet? – kérdez vissza, hogy ezzel is haladjanak.

– Ha téglá kell, akkor van itt a szomszédban, Egresen is. Tavasz óta már ők is gyártják.

– Igen, hallottam, de azt is, hogy nagyon sápadt a színe az ot-tani téglának és inkább a városi kellene, ha el tudnád intézni.

– Természetesen – néz rá a felsőbbség érzésével. – Írd össze, hogy mi kell, és elintézzük.

– Köszönöm, akkor én megyek is – áll fel a székéről Németh Jancsi és indul a konyha szűnyoghálós ajtaja felé.

A kapuból még visszaszól:

– Szép az új autód, most vetted?

– Ja – bólint rá. – Te János, majd aratáskor vinnék vagy két zsák ocsút be a téglagyár vezetőjének, jó? Szólj majd a magtárban, hogy ne legyen belőle semmi gond!

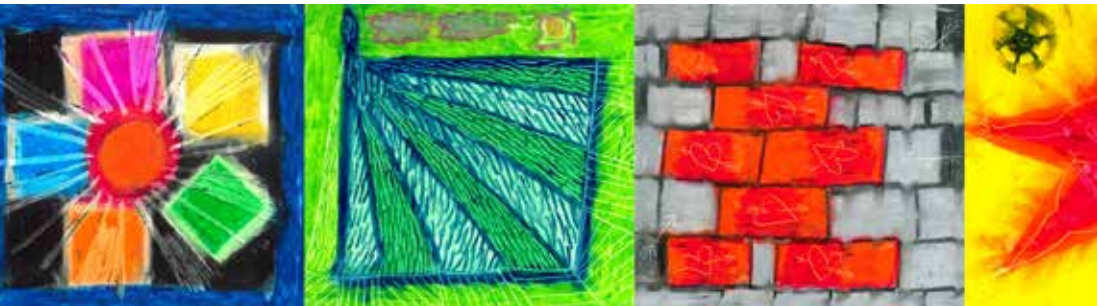
– Jól van, értem. Beszéld meg a magtárral, de én nem akarok róla tudni. A pénzt meg hozom a listával együtt – folytatja, de

már a Hosszú utcán elkészült betonjárdán, a szomszéd háza előtt van.

Úgy tűnik gyalog jött le, néz a téveszelnök után Imre, de biztosan nem az irodából, hanem a kocsmából. Jól éreztem én, hogy megint a kocsmában volt ellenőrizni, hogy ki van bent. Bezzeg régebben még ő is megkóstolgatta, mindegy volt neki, hogy nappal, vagy éjszaka van. De most már azt szeretné, ha ő nem, akkor más se igyon nappal. Reggel meg legyenek józanok. Hiába, változik a világ. Igaza van az apósnak. Amikor megvettem neki a színes tévét csak nézte, nézte és azt mondta, te Imre, szép is, nagy is, meg nehéz is ez a doboz. De azért, csak kettő adás van benne. Meg is csináltattam mindjárt a gráci, meg a bratislavai antennát, de hát az nem színesben jött be, és ráadásul, csak akkor lehetett valamit látni, amikor ők akarták.

Pedig nem volt egyszerű a tévé megvásárlása sem. Igaz, a faluban, akinek van színes készüléke, azt mind én szereztem. De hoztam turmix gépet, meg Rakéta porszívót is, kinek mi kellett. Itt van a közelben, tíz kilométerre az orosz laktanya. Már jól ismernek, jobban mondva, az autómát ismerik jól a katonák. Csak leálllok a laktanya elé este a sötétben, mintha elromlott volna valami, és várok. Rövid idő múlva már jön is az ő, aki csak annyit kérdez, mi kell. Én meg mondom, hogy tévé, vagy porszívó, vagy esetleg hűtőszekrény. Bár az utóbbi csak elvétele kell valakinek, mert részletre nagyon olcsón tudok én is hozni a vegyesboltba. Aztán vagy tíz perc múlva már ki is akasztják a piros lemezcsillagot a kerítésmezőben, én meg ezen át mászok be. Ott már várnak, és megyünk a lakások felé, lehetőleg sötétebb helyeken. Ott bent aztán éppen tévéznek. Ezeknek van saját orosznyelvű adásuk, jó élénk színekkel. Úgy, ahogy van, húzzák ki, én meg számolom a pénzt. Az első tévéket még 4500 forintért hoztam, de aztán gyorsan emelkedett az áruk 6000 forintra. Két, három ember kellett a cipelésükhöz. Ezt persze nem díjazta az apósom, de azért azt észrevettem, hogy ezután többet ült a tévé előtt. Még a pártkongresszust is képes volt az elejétől a végéig megnézni. Mondta is utána, hogy a sorok között kell olvasni fiam. Hát, én meg inkább az üzleten szerzett pénzt olvasom papa, válaszolom ilyenkor neki, amin jót nevet, mert tudja, hogy igazam van. De azért tudnak valamit az oroszok. Pontosan akkora a lemez vörös csillag helye,

hogy a tévé kiférjen rajta.

Amikor az öreg tévéjét hoztuk, az majdnem odalett, jut eszébe a történet, és közben kinyitja az udvaron a dinó sárga Wartburg ajtaját, hogy átpakoljon belőle az újba. Hogy is hívták a katonát, akinek a családjától vettük a tévét? Nem jut az eszembe. Lehet Szása, vagy Igor volt, de mindegy is, mert nem sok választás volt a nevek között. De lehetett akár Iván is. Mindenesetre, mire a sötétben nagy nehezen ahhoz a kerítéshez cipeltük, ahol bejöttem, látjuk ám, hogy a vörös csillag a helyére van akasztva. Mondom az oroszoknak, hogy tegyék le a tévét a földre és akaszd ki, hogy át tudja menni rajta. Erre azt mondja tört magyarsággal, hogy baj van, majd mindjárt csinál valamit. Aztán bevonszoltuk a bokrok közé a lepedőbe kötött csaknem 50 kilós készüléket és ott ültem fél éjszaka, míg vissza nem jött. Na, ott aztán minden eszembe jutott, csak jó nem, hiszen tilos helyen voltam, és azt sem tudtam, merre tudok kimenni. Már éjjel is elmúlhatott, mire megjött Szása. Gondolom így hívták. Azt mondja, van már egy újabb csillag, ami kiszedhető, menjünk. Na, megint cipekedés, azt sem tudtam merre, meg hova, mert amikor jött valaki, akkor mindig el kellett bújni, de aztán csak odaértünk a kerítéshez. Megálltunk a lemezcsillagtól körülbelül 5 méterre, ahol árnyékban voltunk. A Szása meg elkezdte szerelgetni a kerítédsízt. De valami csak nem akart engedni, mert közben már a magával hozott laposfogóval fesegette, amikor ott termett egy géppisztolyos őr és elkezdett vele kiabálni. Hosszan beszélgettek és mutogattak felém, de az őr hajthatatlan volt és láttam, azt magyarázza, hogy menjünk innen. Nem csak a Szása homloka volt vizes az izzadságtól, de én is teljesen átáztam az újbóli cipekedés, no és az idegesség miatt is. Attól a kerítéstől nagyon sokáig mentünk és cipekedtünk, de egyszer csak megérkeztünk ahhoz az emeletes házhoz, ahol a tévét vettem, és ahol Szása lakott. Szerencsére nem kellett felvinni a második emeletre, hanem a földszinten megálltunk az egyik lakásnál. Ültem bent a szobában, a gyerekek az ágyban, az asszony és az ember meg teát főzött nekem, meg maguknak. Sokat nem tudtunk beszélni egymással, pedig én nyolc évig tanultam az oroszot, de hát inkább a kolhozok, a villamosok, az iskola, meg a ragozások területén mozogtam ezen a nyelven egy kicsit, ők meg nem régen érkezhettek, ezért még

nem igazán tudtak a mi nyelvünkön. Ültünk, és ha egymásra néztünk, akkor kényszeredetten mosolyogtunk. A tea viszont, úgy emlékszem, nagyon jó volt.

Na, nézd, hát itt is van az a lepedőszerűség, amibe becsomagoltuk a tévét. Pedig, nem ma volt! Mit fogok én itt még találni, és máris kinyitja a csomagtetőt és kitarja a kocsit mind a négy ajtaját.

Na, gyere, most már jó, mondja Szása, mikor kint már kezdett derengeni. Vonszoljuk a készüléket megint a járdán, de most már jobban lehet látni, mint az előző alkalommal, ezért gyorsabban haladunk. Persze, lehet én is szabadulni akartam már, a Szása meg főleg túl akart lenni ezen az egészen. Ott állunk ismét az eredeti kinyitható csillag előtt. Azonnal leakasztja a díszet a kerítésmezőből, én meg átmászok rajta. Kint az úton az egyik dolgozóm, akit megkértem, hogy kíséreljen el, ugrik ki a kocsiból, jön felém, hogy segítsen majd az autóhoz vinni és abba betenni a csomagot. Szása nyomkodja, én meg húzkodom át a lyukon a tévét, mikor megjelenik a semmiből egy tiszt, és elkezd kiabálni. Belekapaszkodik a takaróba és teljes erővel visszatartja, sőt, már meg is mozdul visszafelé a csomag. Mi ketten kintről kifelé, Szása belülről nyomja, a tiszt meg befelé húzza. Csak látszólag vagyunk erőfölényben, mert a tévé dög nehéz, és nem csak húzni kell, de tartani is. A jól megtermett tiszt rendesen belekapaszkodva, a lábát a kerítés aljának támasztva feszíti maga felé a készüléket. Egyáltalán nem érdekeli, hogy esetleg leesik, és a betonon tönkremegy. Percekig némán vonszoljuk egymással szemben. Úgy érzem, már nagyon sok ideje tarthat ez a cibálás, mert teljesen elgémberedtem. De ha egy kicsit is lazítok a fogáson, akkor azonnal megmozdul a csomag a laktanya irányába. A tiszt közben valamit motyog oroszul Szásának, aki a nagy erőlködésben nem szól semmit, még csak arra sem néz, hanem a fejét rázza. Nekem már átvillan a fejemben, hogy hagyni kellene az egészet, mert még nagyobb baj lehet belőle. Legyenek boldogok a pénzemmel, költsék gyógyszerre, meg hasonlókra. De mikor megérezem, hogy ezeknek a gondolatoknak a hatására máris megmozdul a csomag befelé, megint belekapaszkodom és húzom.

– Most mi a faszt van Szása? – kérdezem az erőlködés közben, mert még mindig nem akar eldőlni, hogy most melyik oldalon

landol a tévém.

– Nem érdekes, vinni – válaszolja és nyomja.

– Jó, jó, de hogyan, baszd meg, mikor ez nem engedi?

De erre már nincs ideje válaszolni. Valamit meghallhattak, mert szinte egyszerre engedik el a színes takaróba tekert készüléket és eltűnnek. Mi meg ott állunk a félig kihúzott tévével a kerítés lyukánál. A vörös csillag a lyuk alján, egy dróton lötyög. Éppen az utolsó pillanatban sikerült átrántani a csomagot és máris rohanunk vele a kocsi felé, mikor meglátjuk a felénk futó géppisztolyos katonákat. Mint utólag kiderült, riadógyakorlat volt.

Mint egy film, úgy játszódott le a szeme előtt már többször a történet, és a végén mindig vegyes érzések töltik el. Egyrészt büszke magára, hogy ezt is lerendezte, másrészt pedig sokszor megszólal benne az a bizonyos belső figyelmeztető csengő, hogy vigyázz, Péterfi, nem biztos, hogy mindig ilyen szerencsés leszel!

Szó se róla, amúgy nagy fegyelem van ott! Amikor oda is szálítani akartam kenyeret, meg ezt-azt a laktanyai kantinba, ami egy egészen nagy bolt, akkor hivatalosan mentem a parancsnokhoz. Még Fehér, a falu párttitkára kísért el. A parancsnok tele volt aggatva aranykitűzőkkel. Nem nagyon foglalkozott velünk, de az is lehet, éppen fennforgás volt, mert csak úgy a szája sarkából válaszolt, hogy szó sem lehet róla, ezt ők megoldják. A tolmács fordította és láttam, hogy sajnálta, hiszen az ő segítségével jutottunk be hozzá, miután neki meg fagerendát szereztem. Egy katona jött oda a parancsnok elé. Az meghallgatta a jelentését, majd elkezdett vele kiabálni, és a végén még le is kevert neki két pofont. De olyan igazit! Az a szegény katona meg úgy állt egy helyben, mint akit odaragasztottak. Később elmondta a tolmács, hogy kölcsönadták az autódarut az ottani állami gazdaságnak, de az nem tudott kimenni, mert annyira rossz állapotban volt, hogy be sem tudták indítani. Ezért kapta a katona a két pofont.

Már nem is emlékszem, hogyan jöttünk el, de arra igen, hogy kevesebb ideig tartott, mint a befelé menet. Na, azután az eset után, már éjszaka is csak akkor mentem a laktanyába vásárolni, ha kapun át mehettem be. Sőt, úgysis volt, hogy autóval mentem be, de a vörös csillag helyén soha többet nem másztam.

Hová tegyem ezt a sok felhalmozódott holmit? A földre leterített orosz anyagra rápakolta a gépkocsiban évek óta összegyűlt és ott maradt papírokat, ragasztót, befőttest, csempedarabot, színes rágógumigolyókat, meg még egy sor első látásra meghatározhatatlan dolgot. Közben eszébe jut, hogy az apósának megígérte, hogy felviszi tőle a hegyre a megjavított szerszámokat. Inkább a Wartburggal megyek ki a szőlőbe, dönti el, nem a másikat veretem fel a meredek köves, kavicsos úton.

– Gyere be Imre! – invitálja Palkó az udvari kiskonyhába, mikor betolat az udvarra és kiszáll a kocsiból. – Ettél délben valamit? – Igen ettem, nem kérek semmit papa, menjünk, mert dolgom is lenne – válaszolja.

– Jól van, azért, gyere, ülj le egy percet – hívja újra.

Az udvarra néző kiskonyha előtti fedett tornácon van egy kerek asztal és két karosszék. Oda ülnek. Az öreg a tornác gendájának tetejéről leveszi a füstszűrős cigarettát tartalmazó tárcáját, és a megszokott mozdulatokkal rágyújt. A gyufát nagy lendülettel húzza végig a sötétszínű érdes felületen, és utána majdnem tövig elég a gyufaszál, mire eldobja. Nem fújja el, nem rángatja, hogy elaludjon, hanem egyszerűen beledobja az üres konzervdobozba, ami ki lett nevezve kinti hamutartónak.

Ezt így csak az apósom tudja csinálni, gondolja magában Imre, és élvezettel nézi, amint Palkó megszívja a cigarettáját. Még azt is másként csinálja, mint ő, vagy általában az emberek. Apósa keveset és kicsit szív a cigarettából. Csak ég és füstöl a kezében, vagy a dobozban, és időnként egy kicsit szippant belőle. Hiába, ezek a Palkó-féle mozdulatok semmit nem változnak. Pedig lett volna rá indok, meg ürügy is. Az egyik alkalommal, mikor a hegyről érkezett haza, Erzsébet kiküldte még a kiskonyhából is dohányozni. Akkor is ugyan így gyújtott rá és dobta el a gyufát. Már bent voltak a házban, amikor a szomszéd verte az ablakukat, hogy ébredj István, mert ég valami az udvarotokban.

Ez a bal oldali szomszéd úgy látszik, mindig észreveszi, ha valahol tűz üt ki, hiszen annak idején is ő volt az, aki megmentette a házát és a fiát, amikor azon kigyulladt a dunya. Jó szomszéd ez, szokta mondani az apósa, de a rágyújtás e módjáról csak nem szokott le.

– Volt nálunk az előbb a Németh Jancsi – néz az apósára.

– Jó gyerek az, mit akart?

- Segítesz, ugye? – pöccenti le a hamut.
- Hát persze, majd visszakapom én is. Meg egyébként már ő is tett ezt meg azt nekem, ha kellett.
- Hát, igen! Ez már így működik!
- Így! – hagyja rá Imre. – Hiszen tudja, két éve az adósok mit csináltak velem!
- Igen, emlékszem – válaszolja Palkó, de tudja, hogy a nagyobbik lánya férje most már több századszorra is el fogja mesélni a megpróbáltatásait.
- Emlékszik apuka, ugye, hogy semmiről nem tudtunk, olyan szemtelenül csinálták?
- Az öregnek ilyenkor nem kell semmit sem tennie, még felelnie sem, hiszen nem is ez a lényeg, hanem az, hogy a veje azzal, hogy kibeszéli az esetet, megszabadulhat a rossz érzésektől.
- Ki gondolta volna, hogy valakinek a lábára lépek akkor, ha megkérem az engedélyt a mellékfoglalkozásra? Mert mit is csináltam én? Elmentem és beszereztem azokat az anyagokat, amiket mások nem tudtak. Én tudtam, hogy hol lehet szeget venni, meg tetőfát, vagy éppen külföldi csempét. Aki nek dolgoztam, azzal megállapodtam és tisztességesen ki is fizetett. Még számlát is adtam. Persze, hogy volt olyan közeli jó ismerős, akitől nem kértem semmit, hiszen már ő is sok szíveséget tett, vagy éppen jó barátunk volt. Aztán mikor behívtak adóellenőrzésre és vittem a papírjaimat, csak mosolyogtak, hogy mi van ezzel, meg mennyit kaptam attól? Hiába mondtam, hogy semmit, akkor jöttek azzal, hogy, hát a kukorica megkapálása az semmi? Meg az Imre napra kapott hízott liba és a tömött kacska csak úgy jött? És mikor felvitték a családját kocsival Budapestre, az mi? Hát, mit lehetett erre felelni? Ez nagy szemétség volt. Tudja papa, behívták őket és megkérdezték, hogy mennyit fizettek nekem azért, mert megszereztem ezt, vagy azt. Aztán azok, hiába mondták, hogy semmit, hiszen közeli, meg régóta, meg minden. Ezek csak hajtották, hogy milyen emberek maguk? Elfogadnak ingyen bármit? Hát persze, hogy megsértették az önérzetüket, hiszen a falusi ember mindent többszörösen megad, ahogy a lehetősége engedi. Mondták is azonnal, hogy ki mivel akarta viszonzni. Hiába hajtogatták, hogy én nem kértem semmit sem, azon csak mosolyogtak.
- Hát így volt, hiszen emlékszik – néz szembe az apósával –, de

nem is tudom, hogyan jutott ez megint az eszembe?

– Na, megyünk ki a hegyre? – kérdezi Palkó és tétován feláll. Az asztal lábát összekötő keresztfán keresi a kalapját. Nehezen lehajol, de Imre megelőzi, és már adja a kezébe a viseltes, de még hordható, széles karimájú kalapot.

– Menjünk – válaszolja. – A szerszámokat hol találom?

Hátramegy az ól melletti kiskamrába. Benyomja az eldeformálódott, öreg deszkaajtót és szembetalálja magát a precízen összekötözött, zsákkal körbetekert kéziszerszámokkal. Megemeli, jó nehéz. A hóna alatt, egyik kezével megtartva nem tudja kivinni. Ha meg mindkét kezét használná, akkor nem férne ki az ajtón. Körbenéz. Ha volna egy talicska, vagy valami, amire rátehetné. De semmi nincs, csak lom, meg egy ütött-kopott, nagyon öreg, rozsdás bicikli a vályogfalnak támasztva. Gumi már nincs a kerekeken, a lánc is leesve lóg a nagy fogaskerék mellett. A kormányon valamikor színes ragasztószalag lehetett, mert a nyomai, a rozsdafoltok mellett, még itt a kamrában is láthatóak. A nyereg viszont, a koszos lilába hajló színével, szin-te uralja az egész kerékpárt. Menne már tovább, hogy kint a kamra előtt keressen valamit, amivel ki tudja vinni a kocsihoz a szerszámokat, de a bicikli nem engedi. Először csak a szemével keresi újra, majd közelebb megy és megfogja a kormányt. Elveszi a faltól. Ha valaki látná ebben a pillanatban, biztosan nem értené, hogy mi történik. De ő, Péterfi Imre sem érti. Nem tudja mennyi időt volt bent, de arra eszmélt, hogy a nevét hallja.

– Imre! Mi van veled? Meg vagy még? – közelít Palkó a nyitott deszkaajtóhoz.

– Itt vagyok, csak ez a bicikli... – válaszolja.

– Na, gyere, ezt a köteget csak ketten tudjuk kivinni, a bicikliről meg majd mesélek neked egyszer – bök a falnak támasztott kerékpár felé az öreg, de a hangja, és ahogy a biciklire néz, egészen más, mint amit apósától megszokott.

A Hosszú utca zajába fel sem tűnik a Wartburg síró berregése, ahogy kimennek a nagykapun. A téesz lakatosműhelyében csinált vaskapu egyik szárnya kicsit meg van ereszkedve. Péterfi tudja már a módját, hogyan kell könnyen kinyitni. Kicsit megemeli, és máris siklik a levegőben a kapuszárny, hogy a kocsi könnyen kiférhessen rajta. Akkor csináltatták a deszkapu

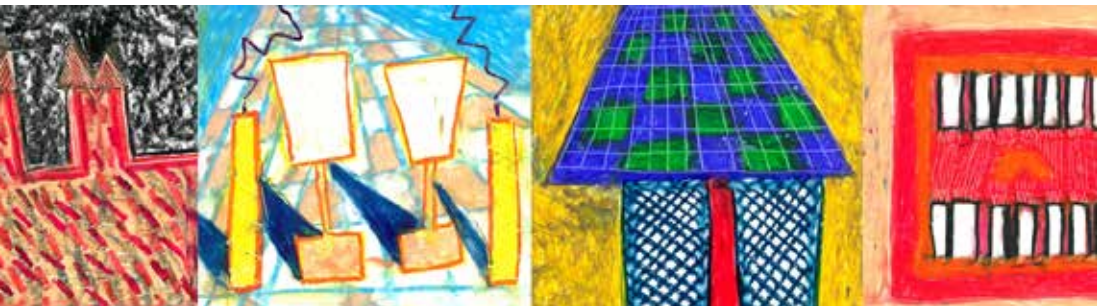

helyett, amikor az öreg kis híján leégette az egész házat. Még jó, hogy nem tud aludni ez a bal oldali szomszéd. Mesélték a kocsmában, elmélkedik Péterfi, miközben a kaput nyomkodja a helyére, hogy mikor még a fia itthon lakott nála, megmentette az egész családot. A srác piásan ment haza és mikor lefeküdt, még úgy gondolta, elszív egy cigit. Aztán már csak arra ébredt, hogy az öreg húzkodta le róla a dunyhát és az ággyal együtt vonszoltak ki mindent a kút mellé, hogy eloltsák. Hát az volt az első tüzeset. Utána meg az apósom eldobott gyufájától gyuladt ki a kiskonyha előtti tornácon lévő szekrény. Akkor is a szomszéd verte fel őket, hogy tűz van. Nagy szerencséje volt az öregnek.

Közben visszanéz az ősz, bajszos emberre, aki ebben az évben lesz 80 éves. Ott ül az anyósülésen a Wartburgban. Senki nem mondaná meg róla, hogy már ennyi idős. Nagyobb részt még most is ő gondozza a szőlőt. És bizony reggel a kupica pálinka is elmaradhatatlan. Anyósa mondogatja mindig, hogy apátok soha nem fog megváltozni. De inkább igya meg azt a kis pálinkát, meg a pohár bort, mint hogy beteg legyen. De azért azt mindig hozzáteszi: csak ne lenne annyira csesznye, mikor tovább marad a pincében és hazajön.

– Beugrok egy percre a kocsmába, van egy kis elintéznivalóm – mondja apósának és a neki, illetve az autójának kialakított betonburkolatú parkolóban állítja le az autóját.

Az öreg csak bólint. Imre tudja, hogy Palkó nem szereti a kocsmát és életének egy különleges fintora az, amit ennek kapcsán kénytelen volt elviselni és megélni. Először azért nem szeretett idejárni az apósa, hogy ne nézzen rá a kocsmáros úgy, mint ha ő különb volna nála. Aztán mikor megtudta, hogy ez a fiú, aki azóta is nagyon jó dolgozója az ÁFÉSZ-nek, hiszen nem csak megbízható, de pontosak az elszámolásai, és egyáltalán nem iszik, egy lelenc gyerek, akinek alkoholisták voltak a szülei, ha egyáltalán voltak, na, nem úgy, hanem másként, mosolyodik el saját magán, azonnal befészkelte magát a kocsmasarki asztalához az ablak elé. A kocsmáros még az ablakot is megtisztította neki, annyira tisztelte az öreget. Az meg a söre mellett innen láthatta, mi történik kint az úton, meg a kocsmá előtt. De nem sokáig tartott ez a jó sora az apósnak, nevet most már hangosan, és belép a kocsmába. A régi olajos fapadló

helyett már mozaik kőpadló van. A szürke és bordó színű lapok sakktableszerűen váltják egymást. A pult is új már. Ő vette és csináltatta. Ebben négyféle bortároló is van, amiből meri és méri a kocsmáros a tisztát, vagy a fröccsöt. A pult teteje lemezzel van leburkolva, ezért lényegesen könnyebb tisztán tartani. Kéz alatt van a rongy, amivel ha szükséges, végigtörli a fényes felületet.

Arnold, a kocsmáros kérdően néz a főnökére, amint az belépett az üvegajtón.

– Az jutott eszembe – nyújtja kézfogásra a kezét Péterfi –, hogy mennyire megsértődött az öreg, amikor elárultad.

– Hát én azt azért sajnálom! Nem az volt a szándékom, ami aztán kerekedett belőle.

A kocsmát változatlanul egyedül működteti teljes munkaidőben, de vettek fel még egy dolgozót, aki délelőtt egyikét órában segít feltölteni a készletet, este meg a mosogatásnál, az előkészítésnél és a takarításnál közreműködik. Arnold kezében ott az elmaradhatatlan, eredetileg fehér színű rongy. Sokan ezért pelenkás Arnoldnak is becézik. Mikor ide került és bement a vegyesboltba, hogy rendeljen 30 pelenkát, azonnal híre ment a faluban. Na, aztán hamar kiderült az is, hogy nem egy eldugott csecsemő a főszereplő, hanem ezt a jó nedvszívó anyagot szereti a kocsmában. Azt mondja, nincs az a konyharuha, vagy takarító, esetleg felmosórongy, ami annyira jó és sokoldalú tudna lenni, mint a pelenka. Ezt ő addig tudja használni, míg teljesen el nem rongyolódik és emiatt el nem fogy.

A kocsmában talán öten, ha vannak ebben a délutáni időben. – Nézd csak – mutat Péterfi a tükrös fal irányába – az meg a Barna elvtárs!

Megy máris a tanácselnökhöz. A kölcsönös üdvözlés és a semmiről nem szóló mondatok után hamar kisántikál a helyiségből a falu első embere.

– Mi járatban volt itt az Izidor bátyám? – kérdezi Arnoldtól.

– Az nem derült ki, hogy most mit akart, de egy nyeletet a vöröskeresztesből a szokásának megfelelően behajított.

– Hát, nem egyszerű tűrhető áron hozzájutni, sőt, már a beszerzése sem egyszerű! Hadd nézzem meg a tegnapi forgalmat – mondja, és leül az ablak melletti asztalhoz, amit az apósa is annyira szeretett annak idején. – Apósom borából van még?

– Van, de azért, ha valaki hozna be, az jó lenne! Biztos, ami biztos! – fontoskodik a kocsmáros.

Péterfi az egészen tisztának látszó csipkefüggönyön át a kocsmá előtti útra lát, ahol Izidor áll a Wartburg mellett és a kinyitott ajtón keresztül beszélget az apósával. Biztosan van mit megbeszélniük egymással, gondolja. Még jó, hogy valami oknál fogva különleges kapcsolatban van Izidorral, mert egyébként biztosan nem jött volna ki abból a szar ügyből.

Mikor még kezdő volt a városban, már akkor is voltak dolgok, amit csak ő tudott beszerezni. Csak tudnám, hogy ki hozott össze abban az időben Tollással, aki a járásnál dolgozott. Milyen nagyhatalmú és ellentmondás nem tűrő ember volt. Közben hol az elé tett kimutatást böngészi, hol meg az ablakon át a két öreget figyeli, ismét és már többszázadszor is lejátszódik előtte a tavalyi történet. Így van ez, a baj nem jár egyedül. Itt is várható volt, hogy az adóügy nem megy el csak úgy magában.

– Valami nem jól van? – kérdezi tőle a kocsmáros.

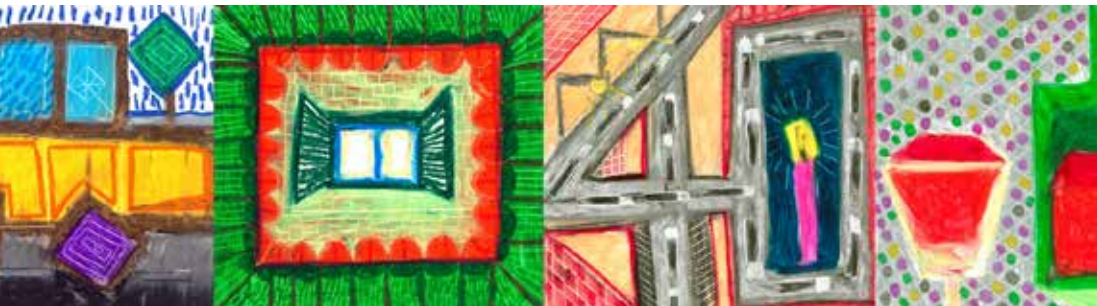
– Még nem tudom, de csak menj, és csináld nyugodtan a dolgodat, ha lesz valami, szólok.

– Hozzak valamit?

– Nem, köszönöm. Illetve mégis – gondolja meg magát –, hozz egy kávét!

Már az is van itt a kocsmában, pedig először nem vett ide, hiszen úgy gondolta, hogy szemben van, nem messze a presszó, és aki kávét akar inni, az úgy is oda megy. De aztán hamar kétfelé ment a falu. Volt, aki csak a kocsmába, és volt, aki a presszóba, de egyik sem tette be szívesen a lábát a másik helyre. Ezért hozott ide is egy piros fényezésű, kétkaros kávégépet. Jó döntés volt, mert nem győzték főzni. Ilyenkor, délután, előre lefőznek egy jó nagy adagot a kancsóba, amit ha kell, akkor gőzzel felmelegítenek. Így azonnal készen van, és ha a nagy adag össze is keveredik, nincs olyan probléma, hogy az egyik hígabb, a másik meg nem.

Ahogy elmerül a számokban és a gondolataiban, nyílik az ajtó. Izidor már húzza is ki a széket az asztalánál, s ül le. Imre érdeklődve és tisztelettel néz a legalább 65 év körüli emberre. Az arcára rá van írva, hogy gyomorbeteg, de a fájdalmi ellenére a gyógykeserűt azért naponta felhajtja. Mondják, régebben a hegy levét is itta, pedig mindenki tudja, hogy az nagyon savas.

Imrén látszik, mennyire felnéz Izidorra. Nem is annyira a teljesítménye okán, hiszen ő ahhoz annyira nem ért, de egyrészt azért is, mert nem engedték nyugdíjba sem, annyira kellett a falunak. Amikor szóba került, hogy már közeledik a hatvanhoz és nem ő lesz a tanácselnök, a templomban még a plébános úr is foglalkozott vele, hogy akkor már mi lesz Lászlófalvával. Apósom mesélte, hogy a járásban is elterjedt a híre és volt is nagy futkározás. Jöttek a pártbizottságtól, meg a megyétől, meg a népfronttól. Aztán végül kihírdették, hogy Barna Izidort nem küldik nyugdíjba és ő is szívesen marad.

– Tetszik kérni egy nyelet Unicumot? – töri meg a rövid ideig tartócsendes szembenézést a kocsmáros.

Izidor nem felel. Mintha gondolkozna valamin, pedig nem. Egyszerűen jó így ülni és az Imre szemét nézve arra gondolni, milyen jó is a mostani fiataloknak, legalábbis a hozzá képest fiatalnak, hiszen, van ez a fiú is már vagy negyven, mosolyodik el. – Hozhatok akkor? – szólal meg ismét mellette szolgálatkészen a hang, mire csak a kezével int, hogy nem.

Nézik egymást, barátságos, bizalommal. Imre tudja, hogy Izidornak ez egy olyan tulajdonsága, amit félig-meddig az apósától tanult. A hallgatást és nézést a legtökéletesebben a Palkó István tudta és tudja csinálni. Barna csak azzal, akit kedvel. Ő sokat köszönhet neki, és ezért, ha lehet, mindenkinek elmondja, hogy számára az Izidor bácsi, persze csak a háta mögött hívja így, olyan, mint egy pótapa.

– Nem is tudom, hogyan tudtam volna kijönni abból a piszkos ügyből, amit a Tollas kreált körém. Éreztem én, hogy nem olyan nagy ember az, hogy simán fel tudjon építeni egy nyaralót. Amikor a városban, a Ságvári Endrei úti szolgálati lakásom ajtaján, vasárnap délután váratlanul csengettek és megjelent a rendőr, hogy most pedig azonnal menjek a rendőrségre, nem hittem volna, hogy fél év múlva kis híján bíróság elé állítanak – fűzi tovább a gondolatait, de most már úgy, hogy közben a vele szemben ülő, könyökével az asztalon támaszkodó Barna Izidor is hallhassa. Az meg bólogat hozzá, hiszen tudja ő, hogy miként mennek a dolgok ott fent.

– Emlékszem, hogy is ne emlékeznék – folytatja –, hiszen majdnem megfagytam. Már volt egy kis hó is. Nem sok, éppen csak, de a decemberi fagyos szél, az rendesen fúj. Én meg úgy, ahogy

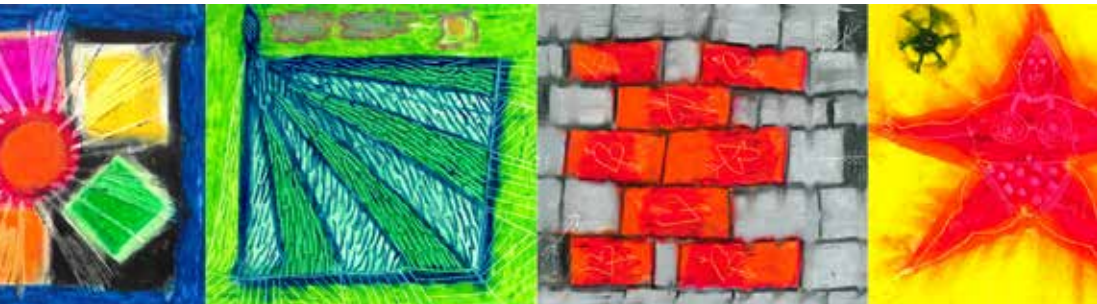
voltam, éppen csak magamra kaptam valamit, hiszen kocsival jöttek értem, és ki a fene gondolta volna, hogy órákat ültetnek kint a hideg huzatos folyóson. Rajtam kívül senki nem volt ott. A kaput meg az ajtót bezárták, aztán azt mondta a rendőr, aki bevitt, hogy ott kint üljek le és váraakozzak. Már beesteledett, mire behívott az a szemét, Izidor bátyám! Maga még olyant nem látott. Ha énnálam jelentkezne dolgozni, vagy bármiért, a kapun belülre sem engedném be. Sütött belőle a rosszindulat. A rendőröknél biztosan ez a nyerő, nem gondolja? Persze, ezt csak magának mondom, tudja? Aztán mikor behívott, forgatja a személyigazolványomat. Ő ül, én meg állok. A neve? Péterfi Imre, válaszolom. Volt előtte egy füzet és szépen sorban beleírta az adataimat, aztán becsukta az igazolványomat és azt mondta: elmehet. Képzelheti, mennyire fáztam! Se sapka, se sál, se nagykabát rajtam. Szidtam magamban, de éreztem, tudtam, ezek még akarnak tőlem valamit. Aztán vagy két hétig, esetleg háromig nem szóltak egy szót sem. Egy éjjel, olyan kettő körül, csöngetnek, mint a veszekedett fene. Nyitom az ajtót, ott van két fakabát és nyomulnak be az előszobába, hogy öltözzek és menjek be. Már akkor mérges lettem, és kérdeztem, hogy miért. Ők, na ná, hogy nem tudták, csak menjek aztán kész. Na, mit gondol Izidor bátyám, miért hívtak?

Izidor felhúzza a vállát:

– Talán az adataidat kérdezték megint – válaszolja.

– Ördöge van. Ugyanaz a szemét, rosszindulatú dög volt bent és reggelig ültettek a folyosón, a padon. Szívtam éhgyomorra a cigiket egymás után. Nem azért voltam ideges, mert valamiért is félnem kellett, hiszen én aztán tényleg nem csináltam semmi rosszat, hanem a tehetetlenségtől. Forrt a düh bennem, de kezdtem már kicsit félni is, ha arra gondoltam, hogy bármit megtehetnek velem, amit csak akarnak. Aztán reggel, jöttek be dolgozni a rendőrségek. Mindegyik elment mellettem, sokat ismertem közülük. Köszöntek, és még csak meg sem lepődtek, hogy ott látnak üldögelni. Állítom, amikor ezek valamit elhátároztak, azt biztosan mindenkivel megbeszélték.

Na, mikor behívott az a szemét, mert csak így hívom most már magamban, régebben ganéjnak neveztem, mert ugyan nem szagolgattam, de sütött belőle a rosszindulatú bűz, elkezdte: neve? És így tovább szépen sorban. Volt kilenc óra, mire

hazaértem. Attól kezdve, ha éjszaka befordult az utcába a rendőrségi dzsip, én már öltöttem is. Pedig tél volt és zárva volt az ablak, mégis meghallottam, vagy inkább megéreztem, hogy jönnek értem. Bevittek vagy négyszer, mire megkérdezték, hogy én szereztem-e a Tollas elvtársnak a téglát, meg a cementet. Mondtam, hogy persze, hogy én. És ki fizette ki, vallattak. Mondtam, hogy mit tudom én, én csak lerendeztem, hogy kapjon és azt, hogy hol, és hogy kitől, ő meg ment és fizetett. Ennyi volt, aztán a ganéj elküldött. De legközelebb már azt firtatta, hogy meny-nyi pénzt adott nekem ezért Tollas. Nem akarta elhinni, hogy semmit. Hiszen nagy embertől nem lehet pénzt kérni, így van, Izidor bátyám?

A tanácselnök nézi Péterfit, amint az kipirult arccal, teljes átéléssel meséli történetét. Már kétszer segített neki. Hiába ügyes ez a fiú, valahogyan mindig keresztbe fut valaki előtt. Az adóügyénél is, még szerencse, hogy jó barátja volt a pénzügyőrség parancsnoka. Mondta neki, hogy, te, jó gyerek ez a Péterfi, sokat tesz a faluban. Embert ölt, vagy mit, hogy most meg el akarjátok meszelni? Nagy nevetés volt a kurbilis telefon túloldalán a válasz: – Én meg azon törtem a fejem, hogy milyen módon tegyek eleget a feljelentő elvtársaknak, hiszen igazából semmi jogalapom nincs.

– Hát akkor meg mi ez? – kérdezte.

– Jaj, te Izidor! Nem változol, hiába öregedtél meg. Pontosan olyan naiv, idealista vagy, mint voltál. Biztosan valakinek nem tetszik ez a gyerek!

– De nekem jó, és én vagyok a tanácselnök.

– Bolond vagy. A tanácselnökséged engem nem érdekel, de a barátság okán megnézem, hogy mit tudok tenni.

Akkor megint utolérte az a rossz érzés, ami már többször megtörtént vele. Nem változik itt semmi Sárka, mondta ott-hon a feleségének, aki meglátta rajta, hogy bántja valami. De-hogy nem, válaszolta, nézd meg apus, új szoknyát kell venni, mert majdnem mind összement a mosásban. Jól van szívem, majd veszünk, bicegett az asszony közelébe. Nem mondta neki, hogy ő lett egy kicsit terebélyesebb, és azt sem, hogy ebben a korban, amibe már ő is belépett, le kellene szokni azokról a feltűnő ruhákról. Futólag, inkább apásan, mint férfiként megsimogatta az arcát, és leült a konyhaasztalhoz. Az ebé-

det csendben költötték el. Legalább is ő úgy emlékszik, de, ahogy így utólag visszagondol, az is előfordulhat, hogy nem így történt. Hiszen, miként is képzelhető el az, hogy a Sári csendben maradjon? Mindenesetre valami baj van, az biztos, gondolja most és akkor is. Mert nem ezt akartuk, amikor a népi demokrácia mellett döntöttünk. Nem akartuk, hogy az egyszerű munkásember ki legyen szolgáltatva és azt csináljanak vele, amit akarnak. Nem akartuk, hogy megint legyenek olyan emberek, akiknek mindent szabad. Ugy látszik minden, még a legtökéletesebb, legigazságosabb társadalom is kitenyészti a saját burzsoáziáját. Pedig mennyire akartuk, hogy más legyen, mint '45 előtt volt, gondolt bele. Ő is megjárta a háborút, az orosz fogságot, és amikor hazajött, a többiekkel együtt éjjel-nappal dolgozott, hogy a rommá lett hazát felépítse. Mert ez a Péterfi gyerek is mit tett? Egyszerű szülők gyereke, boldogulni akar. De nem úgy, hogy ellopja, ami nem az övé, meg nem úgy, hogy a társadalom pénzén csináltatja. Na persze, ha nem volna hiány az áruban, akkor csak a boltokat igazgatná, és akkor lehet, ő sem járna annyira jól. Hát, ezzel kellene foglalkozni az elvtársaknak. De hát most is alig van olyan ember, aki ne a saját hasznát kergetné. Pedig tudhatnák a nagy igazságot: még senki nem vitte el semmiét a túlvilágra.

Nézi és hallgatja Imrét, aki megállás nélkül mondja:

– Kihallgatás, kihallgatás után. Tudja Izidor bátyám, hiszen maga az egészség megismerte, mikor segített nekem, már az összes ismerősömet behívták, meg bevitték. Mindenkitől csak annyit kérdeztek, hogy na, most mondja el őszintén, hogy milyen ember ez a Péterfi Imre. Meg, mit tud róla, biztosan van valami a füle mögött. Azok meg – legyint egyet, de ahogy indulatosan felkapja a kezét, leveri a kávé poharat az asztról. Nagy csörömpöléssel esik a sok karcolástól már nem átlátszó kicsi pohár a mozaikra, és gurul el. Az egyébként ebben az időben még csendes kocsmában álldogáló és iszogató négy-öt ember szinte egyszerre néz feléjük. Eddig is félig meddig, csak úgy a szemük sarkából figyelték őket, hiszen az ÁFÉSZ igazgatója, így a kocsmá nagyfőnöke ül az ablak előtti ajtónál lévő asztalnál a tanácselnökkel és vagy a Palkó veje beszél csendben, vagy éppen hosszan néznek egymásba. Azt már megszokták, hogy Péterfi minden nap bejön és ellenőrzi az Arnoldot, de a Barna

Izidorral még nem látták őket egy asztalnál. Ezért a többi bent lévő, sörét szopogató, füstöt eregető mind úgy álldogál, hogy oldalt legyenek a bejárati ajtó jobb oldalánál lévő asztalhoz képest.

Ahogy Péterfi a csörömpölő, guruló pohár felé néz, észreveszi ezt a beállást.

– Iznak, vagy bámulnak? – kérdezi erőteljesen, hiszen még mindig hatása alatt van a történetnek, amit mesél.

Izidor nyugtatólag teszi rá a kezét Imre karjára:

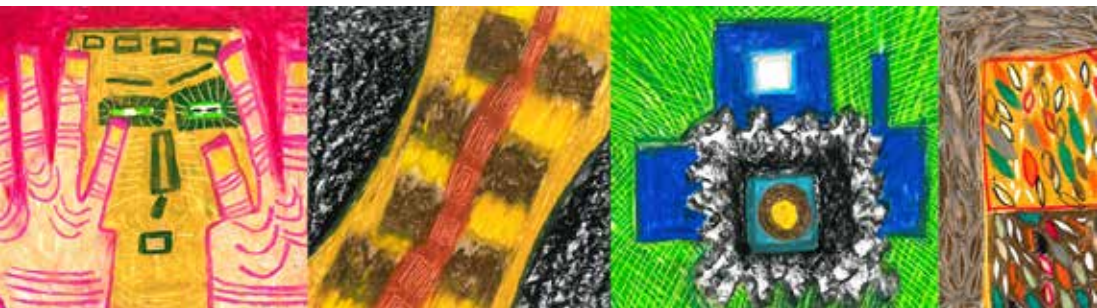
– De azért megoldódott, ugye? – mondja.

– Hála magának. Már mindent az én nyakamba akartak varrni. Egyszerűen nem is tudtam hosszú ideig, hogy mit akarnak, míg végül kiderült, hogy amit szereztem neki anyagot, azt a helyi vállalattal vetette meg magának, és így nem került pénzébe. Azt akarták rám tekerni, hogy én meg megkaptam a pénzt a Tollastól, és én intéztem el valahogy. Ezt a Tollas mondta a jegyzőkönyvbe. Csak tudnám, hogy ki, és miért csinálta ezt az egészet. Hiszen ha szerzett is így ingyen téglát a nagy ember, akkor is, nekem mi közöm volt hozzá? És hát azért, ha megnéznék azt a sok nyaralót, ami épül, meg épült, és ráparancsolnának azokra az anyagokra, amiket ingyen szereztek, mondjuk loptak, tehát valaki, tegyük fel, az Úristen leszól az égből, hogy: takarodjatok haza!, hát szerintem, közben nagyot nevet saját magán és látja, ahogy a kocsmából mennek ki mellette az emberek. Azok meg nézik, és azt gondolják, most meg rajtuk nevet a Péterfi. Imre megérti:

– Nem magukról van itt most szó, hova mennek? Elég volt?

– Már épp eleget időztünk – mondja az egyik, és ő is most már megnyugodva, mosolyogva nyitja az ajtót.

– Képzeld el Izidor bátyám – folytatja felszabadult jókedvűen – amint a sok építési anyag, meg minden más menne vissza a gyárba, meg a kereskedőhöz. A tüzépekbe be sem férne, a gyárak meg leállhatnának, olyan sok anyag volna az udvarukon. A sok pénz, amiért megvásárolták, az meg visszakerülne a vállalatokhoz, azok meg hirtelen nem is tudnák, mit csináljanak vele. Fizetést, azt biztosan nem adnának akkor sem belőle, mert a bértömeget, meg a bérszínvonalat az tartani kell. Látja, ha én is jól megfizetem az Arnoldot, már fel kell vennem mellé egy alig dolgozó ténfergőt, akinek a kevesebb is jó. Mert így a

bérszínvonal jó lesz. A bértömeeggel nincs baj, hiszen hála az égnek a falu szeret inni is, meg enni is, és most már a ruhaüzlet is elég jól megy. Meg kell találni az embernek mindig a megoldást. Hiszen látja, mikor még nem vettem fel az olcsójánost és az Arnold ötezernégyszázat keresett, de hát mit tudtam volna tenni, ha egyszer sokat dolgozott, és annyi járt neki, rögtön hívtak a városba a pártbizottságra, hogy ilyen nem lehet. Hogy gondoljam meg, milyen nagy igazságtalanság ez. Biztosan rossz a bérezési rendszer. Akkor aztán gyorsan felvettem papíron az Arnold feleségét, úgy is otthon van mindig, meg ezt a kisegítőt. Most más minden rendben van. Arnoldék is megkapják a pénzüket, meg a bérszínvonal is jó. De azért azt jó volna tudni, hogy mit írt abban a levélben Izidor bátyám, amit bevittem a pénzügyőrségre?! – néz kihívó pajkossággal a tanácselnök szemébe.

– Az nem rád tartozik – válaszolja hasonlóképpen és maga előtt látja a Péterfi tanácstalan és a bizonytalan jövőtől való félelemtől árnyékolt arcát, amikor eljött hozzá, hogy segítséget kérjen. Jól tette a gyerek. Csak tudnám, honnan gondolta, hogy én tudok segíteni, jut eszébe.

– Imre, és honnan gondoltad – igazából a gyereke lehetne, ezért hol tegezi, hol meg magázza – hogy esetleg én tudok valamit tenni?

– Egyet találhat – válaszolja jókedvűen Péterfi – az apósom, a Palkó István mondta.

– Gondolhattam volna – dűnnyögi mosolyogva az orra alatt, és most ő néz ki a csipkefüggönyön keresztül a kocsmá előtti placra. Péterfi autója áll egy vadmeggyfa alatt, a külön az ő részére betonozott területen. A dinó sárga színű autó ajtaja be van csukva, és a kocsiiban sem ül senki. Ahogy elgondolkozva nézi a kinti tavaszi semmit, villan be, ő a Palkó Istvánt azzal hagyta ott, hogy azonnal jön, csak megkérdezz ezt-azt ettől a gyerektől.

– És most hol van az öreg, Imre? – szól a jobbra neki ülőtől.

– Kint az autónál – válaszolja, és ő is a meggyfa irányába néz, keresi a szemével apósát. – Biztos beszélget valakivel a sarkon, az árnyékban.

– Aha – bólint a tanácselnök.

– Az a lényeg, hogy maga, Izidor bátyám, már kétszer mentett

meg. Nem is tudom, mi lenne velem, ha nem ilyen ember volna! Barna Izidor nem szereti, ha dicsérik. Főleg azt nem, ha olyan miatt teszik, amire nem is kerülhetett volna sor. Lehet, meg sem értené ez a gyerek, nem úgy, mint az öreg, hogy nem azért ment be a megyei rendőrségre a főkapitányhoz, hogy beavatkozzon a dolgukba. Azért meg főleg nem, hogy ha hibázott az Imre, akkor ne büntessék meg. Dehogy! Tudni akarta, hogy igaz-e, amit beszélnek. Már mint azt, hogy a Tollas bűnét rá akarják kenni a Péterfire. Mert ha így van, akkor, nagy baj van. Hát, ezt mondta el a főkapitánynak. Na meg azt, hogy ha ez így van, akkor ő ezt nem fogja hagyni. Meg a barátjának, a pénzügyőrnek sem azért írta a levélben: itt az ember, akiről beszéltem, hogy ha nem adózott rendesen, akkor megússza. Igenis, be kell tartani mindenkinek a törvényt. De a vezetőknek százszor jobban oda kell figyelniük a tisztességükre. Hiába is mondaná az Imrének, hogy ő a tiszta, tisztességesen működő munkás-paraszthatalom híve. Ha valaki betartja a törvényeket és rendesen dolgozik, akkor semmilyen címen nem marasztalható el. Még ha esetleg más is a véleménye egy-két dolgról. Végül is a munkájával a népi demokráciát építi. Amikor a háború után hazajött a frontról és levelezőn tanulásnak adta a fejét, hamar kiemelték. Ő akkor elhatározta, soha nem fog engedni a tisztességből. Ezt sokan nem értik meg már ebben a világban, de azért nem búslakodik és nem pesszimista. Nem így az örök és öreg komája a Palkó, meg a saját hites felesége, Barna Izidorné, a Sári. Azok mintha összebeszéltek volna, ugyanazt fújják. De nem, ő nem enged. Szerinte, ha vannak is időnként vadhajtások, azokat le kell vágni, mint a szőlőben, és utána lényegesen jobban fog nőni, erősödni és virágozni a tisztességes szocializmus.

Lám, már milyen könnyen utazhatnak az emberek. Van már legalább tíz éve, hogy az aknazárat is felszedték.

– Min gondolkozik ennyire komoly arccal Izidor bátyám? – kérdezi tőle Imre.

– Már azon voltam, hogy úgy sincs messze a ház, hazamegyek – nyílik csendben az ajtó és szól be Palkó István. – Nem győz várni titeket az ember!

A kocsmá előtt két lépcsőfok van, de az öreg nem lép fel az ajtó előtti pihenőre, hanem az első lépcső lapján állva,

előrehajolva szól be, ezzel is értésére adva a bentieknek, hogy ő be nem megy, ne is hívják! Nagy szó ez, hogy a Palkó István hozzáért a kocsmá ajtajához, ezért mind a hárman majdnem egyszerre érnek a bejáráthoz. Pedig Arnoldnak a pult mögül kellett kiugrania, előzőleg ott pakolászott, mégis egy szempillantással hamarabb ért az öreghez.

– Jöjjön be István bácsi, Palkó elvtárs, úr – szólítja meg először nagy barátsággal, majd egyre halkuló hanggal, attól való félelmében, hogy visszautasítják.

Izidor nevetésbe tör ki ennek hallatán, ami az után, hogy látja az öreg szemében a csodálkozást, majd a régi megbántás leisztulását, sőt, a huncutságot, köhögéssel cifrázott röhögésbe csap át.

– Még megöli a tanácselnökünket – szólal meg és lép fel a felső pihenőre, de be nem lép még. Látszik rajta, nem adja ezt olyan olcsón. Küzdjön még ez a fattyú! Nem olyan egyszerű a Palkó István bocsánatát elnyerni.

Péterfi érzi, hogy a két öreg cimbora az Arnoldot akarja még sanyargatni. Neki jó embere. Nem csak azért, mert jól és megbízhatóan dolgozik, de amikor vagy öt éve ki akarták készíteni a pártszervezetnél, akkor ő volt az, aki mellé állt. Azóta még jobban becsüli ezt az embert, aki vagy fel sem fogja, hogy mekkorát segített, vagy pedig nem akar róla tudomást venni.

– Tessék elhinni Palkó bácsi... – próbálkozik Arnold, amit még nagyobb röhögés követ, miközben fuldokolva mondja az Izidor:

– Te István, még a végén király is leszel! Ez a fiú újabb és újabb megszólításokat eszel ki!

– Az egész csak félreértés volt, megmagyarázom, csak tessék beljebb jönni – folytatja a kocsmáros, akin látszik, nem vesz tudomást semmi másról. Csak az a fontos neki, hogy Palkóval rendezze a több éve fennálló, rossz kapcsolatot.

Az öreg a kocsmá előtti pihenőn áll. Már nem fogja az ajtó kilincset. Tőle jobbra, az ajtó mellett, belül, az Izidor görnyed és köhög, közben folyik a könny a szeméből, szemben vele pedig a pelenkás Arnold, most is egy fehér ronggyal a kezében, esdeklőn, bocsánatot kérő szemmel, kicsit előredőlve beszél. Vejét, a Péterfit, nem látja. Az előbb még itt volt, de most nem is érdekli. Azt kell eldöntenie, hogy belép-e, vagy sem.

Az igazság az, hogy már jóval előtte arra gondolt, véget kellene

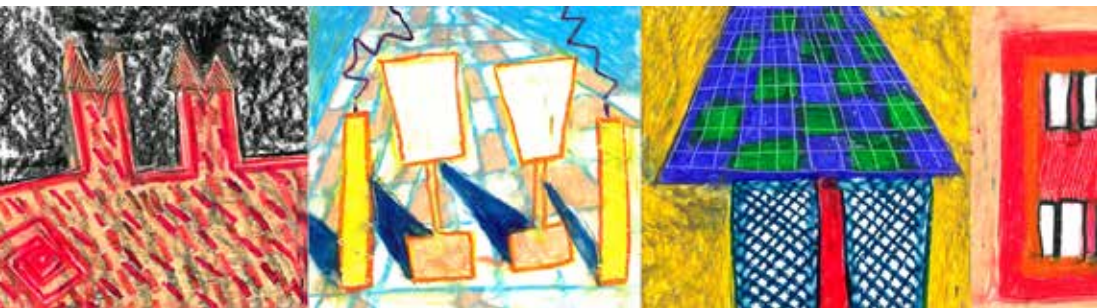

vetni ennek a haragos gyerekségnek, de nem jött ki soha úgy a helyzet, hogy lehetősége lett volna rá. Eljött ő többször is az Imrével, többnyire akkor, amikor mentek ki a hegyre. Hiszen sűrűn mentek egy időben, mikor a prэшáz fölé építették a két szobát, konyhával és fürdőszobával.

Először nem nagyon tetszett neki az ötlet, amivel a veje előjött, hiszen a szőlő az mindig az ő birodalma volt. Ha ezeknek megengedi, hogy bővítsenek, és a prэшáz tetejére építsenek, akkor nem lesz nyugta soha sem, gondolta. Egyetlen hely volt, ahova el tudott úgy menni, hogy senki nem volt körülötte, csak a madarak, meg a szőlő. No meg időnként egy-egy nyúl, meg róka. Milyen sokszor előfordult, hogy jöttek hozzá, ki a hegyre, de csak úgy, anélkül, hogy szóltak volna. Aztán, ha neki nem volt kedve beszélgetni, vagy hallgatni a sok hülyeséget, amiket sokszor összehordtak, akkor hiába szólongatták, nem felelt. Hallotta ő nagyon is jól, mikor kiabáltak: Palkó bácsi, István bácsi, hol tetszik lenni?, csak nincs valami baj?, meg ilyesmi, de még messzebb ment csendben a tőkék között és megállt, nehogy zajt üssön, és várta, hogy megünják. Volt úgy, hogy lefeküdt a sorok közé és elaludt, annyira kitartók voltak. – Na, adj egy fröccsöt Arnold – mondja és belép a kocsmába.

Egyenesen a rexasztal melletti asztalhoz megy, ami nem az ő megszokott asztala, de ott most a veje ül és nézegeti az elszámolásokat, meg egyébként is, ennél az asztalnál szokott üldögélni az Arnold, ha nincs vendég, és neki kell könyvelnie. A kocsmáros érti az üzenetet és a szódás borral meg egy pohár vízzel, amit magának hozott, ül le az öreggel szemben. Palkó azzal a híressé vált, hideg kék szemével nézi a másikat. Az idén lesz immár 80 éves, de a szeme és a nézése mit sem változott, fut át Arnoldon és ő is bátran, szótlánul néz vissza. Így vannak egy jó darabig. Nem farkasszemeznek egymással, hiszen közben pislognak és isznak is, sőt, az öreg rá is gyűjt. Csak nézik egymást szótlánul, és mindketten elmondják magukban azt a történetet, ami miatt évekig nem találkoztak.

A kocsmáros tiszteli. Ha nem tartaná annyira nagyra az öreget, akkor őszintén szeretné ezt az idős, köztudottan nagyon rendes, dolgos, tisztességes embert. Nem csak az ő szemében ilyen, de a faluban nagyon sok ember úgy gondol a Palkó Istvánra, mint egy olyan emberre, aki mindenkin felül van. Sze-

mélyes példájával járt mindig elől. Ha hozzá ment valaki, akkor soha nem ment el üres kézzel, és véletlenül sem mondott olyant, amit ő is ne úgy csinált volna.

Ha beült a törzshelyére, akkor megitta a magáét, de azt mértékelte. Még eddig senki nem látta, hogy ronda részeg lett volna. Ahogy ott ült az ablak mellett, rákönyökölve az ablakpárkányra, kezében az elmaradhatatlan cigarettájával, olyan biztonságot adott, ami nehezen kifejezhető. Jó, hogy végre sikerült behívni az öreget, gondolja. Itt a lehetőség, hogy helyreállítsam a barátságot, hiszen végül is a pótapám is lehetne. Nem vagyok én egy olyan semmilyen ember! Hol találnak még egy olyan kocsmárosot, aki egyáltalán nem iszik, és nem csap be senkit akarattal? Tulajdonképpen még a fia is lehetnék, a hallgatást nézve. Mert lám, most is csak a szemünkkel beszélünk. Én is olyan vagyok, hogy inkább hallgatók és hagyom, hogy mások beszéljenek. Igaz, nekem nincs olyan tekintélyem, meg ilyen szemem, mint az István bácsinak, meg hallgatás közben általában nem csak nézek, de valamit teszek is, nem úgy, mint ő, de azért mégis van közöttünk hasonlatosság.

Palkó István szinte olvas Arnold szeméből, mert időnként bólint egyet. Ezek a helybenhagyó fejmozdulatok érdekes módon mindig akkor történnek, amikor a kocsmáros fejében egy-egy gondolat a végéhez ér. Jó gyerek ez a 45 körüli, eredetileg árvagyerek. Milyen nehezen fogadták el a faluban, hogy mint egy főméltóságú, úgy adta a kikért italt. Mindenki azt gondolta, hogy valami, az előző korból itt maradt burzsuj ivadék. Arra az egyszerű tényre senki nem számított, hogy alkoholista szülők gyerekeként az államban nevelkedett, és hogy utálja az alkoholt. Na de, hogy ő, Palkó István, meg a begyes Piri? Csak azért, mert jókat beszélgettek? Ezt nem kellett volna!

Észrevette már ő előzőleg, hogy az Erzsébet furcsán viselkedik vele. Nem tudta mire vélni, még egy kicsit féltékeny is lett. Kérdezte a nagyobbik lányától, az Annától:

– Anyád rendesen viselkedik?

– Miért, mi a baj papa? – kérdezett akkor vissza.

– Hát, nem tudom, csak olyan furcsa az utóbbi időben – válaszolta.

– Lehet, körülötted valami nem oké, nem gondolod? – kér-

dezte a lánya, és máris rohant el.

Ezek meg mindig sietnek valahová, ezért aztán akkor sem tudta megkérdezni, hogy mire célzott. Utána meg már elfelejtette, hiszen olyan hirtelen jött a baj, hogy nem is tudta, hol áll a feje. Egyszer, abban az időben, ahogy hazaért, látja ám, hogy nincs megterítve a vacsorához.

Amint belép a kiskonyhába, ott van Erzsébet a tűzhely mellett, csípőre tett kézzel áll, és kihívóan néz rá.

– Na, mi van már megint, talán elmentek valahová tőled Erzsi? – kérdezem.

– Nekem ne erősködj, semmi jogod hozzá – válaszolja olyan hangon, amit én még soha senkitől nem kaptam.

– Na, most már aztán elég legyen! Hol a vacsorám? Egyéb-ként is, ha valami bajod van, akkor mond, ne pedig úgy csinálj, mintha embert öltem volna! – ülök le a helyemre, az asztal végéhez.

– Azt nem tudom, hogy öltél-e, de én lehet, hogy megteszem!

– Na, na! Erzsi! Az ördög szállt meg, vagy mi a fene? – kérdezem.

– Csak még azt nem döntöttem el, hogy Palkó Istvánba, vagy a begyes Piribe vágjam a nagykest?! – folytatja.

– Mi bajod van neked azzal a szegény asszonnyal? Talán összevesztetek? De hát nem is nagyon találkoztok?

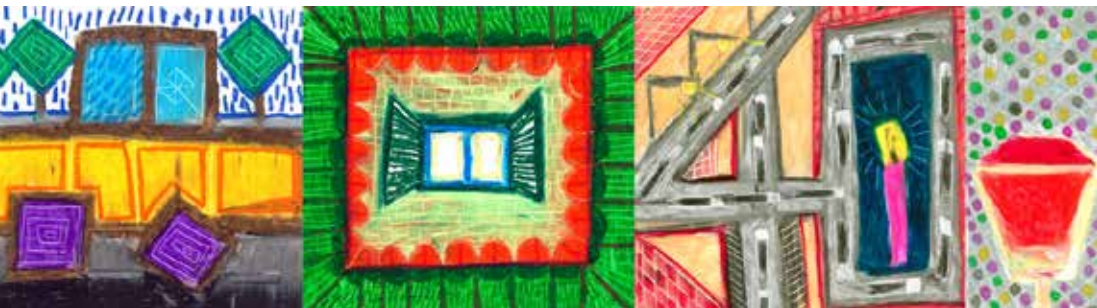
– Na, tessék! – kezd el szipogni, miután bekönnyesedett a szeme. – Most is őt véded, tehát igaz, amit mondanak!

– Mert mit mondanak?! – emelem fel a hangomat. Kezdem kapiskálni, hogy mi lehet a helyzet.

– Semmit! – int lemondóan, és fordul a kredenc felé, és veszi ki a tányért, rakja elém.

Csendben vagyunk. Mindketten a saját gondolatainkkal vagyunk elfoglalva.

Erzsébet délután megfőzött. A csirkepörkölthöz nokedlit szaggatott. Ez az egyik kedvenc étele az urának. Hozzá, kicsit fokhagymásan az uborkasaláta. Miközben készítette az ételt, többször kicsordult a könnye. Mikor az Arnold mondta neki, hogy az életét vele együtt leélt férje a begyes Pirivel mulatja az időt a kocsmában, és ha kimennek, akkor még el is megy ahhoz a kurvához, hirtelen nem is tudta mit tegyen és csináljon. Úgy ért haza akkor, hogy azt sem tudta, mit hova tett le.

Napokig figyelte aztán a Palkót. Nem is tudja, hogy nem vette észre, hogy mennyire másként viselkedik. Régen, ha megvacsorázott, nem állt fel széles mosollyal és paskolta meg a hátsóját, hogy milyen finom volt. Egyszerűen, azt mondta, na, ez jól sikerült Erzsi. Régen, ha kérdezte, hogy mi újság a faluban, csak annyit mondott, hogy semmi, meg, hogy te is tudod. De az utóbbi időben? Részletesen elmeséli, hogy kivel mi történt. Nem áttallott még regényeket is mondani a begyes Piriről, meg annak valami fogadott gyerekéről. Régen? Hetente háromszor, ha bement a kocsmába. Nem is az ital kedvéért, hiszen itthon is van mindig, hozzák haza a hegyből a pálinkát és a bort, meg az Imre sört is bead hetente egy-két üveggel. Az igaz, hogy az, van, amikor annyira felgyűlik, hogy nem lehet tőle félni. Sőt volt úgy, hogy meg is pimpósodott. De mostanában, majd minden nap ott ül az ablak előtt a koszos csipkefüggöny mögött és a Pirivel pofázik.

Rakja és meri a pörköltöt Palkó elé, aztán megáll háttal az asztalnak, a tűzhely felé, és nézi a falat. Közben szipog és zsebkendőt keres a ruhaujjában.

– Na, mi a baj? – állok fel és hátulról megölelem.

– Semmi, csak az a begyes Piri – fordul könnytől maszatos arccal felém és hangos zokogásba tör ki. – Ha őt szereted, miért nem költözöl hozzá? De ha akarod, akkor elmegyek én. Az Anna biztosan ad egy ágyat, amíg meg nem halok.

Ebben a pillanatban esik le teljesen Palkónak, hogy mi a baj. Eddig azon gondolkozott, mi lehet olyan, amit rosszul tett. De hát mondtam neki. Egész biztosan beszéltünk róla.

– De hát Erzsi – fogom a tenyerem közé a kis pufók arcát –, hiszen mondtam, hogy a Piri fogadott gyereke is viszi kánában a bort. Hidd el, meg fogja az adni. Jó, a második elvitelt nem fizette még ki, és azt mondja a Piri, hogy itthon sem volt az óta, de ha el is tűnt vele, a begyes megadja az árát, biztos lehetsz benne.

– Ne beszélj itt másról – törli le a könnyet az arcáról, és néz rám bizonytalanul.

Erzsébetnek tényleg ebben a pillanatban ugrik be, hogy valamit említett az egyik este Palkó a saját készítésű gyógyborról és arról is, hogy más is visz belőle nagyobb mennyiséget. Szó volt akkor a Piri fogadott gyerekeről is, sőt, tényleg, később a bor

áráról is, ami nem jött meg akkor, amikor kellett volna. De azért, gondolja magában, nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél, szól a mondás.

– Hát, ha így gondolod – mondom neki, mert látom, már nem tudja eldönteni, hogy sírjon, vagy nevéssen.

Leülök, hogy végre megegyem a pörköltömet. Belekóstolok. Már hideg, jobban mondva nem jó forró, ahogy szeretem.

– Ez meg már teljesen kihűlt – tolom el magam elől a sárgás színű, átlátszó endékás jénai tányért.

– Mindjárt megmelegítem! – meri vissza a gáztűzhelyen lévő lábasba a pörköltöt, a nokedlit meg a mellette lévő másik nagyobb jénaiba.

Hosszan csend van. Ilyenkor a falon még a felhúzhatós bimm-bamm óra is másként jár és üt, mint amikor jó kedv van a házban. Már mind a ketten tudják, hogy valahogyan rendezni kellene ezt az állapotot, hiszen semmi értelme nincs és nem is volt, de ez a legnehezebb. Palkó egyrészt úgy érzi, hogy ő semmi olyant nem tett, de mellette megsajnálta asszonyát, hiszen legfeljebb csak temetésen látja kicsit sírni. De ennyire zokogni! Nem is emlékszik, volt-e már ilyen?

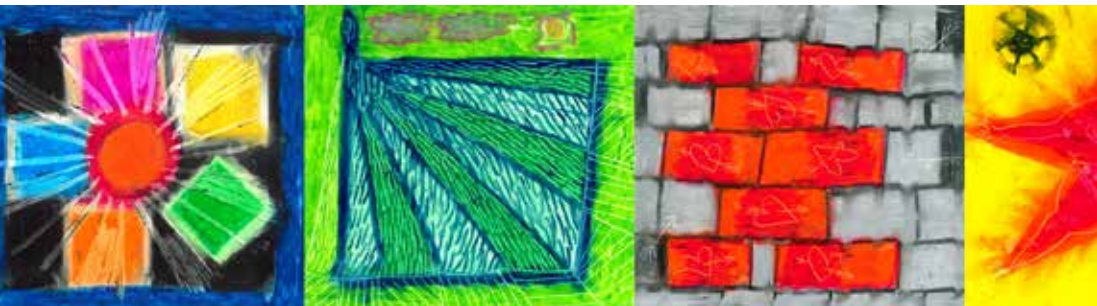
Erzsébetben egyrészt ott a bizonytalanság, másrésztől meg a bizonyosság. Bizonytalan abban, hogy tényleg mondta-e neki a Palkó ezt a Piri-féle borügyet, bizonytalan abban is, hogy az érzései, megfigyelései jók voltak-e, és az is erősíti a bizonytalanságát, ahogy az Arnold mondta neki: jókat beszélgetnek Erzsébet néni a begyes Pirivel. Még nevetnek is nagyokat, pedig a Palkó bácsira ez nem jellemző. Ezzel szemben meg abban bizonyos, hogy az ő hites ura őt szereti. Amikor az előbb a tenyerébe fogta az arcát, és belenézett azzal a Palkó-féle kék szemével az övébe, hát, akkor megint megérezte.

– Akkor miért beszél rólad olyan furcsán az Arnold, hogy mit csináltak ti a Pirivel? – kérdezi tőlem, ahogy a már megmelegített pörkölttel leül mellém.

Mire gondolatban ideért Palkó István, Arnold esdeklő szeme hozta vissza a kocsmapult előtti asztalához, és szájához emeli a jó fél pohár fröccsöt.

– Máskor tudd, hogy mit beszélsz te rólam! – mondja nagyon komolyan a másik szemébe.

De valamit láthatott az Arnold, de az is lehet boldogságában

tette, mindenesetre sugárzó jókedvvel, mint akinek kicsi a saját bőre is, ugrik fel, és ölelgeti az ülő öregot.

Izidor, aki eddig a hosszú lemezzel borított pult végén áll-dogált, és nézte, amint Palkó és a kocsmáros ülnek egymással szemben, kopogtatja a gyűrűjével a bádogot. Arnold annyira elvan most az öreggel, hogy nem veszi észre. Nem baj, gondolja Izidor. Úgy is csak egy kósza ötlet volt a még egy stampedli Unicum. Elég abból az az egy is, ami a jó előbb lement.

– Na, menjünk papa – áll fel a csipkefüggönnyel takart asztal mellől Péterfi, és összecsukja a kocsmáros elszámolását. – Írtam neked megjegyzéseket Arnold, olvasd el és nézz utána, hogy mi van vele!

– Igen, természetesen. Miről van szó? – zökken ki a boldog, önfeledt állapotából a kocsmáros.

– Majd elolvasod, a fene sem magyaráz most. Mennem kell. Így is késésben vagyok. Na, jöjjön apuka! – indul kézfogás után az ajtóhoz. – Izidor bátyámat elvigyük? A tanács felé megyünk.

– Inkább hazafelé, ha elfordulsz arra! – sántikál a tanácselnök is kifelé.

Felbúg a Wartburg síró hangja, és máris indulnak fel a domb felé. A tanácselnök a főutca végén, az új osztáson, jó tíz éve építette a házát, de most éppen valamit javítanak az úton, ezért aztán kis kerülővel megy a háza felé. Az anyósülésen ül Palkó, hátul meg a rossz lábával a Barna Izidor.

– Éppen azt meséltem az Izidor bátyámnak – mondja Imre –, hogy nélküle nem lennék én már sehol.

– Á, dehogynem! – szólal meg hátul a falu első embere.

– De, így van – erősködik Péterfi –, és az egész miért? Amikor végül megint, tudja apuka, a levél után, amit el kellett vinnem a pénzügyőrségre – fordul vezetés közben apósa felé –, és azok aztán visszaadták ezeknek az egészet rövid, tömör válasz mellett, szóval, akkor megint behívtak, és azt mondja nekem az a sunyi kis adós alak, hogy nem gondolkoztam-e azon, hogy meg kellene változtatnom a stílusomat. Mert, hogy ebből az egészből nem lett volna semmi, ha én nem ilyen stílussal élek, dolgozom. Hát, kérdezem én? Mi a baj? Az, hogy dolgozom, hogy boldoguljak? Meg az, hogy használom az eszemet? Meg az, hogy amikor mások alszanak, vagy az Isten tudja, mit csinálnak, én már úton vagyok? Meg az, hogy szemétségnak tartom,

hogy megadóztatnak egy tömött kacsáért? Arról már nem is beszélve, hogy ezek után kapok egy olyan határozatot, amiben nép és társadalomellenes vagyok. Az egész egy nagy szar!

– Na, na, te gyerek! – szólal meg Izidor.

– Hagyd rá Izidor, inkább itt mondja, mint máshol. Úgyis ki kívánczik az emberből, ha igazságtalanság éri – szól bele Palkó.

Péterfi, mintha nem is hallaná, amit ezek róla, vagy neki beszélnek.

– Mindent megfellebbeztem. Részletesen leírtam az indokaimat. KISZ és párttagként írtam a pártbizottságnak is. Azok meg azt válaszolták, hogy adjak be felülvizsgálati kérelmet. Ott fektették az egészet jó félévig. Mindig idegesebb lettem tőle, mert hiszen nem tudtam semmit sem. Mondta az Anna, hogy már biztosan vége van. De én tudtam, hogy ha egyszer elkezdődik, akkor annak a végére is kell érni. Csak úgy közben nem áll meg semmi. Jött is fél év múlva a határozat, hogy nem nekem adtak igazat. Na, akkor segített az Izidor bátyám. Még, hogy a stílusom! Szóval nem az a lényeg, hogy betartja-e az ember körülbelül a törvényeket, hanem az, hogy nyalom a seggüket, vagy nem.

– Az adósok mindig ilyenek voltak és ilyenek lesznek Imre – szól közbe Palkó. – Tudod fiam, amióta az emberek adót fizetnek, azóta teljesen mindegy, hogy ki, vagy mi az illető, ha akarják, elmeszelik. Ez így volt a múltban, és hát úgy látszik, így van most is.

– Hát, mi nem ezt akartuk, amikor a népi demokráciát választottuk – hümmög félig magában Izidor –, hiszen minden a népé, illetve az államé. De, látod, az embereknek mindig több kell. Már nem elég a háza, vagy a lakása, ahol lakhat. Meg nem elég, hogy munkahelye van, és nem kell a gyárkapuban ácsorogni és várni, hátha kiválasztanak aznapra és kereshetsz tíz fillért. Nem elég a gyes, meg a bölcsőde, az óvoda, az iskoláztatási támogatás, a munkásegyletem, meg még mennyi sok vívmány, amit elértünk. Az embereknek nyaraló, meg újabb és jobb kocsi kell. Ahhoz, hogy ezt ki tudják elégíteni, ahhoz meg pénz kell. Az meg ha jön, és esetleg úgy jön, hogy meg is dolgoznak érte, mint az Imre, akkor meg adózni kell. Annak a kiszámításához

pedig megint előjöttek a régiek tanítványai, de lehet, a régiek is itt vannak. Ezek ilyenek. Mindig kiszolgálják a hatalmasokat, és mindig a leghatalmasabbat. De van is rá lehetőségük, hiszen a törvényeket úgy értelmezik, ahogy nekik tetszik. A bíróság, mert előfordul, hogy még le is ültetik az illetőt, ha nagyon rossz volt a stílusa – nevetve ütögeti meg Péterfi hátát –, meg ugyanitt él, mint mi. Akkor meg miért volna másmilyen? Majd jobb lesz, meglátjátok! – zárja le a monológot.

– A vak is azt mondta, igaz, Izidor bátyám? – nevet Péterfi.

– Nem úgy van az! – fészkelődik az ülésen a tanácselnök, mert nem szeret úgy beszélni, hogy az illető hátának szól, amit mondani akar. – Aki tisztességesen dolgozik és építi becsülettel ezt a mi rendszerünket, az a mi emberünk. És teljesen mindegy, hogy miképpen gondolkozik, vagy éppen milyen a stílusa. Az erkölcs a lényeg. A szocialista erkölcs. Ha vannak is nem kívánatos kinövések, azokat majd levágjuk, és ha újra kihajt, megint levágjuk, aztán megint és megint. Majd egyszer, nem is sokára, el fog jönni az, amit az ország újrarápítéskor megálmodtunk. A stílusodon meg ne változtass Imre! Nekem tetszik, csak így tovább! – nyújtja a kezét, és kikecmereg az autóból a főúton, a Kossuth Lajos utcában, ahogy közben odaértek a sátortetős ház elé.

Már éppen indulnának tovább, mikor úgy fordul vissza a lehúzott ablak mellett ülő Palkóhoz, hogy majdnem elesik.

– Te István, tényleg jó a borod a gyomorfájásra?

– Megint fáj a gyomrod, Izidor? – kérdez vissza az öreg.

– Á, én már megszoktam. Hiába műtötték meg vagy húsz éve, attól még, ha kicsit is nem vigyázok, akkor azonnal a falat kaparom. De ez a gyerek, tudod a fiam!

Bólogatnak mind a ketten a kocsiban, hiszen ismerik a történetet. Ez az egy gyerekük van a Barnáéknak. Iskoláztatták, rendes, jóra való gyerek volt mindig. Lehet az volt a veszte. Azt mondják, nem változott, most is rendes fiú, csak ritkán jön a szülőkhöz látogatni. Ami elsősorban a Sári bűne, hiszen ő nem jön ki a menyével. A katona ideje alatt ismerkedett meg egy nagyon sötétbőrű cigánylánnyal. Aztán nagy lett a szerelem, és úgy is maradt a lány. Izidor, ha nem is örült fergetegetesen az esetnek, nem látszott rajta. Nagy szeretettel fogadta a gömbölyödő hasú szép fiatalasszonyt, meg a családját, de a Sári,

az aztán nem. Nem csoda, hogy a gyerek úgy vette el feleségül a szerelmét, hogy az Izidorék nem is tudtak róla. Na de az a helyes kis legényke, aki a világra született. Azon aztán lehetett látni, hogy a szerelem segítette világra, pletykálokdtak az aszszonyok a faluban, amikor meglátták a kis porontyot.

– Mert mi van a fiúval?

– Tudod, a katonaság óta gyomros.

– Az pedig jó régen volt – hajol a kormányra Péterfi, hogy lássa az Izidor, amint az ott áll a jobb oldali ajtó mellett.

– Hát igen, vagy tíz éve már, de nem tudnak normális gyógyszert adni a gyerekeknek, és ilyenkor nagyon szenved.

– Örökölte tőled? – kérdezi az öreg.

– A hajlamot, azt lehet. Hiszen nekem is a háború után kezdett el fájni a gyomrom, aztán ki is lyukadt. A gyerekek meg az aknázás után. Ők szedték fel az aknazárat az osztrák határ mellett.

– Az nem semmi, nekem nem is mondta, mikor találkoztunk – állítja le a motort Imre.

– Biztosan nem került szóba. Meg egyébként is, egyúttal építették az új jelzőrendszert is az Sz 100-ast, és biztos úgy gondolta, nem szabad róla beszélnie.

– Azért aknákat felszedni, az már valami – mondja Péterfi, és apósával együtt nézik Izidort, hogy mesélne többet róla.

Az elérte, mert folytatja:

– Nekik maguknak kellett még a szerszámokat is elkészíteni, amivel kikapogatták a föld alatt a taposóaknákat, meg kiásták és hatástalanították. Utána még fel is kellett nekik szántani, hogy biztosak legyenek benne, nincs már elmaradott akna. Hát, mesélt a gyerek egy-két veszélyes helyzetet. A kerítés túloldalán az osztrák fináncok csak nézték, hogy mi történik ideát. Volt olyan, hogy ebédre trombitáltak, és a fiam a vállára kapta a hosszúnyelű szurkát, amivel szurkálták fel a földet. Amikor olyant koppant, hogy érezni lehetett, ez az akna, akkor kijelölte. Na, és ahogy megy ki az aknamezőről az ebédhez, vállán a fanyelű szurkával, látja ám, hogy a katonatársai mind mennek jó távolra tőle. Akkor aztán odament egy kicsit közelebb hozzá a parancsnoka, és mondta neki: Barna katona! Megáll, és meg sem mozdul! Az a szegény gyerek el sem tudta képzelni, mi történt. Megállt azonnal és már tenné le a válláról

a szerszámot a földre, mikor rákiabál a parancsnok: mit mondtam magának! Áll, és meg sem mozdul!

Körülötte tisztos távolról a többi társa is megállt, és őt nézte. Elképzelték, milyen stressz érte a gyereket, hiszen kint van a határon, ráadásul az előtte való hónapban disszidált két tár-suk, át a félig felszedett aknazáron, és az elhárítók folyama-tosan kérdezték őket, hogy mit tudtak az esetről. Aztán, mikor közelebb ment hozzá a hadnagy és óvatosan levette a válláról a szerszámot, akkor látta meg, hogy a bakelit akna ott lötyögött minden lépésnél a hegyes végű szurkán. Mert, ahogy meghallotta, hogy trombitálnak, máris csapta a vállára a botot, így nem vette észre, hogy ahogy beleszúrt, az fennakadt. Nagy szerencséje volt a gyerekeknek, meg nyilván nekünk is, hiszen ha felrobban, akkor nagy baj lett volna. Az aztán még nagyobb ide-geskedés volt, nem csoda, hogy oda lett a gyomra. Aztán meg-lendül neki és az autó tetejére támaszkodik, hiszen a sánta lába nem bírja a hosszú ácsorgást –, az egyik társa szántotta a saját felszedett területét, és az eke kiforgatott egy aknát. Azonnal elterjedt a híre, hogy rendszeren kívüli akna van. Akik a határ melletti betonoszlopokhoz voltak már közel, ahol csak bokor-aknák voltak, azonnal pánikba estek, hogy most aztán hogyan mennek vissza. Mert lehet, gondolták, hogy nekik is van ilyen elcsúszott, vagy rossz helyre telepített aknajuk, és éppen most fognak rálépni, amikor kifelé mennek. Így aztán egyáltalán nem csoda, hogy ez a szegény gyerek gyomorhajos lett.

– És az orvos? – szól bele Palkó.

– Valami port írt fel neki, de azzal nem sokra megy. Ebben az időben nagyon szenved miatta. Pedig, végül is ő jól megúsza. Mert volt olyan társa, akinek a lába lett oda, meg olyan is, aki nem tudta megállni, hogy ki ne forduljon, és a hátát takarta be az akna. Mert csak előlről voltak védve. Még a csizmájuk is olyan volt, hogy csak elől volt szára. Aztán, ha a szurkálás köz-ben valamelyik akna felrobbant, akkor meg kellett tudni állni, hogy ne fordítsanak hátat neki. A fadobozos aknák meg könnyen durrantak, hiszen elrohadtak a föld alatt.

– Én mégis úgy gondolom, inkább azt a port kellene használni, mint a bort – tér vissza az öreg a lényegre. – Bár az ifjúkori jó barátom, aki a jobb oldalon lakott, tudod, Izidor, az is ilyen baj-jal küszködött. Soha nem volt orvosnál. Az anyósa azt mondta

neki, hogy mindig legyen a zsebében, meg az ágya mellett pucolt mandula, és azt rágja. Az biztosan jót tesz neki.

– Akkor nem akarsz a gyógyborból adni?

– Dehogynem, de a gyerekkel ne itasd Izidor! Neked már olyan mindegy, bár a sajátod lehet, jobb, mint amit tőlem gyógyborként kapnál!

– Te Imre – hajol le az autó ablakánál a tanácselnök és néz be a kormány irányába –, mi történt az apósoddal? Ilyent én tőle, amióta megvagyok, még nem hallottam – nevet, és elbiceg a háza felé.

Ahogy néznek utána, látják, hogy az utcai szoba függönye visszahullik. Biztosan a Sárrika nézegette, hogy mi van az emberével. Most esik neki bent a házban Izidornak, hogy miről tudtak ilyen hosszan beszélni.

Délután van. Hirtelen lesz öt óra. Most is, már fél ötöt mutat az autó órája. A nap még fent van, de már nem annyira erős a melege, mint késő délelőtt, vagy a déli órákban. Izidor kerítése mellett nyílik az orgona. A kék és violaszínű virágok némelyike már bebarnult és elhervadt, de még vannak bimbózók is. Az ÁFÉSZ helyi vezetője és a nyugdíjas brigádvezető szótlanul ül egymás mellett a Wartburgban és mennek ki a hegyre.

– Rendes ember a Barna Izidor, ugye papa? – töri meg a csendet.

Miután Palkó István későn kötött házasságot Talicskás Erzsivel, hiszen ő akkor már meglett, negyvenes férfi volt, a gyerekek rászoktak, hogy papának szólítsák. Aztán így is maradt, ezért a vejei is többnyire így hívják.

– Igen – válaszolja –, mindenki rendes nagy átlagban, csak van, akin ez látszik, és van, akin nem.

– Lehet – szól Imre, mert mit is lehet mondani egy öregféle okosságra. – Bár, ha belegondolok – mélázik el –, van is benne valami.

– Na, mi van, nem értesz egyet? – provokálja kicsit Palkó.

– Sőt, éppen arra gondoltam, hogy amikor még nem voltam párttag, de mégis ki akartak nyírni a pártszervezettől, akkor nem hittem volna, hogy valaki kiáll mellettem. Azt meg főleg nem, hogy ez a valaki az Arnold lesz. A kurva életbe, ez csúnya volt! – káromkodik és lefékez a vegyesbolt előtt. – Mindjárt jövök papa, de jobb, ha maga is bejön. Csak megnézem,

megjött-e a távolsági az üdítővel.

Kinyitja az ajtót és körbejárja az autóját.

– Mit nézel? – kérdezi a kikaszálódó öreg.

– Valami nagyot koppant az előbb a kocsi alatt, amikor megálltunk. Hallotta, nem?

– Igen, de lehet az akármí is. A kerekek jók, akkor minden rendben van. Alattunk meg senki nincs. Legalábbis remélem! – piszkál a hajlított végű barna botjával a Wartburg alá.

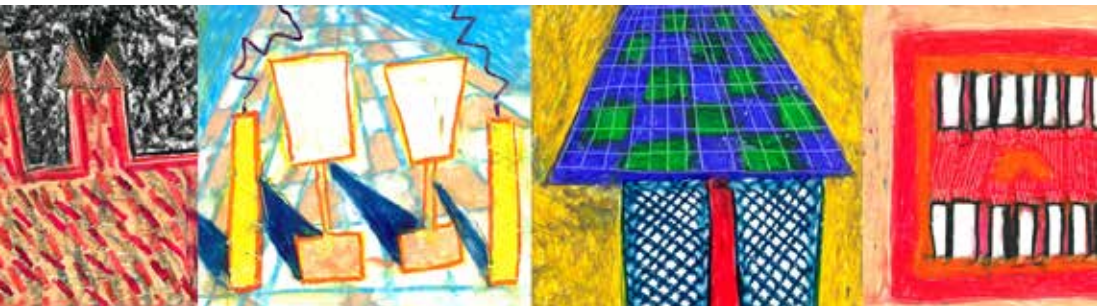
Rászokott a botra, amióta az egyik télen megcsúszott, és tele lett véraláfutással a combja, meg a karja. Még jó, hogy nem tört el semmije. Azóta otthon bot, bot hátán. Hol a gyerekektől, máskor meg a jó szomszédától kap egy különleges botot, de ő ezt az egyet, az elsőt szereti. Ez a társa lett. Ennek jó a magassága, a fogása, és nem is könnyű, meg nem is nehéz, és amellet erős is. Egyszóval olyan, mint egy jó botbarát, vagy mi. Már beszélgetni is szoktak egymással. Igaz, ez a beszélgetés többnyire az öreg elbeszéléseiből áll, de a bot biztosan egyetért vele, hiszen még egyszer sem veszekedtek.

– Hát, az momentán nem hiányozna! – mondja Imre. – A Fehér János sem tudom, hogyan fog kijönni a problémájából.

– Megjárta rendesen, az biztos! – válaszol Palkó, és mennek a bolt bejárata felé.

A zöldre mázolt portálkeret már messziről mutatja, hogy itt vegyesbolt van. Péterfi, mikor itt a faluban megkapta az ÁFÉSZ-kirendeltség vezetését, gondolt rá, hogy megváltoztatja a bolt nevét Élelmiszerre, vagy ABC-re, de olyan nagy szembenállással találkozott, hogy úgy döntött, marad a régiben. Végül is mindegy, csak vásároljanak az emberek. Ha a faluban így szokták meg, hát akkor legyen. Ezért aztán csak a táblát csináltatta újra, na meg belül hónapról hónapra fejlesztette. Most már van olyan áru is, amit önkiszolgálással vásárolhat a vevő. Leemelheti a polcról, meg a gondoláról, odaviszi a pulthoz és az ott kért áruval együtt kifizetheti. Egyre több a felvágott is. Nem csak parizer van, de időnként Pikk szalámi, sőt, gépsonkát is sikerül hozatnia.

Ágika, a boltvezető jön ki eléjük az irodájából. A pultok mögött két fiatal lány van, akik éppen vevőkkel foglalkoznak. Kicsit teltebb lett az elmúlt években a boltvezető, de nem is csoda, hiszen már a gyerekek is megnöttek. Mindketten a

városi középiskolába járnak, ezért több idő jut a boltra. Meg is látszik a renden, a portékák kiállításán, na meg azon, hogy ő itt mindent meg tud hozatni, amire szükség lehet.

– Szervusz, Imre – csapódik ki az ajtó, és lép be nevető kerek arccal Nagy Gyuri.

– Te aztán mindig ott kerülsz elő, ahol nem számítanak rád! – mosolyog vissza Imre.

– Még hogy én, de mások is!

Erre már Palkó is felfigyel. Beállnak a kirakatüveg mögé és várják, hogy a főagronómus folytassa. Ágika észreveszi magát, és először óvatosan hátrálva, majd határozottan megfordulva megy a pult mögé az egyik lánynak segíteni.

– Ebből nagy balhé lesz! – kezdi a beszámolót. – Most jöttünk be a Julival.

– Honnan? – kérdezi Imre.

– Honnan, honnan, hát ahova menni szoktunk.

– Na és, azt tudja majdnem mindenki a faluban – nevet Péterfi.

– Na persze! De most elakadtam a kocsival. A fene se gondolta volna, hogy annyira mélyen felázott a föld, pedig füves részen mentem. Elég az hozzá, hogy úgy elásta magát a Skoda, hogy öt ember kellett a kitolásához. A terepjáróval kellett volna mennem.

– Akkor, mi itt a probléma, Gyuri? – kérdez közbe Palkó.

– Csak annyi, hogy a Juli férje is ott volt a kocsit tolók között.

– Na, csezd meg, ez aztán... – mondja Péterfi.

– Hát, ez az! Tudod, kiálltam a közeli út mellé, hogy hátha jön valaki ismerős, és segít kitolni a sárból az autót. Jött is egy traktor. Távolról ismeretlennek tűnt, ezért integettem neki. Na de kiderült, hogy a növénytermesztés egyik brigádja közeledett, és már volt egy potyautasuk. Mikor leugrottak és kérdezték, hogy mi a probléma, akkor mondtam, hogy elakadtam. Előfordult már hasonló eset, de akkor összekacsintottunk és mosolyogva segítettek. De most? Észre kellett volna vennem, hogy elég kényszeredetten jöttek kitolni a kocsit. Ahogy ülök bent és nyomom a gázt, a Juli meg mellettem nézeget, ők meg oldalt és hátul tolják a már szügyig sáros autót, visszanezék az oldalsó visszapillantó tükörbe, és szembe néz velem a férj. Gondolhatjátok, hogy lefáradtam. Az a bolond Juli észre sem vette. Mint egy nagyasszony, úgy üldögélt az anyósülésen.

Biztos látta rajtam, hogy hirtelen valami megváltozott, mert próbált nyugtatni, és simogatott, hiába húzódtam el. Megfogtam a kezét, és raktam vissza az ölébe, de nem vette észre magát. Mind erőszakosabban nyugtatott és vigasztalt. Közben kitolták a kocsit az útra, és máris ugrottam ki. Szemben velem a Juli férje. Na, akkor már ő is meglátta, hogy miért nyomkodtam vissza a kezét. Hát ti, kérdezte. Mit mondhattam volna ott hirtelen?

Az öreg és a veje a helyzetet maguk elé képzelve csüngenek a Nagy Gyuri száján. Hosszan tartó szerelem ez a Kovács Juli és a főagronómus között. Már legalább tíz, de lehet tizenöt éve is tart. Ugy gondolja mindenki, hogy az érintett családtagok is tudják, de már ők is tudomásul vették. Ha nem látom, nincs, gondolhatják. De ilyen majdnem egyértelmű helyzetet még sem kellett volna. Ezek a gondolatok járnak a történetet hallgató két férfi eszébe, ami az arcukra is van írva.

– Mit tehettem? Ki gondolta volna, hogy a Juli férje, aki reggel elment a városba dolgozni, egyszer csak a téesz traktorján döcög a növénytermesztőkkel együtt – magyarázkodik.

– Na és? Szegény asszony! – csóválja a fejét az öreg.

– Mondtam, hogy kijöttünk olajat cserélni az árok fölött, és a Juli szokott segíteni.

– És?

– Nézegették az olajfoltot az árokban, de miután látható volt, hogy nincs, elmutogattam, hogy hogyan lett volna, de, amint az árok fölé akartam állni, azonnal elakadtunk. Még szerencse, hogy tényleg kell majd cserélnem, és ott volt a csomagtartóban az új olaj.

– Te Gyuri – szólal meg Palkó –, egyszer még pórul jársz, addig futkározol az idegen szoknya után!

– Én, István bátyám – nevet az öregre az agronómus –, csak a Juli, meg az asszony szoknyáját nézegetem.

– Ha sokszor mondod, még el is hiszed öcsém! – válaszolja

Palkó István. – Az olajcsere nem valami jó ómen – folytatja.

– Éppen az elébb beszéltünk a párttitkárról, a Fehér Jánosról az Imrével. Az is olajcserét akart csinálni a háza előtt, mikor rágurult az autója a segítőre. Még jó, hogy nem halt meg! De az biztos, hogy nyomorék marad. Azt mondják, egyik lába sem mozog. És látod, az is csak egy nyavalyás olajcserének indult.

– Na, azért az más, hiszen én nem akartam olajat cserélni – válaszolja Gyuri.

– Ja, csak az óment mondtam – zárná le a beszélgetést Palkó, mikor megint nyílik nyikorogva az ajtó, és fehér ingben, a háttára terített szürke kiskabátban Fehér jön be.

A pult előtt álldogáló három ember kővé meredve nézi a párttitkárt.

– Mi van? Mi történt elvtársak? Úgy néztek rám, mint aki nem jól lát – szólítja meg őket.

Azok még mindig megkövült arccal bámulnak.

– Hahó! Emberek! Nem ufó vagyok – emeli fel tréfásan a hangját Fehér, mire Péterfi végre magához tér a döbbenettől.

– Igazából nincs miért lefáradnunk, csak olyan furcsán jött ki, hogy éppen most beszélünk a Fehér elvtárs ügyéről, arról az olajcserés balesetről.

Nagy Gyuri elismerőleg bólogat. Ügyes ember ez a Péterfi, mert végül is nem illik a párttitkár mögött beszélni, még ha nem is mond rosszat az ember. Hiszen ki tudja, mi lesz annak a szerencsétlen balesetnek a következménye. Jobb, ha nem beszél róla az ember! Másrészt viszont lehet, hogy valamit meghallhatott. Az Imre meg a legteljesebb nyugalommal mondta neki. Most aztán senki nem állíthatja, hogy pusmogtunk az ügyről.

Palkón látszik a korral járó bölcsesség, mert már az irodából jön kifelé egy befeketedett, eredetileg barna fa karosszékkal, és leül a tejhűtő mellé. Fehér annyira megszokta a szónoklást, pedig az eredeti szakmája szerint gépszerelő volt, hogy máris az üzlettér közepén van, és mondja a maga igazságát.

– Nagyon sajnálom, ami történt! Azóta, mondom is az elvtársaknak, amikor kérdeznek, vagy ha szóba kerül, állandóan azon töröm a fejem, hogy miképpen tudtam volna meggátolni azt a szerencsétlen balesetet. Mert mi is történt elvtársak? A kocsimban olajat kellett cserélnem. Tudjátok, hogy tavaly vettük az autót és a feleségem nevében van, hiszen kapott egy kis örökséget, tízezer forintot. Ugyan, az a pénz nem volt elég rá, de úgy voltam vele, ha már örökölt, és ő is tud vezetni, akkor miért ne az ő nevére írassuk. Ez persze a szerencsétlen baleset szempontjából nem érdekes, de a teljes igazsághoz hozzátartozik. Aztán meg, én nem értek ezekhez a

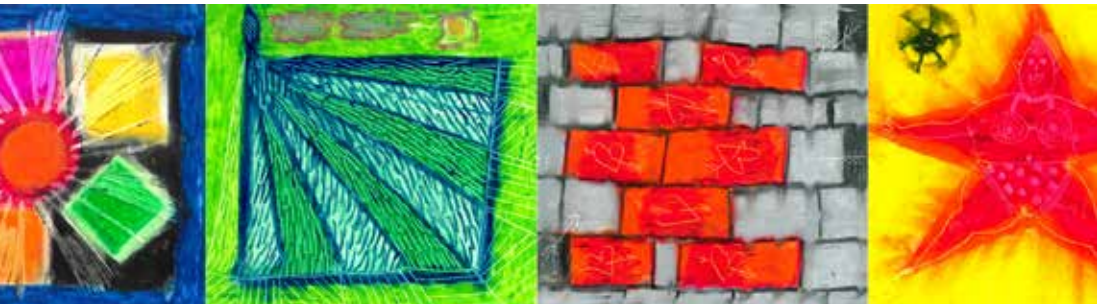
modern motorokhoz. A Zaporozsec pedig a legmodernebb szovjetfejlesztésű autó. Nem is tudom, hogy a motorban, vagy a sebváltóban, vagy a fékben kell-e cserélni az olajat. Csak olvastam a kézikönyvet, néztem a kilométer számlálót és onnan tudtam, hogy mit kell, és mivel csinálni. Hát ezért szoltam a Botos Jóskának. Az ügyis mindenhez ért, hiszen a plébános úrnak, pontosabban, a plébániának a mindenese. Sokan azt mondják róla, hogy olyan könnyű hámos féle, nem szeret dolgozni, csak a szája nagy, de én nem ezt tapasztaltam. Bár, ha meggondolom, hogy az emelővel úgy emelte fel a kocsi, hogy közben nem támasztotta ki a földön lévő keretet, akkor előfordulhat, hogy igazuk van azoknak, akik másként ismerik, mint én. Ő azt mondta, meg tudja csinálni. Elolvasta a kezelési karbantartási füzetet, és csinálta. Ki gondolta volna, hogy pontosan alatta van, na persze, hiszen ott feküdt, mikor valamit feszegetett, és megindul az autó, rá az emberre. Én éppen ott sem voltam, mert bementem a házba, hogy kihozzak egy kis bort, hiszen már a végén voltunk a szerelésnek. Szóval, elvtársak, ez egy nagyon szerencsétlen baleset volt, és ha jól belegondolok, akkor csak ez a szegény Botos Jóska tehet róla!

Palkó már az előbb leült a fa karosszékre és ültében is a botjára támaszkodva nézi és hallgatja az előadást. Sok hasonlóan volt már része, mármint szemlélőként, de azért minden alkalommal drukkol valamelyik félnek. Most nem tudja eldönteni, hogy melyiket pártolja, mert a Botost sajnálja, de azért azt is tudja róla, hogy mindent elvállal, akár ért hozzá, akár nem. Meg aztán nem felejtette még el neki, amikor az ő gyógybora körül kavart, és a plébánossal össze akarta veszejteni. A Fehér János pedig igazán csináltathatta volna az autóját hozzáértő emberrel is. Csak hát tudják róluk, hogy nagyon sóherek. Még a kenyérhéját is kiválogatják, mielőtt a disznónak adnák. Végül is, neki kell a lelkiismeretével kiegyeznie, gondolja.

Péterfi térül-fordul, és kezében a bontott kőbányaival a Nagy Gyuri és Fehér János felé közelít.

– Menjünk be az irodába! – invitálja őket. – Ott mégis jobb, mint itt, hiszen csak útban lehetünk.

Vonakodva, de hátra mennek a fehérre mázolt, kicsi iroda ajtaja felé. Az öreg maga elé veszi a botját, és elgondolkozva kapargatja a hüvelykujja körmével. Szereti ezt a botot. Jól meg

is van kopva már. Igazából nem volna szüksége rá, hiszen hála az égnek jó a vérnyomása, és a lába is rendesen működik, de mégis biztonságban érzi magát mellette. Olyan ez a bot, mint-ha a társa lenne. Mint régen a biciklije, amikor még könnyen tekert. Most is tudna még, mélázik el, és néz ki a bolt előtti út felé, csak ne volna az a tenger sok autó. Most már nem úgy van, mint régebben. A Hosszú utcában is legalább, mennyi is? – Min gondolkozik annyira erősen István bácsi? – szólítja meg Ágika.

– Csak az életem Ágika, nem máson – válaszolja.

– Akkor ez hosszú lesz! – nevet, és darabolja előre a kenyeret.

Leveszi a polcra a háromkilós házikenyeret, és a hosszú kés-először középen ketté, majd az egyik felét középen még egyszer elvágja. Az öreg elnézi. Ő, ha otthon megszegi a kenyeret, előtte a kés hegyével keresztet rajzol rá. Úgy, mint annak idején az ő apja is tette. No, aztán Ágika rajzolhatna, mosolyog magában. Hosszas keresgélés után nehezen előveszi a cigarettásdobozt, kikotor egy füstszűrős cigarettát, aztán meggyújtja. Jobban szereti a gyufát, mint a gázgyújtót, de éppen a múlt héten kapott egyet a vejétől, ezért aztán azt katogtatta egy ideig, mire sikerült.

Ágika felnéz. Nem szereti, ha itt az üzletben dohányoznak. Ki is írták, hogy nem szabad, de az öreg az más. Viszi a bádgdobozt hamutartónak, és adja Palkó kezébe. A bot most már a fal mellé kerül. Az öreg hosszan néz a társa után, és figyel, ahogy a boltvezető keresi a biztos megtámasztást, hogy el ne csússzon a sima falon a kampós rész.

Nem tudom, mikor érünk ki a hegyre, gondolkozik el. Ezek, ha belekezdenek a sörözésbe, akkor ki tudja, mikor kerülünk haza. Bár nekem nem kell megvárnom senkit sem, biztatja magát. Ha megunom, felállok és elmegyek. Szép lassan hazasétálok. Ahogy elnézem, jó lenne már most elindulni, mert mindjárt besötétedik. Miért legyen én az Imre terhére? Hadd csinálja a dolgát, meg az üzletét. Fiatal. Most van az ő ideje. Nem is az ilyen öregemberekkel kell bajlódnia. Ott van neki a családja, a lányok, meg a munkája. Éppen elég az neki.

– Jó napot, vagy inkább már estét, István bátyám – fordul be a boltba a Németh Jancsi. – Magát meg itt hagyták örködni? Hol van a veje?

ezért csak a cigarettás kezével mutat az iroda ajtaja felé. Onnan már hallani lehet az időközben az egyik kislány által bevitt kis pálinka és sörök hatását, mert elég hangosan magyarul beszélnek egymásnak. Ahogy Németh Jancsi kinyitja az ajtót, a bevetőbe bejövő falusiak hallják, ahogy Nagy Gyuri előadást tart:

– Lengyelországban van már dolláros bolt. Onnan hoztam a farmert, meg a Fa szappant. Nem mondom, nem egyszerű a dollárt megvenni, meg kivinni. De nálam nem keresték, persze meg sem találták volna, hiszen eldugtam a zoknimban, meg a fogkrémes dobozban. Ha éreztétek volna azt az illatot, ami azokban a boltokban van! Egy dollárért vettem a szappant, meg a Tobbleronét, és nem került negyvenbe a farmernadrágom.

– Na de ilyen pálinka, biztosan nem volt, mint ez, igaz Imre? – próbálta túlkiabálni a Fehér János.

De a választ már nem lehetett tisztán hallani, mert Németh Jancsi becsukta az ajtót.

Palkó elnyomja a cigarettavéget az üres konzerves dobozban, és leteszi maga mellé a padlóra. Végigsiklik tekintete a fényesre suvixszolt fekete cipőjén. Még egy kis por sem rakódott rá, hiszen alig járt ma még vele. Az autóban, meg a kocsmában nem lesz koszos. Erzszi minden nap letörölgeti a cipőjét, pedig van úgy, hogy ki sem mozdul a házból. Annától kapott már többször, általa könnyűnek és kényelmesnek mondott fehér, meg színes sportcipőket, de csak azért vette fel, hogy meg ne sértse, ha már annyit járkált utána. Kivitte mindet a szőlőbe. Oda úgy sem járnak túl sűrűn, és nem tudják ellenőrizni, mi történt a lábbelikkel.

Újabb autó zúg el nagy hanggal a vegyesbolt előtt. Az öreg már nem is néz utána. A hangról tudja, hogy az egyik Hosszú utcai szomszéd autója volt. Na lám, kivihetett volna a hegyre, gondolja. Amióta nem biciklizik, vagy a busszal megy ki a hegy lábához, vagy kiviszi valamelyik szomszéd. Most már naponta több busz is jár be a városba és vissza, ezért aztán egyre kevesebben vannak kerékpárral az úton. Lovat, vagy csézát nagyon ritkán látni, ha mégis, akkor is majdnem csodaszámba megy. Azért még van olyan, akinek udvarában szekér és egy, vagy két ló is található, de meg tudnám számolni magamban, hogy hány ilyen van, méltázik el ültében, a botjára támaszkodva.

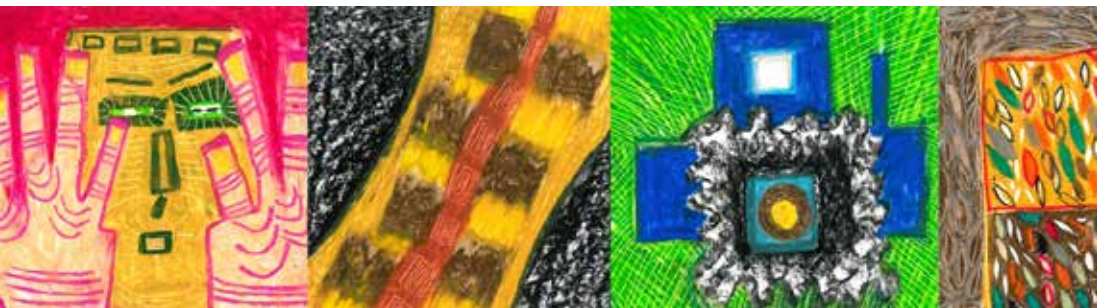
Feláll a székről. Csak mutatja, hogy nehézkesen, a botjára

támaszkodva teszi, hiszen nem öregember ő. Egy kicsit megfáradt, de inkább másként lát sok mindent, mint ezek a futkározók. Ő már úgy érzi, tudja, mennyi felesleges dolgot csinál az ember az életében. No, azért az Erzsébetnek is igaza van, amikor azt mondja, hogy semmi nem volt hiába. Még a rossz sem. Az igaz, bár én rosszra nem nagyon emlékszem. Mert az igaz, hogy voltak nehezebb időszakok, de akkor meg fiatalabb voltam. Bár most sem panaszkodom. Még nem érzem a véget, járnak a gondolatai és mielőtt kimenne, áll, és néz ki az üvegportálon.

Azt mondják, megérzi az ember, ha jön érte az igazságosztó. Egyszer én is megéreztem, mosolyodik el magában, mikor kitálták, hogy halálos beteg vagyok a prosztatámtól. Na, azóta sem voltam orvosnál, de most már elindulok hazafelé, határozta el magában. Ahogy nyitná a bejárati ajtót, László Boldizsár, a takarékszövetkezet vezetője lép be. Az alacsony, kerek, kopasz fejű ember, apró szemével az izgő-mozgó férfi benyomását kelti, de amikor megszólal a nagyon mély hangján, mindenki ráfigyel. Most is így történik. Megszólítja Palkót, de az meg sem hallja, annyira el van foglalva a gondolataival és a botjával, ezért csak az iroda fehérre mázolt csukott ajtaja felé mutat, ahonnan egyre nagyobb zaj hallatszik. Az nem derül ki, hogy a Boldizsár be akart-e menni a kompániához, de az ajtó kinyílt, és Nagy Gyuri jön a pult mögé, munícióért. Akkor vette észre ő is a kopasz, alacsony embert.

– Már éppen ideje, Boldi! – mondja neki köszönés helyett, és tuszkolja be a kicsi irodába, ahol nem is tudni, hogyan férnek el ennyien, néz utánuk az öreg. Ugye bent van a veje, a Fehér János, a Nagy Gyuri, a Barna Izidor, a Németh Jancsi, most meg még a Boldizsár is. Nem lesz ennek hamar vége, gondolja, és anélkül, hogy bárkinek is szólna, hiszen a boltban többen vannak vevők, és azokkal van elfoglalva a két lány és az Ági-ka, kimegy. Elindul a bolt elől a téesziroda irányába, amikor visszanézve látja, hogy Boldog Elemér, a plébános száll ki a kis fehér, Fiat kocsijából. Na, kíváncsi lennék rá, hogy be tudják-e csalogatni a plébános urat is az irodába, nevet magában, és megsimogatja a botját. Óvatosan keresi az aszfaltozott járdán a biztos helyet, ahova léphet. Régen még váltakozó burkolatú volt a járda, de sok helyen csak a kijárt út mutatta a helyet.

Most már aszfaltozva van, de ez sem teljesen sima felületű. Az út szélén növények gyökerei úgy tűnik, nem szeretik az aszfaltot, mert elég sűrűn megemelgetik.

Kopog a barna, hajlított végű bot a járdán. Eredetileg gumi volt rajta, de az öreg azzal kezdte, hogy leszedte. Nem öregember ő, hogy gyógybottal járkaljon, mondta Erzsébetnek, aki értetlenül nézte, mit csinál a szép, új, fa társsal. Teherautó megy el mellette nagy robajjal. Láttam, hogy most fordult ki a tévesziroda mellett az útra, és megy a város irányába. Az erősen szürkülő fényben még látható, hogy a pótkocsin marhák vannak lekötve, szorosan egymás mellett. Biztosan eladták és most szállítják. Megáll, elgondolkozik. Miért nem hajnalban történik az ilyesmi, mint régen. Ez is megváltozott? Hát, így van ez, semmi nem olyan már, mint régen volt. Mert mi a fontos a Nagy Gyurinak is? A farmer. Pedig megnézhetné magát! Nem sokára ötven lesz, és farmert húz magára. Nem mondom, magyaráz magában a társának, tőlem, ha tetszik neki, akkor miért ne. De már nem is emlékszem, mikor láttam rajta mást, mint ezt a kék vászonnadrágot. Na, mindegy. Ha ezért képes elmenni Lengyelországba, akkor menjen. Pedig úgy tudom, a mezőgazdászokat vitték el oda tapasztalatcserére. Na, megnéztem volna én azt a tapasztalatcserét! Amikor hazajöttek, ott volt a Hosszú utcában nálunk, folytatja a botnak, és elmesélte az egész családnak az élményeit. Na, az azért jólesett, mikor elmondta, hogy miképpen jártak egy sörözőben, vagy valami hasonlóban.

– Bementünk Krakóban egy olyan átlagos helyre – dőlt hátra a hokedlin ülve, a falnak támasztva magát az alsókonnyában Nagy Gyuri, miközben mi, meg a lányomé, figyeltük minden szavát, motyog magában –, és kikértünk egy kör lengyel sört, meg hozzá egy kis vodkát. Hát, ahogy beszélgetünk az asztal mellett és iszogatunk, jön a pincér a nagy tálcával a kezében, ami szintén tele volt az újabb körrel. Mi, ez koma, kérdeztem tőle kézzel – lábbal. Mire nagy nehezen elmagyarázta, hogy melyik asztaltól küldték, és hogy még ezen felül is van több kör rendelve nekünk. Felálltunk, hogy illően megköszönjük, és utána egy pillanat alatt már is össze voltak tolvá az asztalok, és énekelve ölegettük egymást, hogy a lengyel-magyar barátság örök. Nagyon jól éreztük magunkat. Ott tanultam, hogy Sto

lát, sto lát, ne zsió, zsió lát... – és énekelt idegen nyelven az alsókonyhánkban.

Látod, öreg cimbora, akkor nagyon meleg lett a mellemben. Ilyenek vagyunk mi! A lengyel és a magyar mindig tisztelte és szerette egymást. Azt mondja a Nagy Gyuri, hogy náluk többnyire magántulajdonban vannak a földek. Még a téesz is másként van, mint nálunk. Nekik úgy jó, nekünk meg így. A háztáji azért az nagyon jó, hogy van. Már meg kapálni kellene a kukoricát is, jut eszébe. Remélem, megértette az Imre, amit reggel mondtam neki, jut eszébe a kukoricáról. Annyira el van foglalva a dolgaival, hogy nem veszi észre, hogy akinek helye van, az mind disznót, vagy bikát tart. Nálunk is lehetne hátul legalább ötvenet hizlalni. A takarmányt meg a téesztől meg lehet vásárolni. De neki az építési anyagon, meg a ruhán jár az esze. Azt mondja, az az igazi üzlet. Nem mondom, lehet, hogy így van! Hiszen itt a falu határában is szép új sor épült. Azt mondják, akik a ruházati vállalatnál dolgoznak, még munkáslakástámogatást is kaptak. Olyan pénzt, amit nem kell visszafizetni. Ez aztán a nem semmi!

– Csókolom István bácsi! – köszön rá egy női hang.

Látta ő, hogy szemben jön vele a Kovács Juli, hiszen a Palkó-féle járással nem fér össze, hogy a földet nézze, de annyira el van foglalva a gondolataival, hogy összerendezze a hangra.

– Jó napot Julika! – válaszol, és várja, hogy a rövidszoknyás, mosolygós asszony megpuszilja a bajsza végét. – Talán a vegyesbolt felé megy? – kérdezi.

– De jól tudja! – nevet az asszony, és megy tovább libbenő szoknyával.

Palkó megfordul és utána néz. Nagyon jól működik ezeknek a saját postájuk, gondolja, hiszen még csak nemrég kezdtek véletlenül összeverődni, és máris gyülekezik a szokásos csapat. Na, ebből a Szélesné Irénke már kimarad, szegény, morfondírozik magában, meg a Berti Kálmán is. Tényleg, azóta nem is hallottunk erről a megyei emberről semmit.

Közben a botjával egy összehajtogatott papírt, ami már elég barna foltos, próbál a járdán kibontani. Rálép a bal lába orrával a papír sarkára, és így emelgeti a bot végével a ráhajtott részt. Nem akaródzik kiegyenesedni. Most fordít a technikán, és a bottal támaszkodik le oda, ahol az előbb a cipő orra volt,

és a jobb lábával söndörgeti a lapot. Az összeragadt papír végül enged az erőszaknak, de ahogy lábával kisimítja, egyszerű, színes gyermekrajzot lát rajta. Lepiskálja a járda szélére, majd felveszi, aki akarja. Ahogy taszajtgatja a járda melletti árok irányába a kibontott papírlapot, észreveszi, hogy a mélyedésben lécből összetákolt létra fekszik. Nincs messze tőle, és szórakozottan megütögeti a bottal. A két fa találkozása egészséges koppanással történik. Körbenéz. Gondolja, tetőt csinálhattak itt valahol a téesziroda mellett, és annak a létrája ez. A Németh Jancsinál javíthattak valamit, néz be a sätortetős ház felé, ami az iroda előtt van. Az ablakok még sötétek, úgy tűnik, nincs otthon senki náluk, vagy pedig hátul, a konyhában vannak. Pedig bent már világitani kéne, gondolja. Az utcán a kiépített kandeláberek nem gyulladtak még fel, de a lakásokban már sok helyen lámpafényt látni.

Ma biztosan későn ér haza a téeszelnök, gondolja, mint az az ember, aki, mint azt Izidor mesélte, a fia után létrával akart disszidálni. A tanácselnök fia, katona ideje alatt az aknazárat szedte fel társaival az osztrák határon, utána meg az új jelzőrendszert az S-100-at építették. A vízszintes dróthuzalokkal, süvegfával a tetején ellátott kerítéshez ment az ember, akit mesélt az Izidor. Vitte a létrát, nekitámasztotta a kerítésnek, és mászott a tetejére. Mikor felért a jó magas, két, két és fél méteres kerítés tetejére, ráült a süvegfára, és lelógatta a lábát a túloldalon. Na, most már Ausztriában vagyok, mondta, úgy sem tudnak velem semmit sem csinálni. A jelzőrendszer persze megszólalt az őrsön, mert, hogy valami mikrohullám, vagy mi volt benne. Villogott és mutatta, hogy melyik szektorban történt a riasztás. Mentek is a határőrök. Látják a hátát az embernek, ahogy ül a kerítés tetején. Mondják neki, hogy jöjjön le, könnyen megteheti, hiszen ott a létra, amit nekitámasztott a drótnak. Az meg? Nevetve, boldogan ütögeti a seggét, már, ahogy tudta a süvegfán ülve, és kiabálta vissza, hogy kinyalhatjátok. Én már Ausztriába vagyok, és hozzám ne érjete!

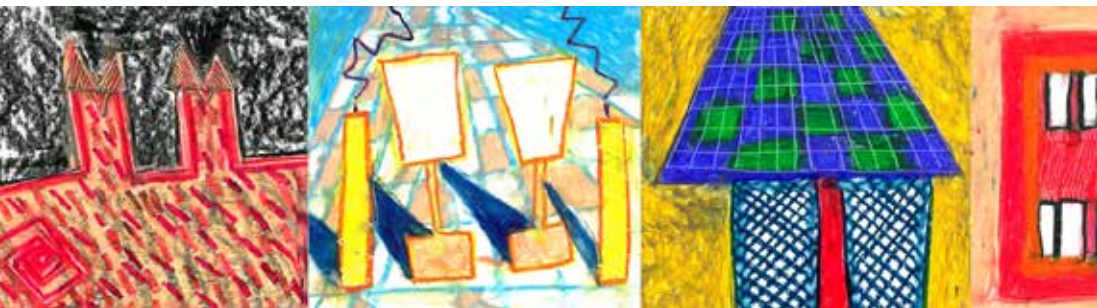
Ötven-hatvan év közötti, egyszerű öltözékű férfi volt. A határőrök csak kérelték, meg szépen beszélve hozzá mondogatták, magának is, meg nekünk is jobb volna, ha lejönne, győzködtek kitaratóan. De az változatlanul önfeledt, boldog nevetéssel biztatta a kiskatonákat, hogy kivel és mikor, és hogy

mit csináljanak. Aztán egyszer csak meglátta maga előtt lent, a másik csapat határórt. Azonnal magamögé nézett, ott is a katonák. Hát ti, mit kerestek itt kint? Talán ti is jöttök velem, kérdezte zavarodottságában. Mi nem, de maga velünk jön, mondta neki a rangidős, és lehúzkodták a kerítésről. Hát, ő sem ment haza egy jó ideig, az biztos. Szegény ember. Azt mondják, valahonnan az Alföldről indult neki a nagyvilágnak, és nem tudta, hogy a jelzőrendszer kerítése még nem az országhatár. Az S-100-at beljebb építették. Volt olyan hely, ahol csak 100 méterre, de előfordult, hogy kilométerre is vezették a tényleges határtól.

Az emberek nyughatatlanok, kopog a botjával hazafelé. Most már tényleg sok helyre lehet utazni. Szervezik is az utakat. A vejem is volt a barátságvonattal kint a Szovjetunióban. Mesélte, mikor hazajött, de honnan is jutnak eszembe ezek a történetek, áll meg és nézeget vissza a vegyesbolt irányába. Látja, asszonyok mennek arrafelé és vissza. Többnyire át a túloldalra, ahol a tanácsháza is van.

Rendes ember ez az Izidor. Tényleg sokat segített mindig a falun, és az itt lakókon. Az Imre is azon töri a fejét, hogy mit írhatott abban a levélben, amit elvitt a pénzügyőrségre és megoldódott a problémája. Ha tudná, hogy csak annyit: „Itt a gyerek, akiről beszéltem. Hát olyan ez a fiú, mint amit beállítottak neked?” Hát ennyi. Így van ez. A rendőrségi ügynél meg, mikor bement a főkapitányhoz, csak annyit mondott, hogy ő kezességet vállal a Péterfi Imre becsületességéért. Nem is kellett több. Érdekes, ezután már az igazság is kiderült. Hát, ilyen ember az Izidor. Ő is volt a Szovjetunióban, de érdekes, nem sokat mesél róla. Az Imre úgy jött haza, mint egy karácsonyfa. A kezeiben, a hátán, a nyakán, mindenhol szatyor lógott. Játékok, varrógép, kisporszívó, lemezjátszó. Nem is tudom, hogyan tudott lekászálódni a vonatról. Még jó, hogy az ÁFÉSZ-től várták egy kocsival, és azzal hozták ki Lászlófalvára. Hozott Annának borostyángyűrűt, meg orosz kendőt. Ő mesélte aztán este, a kiskonyhában, a vacsoraasztalnál az élményeit. A nyershalat, meg a teát a vonaton, amit fémtartóba rakott üveg pohárban adtak. Aztán meg, hogy farmert kellett volna vinnie. Magyar farmert. Mert azt nagyon jó áron megvették volna. Mesélt a GUM áruházról, meg a Lenin-mauzóleumról.

– Aztán az milyen volt? – kérdezték tőle majdnem egyszerre.
 – Hát nem sokat láttam – mondta –, miután folyamatosan és gyorsan kellett elmennünk az üvegszarkofág előtt. Már a Vörös téren is kilométer hosszú sor állt. Mire bejutottunk, úgy összefagytunk, hogy egyébként is alig láttunk volna valamit. Mindenesetre az látszott, hogy nem volt valami magas ember, pedig nagyon nagy volt ő. Szeretik is a szovjetek, mert ők voltak a sorban állók többsége. Aztán meg – folytatta –, voltunk az ismeretlen katona sírjánál is. Képzeljétek el, milyen nagyszerű szokás, vagy inkább a hősök tisztelete, vagy a hazaszeretet, nem is tudom, de a lényeg az, hogy minden ifjú házasságkötés után a menyasszonyi csokrot odaviszi az ismeretlen katona sírjához. Amikor ott voltunk, akkor is jött egy fiatal pár, meg a szülők és hozzátartozók szépen felöltözve és letették a csokrot a sírhoz.

Az Imre, a vejem, jó mesélő, az biztos, megy tovább az öreg a téesziroda irányába. Ahogy sötétedik kicsit, hűvösebb idő van, de jól fel van öltözve, és most szeret egyedül lenni a gondolataival, ezért nem nagyon siet haza. Komótosan ezt, meg azt megnézve megy a három lábán, amiből kettő már nyolcvan éves is van, na, nem együtt, hanem külön-külön, húzódik mosolygósra a szemöldöke, a harmadik pedig, a komája, az még gyermek. Hiszen jó, ha van ötéves.

Az elnyűtt, viseletes, sok mindent látott barna kalap alól szemléli átható kék szemeivel a falu külső, és belső világát. Régen még nem gondolkozott azon, hogy miért van ez így, amaz meg miért úgy? Csinálta a dolgát, élvezte is, aztán kész. Most már sokszor elgondolkodik a dolgok rendjén. Egyáltalán, van-e rendje a dolgoknak? Vajon a Lenin tudta-e, hogy mi lesz őtána? Hallgatták ott este, a kiskonyhában, az Imre által hozott lemezjátszón a Lenin hangját. Azt is kapta kint, a Szovjetunióban. Sok mindent, de inkább semmit nem értettünk belőle, de érdekes volt. A Lenin, ahogy szónokolt, a hangból lehetett érezni, hogy buzdít. Erzsébet bírta a legkevesebb ideig. Ő már két perc Lenin lemez hallgatás után noszogatta a vejét, hogy folytassa, mi volt még? Ő aztán, miután egyébként is jó mesélő, beszélt a nemzeti kiállításról, ahol láthatta a Szputnyikot, amin fellőtték a Lajka kutyát, meg látta Gagarin űrhajóját, és volt egy olyan kör alakú moziban, ahol úgy érezte magát, mintha az egész

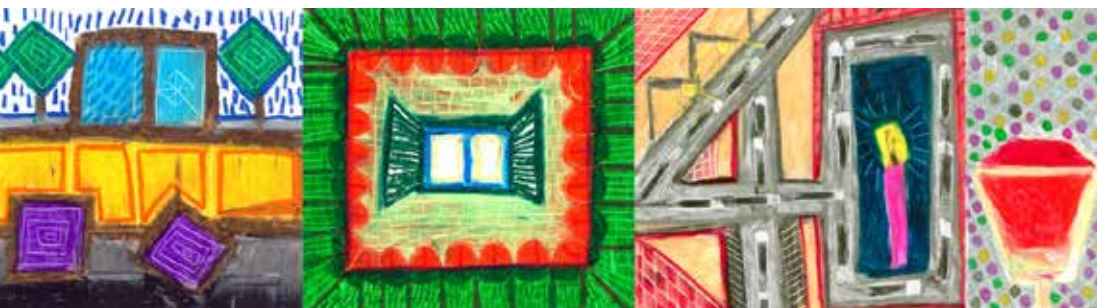

történet, amiről a film szólt, közepén lenne. Ahogy ült, sörrel a kezében a kiskonyha asztalánál, jobbra-balra dülöngélt.

– Így dőltünk erre, meg arra, ahogy a hajó járt velünk – magyarázta. – Bármerre is néztünk a moziban, mindenhol vizet, meg a hajó oldalát láttuk. Óriási hullámok emelték, csapkodták a hajót, nagy hangos robajjal. Tényleg olyan volt, mintha a tenger közepén, egy hajóval hánykolódnánk – mesélte mutogatva.

Nagy nemzet ez az orosz, az biztos, gondolja az öreg a bandukolása közben. És mély érzésűek. Bár mi, magyarok sem vagyunk ebben a vonatkozásban lejjebb. Mikor mesélte az Imre, hogy a szállodában a szobaasszony a folyosón egy orosz film nézése közben zokogott, hát eszembe jutott, hogy nekem is előfordul, hogy benedvesedik a szemem. Régen még úgy tartottam, hogy nem férfias dolog a sírás, vagy az ilyesmi. De most már más a véleményem. Bizony, mikor a Kossuth Lajos életét olvastam és végiggondoltam, hogy ennek az általam legnagyobb magyarnak milyen volt az élete, és pontosan ő, akinek a hazája mindennél többet jelentett, még meghalni sem jött, jöhetett haza, hát nekem is bekönnyesedett a szemem. Vagy amikor a lányom az első unokámat szülte, akkor is nehezen tudtam eltitkolni, hogy nem látok olyan élesen, mint szoktam. Ha az ünnepek végén, vagy az elején, amikor elénekeljük a Himnuszt, akkor bizony másként érzem magam, mint általában. Olyankor belül történik valami. De olyan, ami semmihez nem hasonlítható. Erre mondta az Imre, hogy mikor külföldre megy, csak ide Csehszlovákiába, és megkérdezik, hová való, akkor, ha kimondja, hogy magyar vagyok, úgy megbizsereg a háta közepe, hogy szinte elérzékenyül. Így van ez! Én már tudom, folytatja magában a gondolatsort, és közben a harmadik lábával, a bottal keresgéli a biztos sík terepet a járdán, azokon a helyeken, ahová az utcai világítás miatt árnyék vetül.

Az ünnepeken még az Internacionálét játsszák, de azt nem nagyon éneklí senki. Pedig abban is sok igazság van, igaz tár-sam? No, a Bunkócska, meg csapjunk oda, az soha nem tetszett. Az erőszak, erőszakot szül. Ezt tudhatná a főnökök is, akik ezeket kitalálják. Jó, hogy magyar vagyok és a falum is az. Most azért nagyon oda van mindenki a Nyugatért, de nem tudom, mit imádnak rajta. Ott is csak emberek élnek,

ott is dolgozni kell! Hányszor mondtam a gyerekeimnek, meg a dolgozóimnak, hogy bármit elvehetnek tőled, de a szorgalmadat, a dolgozni akarásodat és a munkádat nem. Na persze, most! Mert a múltban bizony sokszor nem tudtuk, miért vagyunk ezen a világon. Hiszen se munka, se pénz, se semmi. Most meg? Az a baj, hogy sokat kell dolgozni. Majd megtudnák, ha visszajönne a régi világ! De az már nem lesz újra, az biztos. Sokat változott minden. Ha Imre egyet gondol és van egy kis pénze is, akkor mehet külön kérelem nélkül külföldre. Igaz, csak a szocialista országokba, de már az is valami. Hogy jutott volna el egyébként a nagy Szovjetunióba? Vagy Tallinba? Onnan hozta a lányomnak az orosz kendőt. Mesélte, amikor hazajött és összeültünk a kis-konyhában az asztal körül, hogy hogyan sikerült megvennie az ajándékot. Látom magam előtt, ahogy hintázik a régi hokedlin, kezében a sörrrel, és huncut nézéssel azon töri a fejét, hogy miként adja elő a történetet. Aztán legyint egyet.

– Na, elmondom, úgy, ahogy történt. Nem szépítgetek. Megyek az egyik társammal a tallinni várban, ami nem egy olyan vár, mint amilyenek nálunk vannak a dombra, vagy a hegyre építve, hanem óvárosféle, középen egy szép templommal. Süvöltött az Északi-tenger felől a jeges szél, és hókristályokat is hordott a képünkbe. Nem volt senki az utcában rajtunk kívül, ami érthető is volt abban a szar időben. Akkor aztán megláttunk egy középkorú nőt, az Anna által rendelt orosz kendővel a fején. Hát, hiába tanultam én az oroszot, nem sokat tudok belőle. Azért odamentem hozzá és megfogtam a kendőjének a sarkát és megkérdeztem: Gyévocska, magazin? Az meg rántott egyet magán és tovább ment. Azt sem mondta, hogy mukk. Na, gondoltam, nem engedem magam lerázni, hiszen akkor már egy hete kint voltunk, de sehol nem kaptam ilyen kendőt, sőt, még látni sem láttam. Utána mentem és megint mondom neki: Gyévocska, magazin? Megint nem felel, de egyre gyorsabban ment a templom irányába, mi meg utána. Előll én, utánam meg a társam. Már a végén ő is, meg mi is futottunk. A templom körül út van. A nő meg jó nagy előnyre tett szert, ezért aztán már kiabálva rohantam utána, hogy: Gyévocska, magazin? Közben mondtam a társamnak: Keríts Pista, arra! Az meg a szemközti oldalról próbálkozott. A templom bejárata előtt találkoztunk

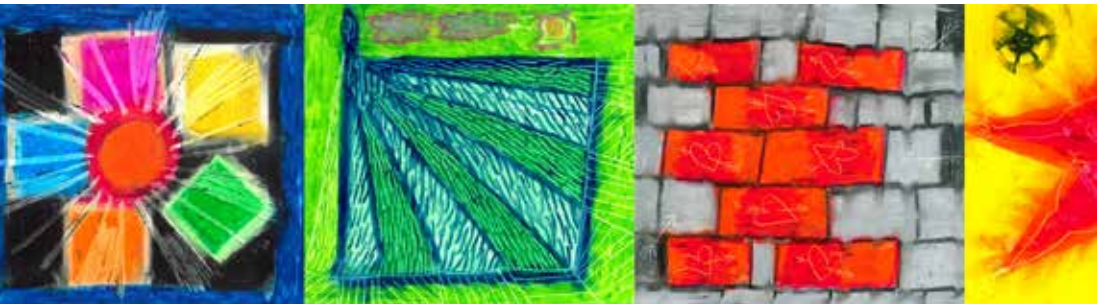
szembe, de a nő az orosz kendővel a fején, eltűnt.

Menjünk be a templomba, hívtam a társamat. Nem lesz ebből baj, kérdezte. Mi lenne, válaszoltam. Lehet, hogy megtaláljuk a csajt. Be is mentünk. Hát, olyat, mint az, még nem láttatok. Nagyon szép volt az egész. A pap háttal állt a gyülekezetnek és nagyon szépen énekeltek. Szebbnél szebb szentképek sokasága volt feltéve a falra, szorosan egymás mellé. Nagyon sok gyertya égett, és folyamatosan gyújtottak meg hozzám.

Mindjárt a bejárat után álltunk meg, és még levegőt is úgy vettünk, mintha ott sem lennénk. Aztán egyszer csak odajött hozzánk egy idős asszony és halkán mondott valamit. Úgy értelmeltük, hogy menjünk ki, ezért elindultunk. Az meg utánunk, de úgy, hogy még kabát sem volt rajta. Na, elég az hozzá, hogy nagyon barátságos volt, csak mi értettük félre, és a végén ő mondta meg, hogy hol tudom megvenni az orosz kendőt az Annának. Hát, így történt! – fejezte akkor be a beszámolót.

Láttam az Anna szemén, hogy büszke az ő férjére, az Imrére. Jó is az, ha az asszony tiszteli az urát. Nekem is, fúzi tovább a gondolatsort és a kocsmá sarkára ér. Gondolja, benéz az üvegajtón, de aztán mégis meggondolja magát. Már nem olyan a kocsmá sem, mint régen volt. Amikor még a jobboldali szomszéd komájával mentek csillagokat nézni, az volt az igazi. Az is meg volt. Akkor jó volt, most már nem kell, üti le, mintegy nyomatékot adva a betonra változott járdafelületre a botját. Itt, ahol a Hosszú utca csatlakozik bele a Kossuth Lajos utcába, a kocsmánál már betonjárda van, amit a háztulajdonosok betonoztak közösen a helyi KISZ-es fiatalok, meg a téesz segítségével. Négy kommunista szombaton el is készült a majd fél kilométeres járda. Azóta már van, ahol kicsit kigödrösödött, mert azt mondják, nem kellett volna télen sózni a csúszás ellen. Ő nem is szórt rá a sót, hanem hamu híján, mivel inkább gázzal fűt mindenki, azt csinálta, amit gyermekkorában a szüleitől tanult: rongyot kötött a talpára. Ettől jó vastag lett a talpa, olyan, mint az Anna nyári szandálja, amit a szabadkai olasz piacról hozott neki az Imre.

Furcsa világ van, de nem volt ez másképpen régen sem. Annak idején is mindenki úgy élt meg, ahogy tudott. A magyar ember meg olyan, hogy mindig, minden körülmények között megtalálja a lehetőséget. Egyszer a Péterfi Imre egyik ismerőse is csak

egy borotvát hozott, semmi többet. Ez is elég volt ahhoz, hogy elhatározza, ha nem is Olaszba, de Szabadkára az olasz piacra mindenképpen elmegy. Pedig a borotva csak egy műanyag borotva volt. Igaz, nem hagyományos pengével, és nem is szétszedhető, hanem műanyagból összeállított. Azt mondták, ez ott eldobható. Jó hosszú ideig nem dobta el a gyerek, hanem azzal próbálta magát levakarni. Sétálgat a járdán, az árok mellett Palkó, és közben ide-oda csapong a gondolata. Akkor még Trabantjuk volt a vejeméknek, de nekem már akkor sem jelentett semmit az autó márkája. Mondtam is nekik, hogy négy kereke van mindnek, meg motor is kell bele, mert egyébként nem megy, akkor meg mi a különbség. Ha majd olyant hoztok, aminek nincs kereke és motor sem berreg benne, mégis halad, akkor majd megnézem.

Ha valaki közelről látná Palkó István arcát, akkor csodálkozna, hogy mit nevetgél magában az öreg. Régen, amikor még jobban nézegette a csillagokat, előfordult, hogy a biciklijének magyarázott. Az meg a csattogásával, a kerék hangjával, amit a tolás közben adott ki magából, még válaszolt is neki. A kerék-pár már a hátsó kiskamrában, a falnak dőlve tölti öregkori életét, és a bot váltotta fel az öreg életében a helyét. A kicsit besötétedett, eredetileg barna, fa kampósvégű bot is felelget, de nem úgy, mint azt az örök barát, a bicikli tette, ezért aztán ennek hangosan nem is magyaráz, csak úgy magában. S ha úgy érzi, nyomaték kell a gondolatainak, akkor keményebben üti a betonhoz a csupasz végét. Ha meg más érzések kerítik hatalmukba, akkor megy és húzza maga után a botot, az meg zötykölődik az egyenetlenségeken.

Ahogy mereng a szabadkai olasz piacról szóló beszámolón, most egyik sem történik a társsal. Ezzel szemben játékosan döfködi a mellette lévő kerítések deszkáit, mintegy megnézve, hogy elég tartósak, erősek-e? Több sem kell a házörzőknek. Az egyik elkezdi, a másik folytatja, pedig ismerik az öreget. Ezek a kutyák, mind később kerültek ide, mint ő. Kicsi ebként már szagolhatták, láthatták, de most úgy viselkednek, mintha bizony azonnal megölnék, ha nem volna ott a kerítés kettejük között. Ki érti ezeket a bolondokat, gondolja. A Toki már nem ugat meg mindenkit. Megöregedett, mint én, jut eszébe a csaholókról saját, zsemleszínű kutyája. Van már legalább 13-14, de

lehet, 15 éves is. Nekem azért ő a legszebb és a legokosabb. Na, kíváncsi vagyok, az öregség, vagy a szeretet lesz-e erősebb ma nála. Elém jön vajon, ha meghalja a lépteimet? Annak idején, az is volt már legalább négy éve, az Imre neki is hozott az olasz piacról műcsontot. Addig még olyat nem látott a Toki. Nézegette, szagolgatta, aztán egy perc alatt eltűnt vele. Mikor nem sokára megint a lábunk alatt volt, azt mondja az Imre: Nicsak, már meg is ette! Úgy látszik ízlett neki! Ez úgy este volt. Másnap vettem észre, hogy hova temette, ásta el. Hiába, ez egy kommunista, szocialista kutya, mondtam a vejemnek, mikor később megint átjött. Látod, őt nem lehet levenni a lábáról egy kis műcsonttal! Igaz, neki négy van. Nem úgy a lányomat, akinek kertészkantáros farmerszoknyát hozott, meg vastagtalpú olasz szandált.

Mit meg nem csinál a magyar ember, ha hasznot remél, pedig minden elmúlik egyszer, igaz koma, szólal meg. Még maga is meglepődik a hangján, de miután senki nem hallja, bátran folytatja. Amikor az Imre elmesélte az útját, hát, régen nevettem olyan jól. Még most is megnevettet. Hallom a hangját, ahogy ül nálunk a szokott helyén, a kiskonyhában, a régi hokedlin, maga alá van téve a szék fájára a lába, pedig Erzsi ezt nagyon nem szereti, de úgy sem lehet leszoktatni róla a vejemet, és mutogatva, utánozva mondja:

– Megyünk a határ felé a Pistával, aki ott dolgozik velem az ÁFÉSZ-nél. Kicsit izgultunk, mert vittünk dugi pénzt is, meg gyulai kolbászt, amit enivalónak szántunk magunknak. Azt meg előre megmondták, hogy ilyen nem szabad kivinni. Na, megállunk a határnál a Trabanttal, kijön a határőr, elveszi az útlevelet, aztán mutatja, hogy mehetünk. Én meg indítom a motort, az meg teker, de nem megy. Aztán megint, aztán megint, míg végül kiszállt a Pista és betolta. A határőrök meg csak nevetve néztek bennünket. Mi meg leizzadva, hogy na, most fognak átkutatni, és észreveszik a gyulait is, a pénzt meg elveszik.

– Szegény gyerek – szólalt meg akkor Erzsi –, venedd kellene másik autót!

– De miből, anyuka? – válaszolt.

– Akkor meg nem kell külföldre menni, még baj is érhet – replikázott az asszony.

– Hagyd már, hadd meséljen! – szoltam rájuk, és a vejem folytatta:

– Beérkeztünk Szabadkára. Azonnal megtaláltuk a város központját. Takaros, tiszta, szép. Leálltunk a jobbnál jobb autók közé és mentünk, hogy megkeressük a bankot.

– Most mondtad, hogy vittél pénzt! – értetlenkedett Erzsébet.

– Igen – folytatja Imre –, de az a dugi pénz volt. Tetszik tudni, meg van határozva, hogy mennyit lehet beváltani. Itt befizettem és kaptam egy csekket, amit meg ott kint beváltottam. Na, bementünk a bankba. De, hogy az mennyire szép, és elegáns egy hely volt! Aztán nem lehetett csak úgy besétálni, mint itt nálunk, hanem beengedtek. Mikor ezen túl voltunk, mondom a Pistának, hogy igyunk egy kávét. Már van dinárunk, ez ott a pénz, tudunk fizetni. Be is mentünk mindjárt egy tiszta üveg-falú kávézóba. Kérem a kávét, adják. Értettek ezek magyarul, de szerbül válaszoltak. Az meg majdnem olyan, mint az orosz. Ahogy iszom a kávét, azonnal tele lett zaccal a szám. Látom a Pista képén, hogy ő is ugyanígy járt. Mondom, hagyjuk egy kicsit leülni, akkor hátha jobb lesz. Úgy is lett, de jobb nem volt. Először azt gondoltam, ezeknek nincs kávéfőzőjük, de aztán láttam, hogy mindenhol így főzték a kávét.

– Mi is így csináltuk régen a kávét fiam – kotnyeleskedett megint az asszony.

– Lehet, de én nem tudtam – folytatta az Imre. – A kávé után körbenéztük a kirakatokat, hogy milyen áru van és mennyibe kerülnek. Szép dolgok voltak és elég jó áron. Csak az volt furcsa, hogy a boltokban az eladókon kívül alig volt valaki. Gyorsan este lett. Beültünk a Trabantba, megettük a gyulai egy részét és nézelődtünk. Volt egy címünk, ahova aludni mehettünk volna, állítólag tudtak is rólunk, de azon beszélgettünk a Pistával, hogy a szállás árán fejenként kettő és fél harisnyanadrágot tudunk venni, és mi lenne, ha itt aludnánk a kocsiban. Na, talán este kilencig bírtuk. Akkor elindultunk, hogy megkeressük a szállást. Hamar megtaláltuk. Kivágódott a kis öreg a házból. Azt kérdi, mivel jöttünk? Busszal, vonattal? Mondom neki, nem, kocsival. És hol van, érdeklődik. Mutatom neki, hogy itt, ni. Ez az! A Trabant. Mi ez, rikácsol nevetve a kicsi, vékony öreg. Trabancka? Ezzel jöttetek? De látta, hogy rosszul esik a nevetése, mert aztán nem folytatta.

Elaludtunk. Reggel korán mentünk a piacra. Na, ott aztán van minden! Nem csak jó márkás olasz farmerok, de kötött

pulóverok, kardigánok, kölnik, szappanok, automata esernyők, lábbelik, szóval minden. Még mosott, használt, anyuka csukja be a fülét – szóló Erzsinek –, gumi is volt. Ahogy megyünk be, a kapu előtt áll egy ember és mutatja, hogy milyen csoda tisztítószere van. Egy fehér vászonra előttünk rákenete a kék tintát, és krétaszzerű és nagyságú hengerrel azonnal el is tün-tette. Azt mondta, minden pecsétet kised, bármilyen anyag-ból. Persze, azonnal vettünk többet is. Mindenesetre a piacon jól bevásároltunk. Tele lett az autó hátsó ülése, meg a cso-magtartó.

Gondoltam, ezt így nem fogjuk tudni hazavinni, ezért aztán az éj leple alatt, hogy ne lássa senki, mit csinálunk, hiszen ki tudja, ki az aki feljelent, kimentünk a ház elé, és leszedtük a Trabant belső kárpitját, és belegyömöszöltük a ruhákat, amit a családnak vettünk. Ezek után, látható helyen, alig maradt valami. Még a Cézár konyakot is sikerült eldugnunk.

Na, reggel elindultunk vissza. Nem szóltunk egymáshoz egy szót sem, annyira izgultunk, nehogy lebukjunk. Odaérünk a határhoz, a jugó csak int, le sem izélt bennünket. A magyar kijön, elveszi az útlevelet, belebélyegez. A másik, a vámós kérdezi, van-e elvámolni valónk. Mondom, nincs, és néztem erősen a szemébe. Ő meg vissza rám, de mosolyogva. Nem bírtam tovább, és előre fordítottam a fejem, erre azt mondja, na, menjenek! Én meg indítom a Trabantot. Az meg teker, de nem kap be. Aztán megint tekertetem az önindítóval, aztán megint, és megint. Állunk egy helyben, közben meg mögöt-tünk egyre hosszabb a sor. Mikor láttam, hogy a határőr, meg a vámós elindul megint felénk, mondom Pistának, ugorj és told meg gyorsan! Így is történt. Megtolta, és azonnal beugrott a motor. Jöttünk, mint a meszes!

– Szép dolgokat is hoztál! – szólalt meg Erzsébet.

– De várjunk csak, nincs még vége! – így az Imre. – Jövünk boldogan. Na, akkor már be nem állt a szánk. Ahogy elhagyjuk Szegedet, amilyen autók elmennek mellettünk, mindegyikből integetnek. Mondom Pistának, mi lehet a helyzet? Mit akarnak ezek? Álljunk meg? Kérdezem. Még nem szívesem teszem, mert itt még vannak határőrfigyelők. Ki tudja, hátha utánunk jöttek. Az autósok változatlanul integetnek, ezért aztán megálltunk. Lehúzódok az útpadkára és látom ám, hogy

a szép, kék dzsörzé anyag, vagy két méter hosszban lóg ki az út porába az autó burkolata alól. Mellette meg az egyik pulóver ujjja.

A konyhában, ami a ház mögött van, és a tornacról nylik, csend van. A Palkó család tagjai, István, Erzsébet, Anna és a kisebbik lány, Erzszi, hallgatják Péterfit, az Anna férjét. Imre érzi a feszült figyelmet.

Akkor gondoltam arra, emlékezik az öreg, hogy nagy franc ez a fiú, de a szerencséje az még nagyobb. Hiszen ha belegondol az ember, hogy jönnek át Szegeden, és húzzák maguk után a kerék fölött kilógó kék anyagot, hát még a háta is beleborsózik. Ő, mint aki a gondolataimban olvas, folytatta:

– Hát, nagy szerencsénk volt, az biztos! Ott mindjárt nekiálltunk megint lebontani a Trabant belső kárpitját, és szedtük vissza belőle a bevásárolt ruhaneműt, meg konyakot, meg esernyőt, Fa és Atlantic szappant, csokoládét meg minden mást, és végül visszahúzkodtuk a tekercsben vásárolt dzsörzé anyagot is. Mikor hazaértem, mondom Annának, hogy na, szívem, add ide azt a drága fehér Triumph melltartódat, meg azt a szoknyát, amit annyira szeretsz. Miért, kérdi. Majd meglátod, válaszoltam, és máris hoztam ki a gyerekek szobájából a tintát. Az Anna persze szabódott, hogy ő nem engedi, hogy összekenyjem a tintával, mert mi van, ha még sem jó az a folt-tisztító?

A végén már majdnem veszekedés lett belőle, de aztán mondtam neki, hogy jó, akkor majd mindjárt az én ingemen mutatom meg neked. Ki is vettem a szekrényből a legszebb, legjobb anyagú, kínai pagodás mintázatú ingemet. Még régebben csomagból vettem. Rákentem a tintát, és azonnal elkezdtem meszelní a fehér rúddal, amit újságpapírba be-csomagolva vettem. De, ahelyett, hogy a tinta eltűnt volna, a folt egyre nagyobb lett, ahogy húzogattam rajta. Szóval az ingem odalett. Átverték rendesen. Hát, ez volt a károm, meg az a két esernyő, amit a szállásunkon felejtettem. De azért nem is nagy kár, hiszen hoztam haza hármat. Abból kaptak anyukáék is.

Palkó, mire a gondolataival ideért, már egy fél téglát ütöget a botjával a járdán. A László Boldizsár háza előtt áll éppen. Nézegeti, mit építkezhet megint a takarékszövetkezet he-

lyi vezetője. A háza nem régen, tán két éve épült. Az utcai részen üzletrészt is kialakított, de az üres azóta, hogy beköltöztek.

Még jó, hogy az Imrét nem kapták el a behozott árukkal. Bár lehet, azért mosolygott a határőr, mert már ő is látta, hogy mi a helyzet. A szegény, boldogulni akaró embert meg minek bántsa. Az is előfordulhat, hogy már a határon látszott a kék anyag sarka, medítál. Mindenesetre, baj esetén kénytelenek lettünk volna a Széles ügyvédhez fordulni. Ha egyáltalán még nem bujdosott el szegyenében valahová a világ végére. Pedig hát nem neki kellene szegyenkezni, hanem,... De az meg már nem tud szegény. Azt az esetet, szívesen meg nem történtté tenném, ha lehetne, gondolja.

Újabb téglá hever a lába előtt a járdán, a Boldizsárék előtt. Ezek megint építkezhetnek, állapítja meg. Sok új ház van Lászlófalván. A téesz építőbrigádja is épít, de hétvégén a kőművesek összeállnak, és akkor is csinálják. A Boldizsárnak is felrakták egy hétvégén a falakat. A négy kőműves, akit megfogadtak, hatezerért felfalazott. A segítséget meg adta a család és a szomszédok. Ő már nem dolgozott velük, az Imre volt ott a családból, de azért ő is elment, és a törmeleket kapargatta össze a fal tövébe, mikor odébb mentek a kőművesek. Jó időszak ez nekik, az biztos, bizonygatja a botnak, hiszen tavasztól ősziig nincs megállásuk. Hétköznap a téeszben dolgoznak, hétvégén meg a maszkek munka megy. De végül is megérdemlik, hiszen sokat kell dolgozni, mire készen van egy ház. A Boldizsár is mesélte, pedig ő egyetemet végzett ember, hogy mire elkészült a háza, meg tanult vakolni, csempézni, de még villanyt és vizet is vezetni. Igazad is van, mondtam neki akkor, legalább nem kellett azért sem fizetned. Nevetett ezen, inkább megfizetném én István bátyám, csak nincs miből, válaszolta.

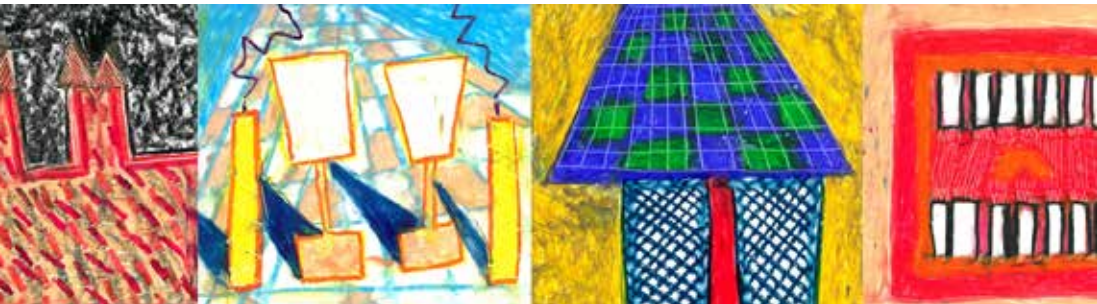
Hát előfordulhat, hogy annyira megkedvelte a Boldizsár ezt a kőművességet, hogy nekiáll bővíteni, ér a gondolatai végére, és nézeget be az udvarra. A ház nagykapuja teljesen nyitva van, és a bejáróra világító lámpa is fel van kapcsolva. Felnőttet nem látni, csak két gyermek játszik egy labdával, amit egymásnak dobálnak. Az egyik tán éppen iskoláskorú lehet, a másik kisebb, de a nagyobb az, aki rendre elejti a labdát.

nagy idegeskedés, majd később öröm volt, amikor az ő unokája, az Anna első gyermeke megszületett. Már a városban a kórházban volt, de az orvosok nem várták még a jöttét. Mondogatta is a lányom, gondol vissza arra az őszi időszakra, nem fogom én addig bírni papa, amit az orvosok mondanak. Nyugtattuk az Erzsivel, hogy jó helye van ott bent, de aztán a végén csak neki lett igaza. Az egyik hétfő reggel hajnalban hallom Erzsébet járkálását a konyhában. Gondoltam, nem tud aludni, vagy valami felverte az álmából. Mikor már nem győztem várni, hogy megint lefeküdjön, megkérdezem tőle, mi van Erzsébet, miért nem alszol? Akkor azt válaszolta, hogy feszültséget érez, azért nem. Na, hát akkor reggel császározták meg az Annát. A fekete hajú fiú szép érett, közel három kilós volt. Jól mondta a lányom, nem bírták már az együttlétet. Jó volt látni azt a csöppséget, meg a boldog lányomat és a férjét.

Ez az élet rendje. Vannak, akik születnek, és vannak, akik meghalnak. De érdekes, ez az utóbbi, ha fiatalt látok, soha nem jut az eszembe. Csak ha hasonló öreget, mint én vagyok. Ezért nem szeretek már idősökkel találkozgatni. Mondta a tanácstól az Izidor, hogy menjek el a nyugdíjas parkba és beszélgessek. Én azt sem értem, miért kellett azt a két padot a kocsmával átellenben a sarokra kitenni egy kis bokrokkal, és kiírni rá, hogy nyugdíjasok parkja. Kinek hiányzott ez? Jó, nem mondom, időnként látok üldögélni valakiket ott, de akkor már inkább a kocsmá. Ha megunja az ember a benti levegőt, akkor kiteszik neki a széket a kocsmá előtti fa alá, a Péterfi parkírozó betonplaccára.

Azért rendes volt az Arnoldtól, mikor megvédte az Imrét a párt előtt. Ott a városban, a pártszervezetben majdnem kicsináltak, mesélte, mikor hazajött és átnézett hozzánk. Még hogy rossz módszerekkel vezeti az embereket, meg nem alkalmas. Senki nem gondolta volna, hogy éppen az egyik beosztottja, a lelenc gyerek, Arnold, aki már korengedménnyel lett párttag, áll ki mellette. Nem tudtak a főnökök mit csinálni, annyira pánikba estek. Hiszen már előre el volt készítve a határozat is. Azt hitték, hogy csak felteszik szavazásra a kérdést, aztán már a Péterfi mehet is, vagy álljon be a pult mögé. Biztos kellett volna valakinek a helye. Na, de ez nem jött be nekik, mondta akkor a magáét az Imre, mintha valakiről mesélne, pedig éppen

ő volt a borotvaélen.

Lépteket hall maga mögül és félreáll.

– Jó estét István bácsi! – köszönnek neki.

Három gumicsizmás férfi megy el mellette. A tehenészetből jönnek, az esti fejés után, gondolja. Hol van már az a jó békés, és mindenre fogható magyar marha, a magyar tarka? Most csak a tej a fontos! Szó se róla, ezek a Holstein fríz, vagy mi a fene jószágok, olyanok, mint a tejjár. De enni őket? Meg nekem nem is tetszenek ezek a fekete marhák, kalandozik el gondolataiban. Az a régi magyar, még van azért egy-két udvarban belőle, az az igazi. Gyermekkoromban nem csak a tejet adta a családnak, de be is lehetett kötni a szekér elé. Jó, igazából nem arra való, de nagyon értelmes és kezes állat volt az. Tudta mi a dolga. Olyan volt, mint mi, magyarok. Ha jó volt a kedve, minden jó volt, ha meg nem, akkor bizony vigyázni kellett a fejésnél, mert még a gazdát is nehezen tűrte. Hát, mi is ilyenek vagyunk. Azért is hívják magyar tarkának, igaz cimbora, szól a sötétbarna kampósbotnak.

A Boldizsár melletti házból is gyermekhangok szűrődnek ki. Az elmúlt időben sok csecsemő született. A falu is teljesen megfiatalodott. Még az iskolát is bővíteni kellett. Furcsa szerzet az ember, filozofál magában az öreg, ha jó az élet, akkor kevés gyermek születik, ha meg nem annyira jó, akkor sok. Pedig éppen fordítva kéne lennie. Ki érti ezt? Tényleg, jut eszembe, folytatja a gondolatot, az utóbbi egy-két évben nem jött anyyi új kis lakó a faluba, mint 7-8 éve. Ezek szerint jobb az élet. Hát igen! A házak épülnek, mindig több az autó és lám, az Imre ruhásboltja előtt is milyen sokan állnak, amikor új áru érkezik. A vejem meg ügyes ember. Nem is tudom, miképpen tudta meg, hogy honnan kell hoznia azokat a színes női, valamilyen ríva, vagy milyen anyagú... Megáll a betonjárdán az egyik utcai kandeláber alatt. Néz maga elé és a botját vizsgálja. A külső szemlélő legalábbis ezt látná, pedig nem erről van szó, hanem erősen gondolkodik. Vannak szavak, amelyek visszatérően, egyre nehezebben jutnak az eszébe. Pedig, ha már többször kiesik a fejéből, akkor próbálja a betűt, amivel kezdődik megjegyezni, aztán meg hasonlítani valami máshoz, de egy dolog segítene! Ha legalább húsz évvel fiatalabb lenne. Az meg nem megoldható, sajnos.

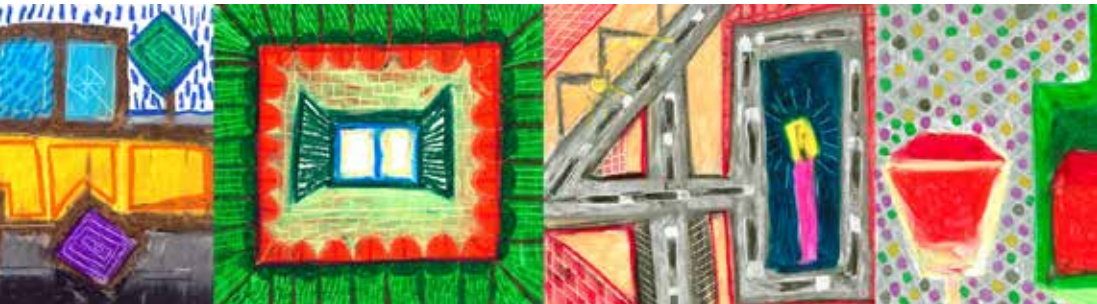

Mit is csinálna, ha fiatalabb volna? Most, hogy így belegondolok, dörmögi a botjának, nem is tudom. Hatvan lennék. Mennék ki a hegyre és csinálnám a dolgomat. Aztán meg ültetnék egy-két gyümölcsfát. Kimeszelném a prэшázat, egy sort a szőlőből újra telepítenék. Ennek egy jó csirkepörköltöt, és kicsit összebújnék az asszonnyal. A kocsmába bemennék, de sokat nem üldögélnék ott. Minek?

Hát ennyi. Újra megváltanám a papáék sírját, de hát azt egyébként is megtettem. Jó, csak úgy eszembe jutott, felesel magával. Végül is, ez minden. Ezeket terveztem többnyire el mostanra is, úgyhogy nagy változás nincs. Nem is volna jó, ha hatvan lennék, jut az álmodozás végére. Akkor megint végig kellene élnem az elmúlt 20 évet. Az meg aztán kinek hiányzik. Ezzel az ésszel persze már más volna, de akkor meg nem lenne olyan izgalmas. Kinek jó, ha annyira fene okos, hogy mindent előre lát? Jobb így félbután élni, aztán ha kell, meghalni. Érdekes, azért jobbára a jó dolgokra emlékszem, pedig voltak biztosan rosszak is. Amikor lerohadt a szőlőm a sok esőtől, vagy a madarak ették le a Rizlinget, bár a bor akkor is elég lett. Akkor meg nem is volt olyan nagy a baj.

Trevira, kiállt majdnem fel. Eszébe jutott annak a ruhaanyag-nak a neve, amiből készített holmikát hozott a boltjába Imre Budapestről. Másképpen is öltöznek most az asszonyok, mint régebben. De úgy senki nem tudja az óta sem kiritttyenteni magát, mint a Szélesné Irénke, a ruhagyár vezetője tette annak idején, míg... Kár, hogy olyan csúfos vége lett! Pedig szép-asszony volt. Mindenkit, aki valamit is adott magára és férfiből volt, azt mind megmozgatta. Legalább is a javának a fantáziáját, a keveseknek meg nem csak azt. Ez a gondolatfordulat tetszik a Palkónak, mert olyan jókedvre derül, hogy a lassú bandukolásban megáll, és a zsebében kotorászik. Erre meg már rá kell gyújtanom, mondja magának és a botjának. A cigarettát hamar megtalálja és kihúzza belőle egy szálát. Ezen kívül már csak egy darab füstszűrős cigaretta van a gyűrt, színes papírdobozban. Az öngyújtózás már nehezebben megy. A bot is elvágódik közben a betonjárdán és nagyot csattan. Több sem kell a kutyáknak, azonnal rázendítenek megint.

Most a cigaretta a fontos, ezért hagyja a botot, és nem foglalkozik a csaholásokkal. Vastag hüvelykujjával próbálja csattog-

tatni a gázgyújtó gombját, de nem az ő kezéhez, méreteihez gyártották a szerszámot. Kitartóan, hallatlan türelemmel forgatja a tenyerében a fényes, lapos öngyújtót. Erre csak az olyan érett, sokat látott emberek képesek, mint Palkó István, aki ebben az évben tölti be a nyolcvan évét. Végre nyugodtságát siker koronázza, mert addig forgatta a tenyerében, míg el nem találta, és sikerült tüzet csíholnia. Hát, ha sokáig használom ezt a vejemtől kapott szart, gondolja, akkor leszokok erről a kevés cigarettáról is, amit elszívok. Egy nagyon kicsit és rövidet slukkol, aztán lehajol a botjáért.

– Hazakísérjük István bácsi! – szólítja meg egy mellette elhaladó asszony.

Éppen mondaná, hogy nem kell, szép lassan hazamegy ő, mire már másik, majd még vagy három asszony hagyja el. Mindegyik visz valamit. Vagy seprűket összekötve, vagy fonott kosarat. Most fejezték be a munkát a téeszben, a melléküzemben, konstatálja, és viszik haza, amit megszereztek. Más világ van már, mint régen volt, tér vissza megint az örök megállapításához. Erzsébet is letorkolja, ha ezt szóba hozza, és ilyenkor mindig a korát emlegeti. De mi köze van az ő nyolcvan évének ahhoz, hogy régen, még az ő idejében, amikor vagy harminc ember dolgozott a keze alatt, soha nem vittünk el semmit a téeszből, hanem ha kellett valami és az volt otthon, akkor elhoztuk otthonról. Milyen nagy különbség ez! Akkor azt mondtuk, a közösen többen veszik hasznát, mint otthon. Így is volt! Ha akkor nem így teszünk, mi lenne most a téeszből? Biztosan nem volna mit hazavinni, de még munka sem lenne, az biztos!

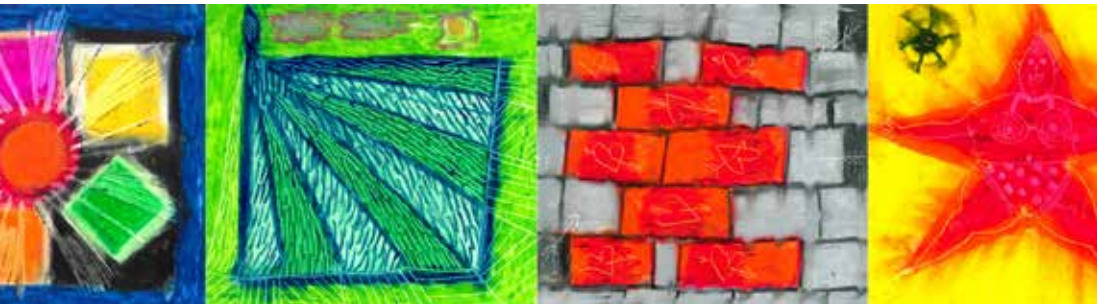
Egyre jobban belehergeli magát a sokszor lerágott gondolat-sorba. Egyik kezében az égő cigarettával, a másikban a bottal kopog mindig nagyobb sebességgel. Már majdnem utolérte a fél tucat asszony közül a hátul lévőt, mire észreveszi magát. Majd kiesik a szíve a helyéről, annyira ver a mellkasában. Megáll, támaszkodik a botra, az összegyűlt nyálat próbálja az árok felé kiköpni. Nehezen megy, ragad a nyála. Előrehajolva próbálkozik, majd a lábának nekitámasztva a sötétté változott barna botot, a zsebében turkál. Az egyik csücskénél fogva kihúzza a gázt, összegyűrt zsebkendőjét.

Valahogy így törölhette meg az Ágika is a kislányának a száját a Balatonon, amikor elküldték őket, jut eszébe. Pedig milyen

boldogan mondta, hogy kapott a szakszervezettől beutalót üdülésre. Igaz, már augusztus végére szólt, hiszen ő mégis csak egy egyszerű boltos, újságolta, mikor Palkó bement, vagy... Elgondolkozik, hogy mikor is lehetett ez? Legalább négy éve is van már annak! De gyorsan megy az idő, gondolja. Érdekes, mindig jobban rohan. Ma is nem rég keltem fel, és már este van. De ez még hagyján, de a nyarak, azok nagyon gyorsan telnek el. A tél, az emberes hónapok, mintha taszajtgatnák. Bár én már úgy vagyok ezzel, fűzi a gondolatait, hogy az a lényeg, hogy reggel még ide ébredjek, ebbe a világba.

Mikor kérdezik, hogy vagyok, hát csak annyit mondok, hogy még féloldalasan. Nem értik. Ezért szoktam elmagyarázni. Én, Palkó István, úgy gondolom a nyolcvan év tapasztatommal, hogy az ember tisztán, a lelkében teljes harmóniával jön a világra. Aztán meghalni is akkor fog, ha ugyanez ismét bekövetkezik. Én is régen még igen kemény, sokszor már majdnem embertelenül kemény voltam. Jó, példát is mutattam, tehát nem vártam én el semmi olyant, amit nem tudtam magam is megcsinálni. De hát nem vagyunk egyformák! Másoktól is ezt követeltem meg, és lehet, nekik ez már nem volt annyira jó. És lám, most már mennyire más vagyok. Nem mondom, most is megkapom a tiszteletet, de már nem nagyon érdekel. Tudom, az élet nem feltétlenül erről szól. Régen, ha valaki sírt, legfeljebb megkérdeztem, miért teszi, és ha vigasztaltam is, azért tettem, mert helytelennek tartottam. Most átérzem, megértem. Biztosan most töltöm a belső mérlegem másik, eddig könnyebb oldalába az érzéseket. Aztán majd, ha egyszer vízszintesben áll, megint egyensúlyba kerül, akkor majd már mehetek, ha hívnak! Elneveti magát a sötét járdán, ahol a második kandeláber nem világít. Minek is menne az ember hívatlanul bárhová is? Az Úristenhez meg még nagyobb modortalanság csak úgy, beállítani. Ezen már hangosabban nevet, és tovább szövi magának a gondolatot. Azt mondaná, na, te Palkó István, csak nem nyugszol? Pedig már nyolcvan valamennyi vagy, és még mindig ennyire ugrálsz? Mi keresni valód van itt neked, anélkül, hogy hívtalak volna? Talán szeretnél már ideköltözni? Mondanám neki, hogy elnézést, csak gondoltam, körülnézek, mielőtt jönnöm kéne, azt már megyek is. Attól meg az Isten mentsen, már bocsánatot kérek, hogy véglegesen jöjtek már!

Épp eleget mentettek! Nincs már több! Lehet, ezt mondaná. Nem volna jó. Mit csinálna az Erzsébet nélkül? Hiszen annyira összenőttünk, hogy nagyon sajnálnám. Biztosan összeroppanna. Nem is gondolok bele, mert elkezd sajnálni a szívem. Ha ezekről beszélek az Erzsinek, mindig azt mondja, hogy hagyjam már, őt nem érdekli. Biztosan még hallani sem szereti, pedig végül is ez lesz a vége úgy is. Hát igen! Egyszer minden véget ér! Talán még a világnak is vége lesz egyszer. Gondol egyet a Mindenható, és azt mondja, én teremtettem itt mindent, most meg én szüntetem meg. Ki tudja? Bár nem hiszem. Végül is eddig sem tette, pedig az ember sok disznóságot elkövetett. Még aprókat én is. De azt hiszem, okom volt rá, és ha látta az égből, akkor tudhatta, hogy általában helyes volt.

Embert soha nem öltem. Disznót sem szúrok meg azóta, hogy egyszer többszöri próbálkozásra sem találtam el a szívét. A végén aztán a vejem vágta el a torkát. Nagyon rossz volt látni az állat vergődését. Na, azóta megvárom, míg megperzselik, felhasítják. Addig ki sem megyek. Nem vagyok kíváncsi rá. Régen persze más volt. Előfordult, hogy már meggyújtottuk rajta a szalmát perzselésre, mikor felugrott, és az égő szalmával a hátán el kezdett futkározni. Majdnem felgyulladt tőle az udvar és a ház. Helyes, életrevaló mangalica volt. Jó sok zsírt kisütött belőle az Erzsi. Mostanában már nem olyan íze van a disznóhúsnak sem. Régen, még ilyenkor is ott lógtak a padláson sorban a kolbászok. Ma már minnek? Én nem nagyon eszem, Erzsébet meg soha nem kedvelte. Volt úgy, hogy csirkéből is egy délre négyet levágtunk. Kilenc körül elkapta az Erzsi, és délben már meg volt a leves és a pörkölt belőle. Na, igen. A csirkepörkölt az jó. A nélkül nem élet az élet, mondanám az Úristennek, ezért sem akarok még a mennybe költözni. A bor nélkül meglennék, még talán a pálinkát is el tudnám hagyni, de a csirkepörköltöt galuskával és azt az egy-két szál cigarettát, azt nem.

Volt idő, mikor a munka persze fontosabb volt. A nők meg még fontosabbak. Az ital? Hát, az meg kellett. Végül is most is vannak terveim, meg amennyire bírom, és jónak látom, dolgozok is. Az Erzsi meg? Sok lehetőségem volt másra, hiszen ha én belenézttem valamelyik fehérnép szemébe, akkor már bármit tehettem vele, na meg azért a faluban nagy ember voltam én.

Még a busz sem indult el, ha fel akartam rá szállni és kicsit elkéstem. De amikor a vejem katona volt, és lekéste a vonatot Mártonházán, ami ugyanannyira van Lászlófalvától, mint Egres, csak srévizavé, akkor én is ott voltam vele. Azt mondja, most nagy bajban leszek István bácsi. Lehet, még le is csuknak, mert nem érek be időben. Mondtam neki, ne idegeskedj gyerek. Aztán bementem a forgalmiba. Naná, hogy tudták ki vagyok. Éppen akkor jött egy tehervonat, megállították. Felültették rá az Imrét és leadták a katonahelyére, hogy ott szedik le a vonatról. Hamarabb odaért, mintha a személyvel ment volna. A teher ugye nem áll meg sehol sem, ha nem muszáj.

Ott is volt egy szőke. Úgy nézett rám, hogy más már régen,... De én hazamentem az Erzsébethez. Nem mondom, azért eszembe jut az asszonyka. Pedig akkor már hatvan körül voltam. Hát, arról meg nem is beszélve, mikor a Virgonccal jártam. Nagyon szerettem azt a lovat. Ő is engem. Annnyira megértettük egymást, mintha testvérek lettünk volna. Bár az emberek is ilyenek lennének! Akkor, ott a Balatonon, nem küldi el az Ágikát a kisgyerekekkel a pincér. Mert, hogy nekik nem dollárjuk, vagy márkájuk van! Na, ezt biztosan nem túrném el. Mert mit is mesélt, mikor hazajött a szegény fiatalasszony? Pedig milyen nagy örömmel ment el. Mennyire boldog volt, hogy elküldte a szakszervezet üdülni a családjával. Ráadásul a Balatonhoz, ahol még nem volt. Sőt, még üdülni sem volt soha. Olyant meg elképzelni sem tudott, hogy őt kiszolgálják, mikor ezt ő tette egész eddigi életén keresztül.

Már biztosan túl vannak vagy négy-öt körön a vegyesben. Az Ágika meg már menne haza. Dehogysis, hiszen már nagyobbak a gyerekek, csak megszokja az ember. Mikor még én is ott voltam közöttük, na de most már nem hiányzik. Valahogyan a sörnek is már más az íze. Kesernyésebb, időnként még savanykásabb is. A bor, az én borom, az ugyanolyan. Mindig változó. Soha nem tudtam egyforma bort termelni, vagy csinálni. Ami természetes, hiszen az ember csak közreműködik, de a bort az Isten adja nekünk. Ő meg nem mindig kiszámítható. Hiszen itt van ez az Ágika balatoni nyaralása is. Amikor megjött szegény, pedig milyen boldogan készülődött a szakszervezeti üdülnőbe, és kérdezték tőle, milyen volt, hát nem lehet elfelejteni az arcát. Öröm, hogy hazajött, öröm, hogy kiszolgálták

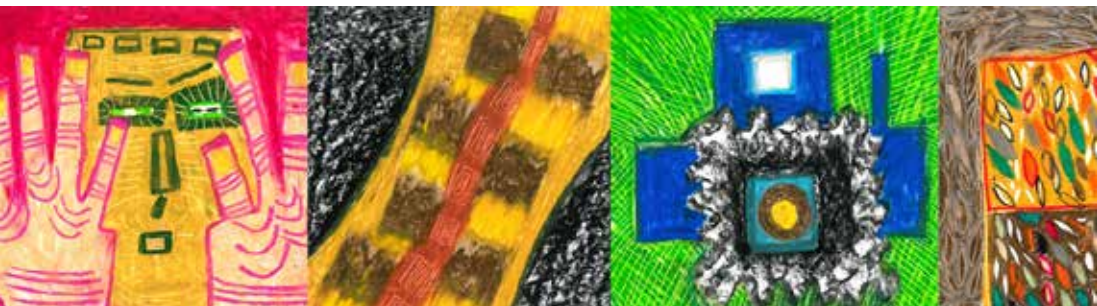

és látta a Balatont, sőt, fürödtek benne, a gyerekek meg még jobban élvezték, és bánat, ahogy bántak velük a tihanyi étteremben.

Mesélte, hogy elmentek kirándulni a hajóval Tihanyba. Dél volt. Mielőtt elindultak a faluból, hogy pénze legyen, felvett személyi kölcsönt az OTP-ben, a városban. Úgy is ment be az ÁFÉSZ-központba, és ott nagyon rendesek voltak vele. Azonnal kiállították a munkáltatói papírokat, a takarékpénztárban meg kifizették egy óra alatt a hatezer forintot. Ugye a magyar ember, ha üdülni, kirándulni megy, akkor aztán dőzsöl, mondtam a mesélésnél Ágikának, magyarázza a kopogó botnak. Aki most mellette menne el, nem hallaná a beszámolót, amivel a társát szórakoztatja. Ezt csak úgy magában teszi. Jó, újra átélni a dolgokat. Meg ezek kapcsán egy sor eseményt mindig másként lát meg.

Csúnya szokása a magyar embernek, hogy a sajátját nem nézi semmibe, ha nagyobb hasznot lát az idegenben. Az Ágika is beült ott Tihanyban az étterem kerthelyiségében a két gyermekével. Pénz a ridikülben, és senki nem volt rajtuk kívül. Ebben az esetben azt gondolná az ember, hogy máris két pincér ugrik kiszolgálni őket. De nem ám ott, Tihanyban, a hajó kikötő mellett, Magyarországon. Senki nem szólt egy mukkanásnyit sem hozzájuk, pedig több pincér is támasztotta a pultot. Na, közben bejött egy német család. Mikor azok leültek négyen az asztalhoz, azonnal ott teremtek és hajbókoltak. Erre már felállt az Ágika is, és odament a pulthoz, hogy innának valamit és szeretné, ha kiszolgálna valaki őket, hiszen már legalább fél órája várnak. Mintha a pincér volna a gróf Teleki, de lehet, még ő sem tudott olyan fensőségesen viselkedni, úgy nézett rá. Szabályosan meg volt sértődve azon, hogy megszólította az Ágika. Így aztán elintézte azzal, hogy el is lehet menni.

Szegény asszony. Hát ennyit a balatoni nyaralásról, fejezte akkor be a beszámolót a boltban. Mondtam én neki, ne engedje, hogy egy buta ember elrontson mindent, hiszen biztosan volt ott rendes is az üdüdőben. Igen, válaszolta. Az üdüdőben mindenki nagyon aranyos és tényleg barátságos és segítőkész volt. Látszott, hogy szeretik a munkásembereket. Jó volt az enivaló és bőséges. De ha kiment az ember a kapun, akkor már szemben találta magát a valósággal. Milyen igaz volt en-

nek az asszonynak! A kicsi rossz is mennyire el tudja rontani az egészséget. Ez nem olyan, mint amit a mérlegre lehet tenni. Egyik serpenyőjébe a rosszat, a másikba a jót. Bár, a fene tudja! Mérlegelni is lehet, csak a rossz, az mindig többet nyom. Akkor meg már megint ugyanott vagyunk.

Mint az Izidor Munka Érdemrendjénél is, ugye. Az jó volt, hogy kitüntetést kapott. Meg is érdemelte. Az is jó volt, hogy a falu köszöntötte. Még az is jó volt, hogy fent a pincében kis összejövetelt rendeztek neki. Aztán a végére már nem lett jó. Pedig milyen szép idővel köszöntötte Barna Izidort a Jóisten azon a napon! Erzsébet, meg a lányok már napokkal előtte vágták a kakast pörköltnek, a tyúkot, csirkét sültnek és rántani. Nem csak tésztát, de még tortát is süttöttek az Izidor tiszteletére. Végül is a faluból ő az első és egyetlen, aki ilyen magas kitüntetést vehetett át. Személyesen a Losonci elvtárs fogott vele kezét a Parlamentben.

Emlékszem, felcihöltük az Imre autójával az elkészített ételeket. A tésztát kint süttötték meg az asszonyok a felső szinten, a konyhában. Szép nagy lett a pince a házzal. A présházra húzott kétszoba-konyhás, fürdőszobás kis lakrészből, pontosabban annak az ablakából rá lehet látni a falura, és a hegyre menő útra. Igaz, a fürdőszobai víz kicsit szagos, mint a Palkó-féle gyógybor, de azért, mert a mosdóba folyó vizet a kútból nyomatja a vejem egy tartályba, és onnan megy a fürdőszobába.

Megterítettük az asztalt kint, a cseresznyefa alatt, és felmentem nézni, mikor jönnek a vendégek. Ahogy szokott, elsőként a Nagy Gyuri, a főagronómus érkezett, együtt a Kovács Julival. Már megszokta a falu, hogy mindenhová együtt mennek, holott mindketten házasságban élnek, de így van ez már az idők kezdete óta. Aztán nagy beszélgetésben a Németh Jancsi, a téeszelnök jött a László Boldizsárral, a takarékszövetkezet vezetőjével. A vejem köszöntötte őket. Mindenkit azonnal megkínált egy kupica szilvapálinkával és mutatta, hol fognak ülni, ha asztalhoz kerülnek. A Boldizsárékat majdnem utolérte kocsijukkal a Fehér Jancsi, a falu és a téesz párttitkára, mellette meg az ünnepelt, a Barna Izidor. Ők is megitták a pálinkájukat, és Imre az asztalhoz invitálta őket. Erre megáll az asztalnál a Fehér Jancsi, akin már látszott, hogy bemelegített egy kicsit, pedig autót vezetett, és jól hallhatóan, tulajdonképpen a fél

hegy hallhatta, elkiabálta magát: Meglepetés! Hirtelen nem is tudtunk mit csinálni, és nem gondoltunk semmire. A vejem vállalta magára az előkészületeket, de még ő sem tudta, most mi van.

Állnak mind a heten az asztal körül, és tanácstalanul nézegetnek, mert a párttitkár újra és újra egyre hangosabban kiabálja, hogy meglepetés, meglepetés, meglepetés! A kora délutáni, augusztus végi napos időben, madarak repültek föl ijedtükben a fészkükről a Fehér Jancsi kicsit pálinka ízű, az erőlködéstől eltorzult hangjára. Az értetlenség, és a kényelmetlen helyzet levegője állt a terített asztal fölött. Középen a nagy tálak szépen és étvágygerjesztően megrakva a sülttel, mellette pedig a nagy bográcsban, fedővel lefedve, a kakaspörkölt foryogott még egy kicsit, hiszen az előbb vette le a tűzről Imre.

– Nem hagyod abba, János? – kérdezi a kiabálót a Németh Jancsi.

De az kezével inti le a téeszelnököt, és változatlan heveséggel meglepetésezik. Izidor találja előbb fel magát, ami nem véletlen, hiszen már közel 65 éves, és nagy a tapasztalata az ittas emberek kezelésében, meg egyébként is, ő lenne az ünnepe. Fogja a fehér másfél literes üveget, amibe a szilvapálinka van, és félig formán mindenkinek megborítja a terítékén lévő vizespoharát. Egy kicsit a Fehér Jancsi is abbahagyja az egyszemélyes előadását, és koccint a többiekkel. Többször körbenéz, mintha félne, vagy figyelne valamit, de a többiek nem vetnek nagy ügyet rá.

– Már azt hittem, nem akarsz velem inni az egészségemre? – tereli helyes mederbe a történetet az Izidor, miközben összeüti a poharát a párttitkáréval.

– Nem olyan ember ő – szól közbe már a fedőt emelgetve Nagy Gyuri.

– Akkor jó – válaszolja a tanácselnök, és gyomorbaja ellenére egy hajtásra megissza a fél pohár pálinkát.

Igaz, ami igaz! Azt állítja, már régen belegebedett volna ebbe a nyavalyába, ha nincs a jó házi pálinka. Ez jó sav ellen, de étvágygerjesztőnek is. Jól is eszik. Nem csak otthon, de ha elhívják valahova, akkor tudni lehet, megeszi a magát. Látni nem látszik rajta. A vékony testén minden lépésnél lötyög a nadrág. Nem csak azért, mert biceg a jobb lábára, de az is

előfordulhat, hogy kicsit nagyobb nadrágot vett neki a Sárika. Gondolom, azért, elmélkedik hazafelé a bottal kopogtató Palkó István, mert akkorának szeretné látni az Izidort az asszony. Hát így van ez. Szegény Izidor soha nem volt ennél vastagabb és daliásabb sem. Sőt, mint ha egy kicsit összébb is ment volna. Igaz, ami igaz, én sem vagyok már annyira Palkó István, mint mikor negyven voltam, de mindig nem lehet az ember fiatal. De éntőlem, nem ment el egy napra sem az Erzsébet. Mondjuk, ha netán mégis megtette volna, akkor nem lett volna hova visszajönnie, az biztos.

De hát az Izidor, az más ember. Jó. Megértő. És segítő. Meg mindent elhitt, amit az asszony mesélt, amikor egy hét múlva előjött. Még hogy a városban egy hétig kellett várni arra, hogy az Izidornak új gyógyszert hozzanak Pestről! Na meg, hogy el sem mert mozdulni, miután megtudta, hogy keveset hoznak csak be külföldről. Ez egy német szuper szer, ami teljesen meg tudja gyógyítani az Izidor gyomrát, magyarázta, mikor egy hét múlva hazaért.

Telefonálni sem tudott, hiszen ott volt a gyógyszertár mellett állandóan, meg aztán nem akarta elárulni, hogy mit akar hozni. Azt magyarázta, hogy tudta, az ő hites ura, úgymint inkább szenvedne, csak ő legyen otthon, miután ismeri az ő, Sárika szokását, hogy nem szeret idegen ágyban aludni. Na, jól megéri a pénzét az asszony! Még sajnáltatta magát az Izidorral, hogy idegen ágyban kellett aludnia a gyógyszer miatt. Ilyenre is csak a fehérszín képes. Arra meg, hogy mindezt elhiggye, a férfi kell.

Megint gyorsabban kezdi ütögetni a barna bot végét a betonjárdához. Szereti a tanácselnököt. Emberséges, és tényleg jó vezetője a falunak. Biztosan sokszor elege van már az ügyesbajos, soha nincs vége ügyekből, de azért jó is jut neki. Csináltak óvodát, bölcsődét is egy kicsit, meg bővítették az iskolát is. Hogy is van ez? Áll meg a drótból épített kerítés mellett. Az udvar felől, ami vagy öt házra van a Palkó portától, disznóvisítás, edény és vödörcsörömpölés hallatszik. Az esti etetés ideje van. Mindjárt ő is otthon van, gondolja, és ha Erzsébet nem adott annak az egy malacnak, akkor bekeveri neki a darát korpával és megeteti. A faluban majd minden udvarban van disznó, de elsősorban saját maguknak tartják, hizlalják. Ezért mondta reggel a Péterfinék, hogy gondolkozzon el, mi lenne, ha nála, ahol

több elfér, nagyban kezdenék tartani. Remélem megértette a gyerek, amit említettem neki, indul tovább. Mindig előre kell lépni, mint a falun is. Tényleg jó tanácselnök ez az Izidor. Mert mi is jut eszembe róla? Az óvoda, meg az iskola. Pedig biztosan egyébként is jó ember ő, nem csak a falu vezetőjeként. Volt neki egy boszorkány anyja. Már jó régen meghalt. Nem is akarta eltemetni még a pap sem. Mindenesetre, lehet nem is volt igazi boszorka, hiszen nem fogott az átka. A Sári ugyan elment egyszer, de aztán visszajött. Az Izidor meg még kitüntetés is kapott. Mit összeüvöltözött ott a cseresznyefa alatt, abban a jó augusztus végi, napsütéses délután a Fehér Jancsi.

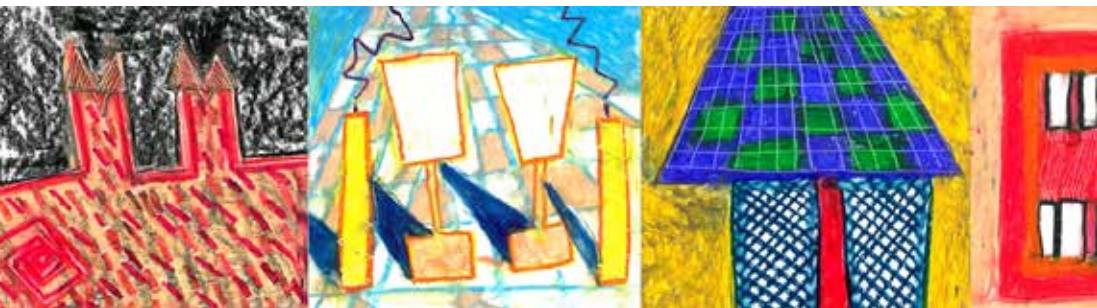
Ahogy lassan, a biztos járófelületet keresve megy haza, visszatér gondolataiba a történet. Már az asztalnál ültek mind a heten. A vejem, Péterfi Imre, mint ahogy kell egy otthon lévőnek, nem házigazdának, hiszen nem mi hívtuk meg a kompániát, hanem a párttitkár ötlete volt. Ami helyes is, de mégis csak mi voltunk otthon. Elnéztem a prészáz árnyékába ülve őket. Az Imre biztatja a társaságot, hogy vegyenek, izleljék meg, ami az asztalon van, ha gondolják. Nagy Gyuri emelgeti is a bogrács fedőjét, amiben a két szép kakas készült pörköltnek. Már a látványra is összegyűlik a nyál az ember szájában, méltatja Németh Jancsi, a téeszelnök, miközben észreveszi az egyik nyeles comb végét. A Kovács Juli izeg-mozog a rövid szoknyájában. Kissé már terebélyesebb, mint fiatalabb korában volt, de a rövid és szűk szoknyákról nem tud lemondani. Ahogy előrehajolva kínálgatja mindenki elé a kenyeret, látni engedi a fehér bugyiját, ami alól középen barna szőrcomók kandikálnak ki. Az asztalnál ülők megszokták már ezt a látványt, mert szinte észre sem veszik. Nem úgy a Nagy Gyuri. Őt még a tizenvalamennyi év után is utoléri ez a pozitúra, mert máris áll fel, és jobb kezével végig simít rajta, és keresi a melegebb helyeket. Juli meg sem rezzen. Inkább kicsit még riszálgatja kicsinek még jóindulattal sem mondható hátsóját.

– Na, ne már itt az asztalnál Gyuri! – szól rá Boldizsár.

– Nem vagy irigy egy szálat sem, igaz? – kérdezi nevetve a megszólított.

– Meglepetés! – ugrik fel helyéről Fehér János, és teljes torokkal kiáltja bele a levegőbe.

Ez most, amikor már teljesen elfeledkeztek az előző előadásról, felért egy teljesen új katarzissal. A többiek ér-

tetlen arccal ülnek és néznek egymásra. A párttitkár pedig megdicsőült arccal áll, és hol végignéz rajtuk, hol meg elüvölti magát: meglepetés! Ha nem kiabálna állva az asztalnak támaszkodva, akkor most síri csend lenne. Még egyéb hangokat sem hallani. Pedig, ha megy a traktor a hegy lábánál, annak is felhalatszik a pöfögése. Most onnan sem jön semmi zaj. A madarak pedig már az előbb elhúzódtak.

– Szerintem orvos kellene – suttogja Németh Jancsi Izidornak.

Nagy Gyuri úgy tűnik, érti mit mondott a tanácselnök fülébe a téeszelnök, mert csak a szemével int, hogy hagyj már, majd észhez tér. Juli az, aki a leghamarabb túlteszi magát az ügyön. Fogja a másfeles fehér pálinkásüveget, és ami még volt benne, azt elosztva kiöntötte. Imre már veszi is fel a következőt a cseresznyefa alá készített kis asztal alól. A régi konyhasztalon van kirakva a tészta és a torta. Ez már nem fért a prэшázból kihozott megterített nagyra. Alatta meg a pálinkásüveg és bor demizsonban. Izidor kényszeredetten nyal bele a vizespohárban lötyögő világossárga szeszbe.

– Akkor jó étvágyat! – szólal meg a Németh Jancsi, és a tányérjával Izidort megkerülve az asztal közepén gőzölgő kaspörköltökhöz megy.

– Meglepetés! – kiállt még az eddigieknél is hangosabban Fehér János, közvetlenül bele a téeszelnök fülébe, aki ijedtében kiejti a kezéből a kanalat, a tányérra időközben rákerült szárny pedig ott landol Kovács Juli combja között.

Nagy Gyuri barátnője a forró hús és a combja találkozása miatt felsikítana, de a szája tátva marad első döbbenetében, mert ebben a pillanatban nagy csörömpölést hallani a szőlősorok közül. Mint ha vaddisznó csorda, vagy elefánt törne utat feléjük. Na, ekkor már kijön a Juli száján a teljes női hangerő, amit a helyzet adta ijedség miatt Nagy Gyuri tetézett, de rákontázott Fehér Jancsi is. Aztán már mindenki üvöltött, pedig nem volt sem földrengés, sem bombatámadás. Egyedül Izidor maradt csendben.

Ezt láttam és hallottam, mikor éppen kijöttem a prэшázból, magyarázza magának és társának Palkó. Csak egy percre mentem be. Eszembe jutott, hogy úgy emlékeztem, kint hagytam a pipámat, és amíg ezek itt szórakoznak, elszívok egyet. Nem nagyon szoktam én a pipát, de azért időnként megtömök egyet.

Az apósom, az nem semmi ember volt, közel kétméteres termetével. Ő pipázott. Szerettem, ha meggyújtotta a pipáját. Régen meghalt. Rendes ember volt. No, meg az Izidor anyja is pipázott. Kiült az új osztáson megépült házuk lépcsőjére, és ott szívta a pipáját, miközben átkozta azt, akit előttük elmenni látott. Ha meg nem jött senki, akkor a Sáríkat, a menyét kívánta el messzire.

Amikor aztán kijöttem a nagy ijedt üvöltésre, még nekem is összerándult a gyomrom. Hirtelen nem is tudtam hova néztek, mi történt? Látom és hallom, az egész asztaltársaság az Imrével együtt egymást nézve, félelmében kiabál, a Juli meg sikongat. Úgy tűnt hosszú ideig tarthatott, bár utólag azt mondta az Izidor, hogy az egész egy pillanat műve volt. Hát, ő biztosan jobban tudja, hiszen egyedüli volt, aki nem vett részt ebben az ijedt őrjöngésben.

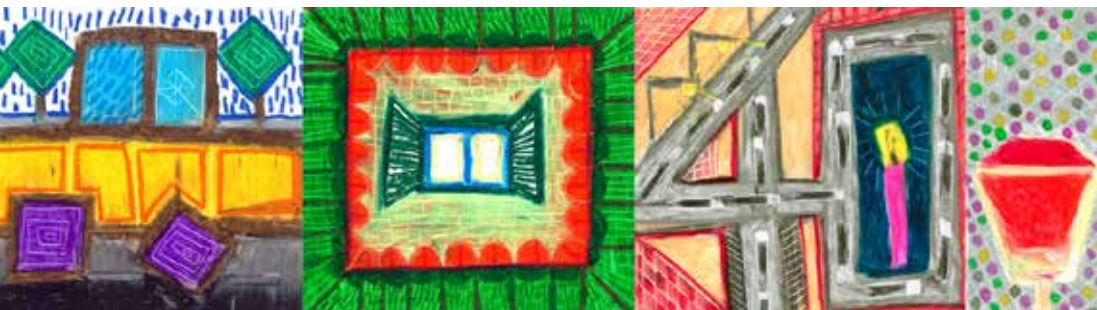
Ahogy ott sivítanak, az Izidor nagyot csap az asztalra, és azonnal csend lett. Akkor aztán csak annyit mond: elég volt! És ezt csendben, de jól hallhatóan. És nincs meglepetés, fordul a Fehér János felé, aki válaszolna valamit vissza, de ahogy belenéz az Izidor gyomorbajtól meggyötört szemébe, az éppen szólásra nyitott száját hang nélkül csukja be. Juli a kakasszárnyat tartja a jobb keze ujjai között, és azt nézi tanácstalanul, hogy mit tegyen vele. Alatta a zöld fű, előtte a fehér abrosz. Végül feláll, és elviszi a ház sarkán lévő szemetes lemezfordóba. Péterfi találja leghamarabb fel magát és tölt az előbb asztalra tett fehér üvegből. Éppen kezében a vizespohárral áll fel helyéről a Fehér János, és koccintana először az Izidorral, mikor megáll a keze a levegőben, és meredt szemmel néz a szőlő irányába.

– Na, ne, már megint? – mondja kicsit emelt hangon és mérgesen a tanácselnök. – Együnk már, ne marháskodj, János!

De mögüle megint csörömpölés és a növényzet szakadása keltett zajok hallatszanak, ezért ő is, meg a többiek is a pártitkár keze irányába fordulnak.

– Na, végre, hogy megérkeztetek Berti elvtárs! – kerüli meg a kecskelábú faasztalt, és rohan a szőlősorok közül kilépő ember felé, akit a vörös hajú, vékony derekú, zöld szemű Szélesné Irénke követ.

Ő olyan, mint egy istennő. A férfiak, még az Izidor is, nem tudja levenni a szemét a szépasszony kerek melléről. Látszik,

nem kell hozzá melltartó. A hegyes bimbók majd kilyukasszák a vékony, feszülő blúzáát. Furcsa, de mégis csodálatos látványt mutat a magasan felhasított szoknyában, ahogy a fűben, a magas fémsarkú szandáljában közelit az asztal mellett kővé váltakhoz. Fehér Jancsi már ott van a Berti mellett és ölelgeti, tapissálja. Magyarázza neki, hogy mennyit kiabált a megbeszéléseknek megfelelően, de már azt gondolta, hogy nem sikerült a sok bokros teendői mellett eljőnnie ide hozzájuk, Lászlófalvára, a Barna elvtárs megünneplésére.

Berti Kálmán a megyei tanács termelési osztályának a vezetője. Nagyhatalmú ember. Ő felügyeli az egész megye termelését, így hozzá tartozik a lászlófalvi ruhagyár is.

– Elnézést elvtársak a késedelemért – mondja, mikor már mindenki lekezelt -, de még be kellett mennem hivatalos ügyek miatt a faluba, a gyárba. Onnan jöttünk aztán, amilyen gyorsan csak tudtunk az Irénkével.

A többiek állnak és hallgatják, s közben bólogatnak. Tudják ők, hogy sűrűn járkal az utóbbi időben ellenőrizni az Irénkét a Berti elvtárs. De ez nem az ő dolguk. Egyébként is, amikor idejött a szépasszony a faluba, már aki valamit is adott magára és férfiből volt, az mind megpróbálta. És mondják, hiszen falu ez, itt mindenki mindent tud, hogy voltak olyanok, akiknek sikerült is. A Nagy Gyuri biztosan bekerült a lába közé a vörös szépségnek, ami onnan tudható, hogy a Juli össze is vezett a Szélesné Irénkével. Azóta már a Gyuri és a Juli egy megint. De látható, hogy a konkurencia és a féltékenység még meg van, mert a rövid, szoknyázás asszony hol meregető szemmel, hol meg fitymálva nézegeti a jövővenyt.

– Megbeszéltük, hogy meglepetést szerzünk a Barna elvtársnak és nem szólunk előre. Az volt a terv, hogy a Németh elvtárs elkiáltja magát, hogy meglepetés, mi pedig kilépünk az ajándékkal a szőlősorok közül. De sajnos ez most nem így sikerült. Egyrészt a hivatalos ügyek miatt később tudtunk indulni a gyárból, másrészt eltévedtünk, és bejártuk a szomszédok szőlőjét is, mire ide értünk, harmadrészt pedig az ajándékot, legnagyobb szegényünkre, ott felejtettük a kocsiban, a hegy lábánál. Ezért aztán Barna elvtárs engedd meg, hogy most csak így barátilag, elvtársilag nyújtsak neked kezét, és kívánjak a kitüntetésedhez sok erőt és egészséget!

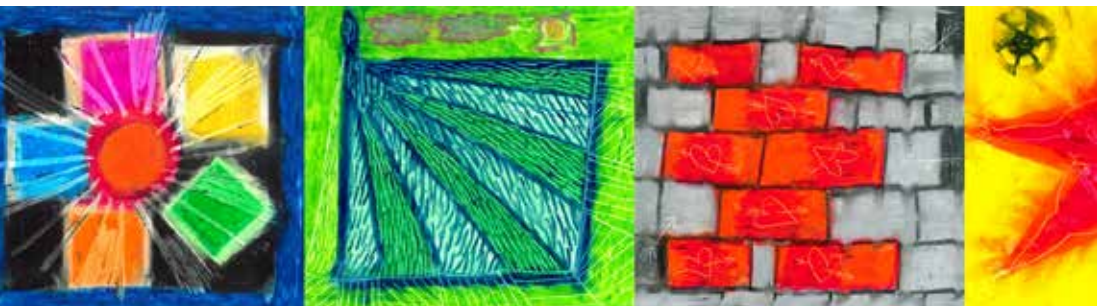

– Éljen, éljen! – kiáltoznak, tapsolnak az asztalt körben állók.
 – Én meg egy nagy pusztit adok – perdül Izidor elé az Irénke, és nyújtja az arcát.
 – Most én adok, vagy kapok? – kapja el a vállát a tanácselnök és megöleli a vörös szépséget, majd pohárral a kezében válaszol.
 – Köszönöm elvtársak és barátaim, de nem érdelek én ilyen ünneplést. Mindenért, amit nekem, ennek kapcsán felróttak, a falu a felelős. Így aztán szívesen veszem, de az itt élő munkások és dolgozó parasztság, és természetesen a lojális, segítő értelmiség nevében. Úgy is mondhatnám, hogy a lászlófalviak nevében. De most már együnk, mert öreg barátom, Palkó István, aki ott – int a préház töve felé – húsöl, és a veje, a Péterfi Imre megharagszik, ha kihül a finom kakaspörkölt.
 – Erre vártam már mióta! – mondja nevetve a Nagy Gyuri.
 – Csak erre? – néz a szemébe, és nyalja meg futólag a szája szélét a Kovács Juli.

Irénke, a szépasszony érti, hogy ez elsősorban neki szól, de nem veszi fel. Tudja már ő, hogy milyen az ágyban a főagronómus, de most ezt semmiképpen nem akarja tudtára adni ennek a nála legalább tizenöt évvel idősebb, feszülő szoknyás nőszemélynek. Jól megvan a Bertivel. Nem akar ő örökké itt a világ végén, a faluban, ebben a kis gyáregységben üldögélni, még ha igazgatói beosztásban is van. Amikor lehetőség adódott, együtt jöttek le ide a férjével, Széles Bélával. Béla ügyvéd. Nagy nehezen sikerült a helyi ügyvédi munkaközösségbe átigazolnia magát. Ezt óerte tette, hiszen neki ez a lászlófalvi kirándulás nagy lehetőséget ígér. Különösképpen nem tetszik neki ez a Berti Kálmán, aki már van ötven is. A kopaszodó feje, kissé testes alakja, nem egy szívet megdobogtató látvány, de az biztos, hogy nagyon tud udvarolni. Na meg a lehetőség, ami általa jöhet, az most a legfontosabb. Nagyon jók a kapcsolatai fent Pesten, meg a pártközpontban is barátai vannak. Előfordulhat, hogy rajta keresztül csinálják meg a szerencséjüket a férjével. Csak nehogy többet akarjon egy baráti státusznál, gondolkozik el, miközben a meritókanállal válogat a bográcsban.
 – A mellét szedje, Irénke! – szólítja meg Berti.

Mások előtt magázódnak. Valahogy így alakult, pedig már több helyen is voltak együtt, és nyilvánosan a pertut is megitták, de aztán a következő beszélgetésnél, ha azt mások is hal-

lották, azonnal rátértek a megszokottra. Ő nem igazán szereti a kakaspörköltet, de a mellét sem. Nem mondja. Miért rontaná el a kedvét a többieknek. Meg arra sincs most szüksége, hogy vele foglalkozzanak.

– Egy pillanatra! – emeli fel a kezét a Nagy Gyuri. – A Berti elvtárs és az Irénke le van maradva! A tisztesség nálunk itt Lászlófalván azt mondja, hogy együtt születünk és együtt halunk, ha egy asztalhoz ülünk. Ezért azt javaslom, hogy segítsük a Berti elvtársat és a szépséges Irénkét a lemaradás behozásában! – És máris színültig önti az új üvegből a vastag falú vizespohárba a szilvapálinkát. – Színig!

A Juli pedig, mint akit kutya harapott meg, nagyot ugrik a szépséges szóra. Nyitja is azonnal a száját és tartaná vissza a Gyurit:

– Te csak vigyázz, kedvesem, tudod, a májad! – mondja és simogatja az agronómus szőrös arcát. Általában naponta borotválkozik, de délutánra mindig kinő neki, amit egyébiránt ő nagyon szeret.

– Mi van a májjammal? – bosszankodik Nagy Gyuri.

– El kell menni időben orvoshoz! – adja a tanácsot Irénke csak úgy félvállról, mint aki észre sem vette az előbbi szépséges jelzőt.

Megszokta már ez az asszonyka a szép szavakat, nézi, mint kívülálló a történeteket a Németh Jancsi, vagy pedig tényleg a Berti tetszik neki. Ez nem is baj, fogja meg az állát a balkezével. Ez a mély gondolkodás jele nála. Ezt tudják mások is, de most nem figyel rá senki. Ha jól szerelembe esnének, akkor az Irénkén át sok mindent el lehetne intézni bent a városban, a megyénél. Majd meghívom hozzánk egy vacsorára a férjével. Ha akkor felvetem a problémákat, de nem kérem a segítségét, hiszen a férj nem tudhat arról, hogy mennyire, meg mi van, és később konkrétan a téeszirodában kérem meg, akkor nem hiszem, hogy elutasítaná a segítséget.

– Úgy van! Helyes! Egyensúlyba kell lenni velünk – kontrázik rá Nagy Gyurira. – Fenéig, Berti elvtárs!

Berti először csak egy fél kortyot borít be, de utána mindjárt az egész pohár tartalmát. Gyuri máris újratölti, de csak félig, hiszen ők is ott tartanak. Szélesné Irénke szopogatja, nyalogatja a pálinkát.

– Nem lesz ez így jó, szépasszony! – áll fel, és megy közelebb hozzá a téesszelnök. – Ha így iszogatja, akkor jobban megárt. Tessék becsukni azt a varázslatos zöld szemeit és hirtelen mozdulattal lenyelni. Meglátja, milyen jó melegség önti el.

– Nekem már most is elég melegem van, ezt nem hiszen, hogy meg tudom inni – válaszolja.

– Fenékgig, fenékgig Irénke – vezényel a Nagy Gyuri.

Berti biztatóan bólogat a barátnőjére, míg végül sikerül neki. Gyuri máris töltené, mint az előbb a másikat, de Szélesné ráteszi a tenyerét a pohár tetejére, miközben a könnyeivel küszködik.

– Na, tessék! Meg is siratta Irénke ezt a finom pálinkát – mondja neki, és közben a kezét próbálja a pohárról leszedni.

A sudár természetű, vékony derekú asszony igazi nő. Ez tapasztalható a viselkedésén is. Nem sokat ellenkezik a pohár szájának lefedésénél. Tudat alatt elfogadja a férfi felsőbbbségét, de csak akkor, ha ilyen helyzet alakul. Egyébként úgy irányít, mint otthon a szüleinél is látta. A szépsége, bája, szíve és esze segítségével. Ha most könnyörgő szemmel nézett volna rá ezekre, akkor biztosan nem kellene többet ebből a bűdös pálinkából innia. Azonnal körülajnároznák és egész végig csak vele foglalkoznának. De most ezt nem lehet. A Berti a fontos. A Kálmánnak éreznie kell, hogy ő a nagyfőnök, ő a legokosabb, és ő a legjobb férfi ezek között, hiszen őt is ő kapta meg. Legjobb, ha a szépségével most a Bertit emeli. Ez olyan ember, aki hálás lesz ezért.

– Hát igen, kicsit megsirattam – válaszolja –, de nagyon finom.

Már mindenki eszik, aki az asztalnál ül.

– Hát te meg hol voltál eddig Boldizsár? – néz fel a tányérjáról Nagy Gyuri a szőlősorokból közelítő kopasz, apró szemű bankosra.

– Amíg ti itt – tanácstalanul tárja szét a kezét és keresi a szót –, szóval beszélgettetek, összeraktam a szerszámokat, amikbe a Berti elvtársék belebotlottak, mikor jöttek a hátsó út felől.

– Na, látjátok elvtársak – bólogat elismeréssel a megyei ember –, mindenki olyanná lesz, amit naphosszat művel.

– Hallod, Gyuri – nevet a Fehér János –, te milyen vagy?

– Én tudom, én tudom! – erősködik vékony hangon a Juli.

– Azt én meghiszem, hogy a Julika tudja – hunyorit a főagronómus.

Berti nem hallja, vagy úgy tesz, mintha nem hallaná, mert folytatja a monológot.

– Látjátok? A bankban rendnek kell lennie! A pénzügyek nagyon komoly dolgok, azokat nem lehet csak félvállról venni. Ez látszik a László elvtárs civil életében is. Fogadni mernék, hogy a kocsija is patyolat tiszta, és soha nem indul el úgy, hogy ne lenne teljesen rendben. Biztosan rendszeresen hordja a szervizbe, és, hogy mást ne mondjak, ugyanabban az időben – felemeli a jobb kezét, amiben egy kakascomb van félig lerágva. A csuklóján végigfolyik a paprikás lé. – Mondjuk, délben ebédel minden nap. Így van Boldizsár? – vált át kicsit bizalmaskodóra, és a combbal az éppen leülni akaró emberre mutat.

– Háááát, többnyire, Berti elvtárs – válaszolja.

– Na, hát ez az! – hordozza végig a szemét, kezében még mindig a félig húsos csonttal a kompánián.

– Erre már aztán inni kell – indít a Nagy Gyuri, és poharát a többihez koccintja.

A borral tele, vékonyfalú talpas poharak még az asztalon vannak. Ezért könnyen érinti mindegyikhez a sajátját. Fogják ők is a sajátjukat, és isznak. Érezni, hogy kezd feloldódni a hangulat. A Berti Kálmán már keresgeti a finom apró falatokat a bográcsban az Irénkének. Ahogy fogy az asztalon a bor, úgy emelkedik a kíváncsóság benne és a Nagy Gyuriban.

Berti a Szélesnéhez hajolva duruzsol valamit. Észrevétlenül, kicsit távolabb kerültek a többiektől. Csak akkor van egy szó, vagy mondat kommunikáció közöttük, amikor újabb üveg bort tesz le hozzájuk a Péterfi.

– Tudod, Irénke – néz mélyen az asszony zöld szemébe a megyei osztályvezető –, tudtam én egész eddigi életemben, hogy egyszer meg fogom találni azt a nőt, aki nekem született erre a világra. Igaz, én most vagyok ötven éves, fúj, még kimondani sem szeretem!

Irén közben megfogja Berti asztalon nyugvó kezét:

– Kálmán! – mondja, de úgy, hogy közben nyelve hegyével végigsimítja az ajkait.

– De igen! – akadékoskodik a nagy ember. – Te pedig a harminc évvel! – legyint egyet a levegőbe, de máris folytatja. – Ennek így kellett lennie!

– Nem a kor számít – terelné el erről a sokszor lerágott

témáról a szót Szélesné.

– Ez igaz! – csap rá Berti. – A lényeg, hogy szeressük egymást. Én mindig tudtam, a tudatalattimban éreztem, hogy nekem te vagy valahol. Amikor szerveztük a lászólófalvi ruhagyárat, úgy éreztem, hogy valami, mint egy áramütés, megcsapott. Akkor még nem is sejthettem balga fejemmel, hogy megtalálom ez által az életem értelmét. Újból embert, férfit csináltál belőlem. Ha akarsz, bármit a lábad elé teszek! Csak kívánnod kell, és én, mint a mesében, teljesítem.

– Te buta, szeretlek! – simítja meg az arcát Bertinek a vörös szépség. – Nem kérek én semmit, csak a szerelmedet.

– Igen, mindig ezt mondd – adja a sértettet a megyei főember. – És akkor egyszer majd fogod magad, és elhagysz. Nekem több kell. Az kell, hogy adhassak. Nem kérek érte semmit, csak azt, hogy szeress, ha tudsz.

– Én soha senkit nem fogok úgy szeretni, mint téged – bizonygatja Irénke.

– Írd le, ha így van! – csap le Berti.

– Tényleg szeretnéd?

– Igen, persze. De látod, leírni már félsz, ugye? – mondja félig siránkozva.

A combtövéig felhasított ruhájú szépasszony feláll, és magas sarkú szandáljában elvonaglik az asztal másik oldalára, ahol eredetileg letette a piros lakk retiküljét. Nagy Gyuriék nézik, de nem szólnak hozzá. Ők is fontos beszélgetésben vannak. Először a kacstatelepet, a kacás Marit beszéltek ki, utána meg a tehenistállók padlásából kialakított csirkeneveldéről, illetve az ottani esetekről volt szó.

Így van ez, mondja magában Palkó, ahogy közelít a Hosszú utcai portája felé. A nő, mindig a nő! Bár mostanában már egy kicsit a pénz is számít, de az is a nő miatt. Jó ötlet volt a Németh Jancsától, hogy a tehenészet mögötti területen építsenek kacstatelepet. Annak a táblának a közepén van egy tó, ami úgy sem volt jó semmire. A haltelepítésre kicsi, kiszárítani meg nem lehetett, hiszen amióta a régiek, meg én is az eszemet tudom, ott mindig volt egy kis tó. Csak hát éjszaka is kell ügyeletes. Az aprójószág nevelését meg asszonyokra kell bízni. Hát, ebből lett a baj. Mert az a bűdös kacsa, ha megijed, akkor aztán eltápozza a másikat. Még nem is kell, hogy sivítsanak, elég,

ha nem a megszokott hangot hallja, vagy nem a megszokott embert látja az a buta jószág. Azt a mai napig nem tudni, hogy ki járt akkor éjszaka a kacsás Marinál kint a kacsatelepen, de az biztos, hogy nagy kár érte a téeszt. Ezer számrá heverték a földön az összetaposott állatok. Utána évben, februárban meg a tűz. Még a tűzoltók sem tudták megmondani, miképpen tudott kigyulladni az olajkályhától az egész kacsá nevelde. Mondta is a Németh Jancsi, hogy nem nekünk való ez, csak kár van belőle. De miután a biztosító kifizette, akkor már ő is másként beszélt. Hiszen még a hasznót is megkapta a téesz, és dolgozni sem kellett érte.

Na, a csirke nevelde az istállók padlásán, az jól működik az elejétől kezdve. Ott csak a begyes Piri élettársa esett le a feljáróról. Az épület végén van kívülről a padlásfeljáró. Amikor megépült a csirke nevelde, a létrát átalakították egy kissé. Nagyon nem kellett, hiszen mindenki fel tud menni a padlásra egy zsák takarmánnyal a hátán. Nem ördögösség ez! Mikor én még fiatalabb voltam és ősszel letörtük a kukoricát, volt úgy, hogy 150-200 zsákkal hordtam fel a padlásra.

Na, a tehénistálló padja egy kicsit magasabban van, de ki gondolta volna, hogy az a bolond ember, aki aznap kezdett ott először dolgozni, nem bírja. Előtte a malacoknál volt, de kérte, hogy onnan elmehessen. A csirkéknél aztán felkapta a hátára a takarmányos zsákot és elindult a feljárón. Ahelyett, hogy felvitte volna egyhuzamban, gondolta, félúton lerakja egy kicsit és megpihen. Le is rántotta a zsák a földre. Még szerencséje is volt. Egyrészt mert jól esett. Rá a zsákra, és csak a lába ficamodott ki, de annyira, hogy meg is kellett műteni, másrészt meg nem sokra rá arra ment a trágyát hordó traktoros, és meglátta a szerencsétlent. Mint az Anna gyerekei a meztelen nőket a képes újságban. A gyerek is egyforma, meg a felnőtt is bizonyos korban, elmékedik.

Most, hogy nem látja senki, kicsit elengedi magát és jobban rátámaszkodik a társára, a sötétbarnává lett kampósvégű botra. Ha észrevenné magát, akkor biztosan azonnal egyenes háttal kopácsolna a betonon, de most a gondolataival van elfoglalva. Nem fél a haláltól, de tart tőle. Mondja is, ha szóba kerül, és bizony egyre többet jön elő. Az az igazság, hogy nem hiányzik. Ez egy alkalommal kiesett a száján, és azóta már szál-

lógivé vált a faluban. Mondják mások is. Ha valamire azt hozza ki a szó, hogy nem hiányzik, akkor azonnal hozzáteszik, mint a Palkónak a halál.

Akkor is temetésen voltak. De kinek is? Nézd már, nem emlékszem. Pedig nem sok temetésre megyek el. Nem szeretem a felhajtást, meg azonnal magam gondolom a koporsóba. Mindig jó fantáziám volt. Ezért nem kellett nekem fiatal koromban sem meztelennő képeket nézni, hogy el tudjam képzelni, milyenek. Igaz, kicsiként majdnem mindent láttam, ezért aztán annyira nem izgatott. Sem a papa, sem az édesanyám nem nagyon foglalkozott ilyenekkel. Megvolt nekik a maguk baja. Nagy volt a család. Enni kellett, meg ellátni bennünket. Más világ volt akkor. De jó volt. A szabadság, az volt a legjobb. Most a gyerekek másként játszanak. Már kell nekik mindenfajta összerakható legó, meg moncsicsi, vagy mi a fene. Akkor is azt hitte a lányom, hogy otthon játszanak, amíg mi a temetésen vagyunk. De kit is temettünk? Szép nagy temetés volt. Sok koszorú és virág. Na, mindegy, majd szembe jut, üti le mérgesen a botot a betonhoz. Aztán, mikor beléptek a lakásba, akkor vették észre, hogy amit az Imre hozott Jugóból, azt a képes újságot nézegették a gyerekek. Az meg tele volt meztelen női képekkel. Pedig milyen feldobódva hozta a vejem. Mutogatta nekem is. Nem mondom, szép nők voltak benne, de a kép az csak kép. Egy rajz, még ha nagyon szép is, soha nem lesz olyan, mint az igazi. Mondtam is neki, jobb fiam egy kicsit csúnyább élő, mozgó, mint egy ilyen, ami az újságban van lefényképezve. Nem is azért van ez papa, válaszolta. Csak akkor meg nem értem, minek kellett megvenni. Na, mindegy, végül is az ő dolguk. Az azért furcsa, hogy vannak, akik filmen csinálják. Mesélte az Imre, hogy a Boldizsárral, meg a Németh Jancsival az egyik szombat este az iskolában lefüggönyözött szobában vetítón néztek olyan filmet, ahol férfi nővel, meg többen együtt voltak. Mindent lehetett látni. Ott csinálták előttük. A filmet, ami angol volt, a Boldizsár szerezte, és az iskolának van mozeitítője, ami jó hozzá, mondta. Teljesen fel volt villanyozva. Úgy kefélték, szoptak papa, hogy maga még olyat nem látott, magyarázta. Mi ketten a Jancsival csak feszengtünk a széken, a Boldizsár meg magyarázott. Ő már látta többször, de mi akkor először, és egyszer, suttozta, mert közben Erzi is felfigyelt és nem akarta, hogy ő is hallja.

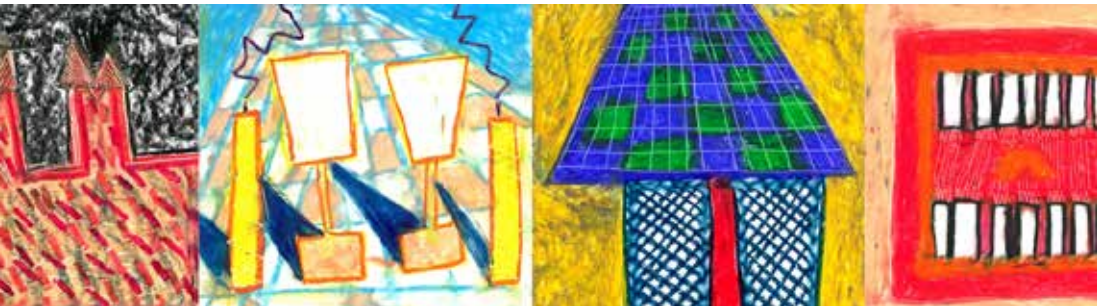

Így van. Igaza van a gyerekeknek, mondtam is neki. Én olyat nem láttam, de, hogy mit tudok, az meg az én dolgom.

Mindenesetre a dolgok nem változnak, az biztos. Csak a tálalás, az lehet más. Régen is a nők, meg most is. Régen is volt ilyen, meg olyan is. Osztt most is van mindenféle. Mindenki úgy csinálja, ahogy jó neki. Az mondjuk nem baj, ha valaki tanítja őket, mert akkor jobb lesz mindenkinek. De mire tanítsa? Kinek mit kellene tanítani? Hiszen nem mindenki szeretné ugyanazt és ugyanúgy. Hiába nézné mindenki a Boldizsár szexfilmjét, hogy abból is tanuljon valamit. Lennének olyanok, akiknek ez jó lenne, és lennének olyanok, akiknek meg rossz. S akkor már megint ott vagyunk, ahol voltunk. Hiszen régen is tanítottak valamit, vagy semmit, és volt, akinek ez jó volt, és volt, akinek nem. Szóval, nem olyan egyszerű ez, de ki tudja, hátha majd mindenki, vagy a többség a szexfilmekkel együtt gondolkozik. Sok mindentől függ ez. Az apósomnak mutogathatták volna a Boldizsár filmjét. Lehet, meg sem nézte volna. Na, nem azért, mert esetleg ellenére lett volna a látvány, még ha először köpött is volna egyet a padlóra, hanem inkább a fantáziája miatt. Biztosan elképzelte volna magát az anyósommal, akinél csak jobbat és szebbet szült a föld a hátára, és akkor már egyáltalán nem tetszett volna neki a Boldizsár filmje. Pedig az szép ember volt. Igazi férfi. Azzal a közel két méteres magasságával, nagy üstökével, mély, érces hangjával. Hát nem csoda, hogy leélte úgy az életét, hogy a düllelt szemű, ripacsos orrú, nagy vágott, tepsi szájú anyósomat soha nem látta meztelenül. Hogy is vehette el? De végül is jól tette, mert akkor meg nem lenne az Erzsi. Az pedig igen nagy baj volna rám nézve. Én ugyan nem írtam fel papírra vele, hogy meddig, meg hogyan szeret, mint ott, azon az augusztusi késő délután a pincénél a Berti az Irénkével, Isten nyugosztalja szegényt, de mi enélkül is tudtuk, amit tudnunk kellett.

Írta is a hosszú litániát egy boríték hátuljára a szépasszony, mikor visszament a megyei nagyemberhez, az asztal prэшáz felőli végére. Én ott voltam nem messze, mert amikor még nagyon tűzött a nap, akkor odahúzódtam a fa karosszékbe, a ház tövébe.

Berti olvassa a levelet, amit az Irénke írt neki és látszik rajta a boldogság, de valami más is. Irénke is észreveszi. Kutatólag

nézi az ötvenes férfit. Talán túllöttem a célon, gondolkozik el magában. Nem szabadott volna ennyire szerelmes mondatokat írnom ennek az embernek. Ő is biztosan csak szeretőnek akar engem, mint én is. Neki is meg vannak céljai velem és nekem is vele. Csak erről nem lehet beszélni. Látom rajta, hogy megijesztettem. Nézd, a kezemet is paskolja, nem pedig fogdossa, mint az előbb. Odébb is húzta csupán véletlenül a székét. Most is beszél valamiről, de nem értem mit magyaráz. Már nem a síríg tartó, meg az eleve elrendeltetett találkozás a téma, hanem az egresi téesz vezetőségi ülése, ahova neki majd mennie kell, és nem biztos, hogy be tud jönni a ruhagyárba.

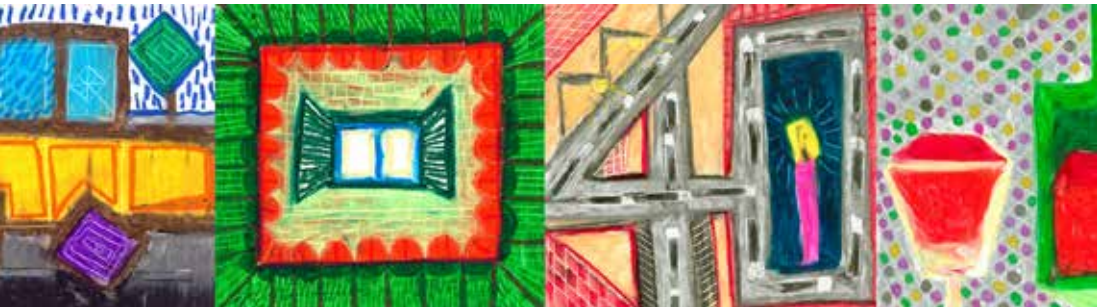
Nagy Gyuri szórakozottan néz az asztal másik sarka felé és látja, hogy a Berti már nem kúszik rá a szépasszonyra, hanem hátradőlve, mutogatva, azzal a beképzelt pofával magyaráz Irénnek. Juli elkapja a benézést. Ismeri ő a balkézről emberét. Tudja, most akar felállni és odamenni a majdnem friss húsrá a falu férfi. Megfogja az asztal alatt a Gyuri combját és először megszorítja, majd amikor látja, hogy a férfi még mindig az Irénnek felé bámul, egy hirtelen mozdulattal az agronómus sliccénél markolászik. Na, ezt már nincs férfi, aki simán elviseli. A Juli keze egyébként is olyan, hogy nincs az a döglött kígyó, amit fel ne tudna éleszteni, szokta mondani neki. Most egyébként sem annyira holthoz közeli az ágyéka, hiszen már a pálinka és a bor régen feloldotta a gátlásokat. Itt van mellette az ő Kovács Julija. Már többször szembenéztek egymással és mind a ketten tudják, hogy szép napjuk, estéjük lesz. Csak még várnak egy kicsit, hogy lazuljanak a többiek, mielőtt felmennek az emeleti szobák egyikébe. Gyuri ezt már jóval előtte lerendezte a Péterfivel. A Juli pedig kimondatlanul is tudja.

Irénke veszi a Nagy Gyuri átható fektető nézését. Ismeri jól. Igaz, nem sokszor feküdtek le, de annyit azért voltak együtt, hogy ismerje már a férfi elképzelését. Visszanéz rá, de csak annyira és úgy, hogy a Berti észrevegye magát. Ha ügyesen csinálja, akkor két legyet üt egy csapásra. Féltékennyé teszi és rádöbrenti, hogy nem kell olyan komolyan venni azt, amit írt neki. Végignyalja a szája szélét. Ezt úgy tudja tenni, mint senki más. Nem kihívó, nem feltűnő, de mégis minden férfit elér. Tudja magáról, ilyenkor azonnal az ő lába köze jut eszébe az úgynevezett erősebb nemnek. Látja, hogy valami történik

a Nagy Gyuri combja környékén, hiszen ez, a mellette ülő Juli keze mozgásából is kikövetkeztethető. De a Gyuri szeme már nem csak a bugyiját húzta le róla, de tovább is ment. Érti magán, hogy ő is kezd beindulni. Kár volt visszaneznie így, erre a falu bikájára, gondolja, még magamat gerjesztem be. Ki tudja, mit akar most ez a Berti? A megyei nagy ember pedig eltelve saját nagyságától és okosságától mondja, mondja. Már az átlagtermésnél jár és hogy mennyire fontos a megye az ország élelmiszer ellátásában, a húsról és a tejről már nem is beszélve. Hogy milyen nagy felelősséggel jár ez, és mennyire sokat kell vesződni, sokszor veszekedni az elvtársakkal, hogy megértsék ennek a fontosságát. Szélesné Irénke a fülével hallja mindezt, de érteni nem tudja. Nem jut el a fejébe. A Nagy Gyurival áthatóan szemezik. Mikor aztán látja, hogy a Juli megtette a döntő lépést, elfordítja a fejét az asztal túlsó feléről, és Bertire néz. Még arcán van a teljes vágyakozás. A zöld szemei szinte világítva fényesek a vörös hajzuhatag alatt. Szórakozottan bámulja a megyei osztályvezetőt, és lejátszódik előtte a Nagy Gyurival történt első, fergeteges találkozás. Már attól kezdve látta, hogy kinézte magának a főagronómus, hogy idejött a faluba, de nem foglalkozott ezzel a tényezővel. Csak így nevezte magában a stílusa, a viselkedése miatt. De addig-addig erősködött, hogy beszéljessenek egymással, míg végül azt mondta neki, hogy látogassa meg a ruhagyárban, és ott, az irodában, egy kávé mellett megismerhetik egymást. Úgy gondolta, ennek meg van a hivatalos üzenete és a téves főagronómusa is megnyugszik. El is jött. De ki gondolta volna, hogy félóra múlva már az íróasztalon szeretkeznek. Fényes nappal. Közben többen, pontosabban ketten akartak bejönni hozzá. Még szerencse, hogy bezárta az ajtót a Nagy Gyuri, mihelyt belépett hozzá. Hát volt egy-két extrém helyzetben, de ilyen, hogy a saját íróasztalát ennyire körbekefélje, még nem fordult elő. Nem csoda, hogy ennyire ragaszkodik hozzá a Kovács Juli. Bár azt nem hiszem, hogy vele is végigcsinálta volna azt, amit velem, ér egy pillanat alatt az eszébe jutott légyott végére és automatikusan megnyalja az ajkát.

Berti, mint akit az áram ütött meg, úgy merevedik meg. Ahogy ez a csodaszép teremtés a maga harminc évével ránéz, hirtelen a szó elakad a torkán. Már nem is tudja miről beszélt eddig,

csak azt, hogy itt van ez a nő, és őt akarja. Látszik a szemén, a száján, a hullámzó keblén, és ahogy a lábát rakja keresztben egymáson, úgy, hogy látszik a combja, ami még izgatóbb.

Néznek egymás szemébe. Most egy szót sem szólnak. Ekkor jut el, mint egy késői reflex a Berti tudatába, hogy amíg ő a saját nagyságáról tartott előadást, az Irénke mellette a kecskelábú asztal túlsó sarka felé nézegetett. Lehet, nem is nekem szólt, amit láttam, bizonytalanodik el. A különülő társaság felé fordul. Látja, hogy a Nagy Gyuri és a Juli annyira közel vannak egymáshoz a cseresznyefa törzse előtt, hogy már alig lehetne kibogozni őket. A Fehér Jancsi csendben énekelget, míg a többiek, Izidor a mély, dörmögő hangján, a Németh Jancsi pedig az asztalon kopogtatva követik. A Boldizsár egy papírra rajzolva magyaráz valamit a Péterfinék.

Németh Jancsi eléri a nagy ember feléjük való fordulását, mert azonnal állna fel és vinné közelebb a boroskancsót, amit a jó előbb hozott ki az Imre a présházból, miután, már minden muníció elfogyott az asztról. Berti mutatja, hogy van még náluk és megemeli a poharát. Egészségükre elvtársak, mondja. Azok vissza. Fehér János úgy tűnik előbbre tart, ami nem csoda, hiszen már ideérkezve is elő volt hangolva, mert ugrik fel és rohan a Bertiekhez koccintani és ölelkezni. Odahajol hozzájuk és duruzsol a fülükbe. Azok kényszeredetten eltűrik. Amikor aztán mindenképpen pertut akar inni a szépasszonnyal, hogy a puszt kikövetelje, akkor lép közbe a Németh Jancsi és hívja vissza. Mindjárt komám, inti türelemre cimboráját a párttitkár és húzkodja fel a székről Irénkét. Keresztbe kéz, fenékgig, kiállt, de erre már a többiek is beszállnak. Megtörténik. Puszi, hol a puszi, hangoskodnak, mire Fehér elkapja az Irénkét és összenyalazza. De akkor már a többiek is sorban állnak, hogy megtörténjen a pertuivás és a puszilózás. Mikor a Nagy Gyurira kerül a sor, akkor már csak röhög mindenki. Nem csak azért, mert ő ment utoljára, és még csak nem is feltétlenül azért, mert hirtelen vele itták meg az ötödik pohár bort, hanem azért, mert mindenki tudta, hogy mi történt az irodában. Az egész falu arról beszélt hetekig. A Julinak még a csillagokat is letagadta az égről, de sokat nem beszélhetett mellé. Amikor ott az irodájában elkapta ezt a csodaszép vörös hajú nőt, nem gondolta volna, hogy ilyen hangos. Ahogy hozzáért a szerszáma,

azonnal, mintha ölték volna üvöltött, sikongatott. Egyik kezével a nőt fogta, a másikkal a száját próbálta betapasztani, de akkor meg úgy megharapta, hogy a végén minden csurom vér volt. Teljesen körbeizélték az asztalt. Hiszen ahogy szorította volna rá a kezét a szájára, úgy harapta és húzta el magát. Ennek aztán egy nagy asztali üvöltő vándorlás lett a vége. A következő alkalmakkor már kiment vele a kiserdőbe. Ott sikongathatott a kedvére. Így aztán nem csoda, hogy most mindenki röhög ezen a színjátékon, amit a Juli kedvéért csinálnak, na meg a Bertinek is. Hiszen már ő is hallhatott valamit arról a kis románcról.

A Fehér Jancsi érzi, eljött az ő ideje, mert elüvöltötte magát: – Kedveseim, elvtársak! Most pedig énekeljünk! Sárgarépa, rutyutyú, ha megérik rutyutyú, rutyutyú.

Berti nem érti, mit röhögnek ezek begörnyedve az asztal alá ezen a semmilyen, nótaszerű éneklésen. Először vesz részt ebben a kompániában és nem tudja, hogy most érkezett el a Fehér Jancsi ideje. Az meg folytatja: Az Elemér rutyutyú, alánézett rutyutyú. Megint röhögés, de már nem feltétlenül azért, mert a Boldog Elemérről, a plébánosról van szó, aki nagyon nehezen talált magának a régi szőrös háziasszonya helyett másikat. Pedig próbálkozott eleget és hosszú ideig. Az egyik rondább volt a másiknál, és öregségben is vetélkedtek egymással. De aztán a kitartás itt is meghozta a gyümölcsét, vagy mint az Izidor mondta neki az egyik péntek esti baráti ultiparti közben: Biztos elege lett már az Úrnak, hogy ronda és öreg háziasszonyok akarták rendbe tartani az ő közvetlen szolgáját.

Az Elemér plébánost egyébként mindenki szereti a faluban és a környéken is. Ezért igazából nem rajta röhögnek, hanem bármin. Egyszerűen jókedvük kerekedett. Az Irénke sem tudja már a három lépés távolságot tartani, amit eddig tett, tekintettel a Bertire. Zöld szemei fénylenek, mint a macskaké tavasszal a sötétben. Csak éppen a nyávogás hiányzik, súgja a Németh Jancsi a Nagy Gyuri fülébe. A gajdolás között ez elég nehezen megy. Meg is hallja az érintett, de nem sértődik meg, hanem leteperően merül el a Gyuri szemében. Az máris megadná magát, ha a Juli nem ülne mellette, és csimpaszkodna a nyakában. Csókolgatja a Gyuri fülét, arcát, az meg éneklé a Németh Jancsi nótáját: Erdő szélén nagy a zsvaj, lárma...

Fehér Jancsi már alig győzi kivárni, hogy végére érjenek a

hosszú éneklésnek. Alig fejezik be, már áll fel ültéből és nagyot kiált: Imre, hol van a margaréta? Péterfi készült, de elfelejtette az asztalra tenni a színes, közepes méretű porcelán vázát a 4-5 szál virággal. Már is teszi a cseresznyefa alatti kisasztalról a párttitkár elé. Aki felállva csinálja végig az állandó virágevő bemutatóját. Először megeszi a szirmokat, aztán a virág sárga fejét, majd a szárát, és akkor elkezd énekelni a Bunkócskát, miközben issza az állott, virágszagos vizet a vázából. Ezt így, csak ő tudja csinálni. Az utolsó korty után, amikor a segits mosthoz ér, győztesen üvöltve emeli fel az üres edényt. A többiek tapsolnak. Berti és az Irénke először elképedve nézte a jelenetet, de aztán az elismerés élvezete rájuk is ráragadt. Fehér újabb nótával indít, miután besöpörte az elismerést. Most már egyszerre üvöltik, hogy hogyan akart a pap a sámlira rászállni. Nagy Gyuri vezényel és ölelgeti Izidort. Az Izidor elhallgat és fogja a gyomrát. Teljesen le van sápadva. Megáll a nóta a közepénél. Csak Irénke hangját lehet hallani, de ő is egyre halkabbra fogja. Vele ül egy oldalban a tanácselnök, és ezért nem látja, mi az oka ennek a hangulatváltásnak.

– Egyél valami szárazat! Itt a kenyér! – kínálgatja a Boldizsár. Tudja ő, hogy mi segít ilyenkor, ha felmegy a sav és az egyébként is beteg gyomrot marja. Izidor kap is rajta, és mint aki nem evett, úgy harapja, rágja, nyeli. Mindenki őt figyeli. Aztán bőfög egyet és már látszik is, hogy jobb kezd lenni a színe. Közben a Péterfi Imre jön ki a préházból és hoz ki egy fehér kis papírtasakot.

– Ebből egy késhegynyi, Izidor bátyám – nyújtja a jótévőjének. Az a kenyér után még abból is bevesz egy jó adagot, és megissza rá az eléje készített pohár vizet.

– Mi volt az Péterfi elvtárs? – kérdezi tőle Berti.

– Szódabikarbóna – felel helyette a Fehér Jancsi. – Ez a külföldi, német gyógyszer, amit a Sárrika hozott – és röhög megint. De a többiek most nem tartanak vele. Annál jobban szeretik a Barna Izidort, hogy az ő családi problémáin élvezkedjenek. Észreveszi magát a párttitkár is. Ő is ugyanúgy van az Izidorral, mint a többiek, sőt, még közelebbi a kapcsolatuk, és már többször nevetgéltek ezen a régi ügyön a tanácselnökkel együtt. Ezért jött ki belőle gondolkozás nélkül az előbbi megjegyzés.

– Nincs ebből probléma, igaz barátom? – nyom egy csókot

Izidor kopasz fejére. Erre már megint feloldódott a hangulat. A Berti nem egy nótás kedvű embernek látszik, de azért magától kezdi el énekelni az Akácos utat. Na, több sem kell a többieknek! Hol püsszegnek, hol üvöltenek, és mire a végére érnek, megszomjaznak. A megyei ember is tölt az Irénkének és suttog valamit a fülébe. Irénke bólogat, és ha lehet, még fátyolosabb szemmel nézegeti Bertit. Nagy Gyuri pedig, mint akinek vezényeltek, ugrik fel a székéről és fogja Juli kezét. Az érti az akaratot, mert nevetve pattan fel és átölelve az agronómus derekát mennek az idő közben szürkületté szelídült világosságban a prэшáz melletti külső lépcsőhöz. Már nem is néznek utánuk. Tudják, talán csak a Bertit kivéve, hogy most már nem bírták tovább, és a Juli meglovagolja a Gyurit. Jól teszik, gondolják. Nekünk ezzel nem lesz sem rosszabb, sem jobb, akkor meg minek foglalkozunk vele. Ezt egyszer a Fehér János mondta a megyei pártbizottságon, amikor szóvá tették, hogy miért nem állítja le ezt a szocialista erkölcsökkel ellentétes viselkedést. Ezt tehette volna annál is inkább, mert a Gyuri párttag, sőt, pártvezetőségi tag volt. Na persze, hogy nem maradt ez annyiban. Elrendelték bentről a kivizsgálást, de aztán nem mentek vele semmire. Hiszen a Gyuri azt mondta, hogy kikéri magának, ő semmiről nem tud. A Juli pedig jól beolvasott nekik. Megmondta csak olyan lászlófalviasan, ha nem tudnak mivel élvezkedni, mert annyira ráérnek, akkor nyúljanak magukhoz, ha még van valami a lábuk között. Meg, hogy egyébként sincs semmi közük ahhoz, hogy ő kivel, és mikor, és hogyan teszi, miután ezt tudtával a törvény, még nem tiltja.

Többet nem is jöttek vizsgálgódní. A Fehér Jancsi ázsiója meg emelkedett. Azt mondták, aki ebben a faluban kibírja, az biztosan jó vezető.

Közben Péterfi megy a Bertiehez, mert érzi, látja, hogy milyen ácsingózva néz az emeletre épített szobák felé. A megyei ember áll fel a helyéről és vonakodva veszi el kezét az Irén combjáról, amit a hasíték alatt már jó ideje tapisgál. Halkan beszélnek a férfiak egymással. Majd a Berti Kálmán vállánál fogva felsegíti az Irénkét, és indulnak ők is a lépcső irányába. Egy fürdőszoba van és a konyha melletti szoba a jó, szól még utánuk az Imre. Azok kicsit szégyellik magukat, mert vissza sem fordulnak, úgy mennek fel.

Összebb húzódik a négy férfi az asztal körül. Péterfi Imre be-
megy a présházba és pakolászik. Ezek meg töltenek és beszél-
getnek. Most van ideje a világmegváltásnak. Ilyenkor tudják ki
és átbeszélni azokat a falut érintő ügyeket, amiket meg kell ol-
dani. Mert a falu a lényeg. Az, hogy máshol az elvtársak mikép-
pen gondolják, az egy dolog. De nekünk mindig meg kell talál-
nunk azt a kiskaput, ami segíti a falut, szokta mondani az Izidor.
– Tornaterem kéne az iskolának – kezdi most is. – Társadalmi
összefogással, persze.

– Már megint a téesz, mi? – így a Németh Jancsi.

– Hát van itt más, János. Egy kis pénzt én is tudok szerezni a
megyétől, vagy a minisztériumtól, de az biztosan nem elég.

– A takarékszövetkezet is hozzájárul valamennyivel – szólal
meg a Boldizsár.

– Nagyon jó.

– Szervezzünk kommunista szombatokat olyan munkákra, amit
meg tudnak csinálni a szülők, meg a rokonság – igyekszik kiveni
ni a részét a tervezésből a párttitkár.

– Az is jó – válaszolja Izidor. – Akkor, megegyeztünk?

– Igen, persze – mondják majdnem egyszerre.

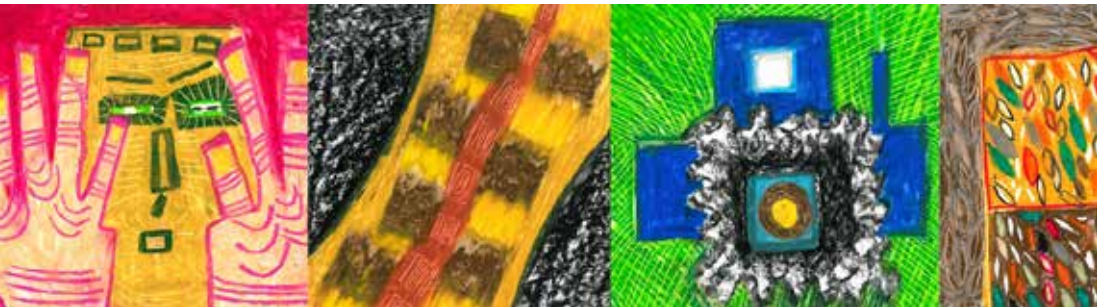
– A társadalmi megállapodást majd körbeküldöm nektek – zár-
ja le a témát a tanácselnök.

– Na, erre inni kell! – fogja a kancsót Fehér János és tölt min-
denkinek.

A présház tetejére épített kétszobás lakásból esetenként na-
gyon hangos, máskor meg visszafojtott női sikongatást és üvöl-
tést hallani. Be vannak csukva az ablakok, de attól még elég
jól betölti a hang az udvart. Ha nem tudnák, hogy az Irénke
az, és örömeiben csinálja, akkor már régen felmentek volna és
rájuk törik az ajtót. Hiszen olyan hangokat hallat, mintha ölnék.
Végül is valamilyen formában az történik, néznek mosolyogva
egymásra az asztalnál ülő faluvezetők. Már nem is beszélnek,
csak lassan iszogatnak és hallgatják a leszálló estében a szeret-
kezés e különleges hangjait.

– Képzeljétek el, ha a faluban minden nő így üvöltene, ha
alátesznek – mondja a téeszelnök.

– Akkor nem Lászlófalva, hanem Irénfalva, vagy Üvöltőfalva
lennénk – válaszolja halkán nevetve, hogy közben el ne nyomja
a fentről jövő sikongatást a László Boldizsár.

Nagy Gyuri jön le a présház melletti lépcsőn, mögötte pedig a Juli. Beülnek a lentiek közé és a félig töltött poharukat feltöltik és isznak. Furcsa helyzet. Senki nem szól, csak a Fehér Jancsi dudorászik magában.

– Mi van, leült a hangulat? – szólítja meg őket a Gyuri. Erre sem felel most egyikőjük sem. Nem azért, mert bármi is történt, hanem mert valahogy jó most a csönd. Izidor is ezt gondolja magában, mikor hirtelen bevillan a fejébe, hogy csend van az emeleten is. Az előbb még sivítás, meg üvöltés, majd erős köhögés volt hallható, most meg jóleső csend.

– A fentiek alszanak? – kérdezi meg a Julitól.

– Nem hiszem, legalábbis akkor nagy zajjal csinálják az alvást – nevet vissza rá.

– De most nagyon elcsöndesedtek – szól közbe a Boldizsár.

– A Berti nem bírja az iramot, és kicsit pihen – kacsint a bankosra Nagy Gyuri.

Kovács Julinak nem tetszik ez a beszólás.

– Most jöttünk le és máris a vörösön jár az eszed? Nem szégyelled magad, Gyuri! Na, majd megnézheted, hogy mikor fogom én neked elhinni megint az esküdjzéseidet! – mondja kicsit felháborodottan.

– Na, na, Julika – nyugtatja a téeszelnök –, a Gyuri csak viccel.

– Tudom én, amit tudok. Hallottam én egy, s más erről a mindenki cafkájáról. Most, fent is, még a saját hangomat sem lehetett hallani, annyira üvöltött. Hát milyen nő az ilyen? Ha kap valamit a lába közé, azt mindenkinek tudnia kell, mi? Ez a szerencsétlen Berti is, milyen boldog! Látszik rajta, hogy teljesen levette a lábáról ez a nő. Na, kíváncsi leszek rá, hogy mit akar elérni vele. Hogy nem a férfi kell neki, az biztos, hiszen sokat nem nézni ki, ebből a...

– Pszt, Julika – szól közbe az Izidor.

– Mi a probléma a Berti elvtárssal? – szegezi neki a kérdést Fehér, aki mintha most eszmélt volna rá, hogy a megyei elvtársról van szó.

Juli éppen szóra nyitná a száját, mikor meglátja a megyei tanács osztályvezetőjét a lépcső alján.

Na, hát itt vártál a kapuban, Toki, szólítja meg öreg kutyáját Palkó István, miközben nyitja a kaput. A kulcsot ott találta a helyén. Az alsó kiskonyhából világosság szűrődik ki a fedett

tornácre. Az öreg szekrény helyén, az oszlopra van akasztva egy régi, kötött kabátja. Pontosan úgy látszik, mint annak idején, azon az augusztusi estén a pincénél, mikor a Berti ott állt a sötétben a lépcső alján.

A Juli meg is ijedt egy kicsit, mert elakadt a szava, hogy észrevette a megyei embert. Ki tudja mit hallhatott, futott át az ott ülők fejében. De erre már nem tudtak válaszolni, mert Berti síron túli hangon szólalt meg:

– Baj van elvtársak! Nagy baj!

Azok meg ülnek. Hirtelen nem tudták, mit kell most tenni, vagy mondani. De nagy valószínűséggel el sem jutott hozzájuk a Berti mondata. Az meg áll egy helyben, szépen felöltözve, a nadrágjába beletűrve a fehér inge, rajta a kiskabát és megint mondja:

– Nagy a baj elvtársak! Nagy baj van! – A hangja már majdnem sírós, s a nagy ember valahogy kisebb is lett.

Fehér János találja fel magát először és perdül a Berti felé:
– Nincs olyan baj, amit meg nem oldunk! Tessék csak közelebb jönni! Igyunk egy pohárral és beszéljük meg! Mi itt egy emberként mindent lerendezünk Berti elvtárs. Így van fiúk? – fordul közben az asztaltársasághoz. Azok lelkesen bólogatnak.

Berti lassan, mint egy alvajáró közelít feléjük. A kezébe adott pohár bort úgy nézi, mintha soha életében nem látott volna még ilyent, és azt sem érti, hogyan került a markába. Áll a semmibe révedő szemmel és mondogatja:

– Nagy baj van elvtársak, nagyon nagy a baj!

– Nincs itt semmi baj, Berti elvtárs – karolja át a vállánál tisztelettel a Fehér János. Ha lehetne, hozzá sem érne a nagy emberhez, nehogy bratyizásnak vegye. A többiek helyeselnek és a megivott pálinka és bor hatása alatt amennyire tudják, próbálnak komoly arckifejezést ölteni.

– Jöjjön, Berti elvtárs, igyunk egy pohárkával ebből a jó tavalyi Palkó-féle borból – hívogatja változatlanul a pártitkár, és nyomkodik az asztal irányába a megyei embert. Ő meg megállás nélkül motyogja magában, hogy baj van, nagy a baj. Végül leültek. Koccintanak, isznak. Nézegetnek közben a lépcső irányába, hogy mikor jön le végre az Irénke is. De az nem akarózik megjelenni. A Berti meg jajveszékkel magában.

– Biztosan összezűröztek – súgja az Izidor fülébe Németh Jan-

csi. A tanácselnök kicsit nagyot hall már, mert nem pontosan érti és hangosan kérdez vissza:

– És mi van, ha összetört?

– Mi tört össze? – értetlenkedik a téeszelnök.

– Hát a tükör, amit az előbb mondtál!

– Ja? Vagy úgy! – nevet a Németh. – Az bizony már régen összetört!

Izidor nem érti, de nem is foglalkozik vele, hiszen a Berti egyfolytában a bajt emlegeti. Hogyan lehet egy nő miatt ennyire odalenni, gondolja. Úgy látszik, érzi az idő közelítését, azért van annyira oda ezért a szépasszonyért. Nem mondom, mutatós egy teremtés. Lehet, ha nem ilyen és ráadásul fiatalabb is lennék, én is próbálkoznék nála.

– Látom, elálmództál komám – szólítja meg az Izidor.

– Talán a gondolataimban is tudsz olvasni? Nem csak a zsebemben? – válaszol kérdezve.

A Bertit Nagy Gyuri és Németh Jancsi biztatja, hogy igyon, és akkor minden jobb lesz. Az meg mást nem is tud mondani, csak azt, hogy baj van, nagy a baj. Nagy Gyuri győzködi:

– Berti elvtárs, itt Lászlófalván nem lehet baj! Mi, a falu vezetői mindent megoldunk! Tetszik engem érteni? – már szinte kiabálja, mert az meg monoton mondogatja a baj van, nagy a baj mondatot. – Min-dent meg-ol-dunk – szótagolja. – Itt nincs, és nem is le-het baj – folytatja. – Tetszik érteni?

Hirtelen csönd lett. Elhallgatott a Berti is. Már annyira megszokták a jajgatását, hogy kíváncsian néznek rá, mi történt. Ő meg végül a tanácsot megfogadva, iszik. Egyhúztomban üríti ki a poharát, és máris tölti fel megint. A többiek látják, hogy használt a rábeszélés. Egy nő miatt egyetlen gyógyír a tisztességes berúgás, mondja a lászlófalvi mondás. Vele együtt isznak, már a férfi szolidaritás miatt is. Gyorsan leküldtek három tele pohárral. A Németh János, hogy a hangulatot feloldja, elkezd a Berti nótáját. Akácos út, énekelik és vezényelve mindannyian a megyei embert nézik, biztatják, hiszen az ő nótája. Végül nagy nehezen ő is csatlakozik, de jobbára a szája jár, hangját nem hallani. Nem baj, a többiek helyette is jól érzik magukat. Jól összeszokott társaság ez. Csak nem engedik, hogy ez a megyei ember egy nő miatti siránkozása miatt elrontsa. Énekelnek. Mikor odaérnek, hogy csak csendesen, egyszerre figyelmez-

tetik egymást és pisszegnek. Kivárnak a csendben. Akkor ugrik fel a helyéről Berti és hatalmas üvöltéssel kiáltja el magát:

– Hát nem értitek? Baj van, nagy a baj – ül le is sírni kezd.

A nóta leáll. Ennek az embernek tényleg nagy lehet a problémája, gondolják, hiszen le is tegezte őket, meg most már sír is. Hát ennyire szerelmes ebbe az Irénkébe, nézik sajnálattal. Megint a Fehér az, aki a közelébe kerül és ölegeti. Tölti a pohárba és a megyei emberbe a bort, hogy hátha nála is használ a terápia. Az meg már nem csak mondogatja, hogy baj van, de a taknya-nyála csorog a poháron, ahogy önti magába.

– Akkor legyen baj – nyugtázza a Németh Jancsi és új nótába kezd. Az erdő szélént mindenki szereti, hát abba fogott bele. Erre a Berti még nagyobb siránkozással reagált.

– Ezt nem ússzuk meg Izidor – fordul a tanácselnök felé.

– Na, mi is a baj, az a nagy baj, Berti elvtárs? Tessék elmesélni, szívesen meghallgatjuk, ha nem veszi tolakodásnak. Meglátja, itt minden megoldódik! Így van, Gyurikám?- szólítja meg a siránkozó embert és az agronómust.

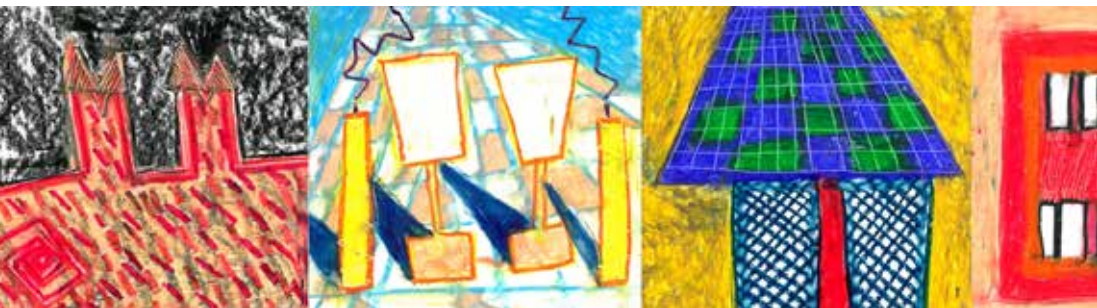
– Így van, így van – kontrázik a Nagy Gyuri –, mi mindent lerendezünk, de tessék elmesélni és akkor máris könnyebb lesz!

– Szegény ember – suttogja maga elé a Kovács Juli, de úgy, hogy mindenki hallja –, az a cafka biztosan jól megvezette. Magába habarította, aztán itt van, tessék! – Ő is közelebb húzódik a sírdogáló emberhez.

– Menjetez innen! – néz szemrehányóan a Nagy Gyurira. – Ehhez egy nő jobban ért.

Erővel kifordítja egy kicsit a Berti székét az asztaltól. Ki sem nézni ebből az alacsony nóból az ilyen erőt. A most már csendesebben jajveszékélő ember semmit nem segít neki, de eltűri és nem ellenkezik. Juli leül a mellette lévő kihúzott székre, és az ember fejét két tenyerébe fogva beszél hozzá.

– Berti elvtárs! Hiszen látom én, hogy maga igazi férfi. Én, ha nem lennék már legalább kétszeresen foglalt, biztosan boldog lennék, ha csak rám tetszene nézni. Nem mondom, szép nő ez a... – a neve kimondása helyett legyint egyet és folytatná, de a megyei ember meghazudtolva az adminisztrátornő által eddig elmondottakat, még mélyebb és hangosabb, szívszorító rívásba kezd. Juli most már annyira sajnálja, hogy simogatni kezdi a gyér szőrrel benőtt, kopasz fejét. Feláll, hogy átölje és megc-

sókolja valahol, de Berti olyan erővel taszajtja el magától, hogy a hirtelen mozdulattól fenékre ül.

– Na, már, na! Mit képzelsz te? Te! – ugrik fel a szemben lévő székről Nagy Gyuri, aki a többiekkel együtt eddig azt figyelte, miképpen tudja megoldani a társaság jelenlegi egyetlen nője a hangulatot rontó kialakult helyzetet. Mire a társaság tagjai mozdultak volna, a Gyuri jobb markába szorítja a Berti kis-kabátjának gallérját az inggel együtt, és úgy tartja, hogy annak alig éri a lába a földet.

– Na, most lökdösődjél öreg! – biztatja.

Az meg már nem sír és nem jajgat, csak hörög, hiszen levegőt is alig kap. Németh Jancsi tér a meglepetésből leghamarabb észhez, és húzkodja Nagy Gyurit. De annak köztudomású, hogy a keze, mint a satu. Nem engedi az emberét, csak biztatja:

– Na, most erősködj, te szemét geci! Kidobott a nőd és a másét lökdösöd? Itt vigasztalunk, mint egy pisis hugyost, te meg elrontasz mindent? Az Izidort ünnepeljük, te puha fasz! Ha rendesen megbasztad volna az Irént, akkor nem kellene itt siránkoznod. Nagy lóra akartál felkapaszkodni. Ennyi az egész. Tűnj a picsába, oda, ahonnan jöttél! Érted?! – a végét már teljesen kikelve üvölti magából, úgy, hogy az egész hegy visszhangzik bele. Aztán lehajítja az emberét a székre, mint egy darab zsákot. Összeüti a kezét, mintha szemetet verne le a tenyeréről, és emeli fel magához a még mindig a földön ülő Julit.

– Gyere Julikám, menjünk hazafelé! Úgyis útba esik az én kis szőlőm, oda is bemehetünk a feszültséget levezetni.

– Ne bomolj már Gyuri – áll fel a Boldizsár is.

Az Izidor a fejét csóválja, és nézi a feldúlt főagronómust. Végül a Fehér János oldja meg a helyzetet, mert kijelenti, ő felel mindenért, őt hibáztassák, ő volt, aki elhívta a Bertit erre a kis ünneplésre.

– Engem köpjetek le! Engem rugdaljatok meg! Ne törődjete azzal, hogy az Izidor a faluban egyedül és először kapott ilyen magas kitüntetést, és mi mennyire büszkék vagyunk erre. Ne foglalkozzatok azzal, hogy megérdemlem-e, vagy sem, amiért úgy gondoltam, jobban fog örülni a mi tanácselnökünk és régi jó barátunk, elvtársunk, ha valamelyik nagy ember is megtiszteli. Tehát itt vagyok. Köpj le és taposs bele a földbe Gyuri!

Nem fogok tiltakozni ellene. Ha úgy látod, hát legyen!

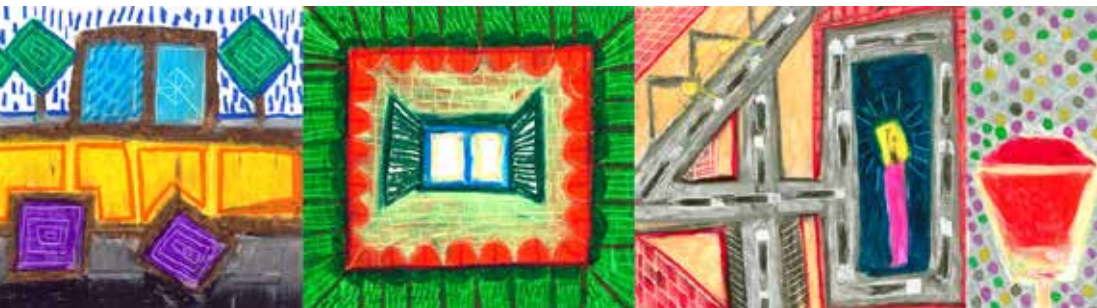
Nagy Gyuri a beszéd elején még oda sem nagyon figyelt, de a végére már nézi a Fehér Jánost és azzal ül le a Julival együtt, hogy:

– Hülye vagy János? Én csak..., szóval ne lökdösse ez, a – és a megyei ember felé mutat – Julit. Hát nincs igazam?

– De ige, Gyurikám – önt közben mindenkinek a poharába Fehér János a kancsóból –, de nem vagyunk egyformák. Megzak-
kant a Berti.

– Na, persze – legyint rá a Nagy Gyuri.

Istznak. Csend lett. Mintha csak erre várt volna a prэшáz tövében megbújó tücsök család, hirtelen rákezdett a ciripelésre. A Bertin és Péterfin kívül, akik a prэшázban rendezkednek, mindenkit befürmálnél el e késő nyári esti zene, mert senki nem akarja beszédjével megzavarni. Rágyújtanak. Még a cigaretta és a tűz kérését is mutogatással teszik. A Berti sírdogál magában, és folyamatosan motyog. Nem hallani mit, de tudják, biztosan a bajt mondogatja az orra alatt. Már a cigaretta végére érnek, de még mindig tart ez a különleges, tücsökzenével kísért csendes, saját gondolataikba merülés. Izidoron látszik, hogy legszívesebben már otthon lenne, de a többiek miatt kénytelen maradni. Nézi a távoli semmibe, ahol csak sötétet látni. Németh és Fehér János azt latolgatja magában, hogy hogyan lehet ennek az egésznek véget vetni úgy, hogy minden rendben legyen holnap is. Boldizsár próbálja tisztos távolról követni az eseményeket. Többnyire feloldódik, eltűnik, nem mutatja magát, csak ha már úgy érzi, muszáj neki is valamit szólnia. Nagy Gyuri érzi a legjobban nyeregben magát. Mutatja, hogy leszarja ezt a siránkozó, nemrég még beképzelt alakot. Mit tudnak elvenni tőle? Az állását a téeszben? Jó szakember, majd akkor kellene fog máshol. Vagy ha nem, akkor megél az udvarából. Disznó és saját csirke nevelde. Még jobban is járna! De nem mernek ezek hozzám sem szólni, gondolja. Tudom én, hogy mit érek. Ők meg még jobban tisztában vannak vele. A Kovács Juli elvárászoltan ül és fogja az ő szerelmét. Mindig ilyen férfiról álmódott, és most már majdnem tizenhárom éve, hogy együtt vannak. Most csak a szép és jó események jutnak az eszébe. Látja Gyuri pajkos, kislíus cirmos szemét, és markolja erőttől kemény izmos karját. A cigarettákat majdnem egyszerre nyomják el. Mindenki meg-

mozdul. Izidor nagyot nyújtózkodik és állna fel, amikor Berti ismét, de most már könnyörögve néz rá:

– Barna elvtárs! Hidd el, nagyon nagy a baj. Nagy baj van – mondja, és a sírástól csuklásba fullad a hangja.

Izidor visszaül. Nagy Gyurit most már senki nem tudja megállítani. Megint a levegőben van a megyei ember, és alig kap levegőt az agronómus markában.

– Már megint kezdted, te fasz? Nem volt elég, a kurva anyád! – rázza a szerencsétlent. – Na, most mond meg, mond meg az anyád mindenit, hogy mi a bajod?

Az mondana is valamit, de a szorítástól nem tud és csak suttogás jön ki belőle. Nagy Gyuri odatartja a fülét Berti szájához:

– Ja, csak suttogni tudsz? Na, akkor rebegd ide a fülembe kislíú – mondja mérges hangon, de mosolygós arccal.

– Féltrenyelt? Megfulladt? Meghalt? – ismétli a megyei embert.

– Szóval, meghalt? Hülye! Ez nem normális! – teszi le Bertit a székre, és ő is leül.

– Mi van? – kérdezi Fehér.

– Semmi – válaszolja – azt mondja ez a te haverod, hogy az Irén félrelyelt és megfulladt.

Palkó vizet tölt a Toki edényébe. A kutya szomjas volt, mert meg sem várja, hogy befejezze a friss víz kiöntését, máris tola-kodik és iszik.

– Na, te – szól az öreg rá. – Ne olyan mohón, mert még megjárhatod, mint az a szegény szépasszony is.

Ahogy belép a kiskonyha ajtaján, elvakítja a fény. Erzsébet jön feléje.

– Csakhogy végre megjött. Már itt volt a gyerek, az Imre is. Azt mondta, hogy majd holnap viszi fel a szerszámot a hegyre, mert ittak egy kicsit. Meg azt is, hogy érti a reggeli beszólást, és ha lehet, majd beszélnek róla.

Jó gyerek ez, gondolja, a fél mondatokból is következtet.

– Hallod, amit mondtam? – vált tegezésre Erzsi.

– Jó! Hallom hát – válaszolja.

– Már megint valahol messze jár, látom a szemén – firtatja az asszony.

– Igen. Ezen a szegény Irénen gondolkoztam.

– Már megint? – legyint Erzsébet és az asztalra rakja a tész-tából, krumpliból, kevés szalonnából, hagymából és tojásból

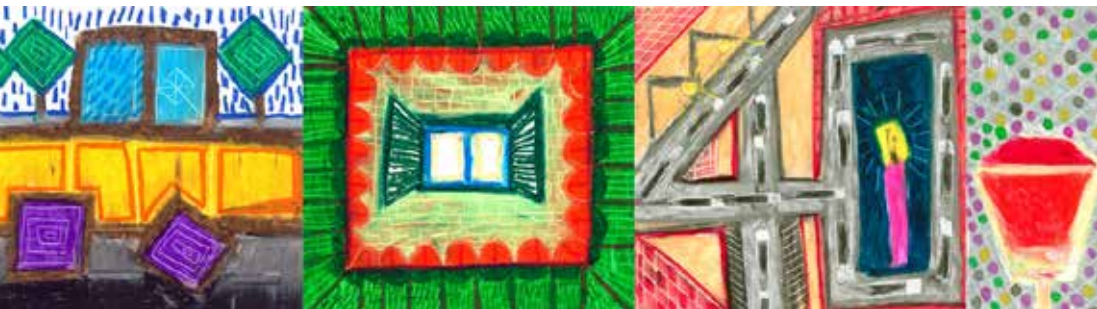

készült galaburgyit.

Palkónak ez is az egyik kedvenc étele. Szereti, ha kicsit jobban meg van borsozva. Ő paprikát és paradicsomot is vág bele. Mondjuk nincs olyan, mint a csirkepörkölt, de közel áll hozzá, az biztos. Ahogy nézi és érzi az illatát, máris jobb kedve lesz.

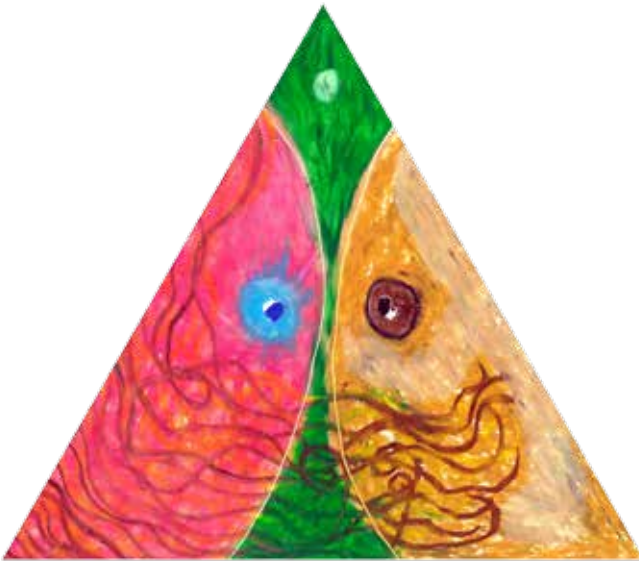
– Hát igen! Csak azon jár az eszem, hogy most a szerelembe, vagy a mohóságba halt bele az a szegény asszony?

– Nem mindegy az magának? – válaszolja Erzsébet az asszonyok racionális észjárásával. – Inkább egyen, mert kihűl, és akkor már senkinek nem kell, csak a Tokinak. Annak meg nem szívesen főzök.

1989. év

A TÖLGYFA ÁGY

Palkó István a Hosszú utcai sátortető's ház utcai udvar felőli szobájában fekszik, a nagyméretű fa páros ágy bal oldalán. Nem ez az ő oldala, de amióta betegeskedik, ide paterolta az Erzsébet. Innen könnyebben ki tud menni a fürdőszobába, nem kell megkerülnie mind a két ágyat a végénél, és az oldalsó ablakon is kilát az udvarra, ha felpolcozzák a hátát. Most is rendesen alá van támasztva két dagadó párnával. Mellette, az örökölt éjjeliszekrényen öblös bögrében tea, és kistányéron vajas kenyér. A tablettákat már részben beszedte, de a vajás kenyeret nem tudja a torkán lenyomni. Az orvos, egy fiatal férfi, rendszeresen jön hozzá. Nagyon rendes. Mikor Erzsi kiváltotta a felírt gyógyszereket, mondta is neki: remélem hagyatatok még másoknak is valamit? Az meg, csak bolondozzon vénember, de nem nevetett hozzá. Minden reggel, délben és este hozza a dobozokat és számolja ki az adagot, adja oda neki. Van közöttük kettő, egy piros és egy sötétsárga, amit úgy csinál, mint ha lenyelné, de amikor a felesége kimegy a konyhába, kiszedi a szájából, és eldugja a zsebkendőbe. Később aztán kidobja a vécébe. Ma reggel is ugyanígy tett. Nem szereti a tablettákat. Ezt a kettőt meg a színe miatt ki sem állja. Úgy sem használ már semmi sem, de a család kedvéért egy részét azért lenyeli.

Erzsi körülötte tesz-vesz.

– Miért nem eszi meg ezt a kis vajás kenyeret? – piszkálja. – Meglátja, nem lesz ennek jó vége! Már most is olyan vékony, hogy alig látszik a dunyha alatt! – ahogy mondja, abból a szeretetet és a féltést lehet hallani.

Ütögeti a vánkost és a takarót. Kicsit meghúzkodja a lepedőt, aztán kinyitja az oldalsó, udvar felőli ablakot.

– Nagyon hideg lett ma reggelre, talán még fagyott is egy kicsit – folytatja. – Nem fog megfázni? – teszi magasabbra, a Palkó fejére a vastag dunyhát.

Az öreg elképzeli magát így, hogy csak a szeme, és a gyérülő, fehér haja látszik ki. Jobban kinyitja azt a híres, hideg kék szemét. Ahogy régen szokta, úgy próbálja az ő asszonyát egy kicsit jobb kedvre deríteni. Erzsi észreveszi.

– Ne erőlködjön! Nem megy az már magának! – mondja, de az arca mosolygósra változik.

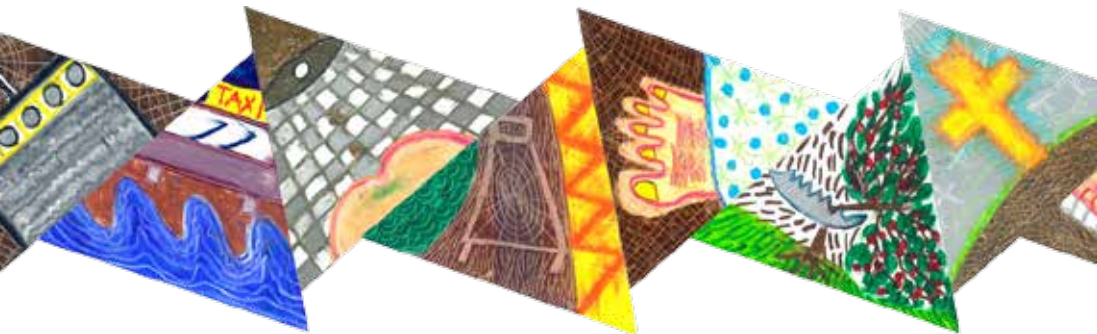
Térül-fordul, és máris cipeli be a porszívót. Az öreg segítség nélkül csúszik le a takaró alá, hogy ne hallja a motor hangját.

Ez az egyetlen dolog, amit ha lehet, mindig elkerült. Ezt a felesége is tudja, ezért szó nélkül, és mintha legalább húsz évvel fiatalabb volna a koránál, pedig már napokon belül ő is hetven éves lesz, ügyködik. Húzza, tolja a porszívó fejét a padlón és a szőnyegen. Alig van olyan hely, ahol a parketta látszik. Régen, vagy húsz éve, hajópadló volt, előtte meg döngölt föld. De aztán Erzsébet kitalálta és megcsinálták ezt a parkettát. Végül is jó lenne most meg már akármi is, szokta mondogatni az öreg, hiszen mindenhol csak a szőnyeg. Mert valahogy vagy vettek, vagy kaptak, de a régieket soha nem dobták ki. Aztán észre sem vették, és egyszer csak beterítették velük az egész szobát. Sőt, az előszobát is, de a konyhában is van belőle. Mondjuk, melegebb is lett tőle. Ezt is az Erzsébet mondta.

A nyitott ablakon át hallani, hogy csapódik a kapu. Palkó változatlanul a dunyha alatt bújjik, mert a porszívó hangja majdnem elnyom mindent. Erzsi előrehajolva, a kefe nélküli fejet nyomkodja a padlón. Annyira koncentrálna a takarításra, hogy nem lát, nem hall mást.

Lajos, az öreg másik veje lép be a szobába. Anyósa háttal neki, a páros ágy végénél hajoldozik. Kiss Lajos, az öreg középső lányának, Erzsikének a férje. Ismeri a reggeli történetet, ezért kicsit lehúzza apósa fejéről a takarót, és rákacsint. Palkó vissza. Ezt majdnem minden reggel eljátsszák, de legalábbis akkor biztosan, mikor megy a porszívó. Lajos már megy is a konyha irányába. Otthon érzi magát. Jó ez a család. Ide, ha valaki bejön, azt egy kevés idő után biztos olyan érzés önti el, mintha mindig itt élt volna. Mostanában egyébként is sokat járnak ide. S nem csak a gyerekek, meg az unokák, de a szomszédok, a régi barátok is. Már egy hónapja is lesz, hogy az öreg gyengélkedik. Először csak kicsit megfázott. Legalábbis úgy érezte. Folyt az orra, meg kicsit melegebb is volt a homloka. Két nap múlva aztán hívta az orvost az Erzsébet, mert már nagyon gyengének érezte magát az öreg, és nem volt kedve felkelni az ágyából. A fiatal orvos, akivel még csak nem is találkozott eddig, nagyon rendes volt hozzá. Alaposan megvizsgálta, de az öregségen kívül hibát nem talált nála. Palkó fogalmazta ezt így meg, nem az orvos. A harminc körüli fiatalember tiltakozott is. Sokáig fog még István bácsi így viccelődni, mondta neki. Akkor az öreg nem viccelt. Érzi ő már a kilencven év terhét. Végül is már több

hónapja elmúlt kilencven éves. Az augusztusi névnapot sem úgy ünnepelték már meg, mint szokták. Az ősztől meg nagyon tartott az idén. Ez a november meg a megfázás utáni gyengeséggel igazán rosszkor jött.

A hangulata is változik. Most, hogy a dunyha alatt búvik, a gyermekkorra jut eszébe. Milyen jó volt, mikor a mama pucolta a rizsát az asztalon, én meg bujkáltam az asztal alatt és az apám által készített kocsit tologattam. De az meg még jobb volt, amikor bemehettem a szobába, és a páros ágy alatt játszottam. Nekem nagyon jó anyám volt. Most is előttem van a szeme, ahogy rám nézett. Most már tudom, hogy az örömet, a biztosságot, és a szeretetet láttam benne. Akkor még ezt így nem tudtam megmondani, de éreztem, hogy a mamához bármikor mehetek. Ha lekevert egy pofont, akkor is mindig az életre volt mérges, nem rám. Pedig sokszor rosszkalkodtam. Tudtam, hogy milyen sokat dolgozott, mire megvarrta az ingemet, a nadrágomat, és mégis olyan könnyen kiszakadt. Most már biztosan jobban vigyáznék rá, kalandozik el megint a régmúlton.

– Papa! – hallja a Lajos hangját. – Kibújhat, már nem megy a porszívó.

Neki szólnak ugyan, de ő most nem akar senkivel sem foglalkozni. Lehet, nem is ő a papa, és az is előfordulhat, hogy nem jól hallotta. Akik itt laknak, elég különös emberek, jut eszébe. Hol nagyon rendesek vele, hol meg egzeciroztatják. Ha meg valahogy meg akarja hálálni, hogy ebédet, reggelit, vizet, vagy kávé adnak neki, akkor meg kinevetik. A mama nagyon jól tudott főzni, kalandozik el. Hiába voltunk szegények, ő mindent úgy tudott megcsinálni és tálalni, hogy az fejedelmi étel volt. Az üres rántott levest is úgy merte ki a tányérba, hogy hozzámondta: na, kisfiam te kapsz egy szép szárnyat, meg a nyakát, amit annyira szeretsz. Jaj, a máját egészen elfelejtettem, és nevetett hozzá. Úgy ettük az üres levest, hogy éreztük az ízén a főtt tyúkhúst.

– Már megint a múltban járkál? – szólítja meg valaki és lehúzza a fejről a dunyhát.

– Ki maga? Hagyjon engem békén! – mondja, és szinte fél ezektől, akik nem veszik figyelembe, hogy ő most legszívesebben hazamenne. Tényleg, mit keresek én itt, jut eszébe, és úgy, ahogy van, a dunyhával betakartan fordul le az ágyáról, hogy

induljon haza.

– Lajos! – kiabál mellette egy ismeretlen nő. – Gyere, mert a papa megint elindult.

Erőnek erejével nyomkodják vissza az ágyra. Nem értik, hogy neki semmi keresnivalója itt. Haza akar menni. Túlerőben vannak. Elfáradt. Ha már így van, akkor legyen. Először kipihenem magam, aztán majd utána.

– Na, elaludt – mondja a vejének Erzsébet.

A konyhában vannak már. Amióta a család feje betegeskedik, a kiskonyhát nem használják. Felköltöztek a tisztába, amit azelőtt nagyon ritkán használtak. A konyhaajtó is nyitva van, meg a szobaajtó sincs teljesen becsukva. A két helység közötti szélesebb előtérben szekrény és egy fotel, meg kisasztal van. A szekrényben ruhákat tartanak. Itt vannak az öreg ingei, öltönyei. Nem sok van, mégis dagadozik a szekrény, hiszen még a házasságkötési ruhája is ebben porosodna, ha Erzsi nem takargatta volna le még bent is egy fehér, régi lepedődarabbal. A fotel horgolt terítővel van díszítve. Senki nem emlékszik, hogy ült-e valaki is valamikor benne.

Kiss Lajos, a Palkó Erzsike férje a konyhában, az ablak előtti széken ül és nézi, amint az anyósa alányúl a rétestésztnak. Először az ujjaival húzogatja, majd a kézfejjével teszi ugyanezt. A gáztűzhelyen csirkepörkölt fő. Érezni az illatát. A felszálló párat egy kivezető nélküli elszívó próbálja leküzdeni, kevés sikerrel. Ez most jó is, hiszen a finom csirkepörkölt, és a kihűlőben lévő rétes töltelék illatának keveréke, a még most is alig használtak látszó konyhában meghitt hangulatot ad. Mindketten hallgatnak. Erzsébet olyan hévvel csinálja a jobbnál jobb étkeket nap, nap után, mintha ettől függne az ő élete is.

Amióta az öreg ennyire legyengült, nagyon megijedt. Olyan régóta élnek együtt, hogy már nem is tudja, volt-e másként. Az ő férje mindig erős ember volt. Soha nem is gondolt arra, hogy lehet ez másként is. Még ha egy-egy veszekedés alkalmával beszéltek is egymásnak bolondságokat, azt egyikőjük sem gondolta komolyan. S mikor jött az orvos és meglátta az ő emberének azokat a vékony lábait és a karját, akkor nagyon megijedt. Nem is attól, amit az orvos mondott, hogy vigyázni kell rá, mert már nem fiatal és ebben a korban kicsi bajból is nagy lehet, hanem attól, amit látott. Mint egy vézna kisfiú, úgy nézett ki.

Észrevette ő, hogy nem eszik eleget, de soha nem volt egy nagyétkű ember. Mondta, szidta, hogy nem azért főz, hogy a malacok egyék meg, de Palkó csak mosolygott és azt mondta, hogy csináljon jobbat, ha azt akarja, hogy elhízzon. Nem figyelt rá eléggé, döbbsent meg a látványtól, és azóta, mindegy, mennyit kapirgál, mint egy csirke az ételből, ő minden nap az egyik kedvencét főzi, süti neki. Ma csirkepörkölt nokedlivel és rétes a menü. A réteshez már tegnap megsütötte az üres kalácsot, ami most a tejben ázik. Ezt teszi a főzött mákkal együtt tölteléként bele, mert akkor nem szárad ki. Csinál még darásat, diósat, meggyeset tisztán, és keverve is. A meggyeshez reggel korán kiszemezte a nyár elején eltett befőttből a magot.

Kiss Lajos, aki egy gmk vezetője, elnézi az anyósát. Azt szereti a legjobban, amikor a megtöltött tésztát a fehér terítő egyik oldalának a megfogásával összegörgeti. Az meg különösen érdekes, amikor kihúzás után a hártatészta vastagabb szélét körbeszaggatja úgy, hogy az egyik kezével tépi, a másikra meg tekeri. Ekkor már látszik az anyósán a sikerélmény. Most is az összeszorított szája mutatja, hogy mennyire koncentrált, ahogy az összetekeréshez emeli fel a tölteléktől magassá lett tésztát.

Lajos társai nemrég kezdtek hozzá a falu iskolájához épülő tornateremhez. Már közel hét éve, hogy munkatársaival alakítottak egy munkaközösséget. Eredetileg ő is kőműves lenne, de amikor ebbe a családba bekerült, az apósa rávette, hogy tanuljon. Így végezte el levelezőn a technikumot. Azóta jobban is megy a sora. Először persze nem így volt ez. Mondta is neki, hogy minek kellett ez a sok tanulás, most még kevesebbet keresek, mint amikor kőműves voltam! Arról meg nem is szólva, hogy technikusként többet cseszegetnek, mint azelőtt. Hiszen, ha kőművesként valamelyik főnök belém kötött, ott hagytam a fenébe. Másnap már jobban fizető munkahelyen voltam. Jöhettek a kilépett könyvvel, meg a szabadságmegvonással. Ha kellett, akkor úgy is megoldották. Később aztán csak jó volt, hogy meg lett ez az iskola. A gmk-val most jól keresünk. Igaz, sokat is dolgozunk, de a pénz is megvan, az biztos. Az öreg sok mindent lát előre, én mondom, gondolja magában. Anyósa még a gondolatot is olvassa.

– Csak gyógyuljon meg! – mondja a vejének.

– Meggyógyul! A papán nem fog ki semmi! – válaszolja.

Nem hitből teszi, de érzi, hogy ezt kell válaszolnia. Neki most mennie kell az anyagokat intézni, meg számlákat kifizetni, és készülni a következő tizedikére. Igaz, ma még huszonötödike van, de olyan hamar itt a fizetés ideje, hogy na. Ezek az évek is hogy elteltek! Jövőre már 1990 lesz. Nem rég még 1980 volt. Hát, erre mondják az öregek, hogy milyen gyorsan megy az idő? Én még nem érzem magam idősnek, hiszen két év múlva leszek 50, bár így... Legyint egyet akaratlanul magában.

– Mi van Lajos? – szólítja meg Erzsi.

– Á, semmi! Csak hülyeségekre gondoltam.

Palkóné ismeri a vejét, mert nem kérdez tovább. Tudja, ha kedve van, úgyis elmondja, ha meg nincs, akkor bármit tehet, nem húzza ki belőle. Ilyen volt az ő férje is mindig. Csak most, az utóbbi időben lett még szótlanabb, mint előtte. Most már nagyon ritkán beszélget. A gondolataival van el.

– Sokan vannak bennem – mondta egyszer, mikor kicsit beszédesebb kedvében volt. – És mindegyik azt akarja, hogy vele foglakozzam – folytatta.

– De hát, kik ezek István? – kérdezte tőle. – Mindenki, aki valamikor élt. Érdekes, az élők már nincsenek itt bent – ütögette a mutatóujjával a homlokát.

– Ej már, na! Hát nem nézi azt a szép unokáját, a Krisztinát? Látja, minden nap jön meglátogatni. Milyen nagy szeretettel öleli át a nyakát! – korholta, de az öreg hajthatatlan maradt.

– Hát, na! – válaszolta türelmetlenül. – Én is szeretem, meg minden. De értsd meg asszony, nekik meg van az ő életük, és nem kellek én már ahhoz. A régiekkel van még elszámolni és megbeszélni valóm. Azok mindig itt motoszkálnak bennem. A legtöbbet az édesanyám, meg a papa jut eszembe, de a komám, az is. Nem beszéltünk ugyan hosszú ideig egymással, hiszen rondán viselkedett, még a temetésére sem mentem el, de..., a fene tudja, megérdemelte-e. Mondja is időnként, mikor éjszaka felébredek, hogy ezt azért nem kellett volna tenned István!

– Talán beszéltek is egymással? – kérdezte ijedten a férjét Erzsébet azon a napon, mikor végre bővebben volt kedve beszélni.

– Hát nem most mondom! – folytatta legyintve, mintegy jelezve, hogy az asszonynak mindig rövid volt az esze, ezt sem érti.

Utána megint csendes lett, újra csak a bentiekkel beszélgetett. Ezt hiába is meséli a gyerekeknek, meg a vejeinek, azok úgysem azt veszik ki belőle, ami van. Mert beszélget az mindenki-vel, aki idejön. Olyan Palkó Istvánosan. Többnyire hallgat, és a nézésével beszámolóásra készíti a látogatót. De nem hiába élnek együtt már vagy ötven éve, ő tudja, ez a Palkó már nem az, aki volt. Ezért nem is nagyon szeret hozzá szólni, vagy kérdezni tőle valamit. Pedig biztosan kellene. De annyira látja, hogy nem itt van. Annyira el van saját magában, hogy már azt gondolja az ember, rá nincs is semmi szüksége. Pedig nem így van. Most lenne csak igazán egymásra nagy szükségük. A gyerekek is megvan a saját bajuk. Kár még tetőzni a mi nyavalyáinkkal. Így is alig telik el úgy óra, hogy valaki ne térne be.

– Mennyi lehet az idő, Lajos? – szólítja meg gondolatai közben az ablaknál ülőt.

– Hú, már 10 is elmúlt, nekem is mennem kellene, anyuka – áll fel a székről a vékony, fekete hajú férfi.

– Ráérsz! Egyél pogácsát – szedi ki a kredenc lehajtható ajtaja mögül a fehér tálat, ami kis fehér kendővel van letakarva.

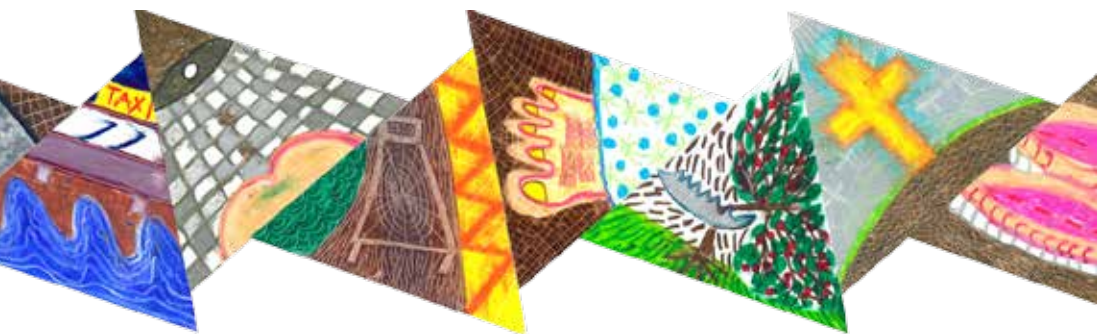
Lajos már válogat is.

– Nem mindegy, hogy melyiket veszed ki? – nevet Erzsi, ahogy nézi félszemmel Lajost, miközben a rétest a terítővel hempergeti bele az odakészített tepsibe.

– Én a jól megsültet szeretem – válaszolja. – Persze, nem mindenben! Mikor Bulgáriában voltunk és élénk adták azokat a fekete kicsi halakat, amelyek vagy nagyon meg voltak égetve, vagy nyersen és régiek voltak, na, azt nem válogattam, az biztos!

Erzsébet kinyitja a gázsütő ajtaját és betolja a tepsit a rétes-sel. Ahogy becsukja, a konyharuhával automatikusan letörli a fogantyút. Leül az asztal végénél lévő székre. Most tűnik fel, hogy a kredenc rakodóján a kistrádió halkán szól. Már előzőleg is csendben hallgattak, de akkor még nem volt hallható a rádió.

– Ilyen ez! – mondja Lajosnak. – Reggel mindig bekapcsolom, a Kossuth van beállítva benne, és aztán észre sem veszem, hogy elhallgat. Tudod, csak a zaj miatt. Később meg gondol egyet, és újrakezdi – feláll és odamegy a kistrádióhoz. – Letekerem. Hallgass már el, úgy sem mondasz semmi jót! – szól a műbörtökös készülékre.

– De jó is volt a tengerparton! – folytatja a Kiss Lajos. – Tényleg, anyuka csinálhatna majd valamikor pizzát is. Emlékszem, mikor Kamcsijában lementünk a tengerpartra. Nem is tudom, hirtelen mit meséljek, hiszen minden nagyon jó volt. Igaz, akkor voltunk először a tengernél. Van már, mikor is?

– Vagy hat éve – szól közbe Erzsébet.

– Milyen jól tudja anyuka!

– Hát persze, hogy tudom, hiszen kiidegeskedtük magunkat a papával, míg meg nem jöttetek.

– Hát, volt egy-két cifra esetünk, nem mondom. Már korán reggel felmentünk Pestre, pedig csak délután indult a repülőgép. Vettünk szándalokat a belvárosban. Na, annak aztán nem sok értelme volt, mert a tengerparton már az első két napon szanaszét ment. Még elmentünk megebédelni a Kárpátiába, hiszen tudja anyuka, ha a magyar ember üdülni megy, főleg ha a tengerre, akkor megadja a módját. A repülőn, amin én már ültem egyszer, mikor az NDK-ba mentem, de Erzsike meg a Kriszti még nem, persze, hogy nem egymás mellé ültettek bennünket. Az nem volt olyan jó, de hamar megérkeztünk Várnába. Mire beértünk egy busszal az ottani IBUSZ-hoz, csak ott nem az a neve, hanem valami más, addigra már kezdett szürkülni. Na, mindenesetre bementünk, beváltottuk a csekkünket az ottani levára, és kézzel-lábbal magyaráztuk, hogy mondják meg, hogyan jutunk el Kamcsijába.

Nem akarták érteni, pedig odaadtuk a papírokat is. Mindenképpen ki akartak bennünket tesseklni az irodából. Ezek meg akarnak tőlünk szabadulni, mondtam az Erzsinek, úgyhogy ki ne menjünk még egy pillanatra sem, mert becsukják mögöttünk az ajtót és azt sem tudjuk meg, merre van az a Kamcsija. Fogtuk a bőrdöket és a táskákat, és bevackoltunk az egyik sarokba. Vittünk magunkkal itthonról még a papa adta kolbászt, szalonnát, meg hozzávalót, és nekiálltunk vacsorázni. Az irodát teljesen belepte a jó, fokhagymás, füstölt kolbász illata. Időnként odajött hozzánk egy alkalmazott és habragyolt bulgárul valamit, de én csak két szót mondtam neki. Azt, hogy Kamcsija, meg azt, hogy taxi. Ment ám a kifárasztásos játék. Azok bent ültek egy jó ideig a pult feletti üvegek mögött, mi meg ettünk, dohányoztunk és beszélgettünk.

Kriszti elálmosodott közben, hiszen már este tíz is lehetett,

ezért aztán a hozott ruhákból hevenyészett ágyat készítettünk neki az egyik asztal tetejére. Az alkalmazottak közben lekapcsolták a villanyt. Csak egy középkorú nő maradt velünk. Mondta is az Erzsi, hogy ki kellene menni, had induljon haza ez a szegény asszony, biztosan neki is van családja. Na igen, válaszoltam, és mi mit csinálunk kint az utcán a gyerekekkel? Így aztán maradtunk. Már éppen azon voltunk, hogy mi is bevaccoljuk magunkat éjszakára, mikor előjött egy taxi. Az vitt ki bennünket a tengerpartra. Jó sokat kellett autózni, mire odaértünk, de megérte – folytatja a mesét anyósának, aki ezt a történetet is többször hallotta már.

De neki nagyon szeretnek beszámolni. Ő olyan, hogy minden alkalommal úgy tud figyelni, mintha akkor hallaná először. Ezt nem akarattal teszi, ő egyszerűen ilyen. Azt meg különösen szereti, ha a Kiss Lajos veje mesél. Úgy tudja előadni, hogy szinte ott érzi magát ő is azon a helyen, amiről a történet szól. – Hallom, megint a Lajos boldogítja anyukát – nyílik az ajtó, és Imre, az Anna férje lép be.

A kölcsönös üdvözlések után Imre benéz a szobába.
 – Még alszik, legalábbis úgy tűnik – jön vissza a konyhába.
 – Ott a pogácsa, egyél te is! – kínálja Erzsébet.
 – Na, és lent vagytok már a pizza sütő előtt, Lajos? – nevet pogácsával a szájában Péterfi Imre.
 – Még nem. Éppen ott tartottam, hogy...
 – Megszólított a német – csúfolódik vele a sógora.
 – Engedd már, hadd mesélje! – szól közbe az anyósa.
 – De már milyen sokszor hallotta anyuka!
 – Engem akkor is érdekel – válaszolja Erzsébet.
 – Látom, anyósodat teljesen levetted a lábáról! – élcelődik Imre Lajossal. – Én soha nem tudtam ennyire jó lenni nála! – nevet hozzá.
 – Ne bolondozzatok már! Te meg Lajos folytasd, amíg sül a rétes.

– Akkor ezt éreztem én már kint, az utcán – kiált fel az Imre –, a finom rétes illatát. Csinált mákosat is mama?

– Mindenféle van, és jut is! Nem kell izgulni!

Imre eddig ott ácsorgott a konyhaajtóban, de most a tűzhely felé indul, hogy megnézzze, mi sül bent. Erzsébet elfordul. Így könnyebben odafér a veje. De kár volt a kíváncsiságért, mert

ahogy hozzáér a sütőajtó kilincséhez, máris fújja az ujjait és káromkodik.

– Aki kíváncsi, hamar megöregszik – mondja neki Erzsébet. – Tedd a csapvíz alá, az jót tesz neki! Na, mi is volt ott, ahová a taxival mentetek? – fordul Lajos felé.

Az, a sógora megjegyzése ellenére, boldogan folytatja a történetet. Jó, majdnem baráti a viszony közöttük. Nem érti félre az Imre élcelődését. Voltak ők már együtt is külföldön. Így, miután egymás apróbb titkainak tudói lettek, a kapcsolatuk is ennek megfelelően alakult. Ami egyrészt jó a családnak, más szempontból viszont nem, mert a Palkó birodalmon belül, ők külön világot képviselnek. Feleségeiket egymás között a Palkó lányoknak hívják. Természetesen szeretik a feleségüket. Mindenekelőtt a gyerekeket, na meg az öreg Palkót, és a mamát, de egymással egészen más a helyzet. Ők dac és érdekszövetségben vannak. Mindenki tudja a családban és azon kívül, hogy ők egymásnak bármit mondhatnak. De kívülálló, még ha családtag is, véletlenül sem illetheti a sógort fél rossz szóval sem. – Na, add elő Lajos, de figyelj, hogy a mamának mondd! – biztatja nevetgélve Imre, miközben a vizet folytatja megégett ujjaira.

– Éjjel kettő is lehetett, mire kiértünk – kotorászik a zsebében Kiss Lajos.

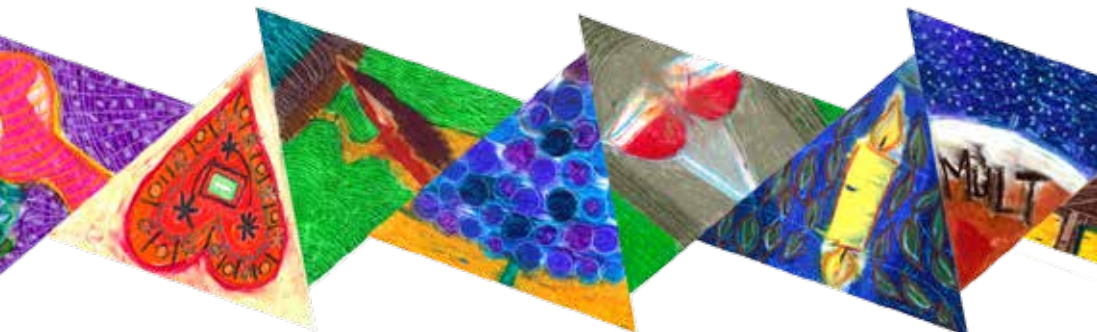
– Rá ne gyújts idebent, mert tudod, hogy már egy hónapja tilos! – figyelmezteti Imre.

– Hagyd már, csak a zsebkendőjét keresi – szól közbe Erzsébet.

– És utána?

– Felébresztettük a gondnokot, és ő elhelyezett bennünket egymástól elég távol lévő kis faházakban. A furcsa az volt, hogy sehol nem láttuk a tengert. Pedig egész éjszaka, sőt, már amikor kiszálltunk az autóból, hallottuk a morajlását. Nagyon izgultunk. Alig győztük kivárni a reggelt. Talán elsők voltunk a felkelésnél, mert az egész telep aludt még, mikor elmentünk megkeresni a mosdót. Na, ott szembesültünk életünkben először a pottyantós vécével.

– Ezt nem is mondtad még – szól közbe Imre. – Amikor Varsóban voltam a vállalattal ilyen tanulmányútfélén, akkor találkoztam én is először ezzel a budival. Képzeljétek el, hogy ott vagy egy ismeretlen főváros utcáján, és érzed, hogy csikar

a hasad.

– Konyhában vagyunk gyerekek! – emeli fel a hangját Erzsébet.

– Ne itt kezdjétek részletezni a vécé ügyeket.

– Ugyan már, Anyuka – mondják majdnem egyszerre –, hiszen ha megesszük, valahol ki kell jönnie!

– Akkor sem illik ez hozzátok! – erősködik.

– Ó, a papa is előfordult, hogy beszélt ilyeneket az asztalnál! – ellenkezik Imre.

– Ez nem igaz! A papa véletlenül sem tett még félreérthető megjegyzést sem, amitől elment volna az ember étvágya.

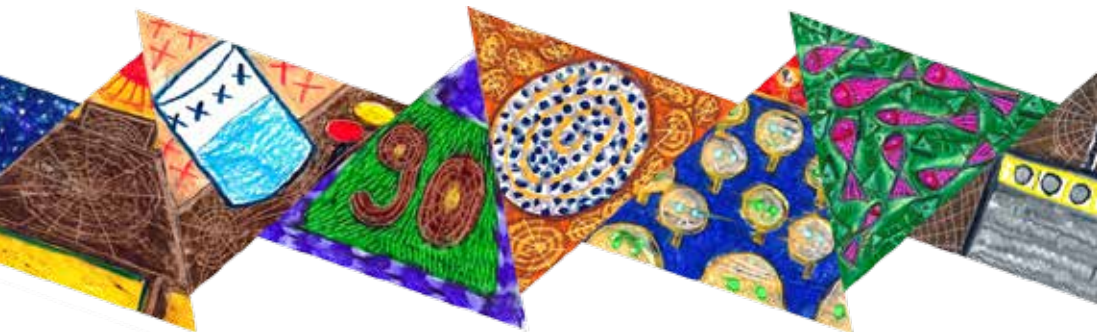
– De hát most nem eszünk, legfeljebb ezt a pogácsát. De miniket nem zavar, amiről szó van – ül le az Imre is.

– Bánom is én! – adja meg magát Erzsébet.

– Szóval, ilyen esetben az jut eszedbe, hogy biztosan nem bírod a lengyel ételt. Szorítod a seggedet, amennyire csak tudod. A csikarások meg jöttek rám. A szálloda messze volt, és egyébként sem tudtam volna odatalálni, mert busszal hoztak be bennünket a belvárosba, és megbeszéltük, hogy délután öt-kor ugyanott találkozunk. De akkor még csak egy óra volt. Az én hasam pedig görcsölt, tekert és minden, ami bennem volt a nadrágom irányába igyekezett. Rájöttem, hogy nem fogom tudni visszatartani a busz visszaindulásáig sem. Rohangáltam azokon a széles nagyvárosi poros utcákon, és vécét kerestem. Az egyik be volt zárva, a másikat éppen tatarozták. Közben meg, tudod, hogy van ez – mutat Lajosra, aki bólogat –, hol erősebben jön, hol meg amikor kibírod, hogy nem megy tele a nadrágod, akkor megszűnik, és egészen jól viseled. Amíg aztán újra jön az érzés, és megint nagyon erősen kell koncentrálnod arra, hogy be ne szarjál.

– Fúj, hogy beszélsz Imre! – szól közbe Erzsébet.

– Miért, hát nem az, anyuka? – válaszol. – Ezt nem lehet másként kifejezni. Amikor jönnek az emberre a hőhullámok! Leizzadtam, mint aki mázsás súlyt cipel. Csorgott rólam a verejték. Mikor sikerült túllennem rajta, akkor meg fájni kezdtem. S közben meg kérdezősködés, mutogatás és szaladgálás. Na, aztán, nem tudom mennyi idő telt el, de én órának éreztem, míg végül találtam egy földalatti vécét. A járdáról kellett lemenni. Bemegyek mindjárt a férfiakéba, és mit látok? Sorban egymás mellett lábtalpaknak kialakított helyeket, közöt-

tük pedig lyukakat. A lyukak körül bűzölög a szar. Mert ugyan csordogált ott valami kis víz, de az nem vitt le semmit abból, ha valaki mellé tett.

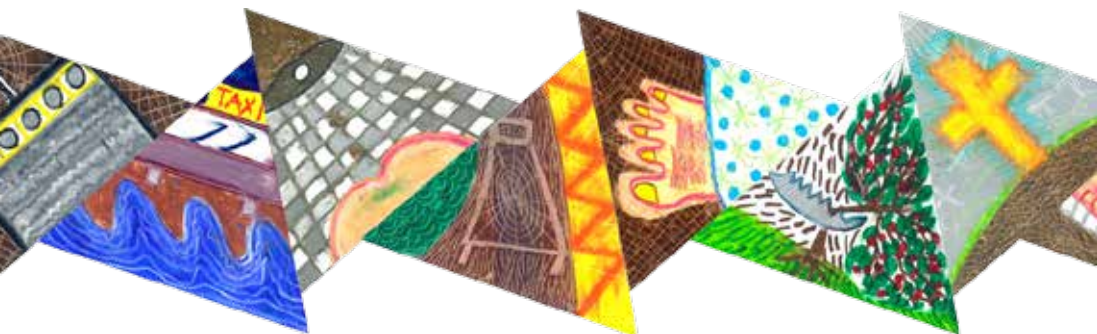
De nekem akkor már mindegy volt, csak valahogy könnyítsek magamon. Még szerencse, hogy a szoros farmernadrág volt rajtam és tudtam, abban terpeszben képtelenség leguggolni. Ezért levettem és felakasztottam a szemközti falon lévő egyik fogásra a kék nadrágot. Azonnal fölé álltam a lyuknak és végre elengedtem magam. Először nem akart elindulni semmi. Biztosan annyira visszatartottam, hogy már azt gondolta a hasam, hogy csak vicc az egész, és ráadásul más is bejött. De nagyon jól tette, hogy kettővel odébb guggolt, mert aztán olyan robajjal és sugárban tört ki belőlem, hogy mind a két lábam, a cipőm, meg mindenem csurom szar lett. Az ember, aki ott velem együtt volt lent, olyan gyorsan eliszkolt, mintha fegyverrel kergették volna.

– Ezt nem is mesélted nekem! – képzeli el Lajos. – És mi lett veled ezután?

– Képzelheted? Majdnem a busz indulásáig takarítottam magam, hogy elfogadható állapotban legyek. És érdekes, csak akkor az egyszer volt hasmenésem. Utána véletlenül sem, az egész utazás alatt.

– Hát mi is nézegettük a guggolós vécéket – folytatja Lajos –, de hál Istennek Kamcsijában külön helységek voltak, nem sorban egymás mellett kellett eltalálni a lyukat. Aránylag hamar belejöttünk. Meg az igazság az, hogy nagyon vártuk, hogy megláthassuk a tengert. El is indultunk a hang irányába. Megyünk a fák között, a nap már jó erősen tűzött, pedig alig volt még kilenc óra, de a tenger még sehol. A morajlás viszont mindig erősebb. És akkor, annak ellenére, hogy a tenger felé mentünk, mégis a meglepetés erejével ért bennünket, amikor kiértünk a fák közül, és hirtelen megláttuk alattunk a kék színű, hatalmas vizet. Hát azt, míg élek nem felejttem el! A kemping fent volt egy dombon, ezért nem lehetett előzőleg látni a fák között a vizet. De így még jobb volt! Álltunk ott fent a parton, és néztük az aranysárga homokot, és a vége nincs hatalmas tengert. Szemből fújt a szél. Orrunkat megtöltötte az a semmihez sem fogható illat, ami csak a tengerről jön. A sós tengervíz szaga.

– Ahogy meséled, még anyukának is kedve szottyán megnézni

a Fekete-tengert – viccelődik az Imre.

– Én aztán nem mennék olyan messze! Repülővel meg főleg nem! Elég nekem, ha ti elmesélitek. Mindent el tudok képzelni. A papának is, mikor Pestre kellett mennie, mindig mondta, hogy gyere velem Erzszi, ne csak az elbeszélésekből halld, amit én ott látok. De neki is azt válaszoltam, hogy nem hiányzik az nekem. Valakinek itthon is kell lennie, mindenki nem mehet el. Nekem elég, ha elmeséli, mit látott, én akkor már el tudom képzelni, és úgy emlékszem rá, mintha ott lettem volna. Pedig mennyire elbeszélte, hogy milyen finom főtt virslit evett a körúton, aztán átment a Lánchídon, utazott a hatos villamoson. Na, de ez már nagyon régen volt. Van már több mint harminc éve. Most ti mentek hol ide, hol oda, utána meg majd a gyerekeitek.

– Azok már most is mennek anyuka – nevet megint nagy hanggal az Imre.

– Hát, elég öregek vagytok már, az biztos – mosolyog rá Erzsébet, és nyitja le a sütőajtót, veszi ki és teszi az asztalon lévő deszkára a tepsit a gőzölgő rétéssel, egyúttal meg tolja be a másodikat a forrószágot árasztó tűzhelybe.

– Miért nem egyszerre süti? – kérdezi Imre.

– Mert csak kiszárad. Egyébként se avatkozz bele, úgy sem értesz hozzá! Ti, férfiak, csak egyétek!

– Amit a nők megfőznek – fejezi be az Imre, akinek ma különösen jó kedve van.

Ami érthető is, hiszen most már Lászlófalva összes üzletét kibérelte az ÁFÉSZ - tól. Ma reggel írták alá a szerződést. Eddig is volt, amit már bérbe vett és úgy működtetett, de az igazi pénzt hozó, a kocsmá és a vegyesbolt még az ÁFÉSZ-é volt. Akkor aztán ultimátumot nyújtott be. Vagy bérbe adják neki, vagy ő nyit másikat a faluban. Nem sokat gondolkoztak a főnökök. Tudták, ha ő boltot csinál itt, akkor úgysis hozzá fognak járni vásárolni. Reggel beszaladt az új Volkswagen Golfjával a városba, és megállapodtak. Nézegetik is az A-s rendszámú kocsit, bármerre megy. Azt gondolják, rendőrségi. Van aki, amikor meglátja, azonnal lassít. Ő meg, ami belefér. A múlt hónapban lízingelte. Sokba kerül, az biztos, de mégiscsak nyugati autó. Most is a kocsi kulcsával játszik. Így, aki nem akarja látni, az is tapasztalhatja, hogy ez nem egy Lada kulcsa. Lajos fél szemmel nézi. Ismeri sógora szokását.

- Én egy Omegát veszek, két litereset – mondja neki.
 – Olyan nagy állatot? Tudod, milyen sokat eszik? – veszi Imre a megszólítást.
 – De sokat is lehet pakolni bele!
 – Nehogy már azzal szállítsd a cementet, Lajos!
 Erzsébet abba hagyja a rétes felvágását és vejei felé néz:
 – Most megtudom, hogy mi történt Bulgáriában, vagy nem? – kérdezi.
 – De már annyiszor hallotta anyuka! – válaszol Péterfi Imre.
 – Nem baj! Szeretem újra végigélni. Főleg azt a pizzásat.
 Kiss Lajos jobb könyökével a konyha udvari ablak párkányára támaszkodva folytatja:
 – A tenger hívogató és félelmetes. A vize olyan sós, hogy ha a szembe kerül, úgy marja, hogy nem győz ez ember pislogni, hogy megszűnjön.
 – Jó, jó, de mi van a pizzával? – sürgeti Imre.

Palkó István az udvari szobában már jó ideje ébren van. Láta, mikor jött a másik veje, az Anna férje. Azt is észlelte, hogy benézett, de neki most jobban esett itt csendben, magában el-
 lenni. Ezért, mikor benézett hozzá az Imre, becsukta a szemét.

Felpócozott háttal fekszik a tölgyfa ágyon. Látja a lábánál a beérett fa ágycvégét. Még ifjúházas éveik egyikén, nagy vihar kerekedett. Tényleg, azóta sem láttam olyan fergeteget. Lehet, azért volt, mert régi és nagyon rozoga ágyunk volt az Erzsivel. Akármit csináltunk vele, akár akartuk, akár nem, minden reggel egymáson fekvé ébredtünk. Az udvar hátuljában lévő, szép nagy tölgyfát úgy kettéhasította a villámcsapás, hogy késsel sem lehetett volna pontosabban. Abból a fából csinálta a fejfát és kapuoszlopot is faragó Éles Tibor a páros ágyat. Most már te vagy az én társam, szólítja meg magában. Lehet, te még jobban is emlékszel az éjszakákra, mint én.

De szép fiatalasszony is volt az Erzsi! Nem mondom, most is mutatós, de akkor?! Mennyire szerette rágni a bajszomat. Mondtam egyszer neki, hogy levágom. Erre ő: jó, vágja, de akkor nem csókolom meg, amíg ki nem nő! Azt mondta, olyan jól csiklandozza, hogy attól minden más lesz. A lányok is itt születtek ezen az ágyon. A legkisebbet kivéve. Ő már a kórházban. De mindegy is volt, csak már akkorra nem lehetett itthon szülni. Annánál, mire hazajöttem, már meg is volt fűrösztve, és

ott aludt a kiságyban.

Csak ez a betegség ne lenne! Végül is nem fáj semmim, csak nem érzem magamban az erőt. Ha most fel kellene kelnem, az is nehezen menne. Pedig ki kellene mennem a vécére. De lehet, csak az inger, aztán meg hiába álldogálok. Jól vagyok én itt, beszélget magában. Közben halk, duruzsolás szerű hangokat hall a konyha irányából. A szobában jó meleg van. Erzsi biztosan feltekerte a gázkonvektor állítóját az ablak alatt. Közös pénzből vezették be a Hosszú utcai lakók erre a részre is. Kiteszi a bal lábfejét a dunyha alól. Kifakult, kék hálóing van rajta. Unalmában megmozgatja a nagylába ujját, és azt nézi. Be kellene kapcsolni a tévét, gondolja, de ahhoz is fel kellene kelnie. Vagy három éve kapták ezt a szép színeset a nehéz orosz helyett a Péterfitől. Ennek szebb a képe, mondta. De ténylegesen így is van. Amíg meg nem szokták az Erzsivel, sokszor úgy érezték, mintha ott lettek volna például azon az ünnepségen, amit közvetítettek. Egyszer, ahogy beült a fotelbe és nézte, hallgatta a Kádár elvtársat, hát olyan volt, mintha neki beszélt volna. Tudta, hogy nem így van, hiszen a kongresszusról közvetítettek, de mégis, az érzés az az volt. Most már nagyon megváltozott minden.

Nem is tudom, mikor fogok tudni megint kimenni a szőlőbe. Az pedig nagyon jó. Kint leülni, elnézegetni, egy pohár bort szopogatni. Tényleg, iszom egy kis pohár finom saját bort, vilanyozza fel a gondolat.

– Erzsi! – szólítja meg asszonyát.

Azok ott kint nem hallják. Az Imre nagyhangúskodik valamit a Lajossal, hát persze, hogy nem figyelnek rá. Na, nem baj, majd úgyis jönnek, és akkor kéri a bort, törődik bele. A cseresznyefát is ki kellett vágni, morfondírozik még mindig a pincénél. Tudtam én, hogy az építkezés miatt ment tönkre. De az Imre csak az öregségre hivatkozott. Így van, öreg volt az a szegény fa velem együtt, de attól még élt. Aztán, mikor a pince fölé az Imre elkezdte megépíteni a panziót, akkor azt már nem bírta a szegény fa.

Régen, amíg nem volt ott olyan nagy ház, meg a flancos út, bejárat, világítás, szóval akkor jobban szerettem. Érdekes! Az, hogy olyan messze lehet látni a szőlőből, nekem fel sem tűnt. Jó, mindig tudtam, ha jött valaki a hegyre, hiszen rálátok on-

volna! A hegyről lenéz az ember. Nincs abban semmi! Az Imre vendégei, akik jöttek a panzióba, na, azok aztán biztosan valahol a holdon lakhattak eddig, mert nem győztek csodálkozni ezen. Kérdeztem is a vejemtől: Te Imre, ezek ezért fizetnek? Milyen nagyokat nevetett a fiú az ábrázatomon. Azt mondta, hogy papa, maga csak maradjon a bornál, ahhoz jól ért. Csinálja a gyógybort ennek a népnek.

Hát csináltam is én, amíg bírtam. A kutat viszont nem javították meg. Fúrtak egy újat, aminek azt mondták, jó a vize. Az én régi, ásott, falazott kutamnak viszont gyógyító ereje van, mondtam nekik. Jól van papa, hagyta rám akkor a Péterfi. De ez nekem annyira rosszul esett, hogy sokáig nem is mentem ki a hegyre. Erzsébet noszogatótt, hogy hagyj rájuk, nem akarnak ezek rosszat, csak hát most akarnak mindent, egy csapásra. Minek? Mondtam. Most még jobban úgy látom. Végül is minek? Van mindenük, de mindig több kell! De az is igaz, hogy legalább dolgoznak érte. De megéri-e? Mindenki csak a pénzt nézi. Mi lesz a világgal, ha ez így megy tovább? Szeretetet is csak pénzért lehet majd kapni? Mi lesz azzal, akinek nem lesz pénze?

Na, ezt már én nem élem meg. Bár még csak, vagy inkább már kilencven vagyok, de végül is százat is élhetek. Vagy kilencvenötöt. Azt mondják, érzi az ember, ha közelít a vég. A Boldog Elemér is majd naponta bejön megnézni. Neki van kapcsolata a másik világgal, hiszen azért ő a plébános. Mégis azt mondja, hogy ne is gondoljak arra, hogy kiköltözök a lakra. Ezt csak így nevezem. Már mint a temetőt, ami az Egres felőli domboldalon van. A sírhelyet már régebben megvettük. Én nem akartam. Minek, mondtam az Erzsinek. Tán csak el fogtok kaparni?! Akkor meg már olyan mindegy, hogy hova, hiszen az már nem én leszek! De beszélhettem én! Kiválasztott egy általa jó helynek nevezett területet és megvette. Hát, ha ettől boldog lett, akkor miért ne? Aztán már én is megbarátkoztam az új hellyel. Ha arra mentem, akkor benéztem. Egészen megszoktam, pedig még nem vagyok ott, és nem is sietek arra, kuncog magában.

Inkább olvasok, amíg ezek odakint mulatoznak, gondolja. Jobb oldalán mellette van Kossuth Lajos élete. Nagy, vastag könyv, ami teljes részletességgel írja le a nagy magyar életét. A nehéz olvasmányt hamar megtalálja, de a szemüveget nem leli. Egyre

ingerültebben keresgéli a kemény tokot, mire a hátát kitámasztó két párna között észreveszi. A második kötet végén van már. Fél éve, hogy elővette ezt a könyvet. Úgy látszik, mindenki elérkezik az élete olyan részéhez, amikor el kell, hogy olvassa a legnagyobb magyar életét. Az apósom is ezt tette. De ez a könyv a Barna Izidornál is volt. Ő is elolvasta.

Meghalt szegény. A végén aztán nem a gyomra vitte el, hanem lecsúszott tavaly télen a lépcsőjén, és beverte a fejét. Azt mondták, hogy semmit nem érzett. Eltört a nyaka, és a feje is károsodott. Jó ember volt. Még jó, hogy előtte már visszaadta a Kossuth könyvet. Bár jobb lett volna, ha nem adja vissza, de még mindig él. Most már majdnem tíz éve más a tanácselnök. Most meg azt mondják, hogy nem is lesznek tanácselnökök. Hát, valakik biztos lesznek. Azt is beszélük, hogy a vállalkozók lesznek az urak. Na hiszen, jól nézünk akkor ki! Megint urak lesznek, mint '45 előtt volt? Hát az elvtársakkal mi lesz? A párt is átváltozott, mesélte az Imre. Azt mondta, ő nem lép át az újba. A réginek tagja volt, és nem érti miért kellett újat csinálni. Rádásul meg sem nagyon kérdezték, csak döntöttek.

Mégis ki kellene mennem a vécére, fordul ki, és mindkét lábát leteszi az ágy mellé. A konyhából nagy nevetést, és a Lajos hangját hallani. Most teljesen kivethető a meséje:

– Ott állok az egyik tengerparti pizza sütő előtt a sorban. Voltunk legalább húszan, de lehet, többen. A kerek, vakolt, lapos tetejű épületben hárman ügyködtek. Rendes fatüzelésű kemencében sütötték az ennivalót. Pizskosul izzadtak, ami nem is volt csoda, hiszen mi kint a sorban is alig kaptunk levegőt a hőségtől. Csak egyféle pizza volt, amin paradicsom, sajt meg sonkadarabok voltak. Ott ettünk először ebből a finomságból. Ezért volna jó, ha anyuka is csinálna – kalandozik el megint.

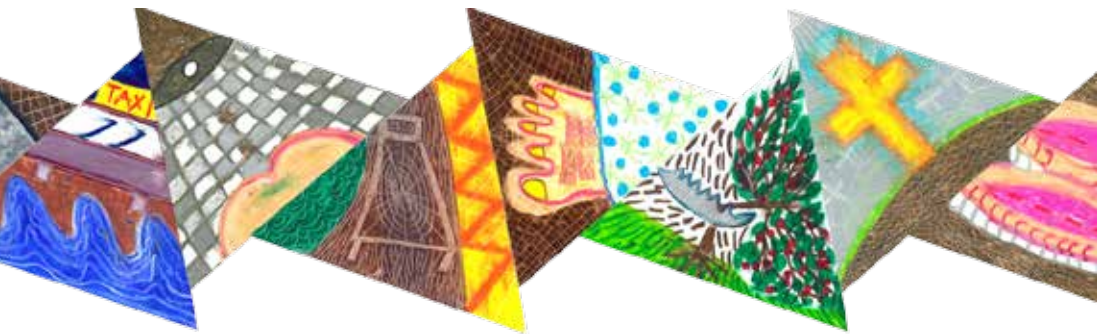
– Majd lesz az is, de folytatd! Érijünk már a végére, mert menem kell – noszogatja Imre.

– Hát menj – válaszolja –, hiszen már hallottad legalább tucatszor, ahogy mondtad!

– Ez így van, de szívesen meghallgatom megint.

– Ne kezdjétek újra – szól közbe Erzsébet, és összececapja a kezét. – Üristen! Hát maga meg miért kelt fel István? – néz az ajtó irányába.

Palkó áll a konyhaajtóban a kicsit kifakult hálóingjében.

Erzsébet máris szalad a szobába és hozza, adja fel rá a sötét-kék, vastag frottírköpenyt.

– Jaj, de meggondolatlan! – korholja. – Még megfázik, aztán hívhatjuk az orvost.

– Jön az már magától is – mosolyog az öreg. – Na, mi újság fiatalurak?

De azok nem tudnak felelni, mert Erzsébet folytatja:

– Miért kellett kijönnie? Beviszek én mindent, csak szólnia kell!

– Á, hagyd el – legyint Palkó –, elég volt már! Szólt az Úrjézus is a falról, hogy indulj ki István a konyhába és igyál egy pohár bort!

– Ej, már! Legalább üljön le ide a székre! – húzza ki az asztal alól az egyik hokedlit a férjének, mintha meg sem hallaná, amit az mond.

– Na, hát elmondom még egyszer – ül le az öreg –, hogy kacintott a nagy képről az Úrjézus, és közben intett, hogy menjek ki a konyhába és igyak egy pohár saját termésű bort, attól jobban leszek. Na, adtok, vagy nem? – követelőzik.

– De hiszen tudja, hogy nincs itthon már a nyár óta! – válaszolja, és tanácstalanul áll a tűzhely mellett.

– Majd én mindjárt hozok! – szól bele Péterfi.

– Nem, inkább vigyé! ki a hegyre, és majd én tudom, melyikből akarok inni!

– Szó sem lehet róla! Neked a betegségtől valami bajod lett – tér át a tegezésre Erzsébet, ami nála az idegesség jele.

Az öreg nem szól. Ül a széken és néz maga elé. Az ilyen beszédet meg sem hallja. Az ő élete, majd ő tudja, mi kell neki. Látja, csirkepörkölt van a gázon. Már elkészülhetett, mert nem világít alatta a láng. Az asztalon tepsiben rétes hűl. Régen a mákost szerette nagyon, meg a káposztásat. Most inkább a meggyesből eszik egyet, gondolja, és máris nyúl feléje. Lajos érti meg hamarabb a mozdulatot. Fogja a kis fehér tányért, ami a pogácsás tál mellé volt készítve, és rakja bele az öregnek. Az előbb még jó hangulat csendes, feszültre változott. Mind a hárman arra várnak, hogy a ház ura megszólaljon, de ő a rétesrel van elfoglalva. Úgy leköti minden figyelmét, mintha országos dolgok történnének a tányérján. Aprókat harap belőle. Kicsit még meleg, és ő csak az egyik oldalán tud enni. Nem szereti hordani a protézist. Egyszerűen képtelen megszokni és mindig

kikezdi a fogínyét. Vissza-visszajárt, hogy javítsanak rajta, de aztán rájött, hogy úgysem fogják ezek rendesen megcsinálni. De az is lehet, hogy az ő szájával van a baj. Ezért, ha muszáj, beteszi, de egyébként a még meglévő négy fogával elboldogul valahogy.

Jó íze van a rétesnek. Észleli, hogy ezek most őt figyelik, és arra várnak, mit mond a hegyre menésre. De mit beszéljen nekik? Menni fog és kész. Azért, mert kicsit gyengébb, mint a megszokott, már azt akarják, hogy úgy ugráljon, ahogy nekik jó? Náluk ez soha nem volt divatban. Még a szegény Barna Izidor is, pedig az aztán nagyon papucs volt a Sáríka mellett, szóval, még az is, mire megöregedett, meg is férfiasodott otthon. Már hiába verte magát az asszonya annyira, hogy a harmadik ház udvarán is hallani lehetett. Az Izidor odasántikált az ajtóhoz, kinyitotta és azt mondta a Sárínak: Elég volt! Kifele! Csak eny-nyit. Nem többet. Ezután soha nem üvöltözött vele az asszony.

Így van ez. Előbb vagy utóbb, de minden a helyére kerül. A Fehér János is az idén halt meg. Már nem ő volt a párttitkár. Elment nyugdíjba. Mikor még tavasszal elmentem hozzá, jut eszébe, már nagyon beesett volt a képe. Látod, István bátyám, akkor már nem elvtársozott, mint előtte állandóan, nem sokáig élveztem egészségesen a nyugdíjat. Hiába mondogattam neki, hogy nehogy eltemesd már magadat, csak nem tudott leszállni a témáról. Az ágya mellett ott volt a Biblia. Gondoltam, nem szólok. Az ő dolga. De valamit érezhetett, mert nagyon készült. A pártot azért sajnálta. Mesélte, hogy nagyon szerette csinálni. Hiszen tudod, István bátyám, én mindig szerettem az embereket. És a pártmunkában ez volt a legfontosabb. Hogy az ember ahol tud, segítsen. De aztán sok minden megváltozott. Már nem az volt. Bármit tettem, bentről mindenbe beleszóltak. Meg az állandó jelentések, meg beszámolók. Miről számoljak be? Arról, hogy a kicsi embert elkapták a mezőőrök egy szatyor kukoricával, a nagynak meg kaput nyitottak? Ezt nem lehetett leírni, vagy elmondani! Nézd meg! Mim van nekem? Semmim! De nem is kell! Hova vigyem? Akinek sok van, az sem fér el a lászlófalvi temetőben. Ezért aztán megrendeltem a Népszabadságot, és abból írtam a jelentéseket, meg a beszámolókat. Nem hiszem, hogy nagyon olvashatták, mert egyszer

sem szóltak, hogy ezt már olvasták az újságban. De az is lehet, nem a Népszabadságot járaták.

Mikor ideért gondolataival az öreg, éppen végzett a réteszel. Felnéz a konyhaajtó feletti órára. Látja, már majdnem 11 óra van. Feláll. Az akarat belül megvan, hogy ruganyosan tegye, de a lába nem akar engedelmeskedni. Erzsí karolna a hóna alá. Visszaül. Megfogja tapintatosan, de határozottan az asszony kezét, és elnyomja magától.

– Na és mi történt a kemencével Lajos? – szólítja meg a fiatalabb vejét.

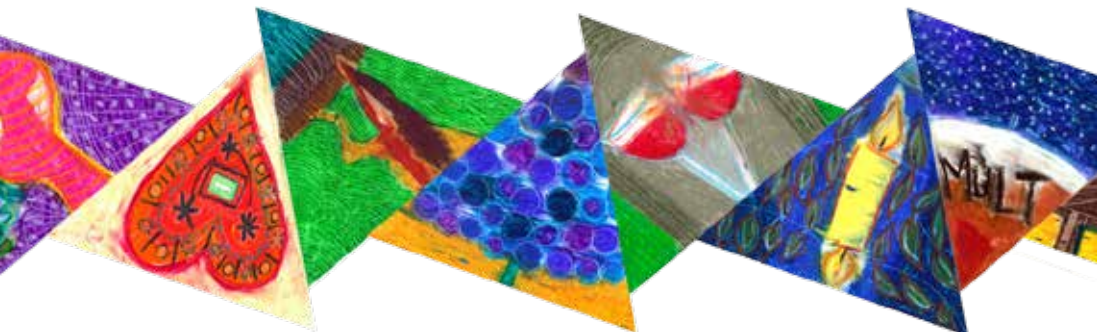
Péterfi és Erzsébet összenéznek. Mindketten tudják, hogy az öregnél ez nem a békülés jele, hanem pontosan az ellenkezője. Most osztja meg őket. Az Erzsébetre megharagudott, hiszen rondán szólt hozzá, az Imrétől meg elvárta volna, hogy közli, természetes, hogy kimennek aへgyre. Lajos nem foglalkozik ezzel. Nem avatkozik be az öregek ügyeibe. Megvan neki a maga baja, de szeret itt lenni. És még jobban szereti, ha mesélheti az élményeit.

– Hát, semmi különös, csak abban sütötték a pizzát. Már messziről lehetett érezni az illatát. Nem is volt olyan, hogy ne állt volna valaki előtte. De a déli órákban aztán tízméteres sorok is. Na és, hogy már végre elmeséljem – közben Palkó bátorítóan bólint –, ott állok a sorban és várom, hogy odaérjek a kőpulthoz. Mert a pult is kőből van.

Már éppen be akart szólni az Imre, hogy hagyja már azt a pultot és mesélje, amit akar, mikor észrevette, hogy az öreg ránéz. Ahogy elindult a hang a tüdeje felől, úgy is maradt benne. Hű a mindent, fut át rajta, az öreg felgyógyult. Megint úgy néz, hogy még a dühöngő bikát is megállásra bírja. Az apósom nyolcvanöt évesen is úgy megfogta a lovat, vagy a marhát, hogy az meg sem moccant. Azonnal megéreztek, kivel van dolguk. Ilyen emberrel nem lenne jó újat húzni! Pedig már kilencven is elmúlt. Az előbb még felállni sem tudott. De ahogy rám nézett, lefagyott biztosan a mosoly az arcomról, gondolja, és mereven bámulja maga előtt az asztalt.

Lajos semmit nem észlel az előbbiekből.

– Ahogy ott állok – folytatja –, mögöttem egy német állt. A beszéde nélkül is láttam rajta, hogy az, hiszen a fehér bőre, és a szeszínű haja alatt a kerek feje vörösre volt égve. Szóval,

messziről látszott rajta. De a fehér bőröm miatt, biztosan engem is földijének nézett. Tehette is, hiszen akkora már én is pecsenyére sülttem. Odafordul felém, és azt mondja németül, hogy darara datarta. Én legalábbis így értettem, hiszen német nyelven csak köszönni, meg számolni tudok, na meg azt, hogy köszönöm. Én erre meg csak annyit mondtam, hogy, já.

– És aztán? – szól bele Erzsébet a mesébe.

Ezt most tettetett jókedvvel teszi. Hátha meg nem történtté lehetne tenni az előbbieket, gondolja.

Lajos érzi a feloldódás lehetőségét és feláll. Így, gesztikulálva meséli tovább.

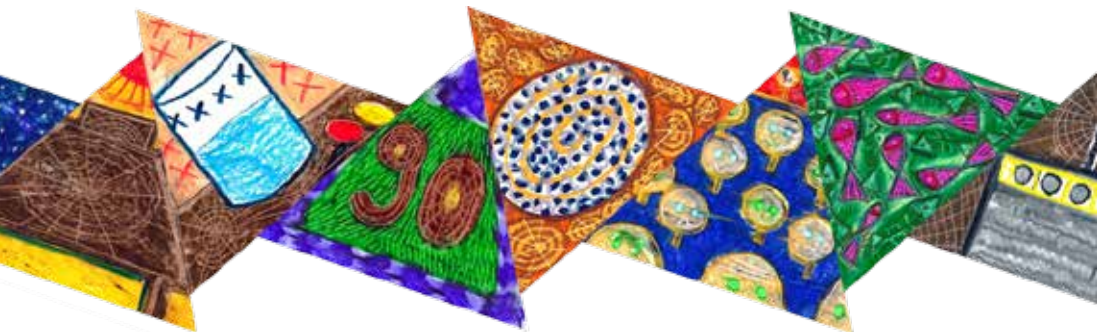
– Tovább álltunk. Én azt gondoltam, hogy esetleg azt kérdezte tőlem, hogy itt állok-e, vagy pizzát veszek-e? De, lehet, semmire sem gondoltam. Mindenesetre az ember, miután háttal álltam neki, megütögeti a vállamat és megint elmondja a szöveget, de kicsit hosszabban: darara datarta, dararara. Vissza sem fordultam, úgy mondtam neki megint, de már nagyobb hangsúlyt adva kétszer, hogy já, já. Tovább váraoztunk. A sor nagyon lassan fogyott. Senki nem egy pizzát vett, hanem többet. Többnyire az egész családnak, meg az együtt üdülőknek. Amikor sorra került az illető, azonnal ott termett a pultnál egy egész hadseregnyi ember, akik vitték el, amit kivettek a kemencéből. Jó sok idő, legalább 10 perc is eltelt már, mire megint ütöget a német, de most már a leégett hátam közepét és nagyon hosszan, mérgesen mondja a magáét: darara radattata dararaattta darattdadta, és így tovább. Na, erre már visszafordultam. Végighallgattam, és hogy megnyugtassam, rátettem a vállára a kezemet és megértően mondtam neki: já, já! Közben mélyen belenéztem a szemébe, hogy érezze, teljesen egyetértek vele, és én is felhábortónak tartom, hogy itt a tűző napon kell ilyen hosszú ideig sorban állni. A német is nézett engem, igaz, meglehetősen furcsa arccal, de ez abban a hőségben egyáltalán nem csoda. Akkor szólított meg a német mögött álló nő:

– Tudja uram, hogy mit akar magától ez az ember?

– Nem én – válaszoltam –, de biztosan igaza van, hiszen az egész strand megeszi már a pizzáját, mire sorra kerülünk.

– Nem erről van szó – mondja.

– Mit? – értetlenkedek. – Nem is örült annak, hogy én is fel

vagyok háborodva, és hogy együtt érzek vele?

– Azt nem tudom, hogy minek örült, de maga megkapta, amit csak lehetett tőle. Hiszen először csak arra kérte, hogy gyújtsa meg a cigarettáját. Amire csak az igen volt a válasz. Utána meg azt kérdezte magától, hogy dohányzik-e, és tudna-e tüzet adni, meg hogy az előbb is azt kért. Maga erre csak igenelt. A végét már nem fordítom le, mert annak szerintem egyáltalán nem örülne. Mindenesetre a szellemi képességeit taglalta.

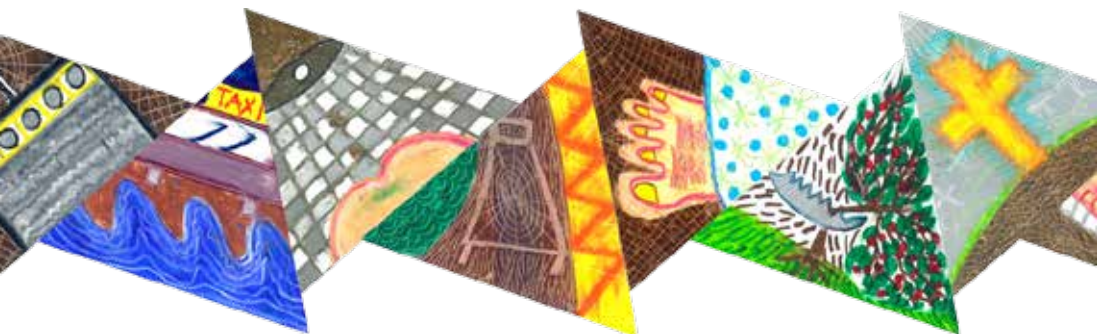
– És erre te? – kapcsolódik be az Imre.

– Én? Mit tudtam volna tenni egy idegen országban, egy nálam legalább tíz kilóval nehezebb emberrel? Rámosolyogtam és kívártam a soromat. Azt hiszem, többet nem is találkoztam vele a strandon, pedig mi még a nyaralásunk elején voltunk.

Erzsébet a konyhaszekrénynek támaszkodva nézi a három férfit. Lajos a történet végére érve leül, és újabb pogácsát keresgél a fehér fajansztálban, Imre pedig nagyokat hahotázva üti az asztalt.

Palkó már a mese közepén egészen máshol járt. Időnként maga sem tudja miért, de a hallása hirtelen megváltozik. Most is látta, hogy a vejének mozog a szája, de érteni nem értette, hogy mit akar. Azt tudja, hogy valamilyen német mesét kezdett el mondani, de miután nem tudja, neki mi köze ehhez, hát a saját gondolataival van elfoglalva. Ez alkalommal senki nem siet a segítségére, hogy a tányérjára megint egy kisebb darab rétest vegyen ki. Kicsiket harapdálva belőle ízlelgeti. Mire elfogy a kistányérról a fele a darás tészta, már nem kívánja. Leteszi. A kézkörmét kezdi el kapargálni és azon gondolkodik, miért jött ő ki ide, a konyhába. Hiába töri a fejét, nem jut az eszébe. Látja a Kiss Lajost, ahogy beszél és mutogat az asztal ablak felőli végén, a Péterfit, hogy hintázik a szék hátsó két lábán. Hányszor elvert a szegény jó anyám ezért, villan a fejébe. Most már bármit lehet. Végül is mindegy. Ezért még nem fog kitörni a lába a széknek. Meg, ha netán mégis, akkor majd vesz másikat az Imre.

A pénz megváltoztatta a világot. Hirtelen sok pénz lett mindenhol. Mennek az autócsodákkal külföldre, meg szerte az egész országba. Őt is kivitték Bécsbe, mert hűtőládát hoztak be. Azt mondta az Imre, hogy neki is mennie kell. Hát ment. Igaz, sokat nem látott, hiszen még Bécsig sem kellett elmen-

niük, de a készüléket felpakolták, aztán jöttek haza. Vettek videót is. Van olyan, amibe ha az Imre beteszi a filmet, akkor olyan, mintha moziba volna. A kínaiak úgy ugrálnak és verekednek, hogy olyant ő még nem látott. De még elképzelní sem tudta volna, hogy ilyen lehetséges. Még visszafelé is repült az a verekedős kis kínai ember. Jöttek rá, mint a sáskák, de ő ide rúgott, oda ütött, meg felrepült és vissza, aztán már győzött is. Először még szerette nézni, de aztán inkább a régi magyar filmeket választotta. Azt is hozott neki a veje. A Hyppolitot százszor is látta már, és nem tudja megunni. Amikor azt mondja a Kabos, hogy hagymát, hagymával, akkor egyszerűen nevetnie kell. Most, hogy itt a konyhaasztalnál is eszébe jut, már könnyezik is a szeme. Csak azért nem nevet hangosan, mert úgy sem értenék. Hát, olyant nem tudnak csinálni, még a kínaiak sem!

– Mi baj papa? – szólítja meg valaki.

Már a zenéje is, ha megszólal a Hyppolitnak, abban a pillanatban jobban érzi magát az ember. Az apósom volt olyan, mint az öreg a hagymával. Igaz, ő közel két méteres volt, de nem is ez a lényeg. Tényleg, megnézem még egyszer, támaszkodik az asztalra a jobb kezével, a ballal pedig a szék lapjára, és áll fel. Az ujjá véletlenül hozzáér az előbb letett kistányér széléhez, ami nagyot koccan az asztal tetején, de nem törik el. Erzsébet tanult az előbbiekből, mert nem segít neki feltűnően, csak annyira, hogy biztonságban legyen az öreg, de azért egyedül tegye meg a mozdulatot.

– Pihenjen le egy kicsit – áll már mellette a Péterfi –, és délután kimegyünk a hegyre. Szívünk egy kis jó levegőt, na meg egy pohár igazi Palkó-féle bort is.

– Az jó lesz! – hagyja rá.

Kinek kell most a bor, gondolja magában. Ittam én már eleget, amikor te még fiam meg sem születél, mérgeledik magában, hogy megint programot akarnak neki csinálni. De már ez így van. Ez az öregség következménye. Pedig nem érzem magam mindig kilencvennek. Csak így kimondva sok, de ha belegondolok, hogy még a nyáron milyen sokat dolgoztam, akkor nincs még itt a vég. Most csak egy kicsit gyengébb vagyok.

– Az jó lesz! – mondja hangosan, bár lehet, már előbb is mondott valamit a vejének, de a fene sem emlékszik mi volt az.

Neki pedig régen mindig úgy vágott a ne..., ne..., nem... Elakad a gondolataival. Nem jut eszébe a szó.

– Hogy van az Imre, hogy nem, nem... az régi dolgok? – fordul Péterfi felé.

Imre megáll az öreggel és próbálkozik:

– Nem, nemzés, nem ereszt, nemtelen, nemi baj, nemi szerv...

– Á! – legyint rá Palkó. – Neked mindig azon jár az eszed?

– Nemória! – kiáltja el magát Imre. – Mi van vele, papa?

– Semmi, csak, hogy nekem az mindig volt.

Ahogy lassan mennek a szoba felé, az öregnek beleakad a lába a szőnyegbe. Egyszer-kétszer próbálkozik, hogy megszabaduljon tőle, de aztán káromkodva rúgja le magáról. Csak el ne essek, kapaszkodik az Imrébe.

– Az sem volt semmi, amikor mi meg Dagomiszban voltunk! – jön ki nagy hanggal a szobából Péterfi.

Erzsi az asztalról pakol le. A felvágott rétest rakja egy nagy tányérra egymás mellé körbe. Lajos a cigarettásdobozát tartja a kezében és feláll, hogy kimenjen a ház elő rágyújtani, mert amióta az öreg gyengélkedik, nekik sem lehet idebent füstölniük. Erzsébet egyébként sem szerette soha, ha a konyhában szívták. Mindig azt mondta, hogy az a büdös dohány nem való a jó illatok közé.

Bobi, az alacsony, kajla lábú, barnafoltos kutya ugat a kapunál. Az ugatása nem mérges, hanem köszöntő, ezért mind a hárman az ajtó felé néznek, hogy ki jöhetett. Palkó is hallja, hogy valaki érkezik. Az udvari ablakon át figyel és hallgatja a kutyáját, meg azt, hogy valaki beszélget vele. A kutyát nem tudni ki hozta, az is lehet, a szellemek, mert senki nem jelentkezett, pedig kérdezgették a szomszédokat is. Szóval egyik reggel, mikor már az öreg Toki vagy négy hónapja nem élt, ott találta Bobit a kapun belül. Nagyon kicsi és nagyon elcsigázott volt. Mikor lehajolt hozzá, nézett rá azzal a kicsi testéhez képest nagy, barna kutya szemeivel, tele bizalommal. Akkor azonnal tudta, hogy a Toki elküldte a helyettesítőét. Úgy tűnik, nehezen jön be az illető, mert Bobi változatlanul a konyhaajtó és a kapu között szaladgál és ugat. Hívja a gazdát, hogy menjen és nyissa ki a kaput! Az öreg nem akar, de vonakodva felkel. Mezítláb megy el az utca felőli ablakhoz. Kinéz. Sötétkabátos, kalapos embert lát lehajolva a kapun kívül, ahogy kotorászik egy fagallyal.

Na, az esperes úr leverte a kulcsot a helyéről, állapítja meg.

– Erzsi! Erzsike! – emeli fel a hangját, ahogy visszafordul.

Várja a feleségét. Biztos meghallották, mert a konyhában csönd lett. Újra hívja, és akkor már nagy zajjal érkezik be az asszony.

– Már megint felkelt? – kezdi.

Palkó csak int, és máris abbahagyja.

– Menjetek ki, és engedjétek be az esperes urat! – adja ki.

Megy az ágya felé. A fal melletti támla fölött a kifestett házasságkötési képük van kiakasztva. Szemben az ágygal, az ablak melletti falon egy nagy, színes Jézus kép. Alatta pedig a tükrös asztal. Az asztalon virág. Ilyenkor, a hátsó kertben a fagy és szélvédett helyeken megmaradt virágokból hoz be az Erzsébet egy szál színes élot, de később már száraz kerül bele. Visszafekszik az ágyába. Jól, jobban érzi magát. Elhatározza, hogy megvárja a Boldog Elemért, aztán megborotválkozik, elkészül. Ma mindenképpen ki akar menni a hegyre. Régen volt bent a kocsmában is, jut eszébe. Majd megkérem az Imrét, hogy álljon meg útközben, gondolja.

A közel hetvenéves esperes kissé terebélyes természetével, hangos szuszogással megy be a szobába.

– Palkó már az ágyban fekszik – mondta az Erzsébet Boldognak, mikor az beért a házba.

De ha pontosabban fejezte volna ki magát, akkor azt mondta volna, hogy ül, hiszen a párnák a hátát ülésbe támasztják.

– Na, hogy vagy István bátyám? – kérdi tőle.

– Mint tegnap, de azért napról napra öregedőn – válaszolja huncut mosollyal a bajsza szélén.

– Látom én, hogy nem sietős neked sem! – veszi a lapot a látogató.

– Minek? Úgy is odaérünk mindnyájan egyszer, nem igaz, esperes úr?

– Aki adta, az veszi el, ez így van – válaszolja.

– Hoztam egy kis most sült rétest! – hoz egy nagy lapostányért tele süteménnyel Erzsébet.

Leteszi a tévé előtti kerek asztalra, a másik kezében lévő kistányért pedig az Elemér felé nyújtja. A plébános élvezettel eszi a rétest, ami még kicsit langyos is. Közben az öregnek a lelki békéről, a megbékélésről beszél. Csak úgy, mintha az utcán történt dolgokat mesélné. Nem érezni semmi fennköltséget a magyarázásából. Palkó hallgatja. Először csak a szemével, az-

tán, mikor már éppen kezdett elmerülni a saját gondolataiban, akkor valami, amit a plébános mondott, megfogta. Attól kezdve érti is, nem csak nézi. Boldog tapasztalja, hogy hosszú idő után, talán ez az első alkalom, hogy az öreg teljesen a hatása alá került. Egyre jobban belelendül. Közben már a kistányért is letette az asztal üresen maradt szélére. Előrehajolva mondja, mélyen Palkó szemébe nézve. Aztán egyszer csak történik valami. Először még azt gondolta a plébános, hogy átmeneti figyelem lankadás, ezért nagyobb hévvel folytatta. Egy kis idő elteltével azonban azt tapasztalta, már csak a szeme van itt Palkó Istvánnak.

– Hallom, délután ki akartok menni a hegyre? – teszi fel a próbakérdést.

Az öreg csak néz, és nem válaszol. Jól látta én, gondolja magában a pap. Bármit mondhatok, már nem érdekli. Feláll, és elindul a konyha irányába.

– Már méz is, esperes úr? – szól utána Palkó.

– A kintieket is megnézem, aztán máris jövök vissza – válaszolja.

Az öregnek állandóan egy mondat jár az eszében. Hogy honnan jött, azt nem tudja, de folyamatosan a fejében van. Izzelgeti. Már hangosan is mondogatja magában.

– A végére minden a helyére kerül – duruzsolja.

Ez így van! Ha végiggondolom az életemen átvonuló embereket, akkor ez mindenképpen így van. Pedig volt köztük ilyen is, meg olyan is. Sztálinvárosban dolgoztam '51-52-ben, a végén már betanított ácsként. Jól is kerestünk, az biztos, de nagyon sokat kellett dolgozni. És milyen sok baromságot meg kellett csinálni! Pedig akkor már voltam ötven is, mégis úgy bírtam, mint a húszévesek. Volt ott egy idősebb mérnök. Hát, az nagyon okos és rendes ember volt. Ő volt az, aki, pedig nem voltam fiatal suhanc, nagy befolyással volt rám. Azóta is bennem van a járása, a hangja, az embersége.

Ő egy igazi ember volt. Mindenkihez volt egy megértő, jó szava. Ha valamit nagyon meg kellett csinálni, akkor nem kiabált, hözöngött, hogy így lesz, meg úgy, hanem egyszerűen az összehívott emberiség közé beállt, és azt mondta: Emberek, ennek most meg kell lenni! Ezt magukon kívül más nem fogja megcsinálni! Tudom, biztosan el fog tartani éjfélig is. Azt is tu-

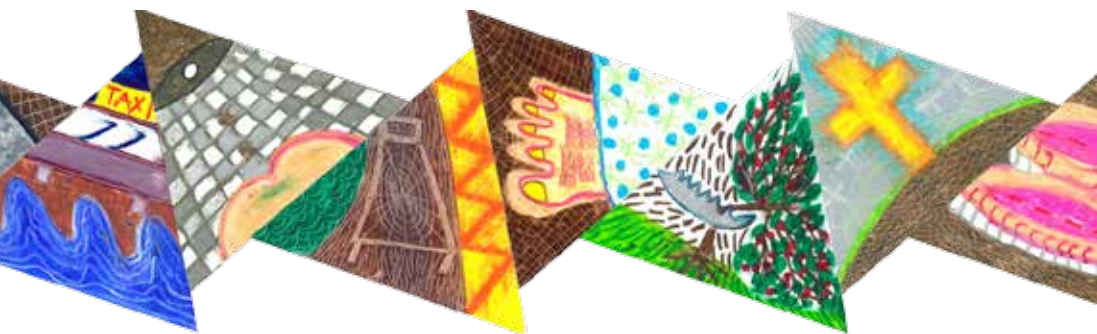
dom, hogy nagyon el lesznek fáradva, de higgyék el, nincs más megoldás. A betonozást nem lehet abbahagyni! Én is itt leszek végig magukkal. Meglátják, hajnalban, mikor végzünk, milyen boldog, fáradt elégedettség lesz rajtunk. Ha valaki nem érzi magát elég erősnek, vagy esetleg betegesebb, akkor nem kell csinálnia. Tessék, szóljon bátran, és másik munkára osztom be! Nem lesz semmi problémája belőle, ígérem. Hát így volt, zárja le magában.

Egyszer a mesterem, meg a sógora kiállt. A mérnök kezét fogott velük és elküldte őket egy másik kiszaluzásra. Mi meg nyomtuk reggelig. Másnap kérdezték tőlünk, hogy mi volt, meg ilyesmi. Mi meg tényleg olyan jókedvűek voltunk, hogy a fáradság ellenére még táncolni is tudtunk volna, legalábbis a szívünkben. Később aztán már a mesterem is maradt mindig. Jó társaság volt!

Amikor bementünk a kimérésbe, egyszer még az öreg mérnök is bejött és ivott velünk egy pohár sört. Pedig nem szerette az italt. Igazi ember volt. Régen meghalt biztosan, hiszen már akkor is öreg volt. Nem úgy, mint az Arnold. A kocsmáros. Mármint volt, hiszen ő is meghalt szegény. Nézi közben az ágy végén a kacskaringós faragásokat. Jól érzi magát. Most minden pontosan eszében van.

Ez az Arnold jó gyerek volt. Egyszer nagyon megharagudtam rá, mikor habragyolt rólam, meg a begyes Piriről az Erzsinek. Tényleg, a Piri azt ígérte, ma beugrik. Ma reggel disznót vágtak. Biztos hozza a hagymásvéremet, meg a hájas tésztát. Na, ennek nem fog örülni az Erzsébet. Pedig ő is tudja, hogy nem volt abból semmi, de mégis olyan hegyesen beszél ezzel a szegény asszonnyal. Na, nem baj. Ez már az ő dolguk. Mi lenne, ha mi férfiak mindenbe beleavatkoznánk, amit ezek összehordanak, mosolyodik el saját magán.

Arnold az előző életében nő lehetett, mert egyébként nem keverte volna össze a hetet, a hattal. Az is mennyire örült az új autójának. Mindenki mondta neki, ne menj el a kocsmából, jó az neked. De nem, ő üzletkötő, meg áruszállító akart lenni. Vett egy kis teherautót. Olyan bódésat. Abban lehetett embereket és mást is szállítani. Attól kezdve soha nem láttuk itthon a faluban. Még sötét volt, amikor elindult, és már a hold világított, mikor hazaért. Szép feleség, két gyerek. Igaz már serdülők,

apányik, legalábbis a magasságuk tekintetében, büszkélkedett az Arnold, ha nagy ritkán valakivel találkozott és szóba kerültek. Aztán egyszer nem érkezett meg. Valamilyen kanyarban kisodródott, mondták, és szörnyethalt. Pedig nagyon sokszor ment azon az úton. Ismert már biztosan minden döccenőt. De, hát ki tudja előre, hogy mi történik vele a következő percben? A Jóisten, az biztosan. Ha időt szentel rá, persze.

A Lajosra, a vejemre biztosan odafigyelt, amikor utolérte azt az orosz kamiont. Azok is jöttek haza a munkából, a Lada meg tele az emberekkel. Elhagyta őket egy másik autó, ezek meg, na, ne már! Nézd a kis szemét, mondták, és el kezdtek versenyezni. Mentek, teljesen benyomva a gázt. Aztán hirtelen, mikor éppen előzni akartak egy orosz kamiont, az eljűk kanyarodott. Nem volt megállás. Az oldalába csapódtak. Mindenki megmaradt. Éppen akkor nézett biztosan feljűk a Jóisten, és mondta, hogy még nem. Fiatalok vagytok, csak kicsit hülyék. Vagy éppen ezért. Bár lehet, ő nem beszél ilyeneket. Ki tudja? A szerencse és a pech az volt, mint mesélte a Kiss Lajos, hogy a kamion fegyvert szállított. Ezért aztán, míg a nagykövetség meg nem érkezett, a mentők sem csináltak semmit. Ígérték, hogy adnak egy új autót a régi helyett, hiszen ők is hibásak voltak, de később már nem emlékeztek erre. Az ember már ilyen. Ha bajban van, mindent megígér, aztán mikor megoldódik a helyzet, akkor már nem emlékszik semmire. Mármint a szar ember ilyen.

Nem is szerettem soha az ígérgetőseket. Ne ígérgetessen, hanem csinálja! Ez volt mindig a szavam. A családom ilyen. Nem mondom, hogy mindenben egyetértek a vejemmel, de lehetett volna rosszabb is. Ez az Imre állandóan járhatja az eszét. Olyan, mint a felhúzott játékautó, csak ez soha nem jár le. Van úgy, hogy már fárasztó. De a hegyet, a szőlőt jól kezeli. Milyen jól kitalálta ezt a panziót, amit a kibővített présház tetejébe épített. A Lajos egyik dolgozójának a felesége intézi ott az ügyeket. Tíz fürdőszobás szoba, meg étteremszerű és kicsi konyha és pult. Nem is kell több. Állandóan jönnek, mint mondják. Van úgy, hogy csak egy kicsi időre, de előfordult már, hogy egy hétig is voltak.

Most már megy mindenki. Itt, Lászlófalván is zebrát festettek két helyen is a Kossuth Lajos úton. Kelltt is. Olyan sok autó

jár, hogy sokszor elég átmenni köztük. A legrosszabb a teherautó, meg a kamion. Még jó, hogy mi ide építkeztünk a Hosszú utcába. Itt is járnak, de nem olyan sűrűn, meg egyébként is, biztosan feltorlódnának az elhaladó traktorok miatt. Az utca végén kell befordulni a téesz gépjavító műhelyéhez. Ezért aztán a zetorok csak erre tudnak ki, meg bemenni.

Félig ültében tartja a kezében a nehéz, vastag Kossuth könyvet. Kinyitja a jelzónél. Egy áramszámla borítékot tett bele még az első kötet olvasásának kezdeténél, és most is az van a lapok között. Felemeli fejét a könyvből és a szemben falat nézi. Megint a Jézus képre téved a szeme. Tényleg kacsint, én mondom, dűnnyögi magában. Hát, nem hiába olyan nagy a hatalma, mert nagyon ismer engem, folytatja gondolatot.

Kint a konyhából nevetgélést hallani. Mit üldögelek én itt, dönti el, és újra leszáll az ágyáról. Papucsát keresi, anélkül, hogy lenézne. Nem találja a lába. A külső szemlélő szemében most egy nagyon nyugodt ember van, aki lóbálja a lábát és az ujjával tapigálja a szőnyeget, miközben a papucsot keresi. Végül megelégedi, és kicsit előrehajolva feláll. Szereti ezt a tartást, de csak akkor engedi meg magának, ha idegen nem látja. Egyébként ügyel rá, hogy a háta ne görbüljön. Meglátja a papucsot, ami szintén majdnem annyira öreg, mint ő, az ágy alá tolvá. Biztos Imre tette ennyire el, jut eszébe. Nem gondolkozik ez sem, mint az asszony, mérgelődik mosolyogva. Igaz komám, beszél gondolatban az ágyával.

Az ágytámla és a fal találkozásánál van a botja. Itt bent a lakásban nem használja, és az utóbbi időben már az utcán sem. Volt egy időszak, amikor szinte elválaszthatatlanok voltak egymástól. Aztán később rájött, hogy öregíti a sötét színűvé lett, eredetileg világosbarna fabot. Attól kezdve egyre ritkábban fogta a kezébe. Ezt naná, hogy nem vették észre, beszélget magában. Annak ellenére, hogy már évek óta nem használom, mindig hozzák utánam, bármerre is megyek. Na, mindegy! Most jó is, hogy itt van, nyugtázza. Fogja a falnak támasztott kampósvégű botot, és azzal kotorja ki a papucsot az ágy alól. Így még kicsit sem kellett lehajolnia. Az ágy deszkája előtt, pontosan be tudta akasztani a lábbeli felső részébe a régi barát szűrős részét.

A konyhában Erzsébettel együtt most már négyen vannak.

– Dagomisz ott van Szocsi mellett – mesél állva, és erősen gesztikulálva Péterfi. – Az üdülő, vagy inkább szálloda az olyan volt, mint általában, de a tengerpart, az nagyon rossz. Lifttel kellett lemenni egy keskeny csíkra. Onnan aztán máris a tenger. Sötét, zavaros színű és mély, köves. Nem is sokat lubickoltunk benne. – Hát akkor mit tudtak ott csinálni? – kérdez közbe a Boldog Elemér, aki itt, a konyhában folytatja a rétes kóstolgatását.

Meg is látszik rajta, hogy édesszájú, mert a hasa magasságában egyre terebélyesebb, és a nyaka is annyira vastag, hogy a reve-renda nem ér rendesen össze rajta.

– Kirándultunk – válaszolja. A többiek megértően bólogatnak. – De ne hogy azt higgyétek, hogy ettől rosszabb volt. Dehogy! Így többet láttunk, és igazából ott szereztük az élményeinket. Hát, volt azért olyan is persze, amikor szégyelltem magam.

– Na! Mi történt, Imre? – érdeklődik két falat között az es-pes.

– Elvittek bennünket szárnyashajóval Grúziába. Ott megnéz-tünk ezt-azt. Érdekes volt. Ott láttam először pálmafasort a tengerparton. Utána buszra szálltunk és kimentünk egy teaül-tetvényre, ahol megvendégeltek bennünket. Azzal kezdődött, hogy mikor leszálltunk egy szép faragott emeletes fa dácsa előtt, a magyarok egy pillanat alatt eltűntek. Integet, hívogat-ja az embereket az idegenvezető, de azok csak nem akarnak előjönni.

– Hát hol voltak? Talán letartóztatták őket? – áll meg a rágással az Elemér.

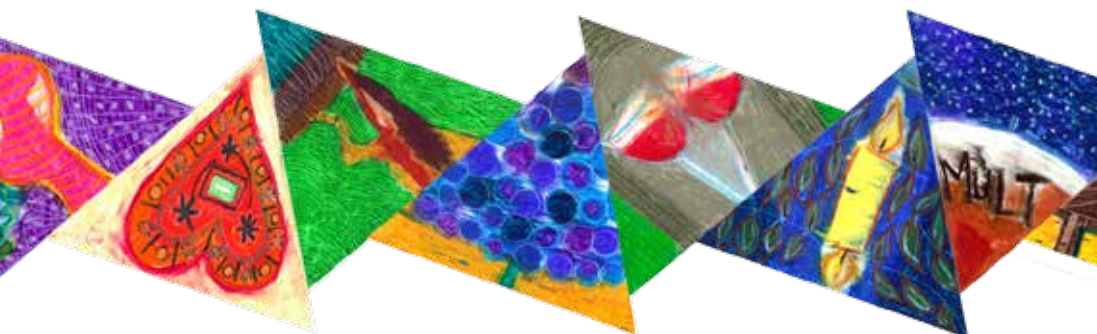
– Dehogy! Bár lehet, azt is megérdemelték volna, de inkább tőlünk. Mi ott álltunk, talán hatan, vagy nyolcan. Ez legfeljebb két család. A többi negyven ember meg bent a dácsa előtti teaültetvényen tépkedte a leveleket és tömte a zsebébe, meg a szatyrába, retiküljébe. Nagy szégyen volt. Látnotok kellett volna a vendéglátó grúzok arcát. Azok nem szóltak egy szót sem. Azt, hogy mit gondolhattak, azt lehet jobb, ha nem tudjuk.

– Ez tényleg csúnya volt! – mondják majdnem egyszerre.

– De ez még csak az eleje volt – folytatja Imre.

– Miért, még volt más is? – szól Kiss Lajos.

– Mert mit gondolsz? Persze! Amikor végül sikerült kiszedni őket a teabokrok közül, bementünk a dácsába. Ott egy férfi elmesélte az egész teatermesztés és a híres grúz tea történe-

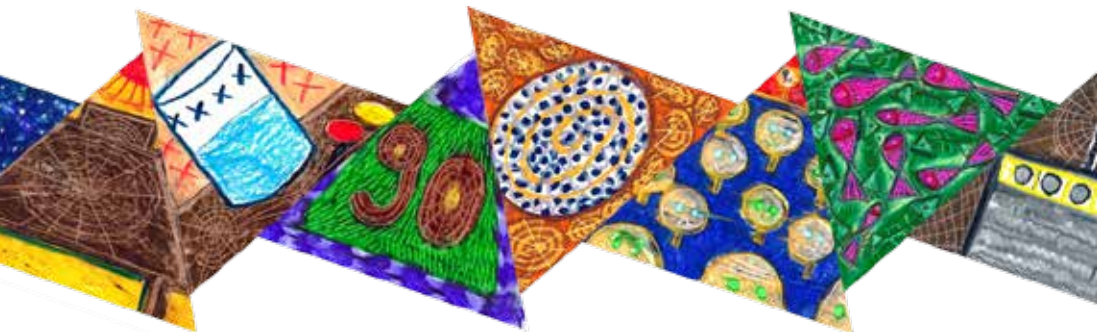

tét. Alig figyeltek rá. Mindenki az asztalokra pakolt házi kalácsokat és a mellette felpúpozott mogyorót hesszelte. Amikor végül a férfi azt mondta, hogy egyék jó étvággal az asztalon lévő ételeket, és még finom kakaót is hoztak hozzá, mint a siserehad. Mint akik soha nem ettek és ittak ilyent. Amit nem tudtak megenni, az megint vándorolt a még üres zsebekbe és táskákba. A fiatal nők nem győzték hozni az újabb és újabb púpozott tányérokat.

Először még mosolyogtak is hozzá, hogy lám, mennyire ízlik a magyaroknak a grúz kakaó, mákos, diós, és üres kalács. Élvezettel nézték, hogy milyen ügyesen törik a kemény héjú mogyorót. De ahogy újabb és újabb adagok tűntek el azonnal az asztról, úgy hervadt le a mosoly az arcukról. Mondtam is Annának, hogy na, menjünk ki a ház elé és gyűjtsünk rá. Mikor felálltunk, még le is szólítottak a többiek bennünket, hogy mi miért nem viszünk, vagy ha nekünk nem kell, akkor rakjuk el az övékét, mert már hozzájuk nem fér. Na, ezeket meg sem hallottuk. Ebben a legsúlyosabb az, hogy ugyanennél a nyaralásnál voltunk egy piacon is. Olyan szegénységet én még nem láttam. Egy földön ülő ember egy kis darab, légytől hemzsegő húst fejszével vagdosott fel egy farönkön, ha valaki venni akart belőle. Azért nem késsel, mert abban a véres hússzerű valamiben több volt a csont, mint a hús. A zöldségek, sárgarépak olyanok voltak, amiket mi már régen kidobálunk a szemétkbe. Hát, ezeknél viselkedett így a csoportunk

– Bizony, van, amikor nem szép, amit teszünk – áll meg az ajtónál Palkó István –, de szégyellni annak kell magát elsősorban, aki nem szól, hogy ez nem helyes.

A többiek nézik az öreget. Nem ismernek rá. Ha nem lenne ugyanabban az öltözékben, mint a jó előbb, és nem volna erősen fehérborostás az arca, azt gondolnák, hogy ez az ember nem ugyanaz. Friss a hangja. Egyenes a tartása. Imre még a száját is elfelejti becsukni. Az esperes a rétesre koncentráll. Látott ő már ennél különb dolgot is! Ráadásul a nagytányéron még árválgodik két meggyes. Kiss Lajos arra figyel, amit az öreg mond, a többi nem észleli. De az is lehet, nem foglalkozik az ilyen változásokkal. Szokta is mondani, mindent úgy kell elfogadni, ahogy van. Aztán abból kell kihozni azt, ami neki a legjobb.

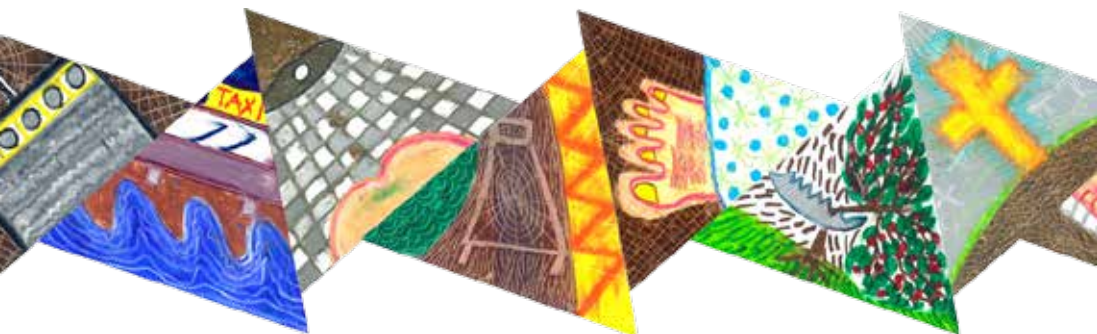

Erzsébet most legszívesebben láthatatlanná válna, annyira fél, hogy meg ne lehessen rajta látni. Ez az a helyzet, amikor tudja, valami rossz fog történni. Ha kérdeznék tőle, miért, honnan szedi ezt, nem tudna válaszolni rá. Legfeljebb csak annyit, hogy így alakult ki. Az öreg hangszíne, beszédének ritmusa hozza ezt ki belőle. Régen, ilyenkor, csak nézte és hallgatta. Nagyon szerette, ha beszél hozzá. Úgy tudott mesélni, hogy maga előtt látott mindent. Úgy tudott magyarázni, hogy mindent megértett. Estéket, éjszakákat végighallgatta. Tisztelte, felnézett az ő emberére. Az esze, az embersége, a szorgalma, a szeretete miatt. Aztán egyszer csak részben megváltozott. Amikor így kezdett el beszélni, és ilyen kackiásan beállni, annak soha nem volt jó vége. Nézi az ő emberét és hallgatja. Hiába a félelem a szívében, mégis elkapja a régi érzés, és egyre jobban hatalmába keríti megint a feltétlen szeretet.

– Az igaz, hogy az mindig veszélyesebb is – folytatja az öreg. – A történelem folyamán hányszor vettek el mindent a szegény embertől, és tették ezt azért, mert úgy gondolták, ez a helyes. De amikor az államosítás volt, akkor meg a gyárosoktól, meg a földtulajdonosoktól vették el, amijük volt. S lám, ezt most mindenki, jó, majdnem mindenki, helyesnek tartja. Ki tudja, mit gondoltak magukban a grúzok? Lehet nem azt, hogy ez mennyire csúnya viselkedés, és hogy ezeknek több van, mint nekünk, mégis elviszik, amit még találnak, hanem azt, hogy milyen jó, hogy ilyen sokra néznek bennünket, hogy elfogadják. Én megérttem az Imrét. Én is szégyelltem volna magam ott, akkor. De ezt, a mi belső értékmérőnk alapján érezzük, vagy gondoljuk így. Az igazság nagyon sokarcú, gyerekek! Olvassátok el Kossuth Lajost! Egész életében nem jött, nem jöhetett haza. Helyesen tette, hogy ott, idegenben halt meg? Sokak szerint igen. De vannak, akik azt mondják, hogy több az olyan magyar ember, aki inkább a másik utat választotta, mint a száműzetést. A végére minden a helyére kerül, higgyétek el! Azt, hogy mi volt a helyes és mi nem, azt mi nem tudjuk eldönteni!

– Ez így van – szól közbe az esperes –, de Ő segít ebben! – mutat fölfele.

– Minden embernek van egy igazsága – folytatja Palkó –, és ez azt jelenti, hogy a földön három, három és félmilliárd igazság van. Ráadásul még változik is az igazság arca. Mert látjátok,

amikor feljelentett a szomszéd komám, hogy a disznóólat a mezsgyére építettem, akkor úgy éreztem, hogy nincs igazsága. Nem is beszéltem vele utána soha. A temetésére sem mentem el. Most már másként látom. Végül is jobb volt, hogy oda hátra lett építve, de ezt már nem tudom neki megmondani. Látjátok? Milyen furcsa szerzet az igazság?! Arról meg nem is beszélek, hogy a hatalomnak, az erősnek mindig igaza van, még ha esetleg úgy gondolod, hogy nincs is.

– Az erősebb kutya baszik! – szól közbe az Imre.

– Ezt szebben is mondhattad volna fiam, mert anyád nem szereti hallani az ilyen beszédet! – ül le a szokott helyére.

– Na, Erzsébet, aztán milyen lett az a híres Palkó konyhai csirkepörkölt? – szólítja meg és simítja meg az asszony csupasz karját. – Ti is velünk esztek, ugye? – fordul a többiek felé.

Imre és Lajos már az átjáróból szólnak vissza, hogy nekik menniük kell.

– Kora délután jövök és kimegyünk a birtokra – szól vissza az ajtóból Péterfi.

Erzsébet rakja a tányérokat az asztalra. Boldog Elemér elhelyezkedik.

– Engem is várnak otthon – mondja, de látszik, most nem szívesen hagyná itt a faluszerte híres csirkepörköltöt.

Hamar eltelik az idő és befejezik az ebédet. Erzsébet a tűzhely melletti hokedlin ült, és ott evett a kezében tartott tányérból. Hiába a sok egzecíroztatás, ő már így szokta meg. Ha ketten vannak az öreggel, akkor leül mellé, háttal a kredencnek, de ha más is idevetődik esetleg, gondolkozás nélkül foglalja el a helyet, amit már az édesanyjától, nagyanyjától is látott.

Palkó az ágyban, ő meg mosogat és rendezkedik a konyhában. Alig, hogy megette a nokedlit pörkölttel az esperes, máris állt fel és ő is elrohant. Már amennyire tud az rohanni, mosolyodik el magában Erzsi. A zománcos vándlingot a mosogatóba tette, és abban mossa el egyenként a tányérokat. Utána egy kicsi tiszta hideg vízzel mindjárt leöblíti és a másik mosogató aknába rakja. Hiába csináltatta meg neki az Imre ezt a modern, hideg-melegvízes mosogatót, ő így szereti. A végén tiszta konyharuhával, egyenként törölgeti el az edényeket és pakolja az asztalra. Ha végez, akkor onnan a szekrénybe.

Szereti ezt csinálni. Ilyenkor jókat gondolkozik. Régebben

többnyire a gyerekekről, az unokákról, mostanában pedig a papáról. Magában így hívja az öreget. Isten mentsen, hogy hangosan ez elhagyja a száját. Egyszer a gyerekekkel beszélgetett és meghallotta, hogy ő is papának hívta. Na, nem is kellett nagyon visszaköszönni egy hétig sem. Azt mondta akkor az embere neki, hogy igen megtanulta a matematikát az egy hét alatt, merthogy addig folyamatosan számolt, hogy lenyugodjon. István, nagyon érzékeny lettél, mondtam. Erre ő: Milyen érdekes, hogy én vagyok érzékeny, ha te megbántasz. Gondolkozz el asszony, ha netán én tennék neked valami nagyon rosszat és az rosszul esne, akkor te vagy az érzékeny, vagy esetleg nekem nem kellett volna beléd akaszzkodnom?

Végül is igaza volt, folytatja a gondolatsort, de csak most kezdem érteni, hogy mire gondolt. Akkor az asszony megszólítástól annyira megijedtem, hogy a többire nem is figyeltem.

A vájdlingban a meleg vizes ronggyal mossa az edényt, engedi rá a hideg vizet és rakja a csepegtetőnek használt aknába.

Most meg a fejébe vette, hogy kimegy a szőlőbe. Minek? Kérdem én. Annyira gyenge, hogy hálni jár belé a lélek. Még gondolni sem merek rá, hogy mi lesz, ha valami baja adódik. Kit kellene megkérnem, hogy beszélje le róla, áll meg a keze, és csak úgy edénnyel együtt megy a konyhaablakhoz és néz ki. Nem jött senki, pedig úgy hallottam.

Hát, hiába veszem sorra a díszes társaságot, mint a Németh Jancsit, meg a Nagy Gyurit, nem hallgat ez senkire. A vejeim meg úgy ugrálnak, ahogy füttyül nekik. Szegény Izidorra még csak-csak, de az meg szerencsétlen sajnos meghalt. Te is fogd már be, nyomja le a bőrtokos kisorádió gombját. Rossz előérzete van. Nem tudja megmondani miért, de szeretné, ha most valami eltértené az egészet valamerre. Elhatározza, hogy felmosás után megpucolja az ablakokat. Igaz, a múlt hónap elején csinálta utoljára, és még nem koszos, poros, de belső késztetése van arra, hogy más történjen, mint amitől fél. Most már határozottan fél. Ahogy az előbb véletlenül megfogalmazódott benne, akkor jött rá, hogy ez a rossz előérzet, félelem.

Legjobb volna most, ha idehívnám a gyerekeket, unokákat és bezárnám az ajtót.

Á, lehet, csak kicsit felzilált a papa megmutatom viselkedése, nyugtatgatja magát. Nézi az ablaküveget, miközben pakolászik

a konyhaszekrényben. Nem poros az sem. Akkor inkább kimegyek az udvarra, és amíg alszik az ember, összeseprek. Igaz, tegnap is összeszedtem már egy zsáknyi levelet, de hullik az még.

Legjobb volna, ha ma már nem jönne senki. Ha kettesben vagyunk, olyan jól eltelik az idő. Olyankor jobban is hallgat rám. Nem kackiáskodik, mint akkor, ha itt van valaki. Nézzük a tévét, vagy éppen olvas, én meg fejtem a keresztretjvényt itt, a konyhaasztalon.

Bevezették a telefont is. Nem volt könnyű, mint az Imre mesélte, de jó ez itt maguknak, mondta. Ha bármi adódik, csak telefonálni kell, és én itt vagyok, biztatta. Én nem szeretem ezt a készüléket. Hiába mondják, hogy ezen hívjam fel az An-nát, meg az Erzsikét és este beszéljük meg a rántást, mint Amerikában. Én megtanítottam a lányaimat főzni, ha meg valamit nem tudnak, oldják meg. Rajtam sem fogott ki semmi. Meg egyébként is itt laknak rézsút szemben, akkor meg minek ez a telefon. Ha kinyitom az ablakot, hallok a tévéjük hangját. Na, nem mindig, de ha meccs van, akkor biztosan. Jó vejünk ez nekünk. Csak a papának ne legyen semmi baja!

Biztat bennünket ez a kis fiatal orvos, de hát az öregség ellen még ő sem tud tenni. Lám az előtte volt körzeti orvos, a Géza bácsi is meghalt. Igaz, már jó régen. Pedig ha tudott volna ellenszert, akkor saját magának biztos adott volna. Ahhoz vitt engem az édesanyám, meg én is hozzá hordtam a lányokat. Úgy is nézett mindig rám, ha netán valamelyik beteg lett és bezörgöttünk a kapujukon Egresben, mint aki mindent tud. Lászlófalván akkor még nem volt állandó orvos. Szekérrel mentünk át a szomszéd faluba.

Hamar elkerültem Egresből, támaszkodik rá a seprűre az udvaron, de ahányszor mentünk valamiért és megláttam a falu határát, mindig másként kezdett verni a szívem. Emlékszem, egyszer vittem a lányokat a Géza bácsihoz, vakcinára. Ahogy megláttam a falut, Egrest, meg a szülői házat, azonnal elkezdtem mesélni nekik. Hogy hová hajtottam ki a libákat, meg a két tehenet, aztán mikor jött a nagy vihar, hogyan bújtam el, meg, hogy egy pillanat alatt mennyire megduzzadt a Séd ér a ház mögött. Csak mondtam és mondtam, mutogattam, nevettem hozzá, míg észre nem vettem, hogy milyen furcsán

néznek rám a lányok.

Anna a nyakamba borult és sírni kezdett. Végig azt mondogatta, hogy ugye nem jövünk ide lakni és te sem jössz el anyu!? Hiába, kislányok voltak még. Nem értették, hogy hirtelen mi tört rám. Mostanában nem megyek már olyan sűrűn Egresbe, pedig jó lenne. Majd a jövő héten a temetőbe. Akkor biztosan, mint minden hónapban. Majd az Imre, vagy a Lajos átvész. Hátha a papa is annyira jó lesz, hogy eljön. Bár ő nem szereti a temetőt. De ki szereti? Az élőknek nem hiányzik, mint az emberem mondja, a holtak meg nem tudnak változtatni rajta. Nekik már ott kell maradniuk, örökre.

– Szervusz, Erzsike! – szólítják meg a kapu irányából.

A begyes Piri áll kint a járdán és várja, hogy kinyissa neki a kiskaput.

– Most végeztünk a nagyjával és meghoztam a szokásost Istvánnak – mondja, ahogy bejön.

– Köszönjük! – veszi el tőle az épület melletti járdán. – Biztosan örülni fog neki!

Nem marasztalja, és be sem hívja a nála kicsit fiatalabb nőt. Nem haragszik már rá, sőt, még jó barátságba is lehetnének, de van valami a viselkedésében, a nézésében, amit nem szeret. Úgy érzi, nem őszinte hozzá. Most is. Tudja, hogy milyen beteg a papa, és mégis képes idehozni ezt az abált vért. Talán nem gondolja komolyan, hogy ő meg megcsinálja neki? Még a csirkepörköltből is csak a melle hújának egy kis részét eszi meg. Igaz, mindig is azt szerette a legjobban. Azt mondta, a paraszt és az úr abban egyezik, hogy mindketten tudják, mi a jó, és mi jár nekik. A szegény ember, a proli egye a lábát, farát, hátát a csirkének. Aki már azt hiszi, hogy valaki, csak éppen nem úgy nevelték, csak kapaszkodik, az meg eszi a combját és a szárnyát. Mi pedig, no meg az urak, a mellehúsát és a combtövét. De ezt el ne mond senkinek, fűzte hozzá, mert más is megtudja, aztán már nekünk sem marad a jó része! Nevet magában, ahogy ezt elgondolja, és néz a Piri után. Igaza lehet, de azért a csontos része is jó, mert a gyerekek nagyon szerették mindig szopogatni.

Palkó az ágyában, a tölgyfa medrében üldögél. Nem csukja be a szemét. Néz ki az oldalsó ablakon. Látja feleségét, ahogy viaskodik a szél kergette levelekkel. Látja, hogy a Piri is be-

jött. Tudta előre, hogy csak egy perc és máris megy vissza. A két asszony már ilyen. Majd ha már nem leszek, akkor hátha kibeszélik egymással a bajukat, és még jó barátságba is lehetnek, gondolja. A tévé fölött egy kerek elemes óra van. A közepén rajzolat. Hangtalanul rángatózik odébb a mutató. Várja már a délutánt. Erősnek és izgatottnak érzi magát. Már legalább másfél hónapja nem volt kint a hegyen. Biztos már levél sincs a szőlőn. Dehogy nincs, nyugtatja magát. Megvár az engem, hiszen tudja, mi ketten egyek vagyunk. Tudom, érzem, ha kimegyünk és szívek egy lopóval a kishordóból, amiben a legjobb borom van eldugva, még tán az asszony is eszembe jut. Ahogy ez átsuhan rajta, máris a szája szegletében van a bajsza vége, és azzal játszik a nyelve. Szép nő is volt mindig, az biztos. Na meg, ha mellém bújt, akkor azonnal fiatalabb lettem tőle. Amikor átölelte a nyakamat, végigsimította a hátamat, és szállt a haja a levegőben!

– Erzsi, Erzsike! – kiált, ahogy csak bír.

– Mi baj van? Mi történt? – dobja el az udvaron a seprűt, és rohan be azonnal a szobába az asszony.

– Talicskás Erzsi! Talicskás Erzsébet! Én asszonyom! – mondja neki Palkó és szuggeráló szemmel, mélyen belenéz a felesége arcába.

Közben még egy kicsit, éppen csak, hogy nem is látni, de érezni lehessen, megnyalja a nyelve hegyével a szája szélét.

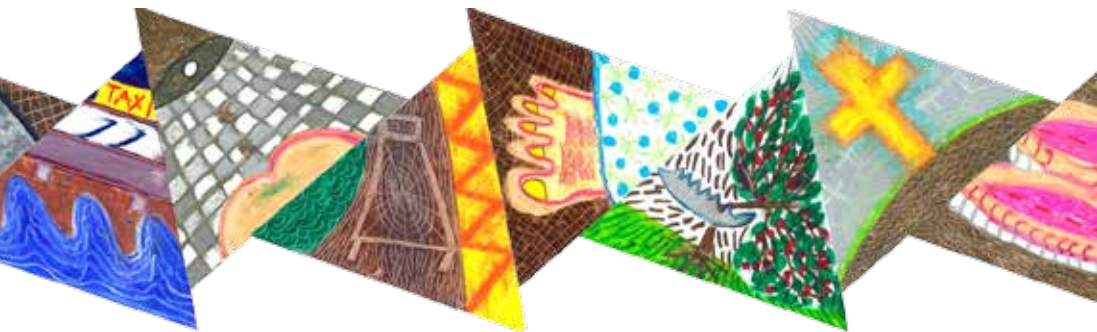
– Ugyan már! – legyint Erzsi és a színe a vörös zászlóhoz lesz hasonlatos.

Néz ő is meredten vissza az embere szemébe. Ha kérdeznék tőle, most hol van, biztosan nem tudná megmondani. Olyan, mintha mindkettőjüket bénító lövedéssel találták volna el. Erzsébet szeméből egy könnycsepp gördül le. Ez a boldogság vize.

– Gyere! – hívja Palkó.

Ott ülnek egymás mellett az öreg tölgyfa ágyon. Mindkettőjüknek a háta fel van polcozva a két párnával. Az öreg törölgeti és csokolgatja az ő asszonyának könnycseppjeit. Az íze nem is sós, mint régen, ha ilyet ízlelt. Most édesebb, mint a legjobb akácméz.

Talicskás Erzsi nem ment már vissza az udvarra a levelekhez. Ott van a szobában és dudorászik, miközben készíti ki a ruhát a délutáni kiránduláshoz. Palkó nézi és nagyon, nagyon bol-

dognak, elégedettnek, erősnek érzi magát. Legszívesebben rágyújtana egy cigarettára, de tudja, Erzsi nem örülne neki. Már tegnap óta nem szívott egy slukkot sem. A Lajos szokott adni neki egy szippantást, amikor nem látják.

– Ugye, most nem akar rágyújtani? – kérdezi Erzsi, pedig nem gondolatolvasó. – A hegyen, a pohár borral majd elszívja azt az egy szálat, ha már annyira oda van érte – folytatja. De ezt is olyan szeretettel mondja, hogy nem lehet rosszul érteni.

Jót beszélgettek délután az ágyban ülve. Mint régen. Mindent és mindenkit kibeszéltek. Főleg a gyerekeket, meg az unokákat. Már nem is tudja az ember, ki a fontosabb. De ha máskor nem, most ráébredtek, hogy ők azok. A gyerekeknek megvan az életük. Az ő gyerekeiknek is. Nekik pedig megvan a sajátjuk, ami a legfontosabb. Ők biztosan nem tudnának egymás nélkül élni.

– De nem is kell! – mondta akkor az Erzsi.

– Mert mi örökké élni fogunk, ugye – nevetett rá az öreg.

– Igen! – mondta határozottan az asszony. – Mi, biztosan! Ha nem is itt, de akkor majd máshol. Én soha nem eresztem el a kezét Palkó István – emelte fel a hangját –, az egyéb részeit meg főleg nem!

De akkor már mindketten nevettek és nevettek. Palkó is mutatta, hogy ő meg mit és hogyan nem ereszt el. Erre az Erzsi élcelődve, hogy majd ő tudja a módját, miképpen szabaduljon a fogságból. Aztán már a kovácsnál is jártak, akivel az öreg erényövet kovácsoltat vasból. Mire az Erzsébet megjegyezte, hogy nem kellene az már magának akkor, hiszen a halat is csak akkor eszi meg, ha még rángatózik, mikor megsütik. Hát, ha még több napos, hónapos, vagy éves lenne. Bár lehet, a szagától már úgy elkábulna, hogy azt sem tudná, merre van.

Erre Palkó grimaszokat vágott és befogta az orrát. Aztán közelebb húzódott az asszonyához és a fülébe súgta:

– Tőlem akármilyen is lehet, csak a tied legyen!

Hát, így tellett el a délután.

Az öreg áll a fürdőszobai tükör előtt, és a falra akasztott bőrön húzkodja a borotvakését. Az arca már fehér a habtól. Előzőleg kiöblítette az Erzsi által odakészített mentolos vízzel a száját, és kicsit meg is mosta a kevés fogát. Először a jobb oldalát húzza le az arcának. Az állcsúcsot óvatosan borotválja.

Legjobban a tokáján szereti végighúzni a kést. Tizenhat éves kora óta borotválkozik. Először csak minden héten egyszer, majd másnaponként. De aztán nagyon hamar, 18- 20 éves kora óta már minden nap. Körbe kaparja a bajszát, majd a polcon lévő ollóval megigazgatja. A kilógó szőrszálakat csapja le. Egy kicsit a tépett végét is kezelésbe veszi.

– Fürödjön meg – jön be Erzsi utána. – Nem fog megfázni, hiszen látja, feltekertem a gázt.

– Én is gondoltam rá – válaszolja –, de bent maradsz ugye? Nem mész sehová?

– Itt maradok, csak a kávémost főtt le és behozom. Jövök mindjárt – csukja be az ajtót az asszony.

Délután két autóval jöttek a vejek. Hozták a lányokat is. Imre kocsijában ülnek Palkóék. Lajossal az Erzsi és az Anna van. Most állnak meg a kocsmá előtt.

– Na, jöjjön papa – száll ki a kormány mögül –, megnézzük, mi a helyzet az üzemben.

Csak egyszerűen üzemnek hívja, ha tréfás kedvében van. Erzsébet halkán kérdezi:

– Muszáj ide bemennünk?

– Neked nem, Erzsi – válaszolja az öreg –, de ha józanul akarsz látni, akkor nem ártana! – kacsint asszonya felé.

Közben megáll a Lajos Zastavája is. Már megrendelte a piros kocsit helyett az Omegát, de még nem döntötte el, hogy mikor adja el ezt a kis fűrgé autót. Mind a hatan sorjáznak be a kocsmáján. A régi faajtó már sehol nincs. A kis ajtó melletti ablak is megszűnt. Helyettük már alumíniumborítású, nagy üvegportháló ajtó van. Függyöny nincs az üveg mögött, de felirat annál több. A Kocsmá cégtable helyett kivilágított Vendéglő díszleveg a portál fölött. De bent, megállt az idő. A pult, a hűtőszekrény ugyanolyan, és ugyanott van. Zene szól a teremben. Na, ez új, konstatálja Palkó. A zenegép a bejárat melletti sarokban van. Világít a lemezfotó a homlokán. Ha valaki nem tudná, hogy mi ez, az is azonnal kitalálja.

– Üljön le papa, ide! – húz ki egy széket az első asztal alól Imre. – Inkább a pultnál! – válaszolja, és máris támaszkodik a plémborítású faalkalmazatosságnak.

Ilyent soha nem tett! Mindig a kis ablak előtti asztalnál ült. Az volt a törzshelye. Ahhoz az asztalhoz, ha netán valaki le is

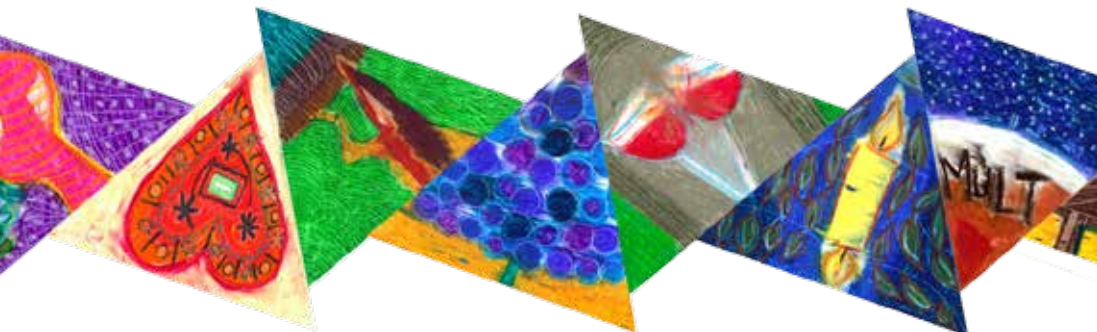
ült, a székét tiszteletben tartotta. Most rákönyököl a pultra, és körbenéz. Milyen innen így a világ, csodálkozik. Tényleg más ez a kocsmá, vagy újabban vendéglő innen nézve, mint onnan, állapítja meg. A többiek tétován állnak. Nem tudják, mit csinálnak most magukkal. Az öregnek volt az a kívánsága, hogy jöjjenek be menetben a kocsmába. Erzsébet meg sem tudja mondani az idejét, hogy mikor volt itt. A Lajos is csak akkor, ha valamelyik emberét kereste, és úgy gondolta, itt találja. A két lány pedig még a környékét is elkerülné, ha lehetne, de ha bemennek a faluba, akkor kénytelenek előtte elhaladni. Végül Erzsébet az öregnek kihúzott székre ül. A tanácstalan társaság, mintha csak erre várt volna, leül mellé az asztalhoz.

Imre van itthon. Úgy is viselkedik. Mindenkinék hozza, amit kér. Rajtuk kívül senki nincs most a vendéglőben, pedig ebben az időszakban már elindulnak az inni és beszélgetni vágyó lászlófalviak. Most úgy tűnik megérezték, hogy különleges nap van, hiszen a Palkó család a vendég. Az öreg nem kér semmit, pedig tukmálják. A nők apró műanyag dobozból gesztenyepürét esznek, Lajos kólát szopogat. Palkó megfordul, háttal a kiszolgáló rész felé, és kicsit támaszkodva néz kifelé a kocsmá előtti placra. Már nem csak az Imre kocsijának helye van lebetonozva. Az egész részt leburkolták hézagossá betonkockáival.

Jó hely volt ez, gondolja. De a legjobb az volt benne, hogy fiatal, meg fiatalabb voltam. De sok sört megittam én, kint az akácfa alatt. Meg a falnak támaszkodva ott, jobboldalon. Hol vannak már a cimborák? Egyszer minden elmúlik. Kár! Emlékszem, jut eszébe, mikor valami banzaj volt a tanácson és az egyik nagy ember jött a kocsmába.

– Papa, látom a szemén, hogy valami az eszébe jutott – szólítja meg az Imre. – Mesélje el! Mi is had tudjuk – kérleli.

Könnyen rááll. Éppen az jutott eszembe, hogy egyszer volt valamilyen ünnepség a tanácson. De lehet a pártnál, már ezt nem tudom. De mindenesetre az egyik nagy ember, akit fekete Volga szállított, menetben itt megállt. Biztos nagyon szerette az italt. Tudjátok, a bor, a sör, és a pálinka nem válogatós. Mindegy annak, hogy férfi, vagy nő, gazdag vagy szegény, nagyhatalmú, vagy szolga issza. Annak, ha valaki mélyen a szemébe néz, akkor vége van. Hát biztosan ez az ember is szemezhetett vele, mert nem a tanácsháza volt az első útja, mikor beért a

faluba, hanem a kocsmá. Mikor kiszállt, akkor már látni lehetett rajta, hogy biztosan megállt már az előttünk lévő faluban is, sőt, még az azelőttibe is.

Akkor bőséges esőzések voltak, és a kocsmá előtt olyan nagy pocsolya volt, hogy az Arnold deszkákat tett le az ajtóig, hogy ne hordják be a sarat. A fekete autó megállt az emberrel az út szélén, az meg kiszállt és elindult a vékony deszkákon befelé. Már az elején láttuk, hogy nem lesz ennek jó vége, mert olyan hévvel lépett a keskeny és a ráarakódott pocsoljától csúszós fára, hogy azt hittük, meg sem áll a kocsmáajtóig. De aztán hirtelen megállt a közepén. Pontosan ott, ahol a legnagyobb volt alatta a vizes föld. El kezdett jobbra, balra, előre, hátra billegni. Mi akkor már kint voltunk a kocsmáajtóban és csendben figyeltük, hogy mi lesz ebből. A sofőr is kiszállt a kocsiból és látszott rajta, legszívesebben menne a főnöke után, de félt, hogy rosszat tesz vele, vagy éppen magával. Mert ugye mi van, ha tovább tud menni? Akkor lejárhatja a segítségével. Ha meg megijeszti, akkor meg még rosszabb.

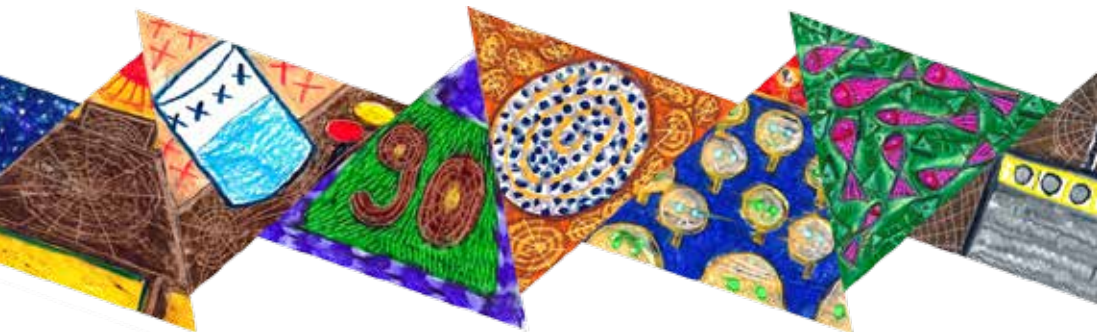
– Na és mi történt papa? Ne húzza már tovább! – szól közbe Kiss Lajos.

– Jól van, na! – válaszolja Palkó. – Sora van annak öcsém! Tudod, mint a szűzlány meghódításának. Így van, Imre? – kacsint az idősebb vejére.

Erzsébet visszafordul a férje felé. Eddig a gesztenyepürét kanalazta a kis fehér műanyag lapátkával a dobozból. Most már kíváncsi az emberére. Tényleg fiatalabb lett az elmúlt néhány órában. Még most is miken jár az esze, néz Palkóra. Az észreveszi a mozdulatot. Úgy tűnik, erre várt. Hiszen az előadást is az ő kedvéért csinálja. Odavillantja kék hideg Palkó szemét a Talicskás Erzsire.

Az asztalnál ülő két lány a bámulattól egyszerre néz egymásra. Az édesanyjuk, apjuk nézésére annyira elpirult, hogy még a homloka is gyöngyözik az izzadságtól. Palkó, mint egy pszichológus húzza el kezét lassan az arca előtt. A láthatatlan pókháló eltolásával a pillanatnyi varázs megszűnt. A fiúk ezt észre sem vették. Mindketten nézegetnek ki a kocsmá előtti placra, hátha meglátnák, amit az öreg mesél.

– Mindenesetre – folytatja Palkó –, mintha lassított filmet látnunk volna, úgy vágódott nyíl egyenesen arccal a pocsolyába a

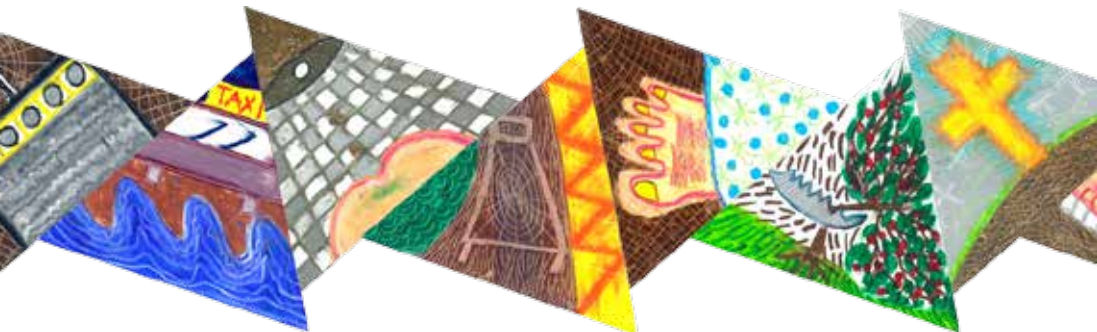

nagy ember. A szép fekete öltönye, meg a fehér ing nyakkendővel egy pillanat alatt a múlté lett. Rohant is akkor már az Arnold innen, onnan meg a sofőr. De az a bolond meg, ahelyett, hogy nyugton lett volna, még át is fordult a hátára, hogy valahogy felüljön. Így aztán mondhatni, hogy teljesen meghempergett a sárban. Na, a két férfi valahogy összeszedte. Nehéz volt, mert az ember is jó darab, meg csúszott a sártól minden. Közben az Arnold és a gépkocsivezető is csurom sár lett. Először a gólya viszi módszerrel ültették kettejük közé, de az mindig le akart fordulni. Erre a sofőr azt mondja az Arnoldnak, hogy rakja az ő hátára, és bent a kocsmában kitakarítják. Az Arnold fel is segítette, az meg elindult vele errefelé. Eljutottak a lépcsőig. Ott aztán megcsúszott a lába az embernek, és elvágódott a főnökével együtt.

– Hú a mindenit, ez nem semmi! Megszívta a nagyfőnök, mi? – nevet és csap az asztalra Kiss Lajos.

– A nagyobb baj az volt – folytatja Palkó, ügyet sem vetve a veje megjegyzésére –, hogy a gépkocsivezető a súly és a csúszós deszka hatására hanyatt esett. Az ember a hátán pedig rá, előre. Mindenesetre csak egy gubancot láttunk a sárban gömbölyödni. Azonnal oda ugrottunk ketten is. Az Arnold meg ott volt mögöttük. Annak az volt a nagy szerencséje, hogy az átjáró közepén, ahol már előzőleg elterült az öltönyös főnök, a deszkát igazgatta, amikor a sofőr elindult a terhével. A jajveszékelő embert valahogy összeszedtük. De ténylegesen nem lehetett már tisztán látni, hogy most melyik az. Még természetre is közel egyformák voltak. No, becipeltük az elsőt, a jobban jajgatót a kocsmába és rátettük ide a pultra. A másikat nem hozzátok, csesztette a sört ivó vendégeket az Arnold, mert az még mindig ott feküdt mozdulatlanul a sárban. Na, azt is be. Aztán fel azzal is a pultra. De bizony a sofőr, mert kiderült, hogy ő volt a másik, nem mozdult. A szemei fennakadva. Hallgattuk a szívét. Lassan, de dobogott. Lehelete is volt. Kicsit a halántéka vérzett, de csak karcolásnak látszott. Végül valaki feltört a vöröskeresztes dobozból egy ampullát, és azt szagoltatta vele. Erre felébredt.

Az öreg már nem csak mesél, hanem gesztikulál is. Végighúzza a kezét a most poharakkal telerakott, boros aknafedőkkel letakart pléhborítású pulton, és mutatja, hol feküdt az egyik,

és hol a másik ember. A többiek néznek rá, és arra, amit magyaráz. Teljesen maguk előtt látják a jelenetet.

– Erről hogy nem tudtunk semmit sem? – így a Kiss Lajos. – Te sem mondtál nekem semmit, Imre – fordul a sógora felé.

– Na, ne hülyéskedj! – válaszol a megszólított. – Mesélje tovább papa! – biztatja az öreget.

– Miért, még nincs vége? – értetlenkedik a Lajos.

– Közel sem! – mondja Palkó. – Amikor aztán nagy nehezen lehúztuk a nadrágját a nagy embernek, a főnöknek, akkor derült ki, hogy...

– Talán vetkőztették is őket? – kérdezte Anna.

– Hát igen lányom, mert az egyik lába a szerencsétlenek nagyon furcsán állt. Úgy nézett ki, mintha lenne, nem pedig jönne. Ezért vettük le a nadrágját. Ahogy hozzáértünk üvöltött, mint akit ölnek, de aztán, bizonyára a fájdalomtól, elájult. Akkor láttuk meg, hogy az egyik lába térdben kitört. Nagy izgalom volt. Jött is a mentő egy jó félóra múlva.

A mentősök mikor beléptek a kocsmába és meglátták a két embert félig meztelenül és nyakig sárosan kiterítve az asztalon, teljesen ledöbbsentek.

– Hát itt meg mi történt, emberek? – kérdezte az egyik, de már a sofőrt vizsgálgatta, mert annak megint fennakadtak a szemei.

A másik mentős pedig a rendőrséget hívta a kocsiból. Jöttek is nagy szirénázással. Addig ezek élesztgették a két embert, és hozták a hordágyat.

A három rendőr úgy jött be a kocsmaján, hogy már attól majdnem tele lett mindenkinek a gatyája, már aki itt maradt. Mert, amikor a rádió értesítették a fakabátokat, a nyolc-tíz vendégből jó, ha négyen maradtunk. A többiek kint az útról, tisztes távolságról figyelték az eseményeket.

De a falu is beindult közben. Ment a híradás házról, házra. Így aztán nem csoda, hogy aznap sok disznó nem kapta meg időben a vacsoráját. Hiszen, miután már elvittek mindenkit, még jóval később is az esetről beszéltek az emberek. Aztán – húzza meg a szó végét –, a rendőrök elkezdtek felvenni a jegyzőkönyvet. Sorban hallgattak meg bennünket. A mentősök meg hordágyra tették a nagy embert, azt hiszem valami Soós volt, és vitték ki a mentőhöz. A harmadik rendőr meg oda-

vissza a rendőrautóhoz. Kiszaladt valamiért, aztán bejött. Utána meg megint ki. Mint aki mindig elfelejt valamit. Utólag derült ki, hogy folyamatosan jelentett, és nem akarta előttünk tenni. Mindenesetre éppen engem hallgatott meg az egyik a kedvenc asztalomnál, amikor kintről kiabálást hallani. Jöjjenek gyorsan, segítség. A báméskodó falusiaktól, meg: csináljanak már valamit! Szegény szerencsétlen ember, meg ehhez hasonló bekiabálások jöttek. Mi is kirohantunk. Hát olyant még nem láttatok, az biztos! A rendőr a deszka egyik oldalán ült a sárban, a másikban pedig a Soós, vagy, hogy hívták, kitekeredett testtel, szintén a dagonyában, miközben a boka fölötti pocsolyában állt a két mentős és próbálta valahogy összeszedni az embert.

Na, ettől kezdve már gyorsan mentek az események. Már nem hallgattak meg senkit. Gyorsan berakták a két embert a mentőbe, egy rendőr beült a Volgába és elhajtott. A másik kettő a saját autójukkal utánuk.

Később hallottuk, hogy a másik lába is eltört a nagy embernek. A sofőr pedig olyan erős agyrázkódást kapott, hogy hosszú ideig táppénzen volt. Az Imrét még kérdezték egy ideig, hogy ki és miért rakta le a deszkákat, de aztán valaki biztosan szólt nekik, mert egyszer csak elhallgattak. Pedig a Péterfi csak annyit mondott az egyik kihallgatásnál, hogy amikor az az ember odament, már akkor rendesen volt benne, és a lászlófalviak is megisszák a részüket, de egyik sem olyan bolond, hogy részegen deszkán egyensúlyozzon. Ha már így van, akkor inkább a sarat választja.

– Na és mi ebből a tanulság papa? – kérdezi tőle Anna, aki tudja, hogy édesapja semmit nem mond véletlenül.

– Hát mi is lenne? Több is van. Az egyik, amire Imre is célzott, hogy az esetleges nagy nyereségnek, nagy a kockázata is. A Soós tiszta cipővel akart az ünnepségre menni. Tudta magáról, hogy már nincs egyedül. Bevállalta, hogy ő mégis végig megy a deszkán, hogy behajtsion egy pohár rumot. Mert kiderült, azt ivott és nem keveset. A másik pedig, ami egész nap a fejemben van az, hogy a végére minden a helyére kerül. Hiába volt a nagy igyekezete a mentőknek, a szakszerű ellátás, a végére csak bebiztosította magát az a valaki, aki tudja, mert úgy intézi, hogy a végére minden a helyére kerüljön!

A fejébe nyomta a viseletes, barna, nagy karimájú fejfedőt és

elindult a kijárat felé. Ahogy kinyitotta az ajtót, pontosan a szemébe sütött a délutáni nap, ezért nem látta, de tudta, érezte, hogy a vendéglő előtti placc teljesen le van burkolva. A Volkswagen első, vezető melletti ülésére először a fenekét teszi be, majd a lábát gyúri be maga alá. Már nem hajlik olyan könnyen, de nem baj, csak ne fájjon. A többek is bent ülnek már a gépkocsikban.

– A hegyre, apuka? – kérdi Imre, ahogy indítja a motort.

Az öreg nem felel, csak bólint, és a Kossuth Lajos utca irányába int. Lassan mennek, hogy tudjon nézelődni. Eszében van, hányszor lovagolt végig ezen az úton a Virgonccal. Nagyon szerette azt a lovat. Nem is kellett semmit sem mondania neki, mindig tudta, milyen hangulatban van. Ha rossz volt a kedve, mert nem úgy mentek a téveszben a dolgok, ahogy szerette volna, vagy éppen az Erzsébettel volt egy kis összeakaszkodás, akkor vagy ő is nagyon kezes volt, vagy éppen bolondozott vele. De mindig tudta, mit kell tennie és mi jó neki. Igazi társ volt. Kár, hogy később már a bicikli lett az, jut eszébe a drótparipa. Bár, az is tudott velem beszélgetni. Az a csattogás a keréknél mindig jelezte, hogy ráüljek, vagy ne. Ha meg beszéltem neki a bajaimról, akkor a maga csattogó hangján felelt is. Hol hangoztabban, hol meg csendesebben. A bot, az más! Biztosan most is hozták utánam, fordul hátra az Erzsébet felé.

– A botját keresi? – érti meg az asszony szó nélkül is.

– Nem! – válaszolja.

Ez azt is hallja, amit gondolok, mérgeződik magában.

– Jól van. Csak azért, mert itt van mellettem, ha netán kellene – folytatja a hátsó ülésről Erzsébet.

– Majd szólok – löki oda Palkó.

Végül is nagyon jó asszonyom van nekem, folytatódik a gondolata. Ha nem éreztem volna ma azt, amit már régen nem, akkor azt is gondolhatnám, hogy megcsal a botommal, a társammal. Közben jókedvűen felnevet a saját tréfáján. Majd ezt megbeszélem a bottársammal. Nem tudom, megérti-e még, amit mondok neki. Már nem ugyanaz a koppanása, mint akkor régen. Mennyire tudta ő is, hogy mikor mire van szükségem. Volt úgy, hogy csak húzatta magát, aztán a következő percben már olyan kackiásan kopogott, hogy öröm volt mellette mennem. Most már a tölgyfa ággyal vagyunk valamelyest jóban.

Csak az ritkán beszél.

Éjszaka előfordul, hogy a gondolataimra válaszol egy recszenéssel, vagy úgy, mintha szakítanának egy darabot belőle. De van úgy, hogy napokig semmi életjelet nem ad magáról. Egy ilyen társ mellett elég egyedül van az ember. De lehet, így még jobb, mert a gondolatok, ebben a nyugodt ágyban, nagyon jönnek belém.

Kinéz a jobb oldali, mellette lévő ablakon. A kultúrház mellett húznak el. Innen nem látni a kis üvegtáblát, ami mögött a vetített filmről készült fotók vannak. Régen volt moziban. Annak idején azért nem járt, mert szerdán volt vetítés, mostanában meg már nem tudna egy helyen ülni két óra hosszáig. Meg ezeket a mai filmeket sem szívesen nézi, hiszen a verekedést verekedés követi és utána gyilkolás. Még a szex, az rendben van, de ha jól belegondol, akkor végül is az két emberre, jobban mondva egy emberre és egy asszonyra tartozik, nem mindenkire.

A múltkor hívták az unokái, hogy menjen el velük. Az egyik híres, rég meghalt zeneszerző életéről készítették filmet. Akkor jutott eszébe, és meg is kérdezte Erzsébettől, hogy neki mennyire tetszene, ha látná élete filmjét. Erzsi azt mondta, hogy neki bizony volna olyan rész, ami egyáltalán nem tetszene. Hát, nekem más a véleményem erről. Miközben gondolataiban lejátszódik a jelenet, nézi a falu szépen felújított házainak homlokzatát, és az egész arca mosolyog. Nem látja ezt most senki, aki a kocsiában ül, hiszen Imre az utat figyel, és közben hátra-beszél anyósa felé. Palkóné pedig előrehajolva fülel, hogy a motorzúgástól megértse a veje mondandóját.

Az öreg nem hallja, amit beszélnek mellette, de annál jobban saját magát, ott bent. Az Erzsi akkor is takarított, jut eszébe. Ez az asszony vagy takarít, vagy mosogat. Még jó, hogy én férfinak születtem, folyik benne a monológ. Biztosan örült az apám. Én is megittam egy-két felest a kocsiában a barátokkal, mikor megszületett az Anna. Pedig nem fiú. Naná, hogy nem. De jobb is így! Ennekem nem volna semmi bajom az életem filmjével, válaszoltam az Erzsinek. Ha csak az nem, hogy nem vagyok még kíváncsi rá. Majd ha itt az idő, akkor úgyis megnézetem, legalábbis úgy gondolom. Nekem nincs mit szégyellnem. Legalábbis úgy gondolom. De ki tudja, mit hoz a jövő. Ha elcsábítana

egy szép fiatal hölgy? Most már hangosan kuncog magában.

– Szép lány, ugye papa? – szólítja meg Imre.

Az öreg elérti, hiszen ő még a gondolataiban van:

– Nem tudom, még nem láttam, de anyádnál szebb nem is lehet senki sem – mosolyog a huncut nézésével.

– Persze – nyugtázza Imre, de csak nem hagyja annyiban –, nézze meg azt a sudár alakot és azt a kis rövid szoknyát! Megdobogtatja biztos a szívét, igaz?

– Hagyd már apósodat Imre! – szólítja le hátulról az Erzsébet.

– Neki a saját gondolatai fontosabbak.

Kellett még Imrének mutogatni és magyarázni, mire Palkó megértette, hogy a járdán velük egy irányban, magas sarkú cipőben billegve megy a Nagy Bea, a Nagy Gyuri lánya.

– Szép lány, meg kell adni! Elég, ha csak nézi az ember és máris azon gondolkodik, hogy milyen csoda is a nő, és milyen nagyszerűt tud teremteni a Jóisten – mondja a véleményét az öreg.

Az Erzsébet és Imre élvezettel hallgatják Palkót.

– Ha már valaki ilyen szépnek születik, akkor bizony kár még hozzáérni is. Az igazi szépséget messziről a legjobb csodálni. Még a járása is olyan, mintha nem is érné a földet a lába. Hát még a bokája, meg a melle állása... !

– Na, ne bolondozzon már István! – szólítja meg Erzsébet nevetve.

– Én-e? Dehogy! Hát nincs igazam?

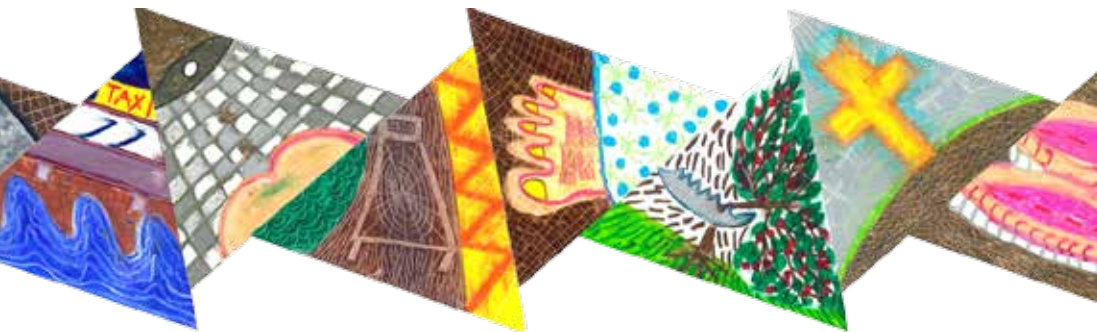
– Biztosan! De ez a kislány tényleg nagyon helyes és nem jó, ha bolondozik a szépségével.

– Hát így van! De azért, a Borméry Győző, ha engem hallgatott volna meg, mielőtt megszöktette a Nagy Gyuri lányát, akkor lehet megúszta volna pofonok nélkül.

– Honnan tudja, hogy meg is verték? – kérdezi Imre.

– Hát te nem tudod? Még én is hallottam róla, hogy a Juli menyire ideges lett, mikor elmesélte a gyereke, hogy mit csináltak vele. De úgy látom, ott meg a Gyuri áll az út mellett. Állj meg, megkérdezzük, nem a hegyre jön-e ő is?

Imre az autóval ügyesen fordul le a téesszel szemben nézelődő kiskabátos ember mellé. A kerek fejű, eredetileg fekete hajú agronómusnak már alig van a régi hajkoronájából valami, és az is teljesen ősz. A hangja is mélyebb lett. Ez jót is tett neki, hiszen

hiába nevezték őt a falu bikájának, az inkább vékony hangja miatt akár mást is mondhattak volna róla. Hamar kiderült, miután megálltak, hogy ő is a hegyre igyekszik. A Németh Jancsit várja. Még egészen van a téesz, és az elnök is ő. Mennek ki a téesz szőlőjébe, s ha minden úgy igaz, ahogy eltervezték, akkor a Kovács Juli is jön velük.

– Majd beugrunk egy percre a Palkó panzióhoz, ha már ott lesz István bátyám – harsogta a lehúzott ablak felé.

Az öreg bólint.

– Nem tud ez az ember halkan beszélni – mondja a kocsiban ülőknek. – Megvan a keresztje ennek a fiúnak is.

– A gyerekekre gondol, papa? – kérdezi Imre, csak azért, hogy beszéltesse az öreget.

– Igen. Milyen szégyen az, ami történt, mind a két szülőnek.

– De ennek is van tanultsága, igaz? – próbálkozik vele Péterfi, hogy inkább hangosan beszélgessen, mint megint magában.

– Van! Van hát! Miért ne volna? – válaszolja. – Az, hogy megszerette egymást a Kovács Juli fia és a Nagy Gyuri lánya, várható volt. Tehették is, hiszen még fél oldalról sem testvérek. Mind a két gyerek helyes. Emlékszem, jött hozzám a Nagy Gyuri, meg az Izidor, aki akkor még élt, és mondták, hogy nagy baj van István. Mondom nekik mi? Erre ők, disszidáltak a gyerekek. Mit csináltak? Disszidáltak? Éssen vagytok? Háborodtam fel. De ők csak rakták, hogy először Németországba, majd Franciaországba disszidáltak. De hogyan? Miképpen? Kérdeztem. Nem hittem én el egy pillanatra sem. Ismertem én mind a kettőt. Mondjuk a Juli fiát jobban. Az többször volt nálunk, meg kiskorától valahogy hozzám szokott. Aztán meg hiába van minden házban tévé, az emberek jobban szeretik a pletykát. Az erkölcsök sem olyanok, mint régen voltak.

– Milyen erkölcsök papa? Talán az Anna becsukott szemmel készült? – nevet hangosan, és kacsintva néz az apósára Imre.

– Hát, ez az fiam! – folytatja Palkó. Jól lehet hallani, mit mond, hiszen amióta kicsit rest a füle, akaratlanul hangosabban beszél.

– Nem csak a szex van a világon! – Ahogy kiejti a szót, furcsán duplázza az x-et.

Lajos a kis fürge autójával nem tudja mire vélni ezt az úton való tötyögést, és leelőzi őket.

– Nem is baj – jegyzi meg az orra alatt, legalább körbenéznek,

míg ők felérnek.

– Az erkölcs mindennek az alapja Imre – folytatja az okfejtését Palkó. – Attól tartok, most cudar világ következik. Nézd meg fiam, másról sem tudtok beszélni, csak a pénzről, meg az üzletről. Az egészben az a jó, hogy most még munkával akarjátok ezt elérni. De ha a pénz ennyire fontos lesz, mint látszik, akkor később már nem az lesz a lényeg, hogy hogyan jön, hanem az, hogy legyen.

– Miért, hát nem így van jól? Másként úgy sem tudja az ember megkeresni, csak ha dolgozik, és mindig többet tesz érte – így az Imre.

– Ennek én nagyon örülök, hogy így látod! Meg elnézem én, hogy mit csináltok, te meg a Lajos, no és a lányaim is. Tényleg nincs egy hétvégétek sem. Állandóan csak az üzlet, meg a munka. Az egész falu ebben van. Vagy valaki gmk-zik, vagy vgmk-zik, vagy otthon disznót tart egy egész falkával, vagy bikát hizlal, vagy nyulat tenyészt, az udvarokban kialakított csirke neveldekről nem is beszélve. Na meg a vesszőbútorok, az alsóépületekben kialakított cserepes műhelyek, meg az ital-lerakatok, a takarmányboltok a garázsban, a saját tekercselő műhelyek, az autószerelések a bejárati betonplaccon, meg még a Jóisten a megmondhatója mennyi mindent csinálni kezdenek az emberek. Itt Lászlófalván, tudod még saját pékséget is tervez a Németh Jancsi a téesznek. Ha lesz egyáltalán téesz!

– De milyen jó, hogy ez így van, nem? – vitatkozik a Péterfi.

– Arról aztán senki nem beszél, hogy mindezt úgy csinálják, hogy közben elhordják azt, ami az állami, vagy a közös. Így van fiam? Sokat gondolkozom én, ahogy hallgatom a híreket, meg nézem a tévét.

– Min töri a fejét, megint? – érti meg a végét Erzsi.

– Azon, hogy most haladjak a korrallal, vagy ragaszkodik a régi erkölcseimhez? Mert ebben az újban már megjelent a másik, általam nem nagyon tetsző felfogás. Ahol első vagyok én, aztán megint én. És mindig én. De ezt úgy gondolják, hogy a nagy közös, a közösség kárára is lehet.

Kihúzza magát az anyósülésen. Nekitámasztja a jobb kezét az előtte lévő kesztyűtartónak. Ezzel a mozdulattal még nagyobb hangsúlyt ad a mondandójának.

– Ki foglalkozik már itt a faluval? De ha belegondolok, én még

most ne is hibáztassak senkit, hiszen még nem tartunk azért annyira a bányabéka alatt. Hiszen milyen sok pénz összegyűlt a tűzoltószertár felújítására. De látjátok, erre is mindenki egy kis pénzt adott, nem jöttek el dolgozni. Bár, a fene tudja, lehet így még jobb. Ááá! – legyint egyet –, úgy sem tudjuk mi ezt megoldani, igaz?

A kérdésre nem felel egyikőjük sem. A Palkó sem számított rá, mert azonnal folytatja:

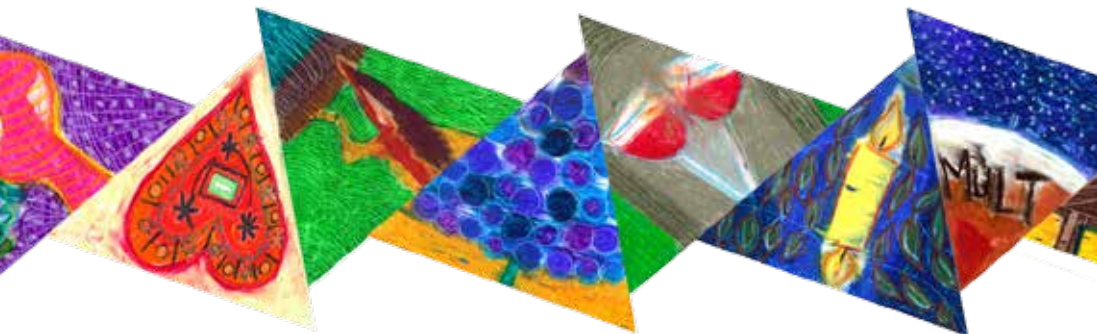
– Csak attól féltetek benneteket, fiatalokat, hogy mi lesz ennek a vége. Vagy jobban mondva a következménye. Ha mindig és mindenhol a pénz, akkor aztán lesz cudar világ. A végén majd tényleg a Beának fogok igazat adni, aki már azt mondja, hogy utálja nem csak a pénzt, de azt is, aki arról beszél. Neki az a véleménye, hogy ez a pénzhétség mindent tönkretesz. Hazavágódnak az emberi kapcsolatok, tönkremennek a családok és egyáltalán minden, hiszen a pénz lesz az értékmérő. Erre mondja azt ez a festőművész lány, hogy köszöni szépen, ő nem kér abból a világból, ahol ez a dög pénz fogja megmondani, mi az érték, mi a tehetség, és mi nem az. Hát, lehet, hogy igaza lesz ennek a lánynak, nem gondoljátok?

– Könnyen beszél ilyeneket papa, hiszen a Nagy Gyurinak mindig volt mit a tejbe aprítania, és ezért neki is jutott. Majd ha a begyes Piri lánya lett volna, akkor mit beszélne?

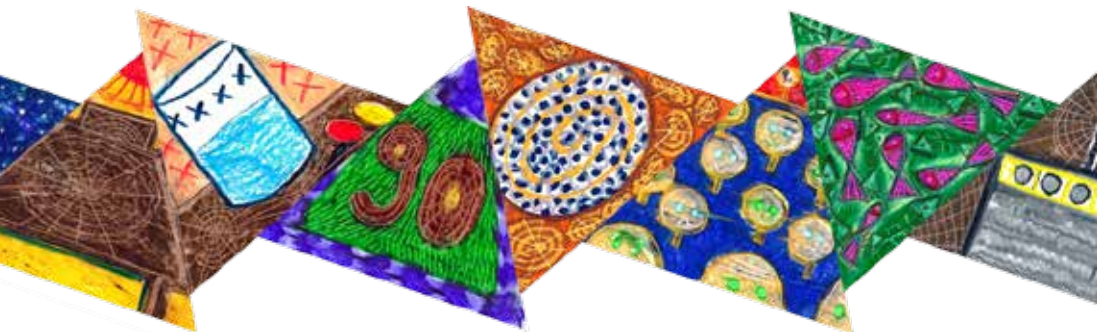
– De nem az ő lánya, és ezzel már vissza is tértünk oda, amit mond. Nézd meg, itt a faluban is milyen sok veszekedést hallani a pénz miatt a családokban is. Régen nem volt ez. Hidd el, kihúzták a palack dugóját, és még senki nem tudja, mi lesz ennek a következménye. Az irigység mindent le fog körözni. Jönnek majd a feljelentések. Meglátod, milyen furcsa esetek fognak előfordulni. A szélhámosság, a csalás, a lopás napirenden lesznek.

– Ne lásson már rémeket papa! – vitatkozik Imre. – Eddig is voltak ilyenek. Soroljam azokat az eseteket, amikor egy engedély ötszáz forintba került? Meg hogy hogyan tudtam elintézni ügyeket? Ha nem volt ismerős, akkor aztán mehetnél akárhova, akkor sem lett belőled, meg a dolgodból semmi.

– Igen – válaszolja az öreg elgondolkozva. – Régen is voltak szar emberek, de a jók voltak többségben. Ha meg elkapták a selejtet, akkor...

- Ne idegesítsd az apósodat, Imre! – szól hátulról Erzsébet.
- Dehogy idegesít – nyugtatja az öreg. – Beszéljük ki, annak van értelme. Nem ellenetek vagyok én fiam – teszi rá kezét Péterfi szőrös alkarjára, miközben az a kormányt fogja –, csak féltelek benneteket! Abban igazad van, ha nem is mondod, hogy hihetetlen energiák szabadultak fel egy pillanat alatt. A falu is teljesen feléledt. Napról napra változik minden. Az emberek tele vannak bizakodással. Még a fáradtság mellett is jókedvűek. A kocsmába meg soha nem volt ennyire tele, mint most, igaz?
- Úgy a! – bólint Imre.
- Azt pedig mindenki tudja, hogy a társadalom hőmérője a kocsmába. Ott bent van a magyar igazság. Van pénze a munkásembernek, már úgy értem, annak, aki dolgozik. Megissza a sörét, vagy söreit. Kinek mi a teherbírása. Én nem járok már régóta a kocsmába, de fogadni mernék, hogy a munkáról beszélnek, nem pedig a főnököket szidják. Most biztos az a sláger, hogy hol mennyit lehet keresni.
- De jól tudja! – helyesel Péterfi.
- Pedig látható, hogy még csak jóformán az elején vagyunk – folytatja az öreg. – Mi lesz még itt? Hiszen fent a hegyre is milyen szép panziót építettél. Én még tíz évvel ezelőtt sem mertem volna rá gondolni, régebben meg semmilyen bővítés sem jutott az eszembe. Lám, te meg megcsináltad.
- Nem én papa – veti közbe Imre –, hanem a család!
- Jó, de te találtad ki, és intézted, és adtad hozzá a pénz nagy részét. Már ennyi idő alatt is mennyi mindent elértettek a saját erőtekből, mert sokat, szorgalmasan és ügyesen dolgoztatok, amit én biztosan nem tudtam volna megcsinálni. De mégis! Hová megy a világ, ha a pénz lesz az úr?
- Papa! – emeli fel tréfásan, de mégis komolyan a hangját Péterfi. – A pénz az értékes, eszes, szorgalmas embereknél lesz. Hiszen az előbb mondta, hogy mi is hogyan szereztük. Ami igaz is, hiszen már majdnem nyolc éve, hogy megállásunk nincs.
- Biztos vagy te abban fiam, hogy a pénz az ilyeneknél lesz, mint ti vagytok? – néz rá áthatóan Palkó.
- Péterfi érzi apósa szemét az arcán, de az utat figyeli.
- Amíg én vagyok és a Lajos is, addig nincs mitől tartani – dünynyögi az orra alatt. – De igaz, ami igaz, hallani egy s mást. Na és miért baj az, ha a Borméry Győző és a Bea szerelembe esett?

– dobja fel az előbbi témát.

Az öreg nem engedi magát.

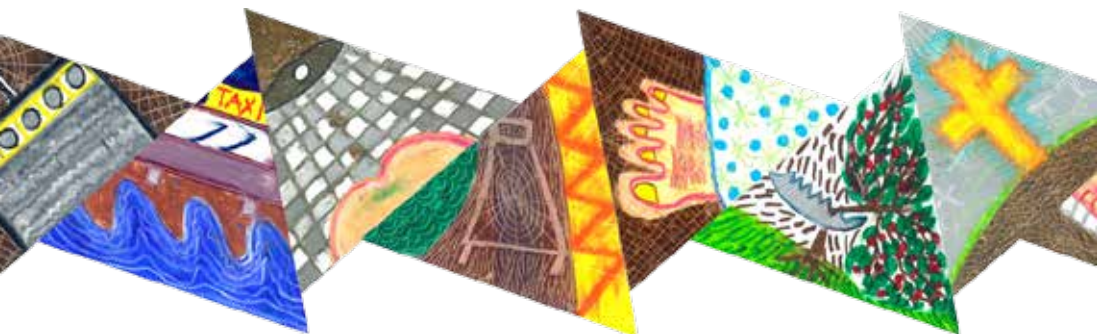
– Ki tudja előre, mi lesz ennek a vége? Amilyen irányba mennek a dolgok, majd megint kezdődik a munkanélküliség. Ti nem tudjátok, milyen volt '45 előtt a világ. Álltam minden reggel a gyár kapujában, és a többiekkel együtt bíztam abban, hogy behívnak és felvesznek arra a napra. Ha sikerült és kaptam tíz fillért, már boldog voltam. Egyedül a zsidó fűszeres volt abban a világban rendes, mert hitelbe is adott ennivalót. Mondjuk tehetete is, hiszen tudta, mindig mindent megadott a Palkó István.

– Már megint a múlttal jön – szól közbe a hátsó ülésről Erzsébet.

– Na és? A jövő is a múltból indul, nem? – válaszolja indulatosan. – Te is úgy beszélsz, mint aki nem is emlékszik már rá, hogy mi volt azelőtt!

Erzsébet, szólni akar, de az öreg leinti:

– Jó, tudom! Szoktam mondani, hogy a történelem nem ismétli önmagát. De mi van, ha igen, csak másként? Ezek a gyerekek, akik most azt hiszik, eljött a Kánaán, dolgoznak, két oldalról égetik a gyertyát, aztán, majd ha nem vigyáznak, jön a pofára esés. A nagy dolgok mindig úgy történnek, hogy az egyszerű ember egész mással van elfoglalva. Aztán egyszer csak azt veszi észre, hogy elment a feje fölött az idő. Ő meg ott maradt és azon mérgelődik, ha van még ereje, hogy ő nem is ezt akarta. Hát ilyen ez – kopogtatja a kesztyűtartó tetejét. – Most is ez van. Mindenki nyomul és keresi a lehetőségeket, hogy minél több legyen neki. Új, jobb autó, nyaraló, háztartási gépek tömekelege, videó felvevő, meg lejátszó, márkás italok, viszki, kaviár, bunda, meg minden, amit úgy gondolt, hogy eddig nem engedhetett meg magának, sőt, nem is volt, sőt - emeli fel a hangját és az ujját -, nem is lehetett. Hát, ez mozgatja az embereket. Sokan még el sem hiszik, hogy ennyit és így kereshetnek. Van, aki mikor felveszi, vagy elveszi a pénzét, amit kap, még a félelem is végigfut a gerincén, hogy jól van ez így? Nem lesz ennek rossz vége? Miközben az emberek a gazdagodáson, de nem is, hol van itt gazdagság? Szóval az a lényeg, hogy mindenki el van foglalva azzal, hogy kielégítse az eddig elfojtott vágyait. Csak közben nem figyel senki a lényegre. A lényeg pedig az, hogy nem lesz ez mindig így! Meglátjátok, majd ezután jön a feketeleves!

– Ne huhogjon már megint! – szól rá bosszankodva az asszony.

– Jó, akkor nem huhogok! – dől hátra az ülésen.

Szemlátomást megsértődött.

Péterfi az autó rádiójának a gombját tekergeti. Aztán megunja és a magnóba kazettát tesz be. A zenében különböző állathangok hallatszanak ütemre. Bégetnek a birkák, és időnként jó nagyot bög a tehén. A kecskék és a tyúkudvar lakói is rákezdik. Imre felerősíti a hangot. Jól teszi, mert így a beállni készülő feszült, sértődős csend feloldódik. Az öreg nevet magában.

– Milyen hülyeségeket találnak ki kínjukban – mondja.

Már mind a hárman hangosan nevetnek egy-egy bögés után. A kakas kukorékolása, a birkák kánonban bégetése még jobb kedvre deríti őket.

– Hát, a Győző és a Bea is jól be voltak indulva akkor, az biztos!

– kezdi megint az elhagyott témát Péterfi.

A másik kettő nem szól, ezért folytatja:

– Tüzelhettek, mint tavasszal és késő ősszel a macskák – mondja nevetve.

Most már Palkó mesél tovább, végül is a régi jó komája, Nagy Gyuri lányáról van szó.

– Igen – mondta annak idején az Izidor. – Tudod, amikor még élt. Kár, hogy meghalt szegény. A Barna Izidornak nagyon sokat köszönhet a falu. Várj csak – gondolkozik el –, 13-as vagy 14-es volt? Olyan 75 körüli volna még csak. Hát élhetne még egy kicsikét.

– Mit mesélt az Izidor bácsi? – noszogatja Imre az apósát.

– Ilyen látod a papa – szólal meg hátul Erzsébet. – Úgy el tud kalandozni, hogy sokszor még én sem tudom, honnan indulunk el. Igaz, István? – simítja meg, éppen csak megérintve Palkó tarkóját az ülés fölött.

Az öregnek jólesik a mozdulat.

– Hát, aki sokat élt, annak sok minden jut az eszébe. Ez már így van! – nyugtázza. – A Beatrix, aki egy nagyon ügyes és azt mondják tehetséges festőművész, tudjátok, hogy férjhez ment és gyermeke is született. Pesten éltek. Nagy ritkán hazajöttek meglátogatni a Gyuriékat. Aztán történt, ami történt, senki nem tudta mi, pedig a falu pletykásai előtt bonyolódtak az események. Mindenesetre egyre sűrűbben jött haza a lány és mindig tovább maradt. Sokat látták együtt beszélgetni a

Borméry Győzővel, a Kovács Juli fiával, aki eredetileg közgazdasági egyetemet végzett valahogy, pedig nem ebbe az irányba indult, de most politikával foglalkozik. Itt dolgozik a városban, de Lászlófalván él az édesanyjával, a feleségével, akit szintén a városból hozott, és a kislányukkal. Szóval – emeli fel a hangját –, sokat volt együtt a két fiatal. Ami rendben is volt, hiszen a Nagy Gyuri és a Kovács Juli is jó barátok már időtlen idők óta. – Na igen, jó barátok, mi? – ezt már nem hagyja szó nélkül az Erzsébet.

– Igen, azok – válaszolja röviden Palkó. – Egyik sem hagyta el a családját. Ne legyen egy szavad se rá, asszony! – mondja, és nem néz hátra.

– Nekem nincs is! Miért is lenne? – replikázik Erzsi a hátsó ülésről, és közben kicsit hátrább ül a Péterfi mögé.

– Most a Beáról beszélünk, vagy valami más következik papa? – teszi Imre a kezét az öreg karjára.

– Igazad van fiam! – hagyja rá. – De hát látod, mi van!

Kicsit kívár, hátha megint megszólal az asszony, de az már kihagyja ezt a lehetőséget. Olyan sokszor lejátszották már ezeket a fordulatokat, hogy olyan, mint egy színdarab, néz a hátsó ülésről emberére. S mégis, minden egyes alkalommal annyira beleélik magukat, mintha először történne. Most neki kellett volna mondania, hogy az Istvánnak nem lehet semmit sem mondani, ha valamelyik cimborájáról, vagy a nagy Kovács Juliról, vagy főleg, ha a begyes Piriről van szó. Erre ő, mint akit a légy csípett meg, ugrik, és rendre utasítja, hogy azok milyen rendes és tisztességes emberek, asszonyok, ő meg inkább foglalkozzon a saját ügyeivel, meg a rokonaival, meg a barátaival. És ez így megy mindaddig, amikor már mindenki mindenkit agyonsértegetett, vagy közben ő kiszáll.

Most is az történt. Nem azért, mert annyira kíváncsi a történetre, hanem az Imre miatt. Miért hallgattassa végig vele ezt a Palkó-féle forgatókönyvet? Had mondja az öreg a monológját! Addig jó, míg ilyen, gondolkodik el. A legrosszabb, ha bevonul önmagába és azokkal beszélget, akik a fejében vannak. Akkor meg egy mukkját sem hallani. Sőt, sokszor azt sem tudja, hol van.

Csak legalább lenne egy középút is, simítja meg futólag, mintegy véletlenül Palkó bal vállát. De már meg minek, folytatja a

gondolatot, hiszen mindig ilyen volt. Csak a szélsőségek. Vagy sokat beszélt, de annyira, hogy már rég aludtam egyet mellette és ő még mindig mondta, vagy semmit. Lehet, ezt szerettem meg benne? A fene tudja már, hogy mit, válaszol magának. Ezt a tulajdonságát biztosan nem. Bár lehet, akkor még tetszett. De most már mindegy is. A lényeg az, hogy még élünk. S milyen okosan magyaráz. Azt mindig tudott. Úgy mondta régen is, hogy magam előtt láttam, és mindent elhittem neki. Na, mindent nem, vitatkozik magával, de igyekeztem. Most már olyan szép arckifejezéssel néz az emberére, hogy az megéri és visszafordul. A fel nem tett kérdésekre hosszan keresik egymás szemében a választ. Úgy tűnik, megtalálják, mert egyformán boldog arckifejezésük lesz.

Az öreg elmerül asszonyában. Az előbb még erős, éles barázdatól gazdag arca kissé kisimul. Látja Erzsébet cirmos szemét, fénylő ajkait, kecses nyakát. Más biztosan nem azt észlelné, mint ő, de ez érthető is. Neki a Talicskás Erzsi más, mint bárki másnak. Furcsa érzéseket tapasztal magán. Hiába próbálja elővenni a Palkó-féle csábító nézését, nem megy. A féltés és a szeretet sugárzik tekintetéből. Ő is érzi. Ha nem lenne férfiból, lehet, még a szeme is bekönnyesedne az érzésre, a gondolatra. Látja ezt a neki szépasszonyt, akivel életét leélte, akivel együtt örvendtek, együtt félték, együtt aggódtak, együtt nevettek, egyszóval akivel egyek, és mégis, ő majdnem hússzal idősebb, és aki egyszer majd nem lesz együtt vele. Ha most engedné, hogy a szeme bepárásodjon, nem is tudja hirtelen, hogy kit sajnálna jobban? Magát, vagy asszonyát? De hát, hogyan is tudna választani, mikor egyek ők.

Erzsébet elérti. Megsimítja a sima borotvált arcát Palkónak. – Na és, mi volt ezzel a két szerelmes gyerekkel István? – kérdezi, de olyan hangszínnel és belső érzéssel, hogy akár azt is mondhatta volna, soha nem leszel egyedül sem te, sem én. Mert mi egyek vagyunk.

Az öreg megfogja asszonya kezét és úgy csókolja meg, hogy bajszával végigcirógatja, és csak a szája mozog, mikor felemeli a fejét és oda súgja Erzsébetnek, szeretlek.

Ahogy aztán elkezdi mondani a Nagy Gyuri lányának a történetét, a hátsó ülésről orrfújás hallatszik, pedig Erzsébet nem fázott meg és nem is náthás.

– Szóval a két szerelmes nagyon együtt akart lenni – lendül bele. – Az Izidor mesélte el a történetet, neki meg a Győző. A faluban, ha gondolták is, hogy miért járkál egyre többet a határban a két gyerek, nem beszéltek róla. Hiszen mind a kettőnek családja van, és senki nem akar problémát. Gondolom, még a pletykafészekalja is visszatartotta magát. Hiszen még én is meggondolnám, hogy kikezdek-e a Kovács Julival, mert ha valaki vele összeakad, akkor csak egy igazság van, és az az övé. Na, akkor is megbeszélték a Győző, meg a Bea, hogy találkoznak a Takarékszövetkezet előtt, és onnan kimennek a kiserdőbe. Mind a ketten, a Nagy Gyurinál a lány, a Kovács Julinál meg a fiú üzenetet írt otthon, hogy kimentem, majd ahogy tudok, jövök. Na, ez volt az első félreérthető dolog. Mert nem az írták, mintha összebeszélték volna, hogy elmentem, hanem azt, hogy ki. Ők úgy értették, hogy ki a kiserdőbe. Hiszen itt a faluban is így beszélünk egymás között. Fel a hegyre, ki az erdőbe. Na, mindegy is – legyint magára. – Mindenesetre ki, az erdőbe. Csak úgy, mint ahogy mi mentünk anyátokkal, és mint ahogy te is mentél Imre az Annával.

– Papa! – szólna közbe Péterfi.

– Tudom én! Sőt, akkor is tudtam! Nem emlékszel, mikor jöttél, hogy elmennétek csipkebogyót gyűjteni? Én meg mondtam, hogy menjetek csak nyugodtan én is gyűjtöttem éppen elég csipkebogyót – nevetett fel Palkó, mikor meglátta az Imre arc kifejezését.

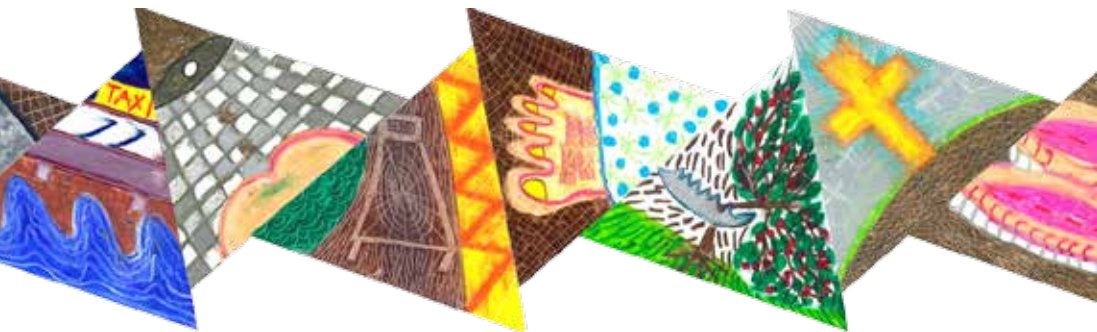
– Egyszóval – folytatja –, ugyanígy mentek ki a kiserdőbe a Beáék. Igen ám, de nem tudták, hogy pontosan akkor volt a vadászat. Egyrészt hajtottak, nem lehetett csak úgy kószálni, másrészt annyian voltak az erdőben, hogy fél nap mentek, de nem találtak egy nyugodt helyet, ahol összebújhattak volna. Ha valami bokorfélébe végül meglapultak és éppen már történt volna, aminek történnie kell, akkor biztosan kiabálásokat, csörtetéseket hallottak. A sok nekikezdéstől aztán már annyira elcsigázódtak, hogy a Győzőnek eszébe jutott, hogy messze van ugyan, legalább tizenöt kilométerre, de ott van az erdészház, ahol most biztosan nincs senki. Egyébként is, jó barátja az erdész, aki csak ritkán alszik kint a faházban. Nem is kérdezte a Beától, hogy mit szól hozzá, hiszen már a lány is odavolt. Hazamentek és anélkül, hogy bárkinek is szóltak volna, felugrottak a

biciklire, és irány a nagyerdő. Ez sem ment aztán könnyen, vagy legalábbis bonyodalom nélkül – már nevet előre –, hiszen közben megálltak egy kicsit ráhangolódni az erdészházra. Ahogy ott, az erdő közötti földút szélén ölelkeznek, jön ám egy kisteherautó. Olyan, mint amilyen a Lajoséknak is van. Persze azonnal bebújtak az erdőbe, nehogy meglássák őket.

A fák között van egy kis erecske, ami éppen ki volt száradva, és annak a medrében lapultak meg. Még a szívük dobogását is lehetett hallani, mert az autó megállt. Pontosan onnan jöttek a beszédhangok, ahol ők voltak az előbb. Már éppen azt gondolták, hogy milyen hülyeség ez a bujkálás, hiszen kinek mi köze hozzá, hogy ők mit csinálnak egymással, mikor elindult a kisteherautó. Persze, anélkül, hogy beszéltek volna róla, mindketten a házastársukra, meg a gyerekekre gondoltak, mikor az első reakciójuk a titkolózás volt. Boldogok lettek, mert úgy érezték, átestek, vagy áttörtek egy láthatatlan belső határt azzal, hogy fel akarták adni magukat. Összeölelkezve mentek ki az erdőből. Akárki is jön, nem érdekel bennünket, volt az arcukra írva. Ez látszott a menésükön is. Úgy, ahogy voltak, sétáltak azonnal tovább a földúton a még legalább öt, vagy kicsit több kilométerre lévő erdészház felé. Mentek és boldogan beszélgettek vagy fél órát, mikor eszükbe jutott a bicikli. Na, akkor aztán máris fordultak vissza. Hamarabb visszaértek, mint el. Meg is találták a helyet, ahova a kerékpárokat ledöntötték, csak ott éppen nem volt semmi. Azonnal fejükbe villant, hogy a kisteherautó nagy valószínűséggel azért állt meg, hogy felrakják rá a bicikliket, de nem akarták elhinni.

Egyre nagyobb területet vizsgáltak át, hátha nem jól emlékszenek a helyre, vagy valaki meg akarja viccelni őket. De hiába keresgéltek. Nem volt mit tenni, gyalogolni kellett. Addigra már lemondtak a szerelmes együttlétről. Azon tanakodtak, hogy merre menjenek. Végül az erdészház mellett döntöttek, mondván, ha szerencsájuk van, ott lesz a Győző barátja és majd ő beviszi őket a faluba. Szóltanul, magukba fordulva vetették sietősre lépteiket. Hol volt akkor már a nagy, szerelmes vágyakozás? Előbújt a közel harmincéves emberekből a gyermek. Oda a bicikli és mi lesz ennek az egésznek a vége? Egyáltalán hogyan oldják meg? Anélkül, hogy beszéltek volna róla, közben mindkettőt lelkiismeret-furdalás is gyötörni kezdte. Nem

azért, mert ők szeretik egymást, hanem azért, hogy majd így a falu szeme láttára derül ez ki a szülők és a saját családjuk előtt.

Bea tért hamarabb vissza az erdő közötti földút valóságához. Hozzásimult Győzőhöz. A Kovács Juli fia először kicsit kelletve ölelte át a vállát szerelmének, de ez csak egy pillanatig tartott. Ahogy megérezte a Bea illatát, arcának bársonyosságát és ajkának puhaságát, ahogy egy futó csókot nyomot a lány a fiatalember jobb arcára, máris meghallotta a madarak önfeledten hívogató, késő nyári csivitelését az erdő felől. Mennyire meg tud változni az ember, ha rájön, nincs egyedül. Így van? Teszi fel a kérdést az öreg, és meredten néz maga elé az útra.

Erzsébet és Imre biztosan elkalandoztak a mesélés közben, vagy esetleg a kérdésen gondolkoznak, mert egyik sem szól semmit. Az asszony kicsit előrehajolva ül, hogy hallja Palkó beszédét, Péterfi pedig kényelmesen, majdnem fekszik a kormány mögötti ülésben. Végül az öreg felé fordul. Palkónak eszébe jut, amikor egyszer, még a másik autóba, Imre beültette őt is a vezetősülésre. Azzal nem is volt probléma, mikor beült, de a kiszállás abból a félig fotelből! Ahhoz már az Erzsi is kellett a Péterfin kívül. Egyik a jobb, a másik a bal kezét fogva húzta ki a kocsiból. Utána, ahogy ez a bohóc fiú eljátszotta, hát nem győztük törölgetni a könnyeinket a nevetéstől. Ahogy ez végigjátszódik benne, elneveti magát. Az előbb beállt csendben, amikor még a kérdést vetette fel, a hirtelen feltörő nevetés annyira hangosnak hallatszik, hogy Erzsi és az Imre is nagyot rándul ijedtében. Erre aztán még jobban kijön a hangos, tele szájjal hahotázás az öregből. Annyira jó kedvre derül, hogy még tapsol is közben.

– Neessen csak vén bolond! – szólal meg az asszony, csak hogy mondjon valamit, mert már ő is nevet, bár nem tudja, hogy min.

Az öreg jókedve mindkettőjükre ráragad. Ahogy véletlenül egymásra néznek, egy félpercnyi hallgatás után mindhárman hahotában törnek ki. Már mindnyájan elfordítják fejüket. Péterfi az utat figyel, Erzsébet balra, oldalra bámul, az öreg pedig jobbra, az ajtó felé. Nem beszélnek, nem is gondolnak semmire. Mikor az öreg már úgy gondolja, elmúlt róluk a bolondság, visszafordul feléjük. Úgy tűnik, ők is így döntöttek, mert szinte egyszerre néznek egymásra. Két másodpercnél tovább

nem bírták. Ismét hatalmas röhögésbe törtek ki. De ekkor már Péterfi benyomta a féket is, és leállt a Kossuth Lajos úton a járda mellé.

– Ki nincs egyedül papa? – fuldokol a tele szájjal nevetéstől Péterfi.

Erre aztán még nagyobb röhögés a válasz, hiszen ők ketten nem tudják, miről kérdez Imre. Palkó a kocsiból való kiszállása után, a veje bohóckodására való emlékezés miatt kezdett el nevetni, az Erzsébet meg egyszerűen azért, mert ezek ott elől nagyhangon röhögésbe törtek ki. Ez így megy egy jó ideig, míg már csak Imrét hallani. Péterfi röhög, és közben a kormányt ütögeti ráhajolva. Egyszerűen nem tudja abbahagyni. Erzsébet a könnyeit törölgeti, Palkó pedig hamiskás mosollyal néz maga elé.

A járdán iskolás gyermekek állnak meg a kocsi mellett. Most lett vége a napközinek és mennek haza. Ha most erre jönne a Németh Jancsi felesége, aki az iskola igazgatója, akkor nagyot nézne a látványon. Biztos nem csodálkozna. Ismeri ő a Péterfi Imrét. Tudja róla, víg kedélyű ember. Azt persze lehet, furcsállná, hogy az idős Palkó házaspár is az Imrével tart. De csak az a négy-öt gyermek, hátán az iskolatáskával bámul be a Volkswagen ablakán.

– Na, menjünk! – szólal meg Péterfi, de érezni, hogy csak a röhögés miatti fáradtság tarja vissza attól, hogy folytassa.

Palkó anélkül, hogy megkérné rá, az autózúgást elnyomva, beszélni kezd.

– Szóval a Győző és a Bea szerelmes együttlétben mentek az erdészlak felé. Arra számítottak, hogy szerencsájuk van és ott lesz Péter, a Borméry jó barátja, az erdész. A lenyugvó nyárvégi napban szép útjuk volt. Még arra is volt kedvük, hogy bemennejenek egy kis füves tisztásra, és kedvüket töltsék egymásban. A nagyerdőben nem volt aznap vadászat, meg egyébként is, akkorra már a vadászok is az áldomást itták az elejtett nyúlra és fácánra.

– Az iskolát meg miért díszítik ki a nemzeti zászlóval? – mutat a földszintes, eredetileg fehérkőporos épületre.

Az előkertes épület vaspálcás kerítésén a zöld festék szemlátomást már régen lekopott, mert tarkállik a rozsdától. A Kossuth Lajos út felé öt nagyméretű ablak van rajta, amit kereszt-

ben, nemzeti színű szalaggal húztak át.

– Tudja, holnap jövünk szavazni – válaszolja Péterfi.

– Ja? Persze – nyugtázza Palkó –, holnap lesz a szavazás.

– Tudja már, mit húz be? – folytatja Imre, ha már szóba került.

– Nagy a választás, igaz? – mosolyodik el hamiskásan az öreg. – Vagy igen, vagy nem, és egyszerre négyszer.

– Apád már régen eldöntötte – szólal meg a hátsó ülésről Erzsébet.

Attól függetlenül, hogy Imrének természetesen nem apja a Palkó, de sokszor használják mindketten ezt a formulát.

– Anyuka mit fog szavazni?

– Én? Hát majd ő megmondja! – és megsimítja Palkó fejét. – Én meg bemegyek a fülkébe és behúdom, amit gondolok.

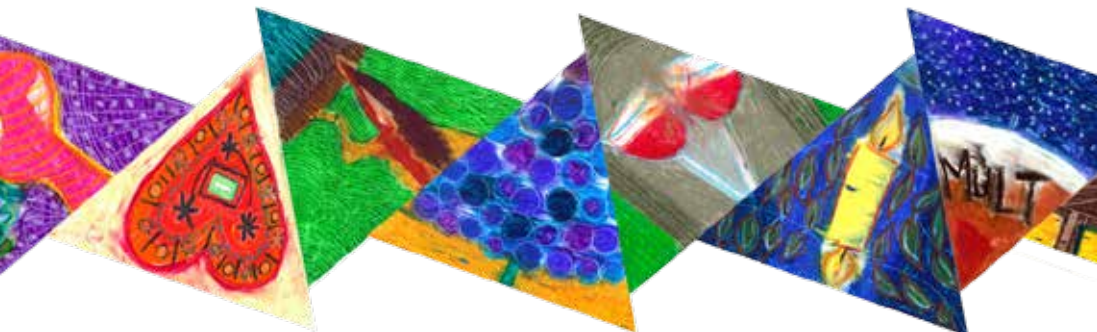
– Igen, igen – éneкли Péterfi. – De mi is van a Beáékkal? – fordul apósa felé.

– Odaértek az erdészlakhoz – fordul oldalt és dől neki az autó ajtajának Palkó, miközben magyaráz –, és legnagyobb örömkre meglátták a ház előtt a ponyvás terepjárót. Az autó ajtaját nyomban kinyitották, hogy megnézzék, itt van-e a közelben a Péter. Mert ha nincs bezárva a kocsi, akkor nem elvittek valamerre és itt hagyta az erdőjáróját, hanem a közelben kószál. Megint szerencsájük volt. Sőt, miután az erdész személyes dolgai, meg a nagytáskája is be volt hajítva a kocsiba, egyértelműen látszott, hogy haza készül a városba és több napra. A fiatalok szívről nagy kő esett le. Győző hívogatta barátját a zöld terepjáró mellett állva, de csak a lenyugvó napot a sötétedés előtt köszöntő erdei madarak válaszoltak. A Péter, Péter, kiabálás után hosszan füleltek, hátha hallanak valamit. Időnként jött is zöreje az erdőből. Néztek a hang irányába és annyira figyeltek, hogy még saját levegővételüket is ijesztően erős zajnak hallották. Majdnem mellettük nagy recsenéssel tört le egy faág. Bea annyira megijedt, hogy azonnal a kocsiba ugrott. Győző mosolygott, de azért neki is kisebb lett a férfiassága, hogy az ő szavaival éljek – néz hátra.

Erzsébet nem tetszően ingatta a fejét.

– Na, most az autó mozgat így, Erzsébet – szólítja meg –, vagy másként látod?

– Apád most nagyon ki van velem! – mondja a vejének Erzsébet, az öregnek való felelet helyett.

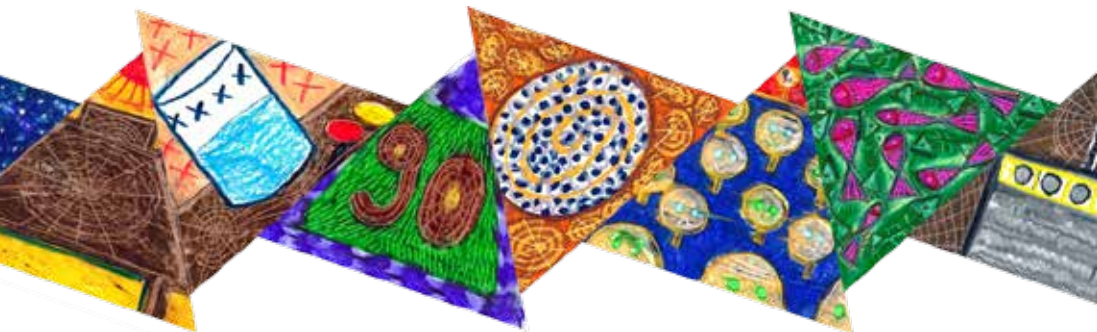
– Na és aztán jött végre a Péter? – indul el megint a kocsival Péterfi.

A faluban két kereszteződés van. Az egyik a Hosszú utcai, a másik pedig az, ahol eddig álltak, a Petőfi utcai. Ennek az utcának a sarkán, a Kossuth Lajos úti oldalon, a paplak előtt van az artézi kút. Már napok óta fel van a fél úttest bontva, és csak szűk helyen lehet elmenni, mert új kútfejet tesznek rá. Egy teherautó kavicsal forgolódik, hogy megfelelő pozitúrát találjon magának a terhe leborításához. Jó hosszan álldogáltak. Előttük, mögöttük is összegyűltek az autók, annak ellenére, hogy ez csak egy mellékút, ami a falvakat köti össze. Szemben is szép számban ácsorognak és füstölnek a kocsik. Az indulásnál az öreg feje kicsit hátranyekken. A kesztyűtartóba próbál kapaszkodni.

– Az lett volna a legjobb, ha a Bea is így csimpaszkodott volna a Péter kocsijába, mint én – folytatja –, de az nem tette. A Győző megnézte, hogy nincs-e a házban Péter. Gyanús volt neki, hogy már szürkül, mindjárt besötétedik, az erdész meg sehol. A ház nyitva, mondta, mikor visszament a Beához, aki persze mondanom sem kell, hogy egyre jobban félt. Addig-addig tanakodtak, míg végül a Győzőnek lett igaza és bementek az erdészházba. Azonnal világot gyújtottak és körbenéztek. A házban minden volt, csak a Péter nem. Ott volt a hűtő tetején a bontott, házi pálinkás üveg. Lászlófalvi ember ilyen helyzetben ezt semmiképpen nem hagyja ki, igaz Imre?

– Naná! A Győzőék is megkóstolták, mi? – vette a megszólítást Péterfi.

– Hát, ők is mindketten falusiak, persze, hogy megnézték az ízét. Na, nem sokat, hiszen ez most nem az a helyzet volt, csak éppen. Egy kupicával. Kint közben teljesen besötétedett. Egyre idegesebbek lettek. Nézegettek ki az ablakon, de csak letakarva láttak valamit. Lekapcsolták a villanyt. A teljes sötétben, ami a házban volt, odaálltak a szoba ablakába. Onnan pontosan rá lehetett látni az autóra. Ácsorogtak, időnként szeretgették egymást, de ahogy ment az idő, annál kisebb kedvvel – halkul el a hangja az öregnek, aztán hirtelen hangosan kiált fel. – Hogy milyen az élet? Pontosabban hogy mit hoz a következő pillanatban, azt még véletlenül sem tudja előre kiszámítani senki sem. Mert ha igen, akkor a Bea biztosan visszatartja még egy kicsit.

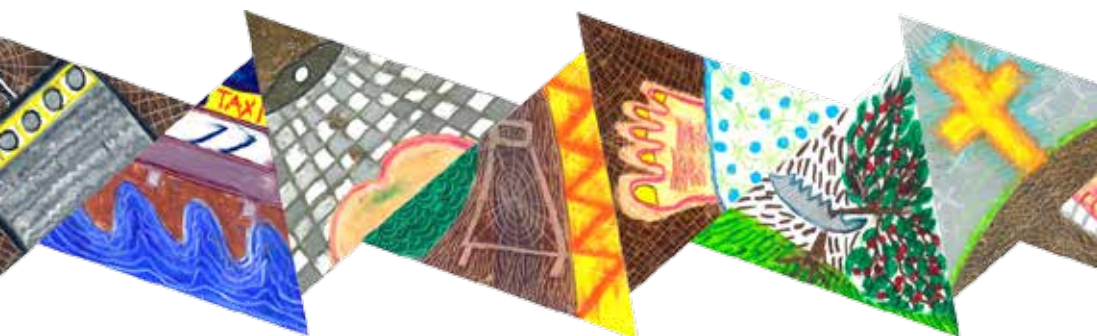
– Mit tart vissza? Miről van itt szó? – kérdezné Péterfi, de nem jut oda, mert az öreg miután látja, hogy felrázta a kétfős hallgatóságát, élvezettel mondja tovább.

– A lánynak pisilnie kellett. Biztosan nem abban a pillanatban jött rá, vagy ha igen, akkor meg főleg tarthatta volna, ha gondolja, mi fog ebből következni. De nem tette. Nekem pisilnem kell, súgta a Győző fülébe, pedig csak ketten voltak a házban, sőt majdnem az egész erdőben. Ott van a konyha előtt a vécé, mutatta az irányt barátnőjének a Borméry. De gyere el velem, mert félek, suttogta Bea. Nos, addig-addig, míg végül mind a ketten hátra mentek. Világosságot nem gyújtottak. Ez volt a második hiba. A fiú, mikor elmesélte a történetet és megkérdeztek tőle, hogy miért nem kapcsolta fel a villanyt, azt mondta, eszébe sem jutott. Annyira hozzászótkak a sötéthez, hogy mindent láttak. No, hát mindent nem, az ... – tör ki a köhögés Palkóból.

Egyre mélyebben és fuldoklóan köhög. Péterfi azonnal leálítja az autót. Nyitja a csomagtartót és veszi ki belőle az üveget, amiben az artézi kút vize van. A falu lakói még fél napra sem mennek el úgy, hogy vizet ne vinnének magukkal. Akik meg több napig vannak távol, azok demizsonban viszik a hazai, lászólfalvi vizet. Az előbb még fiatalos Palkó István a köhögő roham után visszatért a kilencven évéhez. Lassan, kortyonként nedvesíti meg a torkát, és a száját a fehérüvegbe töltött vízzel. Erzsébet előrehajolva, zsebkendővel törölgeti a szája szélét és homlokát, és kopaszodó, izzadt fejét az öregnek. Lám, milyen kicsi lett egy szempillantás alatt, nézi az emberét aggódó tekintettel.

Palkó ebből semmit nem észlel. Magában van már. Figyeli szellemének és testének rezdüléseit. Gondolatban próbálja összerakni magát. Ez a köhögő roham nagyon rossz volt. Az utóbbi időben sűrűbben fordul elő. Most azt hitte, megfullad. Az a veszélyes, hogy nagyon megijedtem. Az önkontrollomat vesztettem el. Máskor, ha ilyen volt, akkor mint egy kívülről figyeltem magam, és nem történhetett semmi úgy, hogy én ne tudtam volna róla. Ez most másmilyen volt, gondolkodik magában.

Úl az álló autóban, kezében az üveg vízzel. Péterfi a Palkó melletti nyitott ajtónál hajol be az öreghez, Erzsébet pedig cserélgeti a teljesen átnedvesedett zsebkendőket, amivel Palkó fejét

törölgeti. Látja, tudja, hogy még nem múlt el teljesen a roham. Imre megdönti az ülést, így félig fekvő helyzetbe kerül az öreg. A testhelyzet megváltozása miatt azonnal ismét köhögni kezd. Ez most nem tart hosszú ideig. Lassan megnyugszik, mintha el is aludt volna. Egyenletesen veszi a levegőt. Kicsit oldalt fekvő helyzetben van, a kormány felé néz az arca.

Erzsébet is kiszáll a hátsó ülésről. Nem vágja be az ajtót, óvatosan hajtja be. Éppen csak kicsit kattán. Így nincs teljesen becsukódva, de legalább be van nyomva és nem megy a hideg az öregre. Péterfi plédet vesz ki a csomagtartóból és ráteríti. A pléd tele van toklazzal. Csak éppen átfut Erzsi fejében, hogy miért van ez a takaró a kocsiban és miért néz így ki, amikor tíz perc alvás után Palkó hirtelen kifordul az ülésből, és mászik ki az autóból. Olyan erővel teszi, hogy még visszatartani sem lehet. Feláll. Hiába beszélnek hozzá, nem hallja. A szemén látszik, hogy nem itt van.

– Kik, maguk? – kérdezi. – Menjenek innen! Megyek a rokonok elé, mert szegények nem tudják, hogy merre jöjjenek.

Elindul. A Kossuth Lajos utcai járdán megy a botjával, amit Erzsébet adott a kezébe. Kopogtatja a járda melletti ház oldalát, majd a kerítést. Lassan haladnak. Péterfi és Erzsébet közvetlenül mellette, kicsit mögötte mennek. Az öreg ügyet sem vet rájuk, csak kopog oldalra, mint ahogy a vak emberek teszik. Ha a környék lakói közül valaki kinéz az ablakán, akkor látja, hogy az öreg látszólag céltudatosan megy valahová, a felesége és a veje pedig vigyázva követi. Aztán mintha hirtelen elbizonytalanodna, megáll, és nézeget az út irányába. Erzsi elérte és próbálja a karjánál fogva visszatartani, de annál rosszabb. Ha eddig nem volt Palkó szándékában az aszfaltozott úton való bolydult átkelés, hát most lett. Éppen egy nagy, pót-kocsis teherautó közelít szemben velük a kocsmá irányából. Péterfi rohan ki az úttestre és integetve állítja meg az IFA-t. A szemüveges, torzonborz hajú, kopott bordó pulóveres férfi a teherautó kinyitott ajtaja mögött, a feljáró hágcson állva nézi az öreg semmivel nem foglalkozó, és semmit nem észlelő, de az egyik percben valahová siető, a másikban megálló mozgását. Most éppen az úttest közepén gondol egyet és torpan meg. Az eddig földet néző fejét felemeli, és furcsán néz az előtte nagy hanggal álló, eléggé ütött-kopott gépkocsira.

– Még jó, hogy el nem ütött bennünket – mondja Erzsébetnek –, mert mennek, mint akik nem okosak!

Visszafordul és sértődötten a teherautó irányába sem néz. Erzsébet belekarol. A bot és az asszony együtt, egy oldalon nem fér el, ezért az eredetileg barna, kopogó régi társat átveszi a bal kezébe. Nem szólnak. Az öreg nem kérdi, mi történt, és hogy egyáltalán, miképpen juthatott el a Volkswagentől ilyen messzire. Erzsi és Péterfi pedig nem mondják neki. A legnagyobb természetességgel haladnak az út szélén álló személyautó felé. Talán csak az vehető észre, hogy az öreg szemlátomást összement. Más a tartása, mint amikor elindult. Akkor is lógott a feje, de viselkedése nagy akaratot tükrözött. Most pedig a fáradtság, a beletörődés látszik rajta. Lassan haladnak. Ráérnek. Péterfi azon gondolkozik, hogy jobb volna visszafordulni a Hosszú utcai ház irányába. Odamegy anyósa mellé és súgja a tervét. Az öregnek kilencven éve ellenére, jobb a halása a feleségénél. Ő hamarabb érti meg, mit akar a vejük.

– Megyünk a szőlőbe! – adja ki, mielőtt Erzsi tudta volna, miről van szó.

– Persze hogy megyünk! – válaszolja. – Mit akarsz Imre? – kérdezi Péterfitől.

– Már semmit – válaszolja az Anna férje.

Beülnek a kocsiba. Ez most nem megy valami könnyen, hiszen az öreg annyira elfáradt, hogy nagy nehezen érti meg a sorrendet. Először oldalról a fenekével kell ráülnie a szövetkárpitos ülésre, majd a lábát kell behajlítva betenni eléje. Erzsébet is meg van most egy kicsit keveredve, mert ő is fejfelé akar bemenni a hátsó helyre. Ott aztán próbálna forgolódni, de a nagyobb testmérete miatt ez nem megy. A lába is mindig útban van. Hol ebbe, hol meg abba akad bele. Végül, ahogy bement, úgy mászik ki, de visszafelé fenékkal. Péterfi nem tudja, nevéssen, vagy bosszankodjon. Az arca elárulhatott valamit, mert anyósa csúnyán néz rá.

– Neves csak, majd mindjárt nem megyek sehová! – mondja neki.

– Ugyan anyuka – válaszolja, és átfogja anyósa vállát. – Csak hát, olyan helyes tetszett lenni!

– Na, ez aztán egyáltalán nem hiányzik! – zárja le Erzsi.

Mire Imre becsapja a vezető melletti ajtót, az öreg már kic-

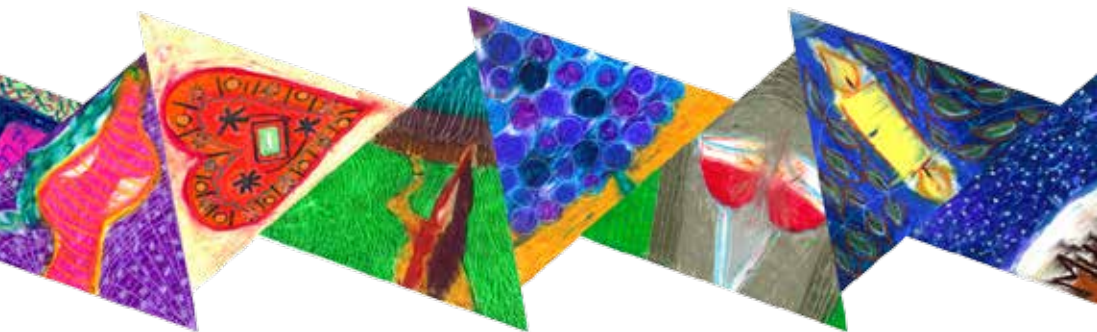
sit horkangatva alszik. Duruzsol alattuk a motor hangja. A rádióban semmitmondó hírek hangzanak el. Mindenki a holnapi szavazásra készül. Nem csak a levegőben lehet érezni ennek a fontosságát, de a sugárzott adások hangulata is ezt gerjeszti. Sokan el sem hiszik még, hogy ez megtörténhet. Ki tudja, mi lesz még addig? Ha túl vagyunk a szavazáson, akkor mi van? Lehet, nem változik semmi, csak egy játék volt. Egyébként is, munka, meg pénz legyen, mondogatják a kocsmában, jár az esze Péterfinék. Munka az van bőven, attól aztán nem kell félni, hogy nem lesz, gondolja tovább vezetés közben. Németországban a munkanélküli segélyből jobban élnek az emberek, mint itthon a munkából. Majd ha úgy alakul, biztosan sokan élnek ezzel a lehetőséggel nálunk is. Az a lényeg, hogy engem hagyjanak keresni, zárja le a gondolatot.

Palkó egyenletesen horkol mellette. Hátranéz a visszapillantó tükörbe és látja, anyósa feje is lóg. Na, ő is elaludt, nyugtázza. Kicsit lehalkítja a rádiót. Erzsébet abban a pillanatban dől hátra és nyitja ki a szemét.

– Hagyd csak! – szól előre. – Olyan jó, andalító zene szólt.

A kocsi már megy a hegynek fel. Nem szembe, a Lászlófalvi dülő felé vették az irányt. Ott még az eső által kigödrösített kavicsos feljáró van. Gyalog, vagy a kerékpárt tolvá lehet arra felmenni a szőlőbe. A hegy másik, északi oldala felé haladnak. Azon az úton már leaszfaltoztak egy keskeny csíkot. Itt lehet gépkocsival is megközelíteni a pincét, illetve most már a panziót. Fejük felett összekapaszkodó fák ágai alatt haladnak. Aztán magas földpartok állnak a szemlélődés útjában, majd mindkét oldalon szőlősorok nézik a hegy lábát. A kitartóbb szőlőlevelek is megsárgultak és élettelenül himbálóznak a novemberi levegőmozgásban. Szél nincs, de az autó által kavart légörvény mozgásba hozza az út melletti növényeket. A szőlősorokat tarka színű épületek szakítják meg. A kis présházak és pincék elhelyezésébe építészeti rendszer nem található. Olyan, mintha egy óriás játékból dobálta volna meg a hegy oldalát különböző nagyságú, alakú és színű hasábokkal. Ettől a látszólag összevisszaságtól lett ennyire különleges a Lászlófalva szőlője, mondják a turisták, akik még nincsenek tisztában azzal, hogy ennek a hegynek lelke van.

Aztán később, ha többször járnak ide, ők is megérik. Tapasz-

talják, hogy a hegy különleges energiát hord magában. Ez nem csak azt az embert éri utol, aki issza a hegy levét, de azt is, aki sok időt eltölt, mondjuk a Palkóék panziójában. Péterfi is így hirdeti a tíz szobás, fürdőszobás vendéglátó házat.

Az épület előtti körülbelül kétszáz méteren már nincs portalanított, burkolt út. Imre lassít az autóval. Kerülgeti a legördülő köveket, és a víz által kimosott gödröket. Az út közepén mélyedés van. Ha hirtelen nagy eső zúdul a hegyre, akkor ebbe hömpölyög le a víz a völgy alján időnként kiszáradó patakba. Meg-megcsúszik a kocsi kereke, és ilyenkor, ha nem figyelnek, könnyen megüthetik magukat az utazók. Egy ilyen kifordulásnál ébred fel az öreg. Imre és Erzsébet nem veszik észre. Az utat figyelik.

Amikor megállnak a panzió mellett, akkor döbbenek meg. Palkó nyitja a mellette lévő ajtót és kászálódik ki a kocsiból. Hagyják. Az Erzsébet igyekezne, hogy segítségére legyen, de aztán látja az öreg mozgásán, nincs rá szükség. Könnyen kitette a lábát, majd a botra támaszkodva emelkedett ki. Szemük előtt újul és nő meg Palkó István, a kilencven éves szőlősgazda, ahogy teleszívja a tüdejét a hegy levegőjével. Ott áll a régi préháza mellett. Jobbra a ház mögött, a pince bújik meg a földtakarás alatt, a préház falai pedig a ráépült panziót tartják.

Távolabb megy, a kivágott cseresznyefa irányába. Onnan is szemügyre veszi, de az épületet most csak futólag. Annál jobban a szőlőt. Ahogy egy gazdához illik, úgy nyúl a barna indákon meg-megmozduló sárga levelekhez. Ezt a simogatáshoz hasonló mozdulatot csak azok értik, érzik, akiknek a verejtéke éltezi ezeket a növényeket. Péterfi tudja, mi történik. Tisztes távolságból, a gépkocsi elejénél állva figyelni apósát. Ő is sokat segített neki itt kint. Érti a lelki kapcsolatot. Ez a semmihez nem hasonlatos egymásrautaltság, a szőlő tisztelete, de egyben a vele szembeni elvárás, a növény érzékenysége és bátor, már majdnem lekezelése, a szőlő csodálata, hogy mire képes, a vadburjánzások drasztikus visszatartása, az öltöztetés, védelem. Mindez, és még sok más is látszik az öregben.

Úgy közelít a tőkéhoz, mint akiket ő segített e világra. Tudja, érzi, addig fognak élni, amíg ő. Ő az, aki ismeri minden tulajdonságukat. Azért van szép termés, jó bor, mert tudja, mikor mit kíván tőle ez a négy hold magyar szőlő. Odébb megy a nyu-

gati oldalra. Nekitámaszkodik az öreg diófának. Az idén szép termése volt. A nagyméretű, vékonyhéjú finomságot a gyerekek között osztják mindig szét. Többnyire Erzsébet töri meg karácsonyra, és úgy adja oda nekik, de ebben az évben héjában vitték el. Most majd ők törnek az öregéknak egy bejglire valót. Nagy meglepetés volt a földről felszedett másfél zsáknyi dió. Az elmúlt két évben már alig volt rajta valami. Biztos ez is összeszedte az erejét, még egy utolsó, néz fel az öreg a már lomb nélküli fára.

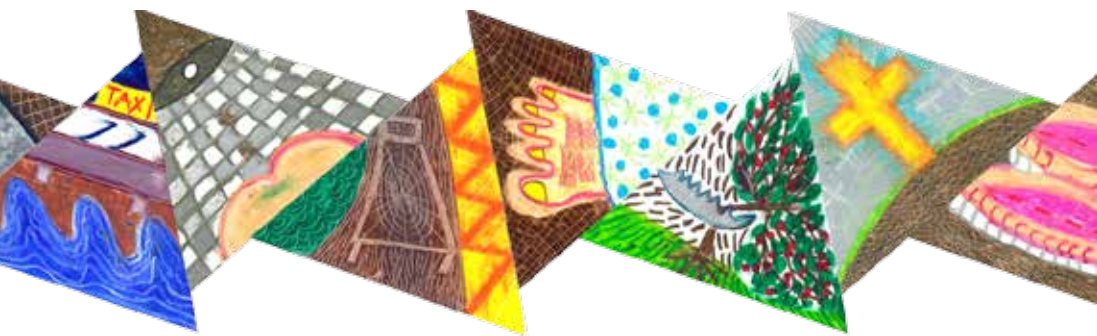
Az erős szürkületben felkapcsolták a külső világítást is. Elindul a ház irányába. Péterfiék mennek feléje, de nem akarnak az öreg terhére lenni, ezért meggondolják magukat, és bemennek a panzió vendégváros részébe. A présház rész lett annak átalakítva, és hozzátoldtak egy kis konyhát is. Ebben a helyiségben lehetőség van ételt is rendelni. A konyhabejárat mellett nagyobb, többszékű asztal mellett ül már a Kiss Lajos és a két Palkó lány. Kancsó bor van előttük, kicsi, egy decis poharakkal.

– Már arra gondoltam, visszamegyek és megnézem, mi van veletek – mondja a vékony, fekete hajú vállalkozó Imrének köszönés helyett.

– Jöttünk, ahogy tudtunk – tanulta el a kifejezést Palkótól a sógor.

Rajtuk kívül még öten vannak az étkező-vendégfogadó helyiségben. Három asztalnál ül a többi vendég. A hozzájuk legközelebb lévő asztalnál két fiatal, harmincas férfi előrehajolva beszélget. Az egyik kicsit kövérkés, a másik borotvált kopasz. Bent, a sarokban, egyedül van egy szőke, hosszabb hajú fiatalember, és nem csak a borát szopogatja, de szemlátomást a kopasz férfit figyelni kitaratóan. Közvetlenül a bejárat mellett egy 35-40 év közötti pár üldögél, és eszik a disznótoros vacsorát. A férfi nagyon magyaráz a nőnek. Látszik, erős dohányos, mert evés közben is füstöl a cigarettája a hamutartóban. A nő sűrűn az ajtó irányába néz. Szemlátomást valakit vár, vagy inkább nem. Mindenesetre, ahányszor csak zörejt hall kintről, hosszan az üvegajtóra néz.

Palkó lép be. A rövid hajú, feszes blúzú nő, ez alkalommal is megmerevedik, és az ajtónyitással együtt bámul le a tányérjába. Péterfi jó gazda módján stíroli meg a vendégeket a Palkó panzióban, és próbálja magában meghatározni, hogy mi járásban

lehetnek nála.

Most már tudja, hogy tilosban járó szerelmespár ül az ajtó mellett. Biztosan megvacsoráznak, és utána éjfél körülig övök a szoba. Ezek a vendégek jók, mert kifizetik ugyan a reggelit, de nem fogyasztják el. A férfi borral kínálja nevetve párját. Koc-cintanak. Az asszony, mert most már Imre biztosan tudja, hogy az, csak más a férje, vonakodva, de iszik. Kicsi idő elteltével a vonásai is meglágyulnak. Na, én sem autózok ma hajnalban, gondolja Péterfi. Ez az ürge, ha ebben az iramban iszik és itatja a nőjét, akkor nehezen fogja egyenesben tartani a kocsit.

Palkó nem megy az asztalhoz, Erzsébethez és a gyerekekhez, hanem célirányosan a hátsó részbe veszi az irányt. Már viszi is a megmaradt, nagy, barna tölgyfa ajtó kulcsát az alkalmazott kislány. Vagy mondták neki, de az is lehet kitalálta, hogy a tulajdonos Palkó bácsi a pincébe akar menni. Mindenesetre, ha magától jött rá, akkor nagyon előrelátó, mert egy üres, tiszta, szép kialakítású kancsót is visz magával. Az öreg félreáll. A lány kinyitja a kétmaroknyi kulccsal az ajtót.

Már éppen emelkedett fel a székről Péterfi, mikor megjelent az ajtóban apósa a borral. Nem szól neki, hogy már aggódott, hol van ennyi ideig. Az öreg leül. A lányok édesanyjukkal beszélnek arról, hogy kinek kellene kiengedni a szoknyáját, és hogy mikor tudnák ezt közösen megcsinálni.

– Na, ezt kóstoljátok meg! – monda Palkó. – Lajos, tölts! – szól a fekete hajú, fiatalabb vejének.

Kicsi kortyokban isznak. Sokáig a szájukban tartják. Az asztalt betölti a bor illata. Ahogy az öreg tanította nekik, a szó szoros értelmében szopogatják. Enyhe bizsergés járja át testük minden zugát. Érzik, ez egy olyan különleges és csodálatos állapot, ami nem tart sokáig. Ezért próbálják elhúzni. Senki nem szól, pedig már mindenkinek üres a kis decis pohara.

– Aztán ahogy a Bea a vécében ülve pisilt... – kezdi el ismét az öreg.

Az asztalnál ülők döbrent arckifejezéssel néznek felé. Talán már megint? De ő ügyet sem vett rájuk és folytatja. Az Imre és Erzsébet tudja, miről van szó, ezért szinte egyszerre érnek hozzá a mellettük ülő és értetlenül bámuló kezéhez.

– A Győzőnek megint eszébe jutott a hűtőszekrény tetején várakozó pálinkásüveg. Gondolta, nem árthat meg, ha még

egy kicsit megkóstolja. Így is történt. Éppen a torka felé szaladt a nyelet, amikor zajt hallott a bejárati ajtó felől. Rohant is vissza, ahogy tudott a Beához, hogy meg ne ijedjen. De bizony a Nagy Gyuri lánya már rángatta fel a bugyiját és kapaszkodott a Győző nyakába. A félelemtől remegve súgta a fülébe: miért mentél el? Mondtam pedig, hogy félek. Mi volt ez? Nem tudom, de mindjárt megnézem, suttogta vissza szerelmének a fülébe a fiú. A Bea persze ezt nem akarta. Vagy öt percet halkan vitatkoztak, hogy most menjen, vagy ne? Végül Győző kezébe vette a vécépumpát, ami ott volt a helyiségben, és egymás mögött összekapaszkodva elindultak a bejárati ajtó felé. Az ajtó be volt csukva, pedig ők félig nyitva hagyták. Mikor meglátták a változást, el sem mentek addig, hanem azonnal fordultak a szoba felé. Annak az ajtaja pontosan úgy állt, ahogy hagyták. Beléptek a vastag szőnyegre, amikor nagy fénynyaláb találta el őket. Egy pillanatra mind a kettőnek földbegyökerezett a lába. Ijedtükben egy hang sem jött ki az első másodpercben, de aztán a Győző mögött kapaszkodó Bea éktelen sikításba tört ki, mire a Győző elejtette a vécépumpát és rákontrázott. Aztán már mind a ketten sikongattak, üvöltöttek egymással szemben állva, miközben sötét lett körülöttük.

Palkó családja teljesen átélve hallgatja a történetet. Még megmozdulni is elfelejtettek. Az öreg élvezi a helyzetet. Hátradől a széken, megigazgatja a bortól kicsit elázott bajuszát, végignézi a két vején, a két lányán, és asszonyán.

– Folytassam? – kérdezi hamiskás mosollyal az arcán. – Azok nem tudnak még szólni sem, hiszen valamit halottak. De mindenki másképpen mesélte, hogy mit. Az mindenesetre furcsa, hogy a Pétert sem látni mostanában a faluban, na meg a Győzőről is beszélnek az emberek. Lehet, hogy valamelyik már nem is él. Csak nem merik közhírré tenni, vagy éppen keresik még a gyilkost.

Az asztalnál ülőkben, természetüktől függően, más és más befejezés játszódik le. Elképzelik, hogy ők mit tettek volna. Akinek az erkölcsi esetleg mások, azok meg sajnálkozva gondolják, hogy megérdemelték, amit kaptak.

Palkó István, ahogy nézegeti a családját, mindezt tudja. Nem véletlenül élt már e világban kilencven évet. Ismeri ő az emberi természetet. Ahogy hol ennek, hol annak a szemébe néz, min-

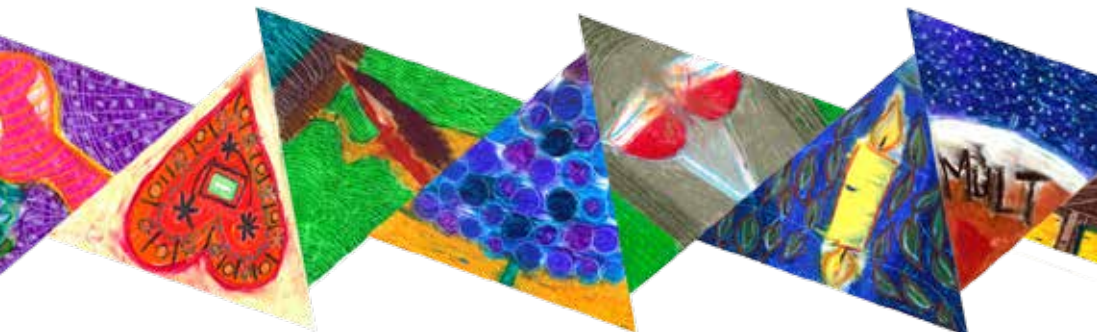
degyikkel azonosul. Legalábbis ők úgy érzik.

– Akkor már az egész erdőben egyedül voltak. A kiabálásokat és sikongatásokat csak a sötétben vadászó erdei állatok hallhatták – folytatja. – Erre közben ők is rájöttek. Elhallgattak. Az előbb még szemet elvakító nagy világosságot a sötétség váltotta fel. Csak a ház előtti tisztásra vezető szűk bekötő földúton volt látható, amint két piros fény távolodik. Az autó, ami az előbb a szobaablakon át a szemükbe világított, gyorsan eltűnt előlük. Még nagyon rövid ideig, mintha hallották volna gépkocsi zúgását, de aztán már csak a konyhából behallatszó hűtőszekrény hangja töltötte be a házat. Egymás mellett állva néztek ki a teljesen láthatatlan, udvari részre. Semmire nem gondoltak. Még fel sem fogták teljesen, hogy milyen helyzetbe kerültek. Győző volt az, aki elindult felfedezni a házat, amikor hirtelen a tisztás is fehér fénybe öltözött. Ismét összerendezték mind a ketten, de miután látták, hogy a hold teljes nagyságában jött elő a felhők mögül, elnevezték magukat. Keressünk kulcsot, aztán majd meglátjuk, biztatta Beát. Már éjfél is volt, mire sok mindenre rájöttek.

– A Beával én is... – szólal meg Lajos, de a felesége nézése miatt benne ragad a folytatás.

Imre biztatóan bólint apósa felé. Az öreg emeli a poharát, ami teljesen üres. A veje megérti, és máris tölt körbe mindenkinek, de ez alkalommal csak félig. A világos, érett sárga színű folyadék, fűj, mindjárt letörik a kezem, ha ilyent mondok róla, tehát, bor, széles karimájával jó illatú olajra emlékeztet. Palkó belenyal. Szopogatja az ízeket a szájában. Aláengedi a nyelvének, majd fel a szájpaddására, és ami marad, a jobb és baloldalra. A hegy teljes íz világa, a tavasz, a nyár, és az ősz együttes illata árad szét belsőjében.

Nagyon jól érzi magát. Végignéz a szerettein. Ha ezt az apósa látná, aki egy nagyon tekintélyes, igazi magyar ember volt, akkor biztosan azt mondaná neki: István, nem csalódtam benned! Az az ember úgy tudott nézni, hogy a Palkó Istvánon kívül, senki nem tudott szembeállni vele. Amikor aztán ők ketten belenéztek egymásba, abban minden ott volt. Pedig az Erzsébet előtt nem ismerték a másikat. De amikor először találkoztak, mindketten tudták, az Erzsi a közvetítő volt. Tényleg, el kell majd mesélnem a két vejemnek, vagy csak a Péterfinek,

bizonytalanodik el, amit rám hagyott az apósom. Azt hiszem, mind a kettőnek elmondom. Hogyan tudnék kivételt tenni? Ezek rendesek, de még sem olyanok, mint én voltam az Erzsi apjának. Bár, ki tudja? Mi van, ha ők is úgy éreznek, mint én annak idején? Áthatóan nyugtatja szemét a Péterfin.

Imre biztosan megérez valamit ebből, mert ő is visszanéz az öregre. Arca komolyságot mutat. Palkó nem látja ezt, hiszen ő bent van a saját világában. Ilyenkor csak a teste van jelen. A lelke, szelleme kívül áll, a múltban és a kiszámítható jövőben. Anna áll fel és megy apja mögé. Fölé hajol és arcon puszilja.

– Nem fejezi be, papa? – duruzsolja szeretettel a hangjában.

– De! – válaszolja azonnal, kicsit pattogós hangon. – Csak adjatok már egy flancos cigarettát!

A gyufa lángjának sercegése után csak Erzsébet nem füstöl. A kiszolgálólány újabb kazettát tett a rádió lejátszójába. Pol Anka ritmusos, fülbemászó zenéjét hallani.

– Nem volt sem kulcs, sem olyan ablak, amin ne lett volna rács – zárja rövidre a beszámolót Palkó. – Szerencsájük azért volt, mert enni és innivalóval tele volt a hűtő és a spádz is.

Hát ez van. Vagy inkább volt.

– Akkor nem voltak ezek nyugaton! – szólal meg Lajos.

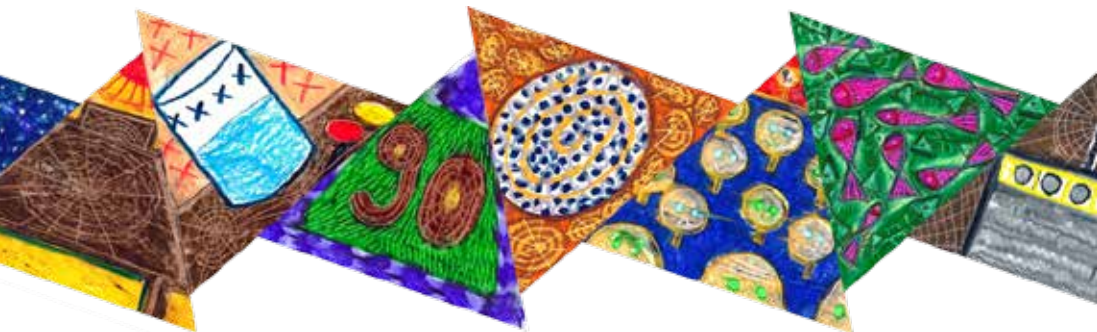
– Nem hát!

– Nem is disszidált egyik sem!

– Hülye lett volna! – így a Palkó. – De ha akart volna, akkor sem sikerül neki, hiszen be voltak zárva az erdészlakba.

– Csak ezt nem tudta senki – mondja Imre.

– Hát ez az! – teszi le véletlenül hangosan maga elé a poharat az öreg. – Ezért kezdték el kerestetni őket. Az a szerencsétlen üzenet, hogy kimentem, majd jövök. Gondolom, estig hihatték, hogy kimentek az erdőbe. De már később, meg főleg másnap, vagy harmadnap mindenre gondolhattak, csak arra nem, hogy az erdőben, pontosabban az erdészházban vannak bezárva. A rendőrség is keresni kezdte őket. Biztosan a határon is nézték, meg még az Isten a megmondhatója, hogy hol nem. De senki nem látott semmit, és senki nem találkozott velük. Ráadásul az elvett bicikli is előkerültek. Felismerték a hozzátartozók. Az emberek, akik összeszedték a kerékpárokat az út mellett, hiába bizonygatták, hogy ott voltak gazdátlanul, senki nem hitt nekik. Őket kezdték gyanúsítani, hogy valamit

tettek a Győzővel és a Beával. A rendőrség meg a katonaság azon a környéken, ahol a bicikliket találták, átvizsgálta az erdőt. Egészen az erdészházig elmentek. Látták, hogy füstöl a kémény, de miután a terepjáró nem volt a háznál, nem próbálkoztak bemenni, kopogni. Úgy gondolták, a Péter nincs most ott, de egyébként a kétlakiságának az erdei idejét éli, hiszen a kályhába be van tüzelve.

– Jól meg volt keverve minden! – vonja magára Lajos a figyelmet, mert kezében van megint a kancsó, hogy bort töltsön.

– Hát, nagy kavalkád volt, az biztos! – hagyja rá az öreg, amikor megint nyílik a bejárati faajtó, és Nagy Gyuri tolakszik be, mögötte a Kovács Julival.

Kissé testes lett az elmúlt években az egymás mellett balról kitartó pár.

– Tudtam, hogy itt van a család – közelit Gyuri tele szájjal, nagy hanggal a Palkó család asztalához.

A viselkedésük mit sem változott az elmúlt évek alatt. Ha valahol megjelenik ez a pár, akkor ott biztosan jó kedv lesz, és mindig történik valami. Hamar újabb székeket kerítenek és leülnek, hogy megkóstolhassák a dugi bort. A Nagy Gyuri nevezte el így ezt az évjáratot.

– Palkó bátyám, tudtam én, hogy még nem fogyott el ez a csoda nedű! – emeli a szájához a poharat.

Palkó nevet. Gyuri ízlelgeti a bort. Látszik rajta, másra számított.

– Mi történt ezzel? – kérdezi, mikor meglátja az igazit Lajos előtt.

Ennek itt, amit iszik, lényegesen világosabb a színe, és látszik rajta, hogy hígabb is.

– Na, kezdetnek ez is nagyon jó! Nem így van István bátyám?

– Így bizony, Gyuri! – válaszolja az öreg.

– A papa éppen most mesélte a lányod és a Juli fia esetét – változtatna a témán Imre.

Nagy Gyurinak szemlátomást nem tetszik a dolog, mert nem foglalkozik a felvetéssel. Változatlanul a borral és az öreggel van elfoglalva, majd arról kezd el mesélni, hogy nem lehet tudni, mi lesz a téeszekkel.

– Ha teheti, mindenki gmk-zik, meg vgmk-zik, aztán kisszövetkezetet alakít, háztáji gazdaságot indít, csak éppen a téeszben

nem dolgozik már lassan senki. Nem is tudom, ki fogja az idén betakarítani a kukoricát? A tejnek is keressük a helyet. Most az a baj, hogy sok a tej. A tejúzem a városban olyan előírásokat csinál, hogy minél alacsonyabb árat kelljen fizetni érte. Bezzeg, amikor nem volt! Akkor mindegy, csak fehér színű legyen! Mi is tettünk hozzá egy kicsit, de azok még többet, az biztos. Hiszen ha a boltban vásárolt tejet itta a gyerek, sokszor csak a színe miatt gondolhatta, hogy tej. Most meg? Kicsit eltúlozva már majdnem tiszta zsír, de még az sem elég jó nekik.

Juli az asztal túlsó felén ül. Már hallotta ő eleget ezt a szöveget, ezért az asszonyokkal próbál beszélgetni. Forgolódnak, nézegetnek maguk mögé. Az előbb ment fel az emeletre a két férfi. A kövérkés ment elől, utána meg a kopaszra borotvált fejű, aki feltűnően furcsán mozgatta a hátsóját.

– Te, ezek buzik! – állapította meg Juli.

Most aztán ezt tárgyalják ki. A két Palkó lányt nem nagyon érdeklik ezek a szexuális dolgok. Terelgetnék a szót a gyerekek felé, meg a ruházat átalakítása irányába, de a Nagy Gyuri párját nem lehet letéríteni a két férfiről. A külön asztalnál ülő szőke, hosszú hajú fiatalember hangosan oda szól a kiszolgáló kislánynak. Valamiről alkudoznak, mikor lejár a magnókazetta a készülékben. A zene miatt az eddigi hangos beszéde tisztán hallható Palkóék asztalánál is. A fiatalember szintén szobát kér, de az előbbi férfiak mellett, ha megoldható. A kiszolgálólány megrántja a vállát és a bejárati ajtó mellett ülő pár asztalához megy. Juli közben közvetít Annáéknak:

– Most beszéli meg, hogy adják át a szobáját. Igen. Már adják is a kulcsot a lánynak. De miért jó neki, hogy egymás melletti szobát kértek? Itt úgy tűnt, mintha nem ismerték volna egymást. Bár a kopaszt nagyon nézegette ez a pasas.

Anna húzkodja Juli kezénél a kardigán ujját, hogy hagyja már, ne bámuljon annyira, és egyébként is csendesebben, hiszen mindent hallani. De az teljesen beindulva, olyan feltűnően nézi a jelenetet, hogy már a szőke, jó képű fiatalember is észreveszi. A Kovács Juli felé emeli a poharát és ültében meghajol. A Nagy Gyuri barátnője úgy látszik, nincs az ilyenekhez hozzászokva, mert egy szempillantás alatt a bokájáig elpirul.

Nagy Gyuri nagy hévvel magyaráz az asztal hosszabb végén az öregnek és Péterfinnek, de azért a fél szeme mindig Julin

van. Látja, mi történik. A szeme sarkából a hosszú hajú szőke srác negédes, gúnyos vigyorát nézi, ahogy hülyét csinál a Juliból. Ez a fiú még tán harminc sincs, konstatálja, az én kedvesem meg az idén volt 55 éves. Bolond ez a nő! Nem látja, hogy csúfot űz belőle ez a kis nyikhaj, gondolja magában. Erősen ránéz, feltűnően szembe a vigyorgó fiúval. De az vagy nem érzi a veszélyt, vagy csak egyszerűen bízik magában, mert Gyurira is ugyanazzal a gúnyos, bárgyú vigyorgással bámul vissza.

A bejáratnál ülő szerelmespár feláll az asztaltól és elindulnak a feljárati lépcső felé. Közben az asszony megáll, hogy megnézzze, mindent eltett-e a retiküljébe. Mindez pontosan Nagy Gyuri és a szőke srác között történik. A főagronómus próbálkozik elhajolni, hogy folytassa a szemtelen, hosszú hajú gyereket szemmel megijeszteni, de úgy elé állnak, hogy semmiképpen nem sikerül. Ráadásul megint nyílik az ajtó és a Németh Jancsi jön be.

A hasat eresztett, mackós járású téeszelnök a szomszéd asztaltól szó nélkül elhúzza egy széket és betolja a Nagy Gyuri mellé. Ezzel még jobban eltakarja előle a szőke fiút. Németh Jancsinak az utóbbi években alakult ki ez a viselkedése. Bárhol van, vagy bárhova megy, alig lehet a hangját hallani. Mindenhol úgy tesz, mintha ott élne, vagy legalábbis az előbb ment volna el, vagy éppen állt fel. Most is ez van. Már megszokták tőle. Feláll, a pultról poharat vesz el. A poharas tárcsa messze van, ezért nehezen éri el a hasától. Nagy csörömpöléssel borul fel kettő üvegpohár, mire egyet sikerül a szájánál fogva kiemelni.

A kiszolgálólány fent van az emeleten. Biztosan a szobát mutatja. Péterfi mutogatva magyaráz és egy leszakított papír fecnin számol. Lökdösi Gyurit, hogy figyeljen már. A vele szemben ülő Kovács Juli változatlanul lánkol, és izgalmában vagy zavarában a száját nyalogatja. Na, ezt már nem bírja tovább a Nagy Gyuri. Olyan erővel löki ki a székét maga alól, hogy az a falnál áll meg és dől el. Az ide csináltatott tölgyfa szék mindent kibír. Nem történik vele semmi helyrehozhatatlan, de a hangon lehet hallani, hogy nincs az az ember, aki kibírna egy általa okozott ütést. Ha most nem is erről van szó, azért a helységben lévők egy emberként néznek a robaj irányába.

– Kiverem belőle a szart, a kurva anyját! – morog maga előtt, és indul a szőke fiatalember felé.

Juli látja, hogy nagy a baj. Ismeri ő az emberét. Tudja, ha a kezébe veszi ezt a vékony fiatalembert, akkor az nem ússza meg alapos verés nélkül. Két lépéssel ott van Gyuri előtt és kapaszkodik a nyakába. A főagronómus így a csimpaszkodó barátnőjével csörtet mindenem keresztül a helység túlsó felébe. A szerelmespár olyan gyorsan és csendben tűnik el a lépcsőn, mintha soha nem is lettek volna itt.

Nagy Gyuri ott áll a szőke srác előtt. A fiú változatlanul ül az asztal mögött és néz a Gyurira, ugyanazzal a gúnyos képpel. Gyuri megfogja az asztalt és felemelve teszi odébb. A gyerek még előtte leemeli róla a poharát. A pohárban vörösbor van, félig formán. A nagy feszült csendben csak a Juli vinnyogását, kérést lehet hallani.

– Gyurikám, Gyurikám! Ne bánts! Nem csinált semmit! Gyere. Szépen kérlek, ne bánts!

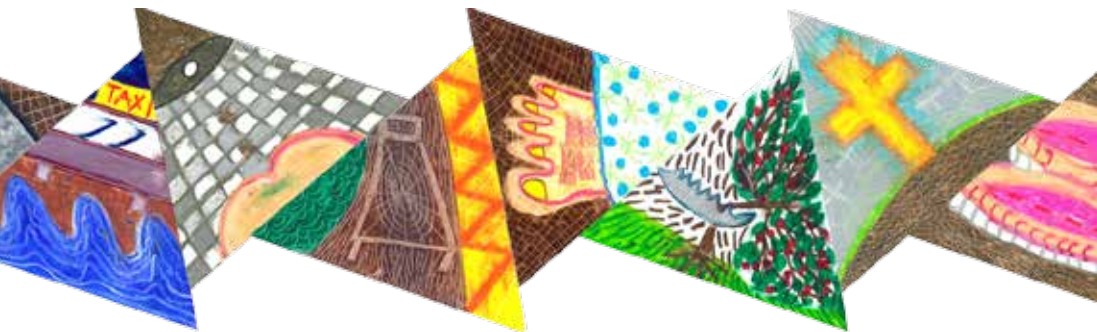
A szőke fiú a szájához emeli a poharát, hogy igyon belőle. Nagy Gyurinak ez már pont az i-re. Teljesen elszürkül szeme előtt minden. Csak ezt a senkiházit látja, és be akarja verni a fogait abba a vigyorgó pofájába, de úgy, hogy a seggén jöjjön ki. Akkor oldalról megfogja valaki a poharat, elveszi a fiútól és így szól:

– Fiatalember, menjen fel a szobájába, ha már nem kér mást!

Az öreg Palkó hangja és keze volt. Nagy Gyuri csendben áll. A Juli sem sivalkodik már. A hosszú hajú fiatalember pedig lassan feláll és megkerülve őket, halk köszönömöt mondvá megy a lépcső felé.

Az öreg visszaül az asztalához a majdnem üres borospohár mögé. A többiek is követik. Péterfi a politikával folytatja. Itt, Lászlófalván is mindenki a jövőt kémleli. Számítgatják, mi lenne a legjobb. A faluban eddig sem nagyon politizált senki. Akiknek nagyobb darab földdel kellett belépniük a téeszbe, azok jobban számíthatnak. De itt ebből kevés van. Többnyire mindenkinek kevés földje volt, mégis izgalommal tölti el őket, hogy megint megkaphatják maguknak. Fehér Jánosra, a volt párttitkára sem haragszik jóformán senki. Végül is rendes ember volt az mindig, mondják róla. Párttitkár meg kellett. Lehetett volna annyi erővel rosszabb is, állapítják meg a pletykálkodók.

Péterfi a faluról beszél, a Kiss Lajos az országos politikáról, a Németh Jancsi pedig az agráriumról. Ezt az új kifejezést úgy

látszik most tanulhatta, mert sűrűn hangoztatja. A Nagy Gyuri pedig változatlanul a szőke fiatalemberen köszörül. Palkó hallgatja őket. Elnézi a körülötte egymás mellett elbeszélő férfiakat. Látja rajtuk, hogy felszabadultak, tele vannak tettvággyal, de azért nem mindenki mond ki mindent. Várják a változást és akarják a többet. A nagyobb lehetőségeket, a szabadságot, amiről mostanában a legtöbb szó esik, de egy kicsit félnek is. Mind a négy férfiban van egy kis félsz. Sokan sokfélét olvasnak mostanában és még többet beszélnek. Még arról is hallottak, hogy lesznek olyanok, akiket felhúznak a lámpavasra. Ha ilyen elindul, akkor nincs megállás, és nem lehet tudni, ki kerülhet olyan helyzetbe, hogy lógni fog. Lászlófalván tudják, hogy a László Boldizsár jár be sűrűn a városba. Ő MDF-es. Ha kérdezik, akkor mindenkit megnyugtat. Jó vele beszélgetni. Az öreget rendszeresen meglátogatja. Olyankor nagyot, már ahogy Palkóval lehet, politizálnak. Boldizsárnak is jó, de ő sok mindent másként lát.

– Mond Boldizsár, mi jó lesz abban, hogy majd ezután több pártot, párttitkárt kell eltartani?

– Ezeket nem az állam fogja tartani Palkó bátyám – válaszolja –, hanem a párttagok és a szimpatizánsok. Arról meg nem is beszélve, hogy egyik sem csinálhat azt, amit akar, mert a többi ott van és figyel. Mindent látni lehet. Nem úgy, mint most, már ami volt, hogy mi minden derült ki, amiről nem is tudtunk. Az országgyűlés is csak színház volt. Ha kellett, akkor szavaztak, akár jó volt a törvény, akár nem. Egyszóval István bátyám, demokrácia lesz. Nem lesz megfigyelés, és akármit mondhat a dolgozó, nem fogják ezért elvinni Recskre, vagy a Gulágra. Arról meg nem is beszélve, hogy mindenki a sajátján termelhet. Ha mégis valami téveszserút akarnak majd csinálni, akkor maguktól fognak összeállni közösséggé.

– Értem én! Értem, amit mondasz, csak fel nem foghatom! Mert, én úgy gondolom, ezelőtt is megmondtam, ha valami nem tetszett. Arra meg kíváncsi leszek, hogy miből fog élni a falu, ha mindenki azon a kis földjén akarja megtermelni a megélhetését.

– A jó magyar árut is – folytatja Boldizsár, mint ha egy leckét mondana –, majd annak adjuk el külföldre, aki többet ad érte. Nem kell ingyen, vagy közel ingyen odaadni az oroszoknak.

Minden gyárunk nekik dolgozik. A szabolcsi almát nekik szedjük, a magyar búzáról, húsról már jobb is, ha nem beszélünk. Az alumíniumgyártásból és az uránbányászatból is nekik van hasznuk. Majd meglátja Palkó bátyám, milyen jó lét lesz itt! Nem kell azt a rengeteg kölcsönt felvenni, amit a kommunisták nyugatról előhoztak. Mert azt is biztosan az oroszoknak adtuk! – Boldizsár teljesen belevörösödik a magyarzásba. – Ott jó lét van. Meglátja István bátyám, itt is milyen jól fog élni a nép. Mi, magyarok, mindig híresek voltunk a munkánkról. Hiszen maga is tudja, hogy annak idején, ha valaki kiment Amerikába, vagy csak ide nyugatra és meghallották, hogy magyar az illető, akkor két kézzel kapkodtak utána. Híres a magyar ember szorgalma és esze. Ismeri a mondást az abonyi kubikosokról?

Az öreg nem szól, csak a szemöldökét húzza fel kissé.

– Azt mondják – folytatja Boldizsár –, hogy az abonyi kubikosok a fatalicskájukkal az egész világot bejárták. Aztán, mikor mentek a telepések Amerikába, akkor kik várták őket a tengerparton? Hát a magyar kubikosok – nevet. – Jó, ez csak vicc, de ebből is látható a magyar ember tulajdonsága.

Palkó elgondolkozva simogatja meg mindkét oldalon a bajuszát.

– Körülbelül gondolom én, hogy mit szeretnétek ti, Boldizsár. Hiszen ezt hallom már mióta a vejeimtől is. Csak azt nem értem, hogy miért kell mindent kiborítani. Ahogy elhallgatlak bennetek, itt az elmúlt, nem is tudom hirtelen hány évben, negyven, vagy több, hát nem is volt olyan, ami jó lett volna?

– Na, ezt nem mondtam Palkó bátyám! – replikázik a László.

– De most hirtelen nem is nagyon tudok semmit sem mondani. A gazdaság tényleg nem jól működött. Azért is kellett a hiteleket felvenni. Majd ezután! A piac megmondja mit és mennyiért kell gyártani, termelni. Nem lesz olyan, hogy vagy ránk rohad a búza és nem győzzük az oroszokkal etetni, a csirkével együtt, vagy éppen nincs, és még mi is hiánnyal küszködünk. A főiskolákra meg az egyetemekre is azok fognak bejutni, akik okosak és megérdemlik, nem pedig azok, akik KISZ-tagok, vagy az apuka, anyuka párttag, esetleg funkcionárius. S ami a leglényegesebb, az igazat fogják tanítani! Nem ellenforradalomról beszélnek, mint eddig, hanem arról, ami igazából volt.

– Felhajtás és a káoszt meglovagoló csőcselék randalírozása –

mondja az öreg az orra alatt.

Boldizsár nem hallja.

– Hiszen maga is tudja, hogy mi kellett ahhoz, hogy valaki valamit elintézzon, nem? Párttagság, összeköttetések. Nem is kerülhetett jó állásba az, aki nem volt párttag. Még a telefont is csak több év múlva kötötték be, az autóról meg nem is beszélve. Most majd igazság lesz. A régi elvtársak szépen visszamennek a szakmájukba, ha egyáltalán van nekik, és megmutatják, hogyan kell dolgozni.

A panzió éttermében, az asztalnál ülő másik három férfi Palkót nézi. Látszik az öregben, hogy nincs itt közöttük. Ő meg gondolataiban a László Boldizsárt hallgatja, de nem jut el a füléig a mondandója. Kilencven évet élt már meg. Azt latolgatja magában, hogy a változástól félti-e a szeretteit, vagy pedig a tapasztalat miatt lát sok mindent másként. 1945 előtt ő már felnőtt férfi volt. Tudja, hogy milyen cudar világ volt az a szegény embernek. S bizony, több volt a szegény, mint a tehetős. Jó, emlékszik ő rendes emberekre is, akik segítették az igyekvő, szorgalmas, szerényebb sorsban lévőket. De ezek voltak a kevesebbek.

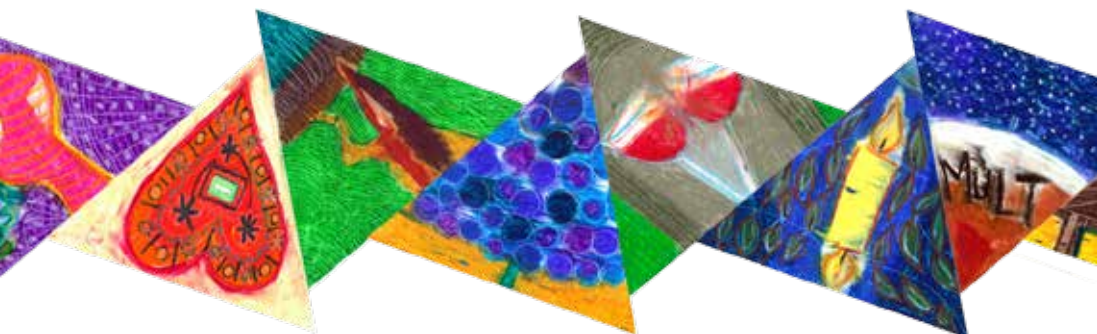
– Papa, maga mit szól ehhez? – zökkenti ki a gondolataiból Péterfi.

Az öreg hirtelen azt sem tudja, miről beszélgettek ezek itt. De a saját gondolatai, a Boldizsárral történő beszélgetései még mindig az eszében vannak.

– A szabadság a legfontosabb – mondja, ezzel igazat ad a takarékszövetkezet vezetőjének –, de azt azért jó, ha mindig tudjátok, hogy mindennek ára van. A szabadságnak is.

A férfiak először nem értik ezt a csak látszólag oda nem illő kijelentését Palkónak. De aztán rövid csend után rájönnek, hogy Palkó István nagy dolgokban gondolkodik. A lényegét látja. De mégis, kicsit ijesztő, amit mond. Kiss Lajos szóvá is teszi: – Egész megijeszt bennünket! Olyan nem jól hangzik, hogy ára van. Mint ha meg kellene fizetnünk a szabadságot. Szerintem, mi már megfizettük. Most kell jönnie majd a diktatúra árának, az pedig a szabadság – közben merően néz az öreg szemébe.

Palkón átfut, hogy na nézd, ez a vejem sem piskóta. Tényleg nincs köztük sok különbség. Talán a Lajos egy kissé még keményebb, merészebb is. Végigsimítja megint a bajszát. Felveszi

a botját a padlóról, ahova letette. Maga elé veszi az asztal és a térde közé. Rátámaszkodik. Ezzel egy kis időt nyer. Előrehajol, és az eddig asztalt, botot figyelő szemét a vállalkozó vejére emeli. A többiek moccanás nélkül ülnek. Még az asszonyok is elhallgattak az asztal túlsó felén.

– Lehet, hogy igazad van, lehet, hogy nem, fiam! Ki hogyan élte meg. A szabadság, amit most mi mindnyájan áhítózunk, kinek a szabadsága lesz? A lélek vagy a test szabadsága? Hányszor elmondtam nektek, hogy én mindig szabad voltam. Itt, ni – kopogtatja oldalt a fejét a jobb keze mutatóujjával. – Tehettem is, mert volt az asztalon mit enni. De mit csinál az ember a szabadságával, ha nem így van?

– Akkor majd másokat választunk, azokat meg elkergetjük, akik nem biztosítják az ennielét – szól közbe a Kiss Lajos.

A többiek megrovóan néznek rá, ezért nem folytatja.

– Megtehetjük – válaszol az öreg –, aztán majd jön másik, aki esetleg ugyanolyan.

– Akkor majd az is arra a sorsra jut! – replikázik Lajos.

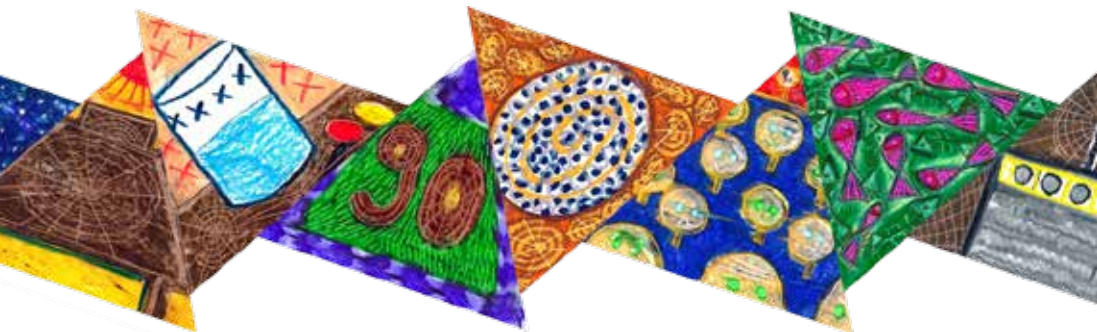
– Igen! – így Palkó. – Igazad lehet, de én ténylegesen nem a kenyérre gondolok, hanem arra, hogy az ember érzéseiben lehet éhes. Mert hiába van tele az asztalod, attól még, ha te úgy gondold, többet érdemelsz, akkor éhes maradsz. Mondjuk, sokat dolgozol Lajos. Reggeltől estig megállás nélkül. Még a családodat is alig látod.

– Mint most – vágja közbe a vej.

– Úgy van, mint most – hagyja rá az öreg –, és mondjuk, nem keresel annyit, mint az, aki alig tesz valamit, csak éppen, mint mondják, jókor jó helyen van. Akkor te máris éhes vagy. Aztán ha felháborodsz, akkor azt mondod magadnak, hogy szabadságban élsz, tehát te is lehettél volna ott és akkor, hogy jobban boldogulj? A szabadság a legszebb, legtökéletesebb boldogságot tudja hozni, de mint mondtam, ára van. Többek között a lemondás is az. Mert a szabadság mindenkit megillet. Mi van, ha te a szabadságod érzésében olyat akarsz tenni, művelni, ami más ember szabadságát korlátozza? Akkor kinek a szabadsága győz?

– A többségé – válaszolja Lajos –, hiszen ez a demokrácia.

– Na, az már nem jó! – emeli fel a hangját Palkó. – Mert akkor ugyanott vagyunk, ahol eddig voltunk. Az már a többség dik-

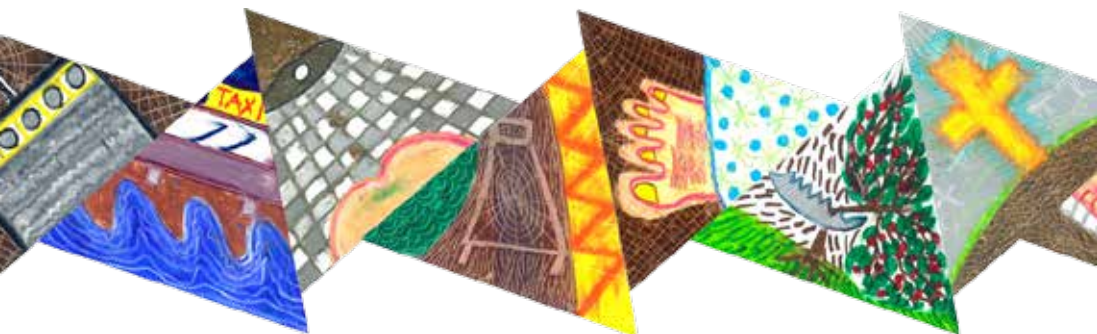

tatúrája, nem? A szabadság mindenkinek jár. Még bizonyos határok között a börtönlakóknak is. Hát, ezt mondom én. Nincs a szabadságnál emberibb, csodálatosabb dolog, amióta élet van a földön. De hogy tényleg szabadság legyen? Annak ára van, és még nagyon sok víz le fog folyni a Dunán, míg ezt ebben a hazában mindenki meg fogja érteni, és főleg érezni. Igazi szabadságot az embertársaink által lehet megélni. Ha látom, hogy a szeretteim, a szomszédaim, a falu lakói úgy élik életüket az isteni és általuk hozott emberi törvények betartásával, ahogyan ők szeretik, akkor én is szabad vagyok. Hogy jól értsd, mit akarok mondani. Lajos! – mutat vejére. – A járdán való közlekedést nem szabályozza senki, így van? Na és mi van akkor, ha mindenki úgy rohángalna a keskeny aszfaltcsíkon, ahogy neki tetszik. Mondjuk, senki nem térne ki, hanem az erősebb felülkén a gyengébbet, merthogy az elé állt. Elvileg tehetné, ha a törvény nem bünteti, hiszen szabadságban él. De ez által a falu többi lakója már nem. Hát erről beszélek én. A szabadság megteremtése nem is olyan egyszerű. A legfontosabb, hogy mindig tökéletesíteni kell. Abszolút tiszta szabadság nincs és nem is lesz. Csak itt – kopogtatja megint a homlokát –, ez meg nekem mindig meg volt, akárki is akármit beszélt.

– Lehet, hogy igaza van, papa – veszi át a szót Kiss Lajos –, sőt, biztosan! Én ilyen mélyen nem gondolkozom ezekről. Csak azt tudom, hogy senki ne mondja meg, mennyit kereshetek, meg mikor, és mennyit dolgozhatok. Oda megyek és akkor, amikor akarok. Nem fog megállni bennem az ütő, ha rendőrrel találkozok. Az orvos nem szívességet tesz ha felír valami gyógyszert, vagy megvizsgál, hiszen azért fizetem a társadalombiztosítást. Az adómból, amit befizetek, tartom fent az országot és mindenbe beleszólhatok. Bele is fogok szólni. Tudni fogom, hogy az embereimmel együtt azon a járdán megyek például, amit a mi pénzünkből építettek. Ha bemegyek a tanácshoz, akkor nem úgy fognak velem beszélni, mintha az elmúlt télen a seggükben teletem volna. Hiszen azért vannak, hogy engem segítsenek. Az a dolguk. Jól mondom? – fordul Péterfi felé.

Az bólint egyet. Fenntartással, de szívesen hallgatja sógorát.
– Végre magunknak dolgozunk. Annyi tévét, autót veszek, amennyire pénzem van. Nem kell attól félnem, hogy elkezdenek vizslatni, hogy honnan szereztem. Befizetem az adómat

és dolgozunk, mint az állat! Van mit behozni, így van Imre? – vár megint egy helyeslést Péterfitől. – Én, apuka, nagyon örülök ezeknek a változásoknak. Úgy érzem magam, de nem csak én, hanem az embereim is, mint maguk annak idején a háború után. Legszívesebben le sem feküdnék este. Annyira tele vagyok tervekkel és tennivalókkal. Úgy érzem, hogy végre enyém az ország. Kint az emberekkel gyakoroljuk hangosan kimondani, hogy magyar vagyok. Tetszik tudni, a hideg végigfut a hátamon, ahogy hangosan mondom. Pedig eddig is az voltam, de most, szóval, magyar vagyok! – mondja majdnem kiáltva. – Nézze meg! Most is végigszaladt a hátamon, és még a hangom is majd-nem elbicsaklik.

Palkó komoly arccal nézi.

– Jó vejem vagy te nekem Lajos! Rendes ember vagy, vigyázz magadra és a családdra! Tudod, a gyertyaégetésnek is megvannak a szabályai.

– A gyertyának? – kérdezi Kiss Lajos.

– Igen. Nem szabad két oldaláról égetni, mert te is rosszul járhatsz – válaszolja az öreg.

– De papa! Ez nem az! Most minden nap öröm. Hát erről beszélek. Végre magamnak dolgozom, és nem kell hajbókolnom. Nem kell egy csomó ingyenélőt eltartanom. Az, aki dolgozik, az boldogul. Mint ahogy maguk mondták, hogy aki nem dolgozik, ne is egyen! Hát most majd ez jön. Az a sok ingyenélő kénytelen lesz munkát vállalni, ha enni akar. Nálam van munka. Jöhetnek betonozni. Ja, hogy bűdös a munka? Akkor majd az asztal is üres lesz előttük. Nem minden a pártról fog szólni. Mindenhol mindig csak a párt! Hogy a pártnak így jó, meg úgy. Már a kisgyerekekbe is azt nyomják bele, hogy a párt tud min-dent. Nem lehet sehol, sem rádióban, sem máshol a pártoskodáson kívül mást hallani. Minden át van politizálva. Majd most másként lesz! Kit fognak érdekelni a pártok? Úgy sem tudnak beleszólni semmibe, hiszen a piac magától lerendez mindent.

A kicsapódó ajtó fojtja Kiss Lajosba a szót.

– Megjöttek az olasz vadászok – mondja Péterfi.

Időközben a panzió készülődő alkalmazottjai is előkerülnek és fogadják őket. A vadászok lerázzák magukról a vizes havat.

– Meghozta a Katalin a hideget – állapítja meg Lajos. – Legalább

ezután tudunk dolgozni.

– De jól tudod! – szólítja meg Imre.

– Mindig így van. Azért örülök, ha Erzsébetkor, vagy Katalin táján, ez közel van, leesik az első hó és kicsit hidegebb is van, mert akkor csak egy hét feléig tart. Aztán egészen január második végéig kibírja nagyobb fagyok, már olyan mínusz 10-20 fok közötti nélkül.

– De a növényeknek kint a határban ez nagyon tetszik, édesapám – szól most már közbe az agrárium kitérője után eddig hallgató Németh Jancsi.

– Lehet János, lehet – válaszolja nevetve Lajos –, de most úgy tűnik, a mi Istenünk erősebb, mint a parasztké. Talán jobban és sűrűbben kellene imádkozni!

Németh János legyint a jobb kezével, és a többiekkel együtt már a vadászokat nézi. Azok verik le magukról a havat és toporzékolnak. A bakancsokról, csizmákról nagy darabokban mállik le a sár. Azonnal takarítják utánuk a padlót. Nagy hanggal magyaráznak egymásnak a saját nyelvükön. Az őket kísérő fiatal nő megbeszéli a vezetőnővel a vacsorát, a szállást, és már búcsúzik is.

– Ezek aztán tudnak élni! – jegyzi meg Nagy Gyuri, amint látja, hogy az asztalról sorban ürül ki az előre kitöltött pálinka, a féldecis talpas poharakból.

Pillanatokon belül megterítenek a vadászok előtt. Nem hiányzik a hízott libamáj és az eredeti orosz, fekete kaviár sem. A borok az asztal melletti tálalón sorjáznak. Egy kislány folyamatosan ott áll a hat vadász mögött, és lesi a gondolataikat is.

Palkó társasága a saját borát szopogatja csendben. Mindenkinek más jár az eszében. Van, aki azon gondolkodik, hogy változás ide, meg oda, de mi soha nem fogunk erre a szintre eljutni. A Kiss Lajos fejében egészen más jár. Kaviárt már ő is evett, igaz örömet, de arra gondol, hogy majd ő is elmegy egy tanfolyamra és kiváltja a vadászengedélyt, és aztán valahol külföldön, a társaival ugyanígy fog ő is beállítani egy kis panzióba, ahol az ő mozdulatát is lesi majd egy szép fiatal hölgy. Ahogy emelkedik a hangulat a pinceajtó előtti asztalnál, úgy süllyed le a másik oldalon, a Palkóéknál.

– Menni kéne – súgja Péterfinek Erzsébet, miután látja, hogy az öreg elbóbiskolt ültében.

Lóg a feje a mellére, és egyenletesen veszi a levegőt. Észre sem vették, hogy mikorra fáradt ennyire el. A jó előbb még oktatta a Kiss Lajost. Péterfi szedelőzködik. A többiek értik, látják.

– Ti maradjatok még – mondja nekik Imre. – Hazaviszem az öreget és visszajövök.

Feláll, amikor odamegy hozzá a panzió vezetőnöje és súg valamit a fülébe.

– Egy pillanat anyuka – szól Erzsébetnek, és hátra megy a nővel a konyha irányába.

A konyhaajtó mellett van a telefon, azon kezd el beszélni valakivel. Gyorsan befejezi. Erzséék csak azt látják, hogy Imre eltűnik a konyhában, ahonnan hangos beszédet lehet hallani. Aztán csörömpölés, tányértörés és csend. Kicsi idő múlva az egyik kövérkés fiatalasszony jön ki felöltözve, kabátban, és kisírt szemmel megy az ajtóhoz. Akkor hirtelen befelé nyílik az ajtó. Pontosan szemben a konyhás asszonnyal. Ő ijedtében hátraugrik, de szerencsétlenségére a vadászok után ottfelejtett vizesvödörbe botlik. Az felborul, az asszony pedig beleül. Közben az ajtón sorjázik be négy alig szoknyás, szemlátomást a bájaiból élő lány. Egy pillanat sem kell, hogy felmérjék a helyzetet. A padlón sáros vízben ülő nővel nem foglalkoznak. Egyenesen mennek az olaszokhoz, és olaszul köszöntik őket.

Leül mind a négy lány, de csak az egyik beszél a pocakos vadász-kabátos úrral. A nő mondja, a vadász pedig bólogat. Hamar véget ér a beszélgetés. Úgy látszik, megállapodtak. Most már mind a négy lány eszik, iszik, és nagy nevetéssel hangoskodnak. Közben újabb magnókazetta kerül a rádió lejátszójába. Egyre jobban betölti a helyiséget az esti, önfeladt kikapcsolódással járó hangulat. Nagy Gyurit is utoléri. Ott áll a kis recepciós pult előtt, ami egyben a bár, de itt sötétnek hívják, és az állandóan mozgásban lévő fiatal, sötétkék szoknyás lánynak pénzt ad. Az pedig kulcsot nyújt neki. Juli figyel az emberét. Amikor megjöttek a lányok az olaszokhoz, már akkor eszébe jutott, ha már ilyen jó a panzióban a hangulat, akkor miért ne menjenek ők is fel. Egyébként is már legalább fél éve, hogy itt voltak szerelmeskedni.

Anna és a Lajos felesége, Erzsike, hátrább húzzák széküket, hogy a Juli könnyen kiférjen tőlük. Utánuk sem fordulnak. Már

olyan régen tart ez a kapcsolat a két ember között, hogy fel sem tűnik senkinek, amikor eltűnnek a lépcsőfordulóban.

Kiss Lajos most Németh Jancsinak ecseteli, hogy milyen jó lesz ezután. Bőven kifejti, hogy mindent meg lehet írni az újságokban.

– Végre megtudjuk az igazságot mindenről. Megszűnik a cenzúra, öregem. Nem lesz olyan, hogy egymás között az okosok lemutyiznak mindent, minket meg hülyítenek. Figyeld meg János, mik fognak majd kiderülni! Nem csak azokról az ügyekről, amik előzőleg voltak, hanem az újakról is. Mert szar ember az mindig lesz, és volt is. Csak most majd messziről bűdös lesz. Nem tudják kölivel locsolni, hogy a nép ne érezze – lendül bele.

Péterfi visszaül mellé. A sógora feje felett átszól az anyósának, hogy mindjárt indulnak. Lajos most hozzá fordul.

– Neked is, meglátod, mennyivel jobb lesz!

Imre kérdően néz rá. Egyrészt nem érti, most mi van, másrészt pedig neki eddig is elég jól ment. Minek kellene még változni? Lajos folytatja:

– Nem fogják meghatározni, hogy mikor tarts nyitva. Ha úgy gondolod, akkor kinyitasz vasárnap, vagy ünnepnap is. Az a lényeg, hogy vásárló legyen. Nem fogják meghatározni, hogy mit, mennyiért adjál. Meg hogy kimutatást csinálj, hogy mitől lett annyi az ára annak a portékának, amit a boltjaidban tartasz. Nem ám! – emeli fel a mutatóujját.

Imrén átfut egy kép, amikor Lenin elvtárs pontosan így figyelmezteti a hallgatóságát, és elmosolyogja magát. Lajos félreérti.

– Hiába is nevensz és kételkedsz, ez így lesz! A piacgazdaság lényege az, hogy annyiért adsz mindent, amennyiért megveszik. Profittal. Pro-fit-tal! – szótagolja, mikor megismétli magát – Ahogy tanultad te is a marxista középiskolában. Vagy egyetemen? Te azt is kijártad, nem? – Imre csak a szemével hagyja rá, de Lajos nem várt feleletet, folytatja. – A profitot pedig te határozod meg, attól függően, hogy mennyiért tudod eladni. Emlékszel, „c” plusz „v” plusz „m”. Én is majd versenytárgyalásokon nyerek munkákat. Oda megyünk, és mint az amerikai árverésnél. Aki kevesebért, vagy gyorsabban csinálja meg, azé a munka. Tiszta sor. Nem kell az umbulda! Nyitott tenyérrel, testvér! Meglátod, milyen más lesz az élet! – mondja, és mond-

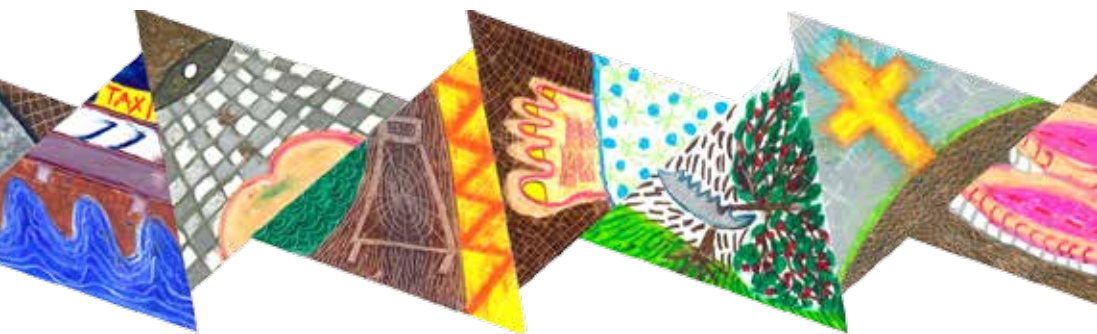
ja megállás nélkül.

Mindig más oldalról közelíti meg, de állandóan ugyanoda tér vissza. A két lánytestvér és az édesanyjuk, Erzsébet összebújva pusmogznak és oda-oda néznek a lengően öltözött olaszul beszélő lányok felé. Németh Jancsi csendesesen szopogatja a borát az Imre mellett, és időnként belehallgat a vállalkozó előadásába. Jobban érzi magát, mióta Lajos és ő közé visszaült a Péterfi. Szeret magában lenni és elgondolkozni. Végigdolgozta a demokráciát, ő már csak így hívja magában, és most mindent megváltoztatnak. Egész eddigi életét a téészen töltötte. Nincs olyan zuga a területnek, a majornak, amit ne ismerne. A föld, amin természet, őt ismeri. Hogy magyarázza el ezeknek? Nem az a lényeg, hogy te ismerd a földedet, hanem az, hogy ő ismerjen, elismerjen téged. Mert ha így van, akkor többszörösen meghálálja. Most majd mi lesz ezután? Nem a kenyerét félti. Megél ő bárhol. Olyan szakemberre, mint a Németh János, mindig szükség lesz. Az embernek enni kell! Azt meg ő tudja biztosítani. A földet, a jó magyar földet félti. De nem úgy, ahogy a politikában beszélnek róla. Hanem úgy, mint aminek íze, szaga, lelke van. A külföldinek is van, de ő csak azért mondja így magában, hogy magyar, mert, hogy ez tényleg az, és biztosan ezen a nyelven ért.

Az öreg változatlanul maga elé fújja a levegőt. Hiába a nagy hangzavar, meg sem moccan, olyan mélyen alszik ültében. Még szerencse, hogy Imre a panzió berendezésénél karfás székeket csináltatott, ezért Palkó biztonságosan, kicsit lecsúszva alszik ültében.

A bejárat melletti falon, a súllyal működő bimm-bamm óra hirtelen akkor szólalt meg, amikor egy másodpercre átmeneti csend lett. Az olaszok éppen ittak, a magnó pedig a szalagot átfordította a másik oldalára. Még este féltíz sincs, de az óra már tizenegyet üt. A teremben tartózkodók, az öreget kivéve, szinte megbabonázva néznek a kolompoló óra irányába.

Ekkor, nagy üvöltéssel, bukdácsolva rohan le a lépcsőn a szőke fiatalember, akinek a nyomában Nagy Gyuri van. Minden második lépésnél eléri és a nagy tenyerű, munkához szokott kezével csapja, ahol éri a srácot. Gyuriról mindenki tudja, hogy főagronómus létére bármikor megfogja a szerszámot. Otthon is komoly háztáji gazdasága van. Olyan nagy pofonokat, nyak-

leveseket kap a szőke fiatalember tőle, hogy más már régen összeroskadt volna alatta. Ha valaki azt gondolná, hogy ennyi az egész, akkor tévedne, mert közvetlenül az agronómus mögött rohan a kövérkés férfi, és kiabál a szőke irányába:

– Jó volna az Olga mi, te szemét buzi!

A szőke fiatal srác kettésével ugrál le a lépcsőfokokon. Végül úgy ér le a lépcső aljába, az ebédlőterembe, hogy egy jól eltalált pofontól a padlóra esik. Gyuri megáll fölötte és összeütögeti a tenyerét, mintha port verne le róla. A kövérkés férfi futva megy a bejárati ajtó irányába, és közben még van ideje be-lerúgni a padlón eldölt szőkébe. A kulcs belül van az üveges faajtóban. Ráfordítja, és a biztonsági zár kisméretű kulcsát a szájába veszi. Lenyeli.

– Most pedig, addig nem mész el innen, míg el nem mondom, hogy honnan ismered, és mi van közted és az Olga között! – mondja a testéhez képest kemény hangon.

Azzal kivesz a zsebéből egy pisztolyt, kihúz egy széket a bejárat melletti asztaltól, és leül rá. Papucsban, hangos csattogással jön le a borotvált fejű. A szőke arca a sok pofontól kezd feldagadni. A szeme alá is kaphatott, mert az egyik csak kicsi résnyire van nyitva. Magában dűnnyög valamit. Az arca változatlanul gúnyos kifejezésű.

– Mit csinálsz itt, Olga? Azonnal menj fel a szobába! – szól a kopaszra a kövérkés.

A pisztoly láttára már mindenki elhallgatott. Az eddig háttal ülő olaszok és vendégeik, a többiek mellé, a falhoz húzódnak. A Palkóék asztalánál ülők szintén a helység közepén történő eseményeket figyelik. Közben Péterfit keresik a szemükkel, aki észrevétlenül eltűnt a konyhában. Lajosnak átfut a fején, hogy ott van a telefon, és biztosan azért ment arra a sógora, de hátranézve a konyha irányába, nem lát semmit.

A feszült csendbe hirtelen az öreg nagy horkantása hasít bele. Egy emberként ugrik fel mindenki a helyiségben, még a pisztolyos kövér ember is. A bejáratnál, a sáros vízben ülő aszszony lassan feltápáskodik. A lassú, csak magával foglalkozó mozgásával magára vonzza a figyelmet. Most mindenki, még a széken ülő kövér pisztolyos ember is balra fordul, és az átázott szoknyás fiatalasszonyt nézi. Akkor áll fel a székéről Kiss Lajos. Kezében két pohár. Mind a kettő majdnem tele van a Palkó-

féle borral. Megkerüli a Péterfi üres székét, majd a Németh János és Nagy Gyuri mellett a pisztolyos ember felé megy. Az nem szól. Úgy tűnik, kikökkent egy kicsit a pocsolás szoknyás fiatalasszony hatására.

– Ne bomolj már öregem! – szólítja meg Lajos. – Gyere, igyál velem egyet, és takarjuk be a rosszat ezzel a jó borral.

Az ember viselkedése olyan, mintha nem is neki szólt volna a Lajos. Változatlanul a padlón ülő szőke vigyorát bámulja. Az egész terem olyan most már, mint egy színházi előadás. A helyiség két végén, a fal melletti székeken, az egyik oldalon az olaszok és nők, a másikon pedig Palkóék. A lépcső alsó részén, a korlátnak támaszkodva áll, majd leereszkedik az egyik lépcsőfokra a borotvált fejű, Olgának szólított fiatalember. A szőke a kerámiapadlón törölgeti könnyező és egyre duzzadó szemét, a Nagy Gyuri pedig kicsit terpeszben, látszólag már nem annyira harciasan, de ökölboszoritott kézzel néz szembe a pisztolyos, kövérkés alakkal. A sáros és vizes szoknyájú asszony lassan odamegy a bejárati ajtóhoz. Nyomná le a kilincset, de az nem megy. Biztosan észébe jutott, hogy a széken ülő ember bezárta, mert nem próbálkozik többször. Megáll az ajtó mellett, nekidölvé a falnak.

Lajos nyújtja a pisztolyos elé a poharat. Az felnéz a fekete vállalkozóra. Hosszan, egymást szuggerálják. Lajos biztatón bólint. A fegyver változatlanul előre mutat, de most a vállalkozó hasa aljának. A kövérkés ember, szabad bal kezével elveszi a poharat. Kiss Lajos hozzáüti a sajátját. Szó nélkül isznak. Lajos csak éppen bekortyol, de a széken ülő egyhajtásra lenyeli a pohár tartalmát.

– Még a nevedet sem tudom – mondja a vállalkozó.

– László – válaszolja alig hallhatóan a kövér.

– Figyelj, mi lenne, ha eltennéd azt a pisztolyt? Még valakiben kárt teszel, aztán akkor már a bor sem segít – nyúl a fegyver irányába, hogy oldalra tolja.

A László nevének mondott hátrább nyomja a székét.

– No, no! Lassan a testtel! Azt hiszed, mert ittam veled egy pohár bort, akkor már hozzám is érhetsz? Nem bízom benned! Sem benned, sem abban a böhöm nagydarab állatban, pedig azt verte, akit én nyírok ki mindjárt! – mondja úgy, hogy a „nyírok ki mindjárt”-ot a végén már üvölti.

Az előbb még felengedni látszó feszült hangulat egy pillanat alatt megint visszatért, de most már érezni a közeledő, elháríthatatlan tragédia előszelét is. Erzsi, a Kiss Lajos felesége kérleli a férjét, hogy hagyja a fenébe, ne avatkozzon bele. De az kihívásnak veszi ezt az egészet, mert nem tágít. Gyózködi Lászlót, hogy nyugodjon meg, és fejezze be. De közben, ha közelebb megy hozzá, az mindig hátrább taszítja a székét, és fenyegetően hadonászik a sötétbarnás, fekete pisztollyal.

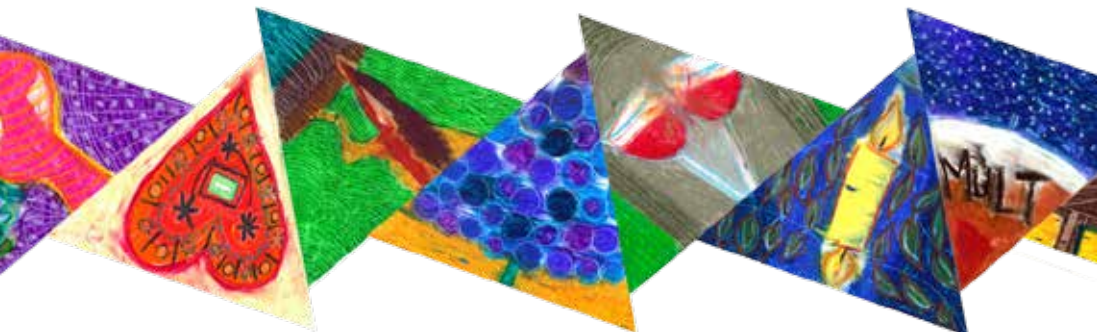
Nagy Gyuri megelégteli ezt a parttalan vitatkozást, amit előtte a vállalkozó és a kövérkés ember művel.

– Majd én adok neki egyet a sok szöveg helyett, aztán elfelejti nem csak a pisztolyt, de azt a szerencsétlen, jó kurva anyját is, aki ezt a hülyét a világra hozta! – mondja és megy neki a Lászlónak.

Az hallja, amit a Gyuri mérgesen, türelmét veszítve mond, de nem látja a Kiss Lajostól. Felugrik a székről és oldalt a bejárati ajtó felé veti magát. Fegyverét most már egyenesen a Nagy Gyuri melléneke szegezi. Alig egy lépés választja el a Gyurinál legalább egy fejjel alacsonyabb, és még így kövéren is lényegesen satnyább embert a főagronómustól. Ez olyan gyorsan történik, hogy senkinek nincs ideje még szóval sem közbeavatkozni. Hiszen ki számíthatott arra, hogy a Nagy Gyuri besokall? A terem két végén a kővé meredt emberek a pisztoly csövét látják az elszánt arcú, de mégis ijedt ember kezében, amint célba veszi a Nagy Gyuri erőből és élettől duzzadó hatalmas mellkasát. Akkor hasít bele a velőtrázó, hosszú sikítás az étterem füstös levegőjébe.

Ebben az elnyúló sikolyban minden benne van. Érezni lehet a féltést, a visszafordíthatatlan elvesztés veszélyét, és az ebből adódó agresszivitást, a kedvesért mindent feláldozó, feltétel nélküli akaratot. Sikítva, mint egy alföldi vihar, úgy száguld le a lépcsőn a Kovács Juli, és mielőtt bárki is észbe kapna, a fegyvert kirántja a László kezéből, és alig hozzáérve hajítja el az olaszok irányába.

Látszik, hogy a vadászoknak nem ismeretlen az ilyen szerzőszám, mert nem ijednek meg tőle. Az egyik még a levegőben elkapja, nézegeti, majd a mellette ülővel beszélget dallamos nyelven. Aztán egymást túlharsogva nevetnek, ami rövid idő múlva fuldokló röhögésbe csap át. A fegyver eldobásával szín-

te egyszerre hatalmas pofon csattan a kövérkés ember arcán, amit a Kovács Juli kevert le. A vadászok a repülő pisztolytól való megilletődésüktől először erről nem is vettek tudomást, de aztán mikor látták a fegyver komolytalanságát, a pofon is eljutott hozzájuk. A csuklásba, és az asztalon való fetregésbe végződő röhögésbe belefeledkező asztaltársaság egyik tagja hiába tölti tele a poharukat, az ivás sem megy. Már ülni sem tudnak a helyükön, annyira hahotáznak, amikor látják, hogy a borospoharokat feltöltő társuk, inkább kitöltő volt, mert az asztalra több került a drága nedűből, mint a poharakba.

– Egyáltalán mi történt itt? – harsogja túl a ricsajt Kiss Lajos.

– Ez a szemét dög – mutat Nagy Gyuri a padlón ülő, hosszú hajú szőkére –, az erkélyen volt, és onnan kukkolt. De lehet, arra várt, hogy magára hagyjam a Julit. Így van, baszd meg? – tesz egy lépést a srác felé. Az ijedten csúszik hátrább. – Szét-rúgom a seggedet, de inkább a fejedet szedem le a nyakadról! – folytatja ingerülten.

Kiss Lajos nyugtatólag megfogja a Gyuri kezét. A kövérkés ember most már pisztoly nélkül, csak az üres pohárral a kezében fészkelődik, hogy megint rá figyeljenek.

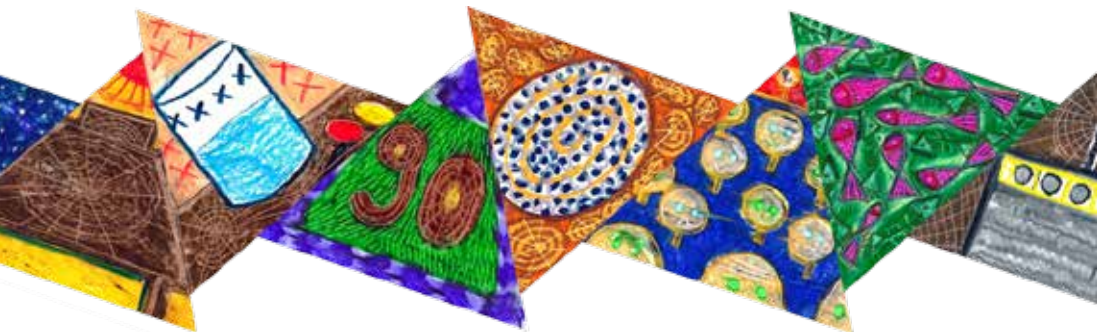
– A tied is kellett volna neki? – szólítja meg Gyurit végül.

A főagronómus keményen néz rá. A felháborodottság látszik rajta, hogy mit képzelsz itt, még őt szólítja meg? Éppen hangot adna ennek, mikor a széken ülő folytatja:

– Vagy oda bújtál el, te rohadék? – kérdezi hangosan, és állna fel, hogy menjen a szőke irányába, de Gyuri visszanyomja. De nem hagyja abba, mondja tovább: – Amíg a fürdőszobában voltam, ezek ketten a szobában hettyegtek!

– Nem is igaz! – kiált fel a lépcsőn ülő kopasz. – Ezt csak te találd ki! Ő azért jött be, mert fájt a feje, és gyógyszert akart kérni tőlünk.

– Befogod, Olga! És hol jött be? Az ajtót bezártam, és nem hallottam, hogy kinyitotta volna valaki – szól rá László. – Láttam, amit láttam! – jelenti ki. – Amikor észrevett, eltűnt az erkélyen. Kimentem, nézegettem én, hogy hol lehet, de nem láttam sehol. Már azt gondoltam, csak képzeltem az egészet, annál is inkább, mert az Olga mindent tagadott, amikor a folyosóról kergetés és ütlegetés zaja szűrődött be. Akkor néztem ki és láttam ezt a... ! Legszívesebben leköpném, de még azt sem

érdemli – mutat a fiúra.

– Te buzi vagy, baszd meg? – eszmél fel Nagy Gyuri és néz a széken ülőre, és rántja vissza a kezét, törölgeti a nadrágjába.

Az nem szól vissza rá semmit.

– És te is, baszd meg? – fordul a főagronómus a szőke felé. – Meg még te is? – néz a lépcsőfokon ülő kopaszra borotvált férfira.

– A kurva életbe! Hát ilyent még nem láttam – mondja. – Na, mindegy, van, aki ezt szereti, van, aki meg azt. Csak engem hagyjatok békében. Oké? Na, én ebből kiszállok.

És mint aki mindent megoldott, indul Palkóék asztala felé, amikor a lépcsőfordulóban megjelenik a szerelmespár nőtagja. Látszik, hogy sietve bújt bele a blúzába. Meg van tekeredve rajta, és a melltartó sem látszik alatta. A derekára nagy, fehér törülköző van csavarva.

– A vezetőt keresem – mondja halkán.

Senki nem vette észre, csak most, hogy a Péterfi is visszajött a konyháról, mert ott áll a lépcső alatt a szőke mellett.

– Mi a probléma hölgyem? – kérdezi a nőtől.

– Ön a panzió vezetője? – kérdez vissza még csendesebben.

– Nem. A tulajdonos, de biztosan tudok segíteni. Tessék mondani.

– Eltűnt a párom – válaszolja könnybe lábadt szemekkel az asszony, és már sírásra húzódik a szája.

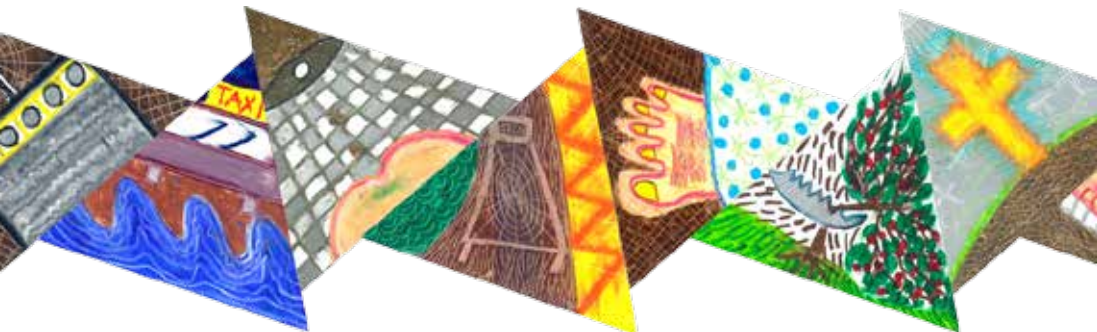
Nagy Gyuri máris ott terem mellette és átkarolva kíséri le. A Kovács Juli először a szeme sarkából nézi a jelenetet, de aztán meggondolja magát, és ő meg az asszony másik oldalára megy és kérdezetgi.

– Kicsit elaludtunk – válaszolgat az asszony. – Aztán arra ébredtem, hogy nagy dübögés jön valahonnan. Nem éreztem mellettem a páromat, ezért hangosan szólítottam, mert azt gondoltam, a fürdőszobában van, és nem tudtam, mi lehet az a nagy zaj. De nem válaszolt. Kicsit vártam. Közben a ricsaj a folyosóról megszűnt. Már nem győztem türelemmel, és kimentem megnézni az én szerelmemet. De nem volt. Ott sem, meg sehol sem – mondja és folyik a könnye, az orra.

Nagy Gyuri zsebkendőt ad a kezébe.

– Majd mindjárt megnézzük! – biztatja az asszonyt, és Julira hagyja.

Kettesével lépked fel a lépcsőfokokon. Kiss Lajos követi. Az

asszonynak azonnal a kezébe nyom Juli egy poharat az asztalról. Nem lehet tudni, kié volt előzőleg, de még jó félig van.

Az egyik átlátszó, rózsaszín blúзу nő, olaszul fordítja a vadászok-nak, hogy mi történik a lépcsőn, és előtte. Azok érdeklődéssel figyelik. Az egyik nem kételkedik abban, hogy ez az egész előre megtervezett, és nekik szól. Mondja is, hogy nagyon jó a show-műsor. A nagy röhögés után némelyik tapsolt is, de miután a magyar oldal nem tartott velük, abbahagyta.

Biztosan lesz még folytatás, beszéltek egymás között, ezért egyáltalán nem lepődtek meg a fiatalasszony megjelenésén. Azon meg még kevésbé, hogy a partnerét keresi. Hiszen valaminek ki kell alakulnia, hogy csattanója legyen. Találgatnak a poharazás közben. Biztosan az ágy alatt van, tippel az egyik. Vagy főbe lőtte magát, mert nem tudott úgy teljesíteni, ahogy ez a helyes kis nő kívánta, mondja a másik, és nevet hozzá. Ezzel az öngyújtópisztollyal? Ad tüzet a mellette lévőnek az odadobott pisztollyal a harmadik. Nincs sok idejük kitárgyalni a lehetőségeket, mert a Péterfi és Kiss Lajos visszatérnek az emeletről.

– Nincs sehol – jelentik be. – Az erkélyről lemászni nem tudott, hiszen az első emelet magasságában van. Ki sem eshetett, mert annak nyoma lenne. A párkányon lehetne egyedül elmenni a pince tetejéig, de azon a húsz centin a fal mellett, nincs ember, aki végig tudna gyalogolni, ha csak nem egér az illető – számolnak be.

A kövérkés Lászlóval és a barátjával, a kopasszal már nem foglalkoznak. A bejárati ajtó előtti székre, a Nagy Gyurival való összecsapás után visszaülő kövér férfival a vizes, átázott szoknyájú fiatalasszony beszélget. Biztosan a kulcsot kérné el, de az szétárja a kezét, majd a gyomrára mutat, hogy neki ezután egy ideig nincs ebbe beleszólása. A szőke, hosszú hajú fiatalember még mindig a padlón ül. Fejét az ölébe, a lába közé lógatja, és halkán dűnnyög valamit. A légyottra érkezett asszonyt a két sógor ismét pártfogásába veszi.

Kovács Juli visszaül Anna és az Erzsébetek mellé, és részletelesen taglalja a véleményét az eseményekről. Az eltűnt férfi által okozott izgalmak ellenére, kezd visszatérni a vacsorázásos, kicsi ivással, kikapcsolódással járó hangulat. Az olaszok évődnek egymással és végigtapogatják a magyar lányokat. Ujjaikkal

előzetesen felkészülnek arra, hogy ne érje esetleg meglepetés őket a szobájukba érve. A lányok értik, tudják a folyamatot. Van, aki még jobban tolja magát a tapizó felé, de a másik meg éppen az ellenkező módon viselkedik. Elhúzódik és szemeket mereszt, mintha szűz lenne.

Mindegyik nagyon tetszik a vadászoknak, és míg az előzőtől látszólag visszahőköl a partnere, a másik elé meg letérdel a lovagja, és áriázni kezd. Eredeti olasz áriát énekel tele tüdővel. Most aztán már tényleg tapsol mindenki, aki a teremben van. Az öreget, Palkó Istvánt, mindez a legteljesebb mértékben hidegen hagyja. Kicsit lecsúsztatva, a tölgyfa karosszékben fújja a kását. Álmában ott áll az apósa előtt, aki egy nagyon szép, derék, és igaz ember volt, és őt hallgatja.

– István, én már most elmegyek, vissza. Tudd és add át a következőknek, amit most mondok. A túlvilágon, vagy a másikban, mizmák vagyunk. Ott csak mizma van. De ők, párban, mint a szíamiai, úgy járnak. Amikor aztán itt az embereknél valaki megfog az édesanyja hasában, akkor a pár egyik tagja, tehát az egyik mizma, azonnal beköltözik a növekvő kicsibe. Érted István? – kérdezi tőle.

– Igen, de miért meséli ezt nekem?

– Mert ezt mindig tudnia kell a családban annak, aki a családfő. Ezt az apám mondta el, neki meg az övé, és így vissza. Ha ezt tudod, akkor másként éled az életedet, és sok döntésed anélkül, hogy tudnál róla, jobb lesz. De folytatom. Nagyon szeretnek az emberi testben lenni a mizmák. Alig várják, hogy valaki megfogjon és beleköltözhesse. Mert tudnod kell, hogy a mizmák abban a világban csak éreznek, de nem észlelnek. Érzik az örömet, a boldogságot, a szomorúságot, hiszen mindegyik volt már emberben valamikor. De az emlékezetében csak az érzés maradt meg. A társa, párja viszont érzékel is. Érti a meleget, a hideget, a kellemes illatot, a jó ízeletet, az asszony bőrét, meg a többi.

Ez az igazi István! Amikor az érzés és az érzékelés egyszerre van. Mint most te, és még éppen én is. Csakhogy közben rájön a mizma, ami bennünk van, hogy ez nem tart örökké. Miatán rövid az emlékezője, hiszen mondom, csak az érzésre emlékszik, nagy katarzis éri, mikor ráébred, hogy az emberi test öregszik, és baj is érheti. Hogy aminek ő örül, az hirtelen, vagy

lassan, elhal. Amikor ez tudatosan benne, először megijed, majd egyre elégedetlenebb lesz. Ez az elégedetlenség van bennem is, meg lesz benned is. Ezt kell visszatartanod, ha majd belülről el kezd rágni a mizma. Mérges leszel a világra, mindenre. Igazságtalannak tartod veled szemben, hogy egész életedben mennyit, milyen sokat és keményen dolgoztál, és nincs időd ezt kiélvezni. Mi mindent adtál az életed folyamán, és milyen keveset kapsz cserébe. Az életed egy nagy lemondás volt és téged még sem hord a tenyerén a sors, hiszen itt is fáj, meg ott is.

Hiába tettél meg mindenkinek mindent, és éltél az isteni és emberi parancsolatnak megfelelően, mégis a te parcellád a szomszédja lesz annak, akit mindez nem érdekelt az élete folyamán. Úgy érzed, ez nagy igazságtalanság veled szemben. De te ne hallgass ezekre a hangokra. Ez a mizma félelme, elégedetlensége, hiszen ha ki kell költöznie, akkor ki tudja, mikor tud megint ebbe a csodálatos állapotba kerülni? Nem lesz könnyű. De, én már megtanultam beszélni is hozzá! Ez aztán nagyon különleges beszélgetés, hiszen mindegyik te vagy. Ebben a mellett, rajtad kívül lévő és téged láthatatlanul követő mizma pár segít. Ők nem tudnak egymás nélkül lenni. De az, aki nem benned van, tisztábban látja, illetve érzi a dolgokat, mint te, illetve a benned lévő mizma. Hiszen őt nem viszi tévútra az élet érzékelése. Palkó bólogat álmában az apósának. Tökéletesen érti, amit mond. De valahogy olyan, mintha nem is az Erzsébet édesapja mesélné ezt el, hanem ő. Ő mozgatja a száját, előtte áll a két veje, de az apósa hangja jön ki a torkán.

Mély hangon, meg-megállva fejt ki a mizmákat Imrének és Lajosnak. Azok meg nem akarják érteni, miért mondja el nekik. Egyre idegesebb. Mindig utálta az értetlenséget, de azt nem gondolta volna, hogy az ő vejeik ennyire ostobák. Már éppen kiabálna velük, hogy értsék meg, ő meg fog halni és ezt előtte el kell mondania, mikor eszébe jut, hogy biztos a mizma műve az idegessége, és visszatartja magát.

Aztán már talicskát tol. Amikor elindult, akkor még a vejeivel meg még két emberrel volt, de mire az öntözőcsatorna, vagy árok mellé érnek, addigra már négy idegen van vele. Azok is talicskával a kezükben, de azoké rosszabb, nyekergőbb, mint az övé. Már jó darabot mennek, amikor eszébe jutott, hogy a Virgonc ott maradt a csézával együtt a téeszistállónál. Na,

erre visszafordul. A négy emberből kettő szintén visszamegy vele, de máris keresik a köveket az út szélén, hogy őt agyonüssék. Először sietni kezd, de aztán meggondolta magát és szemben áll azokkal. Mire odaérnek, már a két veje az, akiknek azt magyarázza, hogy cifra világ lesz, ha a pénz az úr. Akkor még ölni is fognak a pénzért az emberek, csak hogy kicsit jobban élhessenek. Az Imre és a Lajos ráhagyja. Ő látja rajtuk, hogy nem hisznek neki, pedig neki meggyőződése, hogy már pedig biztosan így lesz.

Elhomályosodik közben a látása. Töröli ki a szeméből azt a valamit, ami belement, de nem lát jobban. Sült szalonna illatát érzi. Eszébe jut, milyen régen evett tűzön sült szalonnát. Ahogy a nyársról lecsöpögtette az Erzsébet által sültöt, háromkilós kenyérből szelt karéjra a zsirt, még a sercegését is hallja. Hol vannak a lányok, kérdezi a feleségét, aki arról replikázik, hogy érdeklis is az magát, hiszen alig van itthon. Mondana rá egyet, s mást, de megszakad az álom.

Péterfi a panzió vezetőjét igazítja el az asztalnál. Az asszony mellette áll és Imre fejéhez hajolva veszi az utasításokat.

– Mondjátok meg nekik, hogy valutával fizessenek, számlát meg ne kérjenek! Minek az nekik! Vigyázzatok, ne számoljátok túl magatokat! Csak korrektül. Jönnek ezek még ide, hiszen nem a vadászat érdekli őket, hanem a...

– Kikapcsolódás – segíti ki a vezetőnő.

Kiss Lajos változatlanul a jövőről beszél. A Péterfi mellett ülő Németh Jancsi fél füllel hallgatja. Amikor kell helyesel, ha meg az ellenkezője az elvárt, akkor azt teszi. Már régen nem figyeli a vállalkozó mondandóját. Neki megvan a saját baja. Teljesen megkergült a nép ezzel a földvisszaszerzéssel. Ami érthető is, hiszen az övéké, de mit fognak rajta csinálni? Mert ha még azokhoz kerül vissza, akik régen is gazdálkodtak és értik egymást a földdel, akkor nincs semmi baj, hiszen ő, Németh János is ilyen. Már pedig nekik külön nyelvük van. Akit senki nem ért, aki kívülálló és nem a föld nyelvét beszéli.

De mi lesz, ha azok kezébe kerül a jó magyar föld, akik csak látták, hogy van, megették, amit termett, és lekaparták a cipőjükről, ami ráragadt? Akkor mit fogunk enni? A piac, a szabadság, a pénz, hallja a Kiss Lajost és arra gondol, neki is lelkesednie kellene. Végül is még jól is végződhet ez az egész!

A földet úgy sem lehet megkerülni. Abba vetni kell. Ha meg bekerül a mag, akkor már kénytelen az ember őrizni, táplálni, vigyázni arra, hogy teremjen is. Bolond vagy te, Németh Jancsi, mondja halkán magának. Nem neked kell megoldanod az ország dolgait. A saját boldogulásoddal foglalkozz, mint a Kiss Lajos!

– Mit mondasz János? – kérdezi tőle a vállalkozó.

– Azt, hogy igazad van! Minden nagyon jó és szuper lesz. Végre emberi módon élünk, igaz komám?

Kiss Lajos nagyot néz, de nem ér rá csodálkozni. Neki annyi terve van, hogy ha most a nap 36 órából állna, akkor sem tudná időben megcsinálni.

– Jujj! – üti össze a kezét Kovács Juli és megrökönyödve mutat a bejárati ajtó felé.

Kint az üvegajtó előtt, a novemberi hideg éjszakában áll egy ember, aki nyomkodja a kilincset és az ajtót, mert bejönne. Ami egyáltalán nem csoda, hiszen tökéletesen meztelen. Az olaszok már mindenekelőtt a hormonjaikkal vannak elfoglalva. A borotvált kopasz a szőke megvert srácot segíti föl a padlóról, és indulnak az emeletre. A széken ülő, előbb még főszerepet játszó társuk először tanácstalanul nézeget, majd miután tapasztalja, hogy senki ügyet sem vet rá, ő is a lépcső felé veszi az irányt. Az Imre és Lajos között ülő fiatalasszony felugrik a székéről és lerántja a szomszéd asztról a színes virágmintás asztalterítőt.

– Istenem, hát megint visszajött a holdkórosság! Biztos a bor miatt – sópánkodik.

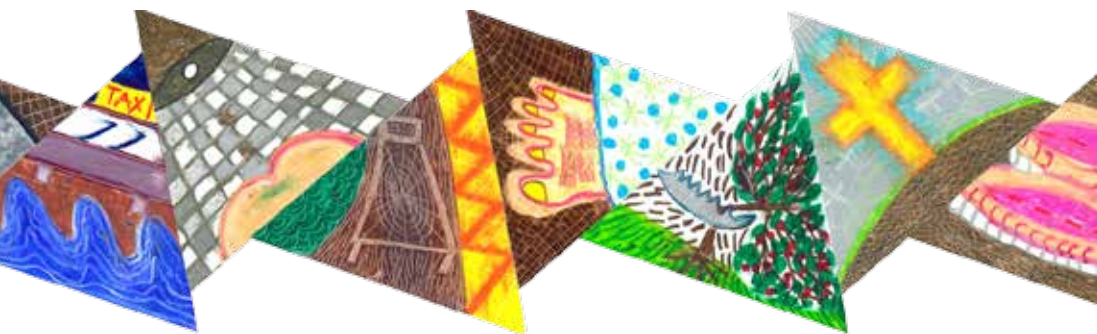
Kinyitja a bejárati ajtó melletti ablakot. Erős hideg légáramlat csap be.

– Ott nem tudsz bejönni! – szól ki szerelmének, és az ajtóra mutat. – Ezt tekerd magadra, és itt, az ablakon át gyere, jó? – adja ki a terítőt.

De akkor már a sógorok is ott vannak. Beemelik a szinte össze-fagyott embert, és adják nője kezébe. Azok összeülkezve botladoznak fel a lépcsőn.

– Mama! – szólal meg Anna. – Tessék megtörölni a papa száját, mert csorog a nyála!

Az öreg Palkó István feje oldalra lóg, a bot is mellette hever már a földön. Erzsébetnek furcsa érzése támad. Nézi az ő férjét. Látja, hogy a szája jobb sarkából nyál folyik, de olyan, mint-

ha már száradna. Hosszan keresi a zsebkendőjét a táskájában. Többször a kezébe akad a frissen betett fehér anyag, de nem veszi észre. Most nem idegeskedik miatta. Annyira gyorsnak érzi az idő múlását, hogy még pár perc után is úgy gondolja, éppen most húzta el a műbőr táska cipzárját.

– Adjak zsebkendőt? – ébreszti fel ebből a bódult állapotából Anna lánya hangja.

– Nem, itt van. Csak... – mondana valamit, de nem fejezi be.

Most már a fehér szőttessel a kezében fordul férje felé, és óvatosan közelít a szájához. Nagyon fél. A fehér arcú öregembert csak a bajsza teszi időssé. Az arca sima, ráncatlan. Lehet a fény miatt, fut át a fejében. Mielőtt hozzáérne, hosszan figyeli. Ül az öreg melletti szék ülőkéjének a sarkán, és látja Palkó István átható kék szemét. Nem most az életben, hiszen az öreg szeme csukva van, hanem úgy, ahogy csak ő ismeri az emberét. Egész eddigi életében Palkóval élt együtt. Nem is emlékszik, milyen volt akkor, amikor még ők nem voltak egymásnak. Talán nem is volt olyan, gondolja és ijedt arcán halvány mosoly rebben.

Amikor az ő jó erős emberének baja volt, akár testi, akár lelki, akkor éjszaka befészkelte magát a Talicskás Erzsébet jó meleg ölébe, és megnyugodott. Hányszor vigyázta álmát! Hányszor nyugtatta a viselkedésével! Ő soha nem kérdezte, hogy mi a baj. Nem kellett. Tudta, amit tudnia kellett, és tette, amit tennie kellett. Biztonságot, melegséget, megnyugvást. Amit egyszerűen szeretetnek hívnak. Szereti ezt az embert. Mindig is szerette. Nélküle ő...

– Mama! Mi baj van? – szólítja meg ismét az asztal fal melletti oldaláról Anna.

Erzsébet felemeli fejét és a lánya felé néz. Az arcán két hatalmas könnycsepp gördül le. Meg-megáll az idő által megsabdalt bőrön, hogy aztán a barázdákat áttörve újra nekiinduljon. Már csak ők vannak a helyiségben. Nagy csönd ereszkedik közéjük. Lajos nem érti, hogy mi történik, de most ő is csendben figyeli az eseményeket. Aztán őt is eléri valami megfoghatatlan érzés, amitől szomorú lesz.

Lehet, hogy egy percig, vagy még addig sem tartott ez az állapot, de mindenki lényegesen többnek érezte. Miután az órát senki nem nézte az is előfordulhat, hogy órákig ültek így, amikor

Palkó István először öblös, majd elhalkuló hangját meghallották: – Így van! A végére mindenki az őt megillető helyére kerül! – emeli fel a fejét és néz körbe az asztaltársaságon. – Erzsébet, menjünk haza! Otthon vár a barátom, az ágy. Na, gyere társam – hajol le a botért, és lassan felállt a székről.

A vizes szoknyás fiatalasszony, aki az este a konyhán azonnali hatállyal felmondott, a közben megszerzett pótkulccsal nyitja a bejárati ajtót. Palkóék felöltözve mennek ki. A frissen hullott hó mindent betakart. Tiszta, fehér lepel borítja a szépet és a csúnyát, a jót és a rosszat. A hó éppen megtapad a felületeken, amikor jeges, tisztító szél támad és söpri ki az elhasznált levegőt, a múltat, és a nem fontos gondolatokat.

VÉGE

Szeivolt István:
Palkó István, a kutya magyar

Az illusztrációk és a borító:
Szeivolt Kati képzőművész alkotásai

Kiadó: Karizma Kft.

Felelős kiadó: ifj. Szeivolt István

Szerkesztette: Paksi Éva, Patonay Anita
A kötetet és a borítót tervezte: Szegő Miklós

Készült:
Prospektus Nyomda, Veszprém
Felelős vezető: Szentendrei Zoltán

ISBN: 978-963-88366-0-1

